HET WEERGALOOS GROOT GOED

Het weergaloos groot Goed, weggelegd voor degenen, die den Heere vrezen. En de gelukzaligheid van des Heeren uitverkoren Bondvolk over Ps. 31: 20 en Ps. 33:12. Nevens Veertien Predicatiën, over verscheidene uitgezochte Teksten. Dordrecht 1725.

16 PREKEN

door

FREDERIK VAN HOUTEN

Predikant te Middelburg

Uitgeverij Van den Berg, Rotterdam 1979

VOORAF GAAT:

FREDERIK VAN HOUTEN

DIENAAR IN DE PRAKTIJK DER GODZALIGHEID

Door

DRS. R.P. VAN ROOIJEN

HERSTELD HERVORMDE STUDIES
onder redactie van prof. dr. W.J. op 't Hof en dr. P. de Vries
- DEEL 9 -

DEN HERTOG – HOUTEN, 2013

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2020

INHOUD

DEEL I

Frederik van Houten als dienaar van het Goddelijke Woord

1. Het leven van Frederik van Houten
Afkomst, jeugd en bekering Voorbereiding op het ambtsdienaar van het Goddelijke Woord

2. Frederik van Houten en de praxis pietatis
Van Houtens levenswandel Van Houten en de bevinding Van Houten en de Nadere Reformatie

3. De prediking van Frederik van Houten
De prediker
De prediking
Algemene karakteristieken
Gebruik van allegorie en typologie.

Vergelijking van Van Houten met Smytegelt is in dit digitale uittreksel niet opgenomen

Zie voor het **tweede en derde Deel** de gedrukte uitgave. Heel goed gedocumenteerd.

INHOUD VAN 16 PREKEN

1e Predicatie over Psalm 31: 20. ***O, hoe groot is Uw goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen, die U vrezen.***

2e Predicatie over Psalm 33: 12. ***Welgelukzalig is het volk welks God de Heere is; het volk, dat Hij Zich ten erve verkoren heeft.***

3e Predicatie over Jeremia 30: 21. 1e gedeelte.
En zijn Heerlijke zal uit hem zijn, en zijn Heerser uit het midden van hem voortkomen.
4e Predicatie over Jeremia 30: 21 2e gedeelte. ***Want wie is hij, die met zijn hart borg worde, om tot Mij te genaken, spreekt de Heere***

5e Predicatie over Johannes 12: 24.
Indien het tarwegraan in de aarde niet valt en sterft, zo blijft hetzelve alleen

6e Predicatie over 1 Cor. 1 vers 23.
Maar wij prediken Christus den Gekruisigde, den Joden wel een ergernis en den Grieken een dwaasheid.
7e Predicatie over 1 Korinthe 1 vers 24.
Maar hun die geroepen zijn, beiden Joden en Grieken, prediken wij Christus, de Kracht Gods en de Wijsheid Gods.

8e Predicatie over Psalm: 68: 19.
"Gij zijt opgevaren in de hoogte, Gij hebt de gevangenis gevankelijk gevoerd. Gij hebt gaven genomen uit te delen onder de mensen; ja, ook de wederhorigen om bij U te wonen, o HEERE God."

9e Predicatie over Ps. 89 vers 16, 1e gedeelte
"Welgelukzalig is het volk, hetwelk het geklank kent."
10e Predicatie over Psalm 89: 16, 2e gedeelte
"O Heere, zij zullen in het licht Uws aanschijns wandelen."
11e Predicatie over Psalm 89: 17, eerste deel.
"Zij zullen zich de ganse dag verheugen in Uw Naam."
12e Predicatie over Psalm 89: 17, tweede deel
"Zij zullen door Uw gerechtigheid verhoogd worden."

13e Predicatie over 2 Corinthe 5: 14.
"Want de liefde van Christus dringt ons."

14e Predicatie over Spreuken 8: 35
"Want die Mij vindt, vindt het Leven en trekt een welgevallen van den Heere."

15e Predicatie over Spreuken 8 vers 36.
"Maar die tegen Mij zondigt, doet zijn ziel geweld aan; allen, die Mij haten, hebben de dood lief."

16e Predicatie over Psalm 51 vers 8, eerste gedeelte.
"Ziet, Gij hebt lust tot waarheid in het binnenste."

I. HET LEVEN VAN FREDERIK VAN HOUTEN

Afkomst, jeugd en bekering

Fredericus van Houten zag op 11 januari 1662 in de Westfriese stad Hoorn het levenslicht, als jongste zoon van Frederick Zegersen en Neeltie Jacobs Beecke. Zijn vader heeft Fredericus echter nooit gekend. Enkele maanden tevoren was hij overleden, een weduwe met acht kinderen achterlatend. Drie getuigen stelden zich daarom de volgende dag bij de doop mede garant voor de opvoeding, onder wie Thomas van Houten, aan wie Fredericus ongetwijfeld zijn achternaam te danken heeft.16 Waarschijnlijk is deze Thomas van Houten de arts geweest van wie het trouwboek van Hoorn melding maakt.17

We zien in ieder geval dat Fredericus zich op twintigjarige leeftijd naar Leiden begeeft om als student in de medicijnen te worden ingeschreven. Voor die tijd had hij de Latijnse School in Hoorn bezocht. Zijn moeder, die veel voor zijn bekering gebeden had, hoopte daardoor

16. Doopboek van Hoorn 1662. Het 'Zegersen' van de vader van Frederik van Houten was een patronym, evenals het 'Jacobs' van de moeder. De twee andere getuigen waren Trijntje Beecke en Jannetje Beecke. Ook Petrus Immens vermeldt in zijn Lyk-reeden dat Frederik van Houten in Hoorn geboren is: P. Immens, Lyk-reeden, over Den Eerwaarden, Geleerden en Godzaaligen Heer, Frederik van Houten, In zyn Leeven, Waardig en Gelieft Predikant te Middelburg. Godzalig in den Heere ontslapen den 2. april, en gedaan den 6. april I7H, Amsterdam 1711, 32. Deze lijkrede, naar aanleiding van Openbaring 14:13, werd na revisie door de scriba, met toestemming van de classis Walcheren uitgegeven, zie acta classis Walcheren 13 augustus 1711, Rijksarchief in Zeeland, Middelburg, inv. nr. 10.

Romein en Nagtglas vergissen zich als zij menen dat Frederik van Houten in Zwammerdam geboren zou zijn als zoon van de predikant Antonius van Houten. Vgl. T.A. Romein, Naamlijst Hervormde predikanten sedert de Hervorming tot nu toe (..) in Friesland, 2 dln; Leeuwarden 1886-1888, no. 1697; F. Nagtglas, Levensberichten van Zeeuwen, 2 dln; Middelburg 189o, dl. 1, 424. Van verwantschap van Frederik van Houten met Agnieta van Houten, de moeder van Johannes Hofman, is mij in de DTB-boeken van Hoorn niets gebleken. Vgl. L.F. Groenendijk, 'Een catalogus van Hofmanniana', in: Documentatieblad Nadere Reformatie VIII (1984), 93. Ook uit de DTB-boeken van Dordrecht blijkt dat er geen directe verwantschap is tussen Agniesje van (den) Houten (1638-1725) en Frederik van Houten.

Zeker is dat Van Houten drie zusters gehad heeft: Geertje (geb. 1646), Annetje (geb. 1647) en Marijtje (geb. 1654). Één van zijn zusters wordt genoemd in zijn eerste brief 'Behelzende het geluk, en de pligten van s Heeren Gunstgenooten, in deze dagen', d.d. zo Juni 1701, gevoegd achter F. van Houten, Geestelijk Houwelijks verzoek van Vorst Messias, Amsterdam 1715, 3e druk, 105.

17. Op 28 oktober 1668 huwden 'Toomas van Houten, jonggezel van Hoorn op de Turfhaven, docter, met Neeltie Veens, weduwe van Hoorn'.

dat Fredericus zich aan de Godgeleerdheid zou wijden. Aanvankelijk ging hij ook naar Utrecht om theologie te studeren18, maar spoedig volgde hij zijn eigen weg.

In Leiden leefde hij 'op de wyse der Studenten' en verkeerde hij met hen 'die niet dan de wereldt vertoonden', hoewel, 'door Gods wederhoudende genade heeft hy zig aan geen wandaden schuldig gemaakt, die, in vervolg van tijdt, een vlekke hadden konnen leggen op zijn Persoon', zo vermeldde zijn vriend Petrus Immens (1664-1720) later.19 Diens collega Jacobus Glay (1665-1735)20 dacht daar anders over. Glay had aan

Pieter de la Ruë (1695-1770), advocaat te Middelburg en later Rekenmeester van Zeeland, ooit verteld dat 'gemelde heer (Frederik van Houten, RPvR) voor zyne bekeering (...), zoo in woorden als in daaden eer naar den wildsten als ingetogensten inborst aardende.' Ja, men zei zelfs "dat hy zig in grove woorden uitgelaten had omtrent God en Godsdienst'.21
Opvallend is ook wat De la Ruë optekende uit de mond van een vriend van Frederik van Houten (waarschijnlijk wordt de Middelburgse predikant Jacobus Leydekker (1656-1729) bedoeld). Hij zou zich als student zodanig hebben gedragen, dat men hem raadde zich een tijdje van de academie te verwijderen, wat hij gedaan zou hebben. Het verspreiden van hekeldichten op stadhouder Willem III zou de oorzaak hiervan geweest zijn.22

18. Immens, Lyk-reeden, 32, 33.
19. Immens, Lyk-reeden, 33. Zie voor Petrus Immens: P.C. Molhuysen, P.J. Blok, F.K.H. Kossmann, Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek (NNBW), eo dln; Leiden 1911-1937, III, 63e e.v. en Heilige Florijn in: D. Nauta e.a., Biografisch Lexikon voor de geschiedenis van het Nederlands Protestantisme (BLNP), 6 dln; Kampen 1978-2006, V, 275-276.
20. Zie voor hem NNBW, VIII, 6o8.
21. Pieter de la Ruë, Mengeling van Aantekeningen: UBA hss. sign. XIV G1, tweede honderdtal, nr.47. Met dank aan S.D. Post, die mij deze en ook andere gegevens betreffende P. de Ia Ruë bereidwillig ter hand stelde.
22. De la Ruë, Mengeling, tweede honderdtal nr. 21. Deze hekeldichten zouden ontstaan zijn 'uit eene veete, om dat door den stadhouder Willem den 3. eenigen zyner maagen uit de magistraat (ik meene te Hoorn) gezet waren.' Opvallend is dat de wetsverzetting in Hoorn door Willem III reeds in 1672 plaatsvond! Zie L. Kooijmans, Onder regenten, de elite in een Hollandse stad, Hoorn 1700-1780, Dieren 1985, 39 e.v.
Frederik van Houten was toen nog maar en jaar! Zou deze problematiek in zijn studententijd nog een rol hebben gespeeld? De hekeldichten zouden te vinden zijn in de Nederduitsche Keurdigten'. Speurwerk hiernaar heeft echter tot op heden nog niets definitiefs opgeleverd. De vriend van wie sprake is wordt bij De la Ruë afgekort met I..L.. Vandaar de suggestie: Jacobus Leydekker. Deze was dertig jaar predikant te Middelburg (1698-1728) en heeft Van Houtens ambtsperiode geheel meegemaakt.

Volgens De la Ruë werd deze retraite hem zelfs tot eeuwige zegen: 'In deezen tyd nu van zyne afzonderinge viel 't eerste begin zyner overtuiginge en opgevolgde gansche bekeeringe voor, naar 's eerwaarden mans eigen zeggen, naderhand aan anderen gedaan. de drangtext, die hem eerst met laagt op 't hart quam was uit Salomons Spreukb... Hoofdst..v. Vloekt den koning niet in uwe binnenkamer. (...) na dus dan al eenigen tyd in zwaare overtuigingen geworsteld te hebben, ontfarmde zich de Heer eindelyk over dien beangstigden, zynde de eerste Schriftplaats, naar 's mans eigen zeggen, die hy tot troost zyner ziele ontfing, 't is God, die ook den Godloozen regtvaardigt. Na dien tyd wierd hy een gansch ander mensch.23
Merkwaardigerwijs vinden we van deze 'zonderlinge bekeering' niets terug in een brief die Van Houten schreef aan een vriend en waarin hij zijn bekering vertelt. Hij geeft toe dat toen hij in Leiden verkeerde hij nog niet was wedergeboren. Weliswaar vertoonde hij een zekere ernst, 'maar ik kan het geen vrugten van het geloove noemen'. 'Dan eens kragtig overtuygt, dog haast gestilt, door kennisse der waarheden; ja bevredigt en verheugt, met de bespiegeling van de schors der Verborgentheden, my vleijende, dat sulks genoegsaam was, om met God gemeenschap te hebben. Dan, eens denkende, dat mijn staat onseker en gevaarlijk was; en hier heeft de satan sig meest als een Engel des ligts vertoont, my paaijende, dat ik lust tot God, en sijn woord had; dat

ik met smaak van 't selve konde spreken; dat ik van de beste, en verstandigste Christenen was, of, dat anders te doen, fimelary, en schijnheyligheyt was.' Maar ik werd aan mijzelf ontdekt, getuigde Van Houten, 'de Geest uyt der hoogte, overtuygde mijn van mijn valsche gronden, en brooze rietstaven, siende, dat mijn vorige Christendom, een teelsel van mijn eygen hersenen was:24

23. De la Ruë, tweede honderdtal, nr. 21.
24. 'Een nadrukkelyken brief van den Zaligen Heer Frederik van Houten, Over eenige Jaren geschreven aan zijn lieve Vriend; op dat hy, doenmaals bekeert en wedergeboren zijnde, ook sijn Broeder mogt bekeeren, en wederbaren, en Christus een gestalte in hem krijge.' Deze is gevoegd achter Frederik van Houten, Den Ziel-verquikkende Raad, Voor een verlegen Sondaar, na de weg des levens; Die den Verstandigen leyd Hemelwaarts, en tot de volsalige genieting van God als sijn Hoogste Goet, Amsterdam 1711, (geciteerd wordt uit de druk van 1725), 125 e.v.
Eerder was deze brief verschenen in een evenals bovengenoemd werkje samengestelde bundel door Johannes Hofman, te weten: Het beste werk en regte pligt der christenen, om zig te onderzoeken, en te geraken tot de heerlykheid van 't nieuwe Schepzel; door den beroemden Heer Ligtfoot, en Mr. Hog. Nevens 30 uitgeleze Brieven, van verscheide vrome en wyze Mannen. Het betreft de zevende brief (zie verder hoofdstuk II.2). Vergelijk ook de opmerking van Petrus Immens: 'Wat leidde hy zig (...) niet uit, om die met Letter-kennise en Spiegel-wijsheidt verlooren gingen te ontdekken (...); te meer terwijl hy zig zelve eenigen tijdt daar op hadde bedrogen', Lyk-reeden, 44, 45.

Uit zijn eigen verslag valt dus veeleer op te maken dat Van Houten van een 'letterkundige', van een die indrukken had vanuit zijn opvoeding door zijn Godvruchtige moeder, werd tot een waar christen. Petrus Immens vertelt in zijn Lyk-reeden nog dat de Heere mede de prediking van Johannes d'Outrein gebruikte tot zijn bekering. Zo'n vijfentwintig jaar oud was Frederik van Houten toen hij tijdelijk te Purmerend verbleef, waar hij de predikant uit het naburige Oostzaan hoorde prediken. Zijn banden werden losgemaakt en hij mocht Christus leren kennen.25
Hierna werd het Van Houtens verlangen om Gods volk te bezoeken en met hen te spreken over de wegen des Heeren. Hij doorreisde heel Nederland en ging zelfs naar het Duitse Kleef, Emmerik en Wezel. Ongetwijfeld dateert het uit deze tijd dat Van Houten mensen als Nikolaus van der Meer, predikant te Wezel, en de bekende lekentheoloog Nicolaas Simons van Leeuwaarden (1648-1720) leerde kennen. Enige tijd later zou hij met hen verschillende gedichten schrijven ter gelegenheid van het huwelijk van Johannes d'Outrein en Geertruida Sluiter.26
Even leek het tijdens zijn verblijf net over de grens alsof wat meer separatistische kringen Van Houten tot zich wilden overhalen.
Spoedig mocht hij deze 'verdorvenen Mystiken en Pietisten' door Gods bewarende hand de rug toekeren, volgens Immens.27
Hun hoogmoedige wandel en geringschatting van Gods geopenbaarde Woord schrok hem af. Liever wilde hij het Woord, dat hem lief geworden was, diepgaander bestuderen.

25. Immens, Lyk-reeden, 35.
26. Huwelyks-toorts ontsteken ter Bruiloft van de Vermaarde, Van- God-Geleerde, en Godsalige Heer Johannes d'Outrein, Bruidegom: A.L.M Philosophiae Doet., Getrouw Herder der Gemeente, En Opsiender van de Boekery der Hogeschole tot Franeker. En de Veel-begaafde, Wijse, Deugden-rijke Jong-Vrouw Geertruida Sluiter, Bruid. Gevierd in Wesel 1689. Frederik van Houten, Nikolaus van der Meer, Femmetje de Bruin en Nicolaas Simons van Leeuwaarden werkten aan deze huwelijkstoorts' mee.

Zie voor N.S. van Leeuwaarden: K. Exalto, 'Nicolaas Simons van Leeuwaarden en zijn "God-vreezende Zeeman in 1709"' in: De kracht der religie, Urk 1976, 111-125 en A.Th. Boone, "Om een woesten hoop te brengen tot de kerck", een onderzoek naar zendingsgedachten in piëtistische zeemansvademecums' in: A.Th. Boone en J. van Ekeris, Zending tussen woord en daad, Kampen 1991, 18-22.
Samen met N. van der Meer zou Van Houten ook een gedicht schrijven vooraf aan Joh. d'Outrein, De Gelykenissen van den Verloren Zoon en Onregtveerdigen Rentmeester, Beneffens nog andere stoffen, Amsterdam 1692. Zie voor N. van der Meer, A.J. van der Aa, Biographisch Woordenboek der Nederlanden, 21 dln; Haarlem 1852-1878, in voce.
27. Immens, Lyk-reeden, 35-36.

Voorbereiding op het ambt

Van Houten verwisselde in 1682 de nauwelijks begonnen theologiestudie in Utrecht voor die van de studie der medicijnen in Leiden. Na zijn bekering en rondreis om verschillende vromen te bezoeken begeerde hij echter opnieuw zich aan de Godgeleerdheid te wijden. Hij koos daarbij voor de Hogeschool van Franeker, waar hij zich, blijkens het Album Studiosorum, in januari 1689 liet inschrijven. De belangrijkste reden voor dit besluit was de aanwezigheid van Johannes d'Outrein, de predikant aan wie hij zich geestelijk zozeer verbonden voelde en die in 1687 Oostzaan verwisseld had voor Franeker.
Ten stelligste onjuist is de opvatting van sommigen dat Van Houten al in 1686 in Utrecht theologie zou hebben gestudeerd.28
Hij zou dan al voor zijn bekering, die eerst in 1687 gedateerd moet worden29, de studie theologie hebben willen hervatten, wat op zijn minst zeer onwaarschijnlijk is. Nee, de zaken lagen anders. Weliswaar liet hij zich in 1686 aan de Utrechtse universiteit inschrijven, maar dat was om 'te promoveren in de medicijnen. Zijn disputatio inaugurale vermeldt duidelijk 'Traiectum ad Rhenum, 1686'.30
Opvallend is zijn verhuizing naar Utrecht overigens wel. Waarom voltooide Van Houten zijn medicijnenstudie niet in Leiden, waar hij toch ook nog tot 1688 als medicus ingeschreven bleef? Moeten we toch concluderen dat in de mededelingen van Pieter de la Ruë aangaande Van Houten een kern van waarheid zit en dat hij inderdaad vlak voor zijn bekering zich van de universiteit van Leiden enige tijd verwijderd heeft?
Geheel onwaarschijnlijk lijkt ons dit niet, temeer daar Van Houten hierop tegenover een vriend van hem lijkt te zinspelen als hij schrijft: 'Ja, doe moest ik verlaten de plaatse die ik met mijn sonden verontreynigt had, en mij na dele vryplaats begeven.'31
Hoe het ook zij, in 1689 koos Van Houten voor de opleiding tot de heilige dienst en kwam hij in het Coccejaansgezinde Franeker, 'aangezien hij van den beginne tot die studiën niet ongezint was'.32

28. J.P. de Bie, J. Loosjes e.a., Biographisch Woordenboek van Protestantsche Godgeleerden in Nederland (BWPGN), 6 dln, 's Gravenhage 1903-1949, in voce. Zie ook NNBW, in voce.
29. Immens, Lyk-reeden, 34, 51.
30. E van Houten, De angina, Traiectum ad Rhenum 1686. Zie voor de verschillende disputaties: J. Roelevink, Gedicteerd verleden, het onderwijs in de algemene geschiedenis aan de universiteit van Utrecht, 1735-1839, Amsterdam en Maarssen 1986, 117 e.v. Ook het Album Studiosorum van Franeker vermeldt dat Frederik van Houten bij zijn inschrijving 'med. dr' was, evenals de bovengenoemde Huwelyks-toorts.
31. 'Een nadrukkelyken Brief van den Zaligen Heer Frederik van Houten', gevoegd achter Den Ziel-verquikkende Raad, 126.

In tegenstelling tot de Coccejanen van de Leidse school waren de Coccejanen van de Franeker school gematigder. De eersten werden de 'deftige' of 'groene' Coccejanen genoemd, dit naar de meest op de voorgrond tredende publicist van deze richting, Henricus Groenewegen (1644/1645-1692), predikant te Enkhuizen.33
Zij beklemtoonden de grammaticale betekenis van de tekst, spraken op de kansel met een groot vertoon van geleerdheid en schilderden weelderig de verschillende verbondsbedelingen in de heilsgeschiedenis. De Coccejanen van de Franeker school daarentegenhoewel zij ook in principe de analytische methode verdedigdenlegden meer de nadruk op de zinnebeeldige opvatting van de tekst. Bovendien hadden zij meer oog voor de noodzaak van het prediken naar de geestelijke behoeften van de gemeente. Zo ontstond de richting van de zogenaamde 'ernstige' Coccejanen.34
Als de geestelijke vader van dit meer op de praxis pietatis gerichte Coccejanisme geldt David Flud van Giffen (1653-1701), achtereenvolgens predikant te Wijkel, Nieuw-Brongerga, Sneek en Dordrecht.35
Hij ruimde meer plaats in voor de applicatie van de behandelde stof, waarbij de heiliging van hart en leven hem voor ogen stond.
Aan de Hogeschool zelf behoorde Campegius Vitringa sr. (1659[712) tot de meer praktische Coccejanen.36 Hij was een leerling van Hermannus Witsius, die hij in 1680 opvolgde als hoogleraar in de Oosterse talen. In 1682 werd hij aan deze academie hoogleraar in de theologie en als zodanig ontving Frederik van Houten college van hem.

32. Immens, Lyk-reeden, 36.
33. Zie voor Heilige Groenewegen: Van der Aa, Biographisch Woordenboek, in voce; NNBW, VI, 638; BWPGN, in voce.
34. Zie voor het onderscheid binnen de richting der Coccejanen: T. Hoekstra, De Gereformeerde Homiletiek, Amsterdam 1975, 3e druk, 124-128; T. Brienen, De prediking van de Reformatie, Amsterdam 1974, 65-69; W.J. van Asselt, Amicitia Dei, een onderzoek naar de structuur van de theologie van Johannes Coccejus (1603-1669), Utrecht 1988, 11, 143
35. Zie voor David Flud van Giffen: NNBW IV, 655 e.v.; J. Eekhof, 'David Flud van Giffen en Johannes Braunius', Nederlandsch Archief voor Kerkgeschiedenis, Nieuwe Serie,)0((5927), 65-71.
36. Zie voor Campegius Vitringa sr.: W.F.C. van Heel, Campegius Vitringa Sr als Godgeleerde beschouwd, 's Gravenhage 1865; J. Boeles, Frieslands Hoogeschool en het Rijks Atheneum te Franeker, twee dln; Leeuwarden 1878-1889, II, 288-294, 843; vgl. ook M. van Campen, Gans Israël, Voetiaanse en Coccejaanse visies op de joden gedurende de zeventiende en achttiende eeuw, Zoetermeer 2006, 455-490.

In de voorrede op zijn Animadversiones ad methodum homiliarum ecclesiasticum (1721)37 noemde hij zichzelf een gematigd man, die de uitersten wilde vermijden. Hetzelfde kan gezegd worden van Van Houten: 'Zijne geneijgtheid was tot zoo genaamde nieuwe Studie (...): dog met die gematigtheidt, dat met beide, daar de God-vrugt doorblonk, hertelijk konde verkeeren en zig van herten vereenigen. Niets smertende hem meer, als de uiterste, en de heetste hevigheeden, aan beide zeiden.'38
Meer dan Coccejus had Campegius Vitringa sr. oog voor de historische bepaaldheid van de profetieën van het Oude Testament. De welige heilshistorische uitleg besnoeide hij, door de vervulling van profetische teksten vooral te zoeken direct na het tijdstip van hun ontstaan. Eerst wanneer hij een spoedige vervulling niet kon aantonen, richtte hij zich tot de latere geschiedenis.

Frederik van Houten waardeerde Vitringa's voorzichtigheid en was later zo mogelijk nog voorzichtiger dan zijn leermeester39. 'De Prophetische Studie hadt hem veel arbeid gekost, zoo op d' Academie, als namaals: want dit stuk merkte hy aan, als het voorname Bolwerk tegens Atheïsten, hier om wilde hy dat men gemaatigt, en niet, als op vaste gronden, die de proef konden doorstaan, zoude voortgaan, om zig haar niet bespottelijk te maaken, en de klem van dat argument te verzwakken', zo getuigde Petrus Immens later.40
Voor het overige paarde Campegius Vitringa sr. aan zijn geleerdheid een bijzondere vroomheid. Blijkens zijn later gepubliceerde Typus Theologiae practicae sive de vita spirituali ejusque affictionibus commentatio (1716) ging hem de praktijk der Godzaligheid zeer ter harte41, iets wat zijn uitwerking op Van Houten niet miste.

37. In 1724 verscheen een Nederlandse vertaling: Aanmerkingen over de Leerwyse om Kerkelyke Redenvoeringen wel op te stellen, Franeker 1724.
38. Immens, Lyk-reeden, 40.
39. Vergelijk hoofdstuk 1.3.
40. Immens, Lyk-reeden, 40, 41. Waarschijnlijk leidde het fel debat in Friesland over de theologia prophetica naar aanleiding van de 'affaireVan Giffen' (1680) mede tot de gematigde houding van Frederik van Houten. Vgl. Ernestine van der Wall, 'Profetie en providentie: de Coccejanen en de vroege verlichting', in: P. Bange e.a. (red.), Kerk en Verlichting.
Voordrachten gehouden tijdens het Windesheim Symposium te Windesheim op 18 november 1989, Zwolle 1990, 29-37. Later laaide de discussie rond de waarde van de 'profetische theologie' nog eens op rond de figuur van Pierre de Joncourt. Hierin was ook Van Houtens vriend Joh. d'Outrein betrokken, zie W.J. van Asselt, 'Pierre de Joncourt en zijn protest tegen de Coccejaanse exegese in het begin van de achttiende eeuw', in: E.G.M. Broeyer en E.G.E. van der Wall, "Een richtingenstrijd in de Gereformeerde Kerk", Zoetermeer 5994, 146-164.
41. Een jaar later vertaalde Johannes d'Outrein dit werk uit het Latijn: C. Vitringa sr., Korte Schets van de Christelycke Zeden-Leere ofte van het Geestelyk leven en deszelfs Eigenschappen, Amsterdam 1717. Het bevat 'Korte Stellingen' over het geestelijk leven, die hij zijn studenten jarenlang had voorgehouden.

De tweede Coccejaanse hoogleraar in de theologie die Van Houten in Franeker ontmoette, was Johannes van der Waeyen (1639-1701).42
Na zijn verbanning in 1676 uit Middelburg vanwege het feit dat hij van het Voetiaanse naar het Coccejaanse kamp was overgelopen, werd hij door de Friese stadhouder Hendrik Casimir in 1677 benoemd aan de Franeker academie, eerst tot hoogleraar in de Hebreeuwse taal, later ook in de Godgeleerdheid. Ondanks het feit dat hij met de 'ernstige' Coccejaan David Flud van Giffen bevriend wasdeze was Fries hofprediker en Van der Waeyen trad als geheimraad van de Friese stadhouder opbleek hij een Coccejaan van andere aard te zijn. Als eerste gaf hij te Franeker college in cartesiaans-Coccejaanse geest. Bovendien verdedigde hij de omstreden opvatting van zijn collega H.A. Roëll (1653-1718)43, die meende dat aan de rede meer gezag moest worden toegekend, waarmee hij zich de tegenstand van Vitringa op de hals haalde. Van der Waeyen kwam zo tot een rationalistisch supernaturalisme, dat de Goddelijkheid van de Heilige Schrift uit de rede wilde bewijzen.44

42. Zie voor Joh. van der Waeyen: B. Glasius, Godgeleerd Nederland, drie delen; 's Hertogenbosch 1856, III, 570-576; NNBW1o, 1148 e.v.; W.P.C. Knuttel, Balthasar Bekker, de bestrijder van het bijgeloof 's Gravenhage 1906, 131-134, 250-26o; Van Genderen, Herman Witsius, 33-35, 56-6o, 183-185. Of Joh. van der Waeyen een nauwe omgang met zijn studenten gehad heeft is twijfelachtig. Volgens R.B. Evenhuis ging hij met zijn studenten

geenszins gemeenzaam om, blijkens de volgende anecdote: 'Toen het eens twee theologische studenten te Franeker eindelijk gelukte om toegang te krijgen tot Van der Waayen, werden zij door een knecht door verschillende kamers geleid naar het binnenste heiligdom, de studeerkamer van de professor. Hij troonde daar achter een tafel beladen met bullen en acten. toen zij eerst de nodige buigingen hadden verricht, werd hun genadiglijk toegestaan hun verlangen kenbaar te maken', "Ook dat was Amsterdam", III, 232.
Dat Van der Waeyen Van Houten gekend heeft, blijkt uit de Lyk-reeden van Petrus Immens, 37: 'De Oude Heer Johan van der Waeyen getuigde dat Frederik van Houten daar meerder stigting gaf, als Student onder alle de Studenten, dan alle de Professoren en Predikanten.'
43. Zie voor H.A. Roëll: J. van Sluis, Herman Alexander Roëll, Leeuwarden 1988; vgl. ook J.W. Veltkamp, De menschlijcke reeden onmaetiglijck gelaudeert. De Walcherse Artikelen 1693 tegen de achtergrond van de Vroege Verlichting in de Republiek, Utrecht 2011.
44. Van Asselt, Amicitia Dei, 37.

Van invloed van Van der Waeyen op Van Houten in dit opzicht is niets te bemerken. Zijn verdediging van de analytische methode en van de allegorische interpretatie zal wel de instemming van Van Houten hebben gehad.
Het rationalisme van de hoogleraar Roëll had zijn weerslag overigens niet slechts alleen op Van der Waeyen, maar hield in het voorjaar van 1689, juist toen Frederik van Houten te Franeker was gearriveerd, de gehele hogeschool in spanning. Tussen Roëll en Campegius Vitringa ontbrandde een strijd over het leerstuk van de eeuwige geboorte van Christus als Zoon uit God de Vader. Roëll wilde met het oog op de Godheid van Christus deze geboorte niet letterlijk opvatten. Vitringa daarentegen hield vast aan de strikt op te vatten geboorte van de Zoon, met handhaving van de eeuwigheid van Zijn natuur.45 De twist in Franeker beroerde de hogeschool geducht, maar met inspanningen van de senaat en de Gedeputeerde Staten kwam er halverwege het jaar 1691 toch een einde aan de discussie, althans in Friesland. De relatie tussen Roëll en Vitringa herstelde zich. Vanaf i6o5 hielden ze weer samen 'oefendisputaties'. Classicale en synodale vergaderingen in andere delen van de Republiek zouden echter nog lang na spreken over Roëlls opvattingen.
De student Frederik van Houten lijkt zich niet intensief met deze zaken te hebben ingelaten. Was de zaak voor hem nog moeilijk te bevatten, zoals bij de latere Middelburgse predikant Jacobus Willemsen (1698-1780), evenees leerling van Roëll, in diens studententijd, het geval was?46Roëlls intenties leken oppervlakkig beschouwd juist te zijn. Hij betwijfelde niet het bestaan van de Drie-enige God, zoals Baruch Spinoza, Lodewijk Meyer en Adriaan Koerbagh. Evenmin ontkende hij de Godheid van de Zoon of de Heilige Geest.
Bovendien werd Roëll gekenmerkt door een minzaam karakter, waarbij hij niet vergat zijn studenten aan te spreken op de noodzaak van persoonlijke Godsvrucht.47 Roëlls omgang met de studenten moet in ieder geval indruk op de jonge Van Houten gemaakt hebben. Hij schreef enkele gedichtjes naar aanleiding van een afbeelding van Roëll en roemde daarbij 's mans geleerdheid. Hij hoopte dat deze 'heilzon' en diens 'blinkend licht' verder op mocht klimmen... Roëlls standvastigheid leek Van Houten zelfs te imponeren: diens voet bij stuk houden zou tot opbouw van Gods Kerk zijn!48

45. Van Sluis, Herman Alexander Roëll, 28; Veltkamp, De menschlijcke reeden, 523-530.
46. Heilige de Jong, 'Jacobus Willemsen, Lampeaans Godgeleerde in het "dierbaar" Middelburg', in: Archief. Mededelingen van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen, 1991, 78-79.
47. Van Sluis, Herman Alexander Roëll, 38; De Jong, 'Jacobus Willemsen', 40.
48. Zie de enkele handgeschreven gedichtjes op de laatste bladzijden van de derde verbeterde

en vermeerderde druk van F. van Houten, Geestelyke Gezangen en Gedigten, in verscheide geleegentheden des Tijds en Gemoedsgestaltens zaamen gestelt, Amsterdam 1733, exemplaar van de Universiteitsbibliotheek te Gent. Van Houtens houding ten opzichte van Roëll zal ongetwijfeld ook beïnvloed zijn door de relatief vriendschappelijke relatie die d'Outrein met Roëll onderhield. Roëll schreef in een lofdicht in de dissertatie van Joh. d'Outrein: Exercitationum philosophicarvm de lumine rationis prima. Quam Patre luminum, sub prsEsidio D. TobilE Andre/E, Franeker 1681. Vgl. Van Sluis, Herman Alexander Roéll, 206, 222.

Van enige invloed van Roëlls theologie zou in de verdere loopbaan van Van Houten echter niets blijken.
Meer invloed op Van Houten had de Franeker predikant en bibliothecaris van de Hogeschool Johannes d'Outrein, volgens A. Ypey en I. J. Dermout de voornaamste vertegenwoordiger van de 'ernstige' Coccejanen.49
Zoals we reeds zagen was Frederik van Houten om hem naar Franeker gekomen, 'terwijle hy daar doe de Heer Johan d'Outrein, tot predikant, en zyne Meesters ook tot zyne Leermeesters soude vinden'.50 D'Outrein achtte het uitdrukkelijk tot de taak van een predikant 'de waarheden ook aan te dringen tot Godsaligheid en Heiligheid des levens; ende uit de Reden en Gods Woord voor te stellen en aan te dringen den weg des levens, die den verstandigen naa boven leidt; ende wat voor pligten van een sondaar vereischt worden, om deel te verkrygen aan de gemeenschap van God in Christus door den Heilige Geest; en alsoo, om over te gaan uit den staat der natuure tot den Genadenstaat.'51
Zo ook Van Houten, wiens uitdrukkelijke opvatting het was dat de herders een 'inwendig Christendom' behoorden voor te staan.52
Dit was het wat Van Houten ook verbond aan Witsius, voor wiens colleges hij ter afronding van zijn studie in 1692 naar Utrecht vertrok. Deze theoloog wordt wel gekenschetst als een 'theoloog der synthese', die een middenweg poogde te vinden tussen Voetianisme en Coccejanisme.53 Dat moet de vredelievende Van Houten erg hebben aangesproken. Zijn sterk onderscheidende prediking met de oproep tot

49. A. Ypey, LJ. Dermout, Geschiedenis der Nederlandsche Hervormde Kerk, Breda 1822, II, 527, 528. Zie ook Groenendijk, 'Een Coccejaan als praktizijn: Johannes d'Outrein', 109-115 en Heilige de Jong, Johannes d'Outrein (1662-1722) en zijn emblematische schriftuitleg, Kampen 2013, 19-25-247-250, 298.
5o. Immens, Lyk-reeden, 36. A. Ypey merkt met betrekking tot de relatie Van HoutenD'Outrein op: 'Onder de volgers van D'Outrein mag inzonderheid hier in aanmerking komen Fredericus van Houten (...). Niemand altoos is mij bekend, in wiens schriften de denkwijze van D'Outrein zo duidelijk doorstraalt', Ypey, Geschiedenis van de Kristelijke Kerk in de achttiende eeuw, VIII, 344, 345•
51. Uit de voorrede voor de Korte Schets van de Christelycke Zede-Leere van Campegius Vitringa sr. Geciteerd door Groenendijk, 'Een Coccejaan als praktizijn: Johannes d'Outrein', III.
52. Vergelijk Van Houtens aantekening over 'Waar het vandaan komt, dat 'er doorgaans zoo veele Herders gevonden worden in de Kerke, die op het inwendig Christendom niet meer en staan'. Deze aantekening is te vinden achter het Geestelijk Houwelijks verzoek, 546, 147.
53. Van Genderen, Herman Witsius, 225 e.v; J. van Genderen, 'Herman Witsius' (1636-1708) in: T. Brienen, K. Exalto e.a., De Nadere Reformatie. Beschrijving van haar voornaamste vertegenwoordigers, 's Gravenhage 5986, 196; Van Asselt, Amicitia Dei, 141.

zelfonderzoek en aandacht voor de vraag hoe men tot de zekerheid des geloofs komt, vormden voor Van Houten ongetwijfeld een inspirerend voorbeeld.54 Tot het jaar 1693 verbleef Van Houten te Utrecht, het jaar waarin hij proponent werd in de classis Amsterdam.

Dienaar van het Goddelijke Woord

Toen Van Houten eenmaal proponent geworden was, begeerde hij nog eens naar Duitsland te trekken. De aangename contacten uit het verleden hadden bij hem de wens gewekt allereerst zijn vroegere vrienden het Evangelie te verkondigen. Zo kwam hij in Kleef, waar hij leden van het hof van de keurvorst van Brandenburg, de latere koning van Pruisen, ontmoette, ontmoetingen die leidden tot bekering van verschillende hovelingen. Tijdens deze reis moet hij binnen de Kleefse conventikelkringen ook Samuël Nethenus (1628-1707), een opmerkelijk radicale vertegenwoordiger van het Duits gereformeerd piëtisme, ontmoet hebben. Nethenus herinnerde zich later de 'seer stichtelyke en Opwekkende Discoursen' die hij met Van Houten mocht hebben tijdens de maaltijden die ze gezamenlijk genoten en waaraan hij met liefde en dankbaarheid terugdacht.55
Kort daarop vinden we Van Houten in Embden. Hij was daar verbonden aan het Gasthuis en volgens verschillende personen 'avondprediker' in de Franciscaner kerk.56 In ieder geval was hij er een geliefd

54. Vergelijk over de zekerheid des geloofs de verhandeling van Van Houten over 'de verzekeringe der zaligheydt' naar aanleiding van Eféze 1:13, 14, gevoegd achter het *Geestelijk Huwelijks verzoek*, 87-104. Vergelijk voor zijn onderscheidende prediking het getuigenis van Petrus Immens in diens Lyk-reeden, 44, 45: 'Wat was hij niet bequaam, om natuurlijke menschen haare zand-gronden te ontnemen; en haar den schrik des Heeren voor te stellen, en dus te beweegen tot het geloove (...). Wat was hij bequaam om tijdt- waan- en ingebeelde geloovigen haare vijgenbladeren te ontrukken, en haar te tonnen, wat haar ontbrak; ja nog eens, wat wist hij het Genaden-werk niet klaar en onderscheiden, zelfs voor de eenvoudige uit te beelden.' Zie verder voor Van Houtens prediking hoofdstuk 1.3.
55. Samuel Nethenus, Apologia Netheniana qua ostenduntur et extimulantur pastor et auditor re vera et nomine verf, Amsterdam 1697, *3.
Met dank aan dr. J. van der Kamp die me op deze passages bij Nethenus wees. Zie voor Samuel Nethenus voorts: BLNP, II, in voce; J.F.G. Goeters, 'Der reformierte Pietismus in Deutschland 1650-I690', in: M. Brecht u.a., Geschichte des Pietismus, Giittingen 1993, I, 268-269.
56. T.A. Romein, Naamlijst, nr. 1697; F. Nagtglas, Levensberichten, 1. 424; NNBW VIII, 857; BWPGN, IV, 33o. Ook Samuël Nethenus noemt Van Houten in zijn dedicatiebrief voorafgaand aan zijn apologie 'prediker te Emden', Apologia Netheniana, *2. De Franciscanerkerk werd ook wel de 'Gasthuiskerk' genoemd.

leider van een conventikelgroepering die hem graag op een te vestigen buitengewone predikantsplaats wilde hebben. Zij zelf wilden daarvan de kosten wel dragen. Pogingen tot een officiële verkiezing in november 1696 leden echter schipbreuk. Wat daarvan precies de oorzaak geweest is wordt niet duidelijk. Volgens Immens deden enige kerkordelijke moeilijkheden Van Houten van dit beroep afzien.57
Tot een officieel beroep kwam het nooit. Uiteindelijk werd Van Houten niet gekozen. Gaf de opvatting van de magistraat hierbij de doorslag? De stedelijke overheid meende in ieder geval dat een dergelijke bijzondere predikantsplaats te veel invloed van de gezelschapskring in de gevestigde kerkelijke situatie zou betekenen en 'dat de sake niet practicabel ware'.58

Niettemin stond Van Houten in aanzien zowel bij de mensen van het gezelschap als bij de Embdense kerkenraad. Ondanks een jarenlange ambivalente houding van de kerkenraad tegenover het conventikel stemde deze ten opzichte van Van Houten toe 'um hem quovis meliori hier te houden en zyn gezegende talenten te genieten'.
Maar na al het gebeurde keerde Van Houten liever terug naar Friesland, waarvandaan in dezelfde tijd een beroep kwam van de gemeenten Oudega, Nijega en Opeinde. Voor de classis Leeuwarden deed hij daartoe op 5 juli 1697 eerst zijn proefpreek en legde hij zijn peremptoir examen af. Daarop werd hij met eenparigheid van stemmen tot de volle bediening van Woord en sacramenten toegelaten.59
Na approbatie van het beroep door de classis werd Van Houten door de classispredikanten Julius Sterringa (1660-1724, predikant te Boornbergum) en Jacobus Duijrsma (?-1706) bevestigd in het ambt. Veel is van zijn ambtsperiode in Oudega, Nijega en Opeinde niet bekend.

57. Immens, Lyk-reeden, 38.
58. W Hollweg, Die Geschichte des filteren Pietismus in den reformierten Gemeinden Ostfrieslands von ihren Anfängen bis zur grossen Erweckungsbewegung (um 1650-1750) Aurich, Leer 1978, 127-128.
59. Zie de notulen van de classis Leeuwarden van 5 juli 1697, Rijksarchief in Friesland, Leeuwarden, inv. nr. 3. Zijn proefpreek hield hij over 2 Korinthe 3:18. Het peremptoir examen in deze classis was bepaald geen farce. In de vergadering van 3 juni 1700 werd bijvoorbeeld een zekere kandidaat Geldesma niet toegelaten vanwege het feit dat hij 'in de Heilige Godgeleertheit (...) de E. classis geen volkomen genoegen gegeven had'. Voorts vermelden de acta van de classis van 5 juli 1697 nog dat 'de beroepene cand. (Frederik van Houten, RPvR) voor E. classis verklaart heeft, dat hij die beroepinge in des Heeren vreese aannam'.

De kerkenraadsnotulen zijn verdwenen en de acta van de classis vermelden weinig van hem.60 Volgens Petrus Immens mocht zijn werk daar veel zegen hebben.61 Van Houten diende deze gemeenten tot 1701. Het beroep dat De Kaag toen op hem uitbracht, besloot hij aan te nemen, waarop hij op 4 juli 1701 ontslag kreeg van de classis.62
Toen Van Houten eenmaal in De Kaag aangekomen was, eiste de classis Leiden en Neder-Rijnland van hem dat hij zich zou opstellen achter wat in de Postacta van de Nationale Synode van Dordrecht (1618-1619) was opgenomen over het vierde gebod. Ook moest hij zich akkoord verklaren met de artikelen van de synode van Leiden (1700) omtrent H.A. Roëll en B. Bekker (1634-1698).63
Ruim een jaar was Van Houten werkzaam in De Kaag Tijdens zijn verblijf in deze gemeente werd hij betrokken bij de problemen rond Jacques Hanappier (1683-1751).64 Deze Fransman, die uit een zeer vermogende en aanzienlijke rooms-katholieke familie afkomstig was, werd door zijn

60. Blijkens de acta werd Van Houten op z augustus 1697 lid van de classis Leeuwarden. Naar alle waarschijnlijkheid woonde Van Houten wel regelmatig de classisvergaderingen bij. De classis trad bij absentie streng op: Tyndelijk zijn de breuken van Absentie uyt de classicale vergaderingen door meerderheid van stemmen verswaart geworden op dese voet, dat die geene, welcke te laat komen na Elfe uur sullen verbeuren drie stuivers, na twaalve = 4 stuivers. En' dat de Absente uit de vergaderinge yder maal sullen verbeuren een Schelling' (= 6 stuivers, RPvR), zie classisacta van 1 augustus 1698.
61. Alwaar hij ook niet weinig zaadt heeft nagelaaten, en daar omstreeks zijn naam bij alle die Godt kennen, en ook hem gekent hebben, nog in Zeegeningen is', Immens, Lyk-reeden, 39.

62. De kerkenraad van De Kaag besloot op 13 april 1701 Frederik van Houten te beroepen en kreeg daar op 3 mei 1701 van de classis Leiden en Neder-Rijnland toestemming voorzie de acta van de classis, Algemeen Rijksarchief, 's Gravenhage, inv. nr. 8. Afgevaardigden van De Kaag vertrokken daarop speciaal naar de classisvergadering van Leeuwarden om de beroepsbrief te tonen en de classis tot losmaking te verzoeken, zie de acta van de classis van Leeuwarden van 4 juli 5701.
63. Acta classis Leiden en Neder-Rijnland, 2 augustus 1701. Zie voor B. Bekker: Knuttel, Balthasar Bekker. Ook toen Frederik van Houten te Middelburg kwam moest hij artikelen ondertekenen gericht tegen Roëll, Bekker (en Vlak), de zogenaamde Vijf Walcherse Artikelen'. Daarbij moesten sedert 1701 nog eens een zevental vragen geformuleerd tegen de leer van Roëll beantwoord worden, zie classisarchief, inv. nr. 45.
64. Zie voor Jacques Hanappier: Nagtglas, Levensberichten, 1, 319, 330; NNBW 111, 545, 542; BWPGN in voce; voorrede van Jacobus Willemsen voor: P. Immens, De Godvruchtige Avondmaalganger, Middelburg 1732. Hieraan ontleende H.J. Koenen zijn levensschets van Hanappier in De Vereeniging; Christelijke Stemmen (Amsterdam 1836), I, 22-34; vergelijk ook de opmerkingen van Hanappier zelf in zijn Leer-rede over Jerusalems Gebouw, Godsdienst, Gerichte en Vrede, Middelburg 1746, 7.
Over J. Hanappier verscheen ook een geromantiseerde levensbeschrijving: Joh. Staal, De Fransche Koopmanszoon, Utrecht z.j.

vader naar Nederland gezonden om hier de taal te leren en zich in de handel te bekwamen. Tijdens zijn opleiding in Bodegraven kwam hij in aanraking met Bunyans Eens Christen Reize naar de Eeuwigheid. Het lezen hiervan beïnvloedde het geestelijk leven van de jongeman zodanig, dat hij zich aangetrokken voelde tot de beginselen van de Gereformeerde Kerk. Eenmaal op een handelskantoor te Rotterdam gekomen volgde hij de catechisaties van de predikanten Daniël de Superville (1657-1728) en Wilhelmus à Brakel (1635-1711). Ook moet hij contacten gehad hebben met Abraham Hellenbroek (1658-1731) en Petrus Dinant (1663-1724). Dit alles deed hem besluiten tot het protestantisme over te gaan, zeer tegen de zin van zijn familie, die pogingen ondernam hem te ontvoeren. Om Hanappier hiertegen te beschermen, zochten de Rotterdamse predikanten voor hem een veilige wijkplaats bij Frederik van Houten in het geïsoleerd gelegen De Kaag.65
Hij nam Hanappier daarop in huis. Van Houten, die ongehuwd bleef, beschouwde de jonge Hanappier als zijn geestelijke zoon en sprak hem vaak aan met: 'mijn zoon Jacob!' Vurig hoopte Van Houten dat ook Hanappier dienaar van het Goddelijke Woord zou worden, een wens die na het overlijden van Van Houten in vervulling zou gaan.66
Graag had de gemeente van De Kaag gewild dat Frederik van Houten langer in haar midden gebleven was. Op de buitengewone classisvergadering van 28 augustus 1702 klaagden afgevaardigden van de kerkenraad 'eenparig en in veele beweegingen van droefheid met tranen (...) dat sy en haar gansche gemeente hadden gewenst om nog langer in het ligt van deesen leeraar sig te verblyden, 't welk met soo veel schynsel over haar was in 't opgaan.'67
Het mocht niet baten. Op dezelfde vergadering waren ds. Carolus Tuinman en ouderling Adrianus van den Abeele als gecommitteerden van het Collegium Qualificatum

65. Voor deze Rotterdamse predikanten was Frederik van Houten dus geen onbekende. Wellicht waren er contacten geweest in de tijd dat Van Houten zijn rondreis maakte langs verschillende bekende vromen. Zeker 'vader' Brakel stond bekend als een vooraanstaand geestelijk leidsman.

66. In 1710 werd J. Hanappier proponent in de classis Walcheren. In 1712 werd hij predikant te Kapelle (Zuid-Beveland), waarvandaan hij in 1713 vertrok naar 's Gravendeel, waar hij tot zijn overlijden in 1751 predikant bleef.
67. Zie acta classis Leiden en Neder-Rijnland, 28 augustus 1702.

te Middelburg68 aanwezig om het beroep van dit college op ds. Van Houten in te leveren, wat door hem inmiddels was aangenomen.69
De classis stond het verzoek van 'climissie' toe. Samen met zijn huisgenoot Jacques Hanappier verliet Van Houten De Kaag en ging het in oktober 1702 met een transport over water richting Middelburg.70
Middelburg was 'een aanzienlijke Standplaatze' voor een predikant in die tijd. De gemeente telde sedert 1667 twaalf predikantsplaatsen. Frederik van Houten volgde er Daniël Hoornbeek Isaakz. (gest. 1708) op, die met emeritaat was gegaan.71
Volgens de notulen van de Staten van Zeeland genoot Van Houten er een traktement van zeshonderd gulden per jaar.72 Daarbij kwamen dan nog enkele extra toelagen voor bijvoorbeeld huishuur en consistoriale en classicale onkosten. Vacaturebeurten in de classis leverden Van Houten per beurt nog eens zes gulden en zes stuivers op.73

68. In de Zeeuwse gemeenten werd het beroep in een predikantsvacature uitgebracht door het Collegium Qualificatum. Dit bestond uit de 'grote kerkenraad' vermeerderd met vertegenwoordigers van de Magistraat. In steden als Middelburg waren dit vijf personen, in de dorpen waren het de ambachtsheren. De laatsten hadden twee stemmen in het Collegium Qualificatum. Zie E Nagtglas, De algemeene kerkeraad der Nederduitsch-Hervormde Gemeente te Middelburg van 1574-1860, Middelburg 186o, 39; M.J.A. de Vrijer, Ds. Bernardus Smytegelt en zijn 'Gekrookte Riet, Amsterdam 1947, 17.
69. Het beroep van het College Qualificatum dateerde van 6 augustus 1702. Petrus Immens geeft in zijn Lyk-reeden, 30, 7 augustus 1702 als datum van beroeping. Dit is onjuist. Zie acta classis Leiden en Neder-Rijnland, 28 augustus 1702. Het beroep was 17 augustus 1702 door de classis Walcheren geapprobeerd.
70. Volgens de Notulen van de Edele Heeren Gecommitteerde Raden van de Edel Mogende Heeren Staten van Zeelandt, 1702, Rijksarchief in Zeeland, Middelburg, inv. nr. 710. Voor verhuiskosten werden in deze tijd door de stad Middelburg ongeveer 300 gulden betaald. Ds. Van der Waeyen kreeg in 1678 276 gulden voor het transport van zijn goederen, in 1709 werd aan Ds. Joh. Bierman 300 gulden voor hetzelfde doel betaald, zie E Nagtglas, De algemeene kerkenraad, 23. Ook Van Houten zal een dergelijk bedrag ontvangen hebben. Daarenboven werd door de Staten van Zeeland aan de rentmeester van de geestelijke goederen over Walcheren en Noord-Beveland Jasper van Hecke opdracht gegeven om nog eens 24 gulden als extra toelage aan Van Houten uit te keren als bijdrage in de onkosten. Zie bovengenoemde notulen, 1702.
71. Deze Daniël Hoornbeek was in 1667 de eerste predikant in de twaalfde predikantsplaats. Van Houten de tweede. Vanwege de groei van de gemeente werd in 1667 ook een nieuwe kerk in gebruik genomen: de Oostkerk. Van Houten deed op 3 december 1702 intrede in Middelburg, zie classisarchieven Walcheren, inv. nr. 45.
72. Notulen van de (...) Staten van Zeelandt, 1702.
73. Zie voor de extra toelagen: Nagtglas, De algemeene kerkenraad, 23; zie voor de vacaturebeurten: classisarchief Walcheren, inv. nr.87.

Als collega's trof Frederik van Houten te Middelburg aan: Bernardus Smytegelt, Jacobus Glay, Petrus Immens, Jacobus Leydekker, Carolus Tuinman, Daniël Beukelaar Jr., Petrus Sandvoord, Henricus de Frein, Jacobus Plancius, Daniël Bongaard en Jacobus Breukeland.74 Verschillenden van hen, zoals Smytegelt,

Leydekker, Tuinman en De Frein, waren duidelijk Voetianen, zij het dat de laatste een gematigd standpunt innam. Een echt 'groene' Coccejaan als ambtgenoot kreeg Van Houten in 1709 in Johannes Bierman (omstr. 1675-1721).75
Van grote tegenstellingen tussen Voetianen en Coccejanen, zoals die zich in de jaren '3o in Middelburg zouden voordoen, was echter in deze tijd nog geen sprake. Gezamenlijk hield men nog gezelschappen. De opmerking van Smytegelt: 'Zulke Predikanten (...) heeten ernstige Leeraars of Bedienaars en 't zijn ernstige Bedriegers: zo zouden wij ze noemen' was van later datum en was niet gericht tegen mensen als Van Houten en Immens, met wie hij toch innerlijke verwantschap gevoeld moet hebben.76
Van zijn kant ging Frederik van Houten, vooral wanneer hij de vreze des Heeren bemerkte, met beide partijen vriendschappelijk om. Zo zelfs, dat na zijn sterven door zijn ambtsbroeder Immens nog eens extra melding werd gemaakt van Van Houtens vriendelijke gezindheid: 'Wy Collegen verliezen een minzaamen vredelievenden Collega! die met niemandt ooit eenige wezentlijke twist, ik zoude by na zeggen, eenig woord van verschil gehadt heeft.'77
De dichter Jacob Willemsen (1644-1712) bevestigde dit in een vers op Van Houten: 'Dien Minnaar van de vrêe, dien zaligen Van Houten'.78
Ook met de predikant van de Waalse gemeente, Pierre Villaret, die hij nog kende uit zijn studententijd, onderhield Van Houten goede betrekkingen.79

74. Nagtglas, De algemeene kerkenraad, 42 en 43; vergelijk ook De Vrijer, Ds. Bernardus Smytegelt. 47-49; De Jong, 'Jacobus Willemsen', 46-47.
75. Zie voor hem NNBW, VII, 532 e.v.
76. Zie S.D. Post, 'Machtsmisbruik in Middelburg, een onderzoek naar de achtergrond van Smijtegelts aversie tegen de Coccejaanse predikanten', Documentatieblad Nadere Reformatie XV (1991), 35 e.v.
77. Immens, Lyk-reeden, 48.
78. Jacob Willemsen, 'Hertetranen uitgestort van Gods Lievelingen, over de droevige dood van den seer Geleerden, Godsaligen, Geestelyken en vreedelievenden Heer, de Heer Fredericus van Houten', voorafgaand aan Immens, Lyk-reeden.
79. Zie: P. de la Ruë, Leven en sterven van sommige Godvrugtige Persoonen, UBA hss. Sign. XIV G6.

Desalniettemin voelde hij zich het meeste verbonden met de 'ernstige' Coccejaan Petrus Immens. Als een David en Jonathan gingen beiden net elkaar om. Ja nooit ben ik by hem geweest, of wierd gestigt: Ende hy heeft my, moet ik erkennen, niet alleen een Broeder, maar ook een Meester en Leeraar geweest', zo verklaarde deze later.80
Gedurende een aantal winterseizoenen preekten beiden bij beurt elke woensdagavond. Wegens zwakheid van het lichaam moest Van Houten dit werk echter beëindigen.
In 1705 moest Van Houten zelfs zes maanden zijn werk neerleggen, omdat een verlamming, waarschijnlijk ten gevolge van een soort beroerte, hem trof. In een brief aan een vriend klaagde hij: 'Behalven dat God my mijn verstant en spraak, twee onwaardeerbaare geschenken heeft laten behouden, ben ik, van 't Hooft tot de Voeten, seer ellendig geweest; mijn gezigt swaar gekrenkt, mijn geheele Lighaam sonder kragt, en soo zwaar, dat 'er Mannenkragt vereist wiert, om my maar van d'eene zijde op d' andere te leggen. Zoo weinig kond ik gaan of staan, als een Eerstgebooren kindt, geen Penne kond ik, om te schrijven, met mijne vingeren vast houden, als een kint moest ik gedragen, gevoedt, en behandelt worden.' Niettemin kon hij getuigen: 'In mijn Ziekte was mij de Heere doorgaans goed.' En na veel geestelijke strijd kort na zijn ziekte: 'Hij heeft zich niet onbetuigt gelaaten: in allen delen is hy mijner gedagtig,

en zijn ooge op my geweest, sijne Rechterhandt heeft my ondersteunt, en hy heeft my op hem doen betrouwen.'81
In een autobiografisch gedicht verwoordde Van Houten deze periode als volgt:

80. Immens, Lyk-reeden, 49, 55.
81. 'Brief van den Zaligen Heere Frederik van Houten, Aan een zyner goede Vrienden, Wanneer hy van zyne voorgaande ziekte herstelt was', met als datum 8 september 5705, gevoegd achter Immens, Lyk-reeden, 72-74.

Hoe deerlijk waart gy reeds verzwakt; uw leeven,
Uw ligt en sterkte scheen u te begeeven;
Gy waart op d' oever van de doodt gebragt;
Maar uw' ontfermer hoord' uw naare klagt,
Hy sag uw' traanen, en uw herte scheuren,
Uw eensaam kermen, en verborgen treuren,
Hy zag uw noodt aan, en hy kend' uw' ziel,
*En leedt niet, dat z' in vijands klaauwen viel.*82

Niet zonder reden meende zijn vriend Immens dan ook dat het was alsof Van Houten na zijn herstel 'nader tot God gebragt was', wat in zijn prediking tot uitdrukking kwam.83 Op zijn ziekbed zelf gaf hij geestelijk onderwijs in de vorm van gezangen en gedichten, die zijn pleegzoon Jacques Hanappier optekende. Reeds tijdens zijn leven zagen verschillende ervan het licht en na zijn overlijden werden ze op verscheidener verzoek verzameld en voor uitgave gereed gemaakt.
De laatste activiteiten van Van Houten golden de classis Walcheren. Als assessor van deze vergadering moest hij op 5 maart 1711 de catechismuspreek houden over Zondag 5o, de vierde bede van het Gebed des Heeren. Kort daarop werd hij verkouden en kreeg hij hevige hoofdpijnen, zoals hij die gehad had voor zijn verlamming in 1705. Op donderdag 2 april 1711 overleed hij, 's morgens in alle vroegte, tegen één uur, na getuigd te hebben: 'De grondt van myne hope is vrye genade in Christi Offerbloedt: en myne bewyzen kent de Heere, en die zyn voor hem, dat ik daar opgebouwt hebbe, niet als myne gronden, maar als Gods genade-bewyzen in my.'84

82. Dit is het vijftiende couplet van het gedicht 'Lof-gejuych over de groote gunst-bewyzen des Heeren, aan den Overledenen, van zyn geboorte af, tot omtrent het einde van zyn leeven', evenees gevoegd achter P Immens, Lyk-reeden, 65. We vinden dit gedicht ook in de tweede vermeerderde en verbeterde druk van de bundel Geestelyke Gezangen en Gedigten van Van Houten, Amsterdam 1722, 228-238. In het vervolg wordt uit deze druk geciteerd.
83. Immens, Lyk-reeden, 44.
84. Immens, Lyk-reeden, 52.

2. FREDERIK VAN HOUTEN EN DE PRAXIS PIETATIS

'Christenen, die gezet zyn, om door de Waarheidt geheiligt en vrygemaakt te worden (...) zyn treurig als zy uit de Predikaatsien en Oeffeningen moeten scheiden, en als haar Zielen geen Voedtzel hebben ontfangen. En ik wenschte van herten, dat alle Leeraars, die een eeuwigheidt geloven, dit op haar herte drukten, en lust kregen, niet om te vertonen dat ze wat gelezen hebben, maar dat zy de konst verstaan van Zielen te vangen, zo klaagde Jacobus Fruytier (1659-1731) in zijn in 1713 verschenen werk Sions Worstelingen.85 Met name de cartesiaanse Coccejanen waren hieraan zijns inziens schuldig. De praktijk der Godzaligheid was bij hen uit het oog verloren. 'Ernstige' Coccejanen, zoals David Flud van Giffen en met name Johannes d'Outrein daarentegen hadden, zoals we zagen, meer aandacht voor vragen van geloofsbeleving en geloofswandel. Duidelijk poogden zij de praxis pietatis te bevorderen.
In dit hoofdstuk willen we aandacht schenken aan Van Houtens piëtisme. Wat is er bij deze 'ernstige' Coccejaan van de praktijk der Godzaligheid terug te vinden?

Van Houtens levenswandel

Het eerste wat bij Frederik van Houten opvalt, als we hem als praktizijn wat nader willen bezien, is zijn gebedsleven. Hij droeg zowel in Franeker op de Hogeschool als in Middelburg de bijnaam 'de bidder'. Jacob Willemsen (I644-1712), kiesheer van de stad Middelburg en grootvader van de reeds genoemde lampeaanse predikant en hoogleraar Jacobus Willemsen, dichtte van hem:

85. J. Fruytier, Sions Worstelingen of historische samenspraken over de verscheide en zeer bittere wederwaardigheden van Christus Kerke, Rotterdam 1713. Geciteerd bij J. van den Berg, "'Letterkennis" en "geestelijke kennis", een theologenstrijd in de achttiende eeuw over de verstaanbaarheid van de Heilige Schrift', Nederlands Archief voor Kerkgeschiedenis LX (1980), 237.

'Wat hoor ik, is dat waar? Ach, is Van Houten dood!
Rust dat vermoeide lyf in 's aardryks kouden schoot!
Is deeze groote ziel ten hemel opgenomen?
O wee! Hy is niet meer. Komt op dan, waare Vroomen!
Beweent dien Leeraar, die zoo nut was voor Gods kerk,
Die zoo doorzoekend was in 't ziels inwendig werk.
Die, vol des Geestes, door zyn hemelsch mediteeren,
Zyn' geest verteerde, om ons het hemelsche te leeren.
Dien grooten Bidder, die staag met den Hemel strêe,
Gelyk Eliá en als voormaals Moze dée.86

Zijn kleinzoon gaf hetzelfde getuigenis van Frederik van Houten en noemde hem 'dien geestryken en geestelyken Bidder en Prediker'. 'Zoo een geestelyk Prediker en zoo een vuurig Bidder worden' was de hartewens van de jonge Willemsen.87
Hetzelfde vinden we bij Petrus Immens in zijn Lyk-reeden' over van Houten. Wel zeven maal beschrijft hij van Houten als een krachtig bidder, wiens overlijden een groot verlies is voor de kerk. Zijn studie verrichtte hij biddend. Voor land en kerk, voor de Goddelozen in zijn gemeente en voor Gods kinderen was hij steeds in gebed: 'Hoe badt, en pleijte hy met en voor u by Godt!' 'En zeeker, hy was in die kunste niet zo verre geraakt, als door veele en daaglykse oeffeningen, dewelke in hem gezien

hebben, de geene, die met hem van meer naby gewandelt hebben; bysonder hadt hij zig aangewendt dat geduurig bidden, en zo eene heilige toegekeertheid des herten tot Godt.'88

De huisgodsdienst bestond dan ook voor Van Houten in de eerste plaats in een nauwkeurig gebedsleven. Speciale richtlijnen voor het dagelijks gebed stelde hij daartoe op in zijn 'Oeffenings order van een Godvrugtigen' en 'Wyze, deelen, order, en eynder der Gebeden'. Ook treffen we 'Morgens-Oeffenings orders' aan.

86. Willemsen, ‘Hertetranen', A5 achterzijde.
87. Jacobus Willemsen, Een graaggetrouw dienaar van Jezus Christus, die bij zijn leven, werk-ijverig in den dienst van zijnen Heere, ook na zijnen dood, nog tot zegen is; vertoond het uitmuntende voorbeeld van den grooten en werk-ijverigen apostel Petrus, verklaring van 2 Petr. 1:13-15, en ter Godvruchtige navolging, gemoedelijk aangeprezen. Bij gelegenheid van zijnen vijftigjaarigen
predikdienst plechtig gevierd, 27 november en 2 december 1774, Middelburg 1777, 135, 136.
88. Immens, Lyk-reeden, 5o en 43. Vgl. 37, 42, 46, 48 en 49.

Immers, Gods Koninkrijk zij 'de eerstelingen van onze kragten, rijdt, en bezigheden overdubbelt weerdig'. Aanbidding en lofprijzing, belijdenis van zonden en voorbeden voor gezin, vrienden, vaderland en kerk hadden daarin hun plaats.89

Expliciet gaf Van Houten ook in zijn aantekeningen aan hoe een christen zich in de nadering tot God gedragen moest: met ontzag, eerbied, in geloof, liefde en vertrouwen. Immers, 'het voornaam eynde in de Gebeden is gemeenschap met Godt te oeffen in dezelve; het heylig eten, en drinken van Christus Offervleesch, en zoen-bloedt, om door dat ziele voetzel in het leeven Gods op te groeyen, en naar den inwendigen mensch toe te neemen; inet Godt te spreeken en gemeenzaam te handelen.'90

Voorts bestond de huisgodsdienst voor Van Houten in let leezen van het heylig Woord, na de verheffinge van herte tot Godt om ligt, en het geleyde des Heijligen Geests, met zugtingen tot Godt, en in afhanginge van zijn ligt, en in het heylig Psalm-zingen:91'

Duidelijk is dat Van Houten voor de christen een vaste orde van leven voorstond, waarin men voor alles een gezette tijd heeft en er zich ook dagelijks op onderzoekt hoe het er geestelijk voorstaat. Zielswerkingen die hij op bepaalde dagen kende vertrouwde hij aan het papier toe, evenals 'grond-bewijzen' voor zijn genadestaat. Zaken waarvoor hij bidden moest hield hij soms nauwkeurig bij.92

Dit alles met het doel de gemeenschap met God niet te verliezen. De wacht moest betrokken worden bij alles wat de praktijk der Godzaligheid in de weg kon staan, want 'hy konde niet wel leeven zonder die gulle, vrijmoedige, en nogtans nederige toegang tot Godt open te houden:93

Het behoeft daarom geen verbazing dat Frederik van Houten een warme liefde koesterde voor zijn bekende Middelburgse voorganger

89. Zie voor dit alles zijn 'Huys-oeffenings ordere' en Wyze, deelen, order en eynde der Gebeden' gevoegd achter het Geestelijk Houwelijks verzoek, 192 e.v.
90. 'Wyze, deelen, order en eynde der Gebeden', 196.
91. Vgl.: 'Huys-oeffenings ordere', 192.
92. Zie: lenige noodige zaaken voor den Auteur van God te bidden; 'Zielswerkingen des Auteurs by gelegentheydt van eeniger, zelfs Godvrugtigen, kleynagting voor hem; waar in hy zig zijn pligt voorstelt'; 'Eenige ziels werkingen des Auteurs op den 18, en 19 september 1704'; 'Eenige grond-bewijzen voor des Auteurs genade-staat, kort voor zyne ontbindinge opgestelt', gevoegd achter: Van Houten, Geestelijk Houwelijks verzoek, 227 e.v.

93. Immens, Lyk-reeden, 42.

Willem Teellinck (1579-1629)94, die onder indruk van het puriteins piëtisme, de praxis pietatis sterk beklemtoonde, met daarbij een methodisch gebruik van de genademiddelen. Hoe had hij, onder andere in zijn boek Noord-sterre (1624, niet vaste uren en tijden bepleit ten aanzien van de huisgodsdienstoefeningen. Hoe had hij opgeroepen tot veel gebed en aangedrongen op zelfonderzoek ter bevordering van het geloof en de heiligmaking.95
Ook de onderlinge stichting als oogmerk van een heilige levenswandel is iets wat Van Houten met Teellinck verbindt. Of Van Houten daartoe speciale samenkomsten voorstond zoals Teellinck, maakt hij niet expliciet duidelijk, maar impliciet laat hij wel merken voorstander te zijn van de bijeenkomsten van vromen: 'spreeken van een anderen (...), hoogagting, ontzag, eerbied voor des spreekera Godzaligheydt' kunnen 'zijne gunstgenooten (...) beweegen, hun herten te verbrijzelen, of ter vreugd-rijke aanschouwinge van zijne heerlijkheydt op leyden.'96 Had hij van dergelijke samenkomsten in zijn studententijd bij zijn rondreizen niet de gezegende vruchten ervaren?

Van Houten en de bevinding
In het voorafgaande is aandacht geschonken aan het 'uiterlijke' aspect van Frederik van Houtens piëtisme, hoewel het 'innerlijke' reeds zijdelings ter sprake kwam. In deze paragraaf willen we dit 'innerlijke' of 'bevindelijke' aspect uitvoeriger aan de orde stellen. Volgens Heilige de Jong had Frederik van Houten een 'mystieke inslag', iets waarin hij overeenkomst zou vertonen met Jodocus van Lodenstein (1620-1677).97

94. Idem.
95. W Teellinck, Noord-sterre, aen-wijsende de rechte streke van de ware Godsalicheyt (Middelburg 1621), 340-477. Zie voor de bespreking van Noord-sterre: W.J. op 't Hof, 'Willem Teellinck in het licht zijner geschriften (tv), Documentatieblad Nadere Reformatie VII (1983), 109-125; zie voorts: WI op 't Hof, Willem Teellinck, leven, geschriften en invloed, Kampen 2008.
96. 'Middelen; welke Godt gebruykt, om zijne gunstgenooten te beweegen, inzonderheydt in't bidden, nogtans wel te onderscheyden van die des vleeschs', gevoegd achter Van Houten, Geestelijk Houwelijks verzoek, 198.
97. Heilige de Jong, 'Jacobus Willemsen', 38. Zie ook: Van Houten, 'Zucht om gemeenschap met God, in waare Kennis, en heilige Liefde' in Geestelyke Gezangen en Gedigten, 225-227 en: J. van Lodenstein, 'bleerlykheyds-loff' in Uytspanningen behelsende eenige Stigtelyke Liederen en andere Gedigten, Amsterdam 1769, vijftiende druk, tweede deel, 158-160.

Bekend is inderdaad dat Van Houten voor Van Lodenstein grote bewondering had.98 Voor beiden was het leven van het leven de gemeenschap met God in Christus, met daarbij verzaking van het aardse.
Hoezeer de ervaring van de gemeenschap met God Van Houten ter harte ging, blijkt uit zijn 'Vertoog van een Christen, in verscheide Gestaltens'. Hij noemt daar naast de heerlijkheid en eer van Gods Naam, Zijn liefde crnyn doel'.99
Vandaar dat we gedichten aantreffen als 'Ziels-zucht om de volle beheerschinge door Jesus', 'Sions Zugting tot den verhoogden Heiland Jesus', 2iels-zucht tot Jesus om zyn innigste gemeenschap', Zugt om gemeenschap met Godt.100
Van Houten verkeerde graag in de eenzaamheid om de gemeenschap met God te beoefenen. 'Hij konde niet wel leeven zonder die gulle, vrijmoedige, en nogtans nederige toegang tot Godt open te houden."101

Wanneer hij een beschrijving geeft van het geestelijk leven, is het eerste wat hij noemt het cheylig en zalig (cursivering van mij, RPvR) kennen van den Drie-eenigen Godt'. Die kennis spruit uit het geloof en is in zekere zin het geloof zelf, gewerkt door de Heilige Geest, maar zij vloeit ook voort uit de bevinding. Gods kinderen zien en smaken dat de Heere goed is (vgl. Psalm 34:9). 'Christus, die in de zijne, door den Geest, door het geloove woont, openbaart zig aan hun, in zijne heerlijkheydt, liefde, en sterkte, in zulk eene kragt, dat zy de zalige vrugten daar van genieten. Zoo weeten zy niet alleen, door een kragtig, en heerlijk onderwijs, maar ook door heylrijke bevindinge, dat Christus is, dat hy weergaloos, en volmaakt is in schoonheydt, heerlijkheydt, Majesteyt, rijkdom, liefde, sterkte en trouwe; een sterke Godt, en springbron van een volkomene, en eeuwige zaligheydt.'102
En op een andere plaats, in een preek over Psalm 73:28, heet het: 'De Heere een ligt zijnde, ontmoet sijne gunstgenooten met de Heylrijke stralen van een Heylige kennis, overtreffende die kennis die alleen door het lesen

98. Immens, Lyk-reeden, 42. Ook S. Rutherford (1600-1661) en R. Baxter (1615-1691) zou Van Houten gaarne gekend en gehoord hebben, volgens Immens in dezelfde passage.
99. Van Houten, Geestelyke Gezangen en Gedigten, 528.
wo. Van Houten, Geestelyke Gezangen en Gedigten, 46, 217, 93, 225.
rot. Immens, Lyk-reeden, 42.
102. Vgl. 'Beschrijving, en korte uytbreydinge van het geestelijk leeven, van de vreeze Gods, en van de nederigheydt' en 'Verhandeling van de waare zaligmakende kennisse van des Heeren Gunstgenooten', gevoegd achter: Van Houten, Geestelijk Houwelijks verzoek, 182, 217, 218.

van 't Woort verkregen wort, die maar als een schaduw is van dese Heylige kennis. God leyd sijne gunstgenooten in het aanschouwen van sijne Heerlijkheyt: de duysternisse wert verdreven.'103
103. Van Houten, Den Ziel-verquikkende Raad,

Van Houten betoont zich hier een getrouw leerling van zijn leermeester Herman Witsius, voor wie bevindelijke kennis evenees hoog stond aangeschreven. Wie een ondervindende kennis heeft, ziet de dingen niet alleen bij het duister en schemerlicht der natuur, zoals de blinde heidenen, en niet alleen bij het sterrenlicht der Schriftuur, zoals de Joden en de uiterlijke christenen, maar bij het zonlicht des Heiligen Geestes, dat de ziel van binnen bestraalt, aldus Witsius.'104
De gelovige gelooft en kent niet alleen de vergeving van de zonden en de aanneming tot kinderen, hij gevoelt ze ook. Het behoeft dan ook geen verbazing dat Van Houten kort voor zijn overlijden in ogenblikken van zelfonderzoek de 'verheuging, en verlustiging in den Heere, in zijne Majesteyt, heerlijkheydt, schoonheydt, beminnelijkheydt, en liefelijkheydt in Christus Jesus aangezigte geopenbaart' en de 'vrymoedige, geloovige, en ootmoedige toegang tot Godt in Christus, in Zijn bloedt, en in zijne gerechtigheydt; en de vryborstige, gulhertige, en gemeenzaame verkeering, en onderhandeling met den Heere', ook in het belijden van de zonden, tot onbedrieglijke kenmerken van zijn genadestaat rekende.'105
Wel is het zo dat de Heere niet elk van Zijn kinderen 'zoo diep inleydt in zijne gemeenschap, om zijne heerlijkheydt, met overstelpende blijdschap aan te schouwen; en van der zelver straalen en luyster als omvangen te worderf.m6 Niettemin is het onderscheid met de 'nabij-christen' zeer groot. Het hart van de laatsten is niet vernieuwd, hun verstand niet recht verlicht en hoewel ze wellicht enige verandering van gevoelen, van daden en enige ondervindingen hebben, ze kennen de Goddelijke

waarheid niet in haar kracht en luister.
Volgens Van Houtens boezemvriend, Petrus Immens, maakte hij er in zijn ambtelijke arbeid veel werk van 'om die met Letter-kennisse en Spiegel-wijsheidt verlooren gingen, te ontdekken en haar te toonen, welke de klippen waaren, waar op zy zig stieten', en dat vanwege het feit dat hij zichzelf vroeger bedrogen had. Omdat hij het gevaar van het

104. Vgl. Heilige Witsius, Twist des Heeren met syn Wijngaert, Deselve Overtuygende van Misbruyck Diner weldaden, Onvruchtbaerheydt in 't goede, En al te dertele Weeldrigheydt, in Schadelycke nieuwigheden van Opinien, En schandelijcke Oudheydt van quade zeeden, met bedreyging van syn uiterste ongenade, Utrecht 1710, vierde druk, 167. Geciteerd bij J. van Genderen, Herman Witsius, 214-215. Bijna dezelfde woorden vinden we terug bij Van Houten in zijn: 'Hoe de Geleerden, aan hun zelven regtveerdiglijk overgegeeven, ontrent de Goddelijke waarheden tot hun eygen verderf werkzaam zijn', gevoegd achter: Van Houten, Geestelijk Houwelijks verzoek, 140.
105. 'Eenige grond-bewijzen van des Auteurs genade-staat, kort voor zijne ontbindinge opgestelt', gevoegd achter: Van Houten, Geestelijk Houwelijks verzoek.
106. 'Hoe Godt zomtijds een zondaar zaligt, schoon hy hem zoo diep in zijne gemeenschap niet inleydt, en veele uitneemende genadegoederen in zulk een groote maate schenkt, als wel aan anderen', gevoegd achter: Van Houten, *Geestelijk Houwelijks verzoek*, 180-181.

bouwen op zandgronden kende was hij in staat anderen daarvoor te waarschuwen. Vanuit de innerlijke doorleving van de gereformeerde leer kon hij het 'Genaden-werk klaar en onderscheiden (...) uit beelden'.107
Van Houten toonde hiermee in de lijn te staan van mannen als W. Teellinck, G. Voetius, G. Saldenus, Jac. Koelman en J. van Lodenstein. Hun sterke gerichtheid op de beleving van de Geesteswerkingen in het innerlijk met als gevolg een bijzondere pastorale inslag zien we terug bij Van Houten. Met hen wist hij kleinen in het geloof als het ware bij de hand te nemen.108
Meer geoefenden wekte hij op tot een heilige wandel en tot toename in de kennis en genade van Christus. Min of meer 'mystieke' uitdrukkingen komen we daarbij inderdaad tegen. Gods kinderen worden 'gedrenkt uyt de beeke van Gods wellust', Christus is hun 'wederhelft', hun 'lief' hun 'man', Die de ziel verrukt door Zijn 'zielsversmeltende schoonheid'. Ze voegen Hem wel toe: 'Zegt den trouwsten mijn, dat mijn hert voor hem zal zijn.' Ze spreken tot Hem 'met verliefde zugtingen, en vierige uytboezemingen van het herte', Hij 'bestraalt hun ziel en zinnen', Zijn gemeenschap waarin de ziel overgaat' is 'onuytsprekelijk'. De gelovige is bevreesd deze te verliezen, want 'die den Heere in het Heyligdom aanschouwt heeft, en gezien zijne sterkheydt en eere; die dikwils naby hem geweest is, en ondervonden heeft, hoe goedt zulks een verloste, en geheyligde ziele is; die in Gods heylrijke, en verborgene gemeynschap verkeert, en de hertverrukkende, en zielveranderende straalen van Gods heerlijkheydt in het aangezigte van Jesus op zijn herte gevoeld heeft' (...) die is het tot 'droefheydt, ja tot hertknagende, en zielvermorzelende smerte, als God zig als agter een zwaare wolke en hooger scheydsmuur verbergt, van verre staat, en zig vreemd houdt!"109 In een van zijn preken

107. Immens, Lyk-reeden, 44-45
108. Vgl. 'Wat yemandt, op grondt kleyne gedagten van zig zelven hebbende, en nogtans schijnende met Godt gemeenschap te hebben, van zig zelven denken moet, en hoe hy zig zal gedragen', gevoegd achter: Van Houten, Geestelijk Houwelijks verzoek, 173 e.v.
109. Vgl. 'Verhandeling van de waare zaligmaakende kennisse van des Heeren Gunstgenooten'; 'Hoe een Christen in alles, en inzonderheydt in de naderinge tot Godt zig

moet gedraagen; en hoe Godt met eenen traagen zoone, en ontrouw bond-genoot in de naderinge tot hem handelt'; 'Eerste Brief, Behelzende het geluk, en de pligten van 's Heeren Gunstgenooten in deze dagen, allen gevoegd achter: Van Houten, Geestelijk Houwelijks verzoek, 107, 108, 212, 218, 220; Geestelijke Gezangen en Gedigten, 126, 127, 131; Preek over Psalm 73:28: 'Gemeenschap met het Hoogste Goed, En Genieting van God', in: Van Houten, Den Ziel-verquikkende Raad, 24.

citeert Van Houten ook Bernardus van Clairvaux (1090-1153): '0, was dat altijd soo, kon ik altoos soo met God omgaan!110

Bij Van Houten is echter nooit sprake van een soort pantheïstische mystiek, waarin de scheiding tussen Schepper en schepsel wegvalt. Integendeel, hij was diep doordrongen van de hoge majesteit Gods. Zeer veel plaatsen in zijn werk getuigen daarvan. Men moet daarom met 'ontzag, eerbied, heylige vreeze, bedagtzaamheydt, om- en voorzigtigheydt' tot God naderen en 'in navolginge van het oude Priesterdom, niet in het Heyligdom (...) gaan zonder Offerhande, om den Heere lof, en heerlijkheydt te geeven', want alleen in Christus' zoenbloed is er vrijmoedigheid en toegang tot de troon der genade.111

Vroegere ervaringen van Van Houten speelden hierin ongetwijfeld een rol. Op zijn reizen naar Duitsland was hij in contact gekomen met 'verdorvene Mystiken en Pietisten', en hij had het gevaar van hun houding gezien. Hij vond bij hen geen rechte zelfverloochening, maar een grootsheidt des herten' die streed tegen de ware nederigheid. Zij hadden onvoldoende eerbied voor Gods Woord als middel waardoor God Zichzelf in Christus door de Heilige Geest bekend maakt. Ze steunden op 'openbaringen' en 'ingevingen' van de Heilige Geest buiten het Woord om. De leer van de rechtvaardiging van de Goddeloze kwam bij hen bovendien op de achtergrond te staan, waardoor het gereformeerde karakter van de bevinding dreigde verloren te gaan. Uitdrukkelijk waarschuwt Van Houten daarom voor deze soort mensen. Niet alle 'bevinding' is ware bevinding!112

Ten slotte, bij alle aandacht die Van Houten heeft voor het innerlijke en de gevoelszijde van het geloofsleven, verliest hij de objectieve zijde niet uit het oog. In een van zijn brieven prijst hij hem gelukkig, die

110. In zijn preek over Johannes 15:1, 2. Deze preek bevindt zich in: Van Houten, Den Ziel-verquikkende Raad, 113.

111. Zie: 'Twee groote voorregten van een Christen, die nauwkeurig moeten gekent, maar ook onderkent worden; om niet den Heere oneere aan te doen, en buyten de palen der vryheydt te stappen, en in plaatze van vet en vrugtbaar, mager en dorre te worden'; 'Hoe een Christen in alles, en inzonderheydt in de naderinge tot Godt zig moet gedraagen; en hoe Godt met eenen traagen zoone, en ontrouw bond-genoot in de naderinge tot hem handelt', gevoegd achter: Van Houten, Geestelijk Nauwelijks verzoek, 178, 210.

112. Eenige korte aanmerkingen omtrent de leere der Mystiquen', gevoegd achter: Van Houten, Geestelijk Nauwelijks verzoek, 223-227. Vgl. ook Immens, Lyk-reeden, 35, 36.

ondanks de verbergingen van Gods aangezicht, 'nog staan durft op het onwankelbaar vreede-verbondt, en steunen op de beloften, die in Christus Jesus, zoo veele als er zijn, ja en Amen zijn, Gode tot heerlijkheyde.113

Soms trekt God Zijn gemeenschap ook met opzet terug om de gelovige te meer aan Hem te doen kleven en 'om op Gods vrymagtige genade in Christus en op het onwrikbaar genade- en vreedeverbondt te staan, en te vertrouwen, en niet op inwoonende genade, en bewijzen van Gods liefde' (...). 'Immers hij geeft zijn volk grondt, om zig te ondersteunen, en te sterken; ja te verquikken met de beloften, gedaan aan vernederde, ootmoedige, verbrijzelde, hulp-, raad- en magtelooze, ja die

gansch ontbloot zijn.114

Van Houten en de Nadere Reformatie

In het voorgaande zagen we de opvattingen van Van Houten over het ingekeerde leven. Nu doet de vraag zich voor of zijn vroomheid zich ook verder strekte dan de persoonlijke beleving van het heil. Richtte hij zich ook op de gemeente, op de kerk, op de overheid, op het land en het volk in hun geheel? Met andere woorden: mag Frederik van Houten een representant genoemd worden van de beweging van de 'Nadere Reformatie', of hoort hij eerder tot het 'Gereformeerd Piëtisme'? Beantwoording van deze vraag hangt ten nauwste samen met wat onder deze aanduidingen verstaan wordt, hierbij ervan uitgaande dat de onderscheiding tussen deze begrippen niet slechts betekenis heeft als alleraardigst tijdverdrijf voor historici, en onderdeel van een twintigste-eeuwse 'invented tradition' 115, maar ook daadwerkelijk kan bijdragen tot het beter verstaan van ons gereformeerd verleden.
In de geschiedschrijving zijn beide bewegingen, zowel die van de 'Nadere Reformatie' als die van het 'Gereformeerd Piëtisme', zeer divers

113. 'Eerste Brief, Behelzende het geluk, en de pligten van 's Heeren Gunstgenooten, in deze dagen', gevoegd achter: Van Houten, Geestelijk Houwelijks verzoek, 108.
114. 'Hoe Godt, volgens zyn getrouw Verbondt, het vertoog van zonden gebruykt ten goede van zyne bond genooten', gevoegd achter: Van Houten, Geestelijk Houwelijks verzoek, 171, 173.
115. EA. van Lieburg, 'Zeeuws religieus erfgoed', in: Tijdschrift voor Nederlandse kerkgeschiedenis,
11-2008, 41-45; idem, 'Nadere Reformatie uitgevonden traditie', in Reformatorisch Dagblad, 24 oktober 2008.

opgevat. In de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw heeft zich zelfs een hele discussie rond een juiste begripsbepaling voorgedaan.116
Uiteraard is het niet de bedoeling hier deze nog eens voor het voetlicht te halen. Een overzicht van oudere en nieuwe standpunten over dit onderwerp is te vinden in de tweede poging tot definiëring van beide termen en in de uitgebreide versie en in boekvorm verschenen inaugurele rede van dr. W.J. op Hof.117
De ontwikkeling is duidelijk: de oudere visie die graag de benaming 'Piëtisme' in engere zin hanteert en deze voor de achttiende-eeuwse vroomheid reserveert in tegenstelling tot die van de 'Nadere Reformatie' die zich voornamelijk tot de zeventiende eeuw zou beperken, is een gebrekkige en aanvechtbare beschrijving van de complexe historische werkelijkheid. Ze vindt haar legitimatie in de zogenaamde verinnerlijking die zich in de loop van de tijd manifesteerde.'" Verschillende nieuwere, uitgebreide onderzoeken hebben uitvoerig aangetoond dat het 'Piëtisme' veeleer als langdurige en brede vroomheidsbeweging beschreven kan worden met vertakkingen en onderlinge relaties iti allerlei landen119
Het 'Piëtisme' wordt dan een koepelbegrip voor een brede internationale en interconfessionele vroomheidsstroming, die zich een weg baande door verschillende tijdperken heen. De 'Nadere Reformatie' is vervolgens te schetsen als de Nederlandse gereformeerde variant van dit internationale piëtisme, die naast de nadruk op de innerlijke doorleving van het heil en de persoonlijke levensheiliging, gekenmerkt werd door een theocratisch elan met zelfs programmatische activiteiten. In haar bloeiperiode zou zij bepaald zijn door drie hoofdthema's: de sabbat, de reformatie der

zeden en de tucht.
In deze paragraaf vragen wij ons af welke positie Van Houten

116. T. Brienen e.a., "Nadere Reformatie, een poging tot begripsbepaling", in: Documentatieblad Nadere Reformatie, VII (1983), 109-116; C. Graafland e.a., "Nadere Reformatie: opnieuw een poging tot begripsbepaling", in 'Documentatieblad Nadere Refirmatie ,XIX (1995),105-184.
117. W.J. op 't Hof, Het Gereformeerd Piëtisme, Houten 2005.
118. Vgl. o.m. S. van der Linde, 'Gsbertus Voetius in zijn conflict met Jean de Labadie', in: Opgang en voortgang der Refornatie, Amsterdam 1976, 272 vv.
119. O.m. W.J. op 't Hof, Engelse piëistische geschriften in het Nederlands, 1598-1622, Rotterdam 1987; J. van de Kamp, Auf bitte und einrahten etzlicherfrommen Menschen ins hochteutsche ubersetzet, Deutsche Übersetzunien englischer und niederländischer reformierter Erbauungsliteratur 1667-1697 und die Rollevon Netzwerken, Amsterdam 2011.

innam ten aanzien van deze nagestreefde preciesheid. Vloeide uit zijn Coccejaanse verbondsconceptie een zodanige sabbatsvisie en opvatting over de christelijke vrijheicliw voort dat deze een breuk betekende met de stellingname van de 'grote' vertegenwoordigers van de Nadere Reformatie in Zeeland, de Teellincks en Udemans? Voor de beantwoording van deze vraag stellen wij allereerst een andere vraag. Hoe zag Frederik van Houten zichzelf? Welk beeld treffen we bij hem aan van de vroomheidsbeweging waarvan hijzelf deel uitmaakte?
De naam 'piëtist' zou Van Houten waarschijnlijk nimmer gekozen hebben voor zichzelf. Als zijn beste vriend, Petrus Immens, verhaalt over Van Houtens ervaringen met de 'verdorvene Mystiken', geeft hij hen ook de naam Tiëtisten'.121
Zo goed als zeker mogen we aannemen dat Van Houten de zienswijze van zijn collega gedeeld heeft. Hierin wist hij zich eensgeestes met zijn tijdgenoot Wilhelmus à Brakel, die in 1683 ook al een narschouwende bestieringe tegen de piëtisten, quiëtisten en diergelijke afdwalende tot een natuyrlijken en geesteloosen Godsdienst het licht deed zien. Na hem liet Johannes Verschuir in 1724 zich in negatieve zin over het piëtisme uit toen hij opriep 'de ware Godtvrugt te zuiveren van die blaam alsof dat geestdrijverij en piëtisterij was'.122
Ware vroomheid vond Frederik van Houten bij andere figuren: 'Hij las bijsonder gaarne de levens en bedrijven van de groote Helden, in en na de Reformatie, om hem een spoore te zijn' (curs. van mij, RPvR). Hier te lande had hij, zoals we reeds zagen, met name bewondering voor Willem Teellinck en Jodocus van Lodenstein. Hun nadruk op de beoefening van de waarachtige vroomheid sprak Frederik van Houten aan. Heel zijn leven stond immers ook in dat kader. 'Gezette overdenkingen, gebeden en dankzeggingen' hadden daarin tevens hun plaats.

120. W.J. van Asselt meent dat vanwege Coccejus' beklemtoning van de libertas christiana' er een groot verschil was met de Voetiaanse epraecisitas' en rekent hem derhalve niet tot de beweging van de Nadere Reformatie, vgl. Amicitia Dei, 143-144. Graafland rekent hem in strikte zin ook niet tot de Nadere Reformatie, maar meent vanwege het bevindelijk-mystiek karakter van zijn geloofsbeschouwing, die sterk beïnvloed werd door Amesius (1576-1633) niet aan hem voorbij te kunnen gaan, vgl. C. Graafland, De zekerheid van het geloof. Een onderzoek naar de geloofsbeschouwing van enige vertegenwoordigers van Reformatie en Nadere Reformatie, Wageningen 1961, 160-161.

121. Immens, Lyk-reeden, 35.
12z. J. Verschuir, De zegepralende waarheid, Groningen 5724, voorrede, 162

Voegen we daarbij zijn duidelijke bevindelijke geloofsconceptie, zijn aandrang tot zelfonderzoel123 en zijn groot verlangen naar het leven in de gemeenschap met God, dan is het duidelijk: zowel in zijn persoonlijk leven als in zijn pastorale arbeid stond, evenals bij genoemde hoofdvertegenwoordigers van de Nadere Reformatie, de innerlijke doorleving van de gereformeerde leer centraal.
Echter, hoe stond het met de overige terreinen van het leven? Had Van Houten oog voor de algemeen verbreide wantoestanden in kerk en samenleving? Bezien we wat ons van Van Houten is overgeleverd, dan kunnen deze vragen bevestigend beantwoord worden. Optimistisch is hij overigens niet. Misten de mannen van de Nadere Reformatie de doorwerking van de Hervorming in het nationale leven, ook Van Houten moet erkennen: 'Wij beleeven tegenwoordig zeer duystere dagen, Godt wandelt tot nog toe in tegenheydt met ons, en wie heeft er yets tegen in te brengen? Wie moet de handt niet op de mond leggen, ja de mondt in het stof steeken? Godt (...) is, helaas! lang getergt, lang zijn de oogen zijner heerlijkheydt verbittert; en wie neemt het nog ter herte? Wie schijnt het aan te gaan en te treffen, gelijk het betaamt?'124
De toestand van ons land en volk is zelfs zo desolaat, dat hij vreest voor Nederland dat God het zal verlaten. Immers, de zonden zijn op een hoogtepunt gekomen, 'onze staat is op het hoogste en aan het daalen', Gods oordelen houden aan, waardoor de vreze onder Gods kinderen in geheel het land algemeen is. Bovendien heerst er bij velen een grote zorgeloosheid. 'Hierby konden wy nog voegen, ten opzigte van de bedieninge des Heyligen Woords, dat het groote eynde van die, ten opzigte van de grootste menigte, niet beoogt en betragt worde; nog van het volk, nog van de Leeraren, wier pligt het bij uytnementheyd

123. Vergelijk het derde punt uit de toepassing bij de preek op Spreuken 8:35 in: F. van Houten, Het weergaeloos Groot Goedt, weggelegt voor de geenen, die den Heere vreezen; En de gelukzaligheydt van des Heeren uytverkooren Bondvolk over Psalm 31:20 en 33:12 Nevens Veertien Predikatien, over verscheydene uytgezochte Texten, Dordrecht 1725; zie ook de vijfde preek uit: Van Houten, Den Ziel-verquikkende Raad, 118, 119.
124. 'Tweede Brief, Behelzende het geluk, en de pligten van 's Heeren Gunstgenooten in deze dagen', gevoegd achter: Van Houten, Geestelijk Houwelijks verzoek, III. Vergelijk ook het derde punt van de toepassing van de preek op Psalm 89:176 in: Van Houten, Het weergaeloos Groot Goedt. Eenzelfde sombere tekening van de toestand van de kerk in Nederland zien we in enkele van zijn gedichten, zie paragraaf 'Gelegenheidsgedichten' van deze publicatie.

is, hier op toe te leggen, hier voor te staan, te waaken, te strijden, maar zy wordt kleyn geagt, ja veragt.' Van Houten ziet de noodzaak van een doorgaande hervorming, maar in het algemeen stuit dit op veel weerstand: 'Reformatie naar Gods Woord is eene bespotting.'125
Bovendien, zij die een dergelijke reformatie zouden moeten voorstaan, de predikanten, hebben geen smart over de deerniswaardige toestand van Gods kerk. Analoog aan de klachten van Jodocus van Lodenstein en Jacobus Koelman over de geesteloosheid van veel predikanten126 luidt Van Houtens kritiek: hoevelen onder hen zijn blinde leidslieden, die het 'inwendig Christendom' niet kennen noch voorstaan. Op de universiteiten wordt men er ook niet in onderwezen. Wel leert men er hoe 'de waarheydt andere bekent te maaken, en tot deugdt betragtinge toe te eygenen, maar niet, of niet genoegzaam, om eerst, en voor alle dingen, zelve vernieuwt, wedergebooren en geheyligt te worden, om met genoegzaame genade,

kennisse, wijsheydt, en gaven toegerust zijnde anderen Gode te gewinnen, en tot zijn lof toe te bereyden'.127
Men leest ook weinig boeken die over de verborgen dingen van Gods Koninkrijk handelen. Velen hebben genoeg aan een bepaalde kennis van het Woord en zien de gedaante der Godzaligheid voor de zaak zelf aan. Zij staan op geleerdheid, maar hebben geen ondervinding van de verborgen gemeenschap met God. Ook kennen zij de juiste hoedanigheden van de nieuwe mens niet, zodat een leven 'naar de eeuwe dezer wereldt, een middelmaatige zaake, of de vryheid des Christendoms' genoemd wordt.128
De aardsgezindheid of wereldgelijkvormigheid die Frederik van Houten signaleert, geeft hem soms aanleiding tot het maken van heel concrete opmerkingen.

125. 'Reedenen van vreeze voor Nederlandt, dat Godt het verlaaten mogte, gevoegd achter: Van Houten, Geestelijk Houwelijks verzoek, 123.
126. Vgl. M.J.A. de Vrijer, Schortinghuis en het Innig Christendom (oorspronkelijke titel: Schortinghuis en zijn analogieën), Hierden-Harderwijk z.j., tweede druk, izo, 122.
127. 'Waar het van daan komt, dat 'er doorgaans zoo veele Herders gevonden worden in de Kerke, die op het inwendig Christendom niet meer en staan', gevoegd achter: Van Houten, Geestelijk Houwelijks verzoek, 146.
128. Hoe de Geleerden, van Godt aan hun zelve regtveerdiglijk overgegeeven, ontrent de Goddelijke waarheden tot hun eygen verderf werkzaam zijd, gevoegd achter: Van Houten, Geestelijk Houwelijks verzoek, 139-144.

Zo wijst hij het gevaar aan van verleid te worden 'in zigtbaare pragt van huys, gewaadt, tafel en cieraadt'. Vooral degenen die van goeden huize en niet onbemiddeld zijn kunnen vanuit de kracht der gewoonte door de grootsheid des levens verstrikt worden.129
Anderen leven weer in 'jok, en lachernijen', waarvan ze menen dat het 'een middel [is] om het verstandt op te scherpen, of den afgematten geest te herstellen'. Men geeft zich over aan 'ydele reeden', die men 'een uytval van een gulle, en vrolijke gemaatigtheydt' acht, waarbij het hart niet zondigt. Pijnlijk mist Van Houten bij dergelijke mensen let leeven Gods', een leven van heiliging, waarbij men Christus' bloed en Geest zo nodig heeft.130
Desalniettemin beklemtoont Frederik van Houten niet alleen het negatieve van de zonde en het duistere van de tijdsomstandigheden. Wel moet hij klagen: 'Het herte zelfs van de beste is verstokt, of moedeloos in slaapziekte, of zeer beroert, en wat zal ik zeggen? Zelden en bij weynige bespeurt men de zielsgestalte, en ernstige bezigheydt, die 'er in zulk een toestandt van tijdt, en zaaken schijnen noodig te zijn.'
Maar er is een uitweg. Het is niet zo dat Van Houten geen enkele verwachting meer voor Nederland kent. Integendeel. In een soort 'rondzendbrief', geschreven 'ter gemeene stigtinge' van verschillende van zijn vrienden, roept hij op tot God te gaan, en daarbij de loninglijke middelweg' te houden. Enerzijds moet er niet geroepen worden tot God om verlossing met voorbijgaan aan de bron van de oordelen, anderzijds mogen 'de ernstige aanroepers van Gods naame, die in de bresse staan, nogtans zugten, rouwklagen, en leedt dragen over (...) eygene, en Jerusalems grouwelen', niet zo afgeschrikt worden door de hoogte en diepte van de schuld en de rechtmatigheid van Gods oordelen, dat ze ervan weerhouden worden de Heere om genade en barmhartigheid te smeken, alsof God gezegd had: 'Bidt niet meer voor dit volk ten goede.' De ongerechtigheid van zichzelf, noch de nationale Goddeloosheid, mag niet zo gebukt doen gaan dat men geen vrijmoedigheid heeft om voor land en kerk te bidden. Een 'gevordert en verzoende gestalte des herte'

129. 'List der zonde tot verleydinge van een Godvrugtige', gevoegd achter: Van Houten, Geestelijk Houwelijks verzoek, 161-164.
130. 'Waar het vandaan komt, dat 'er doorgaans zoo veele Herders gevonden worden in de Kerke, die op het inwendig Christendom niet meer en staan', gevoegd achter: Van Houten, Geestelijk Houwelijks verzoek, 146.

gepaard met een ledagtzaame, ootmoedige, naaukeurige, en heylige wandel', waardoor men in het licht wandelt, is juist nodig om tot de genadetroon te gaan en zo een 'steunzel' te zijn voor land en kerk.131
Opmerkelijk is dat Frederik van Houten op deze wijze persoonlijke geloofsvrijmoedigheid, Godsvrucht en levensheiliging verbindt aan het welzijn van het gehele volk. Niet dat dit altijd naar voren komt in zijn prediking. Vaker staan de eer van God en Christus en het geestelijk welzijn van de ziel voorop. Maar afwezig is het niet. Soms komt het negatieve aspect van de relatie naar voren. Wanneer de Heere Zijn verborgen gemeenschap Zijn volk onttrekt, en Hij de luister en de heerlijkheid die Hij op haar gelegd had wegneemt of laat verbleken en wanneer Hij hen voor een tijd overgeeft aan hun eigen gedachten en in wereldgelijkvormigheid laat wandelen, dan heeft dit gevolgen voor de hele natie.132
Zij kunnen niet bidden voor het volk in tijden waarin hun 'glans is verdonkert, het cieraadt bevlekt, de geest benevelt en bezwalgt, en de geestelijke krachten bezweeken, of zeer afgemat' zijn. Daarentegen, <die naby Hem leeven, en met hem in naauwe gemeynschap verkeeren; deze zijn op een byzondere wijze het steunzel voor Landt en kerke'.133
Van Houten begeert in zijn bovengenoemde 'rondzendbrief' dan ook 'enige bestieringen' te geven om op Gode betamelijke wijze in dezen te werk te gaan. Hij wijst zijn vrienden dan op de noodzaak van 'welgegronde verzeekering van onze verzoeninge met Godt, en ons deelgenootschap aan zijn heyl-rijke, en alveranderende gemeenschap', op het voorrecht van een 'tederhertig voor Godt leeven' en een verloochenen van de wereld in een heilige levenswandel, want 'zulke gunstgenooten zijn in staat om voor anderen in te treden, om voor een zondig en ondankbaar volk den Heere als een waterstroom aan te loopen'. Het is nuttig een 'opgeklaarde ziele' te hebben, de Heere als 'Verlosser, Herschepper, Bond-Godt en Vader' te kennen, want dit doet Hem meer 'aanhangen, agter aankleeven', ook 'tot opbouwinge

131. 'Tweede Brief, Behelzende het geluk, en de pligten van 's Heeren Gunstgenooten in deze dagen', gevoegd achter: Van Houten, Geestelijk Houwelijks verzoek, 111-121.
132. 'Hoe, en wanneer de HEERE Godt van zijn Volk, het uytverkooren erfdeel weg wijkt', gevoegd achter: Van Houten, Geestelijk Houwelijks verzoek,
133. 'Tweede Brief, Behelzende het Geluk, en de pligten van 's Heeren Gunstgenooten in deze dagen', gevoegd achter: Geestelijk Houwelijks verzoek, 553.

van Gods huys, tot ondersteuning van het landt, en de wereldt, daar wy in woonen'.134
De vermaningen en het onderwijs met betrekking tot het geloofsleven van Gods kinderen staan dus blijkbaar niet altijd op zichzelf en kennen een keerzijde. Dit noopt ons voorzichtig te zijn met de term 'verinnerlijking' voor de tweede fase van de Nadere Reformatie. Er kan een geestelijke retirering zijn als gevolg van het pijnlijk ervaren van de mislukking van een werkelijke verdere hervorming, zoals Graafland en Op 't Hof menen met betrekking tot het laatste kwart van de zeventiende eeuw en de achttiende eeuw.135

Maar blijkens het bovenstaande mogen niet altijd het individuele en het nationale, het persoonlijke en het theocratische tegenover elkaar uitgespeeld worden. De verbindingen die er tussen deze twee zaken lopen, verdienen onze aandacht. Verder onderzoek naar de natijd van de Nadere Reformatie c.q. het Gereformeerd Piëtisme zal moeten uitwijzen of Van Houtens opmerkingen ook bij andere vertegenwoordigers aanwezig zijn. Wellicht zal het ons oordeel enigszins modificeren.
Het belang van een nauw en aangebonden leven aan de troon van Gods genade voor de gelovige zelf en voor de kerk als geheel brengt ons als vanzelf bij Van Houtens visie op de christelijke vrijheid en de daarmee verbonden visie op de sabbat. In hoeverre vinden we hier bij hem sporen terug van het algemeen Coccejaanse gevoelen? Wat de viering van de zondag betreft: in geen van zijn nagelaten preken besteedt Van Houten daar expliciet aandacht aan. We hebben ook geen catechismusverklaring van zijn hand waaruit we zijn visie op de christelijke rustdag kunnen nagaan.136
De nader-reformatorische nadruk op de tucht komt al evenmin aan bod. Betekende dit dat Van Houten zijn gemeenten alleen opriep tot een soort innerlijke vroomheid en niet tot een zichtbare voor de naaste direct waarneembare pietas?

134. Tweede Brief, 113-117.
135. C. Graafland, 'Het eigene van het Gereformeerd Piëtisme in de 18e eeuw in onderscheid van de 17e eeuw', Documentatieblad Nadere Reformatie 3D (3987), 39-4o; Op 't Hof, Het Gereformeerd Piëtisme, 55-57.
136. Vgl. W.J. op 't Hof, 'De verschillen tussen Voetianen en Coccejanen in het licht van hun verklaringen van de Heidelbergse Catechismus', in: Broeyer en Van der Wall, Een richtingenstrijd in de Gereformeerde Kerk, 54-73.

We hebben in het bovenstaande al delen van het antwoord op deze vraag gezien. Van Houten kende een nauwkeurig gebedsleven voor zichzelf, maar stelde daar ook 'oefenings orders' voor op, evenals regels voor de huisgodsdienst, waarbij het lezen van Gods Woord, het gebed en het zingen van Psalmen een centrale plaats hadden. Als predikant vervaardigde hij, zoals we hierna zullen zien, tevens allerhande gedichten en gezangen die op de gezelschappen ter onderlinge stichting konden worden besproken en gezongen. Het voorstaan van een heilige levenswandel, ook in de praktijk van alle dag, hebben we bemerkt in zijn kritiek op allerlei aardsgezindheid in de vorm van luxe in huisinrichting en kledinggewoonten. Hij waarschuwde voor het voeren van allerlei ijdele gesprekken en riep zijn eigen ziel en die van Gods kinderen op tot gedurige verbondsvernieuwing. Van Houtens Coccejaanse verbondsconceptie leidde derhalve op geen enkele wijze tot een ruimere opvatting van de christelijke vrijheid. Zijn preciesheid was niet anders dan die van de mannen die hij bewonderde: Teellinck en Van Lodenstein.
Heel zijn prediking was doordrenkt van de oproep tot bekering: 'Wat is het ook elendig aan zig zelven gelaten te worden, slaven van de wereldse begeerlijkheden te zijn. Ag! arme wereldlingen! verdoolde en verydelde menschen, al zijt gy zoo smoordronken van aardsche vreugde, gy zijt nogtans ongelukkig en verslaaft aan uzelven; komt 'er een begeerlijkheydt in het herte op, aanstonds moet gy gereet staan om die te dienen, hoe deerlijk wordt gy geslingert en getrokken, dan tot de wellust, tot overdaadt, dan tot toorn, dan tot hoogmoedt; uwe oogen, uwe ooren, uw tong, uwe handen, elk sleept u daar hy u hebben wil; uwe vrienden, aardwormen, maden die in het stof krielen, die niets in hen zelven zijn, die voeren echter de heerschappije over u. Deze heeft zijn buyk, die zijn geldt, geene zijne glorie, een ander de menschen tot een Godt.'137

137. Van Houten, Het weergaeloos Groot Goedt, 58-59.

Daarnaast liet Van Houten niet af om de nabij-christen aan zijn schijnvroomheid te ontdekken. Het uiterlijk gaan in het spoor van Gods Woord was niet voldoende, hoe schoon de deugden ook mochten lijken. Onvermoeid was Van Houten als het erom ging mensen te betuigen dat ze in Christus en Zijn gerechtigheid moesten gevonden worden. Daarbuiten zou men zeker te schande worden en voor eeuwig verloren gaan. En echte vroomheid straalde door zijn woorden en daden als het ware heen. Daarom riep hij even sterk Gods volk op voort te gaan in een nieuw geestelijk en hemels leven: 'Zoekt uw Hoofdt gelykvormig te worden, tragt zijn Beeldt te vertoonen, en zijne gestalte iyt te drukken. Weest als de zuyverste tarwe. Tragt wigtig te zijn en een zwaarheijdt van deugden en geleyligde kennisse te bezitten, om niet geslingert en geschudt te wordei. Tracht de zalving van de Heyligen te vertoonen in wijsheijdt en geestelijk verstandt, en een goeden geur in woorden en daden te geven. Tracht een aangename spijs voor Godt en menschen te zijn.' De voortdurende toegekeerdheid van het hart tot God was bij Van Houten verbonden aan het in Christus zijn en blijven. In Hem gevonden worden als een wijnrank in de wijnstok en uit Hem gedurig tot Gods eer vruchten dragen. Het was zijn vrees het verbond dat tussen God en zijn ziel gesloten was te 'overtreden', en zijn verlangen, zijn 'ziele-zugt', het verbond gedurig te vernieuwen. Bij een dergelijke levenshouding word: de christelijke vrijheid niet opgerekt ten koste van de precieze levenswandel. Het pleidooi om vanwege de complexiteit van de historische werkelijkheid de grenzen tussen Nadere Reformatie en het Gereformeerd Piëtisme niet al te scherp te trekken, omdat veel gereformeerde piëtisten in de Nederlanden meer nader-reformatorisch gezind waren dan wij wel eens denken,138 geldt zeker de ernstige Coccejaan Frelerik van Houten.

138. Graafland e.a., 'Nadere Reformatie: 'opnieuw een poging tot begripsbepaling', 145.

3. DE PREDIKING VAN FREDERIK VAN HOUTEN

De prediker

Volgens Petrus Immens waren er maar weinig dienaren van het Woord, die zichzelf in hun dienst zozeer aan de Heere overgaven als Frederik van Houten.139 Zwaar woog hem de bediening der verzoening en het wandelen als een voorbeeld der kudde. Iets daarvan vinden we terug in zijn 'Ziel-zugt, passende in het herte, en in den mondt van elk opregt Leeraar':

'Schenk, o Vorst! uw' heyl geschenken,
Naar uw' rykdom, aan uw' knegt.
Maak myn vaardig op u wenken,
Om eenvoudig, en opregt
Aan het heilig werk te gaan.
Raak myn' tong' en lippen aan,
Met het Altaar-vuur van booven,
Om met eerbiedt u te looven.

Stier myn hert, myn' mondt, en handel,
Naar uw woordt, en door uw raadt.
Maak my hemels in myn wandel.
Laat het heerlyk deugt-gewaat,
Heilig Godt! den nieuwen mensch
Eens vercieren naar myn wensch;
Om de kudde voor te ligten,
En met woordt en daad te stigten.'

139. Immens, Lyk-reeden, 50.

Diep was hij daarbij doordrongen van eigen onbekwaamheid:

'Schaamte moet uw' knegt bedekken;
Wie voldoet het groot bestek?
Wie beseft de snoode vlekken?
Wie behertigt het gebrek?
Groot is uw' barmhertigheidt,
En prys-waardig uw beleidt,
In uw' knegten te verschoonen,
En uw' eigen werk te kroonen.'140

Vooral vlak voor, tijdens en na zijn ziekte, in de jaren 1704 en 1705, werd hij in zijn ambt bestreden. Sterke indrukken ontving hij hierdoor van de 'voortreffelijkheid en heerlijkheidt van den Predikdienst', wat hem nauwer aan de Heere verbond, zoals uit zijn persoonlijke aantekeningen en uit een van zijn brieven blijkt.141
Het was zijn intens verlangen om door God gebruikt te worden tot uitbreiding van zijn Koninkrijk en 'tot opbouw en cieraad van zijn Huis'!
In de prediking heeft dan ook ongetwijfeld de grootste kracht van Van Houten gelegen. Niet dat hij bijzonder veel hoorders trok. Zijn stem die wat zacht was en nogal eentonig, zorgde ervoor dat Hij minder toeloop had dan verschillende anderen van zijn collega's. bovendien had hij zich een 'ciertaal' aangewend, die volgens Petrus

Immens weliswaar 'wonder kragtig was, om op de allerleevendigste wyze uit te drukken het geene hy zyne toehoorders wilde leeren', maar 'kleinweetende' wisten dit toch niet zo te waarderen.142
Soms had Van Houten het daar moeilijk mee. Zijn 'Ziels werkingen by gelegentheydt van eenigen, zelfs Godvrugtigen, kleynagting voor hem' laten dat zien.143
Iets ervan proeven we ook in de volgende dichtregels:

140. Van Houten, Geestelyke Gezangen en Gedigten, 108, 109.
141. 'Eenige ziels werkingen des Auteurs op den 18, en 19 september 1704', gevoegd achter: Van Houten, Geestelijk Houwelijks verzoek, 130-131; 'Brief Van den Zaligen Heere Frederik van Houten, Aan een zyner goede Vrienden, Wanneer hy van zyne voorgaande ziekte herstelt was', datum 8 september 1705, gevoegd achter Immens, Lyk-reeden, 76-77.
142. Immens, Lyk-reeden, 46.
143. Gevoegd achter: Van Houten, Geestelijk Houwelijks verzoek, 228-229.

'Laat ik and're niet benyden,
Als g' hun akker-werk bestraalt.
Laat ik my in u verblyden,
Als uw heil-woordt zeegenpraalt;
Schoon uw' handt my zo bedroeft,
En myn' ernst en trouw beproeft
Zult gy nooit uw zegel drukken,
Op uw werk? ach! doe my bukken.'144

Niettemin was Frederik van Houten onder geoefende christenen een geliefd predikant. Zijn diep inzicht in het geestelijk leven werd door hen naar waarde geschat. Het was zijn talent 'den eigen aardt van een Christen op zijn dreef te vertoonen'. De kracht van zijn prediking bestond dan ook hierin dat hij Gods kinderen wist op te bouwen en tot een heilige wandel op te wekken. 'O! als hy een Christen beschreef, zijn werk, en wandel, Gods volk, die hem gewoon waren, wierden als buyten haar zelven gepredikt. Leidde hy zich uit, om de zondige wangestalten van zijn volk te ontdekken, hy wist de wonden wel open te leggen, en haare ziekte in den grondt te vatten, en niet min keurlijk de medicijne der Ziele, als een Arts, die in de geestelijke Medicijnen, by zijne Studie, lange jaaren ervaarentheid heeft, tot te passen. Wat hadt hij niet altoos op met den Heere Jesus, den Koning, en Erf-Heer van zijn volk, met zijne verdiensten, en offerbloedt? Dit waaren dingen, in zijn herte, en mondt bestorven', aldus Petrus Immens.145
Het praktikale van zijn prediking vormde ongetwijfeld Van Houtens sterke kant, zoals we hierna nog zullen zien. Samen met zijn bekwaamheid om de valse gronden van de 'nabij-christen' te kunnen ontdekken, lag hierin zijn apart charisma. Daarbij had hij een ordelijke voorstelling van zaken, hoewel hij meestal uit het hoofd preekte en zonder aantekeningen de kansel besteeg.

144. Het vijftiende couplet van 'Ziel-zugt, passende in het herte, en in den mondt van elk getrouw Leeraar', in: Van Houten, Geestelyke Gezangen en Gedigten,
145. Immens, Lyk-reeden, 43, 45.

De prediking
Om enig verder inzicht in de prediking van Frederik van Houten te verkrijgen, is het nodig de nagelaten preken van Van Houten nader te bezien. Zelf gaf hij tijdens zijn leven geen preken uit. Toch beschikken we over zo'n vijfentwintig preken van hem,

deels vanuit zijn eigen handschriften, deels door optekening van een ijverige toehoorder. Evenmin als naar zijn persoon is er echter tot op heden weinig onderzoek naar gedaan. In het algemeen vinden we in de literatuur slechts één karakteristiek ervan genoemd: het veelvuldig allegoriseren.146
Steeds zijn deze opmerkingen gebaseerd op het negentiende-eeuwse werk van J. Hartog over de predikkunde. Deze vatte de prediking van de Coccejanen samen met de woorden: 'De Leidsche Theologanten zondigden door hun dorre wetenschappelijke exegese, en verzuimden bovendien de praktijk, de ernstige Coccejanen dwaalden voor een deel af in eene allegorische interpretatie, die eene miskenning was van den grond, waarop de stichtelijke preek rusten moest.147
Ook Frederik van Houten, van wie hij een preek over Psalm 68:19 ontleedt, acht hij hiermee getekend.148
De vraag is echter of Hartog hier Van Houten recht doet. Zijn analyse is beperktvan slechts één preeken bovendien eenzijdig, zoals we nog zullen zien. Nadere beschouwing van zijn preken en vergelijking met Van Houtens Voetiaanse ambtgenoot Bernardus Smytegelt, van wie ons enkele preken overgeleverd zijn over dezelfde teksten als waar Van Houten over preekte, levert toch een ander beeld op dan dat wat Hartog ons schetst. Letten we echter, alvorens hierop in te gaan, eerst op enkele algemene karakteristieken van Frederik van Houtens prediking.

146. BWPGN, in voce; T. Brienen, De prediking van de Nadere Reformatie. Een onderzoek naar de klassificatiemethode binnen de prediking van de Nadere Reformatie, Amsterdam 1974, 69; BLNP , III , 189 , 190.
147. J. Hartog, Geschiedenis van de Predikkunde in de Protestantsche Kerk van Nederland, Amsterdam 1861, 143.
148. Hartog, Geschiedenis van de Predikkunde 146-148. In de 'tweede, verbeterde en vermeerderde druk' van het boek van J. Hartog (Utrecht 1887) komt de analyse van Van Houtens preek niet meer voor. De preek van Van Houten is te vinden in de bundel: Van Houten, Het weergaeloos Groot Goedt. In de uitgave van Dordrecht 1725 is het de derde preek.

Algemene karakteristieken

Globaal genomen komt de opbouw van de preek bij Van Houten steeds op het volgende neer:

1. Inleiding, hetzij over een Schriftgedeelte dat een parallel vertoont met de te behandelen tekst, of over een bepaalde Bijbelse waarheid, die in verband daarmee staat.
2. Korte weergave van de inhoud van de perikoop waarin de tekst zich bevindt en van de tekst zelf.
3. Verdeling van de tekst.
4. Uitleg (explicatio) van het Schriftgedeelte door middel van een analytische tekstverklaring.
5. Toepassing (applicatio), waarin de behandelde stof wordt betrokken op de toehoorders.

De explicatio in de preken van Van Houten beslaat meestal tweederde van de inhoud, de applicatio omvat een derde. Hebreeuwse of Griekse woordbetekenissen worden, in tegenstelling tot wat we bij zijn vriend Johannes d'Outrein aantreffen, niet of bijna niet gegeven. De uitleg is steeds praktisch van aard. Het bevindelijke en het onderscheidenlijke beperkten zich niet tot de toepassing alleen. In de toepassing wordt

het geluk van 's Heeren volk vanuit het gehoorde in de uitleg nog eens extra beklemtoond. Dit is tevens tot waarschuwing van de onbekeerden, die meestal worden onderscheiden in wereldsgezinden en in mensen die slechts een uiterlijke belijdenis hebben, maar de kracht van de waarheid niet kennen. Verschillende zandgronden stelt Van Houten hun soms ontdekkend voor. Daarentegen worden Gods kinderen opgeroepen God te danken voor hun genadestaat. Zij worden gewaarschuwd tegen zorgeloosheid en opgewekt tot een leven in heiligmaking. Raad wordt gegeven in bepaalde gevallen van bekommering en ongestalten. Van een systematische verdeling van bekeerden in 'ontdekten', heilbegerigen', 'verzekerden' enzovoort is echter geen sprake. Meestal wordt besloten met een troostrijke uitspraak over de eeuwige gelukzaligheid in de gemeenschap met God.

Gebruik van allegorie en typologie

Zoals we in het voorgaande zagen, onderscheidde Frederik van Houten, hoewel hij Coccejaan was, zich niet door uitgebreide filologische exegese. Niet dat hij geen aandacht gaf aan een duidelijke uitleg van de tekst, maar het ging niet gepaard met vertoon van allerlei geleerdheid. Op het gebied van de allegorese zou hij zich echter wel als Coccejaan
56 hebben doen kennen. De gewraakte preek die steeds hiervoor geciteerd wordt, is de preek over Psalm 68:19. Met name J. Hartog heeft zijn kritiek hierop geuit. Recentere literatuur noemt Hartog weer als bron.
De analyse die Hartog geeft betreft alleen de toepassing, waaruit hij Van Houtens aanspraak tot de onbekeerden nog weglaat, terwijl het onderscheiden preken Frederik van Houten juist kenmerkte. Hartog zegt zich met de tekstverklaring niet te willen ophouden. Immers, Van Houten betrekt de opvoering van de ark, waarvan in deze Psalm gesproken wordt, op de hemelvaart van Christus. Het onderwerp van de Psalm en van de tekst is volgens Van Houten, gezien de nieuwtestamentische vervulling, de verheerlijkte Vorst Messias. Als Overwinnaar zegepraalde Hij over de satan en de dood en ontnam hen hun prooi.
Hartog acht dit pure vergeestelijking. Door echter de toepassing los te bezien van de uitleg moest Hartog deze wel als 'vreemd' bestempelen. De vruchten en het nut van de hemelvaart voor Gods kerk worden erin naar voren gebracht, en wat het betekent voor de gelovigen dat Christus de gevangenis gevankelijk voerde. Onbekeerden worden 'nog gevangen wederhorigen' genoemd. Gods kinderen moeten nederig gedenken dat zij 'wederhorigen' geweest zijn, en nu hun Overwinnaar, met Wie ze gezet zijn in de hemel en Die hen gaven gegeven heeft, roemen. Hartog heeft hier geen begrip voor. Dat hij de oorzaak hiervoor eerder bij zichzelf moet zoeken dan bij Van Houten komt niet in hem op.
De typologie van Van Houten was niet uit de lucht gegrepen. Na zijn 'historische' exegese legt zijn preekschets het verband met Vleze 4:7 e.v., volgens het gereformeerd beginsel van 'Schrift met Schrift vergelijken'. Als Van Houten in het betrekken van deze Psalm op Christus en Zijn kerk allegoriseert, doet de apostel Paulus het ook! Alle bekende gereformeerde verklaarders betrokken daarom dit vers op de hemelvaart. Ook Calvijn, in zijn commentaar op de Psalmen, en de kanttekenaren van de Statenvertaling deden dit. Overzee gebeurde het door Ebenezer Erskine in zijn verhandeling over De plegtigheid van Christus' Hemelvaart tot de Troon der Heerlijkheit.149 Al de werken van R. en E Erskine, Veenendaal 1978, VI, 270.

En ook Van Houtens Voetiaanse collega Bernardus Smytegelt betrekt Psalm 68:19,

samen met Psalm 47:6, op Christus.
In de toepassing van het gedeelte 'Hij heeft de gevangenis gevankelijk gevoerd' weidt Van Houten wellicht wat ver uit over de vijanden van Gods kerk, die door de overwinning van Christus nu zelfs de zaligheid van de gelovigen moeten bevorderen, maar in het licht van de exegese is het alleen een consequentie van een eerder ingenomen standpunt. De applicatio vormt bij Van Houten ook in deze preek het logisch vervolg van de explicatio.

Vergelijking van Van Houten met Smytegelt is in dit digitale uittreksel niet opgenomen

BRIEF VAN FREDERIK VAN HOUTEN

Een nadrukkelijke brief van de zalige heer Frederik van Houten, over enige jaren geschreven aan zijn lieve vriend; opdat hij, toenmaals bekeerd en wedergeboren zijnde, ook zijn broeder mocht bekeren, en wederbaren, en Christus een gestalte in hem krijge.

Mijn heer, en waarde vriend,
Het spruit niet uit verkilde vriendschap, noch uit verstorven genegenheid, dat ik niet eerder aan u geschreven heb, of de uwe eerder beantwoord heb: het werk dat mij hier werd te doen gegeven was zeer noodzakelijk; aan deze plaats doet God Zijn werk doorbreken, dat zo lange jaren verstikt gelegen had onder allerlei Goddeloosheden. Somtijds openbaarde zich een vonkje van ijdele hoop, doch snel door nieuwe zonde verduisterd en van de as der wereld bedekt. Dan eens krachtig overtuigd, maar snel gestild, door kennis der waarheden, ja bevredigd en verheugd met de bespiegeling van de schors der verborgenheden, mij vleiende dat zulks genoegzaam was om met God gemeenschap te hebben. Dan eens denkende dat mijn staat onzeker en gevaarlijk was, en hierin heeft de satan zich meest als een engel des lichts vertoond, mij paaiende dat ik lust tot God en Zijn woord had, dat ik met smaak van hetzelve kon spreken, dat ik met ijver was aangedaan om hetzelve te horen, ja dat ik van de beste en verstandigste christenen was, of, dat anders te doen, fijmelarij en schijnheiligheid was.
Maar toen de tijd des zondaars aanbrak, dat is de tijd der minne, en dat is vindenstijd, toen werd alle instrument verbroken en alle tong die in het gericht opstaat verdoemd, en hij die duisternis was, licht in de Heere, Die mij wilde doen ondervinden Zijn genade, en doen gevoelen de gloed van Zijn liefde, toen Hij mij wilde doen smaken hoe goed Hij was en doen genieten Zijn zalige gemeenschap. Ja, toen moest ik verlaten de plaats die ik met mijn zonden verontreinigd had en mij naar deze vrijplaats begeven, daar God tonen wilde hoe vrij Hij was in al Zijn werken en dat geen menselijk voornemen iets doen kan; toen was het de tijd op welke de Heere werkte; ik werd aan mijzelf ontdekt, de Geest uit de hoogte overtuigde mij van mijn valse gronden en broze rietstaven, ziende dat mijn vorige christendom een teelsel van mijn eigen hersenen was en mijn kennis een strik des duivels waarmee hij mij naar het verderf dacht te slepen, dat mijn ijver en ernst in het goede het gedichtsel van mijn bedrieglijk hart was: alles verviel en vlood van mij, ik bevond mij naakt, arm en dwaas, zijnde tienduizend talentponden schuldig. Maar zo moeste het zijn, zou ik buiten het schepsel, en met een walg van mijn eigen zelf, naar een genoegzaam en betamelijk middel omzien.
God toonde mij Jezus in al Zijn schoonheid en beminnelijkheden aan: de Zon der gerechtigheid bestraalde mij, tot kennis en zuivere liefde der waarheid. Jezus toonde mij de ganse heerlijkheid van Zijn Vader, zoals die in Zijn aangezicht afstraalde, en vandaar een gloed van licht en warmte in de ziel der uitverkorenen neerschiet: die Losser en Goël kocht mij door Zijn dood en werd mijn oudste Broeder, Hij loste mijn erfenis en herstelde mij daarin, Hij vervolgde en doodde de moordenaars van mijn ziel, Hij trouwde mij om zaad van heiligheid uit mij te verwekken; Hij ging voorbij mij en zei: leef in uw bloed, Hij breidde Zijn vleugelen over mij uit, Hij zwoer mij en kwam met mij in een verbond, en ik werd Zijne; hoe ellendiger ik was, hoe groter volheid van genade en heil ik in Jezus zag. Als ik maar kwam, ik zou alles ontvangen wat nodig was tot het leven, Godzaligheid en de zaligheid. Beproefd goud, komende uit het vuur, om rijk te worden, witte klederen om mijn naaktheid te bedekken, klederen des heils, en de mantel der gerechtigheid. Gods wijsheid die van boven is is

vreedzaam en zuiver. Ja, Jezus Zelf is wijsheid, Die mij het geestelijk leven brengt en recht geeft tot het leven, geestelijk en eeuwig.
En hierom, waarde vrind, verwondert u vrij over dit mijn schrijven, want God Zelf werd wonderbaar en heerlijk in mij: God heeft mij Zijn Goddelijke natuur deelachtig gemaakt, Jehovah is het deel mijner erve en mijns bekers, Hij onderhoudt mijn lot; Hij heeft mij met Jezus gezet in de hemel, om profeet, priester en koning te zijn tot in der eeuwigheid.
Mogelijk zult gij gemeend hebben dat toen ik bij u te Leiden verkeerde, al veel hiervan gehad had, omdat ik veeltijds van God en Zijn woord sprak, en zong, ja, soms ook al vrij wat ernst vertoonde, gelijk de brief die ik over een tijd aan u geschreven heb zou kunnen getuigen, maar ik kon het geen vrucht van geloof noemen, hoewel ik wel stralen van de Zon der gerechtigheid en vonkjes van de Goddelijke liefde in mijn ziel gehad heb, maar ik kan niet zeggen dat ik toen wedergeboren ben geweest. Gelijk het natuurlijk leven al voor de geboorte in de mens is, en echter geen zichtbare en doordringende kracht vertoont, zo is het geestelijk leven het eerste dat een ziel wordt ingestort, door welk leven het schepsel kracht ontvangt en sterkte om wedergeboren te worden; ja de smart en angst der hel met moed en blijdschap door te staan. Doch zo lang hij niet is doorgebroken door de banden der natuur, de strikken des satans en niet afgewassen en gereinigd is van de vuile en stinkende zwadder der zonden, zo lang de navel, de heerschappij der zonden niet is afgesneden, en hij met geen zout (de droefheid die naar God is, die een onberouwelijke bekering tot zaligheid werkt) gewreven is, zo lang hij niet bekleed is met de mantel der gerechtigheid en met de klederen des heils, o! zijn staat is nog wankelbaar, hij heeft niet veel grond om op te steunen, want God werkt betamelijk en Zich Zelf waardig. Hij verkiest de zondaar om heilig en onberispelijk voor Hem te zijn in de liefde. Jezus heeft voor Hem een gemeente verkregen opdat Hij haar Hem Zelf, zonder vlek of rimpel, zou voor stellen. God verkiest zondaars opdat ze ijverig zouden zijn in goede werken. Hij roept Zijn lievelingen tot heerlijkheid en deugd, want zonder heiligmaking zal niemand God zien. Al roemde iemand nog zeer van de Goddelijke liefde en goedheid en hij vertoonde niet dat die hem uitzuiverde en reinigde van de drek der wereld, het is ijdel en met God spotten, etc.
O mijn waarde vriend! De wereld en het zielverdervend eigen zelf moet verloochend en uitgetrokken worden. Jezus en de wereld kunnen niet te samen gaan. Die zulks wil paren dat God wil gescheiden hebben, is voor de Heere een gruwel. Die Jezus volgen wil moet getroost zijn alle smaad en schimp, kruis en verdrukking, te ondergaan, en dat gaarne, en vrijwillig. Het is een strijd die men moet aangaan, niet zozeer tegen het vlees en bloed, maar tegen de duivel, de geestelijke boosheden in de lucht en de nabij liggende zonden. De handen moeten afgekapt, de ogen uitgestoken, de leden die op aarde zijn gedood worden, angsten der hel moeten gevoeld, en banden des doods hem soms omringen, zodat de ziel schijnt te naderen ten verderve, en het leven, tot de dingen die doden.
Maar genoeg nu van de tegenspoeden der rechtvaardigen, om u niet te zeer af te schrikken van het christendom, noch te doen denken, alsof het leven van Jehovah's gunstgenoten gedurig was klagen, schreien en zuchten. O nee, daar zijn de tijden der verkoeling, vreugde, blijdschap, die groter en meerder zijn, dan wanneer het koren en de most der Goddelozen vermenigvuldigd werd. Een kind Gods kan roemen zelfs in de verdrukking. Zo is het leven van een rechtschapen christen, gesterkt zijnde door de kracht van boven, dat hij kan zeggen met de Kerk: Hoewel alles onvruchtbaar en verdorven is, zo zal ik nochtans van vreugde in den Heere opspringen, en juichen in den God mijns heils: want de Heere is mijn Sterkte, Hij zal mijn voeten maken als der

hinden, en mij op Zijn hoogten doen treden. Habakuk 3.
Dit alles wordt ondervonden van Gods kinderen: zo gij mij ooit geloofd hebt; hier verdien ik zekerlijk geloof, hoewel gij dit nog niet kent, en gij zult het niet gevoelen, zolang gij de Geest Gods, en Zijn genade, en het ware zalig makende geloof niet hebt ontvangen uit Gods vrije welbehagen. De natuurlijke mens begrijpt uit zichzelf niet de dingen die des Geestes Gods zijn. Hij kan ze ook niet verstaan, want ze moeten geestelijk onderscheiden worden. Hier komt het ook vandaan dat ze hem een dwaasheid zijn. Wat dunkt u? Schijnt het niet een dwaasheid, dat ik, die gij wel gekend hebt, in zo korte tijd, alles heb kunnen verzaken dat van de wereld geacht, begeerd wordt? Dat ik heb kunnen aannemen hetgeen de wereld bespot, haat en lastert? Ja, van de mens in de natuur wordt vermeden en veracht? Ja, van het vlees niet te dragen is, en dat met de grootste blijdschap, lust en vrijwilligheid? Schijnt het geen onmogelijkheid in angsten en smarten te roepen:
Hier voel ik het verlies van vrienden, vrijheid, rijkdom, en staat; Laat het zinken, laat het vallen, als maar deze raad bestaat.
Zijt gij niet verbaasd dat gij mij ziet verkiezen voor vreugde en genoegen naar het lichaam, droefheid en pijn naar de ziel? Voor een pronkgewaad een slecht en gering kleed? Voor eer en glorie, smaad en spot? Voor liefde haat? Voor lof verachting, voor het gezelschap van grote lieden de samenleving en aanspraak van arme vromen, het uitvaagsel van de wereld? Voor een heerlijke woning arme hutjes, die voor paleizen en hun inwoners te schatten zijn boven vorsten en koningen. Wat dunkt u, zou dit fijmelarij, dwaasheid en fantasie zijn daar gij weleer en nog in uw laatste brief, mijn verstand, hoewel onverdiend, zo bovenmate prees? En zou het geveinsdheid zijn, daar ge me altijd openhartig en een vijand van hypocrisie gekend hebt? Overleg dit eens met aandacht en spreek eens recht uit of gij niet overtuigd staat dat het een werk van God en een bovenhemelse kracht is die mij hiertoe gebracht heeft. Of zou hier eer of profijt in steken? Meent gij, dat ik mij nu geheel anders gedraag en vertoon, als van tevoren? Zo gij mij recht gekend hebt in mijn natuurstaat, zult gij weten, dat ik geneigd was tot eer en achting bij de groten, en dat ik helde naar het profijt van de wereld. Of nu een van die beiden in die staat te verkrijgen en te genieten is laat ik u zelf oordelen. Zodat indien iemand wezenlijk veranderd en opnieuw geboren is, het is die gij hier in het teelsel van zijn brein en pen ziet. Doch niet mij, niet mij zij de ere, maar Uw naam, o Jehovah, om Uw goedertierenheid en waarheid wille. Ik moet ervan uitroepen: De kennis is mij te wonderbaar en te hoog (Ps. 139). Het is de liefde van Christus, die mij gedrongen heeft en die gaat alle kennis en het bereik van het grootste vernuft dat ooit geweest is of zijn zal, te boven.

Ik dwaal in de lof mijns Konings,
zee van waarheid, aanvangloos,
en eeuwig eindeloos,
Uw steilte wis, een afgrond is; daar 't al voor daalt,
daar al wat redelijk is in dwaalt:
maar van zich zelf,
tot d' eeuwige Waarheid;
ach, waren wij 't,
maar alles kwijt;
en niet van tong,
die van deze waarheid eeuwig zong.

Was ik nu maar bekwaam om mijn hemelse Koning, mijn Zielenvriend, en

Wederhelft, in Zijn volle glans, luister en majesteit voor te stellen. Ach! Kon ik Hem naar waardij beschrijven; kon ik de zieldoorschitterende trekken, van Zijn hartveroverende aangezicht, afschilderen; kon ik Zijn gadeloze, en breinstoppende gestalte uittekenen; kon ik Zijn zinstrelende inborst levendig voor uw ogen afschetsen; ach! wist ik het rood van Zijn bloedige kruisdood, en bittere verdiensten, met het wit van Zijn aangebrachte erfgoederen, en zegenrijke weldaden tezamen te schakelen, zodat daaruit mocht voortkomen een alvermogende en zielversmeltende schoonheid. Ach, kon ik dat Bloedoffer, en die Kruisheld als zieltogende aan uw verstand openbaar en kennelijk maken! Kon ik Hem, verheerlijkt aan de rechterhand van Zijn Vader zittende, en Zijn erfrecht gebruikende, in uw wil indrukken; gij zoudt aanstonds verliefd op Hem worden, Die de Schoonste is van alle kinderen der mensen. Gij zoudt spoedig uitroepen: 'Kom, laat ik Zijn aangezicht tegemoet gaan met mijn toestemming, laat ik aanbidden en nederbukken en knielen voor de God Die mij gemaakt heeft; want Hij is mijn God en ik Zijn eigendom.' Hij heeft gerechtigheid liefgehad en Goddeloosheid gehaat, daarom is Hij met vreugdeolie gezalfd, niet alleen voor Hem Zelf, maar ook voor al Zijn lievelingen, als een God van volkomen zaligheid; genade is uitgestort op Zijn lippen, en Hij heeft gaven genomen om ze uit te delen aan de mensenkinderen (Ps. 68).

Was ik nu ook bekwaam, om u de schrik des Heeren voor te stellen! Kon ik u een levendig gevoelen geven van Zijn schrikkelijke gramschap die Hij uitstort over de ongehoorzamen; kon ik u een besef geven van het vuur dat voor Zijn aangezicht henen gaat, om de tegenpartijders te verslinden! Ach, kon ik u een klaar gezicht geven, van Hem Die een verterend vuur is, en een eeuwige gloed, bij Wie men niet verkeren noch wonen kan! Een Wreker is Jehovah en zeer grimmig, en Hij behoudt de toom tegen Zijn wederpartijders. Jezus is een Steen Die verplettert, en daar Hij op valt, wordt vermorzeld. Ach, kon ik de pijn van een wroegende consciëntie u uitbeelden; indien uw geweten u veroordeelt, God is meer dan uw hart, en Hij kent alle ding. En och, of gij slechts daarvan gepijnigd en veroordeeld zoudt worden.

Och, wist u maar dat u de hel zo vast in de boezem kleefde! Ach, zoudt gij eens verschrikt worden met beving! Ach, hoorde ik u God billijken in Zijn wegen, dwong het gewis tot dit getuigenis: al Jehovah's werken zijn waarheid, al Zijn paden zijn gerechtigheid en gericht. Kon ik u de afschuwelijke staat van degenen, die Jezus niet lieven en Hem verachten, afschilderen, want die is een vervloeking, Maranatha, en dat ze niet zullen ontvlieden, die op zo'n grote zaligheid geen acht geven: ach, kon ik u eens zo beroeren en doen sidderen, dat de aarde u te nauw zou worden, dat gij de last van Gods toom, en het geweld van de zonde, zoudt beginnen te gevoelen. Dat helangsten u zouden omringen, dat de vuistslagen des satans u zouden bedekken, opdat gij u geperst zoudt vinden, in onmacht en verdoemelijkheid, om uw onwaardigheid en rampzaligheid te gevoelen en erkennen, verlegen, reddeloos, en radeloos zoudt worden, opdat ge naar een middel der zaligheid zoudt mogen uitzien, ja met de innigste bewegingen van uw ziel uitroepen: 'Wat zal ik doen om zalig te worden? Wat zal ik pogen, denken of wensen?' Ach, zoudt gij verbrijzeld en verslagen van hart, en arm van geest worden! Beladen met uw last en met uw zonden, en bevende voor het Woord van God, hijgende en dorstende naar de stromen van de Goddelijke genade.

Kom nu waarde vriend, leen gehoor en gezicht, breekt wat af van uw bezigheden en uw ijdel vermaak, of zielverdervende vreugden; hebt gij mij ooit willen horen, heb ik u ooit door mijn schriften geleerd of verblijd: o, dat het op deze ure nu ook zo zou zijn, nu ik spreek van Gods eeuwige waarheid en goedheid! Hebt u ooit op mij gezien, zie op de letteren, zij zullen u het eeuwige voorwerp van volmaakte kennis en eindeloze liefde vertonen; hebt gij mij ooit geliefd, laat nu niet af, nu ik u God (Die

de liefde Zelf is) voorhoude; hebt gij ooit uw treden naar de mijne geschikt, zijt gij mij ooit gevolgd in zonden of ijdelheden, in redelijke of burgerlijke wijsheid of in kennis, liefde van God, en Zijn waarheden! Volg mij nu op het spoor van mijn treden, niet in mijn struikelingen en gebrekkelijkheid, o nee, die moeten vermeden worden, maar in het goede: volg mij, nu ik u tracht te leiden tot de stad die fundamenten heeft, tot het hemelse Sion, tot de stad des levenden Gods, tot de vele duizenden der engelen, en de geesten der volmaakte rechtvaardigen. Nu ik u zoek af te leiden van de paden der hel beneden, van de weg des doods, van de slechtigheden, tot de levende weg des verstands, die de verstandigen leidt naar Boven, tot achter het binnenste voorhangsel, voor de troon der genade; volg mij, nu ik u leid tot een sterke Toren, en hoog Vertrek, tot de naam van Jehovah, die eeuwige Rotssteen, waarin gij veilig kunt zijn voor de satan, zonde, en zwarigheden, tot een Man Die een Verberging is voor de wind, en Die een Schuilplaats is tegen de vloed; volg mij, nu ik u tracht op de weg te brengen, die Gode betamelijk en u beminnelijk zal zijn; want voor Hem moeten alle knieën gebogen worden; Hem moeten alle tongen belijden, en zich zegenen in God, Amen, en bij Zijn Naam zweren; het komt de Koning der heidenen toe dat Hij gevreesd worde: het betaamt Koning Jezus dat de wegen geslecht worden, en dat de baan verhoogd zij voor die beminnelijke Heere, want in het onderhouden van Gods geboden is grote loon.

De Godzaligheid heeft de belofte van dit tegenwoordige en toekomende leven: Godzaligheid met vergenoeging is een groot gewin. Welgelukzalig is hij wiens sterkte God is, in wiens hart de gebaande wegen zijn. Welgelukzalig is hij die gedurig vreest. Het pad der rechtvaardigen is als een schijnend licht, voortgaande tot de volle middag; die gaat van kracht tot kracht, zal voor God eens in Sion verschijnen (Ps. 84).

Hebt gij mij ooit gehoord? Doe het nu, wie weet hoe kort het met u gedaan is. Hoort mij toch, hoe ik u van God spreek, nu ik van de grond en oorzaak van de weg der behoudenis schrijf, nu ik de weg van eeuwige rust en kalmte afschilder, nu ik de woorden Gods spreke, ja God de Heere Zelf sprekende invoer, nu ik Jezus met al Zijn graveerselen en schoonheden, met alles wat aan Hem begeerlijk is, aan u in het tafereel, daar de Goddelijke deugden, als de God des zondaars u vertoond worde, tracht voor te stellen. Ja, als zag u Hem voor uw ogen gekruist. Hebt gij dan liefde voor ziel en zaligheid, hebt gij een zucht en een wens voor de eer van God? Luister aandachtig naar Zijn stem, dit is toch de weg, wandel in dezelve. Hoor Hem spreken (Ez. 18): 'Zo waarachtig als Ik leef, Ik begeer de dood des zondaars niet, maar dat hij zich bekere en leve.' Kom zondaar, keer toch weder, want waarom zoudt gij sterven en de afval te meerder maken? In wederkering en rust zal uw sterkte en behoudenis zijn.

Zegt gij: 'Ik ben al vol zonden en gruwelen', geen nood, alleen ken uw ongerechtigheden, bekeert u, gij afkerige kinderen, zo zal Gods toom op u niet vallen, want Hij is goedertieren, en zal de toorn niet eeuwig behouden. Hoort verder de Heere roepen (Jes. 55): 'De Goddeloze verlate zijn weg, de ongerechtige man zijn gedachten, en hij bekere zich tot Mij, want Ik ben goedertieren en vergeef menigvuldig.' En opdat gij niet denkt dat God nog noodzakelijk u straffen moet en wraak nemen zal, zo zegt Hij dat Hij niet doet als de mensen die gedurig wreken en aanstonds straffen willen, wanneer men tegen hen misdoet. O nee, 'Mijn wegen zijn niet als uw wegen', zegt de Heere (Jes. 55:6-9). Hij nodigt u tot boete en bekering en Hij wil die Zelf werken, uw afkeringen genezende.

Ach, hoorde ik u zeggen: 'Zie hier ben ik, ik kom tot U, want Gij zijt de Heere mijn God, in Wie al mijn heil is, o bekeer mij, dan zal ik bekeerd zijn.' Wist gij slechts dat gij dood in zonden en misdaden zijt, verduisterd in het verstand, vervreemd van het leven Gods, door de onwetendheid die in u is, en de verharding uws harten. Wist gij

maar dat gij buiten de gemeenschap Gods leefde; waart gij daar verlegen onder, wenste u bij God en in Zijn tegenwoordigheid te zijn, gij zoudt op de weg zijn en men zou u door de Goddelijke kracht leiden. Doch zolang uw hart niet geopend is blijft de geestelijke droefheid daar buiten. Zo de Heere u in het hart greep en u overtuigde van zonden, verdoemelijkheid en van eeuwige rampzaligheid, uw beenderen zouden verschrikt en verbrijzeld worden, de dood snelde zich door uw leden; o hoe zoudt gij kermen en zuchten! Hoe zoudt gij schreeuwen van weedom des harten en uitroepen: 'Ik lig in mijn schaamte en mijn schande overdekt mij, want ik heb tegen de Heere gezondigd van mijn jeugd af tot op deze dag.' Dan zal uw geweten u zeggen: 'Hoe zal ik wonen bij een eeuwige gloed, hoe kan ik verkeren bij een brullende leeuw?' Hoe durft gij u betrouwen bij distels en doornen in de oorlog? Gij hebt grotelijks gezondigd en God is zo rein van ogen dat Hij het kwaad niet wil aanzien, Hij haat de werkers der ongerechtigheid, Hij eist voldoening aan Zijn gekwetste gerechtigheid en wraak over Zijn gekreukte heiligheid. Gij hebt hel en verdoemenis verdiend, omdat gij nog tegen God zondigt en Hem haat. O zondaar, schrik en beef, maar val Jezus in de armen. Hij roept: 'Wend u naar Mij toe en word behouden, want Ik ben een Heiland. Verlaat de slechtigheden en leef en treed op de weg des verstands. Kom die belast en beladen zijt tot Hem, Die in gerechtigheid spreekt en machtig is om te verlossen. O alle gij dorstigen, komt tot de wateren. Die in Mij gelooft, stromen des levendigen waters zullen uit zijn buik vloeien.'
Maar zo gij vraagt: 'Hoe zal ik weten dat mijn Rechter met Jezus tevreden is?'
Geloof, de Getuige is getrouw en kan noch zal liegen, zeggende: 'De Vader heeft Mij gezonden, de Geest heeft Mij gezalfd, de Vader heeft Mij dat werk der verlossing te doen gegeven. Ik heb van Hem een gebod ontvangen om Mijn leven te stellen voor Mijn schapen en mag er niet één verliezen van die Mij gegeven zijn.' In die Jehovah zijn gerechtigheden en sterkte (Jes. 45), van Wie de Vader zegt: 'Deze is Mijn geliefde Zoon, hoort Hem. Ik zal Hem doen naderen' Jer. 30). En twijfelt gij aan de Heilige Geest? Die van de Vader en de Zoon uitgaat, daarom is Hij de Heilige Geest, Die het Woord der genade heeft gedicteerd. Zodat de Drie-enige God de God is van algenoegzame genade en volkomen zaligheid (Ps. 68).
Gij moogt zeggen: 'Dit is wel waar, maar is het wel voor mij? Ik mis het geloof ' Doch dat wil Hij u, mijn vriend, schenken (Hos. 2). Ik zal u Mij ondertrouwen in eeuwigheid, in gerechtigheid en in geloof. Hetwelk u de Heere wil geven, uit de volheid van Zijn goedheid, en gij zult de fontein hebben waar alle zegeningen uit vloeien. O help mij daarom bidden.

GEBED
Maar Heere, ik weet dat bij een man nog niet is die wandel, dat hij zijn gang richte, bij de mens zijn loop niet. Gedenkt Gij dan wat maaksel deze is; wees gedachtig dat hij stof is. Hij heeft zichzelf niet geschapen; hij kan zich ook niet formeren, noch wederbaren. Dat is Uw werk alleen. Dit is een uitvloeisel van Uw alvermogende wil. U weet Koning Jezus, kom brandend en onlesbare mijn liefde tot mijn medemens is, hoe ernstig en vurig dat ik voor U ben, hoe uitgestrekt om voor U om een bruid te versieren en tot de hemelse bruiloft te bereiden. Hoe ik overgegeven ben tot uitbreiding van Uw koninkrijk, om vele zielen U toe te brengen. U weet, dat ik voor U en tot Uw eer zoek te leven, om door Uw wijsheid en kracht bewerkt zijnde, te bevorderen dat de zondaar tot diezelfde hoogte werd opgebeurd, tot het bezit van dezelfde goederen werd gebracht; ja naar hetzelfde beeld herschapen.
Ach, zielenvriend, laat kracht van U uitgaan; toon te staan voor Uw eer, het koninkrijk en de uitbreiding ervan. Toon Uw kracht, doen zien en gevoelen aan de lezer van deze

letteren, dat Gij het Licht der wereld zijt en dat Gij Uw licht laat schijnen in de duisternis; dat Gij sterker zijt als de sterkgewapende satan, om hem zijn vaten te ontroven. Toon dat Gij de prooi van voor de mond der hel heen kunt halen! En dat Gij de doden Uw stem kunt doen horen. Soevereine Hemelvorst, geef Uw teken ten leven en te genieten aan hen die tot nog toe het beeld van de duivel vertoont en de wereld dient. Gebied hem door Uw onweerstaanbare wil alles te verlaten en U te volgen met verzaking van alle eigen zelf en al wat buiten U is. Gebied en het zal er zijn; spreek en het zal er staan; roep hetgeen er niet is, alsof het reeds was.

Gij hebt nog dezelfde kracht die Gij had toen U op een woord sprak en door een enkele en eenvoudige wil, hemel en aarde hebt voortgebracht, daar, waar ze niet waren. En U het nog dezelfde liefde tot zaad en erfenis uit zondaren als toen Gij een Vrederaad met Uw Vader oprichtte. Toen stond de borgtocht nog te volbrengen, nu is ze volbracht. Toen stond het losgeld nog te betalen, nu is het tot de laatste kwadrantpenning opgebracht. Gij hebt recht en macht om van de Vader te eisen. Toon dat U de scepter der sterkte uit Sion ontvangen hebt waarmee U heerst in het midden Uwer vijanden om hen in een ogenblik tot vrienden te maken. Toon dat Uw heerschappij en onderwerping zo betamelijk is, dat U zelfs wederhorigen bij U kunt doen wonen en dat uit liefde en met de grootste bereidwilligheid.

Laat Uw pijlen treffen in het hart van hem die tot nog toe zich als een vijand van U gedraagt; niet om hem te doden maar om hem in liefde tot U te doen branden en U te voet te vallen. Vertoon Uzelven eens zodanig aan zijn verstand dat zijn wil met U te omhelzen, uitroept: *Wie zou U niet vrezen, o Koning der heidenen! Want het komt U toe. Wie zou niet tot U komen, o Vertrouwen aller einden der aarde. Want Gij zijt het waardig.*

Maar Heere, omdat Gij in de bedeling van deze tijd door middelen wil werken, geef mij naar den rijkdom Uwer heerlijkheid door de Heilige Geest, met kracht versterkt te worden naar de inwendige mens. Laat ik een ondoordringbare sterkte in mijn ziel ontvangen om als een middel tot deze man's bekering gebruikt te worden. Leg woorden in mijn mond, gedachten in mijn ziel, U betamelijk en hem toestemmende. Laat door deze Uw leer druppen als een regen, Uw reden vruchtbaar zijn als de dauw, als een stofregen op de grasscheutjes en als druppelen op het kruid, opdat zijn ogen springbronnen van tranen worden. Laat zijn ziel van heilige droefheid en goddelijke liefde overstelpt worden.

Heere, is hier geen eer voor U als een ziel van de hel en een zondaar van de dood gered wordt? Is Uw eer er niet in gelegen in een betoning van Uwe deugden, als U genade bewijst in Christus door Zijn Geest? Gerechtigheid en gericht zijn de vastigheid van Uw troon, goedertierenheid en waarheid van gaan voor Uw aangezicht heen. Zo krijgt U de eer en roem die U toekomt. Ik maan U dan op Uw eer en heerlijkheid op de liefde die U hebt tot Uw goddelijke volmaaktheden en tot Uzelf als de God van zondaren, met de bewijzen van volle glans en luister.

Heere Jezus, ik maan U op de liefde die U hebt tot zaad en erfdeel, op de verplichtingen tot het bevel van Uw Vader om van al wat U gegeven is in het genade-Testament, niets te verliezen.

Heilige Geest, ik maan U op het welbehagen, op de vreugde en vergenoeging die U schept en hebt in het wederbaren, heiligen en verzegelen van een zondaar. Indien hij dan maar opgeschreven is te Jeruzalem ten leven, doe dan Uw werk haastelijk.

O Heere, niemand kan U verhinderen. Dwing hem dan door Uw overklimmende liefde, Uw gemeenschap te verkiezen boven de hel. Opdat de dood voor hem het leven worde en Gij wonderbaar en heerlijk in hem wordt. Opdat hij U niet meer onteren noch tergen zal; of Uw beeld in Uw kinderen niet smaden noch lasteren zal. Doe hem

zien, dat het christendom geen spiegel der ellende is, maar in plaats van droefheid een hemel op aarde.
Laat zo Uw raadsbesluit der verkiezing eindigen in het zaligen van zondaren en het vertonen van de rijkdom Uwer heerlijkheid in de vaten der barmhartigheid; door de aangebrachte gerechtigheid en offer van de Zoon Uwer liefde. Die met U Heilige Vader en Geest toekomt alle lof, prijs, eer en heerlijkheid tot in der eeuwigheid. Amen.

GEDICHT VAN FREDERIK VAN HOUTEN

Kort gebed voor 't Zeezen van Gods Woordt

O Eeuwig leevendt Woordt! uw woordt is geest en leeven:
Ei! wilt my uit die bron uw Geest en leeven geeven;
Weer uit myn duist're ziel vooroordeel en fenyn;
Laat diepe nedrigheit en ootmoet by my zyn,
Geen eygen wyze drift of onlust mag my schaden
In 't ernstig onderzoek van u volmaakte paden!
O groote dag ligt aan! geef ons het regt verstant
Van uw Profeetis woord; wy tasten na de want.
Maar helle Morgenstar! gy kunt de geest verligten.
Ei! wil uw hemelvlam in mynen boesem stigten!
Zendt klaarheit van om hoog, op dat ik waarheidt leer,
En in die waarheit wordt geheiligt tot uw' eer.

Boeken van Frederik van Houten

Houten, F van, De Angina, Traiectum ad Rhenum 1686.
Houten, F. van, N.S. van Leeuwaarden e.a., Huwelyks-toorts ontsteken ter Bruiloft van de Vermaarde, Van God-Geleerde, en Godsali ge Heer Johannes d'Outrein, Bruidegom: A.L.M Philosophiae Doct., Getrouw Herder der Gemeente, en Opsiender van de Boekery der Hoogeschole tot Franeker. En de Veel-begaafde, Wijse, Deugden-rijke Jong-Vrouw Geertruida Sluiter, Bruid. Gevierd in Wesel 1689.
Houten, F. van, Den Ziel-verquikkende Raad, Voor een verlegen Sondaar, na de weg des levens; Die den Verstandigen leyd Hemelwaarts, en tot de volsalige genieting van God als sijn Hoogste Goet, Middelburg 1711.
Houten, F. van, Geestelijk Houwelijks verzoek van Vorst Messias aan de Kerke, Zoo uyt de Heydenen, als uyt Israël, door de stemme des Evangeliums Voorgestelt in Drie Predicatiën, Nevens een Leer-reden van de verzeekeringe, Middelburg 1712.
Houten, F. van, Geestelyke Gezangen en Gedigten, In verscheide Geleegentheden des Tyds en Gemoedsgestaltens zaamen gestelt, Amsterdam 1712, de tweede druk vemeerderd en verbeterd, Amsterdam 1722.
Houten, F. van, Het weergaeloos Groot Goedt, weggelegt voor degeenen, die den Heere vreezen; En de gelukzaligheydt van des Heeren uytverkooren Bondvolk over Ps. 31;20 en Ps. 33:12, Nevens Veertien Predicatiën, over verscheydene uytgezochte Texten, Dordrecht 1725.
Houten, F. van, 'Betamelyke Plichten gelyk van een Iegelyk Christen zoo byzonder als van een Leeraar onder des Heeren bezoekinge tot eygen gebruyk gedicteert' en Verscheyde redenen Waarom een Christen geen vryheidt heeft, om onder eene dorre bedieninge, zig den openbaren Godsdienst te onttrekken', in: Ordre en regel van eens Christens leven Gericht naar het Voorbeeldt der Gezonde Woorden en naar de Leere der Waarheidt, die naar de Godzaligheydt is, tot een Lampe voor onzen voet, en een Licht voor onzen padt enz., Dordrecht 1725.

Boeken over F. van Houten

Immens, P., Lyk-reeden, over Den Eerwaarden, Geleerden en Godzaali gen Heer, Frederik van Houten, In zyn Leeven, Waardig en Gelieft Predikant te Middelburg. Godzalig in den Heere ontslapen den 2. april, en gedaan den 6. april 1711, Amsterdam 1711.
Hanappier, J., Leerrede over, Jerusalems Gebouw, Godsdienst, Gerichte en Vrede, Middelburg 1746.
Hofman, J., Het beste werk en regte pligt der christenen, om zig te onderzoeken, en te geraken tot de heerlykheid van 't nieuwe Schepzel, door den beroemden Heer Ligtfoot, en Mr. Hog. Nevens 30 uitgeleze Brieven, van verscheide vrome en wyze Mannen, Dordrecht 1710.

Het weergaloos groot Goed, weggelegd voor degenen, die den Heere vrezen. En de gelukzaligheid van des Heeren uitverkoren Bondvolk over Ps. 31: 20 en Ps. 33:12. Nevens Veertien Predicatiën, over verscheidene uitgezochte Teksten. Dordrecht 1725.

1e Predicatie over Psalm 31: 20.

O, hoe groot is Uw goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen, die U vrezen.

Vol kracht en troost is het woord van Jehovah in Jesaja 45 vers 19: "Ik heb tot het zaad van Jacob niet gezegd: Zoekt Mij tevergeefs. Het vloeit uit Gods volstrekte volmaaktheid en onbepaalde oppermacht dat Hij door het redelijke schepsel als het hoogste Goed en als de enige Heere gezocht worde; maar niet minder is het de eis van Zijne onkreukbare liefde, heiligheid, gerechtigheid en trouw, dat Hij Zijn liefhebbers, en die Hem in waarheid tot heerlijkheid en deugd zoeken, het loon vergelde. Zo onveranderlijk als Jehovah zelf is, zo onwrikbaar is deze waarheid: God zou ophouden waarachtig, algenoegzaam, goedertieren en rechtvaardig te zijn, ja Hij was geen God, indien Hij vergat het werk van Zijn kinderen, en de arbeid hunner liefde die zij aan Zijn Naam bewijzen, Ook was de mens geenszins genegen, ja tot in eeuwigheid niet te bewegen, om God als zijn Heere en eeuwig deel te zoeken.
Hierom legt de apostel Paulus deze dierbare waarheid tot een grondslag van de Gode aangename Godsdienst: "Die tot God komt moet geloven dat Hij is, en een Beloner is dergenen, die Hem zoeken, Hebr. 11: 6. Dit getuigt God op vele plaatsen in Zijn Woord; deze hoofdwaarheid verspreidt haar aangename en levendig makende geur door al de bladeren van het heilig boek heen. Niet alleen is het een getuigenis in onherroepelijke woorden: maar zelfs al Gods weldaden, al Zijn zegeningen in Christus Jezus, ja, het geloof, de liefde en de blijdschap van Gods volk in hun Heere, roepen deze waarheid met luide stemmen uit, en maken dit getuigenis aangenaam aan de consciëntiën van verlegen en radeloze zondaren. Is niet in het zoeken van de Heere een groot loon? Het is stof genoeg tot blijdschap wanneer een zondaar ziet, dat God hem, afgekeerde, heeft teruggetrokken, en zoekende gemaakt naar het goed dat hij mist, en naar de Heere Die hij verloochend had! In het zoeken, ja, in het standvastig en ernstig zoeken, vloeit het eeuwig, bestendig goed neder, en op deze wijze wordt het beeld van Jehovah geformeerd, en van trek tot trek voltooid.
Hierin is de vreugde van de gunstgenoten Gods: "In het onderhouden van die is grote loon", Ps. 19: 8-12. "De Godzaligheid is een groot gewin met vergenoeging", 1 Tim. 6: 6. En alsof dit nog niet genoeg is, de Heere wil voor eeuwig in volmaaktheid hun Deel, hun Loon, hun Heerlijkheid en Kroon zijn; ja, omdat Hij hun Loon in volle zaligheid wezen wil, werkt Hij het zoeken in hen, om hen langs die gebaande weg tot heerlijkheid op te leiden. Daarom zijn zij reeds in hope zalig. God doet hen roemen in de hoop der heerlijkheid, en geen geweld, geen verdrukking, hoe groot ook, kan hen van die hoop verstoten. De weerslag van Gods liefde, haar sterke stralen in geloof, liefde en deugd, let daar op, doet hen roemen in de verdrukking. Zo uitmuntend heerlijk is de prijs, het loon, de kroon, die op de arbeid, loop en strijd volgen zal, dat het gedenken daaraan, de ziel in de hoogste nood, in het uiterste gevaar, in de diepste verlegenheid, met blijdschap, verwondering en lof vervullen kan.
Hoe levendig zien wij dit in koning David, of in de Kerk van Christus, in David en in zijn koninkrijk afgebeeld, wanneer hij, vol van die waarheid, dat God Zich niet tevergeefs laat zoeken, in uiterste verlegenheid uit de afgrond van zwarigheid wordt opgevoerd tot de beschouwingen van dat wonderbare heil, dat hij te wachten heeft, en

daarvan uitroept: *O, hoe groot is Uw goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen, die U vrezen.* David vertoont hier in zijn persoon en staat, de Kerk van de Heere Christus in haar diepe en hooggaande noden, doch na voorgaande verlossingen.

De Psalm behelst, behalve het opschrift en het slot, een verlegen en hartgrondige smeking, van vers 2 tot 19. Daarnaast zegenpralende lofzang over het eeuwig heil en over de verlossing van de Kerk, van vers 20 tot 23.
Het gebed is versierd met geloof, met heiligheid, met blijdschap in de Heere, en met vertrouwen op Gods verbond, en het wordt ondersteund door krachtige beweegredenen, genomen van Jehovah's gerechtigheid, van het onwankelbaar geloof, van voorgaande verlossingen van zijn diepe ellende, benauwdheid en krachteloosheid; en van den trots en het geweld zijner vijanden. David bidt de Heere om verhoring, om verlossing en vrijheid, om genade en vergeving zijner zonden, om de blijken van Gods goedertierenheid, en om de gehele uitroeiing van de vijanden der Kerk.
Dit gebed schijnt gegrond te zijn op het onwrikbaar vertrouwen, dat God Zijn gunstgenoten voor eeuwig in Zijn gemeenschap zal gelukkig maken, en de vijanden van Zijn Koninkrijk verdelgen; dit blijkt uit vers 24. Hierom schijnt David op het einde van het gebed opgevoerd te zijn tot het gelovig gezicht van de volle zaligheid. Daar ziet hij een breedte, een lengte, een diepté, hij staat opgetogen, hij wordt we e-rukt buiten zichzelf, dat heil verzwelgt zijn eindig begrip, en hij wordt genoodzaakt in heilige verwondering uit te roepen "O, hoe groot is Uw goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen, die U vrezen."
Dit verrukkend hallelujah is gericht tot God. David had Hem in het voorgaande Jehovah genoemd; ook zijn Steenrots en Burcht, de God Amen, en zijn Verbondsgod. Immers is het niemand, dan alleen Jehovah, Die de zaligheid weggelegd heeft, Die algenoegzaam is om Zijn volk met Zijn eigen goed ten volle voor eeuwig te verzadigen; het is alleen Jehovah Die het Voorwerp is van die vreze die God aangenaam is.

Deze lofzang behelst dan: een verliefde, vrolijke en verwonderende toejuiching tot God, over het groot en zeer uitnemend gewicht van eeuwige heerlijkheid, welke God bereid heeft voor degenen, die Hem liefhebben. De Psalmist spreekt:

1. Van het goed, dat God weggelegd heeft voor degenen, die Hem vrezen.
2. Hierover roept hij met vervaardheid uit: *O, hoe groot is Uw goed,* enz.

Wat het eerste betreft, daarin moeten wij acht geven.
A. Op het goed dat God weggelegd heeft.
B. Op de personen voor welke dat geschied is: degenen, die Hem vrezen.

1e Wij horen van goed, van Gods goed, *en wel van Zijn goed, dat Hij weggelegd heeft voor Zijn volk.*
A. Goed is datgene dat voordeel kan toebrengen en blijdschap verwekken; maar in volle kracht betekent het zulke zaken die uit haar eigen natuur genoegzaam zijn, om een redelijke geest te volmaken, en met bestendige vreugde te vervullen.
Hier spreekt David van Gods goed: *Uw goed,* zegt hij. Hemel en aarde met al hun heerlijkheid zijn niet machtig God enig voordeel of vreugde toe te brengen; dat grote geheel is alleen maar goed voor zover het aan de raad van God beantwoordt, en Hij in hetzelve Zijn heerlijkheid vertoont, zodat de uitvoering van Gods besluit in de

betoning van Zijn deugden, het voorwerp van Zijn vergenoeging is in het schepsel. Gods goed is Zijn volstrekte volmaaktheid, in welker noodzakelijke en onafhankelijke genieting Jehovah Zich ten volle verlustigt, zonder iets buiten Zich te behoeven. Deze volmaaktheid wordt niet alleen door geen schepsel begrepen, maar zij kan uit haar eigen nature, tot in eeuwigheid door niemand, dan alleen door Godzelf worden gekend of genoten.
Dit is de afgrond van de zuivere en zalige bewustheid, die God heeft van Zijn volstrekte volmaaktheid. Onnaspeurlijke wijsheid. Onuitputtelijke algenoegzaamheid.
David ziet echter niet op het goed dat God voor Zichzelf bezit, maar op dat goed hetwelk Hij schenken wil aan Zijn uitverkoren volk. Dit goed is de volle genieting van Jehovah, tot volmaaktheid van de gehele mens, naar geest, ziel en lichaam, tot eeuwige blijdschap en volle vergenoeging, wijsheid, heiligheid en vreugde naar de geest, welgeschikte hartstochten en een verheerlijkt lichaam.

Dit goed heeft God weggelegd:

1. In Zijn vrij, eeuwig en onveranderlijk voornemen der genade. In Christus Jezus is dit goed voorbereid, en weggelegd.
2. Volgens deze raad is de zaligheid in de borgtocht van Gods Zoon in zo veel beloften, eden en verbonden opgesloten. Maar:
3. In kracht is dit goed weggelegd in de hemel, wanneer Christus Jezus is verheerlijkt aan de rechterhand van Zijn Vader, en met de Heilige Geest is begiftigd geworden.

Hoe is de volle zaligheid in Zijn handen overgedragen door d Vader. Daar is dat bewaard en in Gods en Christus liefde, gerechtigheid, waarheid en trouw is dit goed, als in een veilige welverzegelde schatkist weggelegd. Gods almacht en de ijver voor de eer van Zijn Naam, en voor het heil van Zijn volk, sluiten deze schatten op tegen de listen en gewelddaden van de Satan, en zijn onderhorige machten. Het is een verborgen Manna, Openb. 2: 17 "Dit leven is met Christus verborgen in God", Col. 3: 3. Dit pand is bij Christus Jezus weggelegd, en Hij is machtig hetzelve te bewaren tot die dag, 2 Tim. 1: 12 en 4: 8. In de hemelen wordt deze erfenis bewaard, 1 Petr. 1: 4.
B. Maar voor wie? Wie zullen dat grote goed beërven? De oprechte liefhebbers van Jehovah: "Voor de oprechte legt Hij weg een bestendig wezen", Spr. 2: 7.
"Hij doet Zijn liefhebbers beërven dat bestendig is, en hun schatkamers zal Hij vervullen", Spr. 8: 22. Voor degenen, die Jehovah vrezen, is dit goed weggelegd.
Vreze is een hartstocht, bestaande in droevige gedachten, veroorzaakt door een levendig beseffen van een dreigend en naderend kwaad, zonder dat men machtig is dat te ontwijken of te boven te komen.
God vrezen is met angst en droefheid bevangen te worden, vanwege Zijn brandende toorn, en naderende gramschap, vergezelschapt met ernstige pogingen om, ware het mogelijk, God te ontvluchten en zich voor Hem te verbergen. Doch deze vreze is God niet aangenaam, want niet God, maar de straf wordt gevreesd. In deze vreze wordt God in Zijn algenoegzaamheid , liefde, barmhartigheid, almacht en alomtegenwoordigheid verloochend.

De vreze des Heeren, waarvan hier gesproken wordt, bestaat daarin:
1. Dat een zondaar, wetende dat in Christus Jezus gerechtigheid en vrede te vinden is, alsook, dat Gods toorn roken zal tegen allen, die Zijn genade in Christus veracht of verwaarloosd hebben, met een heilig en verwonderend beven toevlucht neemt tot Christus, om de toekomende toorn te ontvluchten, en wel met verloochening van alle

eigen wijsheid, gerechtigheid, wil en vermogen, om niet door Gods ijver verslonden te worden, als Die jaloers is over de gerechtigheid van Zijn Zoon tegen die hun eigengerechtigheid opwerpen.
2. Dan vreest iemand de Heere, wanneer hij in verloochening van eigen waanwijsheid, kracht, zin en lusten, tot God in Christus toevlucht neemt, om van Hem verlicht, geleerd, geleid, gezuiverd en geheiligd te worden, wetend dat Jehovah ijvert over Zijn bevel en macht tegen hen, die hun eigen kracht en wil tot hun God maken. Dit is de heiligmaking in de vreze Gods volbrengen, 2. Cor 7: 1.
3. Verder, wanneer een liefhebber des Heeren niets wil denken noch betrachten waarin de Heere zou onteerd worden, en waarover God wraak zou oefenen, in Zich te verbergen, en in tegenheid met Zijn volk te wandelen, wetende dat geen kwaad zo zeer te vrezen is, als de verberging van Gods aangezicht, en de onteringen van Zijn Naam. Nog meer:
4. De Heere wordt gevreesd door Zijn volk, wanneer zij niets van hun gaven en deugden voor zichzelf willen behouden, maar alles gaarne neerleggen voor de voeten van Koning Jezus, om Gode niet te onttrekken, wat Hem zo billijk toekomt, om niet in het oordeel te vallen, dat God brengt over diegenen, die Hem Zijn eer trachten te ontroven.
5. Eindelijk vreest iemand Jehovah, wanneer het beseffen van Gods hoogheid, oppermacht, majesteit, en alleszins geduchte heiligheid hem tot een heilig ontzag en stille eerbied beweegt, zodat zijn hart verzameld en verenigd is tot de vreze van Gods Naam, en hij als omvangen en omgeven is met de stralen van Gods heerlijkheid, waardoor hij gewillig gedrongen wordt te sidderen voor God, (gelijk Jacob, Mozes, Jesaja, Daniël en andere heiligen meer) en ootmoedig te wandelen voor Zijn aangezicht, Micha 6: 8, om bedachtzaam te zijn, omzichtig, en met een heilige bekommering alles te verrichten, gelijk Job 31: 23. Om alles alleen uit God, voor God en tot God als voor Zijn alziend en heilig oog, en aanbiddelijk en ontzaglijk aangezicht te doen. Zo zijn de heiligen gesteld, die rondom God zijn Ps. 89: 8.

Deze vreze vloeit voort uit ontzag, liefde en hoogachting, uit de erkentenis dat God het waardig is, en dat het Hem met uitsluiting van het gehele schepsel dubbel toekomt, Jer. 10: 7 en Openb. 15: 4. "Wie zou U niet vrezen Heere, en Uw Naam niet verheerlijken? Want u bent alleen heilig." Gelijk nu deze vreze uit liefde voortspruit, zo drijft ze weder tot God. Dit is de sterkte van Gods toorn, en Zijn verbolgenheid kennen, evenals God gevreesd wil zijn, naardat Hij te vrezen is, Ps. 90: 11.
Ofschoon nu dit goed is weggelegd voor degenen, die God vrezen, evenwel is, en blijft het des Heeren goed. Zij hebben recht tot het goed in Christus, zij bezitten de eerstelingen, en de volheid der vreugde zullen zij ter bestemder tijd genieten, maar de Heere blijft de Eigenaar, en Hij behoudt Zijn onbepaald recht, gelijk over Zijn volk, alzo ook over hun goederen en schatten. David zegt: *Uw goed.*

a. God heeft het naar Zijn vrij welbehagen, uit de volheid van Zijn algenoegzaamheid, als het ware uit Zijn eigen schatten weggelegd, ja, het is God Zelf. De Heere heeft voorgenomen om Zichzelf te schenken. Hijzelf is hun Loon, Gen 15: 1, Hun Deel, Klaagl. 3: 24, Het Deel huns bekers, Ps. 16: 5, Hun Goud en hun krachtig Zilver, Job 22: 25.

b. God is het Die dit goed gekocht, en voor Zich in Zijn zaad verworven heeft. Al zijn zij mede erfgenamen, Hij blijft de Erfgenaam van alles, God werkt het goed in de uitverkorenen door Zijn Geest. Gelijk de Geest van de Vader en van Christus is, zo zijn ook zo veel te meer Zijn gaven Godes. Christus bezit dit goed door Zijn beeld en

gestalte in Zijn volk. Als zij volmaakt worden dan ontvangt Christus Zijn vervulling, dan is Christus naar het Hoofd, en naar de leden eerst volmaakt. c. Eindelijk: Gode wordt dit goed weer toegebracht, wanneer 1-1 ij de eer, de heerlijkheid en de dankzegging ontvangt, Openb. 4: 911 en 5: 12 en 13.

Uitmuntend heerlijk zijn de namen onder welke de Heere dit goed heeft voorgesteld. Het is God aanschouwen, Job 19: 26, Verzadiging der vreugde aan Gods rechterhand en lieflijkheden voor Zijn aangezicht eeuwig, Ps. 16: 11. Asaf noemt het: een opnemen in heerlijkheid, Ps. 73: 24. David: verzadiging met Gods beeld, Ps. 17: 15. Het is een Koninkrijk Matth. 25: 1, 46, het eeuwige leven, de kroon des levens, der rechtvaardigheid en der eeuwige heerlijkheid, 2 Tim. 4: 8.
Dan eens, het zitten op de troon met Christus. Dan eens, God zien van aangezicht tot aangezicht, Hem zien gelijk Hij is, Hem gelijk zijn. Petrus noemt het: een onverderfelijke, onverwelkelijke en onbevlekkelijke erfenis, 1 Petr. 1: 4.
Gewis, al deze namen geven iets groots, ja iets weergaloos te kennen. Wat wonder, dat dan de Psalmist dit zo hoog verheft, dat hij met vervaardheid daarover uitroept: *O, hoe groot is Uw goed.*
Want:
Het is God volmaakt te genieten. Jehovah te kennen is de opperste wijsheid, Jehovah te beminnen is de zuiverste heiligheid, Jehovah te genieten is de hoogste gelukzaligheid. Met God gemeenschap te oefenen, in Hem te wonen en te rusten, in Zijn liefde te baden, in Zijn heil verslonden te worden, Hem onmiddellijk te beschouwen, niet meer door geloof, niet door hoop, maar van nabij, in Zijn volle licht, bij de zuivere middagzon van Zijn heerlijkheid in Christus Jezus; en zulks zonder onderbrekingen, zonder verminderingen, zonder verhinderingen, zonder dat de geest vermoeid wordt, zonder dat de al te grote bewegingen van de hartstochten het redelijk genoegen enigszins belemmeren: Wie is machtig om dit goed gelijkmatig te begrijpen? Welke mens kan dit heil met zijn verstand aan deze zijde van de eeuwigheid, hier in de duistere valleien der aarde bereiken? Immers niemand. David kon het niet vatten, zijn verstand, zijn overdenkingen werden daarin verslonden. Hij vergenoegt zich, met maar opgetogen in verwondering, en als verrukt daarover uit te roepen: *O, hoe groot is Uw goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen, die U vrezen!* Hier geldt het zeggen: Verstand, zwijg stil, die zee is veel te wijd, het zijn de uiterste einden, en een klein stukje van de zaak. De hoogst verlichte, de meest verhemelde zou nog moeten zeggen: De kennis is mij te wonderbaar, zij is te hoog, ik kan daar niet bij.

Deze uitdrukking "O! hoe groot", geeft een sterke hartstocht te kennen, veroorzaakt door het diep beseffen van de grootheid en onbegrijpelijkheid, van dit weergaloos, uitnemend gewicht van heerlijkheid, zodat het verstand daarvan overstelpt wordt, en de geest zich moet uiten in vervaardheid, ja zelfs met woorden die de verwondering uitdrukken. Doch alhoewel God dit goed voor de eeuwigheid bewaart, en achter het voorhangsel van de sterfelijkheid Zijner kinderen verbergt, nochtans mogen, en moeten wij daaraan denken, en zeggen, wat God ons daarvan in Zijn Woord bekend maakt, niet om uw aandacht te leren, hoé groot dit goed is, (want het is een Naam, die niemand kent dan Jehovah Zelf Openb. 19: 2, en diegene, die hem ontvangen zal, Openb. 3: 12. En, het is nog niet geopenbaard wat wij zijn zullen 1 Joh 3:2). maar om ons alleen te overtuigen dát het een groot goed is.

A. ***Weergaloos groot is*** dit goed in zichzelf.
1. In het algemeen, in al de krachten van ziel en lichaam beide. Het is de volle

zaligheid. Het toppunt van volmaaktheid in de gehele mens, geest, ziel en lichaam. Het verstand ten volle bestraald met het licht van rechte en zuivere kennis. Het oordeel onwrikbaar gevestigd op de eeuwige waarheid. De wil brandende in een reine en zuivere verlustiging in de Heere, alleen werkzaam in stille vergenoeging. De hartstochten elk in een vaste en onveranderlijke orde, liefde en blijdschap, vrolijkheid en verwondering alleen afhankelijk van het Goddelijk licht dat de geest bestraalt, omvangt, doordringt, en versiert.
Het lichaam opgewekt uit het stof, hetzelfde lichaam, dat in ontelbare stofjes verdeeld, in zovele plaatsen verspreid, en in zo vele vormen en gedaanten veranderd was. Dat lichaam hersteld van sterfelijk, verderfelijk, aards, natuurlijk, in onsterfelijk, hemels en geestelijk, door Jezus Geest levendig gemaakt, en eeuwig levende, het heerlijk lichaam van Gods Zoon gelijkvormig. Het lichaam een kunstige, een kostelijke, een luisterrijke tempel van een verlichte en geheel geheiligde geest. De geest versierd met het rechte afstraling van Gods volmaaktheden. De gehele mens verzadigd met het beeld van Jehovah. Dit beeld bestaat in wijsheid, heiligheid en genoegen.

2. In het bijzonder.
a. ***in het verstand in de kennis van Gods deugden in Christus aangezicht.***

1. Daar zullen de liefhebbers van Jehovah God kennen; zij zullen Zijn deugden in Christus aangezicht beschouwen, die samenloop, dat overwicht van volmaaktheden, elk in betrekking tot elkander. Daarin zullen zij zien die betamelijkheid, die geschiktheid, die Gode waardigheid die daarin uitblinkt, dat ze alles samen, en elk in het bijzonder niet anders dan God Zelf zijn, en Zijn volmaaktheid uitdrukken. Dan zullen zij zien het sieraad, dat beminnelijke dat hartverrukkende, dat van die deugden afstraalt. Dan zullen zij zien hoe luisterrijk al Gods deugden uitblinken in het werk der verzoening, in de vernedering en verhoging van de Borg en Koning Jezus, in de grondvesting en opbouw van het Koninkrijk der hemelen.

2. In de kennis van de Goddelijke huishouding omtrent Zijn Kerk. Daar zullen zij verstaan de gehele huishouding van Jehovah in Zijn Kerk, van het begin tot het einde, en de bedeling van de genade in dezelve. Daar zullen zij kennen die wonderlijke en hooggeduchte vredesraad, het aanbiddelijke besluit der verkiezing en verwerping, dat God deze verkiest tot heiligheid en zaligheid, en dat Hij die voorbijgaat; dat Hij de ene natie aanneemt voor een tijd, en de andere afsnijdt van Zijn gemeenschap en verbond; dat Hij de eerst-ontfermde afsnijdt en de niet-ontfermde inent. Dat Hij eindelijk, nadat Hij Zijn oordelen over die beide heeft uitgestort, die beide weder aanneemt, en alle de uitverkorenen tot de laatste toe, uit alle volkeren tot Hem in heerlijkheid opneemt. Daar zullen zij al de gangen des groten Konings zien in Zijn heiligdom, mitsgaders die wondere wegen, langs welke God Zijn heirleger als Veldheer is voorgegaan, en door welke Hij Zijn erfenis gevoerd heeft, tot de vaste stad, tot die stad ter woning, Ps. 31: 22 en 107: 7. Dan zal elk in het bijzonder kennen, hoe Jehovah hem getrokken, bekeerd, geleid, geheiligd, en gezuiverd heeft, hoe in alles Gods heerlijkheid vertoond werd, schoon hij het toen niet zag, ja, daar hij het tegendeel vreesde, en meende, dat zijn zaligheid uitgewerkt is, schoon hij dacht dat die wegen tot het eeuwig verderf schenen te leiden. Al die dingen zullen duidelijk zijn aan de zielen, elk op zijn tijd en plaats hierin zal de verwondering geen klein deel vinden).

3. In de beschouwingen van de wereld en het wereldlijk heiligdom, geestelijk overgebracht.

Daar zullen zij zien, hoe de gehele wereld een schets geweest is van geestelijke zaken, hoe in voorbeelden, schaduwen en voorzeggingen, het hemelse Koninkrijk is afgebeeld geweest, hoe het ganse schepsel, hoewel in afhankelijkheid van God, goed en kwaad, de zonde en de deugd, de heilige en afgevallen engelen, het zaad der vrouw en dat van de slang, Gods raad heeft helpen uitvoeren en der uitverkorenen heil bevorderen, de één gewillig, de ander onwillig. Daar zullen zij met al de heiligen ten volle begrijpen, welke daar zij de breedte, de
lengte, de diepte en de hoogte van de Kerke Gods, die Heilige Tempel in den Heere, die woonstede Gods in den Geest, Eféze 2: 21, 22. Niets zal voor hen bedekt zijn; geen plaats, geen sieraad, maar openbaar aan het verstand. Daar zullen zij kennen de Vader van onze Heere Jezus Christus als de Kunstenaar en Bouwmeester van dat huis, de Zoon als de Grondsteen, als de Hoek- en Hoofdsteen van die tempel, als de Heere Wiens heerlijkheid het huis vervult, de Heilige Geest als Degene Die het gebouw samen voegt, en het een met het ander verbindt.
Daar zullen zij bekennen de liefde van Christus, die de kennis te boven gaat, Eféze 3: 19. Dit zullen zij allen, en elk in het bijzonder kennen, onnoemelijk meer, en in onbegrijpelijk hoger top van volmaaktheid, wanneer het verstand met zulk een waarheid versierd is, wanneer Jehovah Drieenig God daarin als in een spiegel afstraalt, wanneer Zijn aanbiddelijke raad daarin afschittert.

b. In de wil en in de hartstochten.
Wat zou de wil als wenselijker voorwerp begeren? Nee, nee! Hier kan ze zich verlustigen, hier is meer als volle overvloed van genoegen en vreugde. Dit voorwerp zal al de werkingen van de wil tot zich trekken, en onbreekbaar aan zich verbinden, ja onafscheidelijk met zich verenigen: geen een ogenblik kan er tussen komen, zij doet niet anders, zij wil, zij kan niet anders, dan Jehovah, en in alles Jehovah toestemmen en beminnen, hoogachten, toejuichen en prijzen. Niets kent, niets bemint, niets bezit Gods gunstgenoot, buiten God, voor zichzelf maar alleen voor de Heere, in Zijn licht en liefde, door Zijn kracht, tot Zijn eer, zo dat alle gedachten, alle genegenheden door God worden ondervangen, en in Zijn bezit gehouden. Hierdoor is de liefde rein en vlekkeloos, en dat licht heeft alle eigen- en schepselsliefde verslonden. Zo rust de wil in Jehovah, met een zuiver en geheel en al verstandig welgevallen; nu kan de wil niet anders werken, dan alleen tot wederantwoord van het beeld van Gods Zoon, en in gelijkvormigheid met Jehovah. Hierin is de heiligheid van Gods verheerlijkte gunstgenoten. Daar zullen zij één zijn. Doch wie zegt ons, wat zulks zijn zal? Hier is geloof, aanbidden, en het Gode en de vervulling aan te bevelen, het allerheiligste.
Inmiddels is het kennelijk, dat in dit kennen, in dit onbevlekt beminnen, in dit heilig genieten van Jehovah, een zuiver en vast oordeel en een onwrikbare bewustheid zijn zal, waardoor Gods gunstgenoten zullen weten dat zij nu alles kennen en bezitten, wat de Heere voor hen heeft weggelegd; in deze onloochenbare bewustheid zullen al de werkingen van de geest, al de bewegingen van het gemoed, en al de zinnen samen vloeien, in een gans onuitsprekelijk heerlijke vreugde, in een zoete en aangename vrede, die alle verstand te boven gaat; daar zal alles wat in en aan de mens is, in een weergaloze en hart- en ziel- en zinverzadigende vergenoeging rusten.
Dan zullen de begeerten stil zijn, en niet meer naar wat anders uitgaan; want daar is niets dat beminnelijk is, of het wordt in God gekend en genoten; ook niet naar God om nog meer van Hem te kennen en te genieten, want Gods raad is uitgevoerd, en alles is medegedeeld, wat God bereid had.
De wil, het welbehagen van Jehovah is deze beker van Gods wellusten, waaruit zij gedrenkt worden. Het is een deel van dit goed, te erkennen dat God onbegrijpelijk

meer heerlijkheid bezit voor Zichzelf, dan Hij ontdekt en geschonken heeft aan Zijn schepsel. Gode hierin te zegenen en toe te juichen en zichzelf gelukkig te schatten, dat hij niet alleen niet meer kán, ja zelfs niet meer wil genieten, dan de Heere reeds aan hem gewrocht heeft, dit is geenszins tot krenking van dat genoegen, Eféze 3: 18-19. Wie roept niet met mij uit: *O, hoe groot is Uw goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen, die U vrezen.*

B. Maar onuitsprekelijk groot is dit goed, in al die betrekkingen, die het heeft tot de wereld, tot de zondaar, tot de prijs die ervoor betaald is, tot de eerstelingen, ja ook tot al hetgeen dat men er van denken kan.

1. Hoe weergaloos groot is dit goed wanneer men de wereld hierbij vergelijkt; immers schijnt er zoveel heerlijkheid, zoveel schoonheid en sieraad in de wereld, zoveel goed biedt ze aan, dat miljoenen duizenden van mensen naar die éne wereld omzien, als naar hun God, en algenoegzaam deel, maar bij dit goed is ze maar een stofje, een flauwe schaduw, ja een niet. Zou iemand kunnen begrijpen, hoeveel volmaakter God is, boven de wereld? O nee, daar is geen vergelijking tussen beide. Zou het geschapene, het afhankelijke, het stoffelijke, het eindige vergeleken worden bij een volstrekt volmaakt, onafhankelijk, onbegrijpelijk goed?
Wat dwaasheid was dit; tussen een vezeltje en de wereld is nog overeenkomst maar niet tussen de wereld en Jehovah, Die het Deel is van Zijn volk. Terecht dan de wereld afgekeurd, en dit goed met verwondering als onbegrijpelijk aangezien.

2. Slaan we onze gedachten op dit goed in vergelijking met de zondaar, niet minder groot zal het zich opdoen. Zien wij neder in de afgrond van onze nietigheid, in de draaikolk van onze ellende, in de poel van onze gruwelen. Heffen wij onze ogen op uit de diepte tot de hoogte van Zijn geluk? Gewis, het is onbereikbaar, het is te hoog, wie kan er bij? Een hater van God, een afvallige een trotse wederspannige? een kind des toorns? der duisternis? der boosheid? Wordt die tot zulk een hoogheid verheven? Wordt die bekwaam gemaakt om deel te hebben in de erve der heiligen in het licht, Coll. 1: 13? Zal die dit goed beërven? O, het gezicht, het gevoel van onwaardigheid, walgelijkheid, doem- en helwaardigheid doet dit goed nog hoger opreizen. Schoon het in des te meer luister praalt, schijnt het zich des te meer te verbergen. En wat nog meer is, stroomt dit goed uit de springbron van het vrije welbehagen van de Drie-enige God, niet alleen buiten en boven maar zelfs tegen verdiensten. Het is een groot goed dat God Adam gaf toen hij recht geschapen was, nog groter dat de Heere aan de heilige engelen schonk, wanneer Hij hen voor eeuwig in hun rechtheid bevestigde, en hun staat onveranderlijk maakte, maar dit goed dat Jehovah voor zondaren in hen zelf aangemerkt, heeft weggelegd, en ten laatsten dage aan hen zal mededelen, gewis het gaat duizendmaal alle kennis te boven. Wie is er die zichzelf kent, en op grond daarvan durft denken, dat dit goed voor hem is weggelegd, die de Heere niet toejuicht in zijn hart: 0! hoe groot is het goed, dat Gij weggelegd hebt enz.

3. Zien wij op de prijs die voor dit goed is opgewogen, wie staat niet versteld! Veeltijds wordt de heerlijkheid van een zaak afgemeten naar de prijs die er voor betaald is, zal het hier zo zijn? Dan is dit goed dubbel groot, groot en onbegrijpelijk in zichzelf, en weergaloos heerlijk, wat de prijs betreft. Geen zilver of goud maar het dierbaar bloed van Gods Zoon, en God bovenal te prijzen tot in der eeuwigheid. Hij komt in het vlees, Die het geen roof behoefde te achten Gode even gelijk te zijn, Hij wordt gehoorzaam tot de kruisdood, om daardoor dit goed te verdienen! O wonder heerlijk goed, de Heere der heerlijkheid sterft een vervloekte dood, tot verzoening van vijanden Gods, opdat zij door Zijn leven zouden behouden worden. Een Rechtvaardige heeft voor een onrechtvaardige geleden, opdat Hij hen tot God zou

brengen. God heeft Zijn Zoon gegeven en niet gespaard, opdat die in Hem geloven het eeuwige leven hebben, en opdat Hij aan Zijn volk met die Zoon alle dingen zou schenken! Hoe groot, hoe dierbaar moet dit goed dan niet gewaardeerd worden? Ja, te dierbaarder omdat het niet kon verkregen worden dan alleen door dat weergaloos kostelijk rantsoen, het bloed van de Zone Gods. Billijk moet dit goed ons in geloof tot verbaasdheid brengen, en doen zeggen in ons hart; O, hoe groot is Uw goed, dat Gij weggelegd hebt enz.

4. Onbegrijpelijk groot is dit goed ten opzichte van deszelfs eerstelingen. De eerste beginselen van genade, de flauwe trekken van Gods beeld kunnen een onuitsprekelijke heerlijke vreugde verstrekken, zelfs het geloof, zonder zien, ja de roem in de verdrukking kan meer vreugde geven in het hart als de gehele wereld geven kan. Wat dan als God Zijn kinderen invoert in Zijn binnenkameren, in het wijnhuis. Wat kan dat een zielstrelend genoegen geven als God Zijn volk met Zijn gunst bezoekt? Als Hij Zijn hart op hen zet, en Zijn aangezicht laat lichten? Immers, het gevoelen van Gods goedheid, de weerslag van Zijn liefde, kan het hart met zoveel blijdschap vervullen, dat het bijna te veel is om te dragen, ja dat er op die ogenblikken niets schijnt te ontbreken, zodat er niets meer nodig schijnt, als dat het lichaam met een slag verbroken wordt, om de geest voor eeuwig te doen blijven in die staat. Zo veel deelt God soms aan sommigen van Zijn dierbaarste lievelingen mede, dat hun vlees daardoor verdwijnt uit het gezicht, dat hun kracht hen ontgaat, en zij in liefde en vreugde schijnen verteerd te worden. Wie kan dit uitdrukken, dan die het ondervonden hebben? En ook die nog niet naar waarde en zoals het is in het gevoelen. Zo veel deelt God wel mede van dit goed, dat het niet oorbaar noch bok geoorloofd zou zijn daarvan te spreken, gelijk in Paulus, 2 Cor 12. En zijn dat nog maar de eerstelingen, wat zal dan de volheid zijn? Wat gelijkheid was er tussen de garve der eerstelingen, en de volle inzameling van de oogst in Kanaän? nog minder gelijkheid is er tussen de eerstelingen des Geestes, en tussen het volle genot van de zaligheid. Wat getuigt Gods Geest in Zijn volk van de eerstelingen? Ps. 36: 8-10 Hoogl. 5: 1 en .1er. 31: 14. *Ik zal de ziel der priesters met vettigheid dronken maken, en Mijn volk zal met Mijn goed verzadigd worden, spreekt de Heere.*

Zacharias kan de grootheid van de eerstelingen niet uitdrukken, verwonderd en weggerukt buiten zichzelf roept hij uit: Hoe groot zal Zijn goed wezen, en hoe groot zal Zijn schoonheid wezen? Het koren zal de jongelingen, en de most zal de jonkvrouwen sprekende maken, Zach. 9: 17. Wie kan dan de verzadiging der vreugde begrijpen. *O, hoe groot is Uw goed dat Gij weggelegd hebt voor degenen, die U vrezen.*

O, hoe gelukkig, die de Heere vrezen, weergaloos zalig, die ootmoedig wandelen met hun God, groot is hun hoop, onbegrijpelijk hun verwachting. Denkt er van; spreekt ervan, laat alle heiligen tezamen bezig zijn, om al de zaligheden op te tellen; door ontelbaarheid, oneindigheid, en onbegrijpelijkheid worden ze toch bepaald; het gaat alle verstand te boven. Het is meer als overvloedig boven hetgeen wij bidden of denken kunnen, dat God hier kan geven, wat dan dat hier niet is, of geweest is, nog zijn kan.

O diepte zonder grond. O hoogte zonder toppunt. O breedte zonder maat. O lengte zonder palen, een draaikolk waar verstand en reden, wil en hartstochten, waar alles zich vrijwillig met vrolijke verwondering in zal verliezen, en in de zalige toejuiching van de oorzaak van de springbron, en het einde van dit goed weder vinden in de toezang van engelen en mensen: *O, hoe groot is uw goed, dat Gij weggelegd hebt,* enz. Wonder gelukkigen, die den Heere tot hun vreze is, en de Heere der heirscharen

tot hun verschrikking hebben; het goed is voorbereid uit vrije liefde, gekocht met een onwaardeerbare prijs, overgedragen aan een eeuwig machtige Koning, opgesloten in de schatkist van volstrekte volmaakte en onveranderlijke algenoegzaamheid, genade en trouw, onbereikbaar boven het geweld en de listen van duivels en boze mensen, opgesloten in den hemel, bewaard aan de rechterhand van Jehovah, altoos onder het opzicht van Zijn al bewakend en verschrikkend en verjagend oog.
Hier is stof van verbaasdheid, vrolijke verwondering rijst hier ten toppunt van volmaaktheid. Hier is noch mate, noch paal, noch peil, noch top van heilige verwondering te vinden.

Waar is nu de wereld, waar zijn haar kinderen? Waar zijn de liefhebbers van de zichtbaarheden? Brengt nu alles bij elkaar, raapt alles bijeen, wat gij hebt of verzinnen kunt; is het niet genoeg, grijpt de ganse wereld aan. Ziet gij nog om naar meer, bedenkt miljoenen duizenden werelden, legt ze eens bij dit goed, wat is het alles? Een stofje, ja, minder, een niet. Tussen een stofje en de gehele aarde is nog duizendmaal meer gelijkheid dan tussen de wereld en dit grote goed. Legt nu elk uw deel, het zij zo klein of zo groot als het wil, bij de gehele wereld, wat zal het zijn? Immers niets. Legt daarbij al de moeilijkheden, waken, zorgen, arbeid, ziekte, verlies van goed, of eer, ja ook soms het ongenoegen, de afgunst over ander geluk, daarenboven de nepen en vurige pijlen van een wroegende consciëntie; vergelijk uw deel nu met dit grote goed, dat God zelf is, hoeveel zal het uitmaken? Minder als niets, want in plaats van genoegen baart het smart. Is dat dan nog waardig dat gij het verkiest vóór het goed van Jehovah, dat Hij Zijn lievelingen toegedacht heeft? Is het niet een onuitwisbare schandvlek voor een mens dat hij de aarde verkiest boven een eeuwig blijvend en zielverheerlijkend goed, een goed dat hem alleen met blijdschap vervullen kan? Geen groter brandmerk kan er bedacht worden. Wilt gij God niet verheerlijken in Hem te zoeken? Dat is nog te begrijpen, u kent Hem nog niet.
Maar uzelf te verloochenen, uw eigen natuur te verzaken, die alleen met een volmaakt en eeuwig goed kan voltooid worden. Hoe dus dwaas en onzinnig. Hoe zal uw liefde tot de wereld, hoe zal uw vreze voor mensen, voor angsten, ja, voor de hel betaald worden? Immers met Gods grimmigheid, die een vuur een gloed is. Waarmede zal de zonde U belonen? Ja, met de dood.
Het is waar, daar wordt ook een schat voor u vergaderd, maar niet van God in Zijn liefde, doch gij legt u zelf een schat weg, maar het is toorn in de dag des toorns, en der openbaring van Gods rechtvaardig oordeel, Rom. 2: 5, gelijk God het pand van Zijn gunstelingen bewaart tot de dag van Christus. De kinderen des Satans en der wereld beërven hier in de tijd de leugen, en hiernamaals Gods toorn en verbolgenheid.
In zover u van de wereld zijt, kunt gij u niet zegenen, in dit grote goed. En van hoe weinigen straalt de vreze des Heeren af. Het ganse doen van de meesten toont zonneklaar, dat er geen vreze Gods voor hun ogen is. Noemt u God niet dagelijks uw Vader? Wel, waar is dan Zijn vreze? Verwacht u dan dat weergaloos groot goed, nog tot uw erven is? Bedriegt u niet, al hebt u soms angst in het gemoed, vreze voor de hel, droefheid over de zonde, om haar loon, dat is nog de vreze niet. Siddert gij soms voor God als Rechter en Wreker van het kwade? Dat is het ook nog lang niet. Laat gij veel kwaads, doet gij veel schijngoed, om de helle te ontgaan, nog is het al deze vreze niet. Dan veracht gij God nog.
Al lang genoeg u bedrogen met ijdele overleggingen. Laat dit goed u verlokken. Hoe kan het nog uw liefde niet opwekken, nu gij het tegengestelde ter waarschuwing daar tegenover ziet? Kunt u het dan stellen zonder dit goed? Kunt u Gods toorn ontgaan? Of is die schat uw verlustiging, uw aangenaam lot? Was dat zo, wij zouden u laten

zitten op uw droesem, want aan des Heeren zijde te beginnen, schijnt verloren arbeid, dewijl gij in eigen liefde versmoord ligt. Maar keert nog weder aardwormen, komt tot God. Hij is een Beloner van degenen die Hem zoeken, Hebr. 11: 6.
Hij is goed en goeddoende. Bij Hem en in Zijn gemeenschap zijn stromen des levens. Genade voor genade. Beken van wellusten. Duurachtig goed, rijkdom en eer, langheid van dagen eeuwig.
Maar wilt u Hem voor eeuwig bezitten, u moet in Zijn vreze wandelen, *dient den Heere met vreze, verheugt u voor Hem met beving*, Ps. 2: 11. De Heere der Heirscharen, heiligt Dien, Hij zij uw vreze, Hij zij uw verschrikking, Jes. 8: 13.

1. Werpt u in verloochening van alle eigengerechtigheid en waardigheid, voor de voeten van Christus neder, neemt toevlucht tot de Zoon, loopt naar die Sterkte, om de toekomende toorn te ontvlieden, en als een arme bedelaar, ja als een verlorene een veroordeelde rebel, met een bevende hand, met een kloppend hart, met bestorven lippen, al hijgende, doch echter met begeerte tot pardon, met geloof in Gods algenoegzaamheid, en een liefhebbend hart, om de genade, de vergeving en de gerechtigheid aan te nemen.

2. Stelt u in verloochening van eigen kracht, van eigen wijsheid, wil, zin en lusten, voor het aangezicht des Heeren, om van Hem verlicht, door Zijn Zoon beheerst, door den Geest bewoond, bezield en geleid, ja, ingetoomd en lieflijk bedwongen te worden, opdat gij bekwaam moogt zijn, om uw heiligmaking in de vreze Gods te volbrengen, en uw zaligheid met vreze en beven uit te werken. Dan zou ge u komen verwonderen, met blijdschap en genoegen, over dit grote goed, dan zou u recht hebben, om u in hetzelve te zegenen.

Maar wie is er onder ulieden die de Heere vreest? Wie is er die in vreze wandelt en die geen stof heeft om zich volop te verheugen? Zouden zulken traag zijn tot blijdschap? Nee, nee! Laat geest en ziel, tochten en driften eens oprijzen, ja opvliegen in de hoogte. Ziet gij niet, gelooft maar, en gij hebt overvloed van stof om u met een onuitsprekelijke heerlijke vreugde te verheugen. Wat is de staat van de machtigste Monarch van de gehele wereld bij de uwe? Verbeeldt u een bezitter van hemel en aarde, die echter God niet vreest, hij is een ledige en arme aardworm, bij u; zijn ganse bezit kan u niet verlokken; kan het zulks door verleiding, en als in een ogenblik doen, uw lust is er echter niet in. O nee, een straaltje van dit gevoel, een overstortende golf uit de rivieren Gods, kan u meer als volop vervullen.

a. Laat de wereld u beschimpen, laat die wanen, dat gij u met fantasieën, met inbeeldingen ophoudt, dit is niets: zij moet de mond toch toe houden, en verbaasd staan over het goed, waarin gij u beroemt, als zij ziet dat dingen, die zij noch zien, noch tasten kunnen, uw geest zo kunnen innemen, dat gij hen, ja de ganse wereld verachten kunt.
Laat het aardse goed uit uw handen worden gerukt, wat is het, dat uw hart toch vervult met rust, met vrede en vreugde? Gij hebt een beter, een blijvend goed, in de hemelen, Hebr. 1 2: 28.
Zijt u arm, ellendig, gebrekkig? Uw goed is boven! Uw leven is met Christus verborgen in God. Uw koning is uw Broeder, Die heeft de erfenis in Zijn macht. Jehovah is uw overvloedig Goud en krachtig Zilver. En in tegenheden stil en tevreden te zijn, dat is uw eer. Het is uw deel te sterven aan het schepsel. Is armoede en gebrek uw lot niet? Immers ja, en daarom past het u daarmede tevreden te zijn. Of is armoede en gebrek niet tot droefheid, te weten, als gij die als uw lot niet aanmerkt, en daarin

niet tevreden zijt? Uit dien hoofde wilt ge de droefheid, daaruit ontstaande ontgaan; weest in armoede en gebrek als uw lot, stil en tevreden, en verloochent u aan het schepsel.

b. Maar dunkt het u dat gij misdeeld schijnt in de geestelijke goederen? Bezit u zo weinig in uw oog? Ziet u dat u ledig arm: en naakt zijt? Zijt ge rijk in verlangen en worstelen, en hijgt u naar den dauw van Gods liefde? Waarlijk u zijt niet misdeeld, hebt u juist niet veel van de eerstelingen gelijk anderen? Wat zwarigheid? U zult het te zijner tijd ontvangen, het goed is toch weggelegd. Uw snoeren zijn in lieflijke plaatsen gevallen, uw Borg heeft het in bezit. Hij zal als een rechtvaardige Rechter u de kroon zelf op het hoofd zetten. Tussen deze uw droefheid en dorre winter, en tussen de volheid en verzadiging van vreugde, is maar een ogenblik, de dood behoeft er maar tussen te komen. En al moesten er nog honderd jaren verlopen, eer u in de volle bezittingen gesteld werd, wat is die tijd bij de eeuwigheid? Maar een stip. Immers het goed is dubbelwaardig, dat u heel uw leven daar op wacht. Veel veiliger is het goed, veel beter past het in de handen van Uw Koning en Vader, als in de uwe, u kunt het niet dierbaar genoeg schatten. U mocht het niet zorgvuldig genoeg bewaren, en daar dag en nacht voor waken. Het kon zijn dat u er geen genoegzaam gebruik van maakte. U mocht u er over verheffen, en zonder uw voornemen hoogmoedig op zijn. U mocht het niet met diepe nederigheid en gewortelde verloochening van alle eigenheden bezitten, u mocht er al te trots mede zijn, en daar teveel en niet met die gedurige toekeer tot God van spreken. U mocht uw deel te lang en te dikwijls bespiegelen, en behandelen, en ondertussen dat zuivere en blinkende fijn lijnwaad bezoedelen, met zelf behagelijkheid, met anderen die zo niet bedeeld zijn, minder te achten en te bedroeven met onbezonnenheid, en bedekte waan van sterkte, en heldenmoed. En immers, zo kunt u instorten in een afgrond van duisternis, ongeloof en wanhoop. Ook mocht u vergeten, dat u nog in de loopbaan, in het strijdperk en midden onder wrede en listige vijanden zijt, in een blakende oorlog; dat u niet lang in het Wijnhuis moet vertoeven, opdat u de strijd niet ontwent, en op gemak verliefd wordt, want daar is nog veel land in te nemen, daar zijn nog ontalrijke heirlegers te verslaan. U mocht, indien u zoveel van dit goed bezat, niet zo zeer op de innige als uitwendige reinheid gezet zijn. U zou lichtelijk niet gevoelig genoeg beseffen, dat ons heil hier in verlangen bestaat, in dorsten, in schreeuwen naar God, in den Heere na te wandelen, achter aan te kleven, ja achter aan te klagen.

c. Of wordt gij, aandachtige Christenen, besprongen door de Satan, en door al de helse machten, ook door de bedrieglijke wereld, elk als in slagorden om uw kronen en uw pand te ontroven. Wat is dat'? Schroomt geenszins, uw goed, uw schatten zijn verre boven het bereik van al uw vijanden; niemand, wie hij ook zij, is machtig of listig genoeg om daar bij te komen. Wilden ze hun armen, hun kracht en geweld in de schatkist steken'? Hij zou die afhouwen en hun kracht ter aarde neder- werpen, ja met alle hun raadslagen en ondernemingen in den afgrond neerstoten. Uw schat is te hoog, Co1.3: 5.2 Tim.1:12.

d. Of wordt u besprongen door ongeloof of andere verleidende gedachten? Hebt u te strijden met de geestelijke boosheden en onnaspeurlijke krijgslisten, tegen die boven hemelse goederen, bijzonder tegen een eeuwige zaligheid, naar ziel en lichaam? Hoe, weet u niet dat dit goed onzichtbaar en toekomend is? Het leven is ook voor u verborgen, het Manna is opgesloten, en wij weten nog niet wat wij zijn zullen; wij wandelen door geloof, en niet in aanschouwen. Dat maakt het geloof van zulk een uitnemende waarde, dat het zich uitstrekt omtrent onzichtbare goederen. Dat is de

hoop tot weergaloze luister, dat zij uitgestrekt is tot toekomende dingen. Dat maakt de gelovige een held, glorierijk in sterkte, dapperheid, en edelmoedige heldendeugden, dat hij roemt in de hoop van een naderende, en nog niet geopenbaarde zaligheid, en in die verwachting alles veracht.

1. Welaan dan, kinderen Gods: roemt vrij in de hoop der heerlijkheid! Zegent u in die *onbevlekkelijke, onverderfelijke en onverwelkelijke erfenis, die voor u in de hemelen bewaard wordt,* 1 Petr. 1: 4. Verblijd u in uw aanstaande heerlijkheden, laat de wereld, laat vleselijk vernuft, laat schrandere wereldwijze met u schimpen, en uw deel een fantasie noemen, u weet beter. De ijdele wereldling kent het niet, de verstandige naar de wereld is het verborgen; kon die dat begrijpen, u mocht billijk vrezen of uw deel wel waarlijk dat verborgen leven was; maar nu is het een blijk dat het van een bovennatuurlijke schoonheid is. Verheugt u dan met een grote vreugde. De lieden van de wereld hebben hun deel in dit leven, *maar gij zult God in gerechtigheid aanschouwen, en met zijn beeld verzadigd worden;* Ps. 17: 15. Is uw blijdschap niet zielroerend en overstelpend? Maakt zij de banden van de tong niet los in Psalmen en lofgezangen, ten minste dat het een verstandige vreugde zij, die het geloof opwekt, de liefde ontvonkt, de hope onderschraagt.

2. Tracht zoveel deel te ontvangen van de eerstelingen van dit goed. Laat onderwijl de schatkameren ontledigd en vat! onkunde, vooroordeel, eigen- en schepselliefde, lusten en begeerlijkheden gereinigd worden, opdat gij, als het tijd is, vatbaar moogt zijn voor dat weergaloos grote goed. Verloochent dan de dingen, die geen God en buiten dit goed zijn. Wekt uw honger en dorst op, u kunt niet genoeg begeren. Houd aan; al ontving u zoveel als al de heiligen samen op aarde genoten hebben, en God ooit aan een Zijner gunstelingen heeft medegedeeld, daar zou overvloedig genoeg voor de eeuwigheid over blijven, om nu en dan met verbaasdheid uit te roepen: *O! hoe groot is uw goed, dat Gij weggelegd hebt;* enz; jaagt, loopt en streeft er naar, of gij het moogt grijpen. Of gij komen mocht tot de wederopstanding der doden, Philip. 3:11, 12. Vergadert u schatten, die blijven tot het eeuwige leven; arbeidt om die spijs, om die wijnen melk; legt u vele goederen weg, rijkdommen van wijsheid, kennis, wetenschap; verkrijgt u overvloed van allerlei vrede en heilige vergenoegingen, klederen van heil, de mantel der gerechtigheid, brood des levens, koren en most, die jongelingen en jonkvrouwen sprekende maakt; Jehovah zelve tot een woning, van onder eeuwige armen; wapentuig in de strijd, olie tot vaardigheid, de geest der kracht, der dapperheid, en alles wat u hier op den weg naar boven nodig is.

3. Spreekt dikwijls, en als het de bekwame tijd is, van dit goed a. tegen de kinderen der wereld, om hen te verlokken, om was het mogelijk hun liefde hun genegenheid zoetelijk te verschrik ken, en zo ongevoelig gevangen te nemen, opdat zij mochten ingenomen en overmeesterd worden door dit grote heil. Of zij hun schijngoed lieten varen, en dit deel voor hun eeuwig erf verkoren. Spreekt er uitvoerig over, vergroot het, doet er al bij, vermeerdert het, en toont dat al uw gedachten en bevat- tingen daardoor verslonden worden, en hoe veel gij er van zegt, en daarvan gezegd kan worden, dat er dan nog niets gezegd is, omdat het onuitsprekelijk is. b. Betuigt het Gods kinderen: Hebt gij er iets van? Of hun dorre en dodige harten brandende en blakende werden, of zo zij veel bezitten, om het een bij het ander te brengen, en zo samen in den roem en lof van God uit te barsten, en tot verloochening van de aardse dingen aangezet te worden.

4. Hoopt volkomen op de genade, die u wordt voorgedragen; en op de vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods. *Wacht op de Heere, zijt sterk en Hij zal ulieder harte versterken, ja, wacht op de Heere,* Ps. 27: 14. Werpt alle ongelovige en

twijfelmoedige gedachten weg. Haalt daartoe geest, zuigt kracht en leven uit uw Hoofd, Christus: opdat gij de hoop levendig behoudt; en gedurig nieuw leven bij zettet. In hoop zijt gij reeds zalig. De hoop is hier de voorproef van het goed en de eersteling, ja de blijk en het bewijs, dat het goed voor u is weggelegd; indien dat niet ware, het was onmogelijk dat het goed, dat gij zelf noch hoort, noch ziet, noch tast, uw gedachten, uw achting en genegenheid zo krachtig en onbreekbaar zou tot zich trekken. Burgerlijke mensen weten daar niet van, hun hoop is dood, die verroert zich niet, of het moet voor een ogenblik zijn, als de consciëntie ontwaakt, of als iemand de hel wat gevoelig voorstelt. Maar werpt gij uw hoop als een hecht anker, door het binnenste voorhangsel in Christus uw Heere, in Hem is toch uw schat opgesloten, al gaat het niet altoos even gemakkelijk, gij moet het u al soms met kracht en weerwil van het ongeloof opdringen, gelijk David, Ps. 42: 12 en 43: 5. *Wat buigt gij gij neder, mijn ziel, en wat zijt gij onrustig in mij, hoopt op God, want ik zal Hem nog loven; Hij is de menigvuldige verlossing mijns aangezichts, en mijn God. Welgelukzalig zijn allen, die Hem verwachten.*

5. Maar wacht met lijdzaamheid. *Die gelooft zal niet haasten*, Jes. 28: 16 en 1 Petr. 2: 6. Al schijnt de Heere te vertoeven, Hij vertraagt nochtans de belofte niet. O nee, Hij is lankmoedig over u, om u stilte en een diepe onderwerping te leren. In stilheid en in vertrouwen moet uw sterkte zijn; wel hoe? de hoop die men ziet, en is geen hoop, maar wij verwachten die met lijdzaamheid, indien wij hopen hetgeen wij niet zien, Rom. 8: 24-25. *Werpt uw vrijmoedigheid nimmer weg, want zij heeft een grote vergelding des loons*, Hebr. 10: 35.

Strijd tegen wanhoop, laat nooit toe dat de satan, of uw vleselijk verstand, u de eeuwige goederen verdonkeren, en verkeerde gedachten en redeneringen inboezemen, wat gedaante van waarschijnlijkheid zij ook vertonen, gedenkt dat het geestelijke, en vooral de zegeningen na de tijd, alle gedachten des vleses ter neerwerpt, en dat Gods wegen niet de onze zijn. Maar gelijk Hij heerlijk is, dat Hij ook wonderlijk wil worden, 2 Thess. 1: 10. Schijnt het soms dat het met u uit is, dat God vertoeft, en dat van dat grote heil niets worden zal, gedenkt: God wil u reinigen, en met deugden versieren, en tot dit goed toebereiden; stilte in de wil van Jehovah, uitzien naar de volmaaktheid, ontzag, diepe ootmoed, gewortelde nederigheid, en wat dergelijke deugden meer zijn, wil de Heere, eer Hij dit heil laat uitspruiten, door u geoefend hebben.

6. Daarom wandelt in vreze, den tijd van uw inwoning, vreest gedurig en volbrengt zo uw heiligmaking. Werkt uws zelfs zaligheid met vreze en met beven, verloochent eigengerechtigheid, neemt dagelijks toevlucht tot Christus, om niet in Gods ongenade te vervallen, en door ongehoorzaamheid aan het aanbod van Zijn gunst, Zijn toorn op u te laden; ducht en schrikt voor Gods vreselijke Majesteit, om niets nevens Zijn Zoon en Zijn gerechtigheid, voor Hem te brengen; die dat doet onteert de Zoon, die is tegen Hem onstoken, en die allen zullen gewis vergaan; dit is het beëdigde getuigenis van de Heere over Jehovah de Zoon, Jes. 45: 24 Joh. 3: 36.

Verloochent alle eigen wijsheid, liefde, lusten en driften. Haalt al uw licht, liefde en deugden, alleen uit Christus Jezus, opdat gij God niet vertoornt en oorzaak zijt, dat Hij zijn aangezicht verbergt, en Zijn genade, en de doorwerking van sterkte terughouden: het verderf van God zij u tot een schrik; Hij geve, dat gij niets vermoogt vanwege Zijn hoogheid, Job 31: 23.

Bekleedt u met het onverderfelijk versiersel van een stille en zachtmoedige geest, die kostelijk is voor God. De Heere is grotelijks te duchten in de raad der heiligen, en vreselijk boven allen, die rondom Hem zijn. Weest altoos met eerbied en ontzag omtrent Hem bezig. De nederigen geeft God genade, Hij zit wel hoog, maar Hij ziet

de nederigen aan, Ps. 138: 6. Weest niet hooggevoelende maar vreest, Rom. 11: 20. Houdt kleine gedachten van uzelf, gedraagt u als een worm, als een made, ga, als een niet voor God. Draagt al uw gaven, geestelijk en lichamelijk, als ook al uw deugden, aan de Heere op; werpt die in vernedering, in verootmoediging van u zelf, voor de voeten van uw Koning neder, zij zijn uit Hem, en door Hem; billijk is het dat ze wederom in Hem eindigen, opdat gij niet in de strik des satans valt, en God u aan u zelf overlate, en die eer onthoude en afneme, van tot roem en heerlijkheid van Zijn Naam te zijn, in de ogen van anderen, want geen groter luister kan God op Zijn volk leggen, als dat elk ziet, dat zij tot lof, en tot sieraad van God, en van Zijn Kerk zijn. Geen groter onheil kan Hij over hen brengen, dan dat Hij hen naar het goeddunken van hun hart laat wandelen, en die glans afneemt. Welgelukzalig die gedurig vreest.

Opdat gij hierin getrouw moogt zijn, en uw harten vrijwillig tot vreze mogen worden opgewekt, zo weest veel bezig in de overdenking van dit zeer grote goed. Legt u zelf daarbij, beschouwt alles in vergelijking met elkaar, en zet alles op de juiste prijs.

a. Dringt met een gelovig en nederig oog door tot de beschouwing van dit grote goed. Zoekt het niet stuksgewijze te kennen, maar in de samenloop, in zijn oorsprong, in zijn wijdte en ruimte, in zijn uitgestrektheid en toppunt. Overpeinst Jezus grondeloze genade, en de dierbaarheid van Zijn kruisbloed. Overlegt de bereidvaardigheid van de Heilige Geest om u dit goed toe te brengen, en u daartoe te bereiden. De Vader heeft het u toegedacht, en voor u aan de Zoon gegeven. De Zoon heeft u tot dit goed gekocht, en het goed voor u verworven. De Geest is het Zegel en Onderpand, ja de Eerstelingen van dit heil. Tracht van deze zaken een levendig en gevoelig besef te behouden. Ziet hier op, blijft erbij staan. Treedt op de hoogte van zo vele beloften. Stijg tot op de toppen van zo veel zinnebeeldige uitdrukkingen, die dit goed voorstellen. Maakt geestelijke en redelijke en eigenlijke gedachten van die zaken. Reikhalst, heft uw overdenkingen op, boven de zichtbaarheden, om er tenminste Zo veel van te kennen, als God daarvan in Zijn Woord openbaart, en door ijverige gevolgen daaruit kan afgeleid worden. Bespiegelt dit alles met lust en liefde, zolang totdat uw genegenheden ontvonkt worden. Tracht ook een diep gezicht te behouden van de ledigheid van het ganse schepsel in vergelijking met dit goed.
b. Daalt daarvan weer neder tot u zelf. Kent u zelf, kweekt met veel zorgt de gevoelige indruk op, die de Heere u van uzelf gaf, toen Hij u eerst aan uzelf ontdekte. Beschouwt uw walgelijkheid, uw onmacht en dodelijke ellende, uw hel- en vloek-waardigheid. Immers, gij waart zondaren, vijanden van God en van uw eigen zaligheid, rebellen, wederhorigen. 'Wat kan dit anders doen, dan u doen beven, als gij daaraan denkt?
c. Overweegt dikwijls, wat de Heere reeds aan uw zielen gedaan heeft. Houdt in gedachten, hoe aangenaam dat zulks was, hoe ziel-en hartverzadigend het was, ja, dat u duizend werelden daarvoor versmaad zou hebben, hoe klein het u ook toescheen. Maakt dan een vergelijking, daar die mogelijk nog klein is, bij hetgeen sommigen wel genieten, ja, als niets bij het geen men denken kan! Wat moet dan de volheid, wat moet de verzadiging wezen? Die die wijn maar met de uiterste lippen proeft, is die zo vol vreugde?, wat moet dan de blijdschap wezen, als Gods volk naar ziel en lichaam, tot dronken worden toe zal gedrenkt worden? Wat kan dit anders dan Gods gunst-genoten doen sidderen? Dit doet hen vrezen.
Maar vooral, steunt niet op uw verstand, tracht dit goed niet tot dartelheid van uw oordeel na te speuren, belijdt altoos voor de Heere, dat de kennis te groot is, te wonderbaar. Dat het een klein stukje van de zaak is, en de buitenste einden, ja dat wij

nog niet weten wat wij zijn zullen. Tracht in alle dezen, in verloochening van vleselijke wijsheid, door de Heere bestraald, en in Zijn verborgenheden, tot nederigheid en verwondering geleid te worden.

Wanneer gij dus in vreze zult gewandeld hebben de tijd van uw inwoning, zo zal u de Heere overvoeren in het bezit van dit groot en bewonderenswaardig Goed.

1. Daar zult gij God bezitten tot uw Deel, zonder vermindering, maar volmaakt; zonder onderbreking, maar eeuwig; zonder verhindering, maar geheel verlicht, gezuiverd en naar de geest en naar al de gemoedsbewegingen geheiligd en gematigd; zonder nevelen, veroorzaakt door het dierlijk en sterfelijk lichaam, dat door grove verbeeldingen de zaken vertekende, maar op het klaarste en helderste, in het aller-levendigste besef, in de aller-redelijkste liefde en vreugde. Niet van verre met een schemerend oog, maar van aangezicht tot aangezicht, in het ziel vergenoegend aanschouwen, in het volmaakste en volstrekt volmakende zien van God, gelijk Hij is. Zo zult gij God in Christus door de Geest in gerechtigheid aanschouwen, en met Zijn beeld verzadigd worden, Ps. 17: 15.
2. Gij zult de Heere kennen, Zijn aanbiddelijke deugden in Christus Jezus, Zijn onbegrijpelijke gedachten en wegen, zo Gode heerlijk uitgevoerd, tot wederbeantwoording van Zijn raad. De huishouding Gods in Zijn Kerk, de ganse weg langs welke Jehovah u geleid heeft, hemel en aarde als het een afstraling van Gods heerlijkheid, als de schouwplaats van Zijn wonderen, als de schets van het eeuwig Koninkrijk. In deze bespiegeling zult gij u altoos verlustigen, en in het genot van deze zuivere wellusten voor eeuwig berusten.
3. Het beeld van Gods Zoon zal uw schat en deel zijn, en een weergaloze glans zal er van u afschitteren; in het gezicht, in het bezit van uw erfenis zal uw kennis, uw liefde, uw vreugde, uw zalige verwondering samen vloeien, en in een verrukkend genoegen oprijzen; daar zult gij niet meer in geloof, maar bij bevinding de Heere toegalmen. O, diepte des rijkdoms beide der wijsheid en der kennis Gods hoe ondoorgrondelijk zijn Uw wegen. *O, hoe groot is het goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen, die U vrezen. Amen. Hallelujah.*

2e Predicatie over Psalm 33: 12.

Welgelukzalig is het volk welks God de Heere is; het volk, dat Hij Zich ten erve verkoren heeft.

Wanneer de mens nauwkeurig acht geeft op zichzelf, en de binnenkamers van zijn geest doorzoekt, zo zal daar zich opdoen, een beseffen van een volstrekt volmaakt goed. Dit besef wordt achtervolgd door een verborgen neiging om dat goed te verkrijgen, en geheel, en voor eeuwig te bezitten. Dit is dat kennelijke Gods, waar de apostel Paulus van spreekt, dat in alle mensen openbaar is, Rom. 1: 19. Hoe dat dit ook verduisterd is door de natuurlijke verdorvenheid, door vooroordelen, door aardse gedachten en vleselijke begeerlijkheden, nochtans straalt de innige bewustheid van dit goed door alles heen. Vandaar al die pogingen om gelukkig te zijn, al dat beraadslagen en uitvinden van zulke middelen, die elk daartoe dienstig oordeelt. Vandaar alle kunsten en wetenschappen, en zo vele wetten onder de heidenen. Vandaar de sierlijke en wel samen gevoegde zedekunst der filosofen. Doch in dit alles is de ware rust geenszins te vinden. Zolang de mens alleen hierin bezig is, hij mag woelen, en zich afmatten om het hoogste goed deelachtig te worden, hij zal echter ledig en hongerig blijven; hij is buiten God, schoon hij zich doorzoekt, hij is Goddeloos, zijn woelend hart roept hem gedurig door al dat omdolen toe, dat hij nog de vrijmoedige toegang tot God niet heeft, hij is als een voortgedreven zee die niet rusten kan, maar gedurig slijk en modder opwerpt, Jes. 57: 29. Zo lang hij God niet kent, en zoekt in Christus Jezus, zo lang hij nog niet door het geloof met God verenigd is; en de Heere Zich aan hem verbonden heeft, om zijn Weldoener te willen zijn, is het onmogelijk dat de zondaar zijn ziel zou kunnen gerust stellen; hij voedt zich met as Jes. 44: 20.
Maar gelijk buiten Gods verbond geen vergenoeging te vinden is, zo is aan de andere kant in het zelve, alles wat een redeloos zondaar begeren kan, algenoegzaamheid, wijsheid, almacht, liefde, heiligheid, gerechtigheid, genade, barmhartigheid, waarheid en trouw, daar wordt zijn gretige lust gevoed: daar ziet hij levendig zulk een goed, als hij wist dat er zijn moest om vergenoegd te zijn, daar eindigt en praalt die neiging, die gedurig opwelde, en zich uitstrekte tot een oneindig goed, en dat niet vindende, al wederom naar wat anders, en wat beters helde; daar vindt hij spijs voor zijn ziel; hij zegt met de verloren zoon: *In het huis mijns vaders is overvloed van brood enz.*, Lucas 15: 17. Daar vindt hij een verzoend God, een eeuwige. gerechtigheid, om niet, Geest tot geloof en bekering, alle begeerlijk goed, en niet minder dan de zekere verwachting van een eeuwigdurend heil.
Hierom is de Heilige Schrift ook gewoon de volle zaligheid te hechten aan die genadige handelingen Gods met de uitverkoren zondaar, waardoor Hij hem opneemt in zijn vriendschap, en Zich aan hem verbindt, om zijn Deel, en zijn Erfenis te zijn, en zij schroomt niet, zulken gelukkig en zalig te roemen, die in dat verbond zijn overgegaan.
En om niet te lang te zijn, gij Ziedaar een bewijs van in de woorden van onze tekst:
Welgelukzalig is het volk, welks God de Here is, het volk, dat Hij Zich ten erve verkoren heeft.

Deze Psalm is een lofzang, passende in de mond van de onderdanen van Christus Koninkrijk, over de uitbreiding van de goedertierenheid des Heeren over de ganse aarde, en over de erfgoederen van het Nieuwe Testament, nu het in Christus alles

nieuw is geworden.
De tekstwoorden behelzen de zaligspreking van de bondgenoten van God, die Hij voor de grondlegging der wereld heeft voorgekend, en te Zijner tijd tot Zijn dierbaar en eeuwig erfvolk, voor Zichzelf heeft afgezonderd. Twee hoofdzaken komen ons hier voor:

1. Het onderwerp waar de Psalmist van spreekt: *het volk, welks God de Heere is, het volk, dat Hij Zich ten erve verkoren heeft.*
2. Het heerlijk getuigenis dat Hij van hen geeft: *dat het welgelukzalig is.*

1. Het onderwerp beschrijft hij tweezins: *Het volk, welks God Jehovah is, het volk dat Hij Zich ten erve verkoren heeft.* De woorden volk, overgezet, zijn van elkander onderscheiden in de grondtaal (het eerste, het ander). Het eerste betekent zulk een volk dat van één oorsprong, en elkander in zeden, gewoonten en talen gelijk is, en van andere volkeren onderscheiden; met deze naam werden de heidenen doorgaans genoemd, als volkeren, vreemd van Gods volk, en afgescheiden van Zijn verbond, Num. 23: 9. Hoewel Israël ook met deze naam genaamd wordt, Exodus 19, mogelijk omdat het de schaduw was van dat volk, dat hiernamaals ook uit de heidenen zou geroepen en geheiligd worden, waarvan de geheiligden onder Israël, naar hun inwendige, en na hun dood verheerlijkte staat, leden waren. Maar hier staat, dat volk bij uitnemendheid, dat alleen met uitsluiting van alle andere een volk mag genoemd worden, als uit God geboren, door één geloof gerechtvaardigd, door één Geest geheiligd, in deugd en spraak elkaar gelijk, en zo afgescheiden van de wereld. Het tweede woord betekent zodanig een volk, dat een bedekking en een beschutting heeft, die van een opperhoofd, koning of vorst, of van grondwetten overschaduwd, geregeerd en beschermd worden, en die dezelve voordelen en privilegiën, tot elkanders nut en welzijn genieten.
Maar dit is wederom dat volk, dat boven alle andere volkeren een beschutting heeft, dat onder de algenoegzame God, en onder Zijn verbond en Zijn wetten veilig zit, en Zijn weldaden en zegeningen tot elkanders voordeel genieten; zo was Israël eertijds Gods volk, en de heidenen geen volk, een niet-volk, Deut. 32: 21, Rom. 10: 19. Doch hiervan aanstonds. Dit volk, dat hier bedoeld wordt, is in volste kracht een volk, als dat door Jehovah, door Zijn deugden en verbond overschaduwd wordt. Dat hier twee onderscheiden woorden zijn, om een volk uit te drukken, is begrijpelijk, omdat het volk van het Nieuwe Testament bestaat uit Joden en heidenen, die nu op één en dezelfde wijze gerechtvaardigd, en gezaligd worden, en samen een geslacht en burgerschap uitmaken.

Dit volk wordt nader beschreven,
A. dat het Jehovah tot een God heeft.
B. dat het door God tot een erve voor Zich verkoren is.

A. *Het volk, welks God Jehovah is.* Hij spreekt van Jehovah, en hij zegt dat Die de God van dit volk is. Jehovah is de gedenknaam van God; deze vertoont ons.
1. Dat God het volstrekt volmaakte Wezen is, de Bron van alle volmaaktheid, van Zichzelf, Zichzelf alleen noodzakelijk, eenvoudig, onafhankelijk, de Oorzaak en het Einde van al wat wezen heeft ontvangen.
2. Dat God is, Die Hij is, van eeuwigheid tot eeuwigheid dezelfde, onveranderlijk.
3. Dat Hij met de daad toont, dat Hij een God is van volkomen zaligheid, en Die Zijn beloften en bedreigingen ja en amen maakt. Deze is de God van dit volk, *Elohim.*

Dit woord geeft te kennen de meerderheid, en volgens de overeenstemming van de Heilige Schrift, de Drie-heid der Personen, Die in het ene en eenvoudige Wezen bestaan. Sommige geleerden menen, dat het afkomt van een woord dat eren betekent, en dan zegt het, dat God waardig is, en macht en recht heeft, om alle eer, geloof en dienst van Zijn schepsel te ontvangen. Anderen denken, dat het afkomt van een woord dat zweren, bezweren betekent; dan zegt het, dat God als de Schepper, Heere, Wetgever en Rechter van het redelijk schepsel, recht, macht en gezag heeft, om Zijn Schepsel te bezweren en te verplichten tot gehoorzaamheid, en als het hoogste Goed, algenoegzaamheid, wijsheid, liefde en trouw bezit, om Zijn schepsel een God van volkomen zaligheid te zijn.
Dit woord drukt doorgaans in de heilige bladeren Gods verbond uit. De Heere stelt aan het redelijk schepsel voor, dat Hij deszelfs Deel en eeuwig Goed wil zijn, op voorwaarde van gehoorzaamheid; Hij bezweert net schepsel om dit voorstel toe te stemmen, onder vervloeking zo het ongehoorzaam is, onder belofte van een gelukzalig leven voor eeuwig, indien het de voorwaarde volbrengt. Indien nu het schepsel hierop Amen zegt, zo gaat het over in de eed, en het verbond is gemaakt, en onherroepelijk. Door deze toestemming heeft de Heere macht en recht, om over zijn bondgenoot te roemen, en gehoorzaamheid van hem af te wachten. En zo wanneer Gods verbondeling de voorwaarde volbrengt, dan heeft hij wederom macht, en recht, om volgens het aanbod en de eed van God, de belofte, te weten, de zegen, en het leven te eisen.
Maar na de val is deze verbondsluiting onmogelijk geworden. Zal God met de zondaar een verbond aangaan, dan moet het uit een andere grond voorkomen. Wil de Heere het hoogste goed worden van een zondaar, en gehoorzaamheid van dezelve verbondsgewijze vorderen, dan moet het alles uit God, door God, en tot God zijn, uit Zijn genade, door Zijn Zoon, en de Heilige Geest en alleen tot roem van Zijn deugden. En daarom, het verbond dat de Heere met een zondaar opricht, steunt op en vloeit voort uit het eeuwig testament der genade; dit is de eeuwige, vrije en onveranderlijke wille Gods, om aan zekere, bij name opgeschreven erfgenamen, door Zijn Zoon, gerechtigheid, heiligheid en heerlijkheid, uit loutere onverdiende liefde te schenken. Dit noemt de Schrift een eeuwig voornemen, Efez. 3: 11, het voornemen der genade, het welbehagen van Gods wil, zodat niet alleen de erfgoederen der zaligheid, maar ook de conditiën, geloof, bekering, volharding, enkel weldaden en genadegiften zijn, en tot de erfenis behoren.
Volgens en naar inhoud van dit voornemen der genade, maakt God een verbond met de zondaar, en zo wordt Jehovah zijn God, zijn Bondgenoot, en Eedverwant; Hij zweert hem dat Hij zijn Goed, zijn Deel, hier in genade, en hierna in heerlijkheid wil zijn; dat Hij hem trekken wil, en door Zijn Geest en genade bekwaam maken, om zijn Verbondsgod te kennen, in Hem te geloven, Hem te beminnen, en in alles volstandig te verheerlijken.
Hij nodigt de zondaar om daar "amen" op te zeggen, Hij stort Zijn liefde door de Geest in zijn hart, en maakt hem gewillig en werkzaam; dan stemt die zondaar, door het geloof, in Christus toe aan het voorstel van Jehovah, en daarop is het verbond gemaakt, en Jehovah wordt de zondaar tot een God; de Heere roemt over Zijn bond- en gunstgenoot, Hij eist en verwacht geloof, liefde en heiligmaking.
De bondeling (nu gerechtvaardigd en in beginsel geheiligd) nadert in heilige vrijmoedigheid tot de Heere, en noemt Hem in de vraag van een goede consciëntie, zijn God, en hij eist in nederige vrijmoedigheid met een vrolijk beven, uit kracht van het verbond, genade en Geest tot alles om God te verheerlijken.

Zie aandachtigen, zo leven Jehovah en de uitverkoren zondaren, als bondelingen, en eedverwanten, Deut. 26:17, Ps. 27:8. En het is niet zo eigenlijk te zeggen, dat de Heere des zondaars God, als wel dat Hij de zondaar tot een God is, te weten een God van volkomen zaligheid, dat Hij hem bezweert, dat Hij hem van alle ellende en zonden zal verlossen, en alle heil, alle wezenlijk en bestendig goed toe zal brengen. Op zulk een wijze is de Heere altijd van Adams tijd af, tot op het einde, de Verbondsgod van Zijn uitverkorenen; Hij is hen in Christus de Oorzaak en Springbron van gerechtigheid en zaligheid geweest; zij hebben Hem geloofd, en op Christus gehoopt, zij hebben hem gehoorzaamd door de werking van Gods Geest, en zij zijn na hun dood overgebracht in die stad die God hen bereid had, Hebr. 11:16. Maar het heeft den Heere behaagd, in een zekere bedeling van tijd, op een plechtige wijze de Verbondsgod van Israël te zijn, tot uitvoering van de eed, die Hij aan Abraham over zijn vleselijk zaad (daar echter het zaad der verkiezing onder was) gedaan had; toen was gans Israël in vele opzichten het volk, welks God de Heere was, in tegenstelling van de heidenen, die toen zonder God leefden, Efez. 2: 12.
Maar wanneer de Heere, nadat de Messias gekomen en door lijden volmaakt was, .Joden en heidenen door het geloof bracht tot Zijn Zoon, toen is God met nadruk, de God van dit volk geworden, Zach. 8:8. Aan dit geestelijk zaad van Abraham heeft Jehovah in Christus Jezus Zich als de Verbondsgod van het geestelijk Israël vertoont, en wel als Jehovah, Die nu Zijn beloften, zo veel als er zijn, ja en amen maakte, 2. Cor. 1:20, Zijn toezegging vervulde. Toen heeft God uit kracht van het Nieuwe Testament, het eeuwig verbond met de Joden en heidenen opgericht, en hen de beloofde en afgeschaduwde goederen toegedeeld; zie van dit nieuwe verbond, Jer. 31:3134, Hebr. 8:8-12, Ezech. 16:60-62 en 20:37, 2 Cor. 6:16.
Van dit volk kon met de grootste nadruk gezegd worden: dat volk welks God Jehovah is. Onder dit volk behoorde mede, al de geesten van de volmaakt rechtvaardigen, want God had tot één vergaderd beide dat in de hemel en op aarde is, Efez. 1:10, het geslacht in de hemel en op de aarde, Efez. 3:15. Maar hier wordt inzonderheid gedoeld op de gelovigen, die op de aarde zijn. Met hen richt Jehovah Zijn verbond op, en uit kracht van hetzelve schenkt Hij hen de gewisse weldadigheden Davids, Jes. 55:3.

Laat ons met een enkel woord zien wat het betekent, *dat de Heere Zijn volk tot een God is.*
Hij wordt aan hen, hetgeen Hij voor Zichzelf is, te weten een algenoegzaam God, een God van volkomen zaligheid. En dewijl de mens een zondaar is, zo wordt Hij hem in Christus Jezus een Oorzaak en Springbron van gerechtigheid, vrede, heiligheid, blijdschap, vrijheid en volle gelukzaligheid, en heerlijkheid na dit leven, en eindelijk naar ziel en lichaam samen. Deze Bron stroomt zo lang, totdat alle ellende weggenomen en alle gebreken vervuld, ja de zondaar volmaakt, en zoveel als het in een eindig en afhankelijk schepsel vallen kan, Christus gelijkvormig is. De bondeling ontvangt al deze weldaden uit loutere genade, door het geloof, waarmede hij de zalige goederen, als met een emmer schept uit de fontein des heils, Jes. 12:3.
Zó, dat dit zegt
a. Dat de Heere de zondaar, tot Rechtvaardigmaker tot Heilig- en Heerlijkmaker wordt.
b. Dat Hij zulks onveranderlijk is.
c. Dat Hij het ten volle is, naar alles wat Hij is, en voorgenomen en beloofd heeft te zullen zijn.
d. En eindelijk, dat Hij zich verbondsgewijze daartoe verplicht, zodat die door een

levendig geloof heeft toegestemd, al die weldaden mag eisen en afwachten, en zo in de Heere roemen.
Dit verder uit te breiden laat de tijd niet toe, wij zullen het enigszins doen, als wij zullen tonen *dat dit volk gelukzalig is*.

De Psalmist beschrijft dit volk *als het eigendom des Heeren, dat Hij Zich ten erve verkoren heeft.* De Heere had eertijds Israël ten erve uitverkoren, Deut. 32:9 en 7:6-7, Exod. 19:6-7. Maar in het grootste gedeelte heeft God geen welgevallen gehad. Maar het Israël van het Nieuwe Testament, is die bezitting, die de Heere verkoren heeft, dat uitverkoren geslacht, dat koninklijk priesterdom, 1 Petr. 2:9, dat volk bij uitnemendheid.

A. God heeft het verkoren.
B. Hij heeft het tot een erve verkoren.
C. Hij heeft het Zich verkoren.

A. Deze verkiezing kan tweevoudig worden aangemerkt.

a. Zoals die van eeuwigheid is geweest, welke is dat onveranderlijk voornemen Gods, om aan zeker bepaald aantal mensen, uit zondaren, uit vrije genade, in Christus Jezus de zaligheid te schenken. Deze verkiezing verordineert de zondaar als een vat der barmhartigheid, tot geloof en heiligmaking, en langs die weg, tot heerlijkheid, 2 Thess. 2:12, Eféze 1:5, 1 Petr. 1:2. Dit volk heeft de Heere dan uitverkoren, dat is voorgekend, en liefgehad, om in genade en heerlijkheid zijn bezitting te zijn. Dat is Hem en de zaligheid tot een erfenis te hebben, zodat het te kennen geeft, dat Jehovah aan de ene zijde het hoogste goed en aan de andere zijde, dat Hij hun Heere en Koning is.

b. Door de verkiezing wordt ook verstaan de duidelijke uitzondering en aanneming, van degenen, die men van tevoren bemind heeft. Deze is de zekere vrucht, en het noodzakelijke gevolg van de eerste. Deze is de heilige roeping, de herschepping, en wedergeboorte, waar de Schriftuur van spreekt. Deze verkiezing wordt hier inzonderheid bedoeld. Maar zó, dat zij van de eeuwige afhangt.

Dit volk heeft de Heere uitverkoren.

1. Hij heeft hen geroepen uit de duisternis door die roeping, die krachtdadig is. Rom. 4:17. En deze is de fontein waaruit al de andere weldaden afvloeien, en de eerste schakel, aan welke de ganse keten van zaligheid vast is. Dit is evenals-of God Zijn hand uitstrekte, en de uitverkorenen uit de grote hoop van de wereldlingen uitrukte. God grijpt de zondaar aan en voert hem uit het verderf, Jes. 41:9, 10, 15 en 43:1. De Heere roept hem bij name.
Dien, wiens naam in het testament opgeschreven stond, Rom. 8: 30. Dit is een groot wonder, waarover elk die het gevoeld heeft, moet stilzwijgen van ontzetting, en verbaasd staan. Daar gaat een zorgeloos schijn-christen, of een verijdelde wereldling; zij snellen naar het eeuwig verderf. Daar komt God door Zijn Geest en kracht, tot het hart des zondaars, en Hij legt alzo Zijn verborgen hand op hem, en zegt daardoor: *gij zijt Mijne,* Jes. 43: 1, Ezech. 16: 8. Dit is die verkiezing waar Christus en Petrus van spreken, Joh. 15: 16, 1 Petr. 1: 2. Zo zegt David, Ps. 4: 4: *Weet toch, dat de HEERE zich een gunstgenoot heeft afgezonderd*. Zeer heerlijk wordt het voorgesteld, Ezech. 20: 37: *Ik zal u onder de roede doen doorgaan, en Ik zal u brengen onder de band des verbonds.*
Daar wordt gezinspeeld op het afzonderen van de tiende der schapen; zij gingen zo

uit, één voor één, en elke tiende (het was dan zo slecht als het was) werd met de roede getekend, door de Leviet, en zo werd het des Heeren. Zo doet ook de Heere; die de Heere juist toekomt, wordt door het Woord en de Geest met Jezus bloed getekend, en van dat ogenblik af aan is hij het eigendom van de Heere, hoe Goddeloos en verkeerd hij ook van nature is.
Men ziet het ook zoet in het afzonderen van David. Wie dacht, dat hij die beminde zou zijn? Immers Samuë1 zag er Eliab voor aan, maar de Heere koos dien uit, dien Hij had voorgekend. Zo heeft God dit volk uitverkoren.

Ten tweede heeft Hij het herschapen, vernieuwd naar Zijn beeld, geestelijk levend gemaakt, en dadelijk overgebracht in het Koninkrijk van de Zoon Zijner liefde, Coll. 1: 13, en een erfdeel gegeven onder de geheiligden, Hand. 26: 18.

B. Maar heeft Hij hen uitverkoren tot slaven en alleen tot dienstknechten? O nee, tot een erve, tot een bezitting en eigendom, tot een rechtvaardige en eeuwige bezitting gelijk het Hebreeuwse woord te kennen geeft; een erfenis gekocht, gelost en gerantsoeneerd door het bloed van Zijn Zoon, en daarom die Hem toekwam, gelijk Christus als Hoofd en de Eerstgeboren van deze bezittingen mede het Eigendom van de Vader is, 1 Cor. 3: 23, als mede voorgekend, 1 Petr. 1: 2O, en verkoren Eféze. 1: 4. Paulus spreekt van Gods erfenis in de heiligen; Eféze. 1: 10. Deze zijn Zijn schatten en rijkdommen, Zijn pronkjuwelen. Dit is niet anders, als dat Jehovah hun Schat, hun Deel, en het Lot huns bekers zijn wil, Gen. 15: 1, Ps. 73: 26, Klaagl. 3: 24, Ps. 16: 5. Dit volk heeft de Heere ten erve uitverkoren; dat is met Hem verenigd, tot Zijn gemeenschap overgebracht, gereinigd, en met Zijn Geest als Zijn erfgoederen verzegeld, tot de dag der verlossing, als schatten die Hij geenszins verwaarlozen zal, maar vermeerderen, versieren, bewaren en als opsluiten in het kabinet van Zijn liefde, algenoegzaamheid en trouw. Deze spreekwijze geeft de grootste liefde in God te kennen. Het is wat bijzonders het voorwerp van Gods verlustiging te wezen. Tot een erve verkoren te zijn, heeft veel nadruk. Is dat het einde van de verkiezing voor en in de tijd, zo vloeit daar uit dat de Heere Zijn bezitting voltooien moet, want het zou Zijne wijsheid en liefde niet betamen, dat er nog iets onvolmaakt in Zijne bezitting zou overblijven; daarom zegt Paulus, dat de uitverkorenen geroepen worden tot verkrijging der heerlijkheid, 2 Thess. 2: 14.

C. Hij heeft dit volk Zich ten erve verkoren, *de Heere heeft Zich een gunstgenoot afgezonderd,* Ps. 4: 4. Niet voor een ander, maar voor Hem alleen, met uitsluiting van alles.
1. Om Zijn eigen bezitting te wezen, Zijn eigendom Tit. 2: 14. Een volk tot verkrijging, om datzelve te genieten 1 Petr. 2: 4.
2. Opdat het niet voor zichzelf maar voor Jehovah zou leven, 2 Cor. 5: 15, Gal. 2: 20.
3. Omdat al de schatten, deugden en heerlijkheden, die dit volk ontvangen heeft, alleen des Heeren erfenis zouden we zen, Eféze. 1: 18.
4. Omdat zij niet zichzelf een voorwerp van genoegen en blijdschap zouden zijn, maar alleen de Heere, Jes. 60 en 62. Dat is, dat dit volk zich eigenlijk in de Heere moest verheugen en verblijden, en alles voor Zijn voeten neerleggen, Rom. 11: 36, Openb. 4: 9, 10, 11 en 5: 12, 13, opdat God zij alles in allen, Cor. 15: 28. In deze waarheid is de gehele verborgenheid der zaligheid. In het eerste zien wij dat de Heere Zijn volle zaligheid en heerlijkheid mededeelt. In het laatste dat het niet om hunnentwille, maar om Zichzelf geschiedt, opdat zij Zijn eigendom zouden zijn, en alles uit Hem, door Hem, tot Hem, Rom. 11: 36. Iemand tot een God te wezen, is een en hetzelfde met de Heiligmaker, de Heiland, de Heilige Israëls, de God des heils, des levens, des vredes

te zijn. Zo ook de Heere tot een erve te wezen, dat is Zijn volk, Zijn bezitting en eigendom, Zijn tempel, Zijn kinderen te zijn.

2. Is dat wat gerings Jehovah tot een God te hebben? Kan er wel iets hogers bedacht worden, dan Hem ten eigendom te zijn, en dat uit vrije verkiezing? Geen wonder dat de Psalmist uitroept: *Welgelukzalig is het volk, welks God de Heere is*, enz.
Zaligheid is de bezitting van al die volmaaktheden, die tot voltooiing van iemands wezen nodign zijn. Of liever, het is die aangename en vrolijke bewustheid, dat men alles bezit wat tot de volmaaktheid van zijn wezen nodig is. God is alleen in nadruk gelukzalig, als die Zijn volmaaktheid, van en tot Zichzelf, onafhankelijk en onveranderlijk bezit, en daarin met de volstrektste bewustheid vergenoegd is. Hier wordt van des mensen zaligheid gehandeld, die alleen bestaat in de kennis, liefde en genieting van het hoogste goed, hetwelk God is in Christus Jezus. Het grondwoord staat in het meervoud: *Welgelukzaligheden dien volke.*

1. Wordt dit volk een gehele schakel van heil toegejuicht, een oceaan van zaligheid, stromen van weldaden, hoe meer dat men ervan denkt of spreekt, hoe men al verder kan, totdat men zich daarin verliest; het is een bundel van goederen, onder welke het minste zelf aangenaam en heerlijk is.

2. De Psalmist spreekt hen zaligheden in geduurzaamheid toe: Zaligheid hier in genade, daarna in heerlijkheid, verzadiging der vreugde is bij Uw aangezicht, lieflijkheid zijn in Uw rechterhand eeuwig, Ps. 16: 11. In onverderfelijkheid, 1 Petr. 1:4. Eeuwige blijdschap als een sierlijke kroon vol schitterende pronkstenen van heil, Jes. 35: 2. Maar deze zaligheid vloeit niet uit dit woord, want het woord wordt Wel gebruikt wanneer men iemand eenvoudig zegent of gelukwenst, als of er stond: Wel dat volk, maar het moet hier naar het onderwerp opgevat worden. Hier geeft het de volle gelukzaligheid te kennen. Dit vloeit uit de volheid van het verbond, en uit de rijkdom der heerlijkheid van Gods erfenis, Eféze. 1: 18.

Dit moesten wij nu een weinig aandringen.
A. Dit volk is gelukzalig omdat uit het verbond Gods al de zalige erfgoederen voortvloeien.

1. De vergeving der zonde en de rechtvaardigmaking, Jer. 31: 34 en 33: 8, Micha 7: 18, Hebr. 8: 8 en 10: 17, Rom. 3: 2, 3.

2. De heiligmaking; hierom staat er, Exod. 31: 13: Opdat gij weet dat Ik Jehovah ben, Die u heilige. Het is alsof er stond: Ik zal u tot een God zijn, of Ik zal u heiligen, en dan sluit dat heiligen, de gerechtigheid en volle zaligheid in; Ik zal hen een nieuw hart geven, Ezech. 36: 25-28, Jer. 32: 38-40 in welke plaats zeer heerlijk getoond wordt, dat de volharding vloeit uit het verbond. Die dan een verbondeling is, wordt krachtdadig geheiligd, en ontvangt een hart om Hem te vrezen, de Koninklijke wetten der vrijheid schrijft de Heere hen in het hart, .ter. 31: 33, 34, Heb. 10.

3. De aanneming tot zonen en dochteren. Om hen Zijn verborgenheden bekend te maken, de verborgenheid des Heeren, Ps. 25: 14, alsook die nauwe en gemeenzame omgang met God. De vrije toegang tot Zijn troon en innige vriendschap, om met Hem te onderhandelen, en Hem raad te vragen. Om Zijn liefde en gunst te smaken, en de weerslag van die liefde wederom tot Hem henen te zenden. Wonderlijk heugelijk is dat voor een heilige en verlegen ziel, dat zij met zoveel recht en vrijmoedigheid, de God en Vader des Heeren Jezus als haar Vader en Bondgenoot aan mag spreken om de erfgoederen. Wat weergaloze weldaad is het, dat Jehovah in Zijn volk wil wonen, als in Zijn tempel, om daar Zijn heerlijkheid, en die samenloop van Zijn aanbiddelijke deugden te vertonen, om aan hen al de schatten van wijsheid en kennis, die in de

verborgenheid Gods des Vaders en Christus verborgen zijn, te ontvouwen en te schenken, tot sieraad van Zijn tempel. Wat moet die tempel niet vol licht en glans en zuiverheid en heerlijkheid zijn, daar God in woont, zoals Hij Zich in Zijn Zoon geopenbaard heeft. Maar het is in de donkerheid van onze eindige en eigen geest, hoewel enige stralen door het geloof, als door een wolk heen schitteren. Jehovah wandelt onder Zijn volk, om vaardig en gereed te zijn tot hun raad, hulp en bijstand, en tot schrik van de vijanden; dit alles is begrepen in de woorden van Paulus, 2 Cor. 6: 16-18.

4. Hieruit vloeit de Goddelijke bewaring en bescherming. Zo zei Mozes tegen Israël: Weest sterk en hebt goede moed, en verschrikt niet voor hun aangezicht, want het is de Heere, uw God, Die met u gaat; Hij zal u niet begeven, noch u verlaten, Deut. 31: 6, Hebr. 13: 5, 6. Hoor Jehovah Zelf spreken, Jesaja 41: 9-14: *Gij welke Ik gegrepen heb, vreest niet, en wordt niet verbaasd; want Ik ben uw God, Ik sterk u, Ik help u, ook ondersteun Ik u met de rechterhand Mijner gerechtigheid,* enz. De bergen mogen wijken, en de heuvelen wankelen maar Gods goedertierenheid zal niet wijken, en het verbond Zijns vredes zal niet wankelen, Jes. 54: 10.

5. Maar een wonderlijke grote weldaad is het, dat Jehovah juicht en roemt over Zijn bondelingen. Daarom schaamt Zich God hunner niet, hun God genaamd te worden, want Hij heeft hen een stad bereid, Hebr. 11: 16. Dat is die heerlijkheid, die Hij op hen legt, Ezech. 16: 12, Jes. 43: 7, 8 en 55: 3. Zijn Geest der heerlijkheid rust op hen. Daar stelt God eer en glorie in, dat Hij hun God is. Dat acht Hij Zich tot roem, tot sieraad, ja, tot een vrolijke naam, Jer. 33: 9. *O Sion, laat uw handen niet slap worden, de Heere, uw God, is in het midden van u, een Held, Die verlossen zal; Hij zal over u vrolijk zijn met blijdschap, Hij zal zwijgen in Zijn liefde, Hij zal Zich over u verheugen met gejuich,* Zefan. 3: 16-17. De Heere is moedig en Hij verheft Zich over Zijn volk, en al zijn zij verloren, en arm, en veracht, en alle schande en smaad waardig in zichzelf, de Heere neemt dat alles weg; het is Hem niet tot oneer als Hij met hen pronkt. Hij heeft hen een stad, een eeuwige, volzalige verblijfplaats bereid; daar zijn hun goederen, hun voorrechten, hun afkomst en heerlijkheden, hun vorstelijke wetten, hun koninklijke mede-burgers, daar is alles. Hier zijn de beginselen. De wereld ziet die niet, maar de Heere kent ze, en daarom schaamt Hij Zich hunner niet.

6. Eindelijk vloeit uit dit verbond het eeuwig heerlijk leven na de dood; dit beoogt Christus, Matth. 22. Daarom zegt de Kerk in de 48e Psalm: *Die God is onze God, eeuwig en altijd; Hij zal ons geleiden tot de dood toe,* te weten, over het bulderend rumoer van de dood, in het eeuwige leven, als in de haven van rust, in de stad die fundamenten heeft. Daar hebben zij verzadiging van vreugde, volmaakte wijsheid, heiligheid en blijdschap naar de geest, alsmede de zalige verwachting van de heerlijke opstanding van hun lichamen, en de volkomen erfenis, die voor hen bereid is. In de volle zaligheid naar ziel en lichaam, is het toppunt van alle weldaden begrepen, in die woorden, dat Jehovah iemand tot een God is, Openb. 21: 7.

B. Is dit volk welgelukzalig omdat het van God tot een erve voor Hemzelf uitverkoren is. Wij zullen dit niet uitbreiden, omdat het al begrepen is in het voorgaande. Alleen dit: *Zij zijn gelukzalig,*

1. Omdat zij uitverkoren zijn.

a. Omdat God hen die weldaad boven zovele anderen, uit vrije genade, heeft geschonken, en hen van eeuwigheid heeft lief gehad in zichzelf, en in de tijd zo wonderlijk tot Zich getrokken.

b. Omdat die verkiezing de bron is, waaruit al de verdere weldaden onafscheidelijk zullen voortvloeien.

2. Zij zijn gelukzalig, omdat zij het erfdeel van Jehovah zijn, en wel voor Zichzelf; werden zij aan zichzelf overgelaten, zij gingen eeuwig verloren. Maar nu zal de Heere hen reinigen, versieren, Zijn zegel op hen drukken, hen het onderpand van Zijn liefde schenken, voor hen als Zijn oogappel ijveren en waken. Zich in hen verlustigen en verblijden, uit alle gevaren verlossen, van het geweld des doods en des grafs, en eindelijk gans voltooien, alle gebreken vervullende.

C. Dit volk is gelukzalig, omdat het een volk is, een samengevoegde menigte, in zulk een goede orde, en van zo kunstige, zo sierlijke, zo heerlijke regering, als van een stad, koninkrijk, een tempel en lichaam samengevoegd, in wie God Zich geeft te genieten als het heilige en drie-enig Wezen, die Hem wederom tot roem en heerlijkheid zijn. Ziedaar, aandachtige toehoorders, de gelukzaligheid van dit volk welks God de Heere is, dat volk dat Hij Zich ten erve heeft verkoren. Van Israël werd gezegd: *Wie is een volk gelijk gij, verlost door de Heere (welgelukzalig zijt gij, o Israël!) het Schild uwer hulp, het Zwaard uwer hoogheid*. Van dit volk mag het gezegd worden; verlost door Jehovah, de bevrijden, de gekochten des Heeren, wiens Schild en groot Loon Jehovah is. Een volk der gerechtigheid, bondelingen, kinderen en erfgenamen Gods. Ja, de schatten en kleinodiën van den Allerhoogste, het voorwerp van Zijn welgevallen, een plant Zijner verlustiging, een heilig volk, in wiens midden de Heere woont en wandelt, en de glans Zijner heerlijkheid vertoont, een volk waar Hij op roemt, die Hem zullen genieten, en Hij hen. Terecht: welgelukzalig dat volk.

Toepassing.

Maar zijn zij zo gelukkig, die Jehovah tot een God hebben, en door Hem tot een erve verkoren zijn, en alleen maar dat volk, hoe ellendig, hoe rampzalig zijn zij dan, die nog buiten God leven, die nog niet afgezonderd zijn van de wereld, die omzwerven in hun lusten.

1. Ach, toehoorders, zo velen gij nog in Gods verbond en tot Zijn bezitting niet zijt overgebracht; gij steekt nog tot over uw oren in uw schuld, gij ligt en dobbert in een grondeloze draaikolk van rampen en ellenden. Is de Heere uw God niet, Hij is dan uw vijand, een verterend vuur en een eeuwige gloed. Zijt gij Zijn bezitting niet, dan zijt gij een prooi voor de satan, van de zonde, en van uw begeerlijkheden. Al was u verkoren en gekocht, en daarom al zou u nooit verloren gaan, het kan u niet troosten, zo God Zijn verborgen raad in u niet bekend maakte in de wedergeboorte en herstelling door het geloof in Christus, tot nieuwigheid des Levens.

2. Is uw staat niet beklagelijk en dodelijk ellendig? Wat heeft hij, die God mist? Als Asaf God moest missen, zo vroeg hij naar hemel noch aarde. Die zichzelf kent, zou liever duizend werelden, indien hij ze had, missen, eer hij buiten God zou moeten leven; dat alleen zou hem de hel zijn. Dat toont Paulus ook, want hij noemt dat de wraak, die God oefenen zou, met vlammend vuur. Die God niet kennen, zullen verstoten worden van het aangezicht des Heeren, en van de heerlijkheid Zijner sterkte 2 Thess 1: 7-9. Toen Adam God had verloren door zijn moedwillige afval, het ganse paradijs kon hem geen ogenblik verkwikking toebrengen.

3. Wat is het ook ellendig aan zichzelf overgelaten te worden, slaven van de wereldse begeerlijkheden te zijn. Ach, arme wereldlingen, verdoolde en verijdelde mensen, al zijt gij zo smoordronken van aardse vreugde, u bent nochtans ongelukkig en verslaafd aan uzelf. Komt er een begeerlijkheid in het hart op, aanstonds moet gij gereed staan om die te dienen. Hoe deerlijk wordt u geslingerd en getrokken, dan tot

wellust, dan tot overdaad, dan tot toorn, dan tot hoogmoed. Uw ogen, uw oren, uw tong, uw handen, elk sleept u daar hij u hebben wil. Uw vrienden, aardwormen, maden, die in het stof kruipen, die niets in zichzelf zijn, die voeren echter de heerschappij over u. Deze heeft zijn buik, die zijn geld, gene zijn glorie, een ander de mens tot een God, Hab. 1:11. Is het niet schandelijk dat uw edel verstand moet dienstbaar zijn aan aardse en nietige dingen? Dat uw wil, geschapen om God te beminnen en te verheerlijken, en zich in de wil van God te verlustigen, dat die, zeg ik, zich aan zulke lastige en lage dingen zal verpanden? Wat schandvlek voor een redelijk schepsel, dat het lichaam, dat Gods geest bewonen en regeren moest, een draaikolk en modderpoel van zonden en van gruwelen, en een vesting van de Satan is, om de consciëntie te bestormen.
Ziedaar, die het eigendom van Jehovah niet is, die is de snoodste slaaf, en al had gij alles wat u lusten kan, rijkdom, sterkte, wijsheid en eer, het is niets. Zijt gij zorgeloos, wordt u uw ellende niet gewaar, u bent dan als die in de top van de mast, of in het hart van de zee slapen, en ge vermaakt u in de boeien, waarmede u wereld en de Satan kluisteren, en naar het eeuwig verderf henen slepen. Ach, toehoorders, laat u niet langer verblinden door de God dezer eeuw; dat aangename masker zal er toch eens afgetrokken worden.
Wordt dan toch wakker, ontwaakt uit de strikken des Satans, ziet door het geloof, hoe God gewapend is tegen de zondaar: Hij staat gereed om hem van voor Zijn aangezicht weg te stormen. Alles, het ganse schepsel, belaagt en veroorzaakt en verhaast de val van de zondaar, zo God hem ten vijand is. Laat u dan toch overreden en verbidden en erkent, dat u zonder God en ellendig in uzelf zijt.

1. Tracht verlost en in Gods verbond overgebracht te worden; stemt het verbond toe, bidt God dat Hij uw ellende en onmacht wil ontdekken, smeekt Hem, dat Hij u de volheid der genade, de liefde en de bereidwilligheid van de Heere Christus wil vertonen, dat Hij u willig en vaardig make, om het verbond met de voorwaarde ervan te omhelzen. Laat u geen rust, gunt uw ziel geen vreugde, noch vrede, vóór en aleer gij de stem Gods gewaar wordt, en Zijn kracht om u uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht over te brengen.
2. Maar maakt dáár staat op, dat als gij tot God wilt komen en een verbond met Hem maken, gij dan alle andere Goden, de wereld, uw buik, uzelf en uw lusten, de liefde en dienst moet opzeggen. Daar God woont, moet Hij alleen wonen; het ganse hart, ja, ziel en lichaam, moeten Zijn tempel zijn; verdeelde liefde is de Heere een gruwel; men mag niet hinken op twee gedachten; is de wereld God zo bemint en eert de wereld, maar is Jehovah God, zo dient Hem, zo zei Elia tot Israël, 1 Rom. 18: 21. Zo gij dán eens de Heere wilt dienen en dán weer de wereld, dat kan geenszins bestaan, gij moet ten enemale overgegeven zijn voor de Heere en Hem alleen aanhangen; gij zult de Heere uw God liefhebben met uw ganse hart, en met uw ganse ziel, Matth. 22: 37. Zoekt gij nog enige vergenoeging in het schepsel, zo is de Heere uw Deel en uw Goed niet. Zegt gij: Ja, het is de Heere alleen!, waarom is Hij dan niet het enige deel van uw welgevallen? Is er niet genoeg in Hem, Die in Zichzelf algenoegzaam is? Is Hij niet genoeg, daar gij zo eng van gedachten en begeerten zijt? Is God een woestijn, of een land der uiterste donkerheid, Jer. 2: 31? Zal men ook om een rotssteen des velds verlaten de sneeuw van Libanon, Jer. 18: 14? Keert u dan tot die Volheid, wendt u tot de Fontein des heils. Zou u dat dan niet doen?

1. De wereld zal u toch bedriegen, en de Satan u eindelijk uitlachen. Wanneer u door hem naar de hel gesleept wordt, wat zou het u baten, dat u met gulden ketenen

van wellusten en ijdele eer weggesleept wordt? Wat genoegen zou het kunnen toebrengen, als u gedood werd, dat het met een zwaard geschiedde, hetgeen met paarlen en diamanten omzet was? Al de wereldse vermakelijkheden zijn als vergif uit een gouden kom. Het vleselijk vermaak is als dodelijk venijn, vermengd met geurige en aangename etenswaren.
2. In Gods gemeenschap zult u alle overvloed hebben, en bestendige goederen vinden, schatten, wellusten, heerlijkheid, en eer. Maar niet naar het lichaam, maar naar de geest. Wijsheid, kennis, heiligheid, deugd, sterkte tegen de zonden, blijdschap in alles, zelfs in droefheid, gemeenschap en vriendschap met God, en het gevoelen Zijner liefde.
3. En als de wereld u, of u dezelve door de dood verlaten zult, dan zou u een volmaakt goed ontvangen, en eindelijk zou uw lichaam, het verheerlijkte lichaam van Christus gelijkvormig gemaakt worden.
Kan u dit nog niet bewegen, toehoorders? Is het u te klein, kinderen en bondgenoten van Jehovah, de God des hemels, te zijn? Brengt het u niet tot beschaamdheid, dat, daar God Zijn schepsel, ja, een zondig, vloekwaardig schepsel, uit loutere liefde, tot Zijn bondgenoot verwaardigt aan te nemen, en bekwaam te maken, en geeft vrijmoedigheid, om te eisen en af te vorderen de goederen van het genadeverbond, dat u zulks zo lang gehoord en daar geen acht opgegeven hebt? Wordt u niet te schande? Zinkt u niet weg in schaamte? Verfoeit u uzelf? Hebt u geen berouw in stof en as? Wel, is er nog hier of daar één, die geraakt en in zijn hart geprikkeld is; wanhoopt niet, daar is nog raad, legt u voor de Heere neder. Hoort Hem nu nog roepen, en neemt Zijn stem waar: *Wie is slecht, die kome herwaarts, hij ete van Mijn brood, en drinke van de wijn die Ik gemengd heb; verlaat de slechtigheden en leeft, treedt op de weg des verstands*, Spr. 9: 4-6. En Jes. 55: 1: *O, alle gij dorstigen, komt tot de wateren, en u die geen geld hebt, komt, koopt en eet, beide wijn en melk, zonder geld en zonder prijs.*

Maar gij kinderen Gods, u die overgegaan zijt in het verbond met Jehovah.
I. Wat hebt u niet stof van vreugde? Hier is een zee van zaligheid, een oceaan van heil voor u. Wat zijt u zo treurig dikwijls alsof er geen heil voor u was. Hoe komt het dat ge u zo zelden zegenen durft in dit verbond? U durft u nauwelijks eens van goeder harten beroemen in de Heere. Het geschiedt wel nu en dan, maar hoe eng zijt gij, hoe bekrompen geschiedt het? Het is alsof u God te kort zou doen; en immers zegt God, dat in .Jehovah zich beroemen zou, het ganse zaad Israëls, .Jes. 45: 25. Des Heeren gunstgenoten zouden juichen, staat er, Jer. 31: 12.
Maar zult u denken; ik zou mij wel verblijden in de Heere, wist ik dat ik Zijn bondgenoot was.
Hoe, Christenen, hebt ge u nooit ellendig en vervreemd van God gezien? Hebt u nooit gegruwd van uzelf en u voor God vrijwillig aangeklaagd, beschuldigd en veroordeeld? Hebt u God nooit in Zijn rechtvaardigheid, heiligheid en vrijheid verheerlijkt? Hebt u de schoonheid, de welgeschiktheid, de beminnelijkheid van Gods verbond nooit beschouwd? Zag u niet die rijkdom der heerlijkheid, de dierbaarheid van de Borg en Middelaar, de grootheid van de goederen, de sierlijkheid en de betamelijkheid van de wetten, de aantrekkelijkheid van de belofte? Voelde u uw hart niet geraakt, ontvonkt en brandende, om daar deel in te hebben? Waren u de geboden niet zo aanlokkelijk als de beloften? Hebt u nooit toestemming aan hetzelve gegeven, en uw zegel daaraan gehangen? Hebt u nooit ondervonden dat de Heere over u roemde, dat is, dat ge u liefelijk gedrongen voelde, uzelf des Heeren eigendom te verklaren, en dat u verplicht waart Hem te eren, te lieven en te gehoorzamen? Dat de Heere dat waardig was, dat

Hem dat billijk toekwam? Hebt u ook niet welgeroemd in den Heere? Hebt u Hem nooit gulhartig en onbedwongen, uw Goed uw Deel, uw God, uw Heere en Koning kunnen noemen? Hebt u nooit aangehouden, om Geest en genade, om Zijn beeld, om de heiligheid, om geloof en getrouwheid in Zijn dienst? Is dat nog dagelijks uw werk niet? Is dat niet uw leven? Zijt u niet toornig en wraakgierig over uzelf wegens uw wangedrag?

a. Wel Christenen, kent u deze dingen? Gevoelt u die? Verblijdt u dan vrij, verheugt u in de God uws heils, springt op van vreugde, juicht en zingt vrolijk, u inwoners van Sion, want de Heilige Israëls is groot in het midden van u, Jesaja 12: 6. Deze zaligheid is uw blijdschap dubbelwaardig. Hij is toch de God der blijdschap uwer verheuging, Ps. 43: 4. *Welgelukzalig is het volk dat het geklank kent, zij zullen in het licht van Gods aanschijn wandelen, zij zullen zich de ganse dag in Zijn Naam verheugen,* Ps. 89: 16-17. De zachtmoedigen zullen vreugde hebben in den Heere, Jes. 29: 19. Eeuwige blijdschap is op het hoofd van de verlosten en vrijgekochten des Heeren, Jes. 35: 10. Hoort Jeremia eens: Als Uw woorden gevonden zijn, zo heb ik ze opgegeten, Uw Woord is mij geweest tot vreugde, en tot blijdschap mijnes harten. Jer. 15: 16.

b. Maar laat Uw blijdschap bezield zijn met een heilige verwondering en verbaasdheid, dat God op u heeft willen zien, en u onder de band van Zijn verbond gebracht heeft. God, Die gelukzalig was in Zichzelf, Die geen volmaakt, laat staan een zondig schepsel nodig had. God geeft de gelukzaligheid door Zijn Zoon aan u te schenken, en niet alleen als een liefdegift, maar op een menselijke wijze, verbondsgewijze! God handelt met u alsof u Zijns gelijke waart. En opdat u het verbond zou aangaan en onderhouden: Hij belooft, en geeft Geest en kracht, lust en liefde, moed en trouw! Hij geeft u te eisen, Hij leidt u tot Zijn troon, Hij legt gedachten in het hart, en woorden in den mond, en wie kan zeggen wat Hij al meer doet? Zegt met David: Wat zullen wij meer tot deze dingen zeggen vanwege de eer, aan Uw dienstknechten en dienstmaagden? Maar u kent ons wel, 1 Kron. 17: 18.

c. Vooral versiert uw vreugde met een diepe nederigheid. Wat was er toch in u? Niets als zonde, vertreden in uw bloed, walgelijk, onrein, wegwerpelijk; niemands oog, ja uw eigen oog zag niet op u in rechtmatig medelijden, maar God behaagde het nochtans zulke diep verlorene, zulke ijdele, zulke zorgeloze, zulke atheïstische zondaren in Zijn verbond op te nemen! O, u moest versmelten in verdwijning van uzelven, u moest inkrimpen in schaamte over dat onbegrijpelijke geluk. Zou een bedelaar niet schaamrood worden als hem een koninkrijk aangeboden werd? In het genadeverbond biedt God niet minder dan Zichzelf aan, en alles wat Hij is voor Zichzelf, wordt Hij aan een aard worm, een stofje, aan een niet, ja aan een walgelijk maaksel. Gedenkt eens aan Mefibóseth, hoe David hem tot zich nam, en het goed van zijn grootvader Saul gaf. Wat doet hij? Hij viel op zijn aangezicht ter aarde, en hij zei Wie ben ik, dat mijnheer de Koning omziet naar zulk een dode hond als ik ben! Wat moest dan een bondeling van God niet doen? In der eeuwigheid kan hij zich niet diep genoeg vernederen. O, die gestalte is zó zalig, dat één, die het ondervindt, gedurig in dezelve wenst te blijven. Zij is Gode ook het aangenaamste. Van geen zaak is een nette schijnchristen onkundiger als hiervan, hoe vrolijk hij anders ook wezen mag. Zegt dan: wat zijn wij en ons vaders huis, dat de Heere ons hier toe gebracht heeft.

d. Maar laat uw vreugde toch niet zonder dankbaarheid zijn. Laat de verheffingen Gods in uw kelen zijn, Ps. 149: 6. Lof betaamt den oprechten, Ps. 37: 4. De Heere Heere zij uw Psalm en uw Lied, Ex. 15: 2, Ps. 118: 14. Laat het dikwijls in uw hart en in uw mond zijn; Wat zal ik den Heere vergelden voor al Zijn weldaden

aan mij bewezen, Ps. 116: 12, Looft den Heere mijn ziel, en vergeet geen van Zijn weldaden, Ps. 103: 2.

II. Toont in alles dat de Heere u genoeg is.

a. Dat Zijn verbond u alles is, dat in hetzelve al uw lust, uw goed, uw heil en heerlijkheid opgesloten ligt; zo deed David, 2 Sam. 23: 5. En die Koning zag het nog uitspruiten, daar u nu de gewisse weldadigheden Davids ontvangt, Jes. 55: 3. Die zalige vruchten van Jezus opstanding en heerlijkheid, de goederen van Christus Koninkrijk, gerechtigheid, vrede, en blijdschap door de Heilige Geest, op welke goederen David hoopte, die hem verbondsgewijze beloofd waren, en waar hij de voorsmaak van had. David was een glorieus koning, die een machtig rijk bezat, maar Christus en de zaligheid, die in Hem was, Die was zijn Schat, zijn gouden Kleinood, waarom hij de 16e Psalm (die van Christus spreekt, Handel. 2: 25-31) zo noemde.

b. Toont dan dat u een stad bereid is, dat u daarnaar begerig zijt, en dat u daarheen gaat, dat u dat beloofd is in het genadeverbond, Hebr. 11: 16.

Streeft dan dwars door de wereld naar boven. Het pad des levens is naar boven. De weg des levens is ingewijd door Jezus' hemelvaart, hij staat nog open, hij is nog vers en levendig. Toont dat u een vaderland zoekt, maar niet het aardse, niet de wereld, en daarom: veracht dezelve; rijkdom, wellust en eer naar de wereld zijn niet uit dit verbond. De Heere zei tot Abraham: *Ik ben uw Schild en Loon zeer groot*. Verlaat dan de wereld, spoedt uwen gang naar het hemelse .Jeruzalem, dat is uw moederstad, daar zijn uw schatten, heerlijkheden en rijkdommen.

c. Bewijst in alles dat u een afgezonderd volk zijt, onderscheiden van de aardsgezinde mensen, en wel dat volk bij uitnemendheid, dat heilige volk van het Nieuwe Testament, 1 Petr. 2: 9. Die stad op een hoge berg, dat licht der wereld, dat volk dat alleen woont, Micha 7: 14. Niet dat u u zou afscheiden van de uiterlijke kerk. O nee, u moet op de akker met het onkruid blijven staan, u moet lichten in de wereld en niet daarbuiten; dreigt de kerk te vallen, u moet dezelve ondersteunen, en helpen onderschragen door een heilige wandel en vurige gebeden; u moet het steunsel zijn, want als de pilaren wegglijden, dan moet het gebouw vallen, behalve dat u grotelijks zou zondigen indien u wilde weggaan, daar God nog blijft met Zijn Woord, en ook nog enigszins met Zijn Geest.

d. De herstelling en aanstaande heerlijkheid moet in de kerk verwacht worden, gelijk zo de apostelen de Heilige Geest midden onder het Goddeloze Jodendom, ja zelfs in de tempel verwacht hebben, Hand. 1 en 2.

Al nu en dan zijn er geweest, die afscheiding op dusdanige wijze hebben willen ondernemen, maar gedurig heeft de uitkomst geleerd, dat het de Heere niet behaagde.

III. Maar ten derde, gehoorzaamt Jehovah als uw Verbondsgod, dient en eert Hem, zweert Hem dagelijks opnieuw trouw en onderdanigheid; geeft de Heere de hand en komt tot Zijn heiligdom; maar doet het, gelijk het bedongen is in het verbond, niet uit eigen kracht, door eigen geest, uit eigen opzet; dat maakt God te schande,

a. Uit God, door Christus en Zijn Geest, door een levendig geloof, in afhankelijkheid van de Heere, om door Hem onderwezen, geleid, en bestuurd te worden in de weg der gerechtigheid.

b. Verbondsgewijze, dat u volgens recht, en met vrijmoedigheid tot God komt, om als kinderen van hun Vader, en als bondelingen van hun Verbondsgod en Eedverwant te eisen, en aan te houden, niet af te laten, maar de Heere als moeilijk te vallen.

Houdt Hem Zijn eigen testament en onherroepelijke wil voor, draagt Hem voor het

bloed, daar het testament mede bevestigd is, houdt Hem voor dat uw heiligheid en heerlijkheid het arbeidsloon van Christus is.
Dringt aan op Gods beloften en eden, en op het verbond. Stelt aan de Heere die deugden voor, die met zoveel glans zullen uitblinken, wanneer Hij het verbond houdt; aan de andere kant, wat volmaaktheden, ja, hoe God Zelf zou verdonkerd worden, indien Hij de geestelijke en beloofde goederen niet mededeelde aan Zijne bondgenoten. Doet gelijk Jozua zegt: *Heere wat zou u Uw grote Naam doen?* Jozua 7: 9.

IV. Vertrouwt het dan de Heere toe.

a. Zijt goedsmoeds, weest niet beroerd en vreest niet, de Heere zal het wel met U maken, onbegrijpelijk beter dan u het denkt, of denken kunt. Hij zal in alles bij u zijn, Hij zal u leiden in al uw wegen, de duisternis zal Hij voor uw aangezicht een licht maken, en al is het duister, Hij grijpt uw rechterhand aan, en Hij ondersteunt u door de rechterhand Zijner gerechtigheid. Als u vreest, dat Hij verre van u is, dan is Hij al aan uw rechterhand, Hij zal uw vijanden verdoen, en voor u tegen hen strijden. *Weest dan sterk en hebt goede moed, en vreest niet, en verschrikt niet voor hun aangezicht, want het is de Heere, uw God, Die met u gaat, Hij zal u niet begeven noch verlaten,* Deut. 31: 6.

b. Heeft de Heere de stad voor u bereid, Hij zal u dan ook tot dezelve opleiden; Zijn raad zal toch bestaan, en Hij zal al Zijn welbehagen doen, Hij zal die stad niet onbewoond laten. Wie zou hem daar kennen en loven als de God van zaligheid in Christus, indien Hij Zijn bondgenoten niet inbracht in dat hemels vaderland? Heeft Hij het gezworen, Hij zal het bevestigen, Hij zal het verbond houden, de Heere zal u zegepralend in triomf over en door de dood heen voeren. *Hij zal alle tranen van uw aangezichten afwissen, en u verzadigen met vreugde en blijdschap.*

c. Eindelijk, Hij zal uw lichamen uit het stof opwekken, en met uw verheerlijkte ziel verenigen, en u naar ziel en lichaam met Zijn beeld verzadigen. Zo *zult u alles beërven. De Heere zal u tot een God zijn, en gij zult Hem tot een zoon zijn,* Openb. 21: 7. Het zij zo. Amen. Halleluja.

3e Predicatie over Jeremia 30: 21. 1 e gedeelte

En zijn Heerlijke zal uit hem zijn, en zijn Heerser uit het midden van hem voortkomen.

Het was grotelijks tot roem van het oude Israël, dat Jehovah, de Engel des Verbonds, in zo veel majesteit, als hun Koning, tot hen was nedergedaald op Sinaï, en dat Hij de wetten van Zijn Koninkrijk in de tegenwoordigheid van Zijn onderdanen, zo plechtig afkondigde; het was de hoogheid van het volk, dat zij door de hogepriester met het offerbloed mochten ingaan, in het paleis van de Koning en tot de troon Zijner heerlijkheid toetreden, om verzoening te vinden, en om genade te verkrijgen. Maar nog onbereikelijk hoger stijgt hun heerlijkheid, doordat God onder hen in het vlees wil geopenbaard worden, dat de Heere der Heerlijkheid, hun Bloedvriend, hun Eerstgeborene, en Goël wil zijn; ja, wat alle verstand te boven gaat: dat Jehovah als een Barmhartige en Gode heerlijke Hogepriester, met de offerande van Zijn lichaam, geheiligd door het altaar van Zijn Godheid, en aangestoken door de Geest uit de hoogte, wil naderen tot de Vader, in plaats van Zijn uitverkoren broederen om hen met God te verzoenen, en een eeuwige gerechtigheid aan te brengen. Wonderlijke heerlijkheid, dat God, de Broeder wordt van Abrahams zonen en dochteren, en dat een uit Israël als Koning en als Priester gaat zitten op de onbewegelijke troon der heerlijkheid, aan de rechterhand van Jehovah.
Deze waarheid heeft God niet alleen in zichtbare verschijningen als wel in een voorspel vertoond, en in de prachtige tempeldienst levendig afgebeeld, maar ook in onveranderlijke beloften bevestigd. Inzonderheid deed God zulks, toen het oude verbond en deszelfs heerlijkheid begonnen te verdwijnen; nog meer, wanneer Davids troon ter aarde neerviel, opdat Hij Zijn volk tot een beter Priesterdom, en Koninkrijk zou opleiden; hiervan zien wij een doorluchtig voorbeeld, in de woorden van onze tekst:

"En zijn Heerlijke zal uit hem zijn, en zijn Heerser uit het midden van hem voortkomen."

De woorden vertonen ons, dat Jehovah, Israëls Vorst en Koning, onder Israël in het vlees zou geopenbaard worden, en alzo de Eerstgeborene onder vele broederen, en de Goël van het beminde zaad van Abraham.
In het 7e, 8e en 9e vers spreekt God van Israëls grote benauwdheid, met belofte van herstel, en vrijheid door de Messias, om alleen de Heere hun God, en David hun koning, te dienen. Vervolgens troost de Heere Israël met belofte van genezing, en van uitroeiing van hun vijanden, van vers 10 tot 17.
Daarop stelt de profeet in de Naam des Heeren de herstelling Israëls in verscheidene zaken voor van vers 18 tot 20. Eindelijk daalt Hij neder tot de komst van de Messias in het vlees. "*En zijn Heerlijke zal uit hem zijn, en zijn Heerser uit het midden van hem voortkomen; en Ik zal Hem doen naderen, en Hij zal tot Mij genaken; want wie is hij, die met zijn hart borg worde, om tot Mij te genaken? spreekt de Heere."* Deze woorden vertonen ons dat de Messias uit Israël zou geboren worden, als de Koning Israëls, en als de alleenwaardige Hogepriester.

Eerst: Staat ons te overwegen, de openbaring van de Messias in het vlees, als de Herder en Koning Israëls.
Daarna zullen wij Zijn hogepriesterlijke waardigheid van nabij beschouwen.

Maar wij zullen ons in deze ure alleen met het eerste bezig houden. "En zijn Heerlijkheid zal uit hem zijn, en zijn Heerser uit het midden van hem voortkomen"

Eerst: Moeten wij met enkele woorden onderzoeken, over wie deze belofte wordt uitgesproken.
Daarop zullen wij de belofte voor uw aandacht kort ontleden.

De belofte wordt gedaan aan Israël, aan Juda, aan Jacob; deze komt alhier voor als een man. Wie Israël is, weet elk die maar de Heilige Schrift met de eerste opslag heeft ingezien: het is dezelfde, die Jacob wordt genoemd; Jacob vanwege zijn worsteling om de eerstgeboorte, Israël in opzichte tot zijn strijd met de Engel Jehovah, in welke hij zich vorstelijk droeg, en overwinnaar werd, Hosea. 12: 4-6. Juda was de vierde zoon van Jacob; op deze viel het lot der eerstgeboorte, door tussenkomen van de grootste misdaden van de drie oudste zonen. Maar hier werden de nakomelingen van Israël en Juda verstaan, en wel inzonderheid de uitverkoren heiligen uit Israël en Juda. Deze dragen de naam van Israël én Juda, omdat de twaalf stammen vanéén gescheurd waren, waarbij het grootste gedeelte Israël, en het kleinste gedeelte Juda werd genoemd, om door Israël het ganse volk aan te duiden; en door Juda wel de gehele nakomelingschap van Israël, maar met een bijzonder oog op Juda, aan welke de belofte van de Messias, begrepen in het recht der eerstgeboorte, gehecht was, waarom gans Israël aan Juda als hun oudste broeder en vorst, onderworpen was.
In dit opzicht behoorden al de uitverkorenen onder de tien stammen tot Juda, schoon uitwendig van die stammen afgescheurd, ja, zelfs al die andere stammen, omdat ze wederom onder Juda zouden worden gebracht, en van die stam Joden worden génoemd, wanneer zij niet meer twee koninkrijken zouden uitmaken. Hier wordt op het ganse volk geoogd, op al de uitverkorenen uit Juda en Israël, die daarom in het 18e vers Jacob worden genoemd. Dit ganse volk komt hier voor als een man, of, omdat zij allen zo nauw met elkander verenigd zijn, dat zij alle leden zijn van een lichaam, van hetwelk Israël het hoofd is, of omdat zij als de geheiligde nakomelingschap van Jacob, en als het nageslacht en de broederen van Juda, erfgenamen zijn van de belofte, in het zegenende zaad, de Messias, en die daarom Jacob en Juda representeren; die in zijn plaats de zegen zekerlijk zullen ontvangen, zodat Jacob de belofte ontvangt, wanneer die aan zijne geheiligde nakomelingschap vervuld wordt. Alles loopt hier te samen. In het geheiligde Israël herleeft. Jacob. Israël is Gods eerstgeborene in opzicht tot de heidenen, en tot de vleselijke Israëlieten. Ja, Israël is nevens Jacob de erfgenaam van de belofte in de Messias.
Jehovah heeft ook Zijn verbond met Jacob geenszins vergeten, Hij getuigt, *dat zijn Heerlijke uit hem zal zijn*, etc. Hier horen wij:

a. *Van de Heerlijke*, en van de Heerser van Israël.
b. Daarvan wordt gezegd: *dat Hij uit Israël zijn zal*, en uit het midden van hem voortkomen.

1. Deze Heerlijke en Heerser is niemand anders dan de Messias. Dit blijkt alleszins klaar, en uit de gehele samenhang, alsmede uit hetgeen van Hem getuigd wordt, en uit de overeenstemming van al de andere benamingen van de Messias.

a. Immers, Hij wordt in het 9e vers David genoemd. Deze kan niemand anders zijn dan de Zone Davids, de Messias, in Wiens Persoon, en in Wiens Koninkrijk, David zou herleven. Dit blijkt, omdat God David nog eerst zou verwekken, daar de zoon van

Isaï reeds gestorven was. Dit kan ook niet overgebracht worden op het huis van David, want dat moest vervallen, zelfs naar het getuigenis van David, 2 Sam. 23. Ook wordt zijn huis nooit genoemd, David de Koning Israëls, gelijk hier de Messias. Ook kon het geheiligde Israël geenszins rusten in de herstelling van Davids aardse troon. Ook David zelf niet. Maar alleen in de Messias, want in dat verbond was al Davids lust. Gelijk Jacobs verwachting gevestigd was op de zaligheid van Jehovah, te weten, op het beloofde Zaad, de Oorzaak van volkomen zaligheid. Wat zou ons nu noodzaken door deze Heerlijke en Heerser iemand anders te verstaan, als de eeuwiglevende David, op wie én David, én gans Israël hoopten.

b. Als deze Heerlijke uit Israël zou zijn voortgekomen, dan zou Jehovah de God zijn van Israël en van Juda; en dit kan in de volste kracht eerst geschieden, na de komst van de Messias.

c. Maar de tekst wijst ons zonneklaar op de Christus. Wie kan in kracht de Heerlijke en de Heerser van Israël genoemd worden, dan de Messias? Maar wat alle uitvlucht wegneemt: Wie kan als Hogepriester de verzoening teweeg brengen, en wel als Borg, dan alleen de Zone Gods? Want hier worden allen uitgesloten, niet alleen engelen en mensen, maar voor alle dingen, het priesterdom van M.ron, en de offeranden der wet.

d. Deze namen komen ook ten volle overeen met al de andere, onder welke de Messias in de geschriften van Mozes en van de profeten voorkomt. Hij wordt de Rotssteen, het Licht, een Schild, de Koning, de Heilige en de Zaligheid Israëls genoemd. Ja, in het Nieuwe Testament, de Heerlijkheid van het huis van Israel.
Wij zullen al Zijn namen niet optellen. Sommige en die het meeste met onze tekst overeenstemmen, zullen in de verklaring vanzelf voorkomen.
De Messias wordt de *Heerlijke en de Heerser* genoemd, en wel met nadruk, de Heerlijke en de Heerser *Israëls.*

A. Immers de Messias is de Heerlijke en de Heerser in de aller-volste kracht, als de eeuwige God, met de Vader en de Heilige Geest.
1. Hij is de Heerlijke., het grondwoord betekent één, die bij uitstek groot en voortreffelijk is; die boven anderen in hoedanigheden, en in gezag en in roem uitmunt. Zo wordt Jehovah gezegd groot, (te weten) groot gemaakt, en verheerlijkt te zijn in heiligheid, Exod. 15: 11, vergelijk vers 6. De naam Jehovah is groot over de ganse aarde, Ps. 8: 2, Jes. 33: 21 en 42: 21. Ook wordt het gebruikt om de voortreffelijken, te weten, de vorsten van het volk te beduiden. Jer. 14: 3. Ook worden de herders, Jer. 25: 34, onder deze naam beschreven. Ook de eerstgeborenen van de huisgezinnen, Nehem 10: 29. Ook de machtigen, te weten, de bevelhebbers, de leidslieden der legers, de veldheren, 2 Kron. 23: 20. Dit alles past op de Zone Gods. Hij is groot in Zichzelf als Jehovah. Hij bezit een gans zeer uitnemende hoeveelheid van deugden en vol-maaktheden, volstrekt volmaakt in wijsheid, in heiligheid, in gelukzaligheid en in heerlijkheid. Hij maakt Zichzelf en Zijn Naam groot, en roemruchtig, in al Zijn werken. In de hemel en op aarde vertoont Hij Zijn hoogheid, Zijn majesteit en heerlijkheid. Alles moet Hem prijzen en grootmaken, als de Schepper van de einden der aarde. Hij draagt de Banier boven tienduizenden. Hij is die Eén uit duizend, Hoogl. 5: 10, Job. 33: 23. De Eerstgeborene des Vaders, de Herder, ja de opperste Leidsman, de Hertog van de zaligheid der uitverkorenen, de Vorst des levens, en des vredes.

2. Hij is ook de Heerser, Hij, Die alles in Zijn macht heeft, aan wie alles onderworpen is, alles heeft Hij op Zijn bevel voortgebracht. Hij is de Schepper, de Onderhouder en de Regeerder van alles, niets kan Zijne wetten, noch in de hemel noch op de aarde overtreden; alles moet onder Zijn onafhankelijke oppermacht bukken, hetzij gewillig of onwillig; noch de Satan noch alle helse machten samen kunnen Zijn wil weder-staan, ja in eeuwigheid niet.

B. Maar de Zone Gods komt hier inzonderheid voor als de Heerlijke, en als de Heerser van Israël.
1. Hij is de Heerlijke van Jacob. Die de ware Jacob en zijn nageslachten verheerlijkt, en die van Israël, de Vader en het huisgezin, verheerlijkt wordt.
Hij is Jacobs Heerlijke, omdat Hij de Oorzaak, de Springbron, het Voorbeeld en het Uiteinde van Jacobs gelukzaligheid en heerlijkheid is. Ook omdat Jacob zich in de Zoon van God alleen zegent, en beroemt, en Hem erkent, bemint en verheerlijkt, als de Oorsprong en het Einde van zijn heerlijkheid.
Maar Hij is ook de heerlijkheid van het nageslacht van Israël.

a. Uitwendig; de Zoon van God is de Oorzaak en Bron van al de heerlijkheid, welke op Israël gelegd is, het Testament, het verbond, de wet, de tempel en al haar heerlijkheid, de besnijdenis, het kindschap, de belofte enz., alles steunde en doelde op de Zoon van God, de Messias. Hij heeft onder hen uitgemunt in volstrekte volmaaktheid, in wijsheid, heiligheid, almacht, goedheid, waarheid en trouw. Hij, als de Eerstgeborene, had het opper-gezag over hen. Hij was hun Herder, hun Leidsman, hun Veldheer.
Hij was de Vorst van het heir des Heeren, Hij heeft hen uit Egypte uitgeleid en in Kanaän ingevoerd. Aldaar is Hij hen een Zon en Schild geweest, onder hen heeft Hij Zijn grootheid, Zijn hoogheid, Zijn majesteit en geduchte heerlijkheid vertoond. Ja, Zijn wijsheid, goedheid en almacht onder Israël vertoond, heeft de heidenen met zoveel luister omschenen, dat de vijanden van Israël, dat al de heidenen, die van dat volk hoorden, verbaasd moesten staan, en bekennen dat God, dat Jehovah, de God Israëls, alleen God alleen heerlijk, ja, de Heerlijkheid Israëls was.
Maar gelijk de heerlijkheid van Israël uit de Zoon van God, uit de Messias was voortvloeiende, alzo moest de heerlijkheid tot Hem wederkeren. Was Hij de Springbron, Hij was ook het Uiteinde, Israël moest Hem grootmaken en verheerlijken. In Hem konden zij zich alleen zegenen, en beroemen, boven de heidenen; zij waren in zich zelf niet beter, ja, soms erger dan de heidenen; was onder hen heerlijkheid, de Engel van het verbond, had die heerlijkheid door het oude huwelijksverbond op hen gelegd, Ezech. 16.
Hadden zij heerlijkheid boven de heidenen? Die was alleen in de Messias. Hij was hun Sieraad, hun Kroon. Deed Hij wonderen.? Was Hij vreselijk voor de heidenen? Hij was zulks onder de lofzangen van Israël. Terecht noemt Hem de Heere de Heerlijkheid van Israël.

b. Maar Hij was ook zijn Heerlijke naar het inwendige, naar de geheiligde staat van het uitverkorene Israël. Hij was hun Eerstgeborene, zij Zijn bezitting en erfdeel; al hun zaligheid, al hun verwachting, al hun heerlijkheid, was in Zijn genadige en onberouwelijke Borgtocht. Hun heil, hun lust, hun vreugde was in de belofte, welke steunde op het Zaad, de Messias; Hij was hun Herder die hen gerukt had uit het ge-weld van de Satan en van de zonde; Hij was hun Vorst, hun Leidsman, Die hen voerde tot de beloften door al de schaduwen henen, ja, Hij leidde hen na de dood in de

eeuwige heerlijkheid, Ps. 48: 15.
In die zin mag Hij de Rotssteen, de Zon, het Schild, de Hoorn der zaligheid, en de Heerlijkheid van Israël genoemd worden; in Hem hadden zij hoop dat Hij hen eens zou invoeren in de goederen van het betere testament, en Hij hen verheerlijken zou, met hen in te leiden in de erfenis der heidenen. Maar gelijk Hij Israël verheerlijkte, alzo heeft ook het uitverkoren Israël Hem erkend als de Oorzaak van hun heerlijkheid; hij heeft Hem bemind, hooggeacht, geroemd, gezegend, en groot gemaakt: wie ziet niet dat de Zoon van God in volle nadruk de Heerlijke van Israël is?

2. Maar de Messias is ook *de Heerser van Israël.*
Hij had een onuitwisbare oppermacht over hen, Hij was hun Koning, Wetgever, en Rechter, schoon Hij Zijne majesteit en oppermacht in schaduwen had ingewonden. Israël was aan Hem door de Vader gegeven, het land van Kanaän was Zijn eigendom, het was het land van Immanuël, Jes. 8: 8. Want Hij was de eerste erfgenaam van beide de testamenten aan Abraham beloofd. Hij was de Heerser van Israël.

a. Naar Zijn uitwendige staat, want Hij had hem met een sterke arm verlost uit de slavernij van Egypte. Hij had Farao met zijn krijgsheir verdelgd. Hij was als de geduchte Koning Israëls op Sinaï verschenen, vergezelschapt met vele duizenden der engelen, als Zijn hofhouding. Daar gaf Hij wetten, inzettingen en rechten, naar welke Israël al zijn daden had te richten. Hij dreef de heidenen uit Kanaän. Hij vestigde Zijn Koninkrijk op de ruïnen van het koninkrijk der heidenen. Daar had Hij Zijn koninklijke stad, Zijn paleis, Zijn troon, Zijn heerlijkheid, Zijn hofwacht, Zijn tafel, Zijn vuur en Zijn haard; Jeruzalem was de stad des groten Konings, de Tempel, Zijn paleis.
b. Maar Hij beheerste het geheiligde Israël ook in het verborgen, en Hij had hen gerukt, door de uitnemende grootheid Zijner kracht, uit het rijk des Satans, en uit de macht der duisternis. Hij deed hen door Zijn sterkte gehoorzaam zijn. Hij maakte hen vrijwillig, om zich met liefde en blijdschap, en met genoegen, aan Hem en Zijn wetten te onderwerpen, ja Hij deed hen verlangen, en hopen op Zijn komst, om hen allen zonder schaduwachtige medegenoten te beheersen, en als het eeuwig en onbeweeglijk Koninkrijk te voorschijn brengen, en de heidenen aan hen te onderwerpen: opdat zij Hem samen als Koning mochten beminnen, dienen, eren en gehoorzamen. Ziedaar de Messias als de Heerlijke en als de Heerser van Israël.

II. Maar de Zoon van God kon de Heerlijke, en de Heerser dan alleen zijn, uit kracht van Zijn eeuwige Borgtocht, en van Zijn zalving voor de grondlegging der wereld: alsmede van de belofte aan de vaderen gedaan. Was hij de bron van schaduwachtige, en van wezenlijke heerlijkheid? Had Hij Zijn volk gerechtigheid, heiligheid, en hierna volle heerlijkheid geschonken? Had Hij Israël als Koning en naar ziel en naar lichaam beheerst? Het steunde op Zijn borgtocht, op Zijn lijden en dood. Daarom, al Israëls heerlijkheid was gegrondvest op het bloed van de Zoon van God. Dit deed hen verlangen naar Zijn komst in het vlees. Hun verliefde zucht was: Och; dat Gij mij als een Broeder waart, Hoogl. 8: 1; *Hij kusse mij met de kussen Zijnes monds, want uw uitnemende liefde is beter dan de wijn,* Hoogl. 1: 2. *Och, dat Gij de hemelen scheurde, dat Gij nederkwam,* Jes. 64: 1. En waarlijk, dit was niet zonder grond. Want Jehovah zegt: *zijn Heerlijke zal uit hem zijn, en zijn Heerser uit het midden van hem voortkomen.*

Hier moeten wij zien, welke de stamboom van de Messias is naar het vlees, en daarna de wijze op welke Hij uit die wortel voortkomt.

a. Het is Israël van welke wij nu gesproken hebben, het is Juda, het is Jacob, uit welke de Messias naar de belofte moest voortkomen. De Messias moest de Zoon en het Zaad van Abraham zijn. Maar door Izak en door Jacob. Maar uit Israël door Juda, uit Juda door David, opdat Hij ook de Zoon, en het Zaad van David zij; en opdat in Hem en in Zijn Koninkrijk, David en zijn Koninkrijk met eeuwige luister zou herleven.
b. Uit Juda zou de Zoon van God zijn, uit het midden van Jacob zou Hij voortkomen. Zijn Heerlijke zal uit hem zijn enz., dit zijn en dit voortkomen betekent bijna het zelfde. Het geeft eenvoudig de geboorte van de Messias, de menswording van Jehovah te kennen, de openbaring van God in het vlees. Maar het schijnt dat het wat meer zegt; dat Hij uit het midden van Israël zou voortkomen.

1. Dat Hij waarlijk een Israëliet zou zijn, niet uit Jodengenoten, maar een Hebreeër uit de Hebreeën, bij gevolg ook een waarachtig Mens, Die uit eigen vlees en bloed van Israël was.
2. Dat Hij niet uit het inwendige Israël alleen, maar uit het heilige zaad, uit het verborgen Israël zou geboren worden.
3. Dat Hij uit de belofte, door de bovennatuurlijke kracht des Allerhoogsten, zou geboren worden, en wel uit een maagd, die in haar huis opgesloten en verborgen was. De belofte volgens Gods eeuwige wil, is het zaad uit welke de Messias moest voortkomen.
4. Mogelijk dat ook wel gedoeld wordt op de Koninklijke familie, zodat de Messias als uit het edelste gedeelte zou geboren worden.

In het algemeen zien wij hier, dat God de mensheid aanneemt, en hun Broeder wordt, ja, dat Hij de Zoon is van het oude Israël, Die daarom ook de naam van Israël dragen mag, Jes. 49: 3, Hoz. 11: 1. Dit moesten wij nog een weinig nader aantonen,

Eerst: Zullen wij vaststellen, dat de Christus uit Israël moest geboren worden, en Daarna, *dat Hij uit Jacob zou voortkomen om de Heerlijke en Heerser van Israël te zijn.*
a. Behalve dat God, de Borg had toegezegd aan Eva, (zeggende) dat Hij haar Zaad, haar Zoon zou zijn, Gen. 3: 15, behalve dat Hij de Verbondsgod van Sem wordt genoemd, Gen. 9: 26, (te weten) dat Hij volgens het eeuwig verbond Mens zou worden, en als Godmens, een oorzaak van volkomen zaligheid, zo heeft God deze weldaad nader bepaald op Abraham. Abraham was niet de oorzaak maar de tweede oorzaak van de zegen, omdat de Oorzaak daarvan in zijn lendenen was. Het is de eer van Abraham, dat de Jehovah, Zijn Zaad, Zijn Zoon zou worden. Maar nog nader is deze belofte bepaald tot Izak, de zoon van Sara; uit Izak door Jacob, Num. 24: 17. Nog nader uit de stam van Juda, Gen. 49: 812. Maar in die stam wordt het huis van David doorgetrokken, 2. Sam. 7: 1215, Ps. 89: 37 en 38, Jer. 23: 5 en 33: 15. Hier vandaan draagt de Messias op zovele plaatsen de naam van David. Zelf wijst Jehovah het land aan als het land van Immanuël, te weten Kanaän, Jes. 8: 8, de vrucht van die aarde, Jes. 4: 2. Om welke oorzaak Abraham, Izak en Jacob, daar hebben willen en moeten begraven worden, gelijk daarom ook de beenderen Jozefs zijn opgevoerd. De Messias zou wonen tussen de schouderen van Benjamin, Deut. 33: 12.
Ja, de Heere noemt de Stad, welke de geboorteplaats van de Messias zou zijn, Micha 5: 1, en of dit nog niet genoeg was, het zou een maagd zijn, Jes. 7: 14, Jer. 31: 22. De Messias moest, gelijk Izak, door Gods almachtige kracht worden geboren. Hij zou

opschieten uit een dorre aarde, Jes. 53:22. Uit Zijn eigen plaats, wel uit Israël, maar uit Zijn Goddelijke kracht, Zach. 6: 12. Hij moest geboren worden na de wederbrenging uit Babel na zeventig weken, Dan. 9: 24.25. Maar nadat Israël gebracht was onder de heidenen, Ezech. 20: 35, 36, nadat Davids troon was omgekeerd, 2 Sam. 23: 5, Jes. 11: 1, Ezech. 21:25, 26, Amos 9: 11.
Maar evenwel tijdens de tweede tempel, Hag. 2: 10, Mal. 3: 1, terwijl de Levitische Godsdienst nog in stand was, Gen. 49: 10. Want de Messias zou Zijn offerande in de plaats stellen, en alzo de schaduwen doen wijken, Ps. 40: 7, 8. Hij moest Zelf, voor een kleine tijd minder worden dan de Goden, Ps. 8: 6, en een Knecht van degenen, die heersten, Jes. 49 ; 7. Als alles nog in vrede was, zou Hij komen, en dan, wanneer Judea nog geen provincie van Syrië was, maar dan, wanneer Damascus het hoofd van Syrië was, Jes. 7: 8. Maar ook dan, wanneer alles vervallen was, in Godsdienst en orde, Ezech. 34: 6, 23: 24. Als Israël een dal der schaduw des doods zou gelijk zijn, Jes. 9: 1, 5: 6, Micha 7: 11-13, Ps. 14: 7.
Ja, sommigen merken aan, dat ook de nederige staat van de Messias wordt vertoond, als de Heere zegt, dat Hij zal voortkomen uit het midden van Israël, (te weten) als een gewoon Israëliet, zonder luister Jes. 11: 1. Een Rijsje uit de afgehouwen tronk van Isaï en een scheut uit zijn wortelen. De verachte ziel, Jes. 49: 7, zonder gedaante of heerlijkheid, Jes. 53: 2, een tak van een cederboom, Ezech. 17: 22, arm, Zach. 9: 9.

b. Maar ofschoon Israël zo diep vervallen zou zijn, ofschoon de Messias zonder veel zichtbare heerlijkheid zou verschijnen, nochtans zou Hij in het vlees worden geopenbaard, om de Heerlijke en de Heerser van Israël te zijn. Daartoe zou Hij Mens worden, opdat Hij Zijn broeders, als hun Eerstgeborene zou lossen, opdat Hij een Oorzaak zij van volkomen zaligheid, opdat Hij de heerlijkheid, in welke Hij Zijn broeders had ingeleid zou verwerven: Ja, opdat die vrucht der aarde, het gehele uitverkorene Israël, tot heerlijkheid en tot sieraad en tot voortreffelijkheid zou zijn, Jes. 4: 2. Daarom noemt Hem Jesaja *de Heerlijkheid des Heeren*, Jes. 40.
Dan worden eerst al de spreekwijzen in volle kracht vervuld: te weten, de Rotssteen, de Fontein, de Hoorn des heils. Ja de Messias wordt Zelf de Heerlijkheid van de sterkte van het geestelijk huis van David genoemd, Ps. 19: 18. Ja, dan Zou het voor de ganse wereld blijken, dat het geheiligde zaad met recht zich had beroemd, en zich gezegend in de beloofde Messias. Als Hij Mens werd, en het heil verwierf, toen verheerlijkte Hij allen, die op Hem gehoopt hadden; hierom draagt Hij den naam van de Zon der gerechtigheid, Mal. 4: 2. Insgelijks zou Hij als de Koning te voorschijn komen, om Zijn Rijk te verlossen, om dat te rukken uit de macht van de Satan, uit de vloek en uit de dienstbaarheid van de wet van Mozes; op dat Hij de enige Koning zij, Die Zijn Volk onmiddellijk beheerst, opdat Hij Zijn Geestelijk Israël den lofzang in de mond geve, Jes. 33:21, 22. Opdat alom gezongen worde: *Jehovah regeert,* Ps. 97: 1 en Ps. 8: 1. *O Heere, onze Heere, hoe heerlijk is Uw naam over de ganse aarde.* Hoe heerlijk worden deze zaken te samen gevoegd; Num. 24: 1719. Daar zal een Scepter uit Israël opkomen, en daar zal Eén uit Jacob heersen. Hoe verrukt is David over deze stof, Ps. 132: 17, 18 en 2 Sam. 23: 2, 3, 4. Daar zal zijn een Heerser over de mensen, een Rechtvaardige, een Heerser in de vreze Gods, en Hij zal zijn gelijk het licht des morgens enz. Hoe vol is de Kerk van blijdschap, Jes. 9: 1-6. *Een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, men noemt Zijn Naam, Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst.* Hoe heugelijk wordt Bethlehem hierover aangesproken, Micha 5: 1, 2, 3, en gans Sion en Jeruzalem, Zach. 9: 9, 10. Ziet de nadrukkelijke plaatsen, Jer. 23: 5, 6 en 33: 15, 16.. Dan. 9: 24, 25, Ezech. 17: 22, 23, Amos 9: 11, 12.

Alzo zal de Zoon des levenden Gods, Jehovah de God der heerlijkheid, uit Israël vlees en bloed aannemen. Zo zal Hij Israëls Eerstgeborene zijn, zijn Voortreffelijke, zijn Herder, de opperhertog van de volmaakte zaligheid, de Leidsman naar de fontein de heils, de Vorst van leven en vrede, de Kroon, het Sieraad, en de Heerlijkheid, de Koning, de Gebieder, de Wetgever, de Rechter, ja, dan zou Israël toegeroepen worden: *Ziet, hier is uw God*, .Jes. 40: 9 en 52: 7, 8. *Hoe lieflijk zijn op de bergen de voeten desgenen, die het goede boodschapt, die tot Sion zegt: uw God is Koning.*

Maar hier komt in bedenking, of de Messias dan alleen de Broeder is van Israël, en niet van de heidenen. Ja, zekerlijk óok van al de uitverkorenen uit de heidenen, want:
1. De Christus is de Zoon van Eva, die de moeder was van al het leven, te weten, van de Oorzaak des levens, en van al de erfgenamen des eeuwigen levens uit alle geslachten der aarde.
2. Hij is de Zoon van Noach, het hoofd van de tweede wereld.
3. Allen, die door het geloof tot de Messias komen, om zich in Hem te zegenen, deze, schoon heidenen, worden Abrahams en Israëls stamboom ingeënt, en alzo worden zij broeders van de Messias.
4. Eindelijk, de Heere Christus is ook uit de heidenen geboren, uit Rachab de hoer, de bed-overgrootmoeder van David, en uit Ruth de Moabitische, de overgrootmoeder van David, Ruth 1 ; 17, Hiervandaan is de Messias, waarlijk de Eerstgeborene en de Goël van de uitverkorenen uit de verachte heidenen.

Hoe wonder heerlijk! Hoe juist is de heugelijke voorzegging vervuld. Op de bestemde tijd is de Messias geboren, Zijn moeder is opgetogen naar Bethlehem, en aldaar is Hij geboren in een nederige en geringe staat, Maar als de Heerlijke en als de Heere van Israël; de Engelen riepen deze komst uit, Luc. 2: 4- 11. Hoort Johannes Joh. 1: 14. *Het woord is vlees geworden, en heeft onder ons gewoond, en wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd*, enz. Onder ons, onder Israël, tot Bethlehem de stad Davids, Luc. 2: 4. Uit Juda is die Heere gesproten, Heb 7: 14, Openb. 5: 5.
Uit het zaad Davids, Rom. 1: 3, Hand. 2: 30 en 13: 23, 2: Tim. 2: 8. Uit een maagd door Goddelijke kracht, Matth. 1: 20-23, Luc 1:27, 31, 34, 35. Op dien tijd, wanneer Israël dienstbaar was aan de Romeinen, Luc. 2: 1-11. Maar tijdens de tempel en de tempeldienst, waarom Hij ook besneden is, enz. Luc. 2: 21-24, Gal. 4: 4, Rom. 15: 1. In de tijd van rust en van vrede, onder de Keizer Augustus, en terwijl Syrenius over Syrië stadhouder was, Luc. 2: 1, eer Judea door oproer aan Syrië onderworpen werd, Maar ook nadat Davids kroon vervallen was, en Israël onder een Edomietische Koning, te weten, onder Herodes, stond, Matth. 2: 1, 3. Hoe het huis van David tot een grote laagte gedaald was, want de Messias is in een stal geboren, en Zijn moeder was ondertrouwd met een timmerman, waarom de Koning Israëls de Zoon des timmermans genaamd werd. en daarom als een gewoon Israëliet te voorschijn kwam, Matth. 15: 55, Marc. 6: 9.
Maar Hij is evenwel als een Zon ne opgekomen en voortgegaan uit Israël, als de Heerlijke, ja, als de Heerser van Jacob. Dit getuigt de Engel, Luc. I: 32, 33, en Maria, vers 46-55, en Zacharia, vers 58-75, 78, 79, en Simeon, Luc. 2: 30. Hierom noemt Hem Petrus een Heere en Christus, Hand. 2: 36, een Vorst des levens, Hand. 2: 15, een Vorst en Zaligmaker, Hand. 5: 31, en Paulus, de Heere der heerlijkheid, 1 Cor. 2: 28 de opperste Leidsman der zaligheid, Hebr. 2: 10, en Johannes, de Heere der heeren, de Koning der koningen, Openb. 17, 14. En immers is Zijn heerlijkheid gezien in Zijn geboorte, in Zijn doop, en op de berg, Luk. 2, Matth. 3 en 17.
Hoort Johannes 1: 14, en Petrus, 2 Petr. 1: 16, 17. Hoe luisterrijk straalde Zijn

koninklijke macht in het stillen van de baren, in het uitwerpen van de duivelen, in het roepen van Zijn discipelen uit Israël, enz.

TOEPASSING

Ziedaar toehoorders, de voortreffelijke belofte, dat de Messias als de Eergeborene, en de Koning van Israël, uit de nakomelingen van Jacob, vlees en bloed zou aannemen, en tot Vorst en Koning gezalfd worden.

I. Hier wordt zeer duidelijk,

a. Dat de Zoon van God niet Zijn lichaam uit de hemel heeft medegebracht, gelijk sommigen willen, maar dat Hij waarachtig Mens is, op dezelfde wijze niet geteeld, maar geboren als andere mensen, des vleses en des bloeds deelachtig, gelijk de kinderen. Ja waarlijk, de mensen in alles gelijk, uitgenomen de zonde. Want hoe kon Hij uit Abraham, uit het zaad Davids, en uit Israël zijn, indien Hij geen deel heeft aan hun vlees en bloed, hoe kan Hij hun Goël en hun Losser zijn, zo Hij niet waarlijk hun nabestaande is?

b. Hier doet zich voor, dat wonderheerlijke voorrecht van het oude Israël Gods. Wie kan die weergaloos grote eer levendig afbeelden? De Allerhoogste, Die groot gemaakt is, Die uitmunt in volgnaaktheid, in heiligheid, hoogheid, en majesteit, Die de eigen Broeder van Israël is, en immers hunner is die heerlijkheid, dat God, dat Jehovah hun Nabestaande, hun Bloedvriend en Goël is, onwaardeerbare voorrechten, bloeiende hun toe, uit de zalige springbron. Alles wat Hij voor Zichzelf is, dat wordt Hij voor Zijn broederen, en in Zijn Koninkrijk genieten zij gerechtigheid, vrede en blijdschap door den Heilige Geest, Rom. 14: 17. Hij is hun Herder, hun Leidsman, en de enige Oorzaak van hun zaligheid. Hij verlost hen uit alle ellende, en Hij voert hen in eeuwige heerlijkheid, Hij schenkt hen in Zijn gemeenschap de volle zaligheid. c. Hoe moest Israël deze Heerlijke en Heerser hebben tegemoet gegaan! Hoe moesten zij gelopen hebben om Hem de eer te geven, dat zij al hun heerlijkheid en grootheid Hem verschuldigd waren. Hoe moesten zij Hem verheerlijkt hebben, als de Oorzaak van al hun voorrechten. Hoe moesten zij toegeschoten zijn, om Zijn oppermacht te erkennen, om zich aan Zijn wetten, aan Zijn scepter en rijksbestuur te onderwerpen. Maar helaas, zij hebben (de meesten) niet willen zien naar Zijn heerlijkheid; zij hebben niet gewild dat Hij Koning over hen zijn zou. O gruwel, o weergaloze boosheid! Maar het eeuwig verderf is over de meesten gekomen, het versmaden van de Rotssteen uws heils, is gevolgd door de uitroeping van al uw heerlijkheid en grootheid.

Echter, Hij is de Eerstgeborene van Abrahams huisgezin, Hij is de Broeder van de Joden, daarom zal Hij hen nog eens verlossen, en in Zijn bloed de verzoening schenken. Hij zal hen Zijn heerlijkheid meedelen, en tot Zijn koninklijke broederen opnemen. Hij zal hén nog eens beheersen, en door Zijn Geest bekwaam en gewillig maken, om in Hem hun zaligheid te zoeken, en Zijn wetten te gehoorzamen.

En heeft ondertussen de Heere Israël afgesneden, en zijn zij niet allen Israël, die uit Israël zijn? Daar zijn vele van de heidenen, het ware Israël door het geloof ingelijfd. Zij zijn sommigen het geheiligde Israël, die niet uit Israël zijn. Jacob heeft de heidenen in zijn wortel ontvangen. Zij zijn door het geloof erfgenamen, zij hebben de Geest des Zoons, Die heeft hen vernieuwd met het beeld van God. Zij zijn uit God geboren, en Israël ingeënt, daarom zijn zij de broederen van den Heere Christus Jezus. Hij is ook hun Broeder, hun Goël, en Bloedlosser, hun Herder en Vorst.

II. Verblijdt u dan, kinderen Gods! Springt op van vreugde met vrolijk geschal. Hier is een zee van zaligheid. Hier zijn stromen van heil en heerlijkheid. Is het wat groots, een vorst, een koning, een monarch tot zijn bloedvriend, ja tot zijn broeder te hebben?

Wat is het dan Jehovah tot zijn Eerstgeborene, niet tot een jonger broeder, maar tot een Oudste Broeder te hebben? Uw koning is Jehovah, de Heere der heerlijkheid, en echter uw Vorst is uw eigen Broeder! Wonderlijke liefde! Liefde die alle verbaasdheid onbereikbaar te boven stijgt! Die band van vriendschap, dat Bloed maakt u wettige deelgenoten van Zijn heerlijkheid; niet minder hebt u te verwachten, dan dat u het beeld van uw Broeder zult gelijkvormig worden. Ja, u zult Zijn heerlijkheid zien, en in dat gezicht, voor eeuwig zalig en verheerlijkt zijn, u zult zitten op Zijn troon, eeuwig en altijd.

III. Maar gelijk zij niet allen Israël zijn, die uit Israël zijn, zo zijn zij ook niet allen Christus' bloedverwanten, die zich in Zijn heerlijkheid zegenen, zonder Zijn beeld te dragen. O nee, Hij, Die heiligt, en zij die geheiligd worden, zijn allen uit èèn, Hebr. 2: 11. Zij moeten door Zijn bloed gerantsoeneerd, en door Zijn Geest geheiligd zijn, die zich in Zijn heerlijkheid en in Zijn Koninkrijk mogen beroemen.
Waar blijkt het in de meeste mensen, dat Christus Jezus hun Broeder is? Wat dunkt u toehoorders,
a. Zijt u door vernieuwing des geestes, door wedergeboorte, het geestelijk Israël ingelijfd? Denkt en oordeelt en wilt en spreekt en doet u anders als te voren?, tenminste, anders als de mensen van de wereld, tenminste anders als uw begeerlijkheden willen?
b. Gevoelt u die verborgen trek tot Christus? Die vrijwillige, en onwederstaanbare liefde-drift, gelijk de ene rechtvaardige broeder de andere bemint? Gaat uw hart dagelijks en als gedurig in verliefde uitboezemingen tot Hem uit? Geeft u Hem de eer van al uw heerlijkheid? Onderwerpt ge u gewillig en gaarne onder Zijn heerschappij? Hebt u lust om Zijn welbehagen te doen?
c. Brandt en blaakt u van heiligen ijver, als Christus onteerd, en Zijn Naam gesmaad wordt?
d. Hebt u liefde om voor Zijn eer te lijden en te sterven, gelijk Hij in plaats van de Zijnen gestorven is, als Hij maar kracht geeft?
e. Bemint u in waarheid, en uit een zuiver hart, die Gods beeld dragen, en die broederen van den Heere Christus zijn? Bemint u die, om dat zij broederen van Christus en uw broederen zijn?

Helaas, hoe ver is het er met velen vandaan. Hoe vreemd zijn velen van deze zaken. Hoe traag, hoe lusteloos, hoe koud, hoe bevroren zijn uw genegenheden. Hoe velen zijn nog maar kinderen van de wereld, en broederen van het zaad der slang. Wat een band van liefde is er niet tussen de wereld en tussen de meeste mensen? O dubbele schande!
Rust niet, voordat u wedergeboren wordt, en het beeld van Jehovah ontvangt. Weigert u zo lang alle vreugde, onttrekt uw ziel alle blijdschap. Gebruikt al de middelen welke God verleent tot bekering en wedergeboorte; anderszins kunt en moogt u u geenszins in Zijn heerlijkheid, en in de goederen van Zijn Koninkrijk beroemen.

IV. Maar gij, kinderen Gods, geestelijke kinderen Abrahams:
a. Bemint u uw Broeder, draagt u uw liefde vrijwillig aan Hem op. Bemint Hem als uw Broeder, om de nauwe band van bloedvriendschap, die er tussen Hem en ulieden is, niet alleen uit inzicht van den hemel, maar uit die vrijwillige ingewanden van broederlijke liefde, uit die gulhartige liefde-drift. Bemint Hem gedurig en voor altijd. Hij kan niet ophouden uw Broeder te zijn, laat dan uw liefde nimmer meer vertragen, veel minder ophouden. Bemint al Zijn en uw broederen vurig en onophoudelijk.

Bevordert hun heerlijkheid. Zoekt die Eerstgeborene nog andere en meer broederen, door onderwijs, door vermaningen en voorbeeld te gewinnen.

b. Erkent de Heere Christus Jezus voor de Oorzaak, de Springbron, het Voorbeeld, en het Uiteinde van al uw heerlijkheid. Draagt uw gerechtigheid, ja, de ganse zaligheid aan Hem op. Verloochent alle eigen waardigheid en heerlijkheid. Erkent en belijdt voor God uw gruwelijkheid en mismaaktheid in uzelf, dat u kinderen des Satans en erfgenamen van de vloek, van den dood en van de duisternis waart; hoe Jehovah Zich met u vermaagschapt, en uw Broeder werd. Roemt dan Christus liefde. Looft en aanbidt met verwondering, de diepe en onpeilbare afgrond, dat God mens wordt, dat Jehovah vlees en bloed, in de onverbrekelijke eenheid des Persoons aanneemt. Prijst de Vader, dat Hij Zijn Zoon, u tot een Eerstgeborene, en tot een Oorzaak van volkomen zaligheid gesteld heeft. Roemt Hem, dat Hij de Zoon het lichaam heeft toebereid. Prijst de Heilige Geest, Die het lichaam in de toebereiding van hetzelve geheiligd, en met alle nodige gaven, ziel en lichaam versierd, en in onbevlekkelijke heiligheid bewaard, en bevestigd heeft, opdat Hij uw wettige Goël, en de Oorzaak van uw heerlijkheid kon zijn, opdat Hij u Gode heerlijk als Zijn Koninkrijk kon rantsoeneren, en tot eeuwige zaligheid beheersen.

c. Buigt u neer voor dezen uwen Broeder. Onderwerpt u naar ziel en naar lichaam, naar al derzelver krachten en werkingen en bewegingen, aan Hem; doet zulks voor eeuwig. 1. Verheerlijkt Hem, als de uitnemendste onder al Zijn broederen, als Die de banier draagt boven tienduizenden. Zoekt alleen bij Hem al uw gerechtigheid, heiligheid, zaligheid en heerlijkheid.
Komt gedurig tot Hem, als tot de Fontein des heils. Steunt op Hem, vlucht tot Hem, schuilt achter Hem, als op en in een Rotssteen des heils, en als achter het Schild uwer hoogheid. Laat u door Hem bestralen, als door een zon, tot wijsheid, heiligheid, zuiverheid, sieraad en vreugde. Laat u door Hem leiden als door een getrouwe Herder, Die Zijn leven stelt voor Zijn schapen. Ziet naar Zijn stok en staf. Verdraagt Zijn slagen, als u terzijde afdwaalt, en Hij u weder in het rechte spoor drijft. Volgt Hem, hoort Zijn stem gedurig, laat u door Hem voeden, drenken, dragen, helen als u gewond zijt door den Satan of door de zonde. Volgt Hem als de Opperveldheer en Leidsman van uw zaligheid. Hij is u in de strijd voorgegaan, u ziet Zijn voetstappen, volgt die na. Strijdt onder Zijn krijgsbanier. Gedraagt u mannelijk en vorstelijk, als het recht edelmoedige en heldhaftige Israël. Wapent u ten strijde. Doet aan de gehele wapenrusting Gods, opdat u moogt staan in alle boze dag, en de kroon der heerlijkheid op goede gronden tegemoet zien.
Gehoorzaamt deze Heerlijke, als uw Heerser, als uw Koning, als uw soevereine Gebieder. Buigt u voor Zijn scepter, gehoorzaamt Zijn wetten, leeft naar het bestuur van dat Koninkrijk, betracht de welstand van Sion en .Jeruzalem, bidt om de uitbreiding, om de opbouw en om de volmaaktheid van het eeuwig Koninkrijk van de Vorst Messias. Brengt alles toe, wat daartoe dienen kan, stelt alle middelen te werk.

d. Hebt toch medelijden met de verstokte Joden, laat uw ingewanden rommelen over hen, in de aller-teerste ontfermingen; uit hen zullen uw broederen te voorschijn komen. Christus kan niet nalaten de uitverkorenen, die uit hen in het laatste der dagen zullen geboren worden, te beminnen, want Hij is hun Broeder en Goël. Hij zal hen herstellen. Wacht daarop, bidt en smeekt om de ingang van de volheid der Heidenen, en om de zaligheid van geheel Israël, opdat het hemelse huisgezin, met al de broederen van Christus, mag vervuld, en Hij in hen verheerlijkt worden, ja, opdat Hij

heerst van zee tot zee, en van de rivieren tot aan het einde der aarde, en opdat Zijn Koninkrijk geen einde hebbe.

e. Eindelijk, weest gerust en volop getroost, in deze uw eerstgeboren Broeder. Hij kan, Hij zal, ja, Hij moet u liefhebben. Hij kan niet ophouden uw Broeder te zijn, daarom kan Hij niet veranderen in Zijn liefde, veel minder ophouden u te beminnen. Hij zal u onderwijzen, raden, leiden, dragen, troosten en verheerlijken. Hij zal u in Zijn heerschappij, leven, gerechtigheid, vrede en vreugde beschikken. Hij zal u leiden tot over de dood. Hij zal u verlossen van alle boze werken en bewaren tot Zijn hemels Koninkrijk, 2. Timoth. 4: 18. Daar zult u met Zijn beeld verzadigd worden, en de kroon der heerlijkheid ontvangen. Amen. Hallelujah! *Kom, Heere .Jezus, ja kom haastelijk. Amen.*

4e Predicatie over Jeremia 30: 21 2e gedeelte.

Want wie is hij, die met zijn hart borg worde, om tot Mij te genaken, spreekt de Heere

Het is geenszins tot vermindering van de heerlijkheid van de Zoon van God, dat Hij tot Borg en tot Hogepriester is afgezonderd. In tegendeel, het is tot luister van alle Zijn loffelijke en bewonderenswaardige deugden. Wanneer Jehovah de Zoon tot Borg verkoor, en tot Hoogepriester zalfde, hoe gaf Hij Hem de eer van volstrekte koninklijke volmaaktheden. De gadeloze liefde van de drieënige God omtrent de ellendige en doodschuldige mensen, zou een onvergelijkbare luister vertonen in de schitterende stralen van barmhartigheid en genade; Maar de onbevlekte heiligheid en onkreukbare gerechtigheid eisen wraak, in een genoegzaam rantsoen, opgebracht door één uit de mensen.
Hier staat de hemel zwijgend, de aarde siddert. Hier staan engelen en mensen radeloos; hier wordt het priesterdom van Aäron, hoe bezig het ook is in bloedplengen en wierook offeren, onrein verklaard. Maar het is de Zoon, Die deze eer waardig is. Hij is bevoegd, ja, het komt Hem alleen toe tot Jehovah te naderen. Hier wordt Zijn heerlijkheid weergaloos. Hier voert Jehovah Zijn algenoegzaamheid op tot een onvergelijkbare hoogte. Hier geeft God Zijn eer aan een Ander, Maar Hij betoont daarmede, dat de Zoon Hem in waardigheid en heerlijkheid volstrekt gelijk is. Maar het is God niet genoeg, dat de Vorst Messias de alleen algenoegzame Borg is, Hij wil dat het blijken zal aan het geweten van al het redelijk schepsel.
Dit is de reden, waarom de raad van de vrede na zo vele eeuwen pas is uitgevoerd. De belofte moest vervuld worden, dan, wanneer het bleek dat de ganse wereld onder de zonde besloten, en alle vlees krachteloos was, dan, wanneer de onwaardigheid en onmacht van het priesterdom van Aron openlijk ten toon stonden, ja dan, wanneer God zich beroepen kon op het medeweten van allen, en betuigen, dat het ganse schepsel deze weergaloze eer onwaardig was.
Hiervan zien wij een opmerkelijk voorbeeld in de woorden van onze tekst. *En zijn heerlijke zal uit hem zijn,* enz.
Eerst hebben wij gesproken van de menswording van de Messias uit hem, als zijn heerlijke enz. Daarna hebben wij uw aandacht het priesterdom van de Zoon ontleed. Nu moesten wij de reden wat nader bezien, met welke deze zaak onweerspreekbaar wordt aangedrongen.
Hier daagt Jehovah allen uit, in hemel en op aarde, met bedreiging van schaamte en schande, ja, van het uiterste verderf, zo iemand zich verstouten wilde om als borg, óf voor zichzelf, óf voor anderen tot Hem te naderen. Dit doet Jehovah onder een eed. Hij geeft de Vorst Messias de eer, dat Zijn Priesterdom van een weergaloze heerlijkheid is, dat niemand buiten Hem in hemel of op aarde, maar alleen Hij, waardig en machtig is om Borg te worden; ja, dat zelfs het priesterdom van Aäron de ware verzoening niet kon teweeg brengen, noch ook met het Priesterdom van de Messias tegelijk bestaan kan.

- ***Eerst zullen wij de hooggaande betuiging van Jehovah van alle zijden bezien,***
- ***en daarna met enkele woorden aantonen, dat zulks geschiedt onder eedzwering.***

Het is uit het vorige heel duidelijk te zien, dat de Vader alhier het woord voert. Hij

spreekt als een strenge en onkreukbare Rechter, gestaafd met onverbrekelijke wetten. Hij wil genade oefenen, maar in het Gode heerlijk rantsoen van een wettige borg, die door zichzelf waardig en machtig is, om zulk weergaloos werk, zo vol gewicht en heerlijkheid, op zich te nemen. Hierom waarschuwt Hij allen, dat zij, wanneer zij horen, dat Jehovah een God van volkomen zaligheid wil worden voor de zondaar, geenszins in hun harten zullen laten opkomen, dat God alleen maar in het algemeen genade zal bewijzen, maar dat zulks onvermijdelijk geschieden moet door tussenkomen van een borg, die niet minder heerlijkheid heeft dan de Vader Zelf. Wanneer Jehovah deze plechtige betuiging doet, zo voert Hij de Borgtocht van de Messias op tot de top van onbereikbare heerlijkheid.

Eerst: Zullen wij de onmacht van het schepsel voorstellen en dan
Ten tweede: de waardigheid van de Messias in haar luister te voorschijn brengen.

1. Wat de onmacht van het schepsel belangt, daarin komt ons voor:
   a. De zaak zelf
   b. De nadere uitbreiding van de wijze, op welke Jehovah de onmacht van het schepsel niet alleen betuigt, maar ook in het openbaar tentoonstelt.

A. Wie is hij, zegt God, die met zijn hart borg wordt? Deze spreekwijze behelst de sterkste ontkenning; deze geschiedt vraaggewijze, opdat de mens zou antwoorden, zo hij iets wist in te brengen. God weet de onmacht van de mens, en het getuigenis dat Hij, in zijn plaats, daarvan geeft in de consciëntie. Als God dan vraagt, Wie is hij? zo roept Hij het geweten van de mens op als getuige. Dat geweten moet in Gods plaats antwoorden, en zeggen: Daar is niemand, die met zijn hart borg kan worden om tot U te genaken. Wanneer God dan vraagt, Wie is hij? zo steunt die ontkenning op het onweerspreekbare getuigenis van de consciëntie, hetwelk duizendmaal meer is, dan dat hemel en aarde tegen de zondaar getuigden. Dit is dan zoveel, alsof God zei, met de toestemming van het medeweten van al het redelijk schepsel: Daar is niemand, die met zijn hart borg kan worden, om tot Mij te genaken.

God spreekt:
1. van borg te worden.
2. met zijn hart borg te worden, en Hij getuigt,
3. dat niemand in staat is, om dit op zich te nemen.

1. Borg worden, is zoveel als zich in iemands twistzaak mengen, in zoverre dat hij die zaak de zijne maakt, en in de plaats van de schuldige treedt; dat hij op zich neemt de schuld te betalen, of de straf te dragen, zodat de schuldige vrij wordt, en de zaak op de borg verhaald wordt, omdat de schuldige onmachtig is. Aldus wordt de borgtocht genomen in de wereldlijke vierschaar; zo komt het ook voor in de Heilige Schrift. Dit is insgelijks de eigen aard van de Borgtocht van de Heiland, Christus. In het werk der verlossing wordt de mens aangemerkt als dodelijk onmachtig, schuldig aan beledigde hoogheid, en voor eeuwig strafbaar. Zijn onmacht rijst uit de doodschuld en uit de dienstbaarheid aan de zonde en aan de Satan. God is heilig: Zijn gerechtigheid eist wraak en betaling. Maar de Zoon van God treedt er tussen. Hij stelt Zich in de plaats van de uitverkorene. Hij maakt hun zaak geheel de Zijne. Hij neemt aan, en Hij verbindt Zich onverbrekelijk, alles te betalen wat de Vader van de zondaar vordert, opdat de uitverkorenen worden ontslagen van de schuld, en in het bezit van de

eeuwige gelukzaligheid hersteld worden. Maar zal de borgtocht volmaakt zijn, zo moet niet alleen de Borg gewillig en machtig zijn, maar de Schuldeiser en de schuldige moeten met de Borg, en de Borgtocht, volkomen tevreden zijn. Maar ook dit is alles in de Borgtocht van de Messias in de hoogste volmaaktheid, hetwelk in het vervolg nog nader zal getoond' worden.

2. *Met het hart borg worden* is zoveel als met vrijmoedigheid, met de vraag van een goede consciëntie, met een vrolijk geweten borg worden. In zoverre dat het hart gereinigd, en op goede gronden van Gods liefde verzekerd is.
a. Door het hart wordt dan eens het verstand verstaan, dan eens het oordeel, dan eens de wil en de aller-innigste genegenheden; dan wordt er eens dapperheid, dan eens het medeweten met God, dan eens de redelijke geest van de mensen door te kennen gegeven. Hier wordt meest gedoeld op de redelijke geest en op de consciëntie. De geest draagt de naam van het hart, omdat gelijk het vlesen hart de bron is van het bloed en van de levensgeesten, de oorsprong van het sierlijk leven, het leven van het lichaam, alzo is de geest de niet te verklaren werking van verstand en willen, de oorsprong van al de redelijke werkingen, waardoor iemand een mens genaamd wordt. En gelijk de sterke indrukselen van zaken een heftige beweging kunnen veroorzaken in het bloed en in de levensgeesten, welke onafscheidelijk gemeenschap hebben met het hart, daardoor kan ook de geest de naam dragen van het hart, Maar dan wordt het eigenlijk een hartstocht genoemd; maar het medeweten met God draagt de naam van het hart, èn omdat het als de allereerste bron van de recht-redelijke werkinge wordt aangemerkt, èn omdat de beroerde consciëntie een heftige beroering in het hart teweeg brengt. Om welke oorzaak de overtuiging van het geweten wordt uitgedrukt door het kloppen van het hart, gelijk dit in David te zien is, toen hij het volk geteld had, 2 Sam. 23: 10.

b. Met zijn hart borg worden, betekent:
(1) Met zijn hart voornemen om zich met God te verzoenen, en op die grond de gerechtigheid en het leven van hem te eisen.
(2) Voor zijn hart als borg intreden. Het hart wordt dan aangemerkt als de schuldige, als die zijn schuld bewust is en Gods toorn vreest; dan stelt iemand zich tot borg voor zijn hart, wanneer hij de consciëntie zoekt te bevredigen, met deze of gene redenen, genomen van Gods genade, van verzoening en vrede met God.

c. Met zijn hart borg worden, is zo veel, als met zijn hart als borg toetreden. Dan is het hart het rantsoen, het losgeld, waarmede de schuld betaald wordt. Maar Jehovah spreekt hier van met het hart borg te worden om tot Hem te genaken. Wat deze spreekwijze betekent, dat hebben wij in het vorige gezien. Het is als priester verzoening doen; het is vrijwillig en met vrijmoedigheid op de roeping Gods met offerande in een betamelijke gestalte, en Gode aangenaam sieraad de verzoening te doen. Zo wordt iemand met zijn hart borg om tot God te genaken, om voor zichzelf of voor een ander of voor beiden gelijk; of wanneer hij in zijn hart waant, dat hij recht heeft om met vrijmoedigheid voor God te verschijnen, om met Hem verzoend te worden, of anderen met God te verzoenen, of wanneer hij zijn hart wil geruststellen, wanende dat hij wel iets heeft om Gode aangenaam te zijn voor zichzelf en voor anderen, gelijk die in het pausdom, die overtollige verdiensten hebben, die dan op de rekening van anderen worden gesteld; of dat iemand waant, dat het lijden en de dood een genoegzaam rantsoen is om de verzoening en de zaligheid van God te verwachten, voor zichzelf of voor anderen.

3. Dit ontkent God geheel: *er is niemand in de hemel noch op de aarde, welke met zijn hart kan, of zal borg worden om tot Mij te genaken*, hetzij voor zichzelf, of voor anderen, zelfs niet met zijn leven; want het rantsoen van een ziel is te kostelijk. Het leven is geenszins genoegzaam, niet om een enige zonde te vernietigen, veel minder om zijn broeder te verlossen, Ps. 49: 8, 9. Hier wordt het ganse schepsel in zijn totale onmacht openlijk tentoongesteld. Allen worden zij afgekeurd, de mens en de engelen, ja, ook het priesterdom van Aron.

B. En is het een wonder dat God deze betuiging doet: immers het is onmogelijk, dat de borgtocht buiten de Vorst Messias kan volbracht worden.
1. Ten opzichte van de Schuldeiser en de Rechter, want God is Jehovah, verheerlijkt in heiligheid. Hét Licht, in Welk geen duisternis is. Zijn heiligheid is onbevlekt, Zijn gerechtigheid onkreukbaar, en zijn Waarheid onveranderlijk. Hij kan Zichzelf niet verloochenen. Hij kan niemand toegang geven, in zulk een gewichtige zaak, zo hij niet van dezelfde waardigheid is als Hijzelf.
2. Niet minder is het onmogelijk ten opzichte van Hem, Die met Zijn hart wilde Borg worden, en ten opzichte van hem, voor wie Hij zulks zou doen. Immers, het is de zondaar, die de schuldige is, één, die God in al Zijn deugden heeft verloochend, die God van de troon heeft willen stoten, en Hem de scepter ontwringen, die zelf op de troon wil zitten en God aan zijn lusten onderwerpen, ja, die heersen wil over de genade van Jehovah, en Hem verplichten om Zijn liefde te vestigen op moedwillige weerspannigen.
Wat schepsel zou voor zulk één als borg tot God naderen? Zou het de mens zelf zijn? Immers, die is de misdadige zelf. Zou die durven voornemen om voor God te verschijnen? Zijn hart zou hem beschuldigen en verwijten, dat hij tot een verbolgen Rechter ging, tot een verterend vuur, Jes. 33: 14. Zijn hart zou hem ontzinken, zijn consciëntie zou hem de voorsmaak van de hel doen ondervinden. Zou hij voor zijn hart willen naderen? Hij mocht duizenden, ja miljoenen van redenen bijbrengen en alle bedenkelijke werken en deugden op één stapelen, zijn hart zou er niet mee tevreden zijn, dat zou die borgtocht verachten, dat zou hem in het aangezicht tegenwerpen, dat al zijn denken en spreken en doen, niets anders dan enkel ongerechtigheid is. Job 9: 2, 3, Want hoe zou de mens rechtvaardig zijn bij God? Zo Hij lust heeft, om met hem te twisten, niet één uit duizend zal hij Hem antwoorden, enz. Jes. 64: 6: Wij allen zijn als een onreine, en al onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed. Hosea 14: 34. Ja, zijn hart zou hem verwijten, dat hij een vijand Gods en een slaaf van de Satan en een lijfeigene van zijn hartstochten en lusten is, waarom dat hij het niet hoeft te wagen om borg te worden, opdat hij niet mogelijk vóór de tijd, naar ziel en lichaam, verslonden wordt door de wraak van de Almachtige Zou hij voor een ander borg worden, daar hij in dezelfde staat is? Immers is zulks onmogelijk. Zal het een engel zijn? Ook die is onwaardig, en niet minder onmachtig; immers, de grootste onder dat hemels heirleger, (zoals er minderen en meerderen onder die sterke helden zijn) is een schepsel. In alles wat die zaligen hebben of vermogen, zijn zij evenwel afhankelijk van God, zo zij maar een ogenblik op zich zelf stonden. God zou zowel in hen als in de mensen dwaasheid en onmacht vinden. Zou een schepsel tot Jehovah als borg naderen? O nee. Ook heeft geen engel kracht, noch om de mensheid aan te nemen, om de Goël van de mens te zijn, noch om die mensheid te heiligen, noch om de toorn Gods te dragen, noch om het lichaam uit de dood op te wekken, noch orti de Satan de kop te vermorzelen, noch om de uitverkorenen uit zijn geweld te rukken, noch om hen te heiligen, noch om hen te bekeren. Veel minder heeft een engel of alle

engelen samen, recht en macht, om de kerk zich aan te matigen, van borg of hogepriester te zijn, noch ook om de uitverkorenen als een wettige bezitting te beheersen, noch ook om de voorbidder te zijn.

Ook is het onmogelijk ten opzichte van het rantsoen, met welke de borg bevoegd is om tot God te naderen.
I. Wat zou toch de mens voor Jehovah brengen? Alles wat hij heeft behoort de Heere toe, hij heeft het allerminste recht niet tot de schepselen, als uit zich en van zichzelf, en al bezat hij hemel en aarde, ook die zijn het maaksel van Gods handen, en daarom geenszins geschikt om zijn Gode heerlijk rantsoen te zijn. Zal de mens de vrucht zijns buik geven voor de zonde zijner ziel, of zijn eerstgeborene, voor zijne overtreding? Micha 6: 7. Het zou eerder tot verbittering van de ogen van Gods heerlijkheid zijn, en tot terging, dan tot verzoening. Want het zijn kinderen des toorns, een zaad der slang. En zijn zij uitverkoren, zij hebben zelf een borg nodig. Zal de mens God zijn deugden opdragen? Hij brengt een verfoeilijk kleed. Of zal hij met zijn hart borg worden, gelijk hier staat, het is toch tot ontsteking van Gods toorn.

a. De dood is de bezoldiging van de zonde, zij is de straf die God eist, en de deur, langs welke de zondaar ingaat in de eeuwige rampzaligheid.
b. In plaats dat hij in de dood zijn ziel zou uitstorten uit vrijwillige liefde tot Gods heerlijkheid, zo kan hij niet anders dan God onteren, ja Hem haten, en lasteren, zodat hij op het hoogste zou zondigen, als hij wanen zou God op het hoogste aangenaam te zullen zijn.

II. Wat zou ook een engel aan de Heere opdragen? Immers, ook die heeft niets, of hij bezit het ieder ogenblik in afhankelijkheid van God, en ofschoon een engel alles doet tot eer van Jehovah, echter zijn liefde is eindig; daarenboven ook het werk van God, ja, een enkele genadegift, behalve dat geen als de Goël der uitverkorenen, zijn ziel kan uitstorten in de dood. Daarenboven is er niets in de hemel of op de aarde, hetwelk geschikt is om alles, wat engelen en mensen zouden kunnen bijbrengen, te heiligen en God aangenaam te maken.
Maar in zonderheid wordt het Aäronitische priesterdom afgekeurd met daarbij het slachten en offeren en branden en wassen en bloed plengen van de wet van Mozes.
1. Het was onmogelijk dat Aäron, met het bloed der offerdieren, kon naderen, om de dadelijke verzoening teweeg te brengen.

a. Aäron was een priester van de wet der schaduwen; hij kon maar tot het stoffelijk altaar, en in het aardse heiligdom, tot een aardse troon naderen, en op een schaduwachtige wijze, met het bloed der redeloze dieren, verzoening doen, en zulks nog maar eenmaal des jaars.
b. Aäron was zelf een mens, en wel een zondaar, waarom hij op een voorbeeldige wijze voor zichzelf moest offeren, tot blijk dat hijzelf een hogepriester en offerande nodig had.
c. Ook was het onmogelijk, dat Aäron zijn hart tot een rantsoen kon opdragen, omdat hij niet machtig was God te verheerlijken met het uitstorten van zijn ziel in de dood: in tegendeel, hij offerde het bloed van stieren en bokken; dat was het offer dat de wet eiste; en het is duidelijk, dat die de gerechtigheid niet hebben kunnen aanbrengen.
Ja, die ganse offerdienst toonde openlijk, dat er een andere hogepriester nodig was.

Dit bleek nu:

a. Omdat het priesterdom van de een overging op de ander.
b. Omdat de offeranden dagelijks en jaarlijks herhaald werden.
c. Omdat in die offerdienst een gedachtenis was van de nog onverzoende schuld, en een handschrift getekend, dat voor de zonde nog niet dadelijk betaald was.
Het meeste, dat die offerdienst kon doen, was, de gelovigen te leiden tot de belofte in de beloofde Messias; en het verstrekte hen tot een onderpand van de verzoening, welke de Messias zou teweeg brengen. Bijgevolg gaf het priesterdom van Aäron getuigenis aan het Priesterdom van de Messias, als de Heerlijke en de Heerser van Israël.

2. Maar wanneer nu de Messias reeds gekomen, en door lijden volmaakt is, zo is het onmogelijk dat het priesterdom van Aäron langer zou stand houden; het zou tot verloochening van het Priesterdom van de Messias zijn, alsof Hij en Zijn offerande niet genoegzaam was, alsof er nog een andere hogepriester moest opstaan om de ware verzoening aan te brengen. Ja, alsof God niet het Priesterdom van de Zoon, Die de Jehovah Zelf is, maar een ander priesterdom had afgeschaduwd in de offerdienst van Levi; eindelijk, alsof de volkomenheid in het priesterdom van Aäron was, en alsof God behagen schepte in de dagelijkse en in de jaarlijkse offeranden naar de wet tot veroordeling van de zonde.
En immers, dat weerspreekt zichzelf, want:
a. Is in de offeranden der wet de verzoening, dan hadden de offeranden reeds lange tijd geleden moeten ophouden.
b. Is in de offeranden van de wet de verzoening niet te vinden, dan is het onweersprekelijk dat er een tweede priesterdom, en niet naar de ordening Aärons moest worden ingevoerd. Maar is dit het priesterdom van de Zoon, als de Hogepriester, naar de ordening van Melchizédek, dan is het noodzakelijk, zodra die Hogepriester gekomen is, en een genoegzame offerande opgeofferd heeft, dat het priesterdom van Aäron wijkt, en dat er verandering geschiedt in de wet, want de wet en het priesterdom hangen onafscheidelijk aan elkaar.
Maar getuigt God alleen dat niemand gereinigd is, om als borg, en als hogepriester tot Hem te naderen? O nee; het klemt te meer, dat Hij zegt: Wie is hij, die met zijn hart borg worde om tot Mij te genaken? Dan dat Hij zei niemand is er die met zijn hart kan borg worden .

Behalve het reeds gezegde, geeft deze spreekwijze te kennen.
1. Een heftige en doordringende waarschuwing, alsof God zei: Wie is hij, die zich durft verstouten, om met zijn hart borg te worden, om tot Mij te genaken? Hij zij, wie hij zij, hetzij mens of engel, of hogepriester naar de wet, hij zal gewis te schande worden.
Hij zal zich jammerlijk bedrogen vinden, met schaamte zal hij moeten terugdeinzen. Ik zal met hem spotten, en lachen in zijn schande, ja hij zal ten schouwspel gesteld worden, voor engelen en voor mensen.
2. Maar inzonderheid dreigt God hiermede, dat Hij Zijn pijlen op zulk een in Zijn verbolgenheid zal afschieten. Wie is hij, die zo vermetel is? Wie durft tot zo een top van weergaloze verwaandheid op te stijgen? Wie heeft de dappere heldenmoed, dat hij zo trots durft te zijn, dat hij tot Mij als borg zou genaken? Wel aan, is hij zo koen, hij verwachte vrij, dat hij door de donder Mijner mogendheden zal verpletterd worden. De bliksemen van Mijn verbolgenheid zullen hem verslinden. De stormwinden van Mijn gramschap zullen hem van Mijn aangezicht voor eeuwig wegstormen, en stortregenen van Mijn toorn zullen hem in het eeuwig verderf neerstorten. Zijn plaag

zal vreselijker zijn dan die van Korach, Dathan, en Abiram, welke Aäron het priesterschap benijd hebben. Hoe hoog verheft Jehovah het Priesterdom van Zijn Zoon? Hij verheft het tot een onbegrensde top van heerlijkheid, wanneer Hij allen afkeurt, die buiten hem zijn.
Hierdoor ontvangt dat Priesterschap de eer van weergaloosheid, niet alleen dat het geen weerga heeft, maar dat alles wat in de hemel en op de aarde heerlijk en voortreffelijk is in eeuwigheid de heerlijkheid van het Hogepriesterschap van de Vorst Messias in gene dele kan evenaren. Daar Jehovah de onmacht van het ganse schepsel openlijk tentoonstelt, daar verheerlijkt Hij de waardigheid, de macht, en de roemruchtige heerlijkheid van de Zoon. Ja, Hij roept Hem daarmede uit als de alleen algenoegzame Hogepriester, Die alleen waardig is om tot God te naderen, en alleen machtig om in Zijn Borgtocht Jehovah te verheerlijken, en de wondere samenloop van al Zijn aanbiddelijke deugden te beantwoorden; ja, Die alleen tot luister van Zijn onkreukbare volmaaktheid bevoegd is, en gerechtigd om aan Zijn rechterhand te zitten, en de scepter te zwaaien, ja, om alles te doen zwichten, en aan Zijn wettige alleenheerschappij te onderwerpen.

Maar wat wonder, deze Heerlijke, deze Heerser bezit alles, wat in die hogepriester vereist wordt, die met vrijmoedigheid tot Jehovah zal naderen om de verzoening te doen.
1. Hij is de nabestaande van Jehovah, de Man, Zijn Metgezel, Zach. 13: 7. De Man Zijner rechterhand, Ps. 80: 18. Van dezelfde volmaaktheid met de Vader. Hij is de Zoon van de vermakingen van de Vader, Spr. 8: 38. Het volstrekt volmaakte voorwerp van Zijn liefde, hoogachting en vreugde, Jes. 42: 1. Wie zal Zijn Zoon geen toegang geven, Zijn Eerstgeborene, ja Zijn Enig geborene? Die de wettige erfbezitter van het Koninkrijk is? Wie kan de Vaderlijke liefde van God omtrent Zijn Eniggeborene begrijpen? Ook is Hij de wettige nabestaande van de uitverkorenen, hun Bloedvriend, ja hun eigen en eerstgeboren Broeder, op welke alleen het recht van lossing berustte, als alleen waardig en machtig. Hij is door een band van broederlijke liefde aan hen verbonden.

2. Hij heeft een volstrekt volmaakte liefde tot Zijn Vader, en tot Zijn broederen.
Zijn liefde is onbevlekt, en zij heeft niet de minste schaduw van omkering. Hij kan de eer van Zijn Vader, en het heil van Zijn broederen, volstrekt zuiver beminnen, en in alles beogen en vertonen. Hij heeft een blakende en onbesmette ijver voor Zijns Vaders Huis. De hoogheid, ja, al de deugden van Jehovah zijn geschonden; het heil van Zijn broederen is verwaarloosd, en daar ligt een gruwelijke schandvlek op het Huis van Zijn Vader. Zijn Naam wordt de ganse dag gelasterd. Maar Zijn liefde is sterk als de dood. *Vele wateren zouden deze liefde niet uitblussen,* Hoogl. 8: 6, 7. Hij wil in Zijn bloed, de heerlijkheid van Zijn Vader, in haar volle luister vertonen, en door gehoorzaamheid tot de dood het heil voor Zijn broederen verwerven. Door gerechtigheid en gericht wil Hij de Satan, de zonde, de boze vazallen van de Duivel de mond stoppen, schoon het niet minder dan door het dragen van den vloek te doen was. Zo groot, zo vrijwillig, zo zuiver, zo bestendig is Zijn liefde,

3. Hij is ook volkomen algenoegzaam, om dit alles Gode heerlijk uit te voeren.
a. Daar is geen gebrek aan Hem, Hij behoeft de proef van Jehovah niet te vrezen. Hij is de Schoonste der mensenkinderen, Ps. 45: 3. *Alles wat aan Hem is, is zeer begeerlijk,* Hoogl. 5: 16. Zijn kennis is heilig, Zijn liefde zuiver en onveranderlijk, Zijn genegenheden zijn rein, bezadigd en standvastig. Niet één gedachte kan

afwijken van de eer Zijns Vaders en het heil Zijner broederen. Geen bedrog is er in Zijn mond geweest. Hij kan zeggen:. Wie zal met Mij twisten? Hij is aan Mijn rechterhand, Hij is Mijn Nabestaande, Die Mij rechtvaardigt Jes. 53: 50.

b. Hij bezit al de vereiste hoedanigheden. Hij is de algenoegzame El-Schaddai. Zijn wijsheid is ondoorgrondelijk om het werk der verlossing zo te beleggen en uit te voeren, dat al de deugden Gods daarin uitblinken, en alles tot het rechte einde bestuurd wordt: Zijn voorzichtigheid is onwrikbaar, om al de beraadslaagde middelen recht te gebruiken. Zijn heiligheid is onkreukbaar, om in alles te tonen, dat Hij alles doet uit liefde tot Zijn deugden; en Zijn gerechtigheid is onwankelbaar om Gode te geven dat Godes is, en Zijn naasten wat des naasten is, en om in Zijn ganse rijksbestuur zulks te vertonen tot beloning en tot wrake. De Geest, Die des Vaders is, is ook des Zoons; door Dien kan Hij Zijn mensheid met al de nodige gaven voorzien, opdat die de raadslag Gods versta, en bekwaam zij om die te gehoorzamen, ja, opdat die betamelijk deel zou hebben in de heerlijke majesteit, en hoogheid van de Godheid, over de uitverkorenen.

4. Hij heeft ook een onwederstaanbare almacht.
a. Om de toorn des Vaders te dragen, in de Mensheid met kracht te ondersteunen, en uit de dood op te wekken.
b. Om de slang de kop te vertreden, om de zonde te vernietigen en de vloek weg te nemen, om de dood, het graf en de hel hun krachten te ontwringen.
c. Om Zijn broederen uit het rijk des duivels te rukken, en vrijwillig gehoorzaam te maken, om hen door Zijn Geest te heiligen en te bewaren, en in alles hun heil te bevorderen: ja om hun lichamen uit het stof tot heerlijkheid op te wekken, en al de vijanden van Zijn kerk te onderwerpen.
Als zulk één is Hij waardig, wijs, heilig en sterk, om als koninklijke Hogepriester tot God te naderen, en aan Zijn rechterhand op de troon te zitten. Behalve deze waardigheid, die Hij als God-Mens heeft, draagt Hij ook het sieraad, dat het de wil en het welbehagen des Vaders is, dat Hij het Priesterambt bedient, en op de troon gaat zitten. De Vader heeft Hem uit vrije liefde tot die heerlijkheid uitverkoren, eer de wereld was; Hij heeft Hem beloofd, en op de bestemde tijd volgens Zijn eeuwig welbehagen geroepen, en gezonden met Zijn Geest, Jes. 48.

5. Deze Borgtocht doet zich bij de eerste opslag aangenaam voor aan de consciëntie van een arme en reddeloze zondaar. Het gezicht van schuld, het gevoel van onmacht en vloek- waardigheid, het beseffen van Gods algenoegzaamheid, liefde en genade, de heerlijkheid, de betamelijkheid, depsierlijkheid van de borgtocht, dit alles en wat nog meer kan bijgebracht worden, dat doet zich zo beminnelijk, en toestemmend voor, dat de ziel liefelijk gedrongen wordt, om die borgtocht te prijzen. Zij zegt Amen, zij juicht Jehovah daarin toe, en betuigt: Al Uw doen is majesteit en heerlijkheid, mij geschiede naar Uw woord.
Wanneer Jehovah de onmacht en de onwaardigheid van het ganse schepsel zo openlijk betuigt, onder de roem van het Priesterdom van de Vorst Messias, zo doet Hij zulks met een eed.
Daar is zoveel verborgen geveinsdheid, en waan van eigengerechtigheid in de mens, dat hij nauwelijks geloven kan, dat hij niets heeft, schoon het duidelijk in het Heilig Woord betuigd wordt. Dit weet God, daarom bevestigt Hij Zijn getuigenis met een eed: "spreekt Jehovah."

1. Deze Naam getuigt.

a. Dat God volstrekt volmaakt is; van Zichzelf noodzakelijk, eenvoudig, eeuwig, algenoegzaam, onafhankelijk.
b. Dat God in Zichzelf, in Zijn deugden, in Zijn raadsbesluit, belofte, verbond, en zeden, onveranderlijk is.
c. Dat Hij getrouw is, om uit te voeren, hetgeen Hij voorgenomen en beloofd, en waartoe Hij Zichzelf verbonden, en met een eed verplicht heeft.

2. Jehovah spreekt: *Wie is hij* enz.
a. Jehovah, van wie het schepsel alles heeft, van wie het in alles afhankelijk is, Die Zijn eer aan geen schepsel kan mededelen.
b. Jehovah, Die getrouw is, om Zijn Zoon met die eer te bekronen, die Hij aan Hem, bij wijze van verbond, heeft beloofd; Die Zijn uitverkorenen met die heerlijke Borg en Hoogepriester zal begiftigen, Die Hij duidelijk heeft beloofd, en zichtbaar heeft afgebeeld; ja, Die al Zijn wederpartijders, die zichzelf tot borg opwerpen, of een andere hogepriester verkiezen of aanhangen, zal straffen, en in het uiterste verderf storten. Dit zegt Jehovah! En daarom: Wie is hij die met zijn hart borg worde om tot Mij te genaken? Hoort Jehovah, Ps. 2: 6: Laat Joden en heidenen de Gezalfde des Heeren, Zijn koninklijke majesteit benijden, en trachten te verdonkeren, het zal niet baten. *Ik toch heb Mijn Koning gezalfd over Sion, den berg Mijner heiligheid.* Ps. 110: 4: Laat het verbasterd christendom, en herlevend jodendom, een ander priesterdom trachten in te voeren; zij zullen toch te schande worden: de Heere heeft gezworen, en het zal Hem niet berouwen: u bent Priester in der eeuwigheid, naar de ordening van Melchizédek. Brengt dit nu tot het oogmerk van Jehovah. Daar is niemand, die met zijn hart borg kan worden om tot Mij te genaken, spreekt de Heere. Daarom zal Israëls Heerlijke uit hem zijn en zijn Heerser uit het midden van hem voortkomen. Dit vooronderstelt, dat God heeft voorgenomen de uitverkorenen met Zich te verzoenen en in genade aan te nemen. Dit grote werk moest geschieden, met betoning van Gods heiligheid en wrekende gerechtigheid, in een genoegzaam zoenoffer.

Dit kon de Vader niemand opdragen, dan alleen Hem, Die de Jehovah Zelf was, te weten, de Zoon.

a. Dewijl de borg God en mens moest zijn, en zulk één uit de schepselen niet kon te voorschijn komen, zo zal Jehovah de Zoon, in het vlees geopenbaard worden, om met Zijn hart Borg te worden.

b. Omdat het nu genoegzaam blijkt, dat alle mensen zondaars zijn, onder de vloek, en onmachtig, en een uit de mensen moet naderen tot God, om Hem in een algenoegzaam rantsoen de eer van Zijn deugden te geven, zo zal Jehovah Mens worden, om tot God te naderen.

Dewijl God de belofte gehecht heeft aan Israël, aan Juda, aan David, en dewijl het nu genoegzaam blijkt, dat uit Israël zulk één geenszins kan voortkomen, daar ook het verbondsvolk van God onder de vloek en onmachtig is, gelijk ook de wet, en het priesterdom van Aäron, de verzoening geenszins zal of kan teweegbrengen, daarom zal Israëls Heerlijke en Heerser uit Jacob, uit Juda, uit David zijn. Hoe loffelijk getuigt ook de Heere, van het alleen algenoegzame Priesterschap van de Messias, in de geschriften der Apostelen? Hoort Petrus, Hand. 4: 12. Hoe onwedersprekelijk beweert Paulus, dat ons zulk een Hogepriester betaamde, Hebr. 7: 25, 26. Zulk één kon niet opstaan uit de mensen. Daarom betaamde het God, de overste Leidsman der zaligheid door lijden te heiligen. Want Hij die heiligt, en zij die geheiligd worden, zijn allen uit één. Hebr. 2: 10, 11. Hoort diezelfde apostel over de onmacht van het priesterdom van

Aäron. Hebr. 5: 3. hfdst. 7: 11, 18, 19. hfdst. 8: 7, hfdst. 9: 7-10 en hfdst. 10: 1. Hoe krachtig beweert hij de afschaffing der wet, door tussenkomst van een ander Priesterdom. Hebr. 7: 12. Hierom kan de wet van Mozes geenszins bestaan met het Priesterdom van Christus Jezus. Dit toont Petrus, Hand. 5: 10, 11, en Paulus in de brieven aan de Romeinen, Galaten, Colossenzen, en Hebreeën. Hoe waardig spreekt die apostel van de heerlijkheid van de Messias, doorgaans in zijn brieven. Maar God heeft niet alleen in Zijn Woord betuigt, dat het priesterdom van Aäron krachteloos was, en geenszins het Christelijk Priesterdom bestaan kon. Maar ook zichtbaar, nadat in de tempel, naar het getuigenis der historiën, een stem gehoord was: *Laat ons van hier gaan;* heeft God, stad, tempel, altaar en heiligdom, geheel uitgeroeid, nadat in de tweede tempel reeds vele blijken waren gegeven van de naderende omkering van die heerlijkheid; en zo menigmaal als de Joden de offerdienst hebben willen hervatten, heeft God zulks verhinderd, en omdat zij aan het vorige priesterdom bleven, heeft God hen onder de vloek besloten.
Hier zien wij in het voorbijgaan de onmacht van het ganse schepsel, en de noodzakelijkheid van een Gode waardige Borg. Hier zien wij onloochenbaar, dat de Zoon van God een eigenlijke Borg is geweest, Die de zaak der uitverkorenen op Zich heeft genomen en in de plaats des zondaars tot God met offerande is toegetreden, om de verzoening te doen. Ja hier zien wij duidelijk, dat het Priesterdom van de Vorst Messias geen weerga dulden kan.

TOEPASSING
I. Ongelukkig Jodendom, dat nog hunkert naar het bloed- plengen op Moria, door een hogepriester naar Aärons ordening! O verblind pausdom, dat een nieuw priesterdom, dat andere medeborgen, en middelaars heeft ingevoerd! Ellendigen, die onder de genaamde christenen, door hun eigen werken, als de wanschepsels van die opgeschikte afgod, de vrije wil, met vrijmoedigheid tot God durven gaan! Hoe deerlijk zal hun staat, hoe verschrikkelijk hun lot zijn, als zij met hun offer te samen zullen weggestormd worden van voor Gods aangezicht.
Ach, dat dit woord van beschaming, en bedreiging door de heiligende werking van Gods Geest in hun harten mocht ingaan. *Wie is hij die met zijn hart borg wordt om tot Mij te genaken? spreekt de Heere*. Maar wat meent gij, toehoorders, dat alleen die buiten zijn, te bestraffen zijn, en niet ook die onder ons zijn? Wie weet, hoe velen onder de genaamde Gereformeerden, door eigengerechtigheid en deugden, wanen voor God te kunnen bestaan? En daarom is hun staat te reddelozer, en hun misdaad te onverantwoordelijker, omdat hun inbeeldingen en soms hun woorden, met Christus Offerande en Borgtocht pralen. Maar als men hen onderzoekt, men moet ijzen voor die wangedrochten, die er tevoorschijn worden gebracht.

1. Sommigen zeggen: zij zijn geen Turken of Joden, of atheïsten, die God niet kennen. Maar zij zijn Christenen van Godzalige ouders geboren, en in de Gereformeerde leer opgevoed.
2. Anderen hebben nog enige kennis, en weten van de waarheid wat te praten. Ja, als men iemands Godzaligheid wil prijzen, dan zegt men; hij of zij heeft aardige kennis, en dat schijnt grond genoeg om tot God te naderen. Waar wil dat heen? daar iemand met wat meer, dan algemene kennis kan verloren gaan, 1 Cor. 13: 12.
3. Sommigen hebben een ijver voor de Gereformeerde Godsdienst. Zij kunnen heftig tot toornigheid toe voor dezelve strijden, zij zouden niet Rooms, of Sociniaans worden, en dat is het al. Maar evenwel grond genoeg om tot God te naderen.
4. Sommigen willen door het geloof zalig en gerechtvaardigd worden, zonder dat zij

nog ooit krachtdadig door de Geest tot Christus Offerande toevlucht hebben genomen, en met die Hogepriester één geest zijn geworden.
5. Anderen zijn zeer vlijtig, in het lezen en horen van Gods Woord, en het gebruik van de Bondzegels, zonder dat zij nog van de droesem van eigenwaardigheid en sleurdienst zijn afgerukt; zij bidden, zij danken, zij zingen lofzangen. Maar die door de Geest van Christus op het Altaar van Zijn verdiensten te leggen, als de vruchten van Zijn gerechtigheid, en niet zonder die Hogepriester te durven bidden, ach, dat zijn zaken die niet eens in gedachten komen.
6. Anderen brengen een reeks van deugden bij, sommigen zo naakt en mismaakt, dat men schrikken moet; zij zijn niet als die en die, zij zijn ook nog zo en zo niet, en op zijn best zijn het zulke zaken waar de heidenen, schoon zij meer glans gaven, mede naar de hel zijn gegaan.
7. Sommigen, die nog wel het aller-verste schijnen te komen, worden nog wel overtuigd, bekommerd en beangstigd, ja, wanhopen bijna soms. Maar wat dan? Gaan zij in verloochening van eigen gerechtigheid en kracht, als ellendigen, als verlorenen, tot Christus offerande en gerechtigheid? O nee, het is alsof zij met Christus en Zijn offerande zouden verloren gaan.
Nee, zij gaan liever aan het werk: plichten, deugden, heiligheid; daarmede wanen zij voor God te zullen bestaan. Als die wat ijverig, wat gevoelig en met vreugde vermengd zijn, dan is alles rust en vrede. Maar worden zij dodig en ijverloos, dan geven zij het op. Worden de begeerlijkheden te sterk, zij keren weder tot de wereld, en tot de zonde, welke zij schenen ontvloden te zijn. En wat wonder? Zij hadden zich door Christus bloed niet laten verzoenen met God, zij gaven God de eer niet, dat zij uit kracht van Christus offerande, de Geest zouden afgeëist hebben, om uit en tot God hun plichten te verrichten.
Men zou niet geloven dat de zondaar zo bezwaarlijk daartoe kan komen dat hij alleen in Christus' offerande, tot God naderde, indien de ondervinding zulks niet bevestigde. Veel eerder durft de mens met ijver, met plichten en deugden, al komen zij maar uit drift voort, en uit vreze voor de hel, tot God te naderen, dan dat hij als een arme, als een reddeloze, ja, als bij zichzelf veroordeeld zich op de volmaakte Offerande en voorbede zal neerleggen, en van daar het werk der heiligmaking beginnen.
Ach, toehoorders, gedenkt aan dit woord van Jehovah! Schrikt voor deze vreselijke bedreiging. Zo gij niet in Christus gevonden wordt, hebbende Zijn gerechtigheid, gij zult zekerlijk te schande worden en voor eeuwig verloren gaan. Buiten Christus is niets als toorn, verbolgenheid met wraak en gramschap. Heeft God Israël zo vervaarlijk hun misdaad bezocht, ziet toe, dat uw einde nog niet rampzaliger zij, als die in meerder licht u van Christus onttrekt, en naar de wereld of naar uw eigen gerechtigheid en schijndeugden hunkert. Wordt dan nu nog wakker. Erkent uw beklaaglijke toestand. Beseft uw ellende, onmacht! Erkent des Vader en Christus liefde, laat u met God in Christus verzoenen! Aanbidt en eert hem, als de alleen algenoegzame Hogepriester.

II. Maar wat u aangaat, kinderen Gods! U bent het, ja gij alleen, om welkers zaligheid deze aanbiddelijke en hooggeduchte Raad is opgericht tussen de Vader en de Zoon. Het is de verlossing van uw zielen, om welke Godeerlijk te verrichten, de Zoon van Gods liefde tot Borg en tot Hogepriester is verkoren en gezalfd. Het is de grootheid en de gruwelijkheid van uw zonden, en het vrije welbehagen van de Vader, uit welke die beminnelijke deugden, van barmhartigheid en genade, lankmoedigheid en verdraagzaamheid, als uit een ondoorgrondelijke afgrond zijn opgerezen. Maar het is de onbevlekte heiligheid, onkreukbare gerechtigheid en onwrikbare waarheid van de

Vader, welke de stralen van de zaligmakende genade, niet dan door tussenkomen van een algenoegzame Borg, lieten neerschitteren op de uitverkorenen. Maar door deze Hogepriester en Zijn offerande, schieten de stralen met een gadeloze glans in de afgrond van ellende, op de zondaar neder, om hem tot wijsheid, liefde, heiligheid, sieraad, vreugde, en luister te omvangen.

a. Verwondert u, bondgenoten van Jehovah! Staat verbaasd over deze onderhandelingen tussen de Vader en de Zoon! Laat het uw verwondering voor eeuwig wegrukken, dat die raadslag zo juist, zo gepast, zo op de gezette tijd, na zo vele vooraf gezonden tekenen, is uitgevoerd! Laat uw hart eens los, laat het zich verliezen in die diepte; daar is geen grond, daar is geen peil; gaat hoe langer hoe verder, uw verliefde verbaasdheid zal toch nooit, zelfs, hiernamaals, niet bepaald worden; hier zijn zaken die de aller-opgetogenste verwonderingen te boven gaan.

b. Vernedert u met diep ontzag voor de Heere, aanbidt met heilige vreze de onbevlekkelijke heiligheid van Jehovah. Siddert met vreugde voor Zijn wrekende gerechtigheid. Gedenkt met beving aan de genade en barmhartigheid aan u bewezen, in de bloedige offerande van deze Hogepriester. Erkent toch vooral hoedanig u waart, toen God op u neerzag, hoe God u aanmerkte in Zijn raadsbesluit, hoe Hij die Borg voor u afzonderde, en hoe Hij Hem uitzond in de wereld, en hoe de bliksemen van Zijn toorn, en de pijlen van Zijn grimmigheid, in plaats van op u, op Hem verschoten werden. Toen uw Borg tot God naderde, toen Hij Hem tot een schouwspel stelde, en tot een doelwit voor de woedende helse machten.
Overdenkt gaarne uw voorgaande staat, hoe zondig, hoe gruwelijk, hoe mismaakt, hoe vloek- en doem-, en helwaardig, hoe reddeloos en hopeloos uw staat was. Immers, hemel en aarde moesten verlegen gestaan hebben, en u hopeloos neerzitten, ja voor eeuwig ter helle neerstorten, indien Jehovah naar Zijn vrij welbehagen, Zijn Zone niet geschonken, en tot Borg aangesteld had. Verdwijnt uit uw gezicht, zinkt weg van zalige schaamte, versmelt in verlegenheid, wat u de Heere vergelden zult, wandelt in vreze de tijd van uw inwoning.

c. Roemt de drieënige God, verheft die geduchte vrederaad. Prijst de ontfermingen van de Vader, de liefde van de Zoon, de bereidwilligheid van de Geest. Verheerlijkt de Borg en Hogepriester, in Zijn volmaaktheid, waardigheid en algenoegzaamheid van Zijn Priesterlijk Sieraad, en Zijn weergaloze offerande. Prijst Zijn Broederlijke, Zijn onbevlekte, Zijn volmaakte ontfermingen, ja, Zijn medelijden, uit eigen bevindingen ontstaande. Houdt deze enige Hogepriester in grote waarde, schat Hem boven alles, laat de ganse wereld bij Hem als een stofje zijn.

d. Bespiegelt veel dit weergaloze Priesterschap, tracht het van alle zijden in te zien, laat dat gezicht uw hemel op aarde zijn, en als een beker van reine wellusten.

c. Hunkert nooit naar eigen gerechtigheid, kracht of waardigheid. Maar houdt u ten volle tevreden met deze Hogepriester. Dan zal Christus u gedurig toeleiding geven tot de troon der genade, Hij zal uw gebeden aangenaam maken, en de zegen voor u eisen van de Vader. De Vader zal uw gebeden horen, en de gerechtigheid en de zegen doen beërven, en hierna met Zijn beeld verzadigen. Amen.

5e Predicatie over Johannes 12: 24.

Indien het tarwegraan in de aarde niet valt en sterft, zo blijft hetzelve alleen

Vol kracht zijn de woorden van David, Ps. 97: 11: *Het licht is voor de rechtvaardigen gezaaid, en vrolijkheid voor de oprechten van hart*. Volmaakte wijsheid en eeuwige blijdschap heeft God weggelegd voor al Zijn liefhebbers; een wonder- heerlijk en onbegrijpelijk goed, God te kennen gelijk Hij is, verzadigd met Zijn beeld, een zon van vlekkeloze heiligheid en zuivere vreugde. Dit is gezaaid voor de gunstgenoten van Jehovah. Onfeilbaar zullen zij dit ontvangen. Want het is gezaaid:
1. In Gods eeuwig voornemen in Christus, in de Borgtocht, zoenofferande en voorbede van Gods Zoon, in het verbond, in de beloften en eden van den algenoegzame en onveranderlijke God.

2. Het is gezaaid in de rechtvaardigen in het Goddelijk beeld, dat in de wedergeboorte in het hart gegraveerd wordt, en alles in zich bevat, wat tot in eeuwigheid daar uit zal voortspruiten, in de verzegeling, in het onderpand, in de bewaring en voorbede des Heilige Geestes. Maar dit grote heil spruit niet aanstonds uit. Vele stormwinden van verzoekingen waaien over dit zaad heen. Vele plasregens van tegenheden en verdrukkingen storten op hetzelve neder. Een felle winter, een strenge koude van geestelijke verlatingen schijnt de verwachte oogst te zullen beletten; maar dit is noodzakelijk. Door vele verdrukkingen moeten wij ingaan in het Koninkrijk Gods, Hand. 14: 22. Niemand wordt gekroond, tenzij hij eerst wettelijk gestreden heeft, 2 Tim. 2: 5, Rom. 8: 17. Maar zo noodzakelijk als het is, zo zeker is ook de gewenste uitkomst. De korte verdrukking, die zeer haast voorbij gaat, werkt de rechtvaardigen een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid, 2 Cor. 4: 17. Ja, hoe feller de strijd geweest is, zo veel kostelijker, zo veel luisterrijker is ook de kroon; hoe groter lijden, hoe groter heerlijkheid.
Maar het is geen wonder, dat dit zo toegaat; zo heeft het zich ook toegedragen met het Hoofd en de Koning der uitverkorenen, Christus Jezus. Hij kon niet ingaan in Zijn heerlijkheid, dan alleen langs de weg van lijden. Hij kon niet tot de troon verheven worden, voordat Hij Zich tot in de dood vernederd had. De heidenen waren hem beloofd tot een erfdeel, en de einden der aarde tot Zijn bezitting, Ps. 2: 8. Hij zou heersen van zee tot zee, en van de rivieren tot aan de einden der aarden, Ps. 72: 8. Alle dingen zouden Hem onderworpen worden, Ps. 8: 7. Maar Hij moest eerst sterven, een Zoenofferande worden en Zich tot in het graf vernederen. Zo dit niet ware, onmogelijk was het, dat Hij als Koning over Zijn verlost erfvolk kon heersen, en Zijn onderdanen in Zijn gemeenschap de zaligheid doen beërven. Maar wanneer Hij Zijn ziel tot een schuldoffer stelde, het was onmogelijk, dat Hij dan geen zaad zou zien en verzadigd worden, Jes. 53: 10, 11. Deze zielsverrukkende verborgenheid stelt de Zaligmaker onder een juist en sierlijk voorbeeld voor in de woorden van onze tekst.
Wanneer deze woorden op zichzelf worden aangemerkt, zoals ze staan in het verband met de voorafgaande, dan schijnen ze vreemd voor te komen. Maar zij zullen helder, en vol zoete inhoud zijn, wanneer wij die in het volle verband met het voorafgaande en volgende zullen beschouwd hebben.

In het eerste deel van dit hoofdstuk wordt verhaald, dat Jezus bij Lazarus en zijn zusters een avondmaal hield, vers 1, 2 en aldaar door Maria gezalfd werd, vers 3-8, wanneer er vele Joden kwamen, om Hem en Lazarus te zien, aan wie zulk een groot wonderwerk geschied was, vers 9-11.

In het tweede deel van dit hoofdstuk vindt men de zegepralende intocht van Christus in Jeruzalem, als de Koning Israëls, vers 12-16. Onder dat eenstemmig gejuich wordt het wonder aan Lazarus geschied, uitgeroepen, vers 17. Dit lokte vele mensen uit om Jezus tegemoet te gaan, hetwelk de Farizeeën ontsteld en twijfelachtig maakte, vers 18, 19.
Onder dit gedrang waren ook enige Grieken, (heidenen); deze hadden begeerd Jezus te zien, hetwelk Hem aangekondigd wordt, vers 20-22. Hierop zegt Christus, dat de ure daar was, dat Hij zou verheerlijkt worden, vers 23, dat Hij ter rechterhand Gods zou geplaatst, en tot Koning over de gehele wereld gezalfd worden; dat Hij alle macht in hemel en op aarde zou hebben, dat alle heidenen zouden komen, om Hem aan te bidden, en voor hun Koning te erkennen.
Maar opdat Hij Zijne discipelen niet zou sterken in hun vleselijke gedachten, aangaande Hem en Zijn Koninkrijk, en opdat Hij hen aangaande Zijn vernedering niet tot een aanstoot mocht zijn, zo betuigt Hij hen niet alleen, dat Hij, eer Hij verheerlijkt werd, sterven moest. Maar ook hoedanige dood Hij sterven zou, namelijk een zegepralende dood vol heerlijke vruchten, wel door een bitter lijden. Maar achtervolgd door een gehele reeks van heerlijkheden. Dit blijkt duidelijk in de acht volgende verzen, welk gesprek van Christus met een tussenrede besloten wordt te weten, dat Hij dit gezegd had, betekenende, tot troost, en aanmoediging, en waarschuwing van Zijne discipelen, hoedanige dood Hij sterven zou, vers 33. De voorgelezen woorden behelzen en vertonen ons de aller- noodzakelijkheid van de dood des Middelaars, tot heil van Gods uitverkoren volk.

Ter verhandeling daarvan, zullen wij.
Eerst, *de gelijkenis op zich zelf aanmerken: Indien het tarwegraan in de aarde niet valt en sterft*, enz.
En dan zullen wij de zaak, daardoor afgebeeld, nader beschouwen, in dier voege, dat wij,

A. **Christus, bij het Tarwegraan vergeleken, zullen beschouwen.**
B. En dan de noodzakelijkheid van Zijn dood tot heil der uitverkorenen overwegen, afgebeeld door de noodzakelijkheid van het vallen der tarwegraan in de aarde, en het sterven daarvan.

Wij zien dan eerst een eenvoudige, maar echter een zinrijke gelijkenis. Christus spreekt van een tarwegraan, dat niet in de aarde valt en sterft, enz. Hij zegt, dat het alleen blijft, dat is, het blijft zoals het is, het wordt niet vermeerderd, daar komen geen andere granen uit voort. Dit is een wonder in de natuur, en nochtans, de dagelijkse ondervinding maakt dit heel duidelijk. Uit de dood komt het leven, en een veelvuldig leven; uit de verderving, zo het schijnt, een nieuw heugelijk wezen, uit de vernietiging een grote vermeerdering, en uit het verlies een heerlijke winst.
Het tarwegraan bevat in zich die deeltjes, en op zo'n wijze, dat daaruit vele andere aren kunnen voortkomen. Maar het moet in de aarde geworpen worden, en daar sterven; dat is, losgemaakt worden. De beweging van het groeizame vocht in een welbereide aarde, geholpen door een matige regen, maakt de inwendige deeltjes van het tarwegraan los, scheidt die vanee, en dringt die door den barst henen, door een gedurige beweging, de zon trekt door de hitte van zijn stralen, onder een liefelijke regen, de uitspruitsels door de oppervlakte van de aarde henen, en zo groeit de vrucht opwaarts, trekt haar voedsel tot een volle rijpheid uit de wortel, en brengt uit één korrel vele andere voort.

Maar dit is de buitenzijde, hieronder is een groot geheim verborgen. Dit zinnebeeld vertoont ons het weergaloos werk der zaligheid in Christus, alsook de wonderbare vereniging van de uitverkorenen met hun Hoofd en Oorsprong. De Heere Christus vergelijkt Zichzelf bij een tarwegraan, inzonderheid ten opzichte van de uitverkorenen, als Die hen allen in Zichzelf bevat, in Zijn eeuwig welbehagen, in het verbond met de Vader. Maar indien Hij niet leed en stierf en begraven werd, het was onmogelijk, dat Hij hen zou kunnen voortbrengen, rechtvaardig en heilig in Hem, uit Hem en door Hem, en in Zijn gemeenschap verheerlijken. Maar indien Hij stierf, was het onmogelijk dat Hij dan geen vrucht zou zien.

A. De Zaligmaker vergelijkt Zich bij een tarwegraan, en waarlijk, *daar is een heilige overeenkomst tussen het tarwegraan en tussen de Heere Christus.*
1. Het tarwegraan is een vrucht der aarde, en wel van de edelste vruchten. Zo ook Christus naar Zijn Mensheid, .Jes. 4: 2, de vrucht der aarde tot voortreffelijkheid. Hierdoor wordt Hij ook door het cederhout afgebeeld in de ark des verbonds, in de tempel en tabernakel. Ook wordt Hij onder het zinnebeeld van een teder takje van de hoge ceder voorgesteld, Ezech. 17: 22, 23. Als een rijsje en scheut, Jes. 11: 1. Als een rechtvaardige Spruit, Jerem. 23: 5.
2. De tarwe is zwaar van gewicht; zo is in Christus een uitnemend gewicht van Goddelijke volmaaktheden: Hij is God met de Vader en de Heilige Geest; van dezelfde eeuwigheid en heerlijkheid; de Schoonste der mensenkinderen, Ps. 45: 3. Gans begeerlijk, Hoogl. 5: 16. Van Hem kan gezegd worden: Michaël, wie is gelijk God.
3. De tarwe is vet, Deut. 32: 14. Het vette der nieren van tarwe. De Geest des Heeren Heeren is op Hem, Jes. 61: 1. God geeft Hem de Geest niet met mate, Joh. 3: 34. God heeft Hem gezalfd met vreugdeolie boven Zijn medegenoten, Ps. 45: 8. Hij is die Heilige, in wie de zalving als in een springbron en beek is voor de gelovigen.
4. De tarwe is bekwaam tot spijs, Ps. 81: 17, zo is ook Christus.

a. Voor de Vader, als het voorwerp Zijner vermakingen, Spr. 8: 30. In Welken Zijn ziel een welbehagen heeft, Jes. 4: 1, Matth. 3: 17 en 17: 5. In dit opzicht is Hij ook afgeschaduwd in het spijsoffer. Christus lichaam was dat slachtoffer, alsmede dat spijsoffer hetwelk God behaagde Ps. 40: 7, 8, 9. Hebr. 10: 12.

b. Christus is ook de spijs voor Zijn volk, dat Brood des levens, dat uit de hemel nedergedaald is, Joh. 6: 51. Door een levendig geloof wordt Hij gegeten.

5. De tarwe moet verbrijzeld, gekneusd en gemalen zijn, zal ze tot spijs dienen. Zo moest Christus aan het kruis gebroken, en door de dood verbrijzeld worden, zou Hij een genoegzame offerande voor God, en een zaligmakende spijs voor de uitverkorenen zijn.
6. Het tarwegraan is ook bekwaam, om andere graankorrels voort te brengen. Maar dan moet het noodzakelijk in de aarde vallen en sterven, anders is het onmogelijk dat het vrucht zou kunnen dragen. Zo is ook Christus machtig, uit kracht van Zijn eeuwig welbehagen, en van het vredeverdrag, door Zijn Geest velen voort te brengen, om over dezelve te heersen, en in hen te leven, en vrucht tot heiligmaking en heerlijkheid te dragen. Maar dit kan niet geschieden, of Hij moet nederdalen in de benedenste delen der aarde, en sterven.

B. Dit is het waar de Heere Jezus op doelt in dit doorluchtig voorbeeld. Hij zegt: Indien het tarwegraan in de aarde niet valt en sterft, zo blijft het alleen. Hij geeft daarmede te kennen, dat Hij geen onderdanen, geen Koninkrijk verkrijgen kon, en Zijn volk geen zaligheid kon hebben, indien Hij niet stierf.

Mogelijk gebruikt Christus deze spreekwijze in de aarde te vállen, en niet daarin geworpen te worden, om ons te leren, dat Hij wel overgegeven is door de Vader. Maar gewillig, zodat Hij Zichzelf gegeven heeft. Hij was in de wereld gekomen, om Zijn ziel te stellen tot een rantsoen voor velen, Matth. 20: 28, I Tim. 2: 6 Hij heeft Zich overgegeven tot een slachtoffer en offerande, Efez. 5: 2, Gal. 2: 20. Hij lag het leven van Zichzelf af, Joh. 10: 18. Zo noodzakelijk, zo onvermijdelijk was Mijn dood, wil Christus zeggen, dat geen een zondaar in Gods gemeenschap kan overgebracht worden, of de heiligheid tot heerlijkheid genieten, zo Ik niet tot een zoenoffer worde opgeofferd, en gehoorzaam worde tot de dood des kruises. Hierom zegt Hij ook tot Zijne discipelen: *Het is u nut, dat Ik heenga. Want indien Ik niet henenga, zo zal de Trooster tot u niet komen,* Joh. 16: 7. Hierom betuigt Hij Zijn discipelen op de weg naar Emmaüs: *En moest de Christus niet al deze dingen lijden, en alzo in Zijne heerlijkheid ingaan*? Luc.24: 26.

Maar het is niet zonder opmerking voorbij te gaan, dat Christus zegt: *Het blijft alleen.* Hiermede kan Hij te kennen geven.
a. Dat Hij even gelukzalig, even heerlijk zou zijn, al stierf Hij niet. Hij was God bovenal te prijzen in der eeuwigheid, Rom. 9: 5. Hij had heerlijkheid bij Zijn Vader, eer de wereld was, Joh. 17: 5.
b. Dat het voor hen schade en ongeluk zou zijn, indien Hij niet in de dood werd overgegeven. Als Hij Zijn erfenis miste, zo zouden zij hun zaligheid missen. Daarom was het volstrekt noodzakelijk, dat Hij in hun plaats de dood zou smaken tot hun verlossing.

Laat ons nu eens zien, wat voor *een samenhang* dat hier tussen beide is. *Indien het tarwegraan in de aarde niet valt en sterft, zo blijft hetzelve alleen.*

1. Zou de zondaar worden verlost, en aan Christus tot een bezitting geschonken worden, het moest geschieden met betoning van Gods heerlijkheid. Zijne heiligheid en gerechtigheid moesten daarin hun volle luister vertonen. God kan Zich niet verloochenen. Dat is Zijn Naam en Zijn betamelijkheid, dat Hij de schuldige geenszins onschuldig houdt, Exod. 34: 7, en dat Hij de zonde haat. Hij is een Licht, in Welk geen duisternis is, 1 Joh. 1: 5. Hij moest verhoogd worden door het recht, en geheiligd door gerechtigheid, Jes. 5: 16, Ps. 89: 15, Rom. 1: 32. Dit kon alleen geschieden in de dood van de Borg, Die de Zoon van God is.
2. God had gezegd tot Adam en Eva: Ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven, Gen. 2: 17. De schuld van Adam is doorgedrongen tot alle mensen, Rom. 5: 12. Zo nu God geen vlees en bloed uit dat zondig geslacht aannam, en in de plaats der uitverkorenen de dood onderging, opdat Hij hen het leven en de onsterfelijkheid teweeg bracht, zo moest noodzakelijk het ganse mensdom eeuwig onder de dood blijven liggen. Derhalve moest de zonde veroordeeld worden in het vlees, Rom. 1: 3, en vernietigd worden door de offerande van de Borg, Hebr. 9: 26.
Indien zulks niet geschiedde, zo zou de zonde heersen tot in eeuwigheid, en de Christus Zijn zaad voor eeuwig moeten missen.
3. Dit vloeit ook uit het vrede-verdrag tussen Jehovah en de Man, Wiens Naam is Spruit, Zach. 6: 12. Christus zou Koning zijn over al de uitverkorenen. Maar eer Hij tot de troon kwam, zou Hij eerst sterven, Jes. 53: 10. Als Zijn ziel zich tot een schuldoffer zou gesteld hebben, dan zou Hij zaad zien, Jes. 49: 4, Ps. 40: 8, 9, 10.
4. Christus zou als het Vrouwenzaad de slang de kop vermorzelen, Gen 3: 15, en hem zijn buit ontroven, Jes. 49: 24, 25, Luc. 11: 21, 22. Maar dit kon niet geschieden, of de

slang moest het Vrouwenzaad de hiel, dat is de menselijke natuur verbrijzelen, dat is, Hij moest sterven.
5. De dood van de Borg was al vele malen, en op velerlei wijze afgeschaduwd en voorgesteld, en voorzegd door de profeten. In al de offeranden, in de offerande op de verzoendag, in het ophangen van dien, die tot bescherming door de dood van het ganse volk, tot een vloek moest opgehangen, en vóór de avond afgenomen en begraven worden, in het verhogen van de koperen slang, is de dood van Christus afgeschaduwd. Ook is die afgebeeld door de wateren van de zondvloed, 1 Petr. 3: 2O, 21, en in de profeten, Jes. 50: 5, 6, 7. Dan. 9: 26, Ps. 22: 69, en op andere plaatsen meer. In dit alles wordt de heerlijkheid en het Koninkrijk van de Messias onafscheidelijk vastgemaakt aan Zijn lijden en dood. Hierom zegt de apostel Petrus, *dat de profeten van te voren betuigden het lijden dat op Christus komen zou, en de heerlijkheid daarna volgende,* 1 Petr. 1: 11. Wanneer dan de Messias niet leed en stierf, zo was er geen heerlijkheid in Zijn Koninkrijk te verwachten.
6. De dood en het lijden was het doel van Zijn menswording: Hij was hun Goël en Bloedvriend, opdat Hij door Zijn dood hen verlossen zou, Hebr. 2: 9, 10, 14. Indien dan Christus niet stierf, zo was Zijn menswording zonder vrucht.
7. Christus had als de overste Leidsman der zaligheid, reeds vele kinderen in de heerlijkheid ingeleid, Hebr. 2: 10. Allen waren zij in het geloof gestorven, Hebr. 11: 13. Zij hadden op Hem gehoopt, Efez. 1: 12, Gal. 3: 6, 8. Want daarom wordt Christus het Lam genoemd, Dat geslacht is van de grondlegging de wereld. Openb. 13: 8. En Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde, en in der eeuwigheid, Hebr. 13: 8. Ziet ook Hebr. 1 1: 26. Indien nu Christus niet stierf, zo moest Hij al de heilige en zalige voorvaderen uit de hemel laten verstoten worden, en verloren laten gaan, die te voren, alleen uit kracht van Zijn Borgverbintenis ter dood, ter zaligheid waren ingeleid.
Indien Christus niet stierf, zo bleef Hij ook alleen ten opzichte van de heidenen, want bij gelegenheid, dat enige Grieken Hem begeerden te zien, heeft Hij dit gesproken. De heidenen konden niet geroepen worden, voor en aleer God Zijn Naam in Christus dood voor de ogen van de heidenen geheiligd had. God had de heidenen van Zijn gemeenschap afgescheiden, door het oprichten van de middelmuur des afscheidsels. Zouden zij dan wederom toegelaten worden in Gods zalige gemeenschap, dan moest die middelmuur worden ter neergeworpen; en dit kon niet geschieden, dan door de dood van Christus, Efez. 2: 14. De heidenen stonden in vijandschap met God, en die moest zolang duren, totdat Christus die in Zijn vlees had vernietigd, Col. 1: 20, 21. Derhalve moesten de heidenen in de volheid van de tijd door het geloof gerechtvaardigd worden, naar het voorbeeld van Abraham, Gal. 3: 8, 9, 14, vergelijk met Gen. 12: 3. Hierom moest Christus, als was Hij een onreine, afgesneden worden, Jes. 53: 3. Dit betekent al wederom de dood van de Borg.
De heidenen moesten in de gemeenschap van de gezegende Abraham gezegd worden, en op dezelfde wijze God verheerlijken als Abraham in de hemel. Christus vlees was een voorhangsel, dat de aarde van de hemel afscheidde. Zouden nu de heidenen ingevoerd worden in de hemel bij Abraham dan moest dat voorhangsel gescheurd en een verse en levendige weg ingewijd worden, om toe te tredén tot de troon der genade. Dit rust op de dood van de Middelaar. De heidenen moesten tot de vrije Sara gebracht worden, wanneer zij in de vrijheid van het Nieuwe Testament zouden overgaan.

Hier vertoont zich een heerlijk gezicht van diepe verborgenheden. Ziet dan:
1. De hooggeduchte majesteit van God, en de onverdraaglijke gloed van Zijne heiligheid, gerechtigheid en waarheid. God kon Zich niet verheerlijken in de zaligheid van de zondaar, de Zoon kon geen Koninkrijk noch heerschappij hebben over een

verlost en gereinigd erfvolk, de Heilige Geest kon de verloren zondaar niet herscheppen, en als Zijn tempel bewonen, en Jehovah kon geen zondaar verdragen, en in Zijn lankmoedigheid weldoen, noch de wereld laten staan en onderhouden, of de Zoon van God moest sterven.
2. Hier ontdekt zich de grootheid van Gods algenoegzaamheid. Uit die volheid en de rijkdom Zijner heerlijkheid kan Hij dat algenoegzaam Middel der verlossing schenken aan Zijn uitverkoren erfdeel. Het is de kracht Gods, en de wijsheid Gods, die in Christus de Gekruiste, betoond worden. Immers Zijn dood is zo geschikt, dat alle Zijn deugden volkomen daarin uitblinken, een lijden en een dood tot wederantwoord van Gods heerlijkheid, een dood, waar het leven en de onsterfelijkheid uit voortkwam, 2 Tim. 1: 9, 10. Die de dood te niet deed, die dien vernietigde die het geweld des doods had, dat is, de Duivel Heb. 2: 14. Een verbreking van ziel en lichaam, tot vereniging van God met de gevallen mens, tot bevrediging van twee volkeren, zo dood vijandig, zo onverzoenlijk tegen elkander, Joden en heidenen; een dood waar haat en liefde samen vloeien, haat tegen de zonde en liefde tot Zichzelf, tot Zijn Zoon, en tot Zijn gunstelingen, een dood daar barmhartigheid en heiligheid elkander omhelsden, daar gerechtigheid en genade elkander kusten, daar waarheid en vrede samen gingen.
3. Hier ziet gij ook de grondeloze liefde van de Borg Christus Jezus Die Zichzelf zo gewillig zo volvaardig, met zo veel dapperheid en heldenmoed heeft willen overgeven, en Zich vernietigen, en Zich vernederen tot de dood van het kruis. Schoon Hij Zijn erfdeel niet dan door de dood kon verkrijgen, het schrikte Hem niet af, want de ijver van Zijns Vaders huis verslond Hem, Ps. 69: 10. De liefde tot 's Vaders geschonden deugden, en tot herstelling en verlossing van Zijne broederen, die Hem in de raad van de vrede gegeven waren, de wraak tegen de zonde en de Satan, als de tiran ten opzichte van God, schoon hij een rechtvaardige was ten opzichte van de zondaar, drong Hem. Hier kunnen wij in het voorbijgaan zien, hoe vervaarlijk en afgrijselijk de zonde is, dat ze God verloochend heeft, Gods beeld verbroken, en de mens in de afgrond van alle dood heeft ingestort, zodat ze niet verzoend, noch vernietigd, noch veroordeeld heeft kunnen worden, dan alleen in en door de dood van de Heere der heerlijkheid.
4. Hier zien wij de algenoegzaamheid van Christus kruisdood, en de onfeilbaarheid van de vrucht ervan. Al de uitverkorenen uit Joden en heidenen, van het begin van de wereld aan tot nu toe, allen spruiten ze uit dit wonder en zegepralend sterven. Christus staat op als de eersteling en leeft tot in eeuwigheid, Hij brengt een ontalrijke menigte voort, die in Hem, en uit Hem, en door Hem, en voor Hem, en tot Hem vrucht dragen. Uit zijn dood groeien al de weldaden op, gerechtigheid, vrede en blijdschap door de Heilige Geest, de aanneming tot kinderen, vrijheid en heerlijkheid. Uit Zijn dood spruit de vrucht door de Heilige Geest, tot heiligmaking, Rom. 6: 22 en tot alle deugd in het eeuwige leven, .Joh. 4: 14, Spr. 4: 2O, 21, 22, Gal. 5: 22. En uit Christus opstanding en heerlijkheid de wederopstanding en de verheerlijking van het lichaam, dat in de dood als een tarwegraan neervalt, 1 Cor. 15: 36, 37, 38. Maar ten:
5e. Hier doet zich voor, die onbegrijpelijk nauwe vereniging van de uitverkorenen met hun Hoofd en Heere, Christus Jezus, gelijk het hoofd met het lichaam. Dit is waarlijk een verborgenheid daar de natuur voor stil staat; die ook meer gevoeld als doorgrond, meer geloofd als begrepen kan worden. Hij is de Grondsteen, de Hoeksteen, en Hoofdsteen van Zijn tempel, 1 Petr. 2: 6, 7. Hij en zij maken het zaad uit.
6. Hier ziet gij die gelijkheid, die de gelovigen hebben met Christus, hoewel in een eindeloze afstand. Want Hij is de Oorzaak, de Fontein, het Voorbeeld en het Einde van al hun heil.
Echter gelijk er een gelijkheid is tussen de tarwekorrels zo is er ook een gelijkheid

tussen Christus en Zijne mede-erfgenamen. In allen en een ieder is Zijn gestalte: in allen straalt Zijn beeld en gelijkenis af. Hij is de Eerstgeborene onder vele broederen, Rom. 8: 29 en zij worden naar hetzelfde beeld in gedaante veranderd, van heerlijkheid tot heerlijkheid, 2 Cor. 3: 18.
7. Eindelijk ziet men hier, als in een onloochenbare spiegel, hetgeen een christen te doen staat. Gelijk Christus door lijden volmaakt is, en door de dood ingegaan is in het eeuwige leven, zo moeten ook de leden van Jezus' lichaam, hun Hoofd hierin navolgen; niet tot genoegdoening, noch geheel, noch ten dele, geenszins! Jezus heeft de schuld volkomen betaald en opgewogen door Zijn kruisdood. Maar omdat de gunstgenoten Gods niet kunnen ingaan in het heilige gelukzalige leven, dan alleen door het sterven van de oude mens, die moet gekruisigd en verbroken worden, Rom. 6: 6, Gal. 5: 24. Het lichaam der zonde en van de dood moet uitgetrokken worden, Coll. 2: 11 en 3: 9, Efez. 4: 22. Gelijk Christus Zich gewillig en zonder tegenspreken aan allerlei lijden, en bittere verdrukking heeft overgegeven, Jes. 50: 56 en 53: 7, zo moet een leerling van Christus volvaardig zijn om zich aan alles te onderwerpen, om alles, wat God over hem brengen zal, met vreugde en gewilligheid te omhelzen en op zich te nemen, Rom. 8: 17, 18, Colos 1: 24, 2 Tim. 2: 12.
Maar gelijk op Christus dood, de zegepralende opstanding en eeuwige heerlijkheid onmiddellijk gevolgd is, zo zal het hier ook gaan. In de dood van de oude mens is de opstanding tot een nieuw leven. In lijden en kruis is eer en heerlijkheid, Hand. 5: 41, 1 Petr. 4: 12, 13, 14. *Indien gij gesmaad wordt om de Naam Christus, zo zijt gij zalig: want de Geest der heerlijkheid, en de Geest Gods rust op u*, Jac. 1: 2, 4, Rom. 5: 35. In de dood is de ruime ingang in het Koninkrijk der hemelen. En het lichaam zal te zijner tijd tot onverderfelijkheid, eer en heerlijkheid opgewekt worden, Rom. 6: 4-11 en 8: 10, 11.

TOEPASSING
1. Maar helaas, hoe onwetend en ongevoelig zijn de meeste mensen omtrent deze verborgenheden, die echter in de dood van Christus zo helder ten toon staan! Elk roemt in Christus kruis tot zaligheid. Maar tot heiligheid, tot een nieuw leven, tot lijden, ja ter dood, en van begeerlijkheden, als God het eist, ook van het lichaam, te roemen in Jezus sterven, hoe noodzakelijk, hoe onvermijdelijk het ook is…, niemand weet daar van, niemand is daarin thuis! Hoevelen laten zich christenen noemen, die vreemd en ver van Hem zijn, die Hem in gene delen gelijk zijn. Daar een christen te zijn, is, een lid van Zijn verborgen lichaam te zijn, en door de Geest, Die uit Hem, als uit het hoofd nederdaalt, te leven.
2. Wat dunkt u, toehoorders, als de meesten zich eens in Gods tegenwoordigheid onderzochten, of zij ook uit Jezus geboren en tot nieuwe schepselen geformeerd, en Hem gelijkvormig waren in hun gedachten, woorden en daden, zouden zij wel een besluit durven maken, zonder klopping van hun consciëntie, zonder sidderen en beven voor Gods toorn, over de leugensprekers, voornamelijk omtrent Zijn verbond, dat zij onder dat gezegende zaad behoren?
Zou u Christus die smaad durven aandoen, dat gij zou zeggen, dat er in u iets is, dat Christus beeld uitdrukt, en u Hem gelijkvormig maakt? O toehoorders, zo er een vonk van vreze Gods in uw hart is, ik kan mij verzekeren, dat velen zullen schromen zulks van zich te denken.
3. Hoe dwaas zijn ook doorgaans de mensen in het stuk van de verloochening van zichzelf? Elk stemt de doding van de zonde en de oude mens toe. Maar elk verzint en bedenkt zich een christendom naar zijn verstand en begeerlijkheden. Eer men Christus zou navolgen in smaad en lijden, zal men liever al die verborgenheden zo fatsoeneren,

dat zij met gemak, met vermaak, wellust en een ruim genoeg bestaan kunnen, en zo maken zij Christus hun Dienaar, Gal. 2: 17.
4. Men wil soms Godvruchtig schijnen met bij de heiligen te verkeren. Maar wordt men daarover beschimpt en smaadheid aangedaan, men keert God en Zijn kinderen de nek toe, en is hen vijandig. Is dat de vrucht van Christus dood, en één plant met Hem te zijn? Is dat Zijn gestalte uit te drukken? Is dat die kostelijke, die gewichtige, die glinsterende, die geurige en smakelijke tarwe te zijn? O nee!
Zulken zijn het lichte, ledige, dorre en smakeloze kaf. Wat gewicht is er in? Zo ras als er een wind van zwarigheden opkomt, en zij in de war zijn, dan vliegen zij weg, zij stuiven daar henen. Daar is geen sterkte uit God om tegenstand te bieden. Daar is ook geen zalving van geurige wijsheid en heiligheid, van vaardigheid en blijdschap in de dienst van God, geen wakkerheid of bereidheid om iets uit te richten voor de Heere. Zij zijn niet tot spijs voor God en Zijn gunstgenoten. Zij willen niet verbrijzeld worden door lijden, om daarin God des te aangenamer en hun naaste te nuttiger te zijn. Zij brengen ook geen vruchten voort, noch in zichzelf, noch in anderen, ja, zij verstikken het goede in hun geweten, en door hun omgang in anderen.
5. Het is waar, daar zijn er, die terwijl zij in de zichtbare kerk zijn, nog enige vrucht vertonen, in de Belijdenis van de Waarheid, van de schors der letteren. Zij kunnen een gedaante van Godzaligheid hebben, en schijnen uit Christus voortgesproten te zijn. Maar de kracht is er geenszins in. En daarom, wat zal, wat kan het einde van zulken anders zijn, dan de verbranding? Matth. 3: 10. Gelijkerwijs dan het onkruid vergaderd, en met het vuur verbrand wordt, alzo zal het ook zijn in de voleinding de wereld, Matth. 13: 40. Zij zullen licht geacht worden, 1 Sam. 2: 30. De wind van Gods toorn zal ze wegstormen van voor Zijn aangezicht, Ps. 1: 4, 6, Ps. 68: 24. Hij zal hen afscheiden van het koren, en hen in die poel werpen, die daar brandt van vuur en sulfer.
Die Christus niet heeft nagewandeld ook niet zijn, waar Hij is, want daar zal Zijn dienaar zijn. Die zijn leven heeft willen behouden, die zal het zelve verliezen. Die Hem verloochend zal hebben voor de mensen, dien zal Hij ook verloochenen voor Zijn Vader, Die in de hemelen is. Denkt niet, dat men Christus alleen met woorden verloochent! O nee, Paulus spreekt van zulken, die zeggen dat zij God kennen. Maar die Hem met de werken verloochenen, en zulken zijn de meesten in de Gereformeerde Kerk. Zo wij God verloochenen, Hij zal ons verloochenen, 2 Tim 2: 12.

Ach, dat elk dit ter harte name! En die tot nu toe niet wedergeboren zijn, dat zij toch de toekomende toorn trachten te ontvlieden! Dat zij zich niet mochten ergeren aan de dood van Jezus. Maar daardoor trachten met God verzoend en door de Heilige Geest met Christus verenigd en door het geloof tot een nieuw leven opgewekt te worden, om in Christus veel vrucht te dragen.

Maar wat u aangaat, kinderen Gods, u is het gegeven de verborgenheden van het Kruis van Christus te verstaan! U bent uit God in Christus, Die u tot wijsheid en rechtvaardigheid en heiligmaking, en verlossing geworden is, 1 Cor. 1: 30. Uit Hem zijt gij door de wedergeboorte en vernieuwing van de Geest voortgesproten, en één Geest, en één plant met Hem geworden. U bent takken van die vette en groene Olijfboom en Ceder, ranken van die vruchtdragende Wijnstok, Joh. 15: 5, levende, ja, vurige stenen, Ezech. 28: 14, 15, 1 Petr. 2: 5.
Wat is nu uw plicht, ziende op de dood van uw Heiland, van zo een noodzakelijke, van zo een vruchtbare dood?
1. Stoot u niet aan de smaadheid van Christus, laat u die liever zijn dan al de schatten,

acht die meerder dan het bezit van hemel en aarde. Laat die Gekruisigde de Joden een ergernis, en de Grieken een dwaasheid zijn, als Hij u maar is beide de kracht Gods en de wijsheid Gods, 1 Cor. 1: 23, 24. Buigt u met ootmoedigheid voor deze verborgenheid. Hadden de discipelen van Jezus dit gedaan, zij waren zo bedroefd niet geweest, noch hadden zich ook geërgerd aan hun Heere, zij hadden zoveel twijfelingen en schuddingen niet behoeven te doorstaan, zij zouden zich in Jezus dood verblijd hebben, en gerust kunnen blijven, schoon Hij van hen henen ging, Joh. 14: 28.

2. Bukt met diep ontzag voor de majesteit en heerlijkheid van Jehovah, die door de dood van Christus met zo veel luister henen stralen. Aanbidt God in Zijn onkreukbare deugden. Prijst Zijn heerlijkheid. Juicht Hem toe in Zijn waarheid, Ps. 36: 6, 7. O, Heere, Uw goedertierenheid is tot in de hemelen, Uw waarheid tot de bovenste wolken toe, Uw gerechtigheid is als de bergen Gods, Ps. 111: 3.
a. Schrikt voor Zijn toorn. De Heere der heirscharen, Dien zult gijlieden heiligen, en Hij zij uw Vreze, en Hij zij uw Verschrikking, Jes. 8: 13, Joh. 31: 23 Hebt een afgrijzen van de zonde! Heeft God Zijn Zoon overgegeven om Zijn haat tegen de zonde te vertonen? hoe afschuwelijk moest ze dan niet zijn in de ogen van hen, die Gods beeld dragen? God is te rein van ogen om de zonde te aanschouwen, het past u ook die met een volkomen haat te haten en te vervolgen.
b. Roemt de Heere in Zijn algenoegzaamheid en wijsheid; zo loffelijk in Jezus bloed vertoond. Dat is een diepte van wijsheid, dat God zonder krenking, ja, met bevestiging van Zijn deugden Zijn enige Zoon heeft kunnen overgeven, tot een verlossing van rebellen en vijanden. Bemint de Heere in Zijn onuitputtelijke liefde! Roemt uw Koning, dat Hij om Zijn Koninkrijk te rantsoeneren heeft willen lijden, en een vervloekte dood sterven. Laat uw gedachten en al uw genegenheden in die afgrond verzwolgen worden, laat de hallelujah's in uw mond en hart besterven.
c. Weest veel bezig omtrent het werk der verlossing, laat Christus' dood dagelijks het voorwerp van uw Godvruchtige meditatiën zijn. Laat dat de ziel van uw geestelijke aandacht zijn. Beschouwt die verborgenheden in haar Auteur en oorsprong, in haar vruchten en gevolgen. Bespiegelt ze in alle opzichten, en tot God, en tot u. Speurt naar het doel van de dood van uw Heiland. Houdt de noodzakelijkheid en de nuttigheid van dezelve gedurig voor ogen; zonder die was u eeuwig verloren, zonder die had Christus geen genadeheerschappij, geen Koninkrijk, geen kroon, geen scepter, geen gebied onder vrijgekochte rebellen; zonder die had Hij geen liefde, geen roem, geen eer van geheiligde wederspannigen. Zonder die was u onder de heerschappij van de duivel en van de zonde, zonder die was u gekluisterd, in de vloek, en in de verbolgenheden van een vertoornd God. Zonder die dood was hemel en hel, waren engelen en duivelen, ja, was alles u tegen, en tegen u in volle wapenen, zonder die moest hemel en aarde woest worden, en in een afgrond van eeuwige duisternis nederstorten.
d. Maar gelijk alles moest te gronde gaan zonder de dood van de Middelaar, zo is ook door dezelve alles hersteld, en Jehovah Koning der ganse aarde. Jehove regeert, de hemel is Zijne, ook is de aarde de Zijne, en alles is onder Zijn gebied; ook gij kinderen Gods, en dat tot eeuwig heil. Alles zijt gij aan die dood schuldig, niet alleen de eeuwige zaligheid. Maar ook uw leven, uw sterkte, gezondheid, zegeningen, ja, alles, wat gij voor uw bekering ontvangen hebt, tot uw eerstgeboorte toe. Zou u dan uw werk niet maken, om deze zaken te overdenken? O ja, beminde christenen! Maar doet het zo heftig, zo aanhoudend, zo biddend en zuchtend, dat uw harten daar onder week worden, dat het brandt en gloeit in uw binnenste, dat uw zielen ontstoken worden in liefde, in verwondering en vreugde.

3. Maar tracht toch gedurig voort te gaan in een nieuw geestelijk en hemels leven. Zoekt uw Hoofd gelijkvormig te worden. Tracht Zijn beeld te vertonen, en Zijn gestalte uit te drukken. Weest als de zuivere tarwe. Tracht een zwaarheid van deugden en geheiligde kennis te bezitten, om niet geslingerd en geschud te worden. Tracht de zalving van de Heilige te vertonen in wijsheid en geestelijk verstand, en een goede geur in woorden en daden te geven. Tracht een aangename spijs voor God en voor mensen te zijn. Schroomt dan geenszins om u te laten verbrijzelen en te vermalen, door verdrukking, door smaad en hoon van wereldlingen. Gij zult des te zuiverder en te reiner zijn, en te meer geur geven. Gedenkt aan het edelmoedig zeggen van Polycarpus, toen hij voor de wilde beesten geworpen werd: *Ik ben een tarwe Godes.*
Geeft uzelf naar het voorbeeld van Christus gewillig en volwaardig over, om te lijden, ja, om te sterven.

a. Uw Hoofd is u zo voorgegaan, het past u Zijn voetstappen na te volgen.
b. Het is toch de weg van kruis en verdrukkingen, langs welke gij moet gaan in de hemel, . Hand. 14: 22, Matth. 11: 12.
c. Het zal u tot eer en tot sieraad zijn, dat gij waardig geacht wordt om voor de Naam van Jezus smaadheid te lijden, Hand. 5: 41 Daardoor worden de heiligen met vele loffelijke deugden versierd, Ps. 110: 3, Ps. 68: 14.
d. Daarin zou u God op een uitmuntende wijze verheerlijken.

Welaan dan, gordt u tot lijden, tot kruis en tegenheden, dan zal het u zo ongemakkelijk niet zijn als het over u gebracht wordt, gelijk het nu soms is. Gedenkt dat gij gedoopt zijt in de dood van Christus, om mede een gedeelte van de drinkbeker te drinken, welke de Kerk ingeschonken is. Schrikt ook niet voor de dood, zij zal toch uw ziel een geopende weg banen tot de volle gelukzaligheid. God zal Zijn tarwe in Zijn schuren vergaderen, niet één graantje zal Hij laten verloren gaan. Hij zal u eren, Zijn Vader zal u verheerlijken.
U zult vrucht dragen tot in het eeuwige leven. U zult vervuld worden tot al de volheid Gods. En uw lichaam zal eens heerlijk uit de aarde spruiten. En daar uw Hoofd en Koning is, daar zult gij zijn, te weten, in het Koninkrijk uws Vaders, dat u bereid is van de grondlegging der wereld. Amen.

6e Predicatie over 1 Cor. 1 vers 23.

Maar wij prediken Christus den Gekruisigde, den Joden wel een ergernis en den Grieken een dwaasheid.

Het is niet zonder betoog van merkwaardige wijsheid, dat' God eerst na zovele eeuwen, de belofte aan Abraham vervuld heeft in het schenken van het zaad, en van den zegen over al de geslachten der aarde in dat zaad. God is vrij, Hij had de tijden en de stonden in Zijn hand. Duizend jaren zijn bij Hem als één dag, en één dag als duizend jaren. Hij wilde het geloof van Zijn volk oefenen, en hun liefde, hoop en verlangen, hoe langer hoe heftiger doen ontbranden. En zou die Messias door de heidenen, en ook voor de heidenen, en tot een zegen voor hen geofferd worden? Israël moest, na een lange alleen-woning, in de woestijn der heidenen worden ingevoerd. Maar dit is het niet al:
God had het voornemen, Zijn Naam wonderlijk groot te maken, en Zichzelf te verheerlijken. Jehovah wilde in de dood van Zijn Zoon, de zwaarte van Zijn toorn, en het overwicht van Zijn liefde bekend maken. Hij had besloten, dat de uitstorting van de zegen over al de geslachten der aarde zou vergezelschapt gaan met de uitstorting van de fiolen Zijner gramschap over alle vlees. Hierom moest de kracht der zonde openbaar worden, alsmede haar wijduitgestrekte heerschappij over alle mensen. Het moest blijken, dat zij allen verdoemelijk waren, en ten enenmale krachteloos om hun heil te bewerken. Hiertoe heeft God, op een onberispelijke wijze, de weg gebaand. Aan Abrahams zaad gaf Hij de Wet en Ceremoniën, als een sierlijk en kunstig afbeeldsel van Zijn Zoon, van Zijn Koninkrijk, en deszelfs gerechtigheid en zegen, om door dat middel de hoop van Zijn volk levendig te houden. Aan de heidenen gaf God, (behalve het kennelijke Gods, dat in hen was van den hemel, de aarde en Zijn heilig bestier over alles;) Zijn goedertierenheid, en Zijn verdraagzaamheid.
Maar Israël (te weten, het overgrote deel), werd zo verliefd op dat afbeeldsel, dat het de afgebeelde zaak vergat, en eindelijk niet anders begeerde als de herstelling van datgene, dat aan die schilderijen vervallen scheen, als de komst van een aards monarch, om hun messias en koning te zijn, de herstelling van Davids huis en troon, en de onderwerping van de heidenen aan hen en hun Godsdienst, de herstelling van de heerlijkheid des tempels; opdat alzo het vreedzame, bloeiend koninkrijk van Salomo mocht herleven. De heidenen hebben zichzelf een weg ter behoudenis opgeworpen, in gewaande wijsheid en deugd, daar het geopenbaarde van God, hen een aanleiding was, om te denken, dat de bekering nodig was, en mogelijk ook te verkrijgen. In allen dezen zijn Joden en heidenen hoe langer hoe verder van God afgeweken, en hun boosheid, onmacht, en verdoemelijkheid, ten hoogste top gestegen.

Toen was het tijd voor God, om Zijne gedachten en wegen te ontdekken, en Zijn Zoon te zenden, en Zich in de zaligheid van Joden en heidenen heerlijk te maken. Toen waren Joden en heidenen in staat, om de Rotssteen des heils te verwerpen, om Hem, - de ene, als een Godslasteraar, de andere als een oproermaker - te doden. Toen was het de tijd om de goddeloosheden van Joden en heidenen te huis te zoeken, en hen openlijk met het hoogste recht te straffen; maar het was ook de bekwame tijd, om aan al de geslachten der aarde te tonen, dat de zaligheid alleen in Christus, niet was van eigen uitvinding en menselijk vermogen, zelfs niet in de aller-wijste en deugdzaamste, want hoe verder dat de Joden en Grieken, elk uit hun grondbeginsel redeneerden, hoe verder dat zij van Christus den Gekruisigde afweken.

In tegendeel, in de uitverkorenen blonk het zonneklaar uit, dat de zaligheid in Christus, uit de diepte van Gods wijsheid, en uit de afgrond van Zijn algenoegzaamheid voortvloeide.
Dit is het dat de apostel alhier aantoont, vers 23 en 24. Deze woorden behelzen de inhoud van de prediking der apostelen, tevens de gans zeer verschillende ontmoetingen in de wereld; doch, zo, dat God door dezelve Zijn geroepenen zalig maakt. De tekst geeft ons van zelfs twee hoofdzaken op.

> Eerst. De persoon daar hier van gesproken wordt: ***Christus, de Gekruisigde.***
> Ten tweede. De verachting die Hij ondergaan heeft: ***Hij was den .Joden een ergernis, en de Grieken een dwaasheid.***

1. De somma van het ganse Evangelie Christus de Gekruisigde. Deze woorden kunnen tweezins worden opgevat: of dat de Gekruisigde, dat is de nederige, de verachte, de ten kruis gedoemde Christus, het onderwerp der prediking is; of dat het Evangelie Christus aan de wereld voorstelt, als in de wereld verschenen, als geofferd voor de zonde aan het kruis, en die nu reeds de eeuwige verzoening, en de eeuwige gerechtigheid had te weeg gebracht. Wat hier van zij? Het is tenminste zeker, dat het eerste geenszins moet worden overgeslagen, omdat hier van iets gewaagd wordt, dat de Joden een aanstoot, en de Grieken een dwaasheid was. Maar in het vervolg zal blijken, dat het laatste hieronder begrepen is, omdat in Christus kruis, de veelvuldige wijsheid Gods geopenbaard wordt. De apostel spreekt:

a. Van Christus den Gekruisigde.
b. En Hij was het onderwerp van zijn prediking.

a. Wie Christus is behoorde niemand van u allen onbekend te zijn, daar gij u naar Hem vernoemd bent. Het is God geopenbaard in het vlees, Hij Die een eeuwig, volstrekt gelukzalig, en heerlijk God, en waarachtig en onbevlekt heilig Mens is, en zulks in de onverbrekelijke eenheid des Persoons. Het is de Zone Gods, de Borg, de Middelaar, de Goël van de uitverkorenen, de Heiland der wereld. Hij draagt de Naam van Christus, van Messias, van Gezalfde, dien de gezalfden van het Oude Testament afschaduwden. Ja, zij hebben Hem afgebeeld, omdat Hij gezalfd was, en zekerlijk in de tijd stond gezalfd te worden.
Voor de grondlegging der wereld is Hij voorgekend, en verordineerd tot een Hoofd en Heere van de uitverkorenen, om hen als Koning tot in eeuwigheid te beheersen. Maar ook tot Priester om hen eerst met God te verzoenen, opdat Hij Koning en Heere zij, tot heerlijkheid des Vaders.
Eindelijk ook tot Profeet, om hen de weg ten leven, en de veelvuldige wijsheid Gods te leren, opdat Hij alles in allen zij, en alles in allen vervulle, opdat Hij de Oorzaak en de Springbron, en de Voleinder zij van de zaligheid der uitverkorenen, van al de heiligen van oudsher.

Deze merkt de apostel aan als gekruisigd, *Christus den Gekruisigde.*
De Evangelische historie getuigt ons, dat de Messias zo wonderlijk uit een maagd geboren is, met zoveel tekenen van Goddelijkheid en Majesteit, dat Hij, als Machthebbende, geleerd, en Zijn leer met weergaloze wonderen bevestigd heeft, met betoning van een onafhankelijk bevel, en macht over alles. Nochtans diezelfde historie zegt ons, dat Hij nederig en in armoede geboren is, dat Hij niets eigen heeft gehad, dat Hij veracht, bespot, verworpen, gebonden, ja eindelijk als een Godslasteraar aan het kruis

genageld, en de aller- smadelijkste dood gestorven is. Hoe is dit mogelijk! Hoe kan dit samen bestaan! De Heere der Heerlijkheid een schouwspel van hoon en smaad, een toonbeeld van de alleruiterste ellende, een aanfluiting, een spreekwoord! De Schepper, de Gebieder van alles, verstoten, ja verworpen van de snoodste Zijner onderdanen! Is dat de vergelding, die zij allen voor zovele weldaden, en goedertierenheden, aan Hem schuldig waren? Kan dit vallen in een mens, die het natuurlijk is medelijden te hebben met zijn medemens? Zijn ze zo verbitterd tegen hun Heere, tegen de Springader van al hun welwezen naar ziel en lichaam?
O ja, aandachtigen. Maar het is volgens Gods raad. Zij staan schuldig, die de Rotssteen des Heils verworpen hebben. Maar het is God Die de Zoon tot een Heiland en Borg gesteld heeft. Ja de Zoon heeft Zich vrijwillig hiertoe overgegeven. Als Israëls Heerlijke is Hij uit Israël voortgekomen, om als Priester met offeranden tot God te naderen, om Zijn volk te verzoenen, en de zegen te verwerven, Jer.30: 21. Dit offer was Hij zelf, Zijn lichaam, dat was daartoe van Zijn Vader bereid, Hij kon alleen naderen tot God, met een aangename offerande, ja God kon Hem alleen roepen, en doen naderen als Hogepriester. Hij was de Man, de Metgezel van Jehovah. Ja Hij moest de Heere der Heerlijkheid zijn, zou Zijn verachte kruisdood God een welriekende reuk zijn. Die Heerlijke heeft Zijn lichaam aan Zijn Vader opgedragen, de Godheid heeft die gave als het Gode heilige Altaar geheiligd, en door het hemelvuur van vrije en onbevlekte liefde, en ijver voor het huis Zijns Vaders, voor de heerlijkheid Gods, en voor het heil Zijner broederen, Gode aangenaam gemaakt. Ja in enige opzichten zou het kruis, in een goede zin genomen, het altaar kunnen genoemd worden, omdat Hij door hetzelve Zijn leven vrijwillig aflegde, Zich daarop als heeft nedergelegd, tot bewijs dat Zijn liefde zo hoog oprees, dat Hij Zich aan de aller-schandelijkste en smadelijkste dood, met de hoogste bereidvaardigheid heeft overgegeven, en zo blijft evenwel de vlam van Goddelijke liefde het vuur dat die offerande Gode waardig en aangenaam maakte.
Tot dit kruis behoort al dit lijden, naar ziel en naar lichaam, al die bespottingen, armoede en smarten die de Christus gedragen heeft, van Zijn geboorte af, en vervolgens tot de dood toe. In de kruisdood zijn al Zijn smarten opeen gehoopt, en tot het' uiterste toppunt opgeklommen, als wanneer God al de ongerechtigheden van al Zijn volk, als een woedende zee, op Hem deed aanlopen. Als een oproermaker, als een rebel, ja als een Godslasteraar werd Hij aangezien. Als een melaatse, als één die van God geslagen, en die de aarde niet waardig was, werd Hij verschopt, en buiten geworpen. Hierin hadden, en de Joden en de heidenen elk hun deel, de Joden waren de aandrijvers van het werk, zij hadden het beraadslaagd, en met de heidenen zijn zij overeengekomen, totdat zij Hem hebben overgeleverd, en door de heidenen aan het kruis genageld, en zo gedood. Maar het is niet zonder nadruk dat Hij als gekruisigd wordt voorgesteld, niet alleen omdat Hij als het aller-walgelijkste, en afschuwelijkste aan Joden en heidenen moest worden voorgesteld. Maar omdat wat groots daardoor moest bekend gemaakt worden.

Deze dood van Christus was afgeschaduwd in de wet, *in de opgehangene aan het hout*. De schuld van een Israëliet kwam over het ganse volk; daarom moest de misdadiger worden opgehangen, opdat de schuld, en zo de vloek van het volk werd afgenomen en op de misdadiger geworpen. Zo werd hij tot een vloek, en het volk vrij. In Christus kruisiging wordt de schuld tot verdoemenis, en de vloek der straf die ter dood is, van de schuldige afgelicht, en op de Rechtvaardige geworpen, dus werd Hij tot zonde en tot een vloek; opdat het ganse uitverkoren geslacht niet zou sterven. Maar vrij worden en eeuwig leven. Dit voorzegde Kajafas onwetende, toen hij zei: *Het is*

beter dat één voor het volk sterve, dan dat het ganse volk verloren ga, Joh. 11: 49, 50.

b. Als zodanig één verkondigden de apostelen Christus: dit was de inhoud van hun prediking. Zij bazuinden Hem uit, als de Gekruisigde, als gestorven voor Zijn volk. Zij schilderden Hem op het aller-levendigste af. Zij stelden Hem voor in al die graveerselen, in welke de Vader Hem had afgeschetst, in Mozes en in de profeten, en in de tijd aan het kruis, voor het oog van de ganse wereld had voorgesteld. Ja zij verkondigden Hem als zo vele herauten, en koninklijke gezanten; zij riepen Joden en heidenen toe, dat zij hun geloof, hun liefde, en hun hoop op Hem zouden vestigen tot eeuwige zaligheid; dat zij ziel en lichaam aan Hem, in totale verloochening van alle eigengerechtigheid, tot volmaakte heiligheid, in de gelijkvormigheid met Hem zouden onderwerpen.

II. Maar hoe klonk de wereld deze zeldzame en onverwachte boodschap in het oor? Hebben al de geslachten der aarde, aannemelijkheid, zaligheid, en heerlijkheid in dezelve gezién? Hebben ze dat getuigenis aangaande Gods Zoon zo volvaardig aangenomen, en zich aan dien Koning onderworpen?
O nee, Joden en Grieken was Hij tot verachting. En nochtans, ja Joden en Grieken was Hij tot heil en eer. Op tweeërlei wijze ontmoette Hem de wereld. Maar zo verschillend, als licht en duisternis elkander verschillen. Christus de Gekruisigde was een ergernis en *een dwaasheid*, het eerste was Hij de Joden, het laatste de Grieken. Het Griekse woord is afkomstig van een woord dat hinken betekent, en zo zegt het iets, dat zij een steen of een blok, dat iemand in zijn weg is geworpen, waaraan hij zich zo stoot dat hij struikelt, tenminste dat hij zich kwetst, en daardoor hinkt, en niet recht gaan kan. De apostel heeft het oog, zo het schijnt, op de plaats Jes. 8: 14, daar hij zegt, dat de Christus een steen des aanstoots en een rots der struikeling zou zijn. Christus was dan als een steen, waaraan zich velen zouden stoten, en bij die gelegenheid gruwzaam zondigen, door dat zondige hun schuld verzwaren, en eindelijk tot onbekeerlijkheid verharden, zo zouden velen hun eeuwig verderf veroorzaken en verhaasten, en zich op Christus te morzelen lopen, en over Hem in de afgrond neerploffen.

A. Dit was de Heiland, dit was het woord van het kruis van de Joden, de vleselijke nakomelingen van Abraham en Israël. Joden genaamd naar Juda, omdat na de Babylonische gevangenschap, al de Israëlieten die wederkeerden Juda aanhingen, als op welke het recht der eerstgeborene gevallen was. Voor dezen was Christus en Zijn Evangelie een aanstoot.

Ten Eerste, een aanleiding, door hun boosheid, tot zonde, en verharding. Zij hadden zichzelf gedachten opgeworpen aangaande God, aangaande de Messias, aangaande de gerechtigheid, ook aangaande de roeping der heidenen. Christus werd hen verkondigd, en velen hadden Hem gehoord en gezien. Maar geheel tegen hun gedachten en verwachting. Hun verwachting, en Zijn verschijning en prediking konden tot in eeuwigheid niet met elkander overeengebracht worden. Zij gingen echter verder, zij bleven bij hun gedachten, en daarom stootten zij zich aan Hem, en aan Zijn Evangelie.

a. Hij beweerde dat Hij de eeuwige God was, dat God Zijn Vader, dat Hij Gode even gelijk, ja dat Hij met de Vader één was, dat Hij uit de hemel kwam, en die dingen sprak, die geen mens kon spreken. Hier stootten zij zich aan, dewijl zij gehoord hadden dat Jehovah een enig God was. Dit deed hen denken, dat Hij hen een

valse Godsdienst wilde leren, dat Hij Zichzelf tot God wilde maken, en daarom besloten zij dat Hij een Godslasteraar was.

b. Hij zei, dat hun gerechtigheid die zij uit de wet zochten, niet genoegzaam was tot zaligheid. Dat zij in Hem moesten geloven. Dat Mozes Wet zou afgeschaft worden, dat Hij de Wetgever Zelf was, en de Heere van de Wet. En dat zij niet beter dan de heidenen waren. Ja dat zij uit hun erfenis stonden verstoten te worden, en dat zij uit dezelve moesten uitgaan, wilden zij deel hebben aan de goederen van de Messias. Dit streed wederom geheel tegen hun oordeel. Zij meenden dat de stipte onderhouding van de Wet, hun gerechtigheid zou zijn voor God: Dat Mozes Wet, die zo plechtig gegeven was, waar God zo voor ijverde, voor eeuwig duren zou, en van de heidenen gehoorzaamd worden; dat zij beter waren dan de heidenen, en dat zij hun land tot een eeuwige bezitting zouden behouden, in volle vrede, en dat de heidenen hun knechten zouden zijn, en daarom zij moesten meer denken, dat Christus Zich geheel tegen Mozes aankantte (daar Mozes gezegd had, dat die grote Profeet zou zijn als hij). Dat Hij alle heiligheid verwierp, en hen tot een Goddeloos leven zocht te verlokken, dat Hij een vraat was, ja, dat Hij een verbreker van alle Godsdienst was, een verdraaier van de Schriften, en die de belofte Gods krachteloos wilde maken.

c. Hij zei, dat Hij de Messias was, Die door Mozes was beloofd: tot wie zij moesten komen om behouden te worden, en tot wie de heidenen zouden geroepen worden; Die wel sterven zou maar ook weer opstaan; dat zij, zoveel zij verhard bleven, zouden buiten geworpen, en dat de heidenen in hun plaats zouden aangenomen worden. Zij, in tegendeel, verwachtten een aanzienlijke en aardse vorst, die met grote pracht en luister verschijnen zou. Die hen van het juk der Romeinen verlossen, en al de heidenen aan hen onderwerpen zou, en zij zo heersen zouden over de gehele aarde. Zij stootten zich aan Hem en dachten dat Hij een bedrieger was, Die Zichzelf een aanhang wilde maken, of dat Hij uitzinnig en van de duivel bezeten was.

d. Hij deed wonderen, en Hij zei dat zulks door de Heilige Geest geschiedde. Zij dachten daarentegen, dat Hij het door de overste der duivelen deed.

Maar niet minder stootten zij zich aan de prediking der apostelen, in welke die Gekruisigde als verheerlijkt werd verkondigd, daar de Heilige Drieëenheid, de gerechtigheid van Christus, de volle vrijheid van het Nieuwe Testament, de verwoesting van Jeruzalem, de uitroeiing van de Joden, de aanneming van de heidenen, nog veel klaarder werd voorgesteld. Maar niet alleen dat dit alles aanliep tegen hun gedachten en verwachting: zij zondigden en gingen daarin voort.

a. Zij stemden dit niet toe. Zij namen dit niet aan. Maar zij verwierpen Christus, en de raad Gods tegen zichzelf, Ps. 107: 11, zij hebben Zijn bestraffing niet gewild. Spr. 1: 24, 25 Luc. 7: 30.

b. Zij maakten zich sterk tegen Christus en Zijn Woord. Zij bedachten en vonden verkeerde redeneringen.

c. Schoon de waarheid al enige stralen in de consciëntie schoot, zij doofden die uit.

d. Harten werden in haat, in toorn, en wraakzucht ontstoken, tegen Christus en tegen Zijn Evangelie.

e. Zo veel het in hun macht was, verstootten zij Christus. Zij nagelden Hem aan het kruis en Zijn Evangelie zochten zij te ondermijnen en te verdonkeren, en die het verkondigden ter dood te brengen.

f. Hoe meer zij genodigd en gebeden werden, hoe meer zij verbitterd werden, en in verstoktheid toenamen.

Ten tweede. Maar gelijk zij zich aan Hem stoten zouden, zo struikelden zij ook over

Hem, en stortten in het eeuwige verderf.
a) Wanneer zij door verstoktheid, hun staat des te gevaarlijker, en onverantwoordelijker maakten, en alzo de mate van hun boosheid vervulden, hierdoor werd het wraakzwaard van God gescherpt, wijl hun weerspannigheid rijp werd.
b) Zij riepen: Zijn bloed kome over ons en over onze kinderen; anderen stemden zulks toe; anderen riepen, dat Hij kome, dat Hij Zijn werk bespoedige, dat wij het zien, dat Hij late naderen de raadslag des Heiligen Israëls: Hierdoor begeerden zij hun eigen verderf, en God behoefde hen maar naar hun woord te doen.
c) God gaf hen over aan zichzelf, Hij teugelde hen niet in, Hij strafte zonde met zonde, Hij overtuigde hen niet meer in de consciëntie, en daarom liepen zij zo lang tegen Christus aan, totdat zij, of in de dood, of in de verwoesting van Jeruzalem, op Christus te pletter liepen.
Dan zagen zij eerst, dat zij zich op Hem hadden te pletter gelopen; dat zij Hem hadden gebruikt tot een zwaard om zichzelf te doden, en dat hun rampzaligheid minder zou zijn, indien zij Hem nooit gezien, noch ook van Hem gehoord hadden.

B. Maar hoe ging het Christus onder de heidenen? Niet beter: *daar was Hij een dwaasheid en belaching.*
1) Hij was een dwaasheid, een voorwerp waarin geen wijsheid, geen Goddelijkheid, geen majesteit noch luister in te zien was, en daarom Die maar waardig was niet geacht, bespot en verworpen te worden, maar zo die dwaasheid doordrong, anderen vergiftigde, beroering en scheuring maakte, en alzo de Godsdienst en het Rijk nadelig was, dan moest men die stuiten, en met geweld tegengaan.

2) Zulks was de Heiland der wereld, en de Koning der heidenen voor de *Grieken*. Onder deze naam worden al de heidenen begrepen, gelijk al de Israëlieten onder de naam van Joden. Aldus worden de geslachten der aarde in tweeën verdeeld: in Joden, en Grieken. Toenmaals was ook de Griekse taal wijd en zijd verspreid, zelfs onder de Latijnen. Gelijk daarom het Oude Testament in het Grieks is overgezet, en het Nieuwe in die taal zelf beschreven, wanneer het Evangelie van Christus komen moest tot de Heidenen.
Maar het is niet zonder reden dat Christus de Grieken een dwaasheid was. Was hij zulks aan Barbaren, en de verre afgetogen en woeste heidenen geweest? Men zou gedacht hebben: dat is geen wonder, die mensen zijn diep onwetend, bij hen is geen wijsheid. Maar nu was het tot des te meer beschaming van de heidenen, ja tot veroordeling van hun wijsheid, dat Christus dezulken een dwaasheid was, die zo zeer geslepen waren in de schoolgeleerdheid, daar de wijsheid haar toppunt scheen bereikt te hebben, daar de deugd op de troon scheen te zitten, daar alle gevoelens en driften schenen ten ondergebracht, en alle vooroordelen ter neder geworpen te zijn. Echter Christus was hen een dwaasheid.

1. Niets van alles wat zij in het Evangelie zagen, kwam overeen met de grondbeginselen van hun wijsheid; in tegendeel, alles was daar regelrecht tegen aangekant. Of hun filosofie was geen waarheid, of het Woord van het kruis was dwaasheid. Het eerste konden noch wilden zij geloven, derhalve moest het laatste staande gehouden worden. Hoe meer, en hoe scherpzinniger zij redeneerden, hoe meer en verder Christus van hun wijsheid scheen af te wijken. Het een of het ander moest er onder; hoe het geschikt, hoe het gepast, in wat vormen het gegoten werd, hun wijsheid moest de overhand hebben en behouden. In het Evangelie werden de heidenen afgemaand van de afgoden, met betoog dat een afgod niets is, en dat er maar een God

is. En daarbij dat er drie zijn, Vader, Zoon en Geest, en dat die drie één zijn. In het é éne schenen zij (te weten, de Schriften) zichzelf tegen te spreken, en het andere scheen te strijden, tegen de natuur van de zaak. Zij wilden de heidenen van vele Goden tot een God brengen, en zij zeiden dat er drie waren, die alle God zijn. Dan zeiden zij dat er een God was. Dan dat drie één zijn. Dit was hen onmogelijk. De apostelen toonden, dat God geopenbaard was in het vlees, en uit een maagd geboren, en dat die God was bovenal te prijzen in der eeuwigheid, Rom. 9: 5.
Het eerste zouden zij mogelijk toegestaan hebben, omdat zij zulks als de grootste goedheid Gods erkenden; Maar het overige geenszins. Het ene streed tegen de orde van de natuur, in de voortplanting der volkeren, (dit was ook de Joden tot een aanstoot). Het andere tegen de volmaaktheid van God. Dat een Mens de alleen wijze, de alleen machtige, de alleen zalige zou zijn, dat God aan God, dat de ene beledigde aan de andere beledigde zou genoeg doen voor, ja, in plaats van de zondaar. De apostelen toonden dat de wereld niet was voortgebracht uit dingen die gezien worden. Maar alleen door de wil van deze Gekruisigde. Zij, Grieken, stelden, dat uit niet niets kon voortkomen. En zo Christus de Schepper was, dat het schepsel Hem dan moest ten dienst gestaan hebben. Dus noemde hun ijdele filosofie de Wijsheid Gods dwaasheid.

2. Zij zagen in het Woord van het kruis veel bespottelijks, dat een arme en mishandelde Christus, een Koning, ja de Heere van de heidenen was, en dat al de volkeren Hem zouden gehoorzamen, daar Hij van zoveel duizenden veracht werd. Dat mensen die bespot, verjaagd, en verdrukt werden, echter koningen, en erfgenamen van de wereld waren, en dat alles het hun was. Dat zij op de aarde waren, en echter in de hemel hun wandel en burgerschap hadden, en dat God hun Vader was, dat zij uit Hem geboren waren. Dat hun Koning wel gestorven. Maar uit de doden ook wederopgestaan was, dat zij gestorven waren met Hem, en echter met Hem leefden, dat zij sommigen wel een smadelijke dood stierven. Maar dat zij allen, die in Christus geloofden, tot onverderfelijke heerlijkheid zouden worden opgewekt.

3. Maar zij zagen in Christus de Gekruisigde ook veel, dat God ten enenmale onbetamelijk scheen, te weten, dat God Zijn dierbare Zoon zou overgeven aan de vlam van Zijn toorn, dat Hij Hem zou laten versmoren in een zee van Goddelijke grimmigheid, en dat voor Goddeloze zondaren en vijanden van Zijn Naam; dat God zou sterven, en Zich door onheilige mensen laten mishandelen, en dat Hij zulke nog zou zaligen, dat de mens al zijn heil zou zoeken in zulk een, die als een oproermaker en Godslasteraar aan het kruis was gehecht. Dat al de deugden, die niet door het geloof in Hem worden geoefend, Gode onaangenaam zijn, en die ze betrachten, dat alles niettegenstaande, onreinen en onheiligen zijn. Dat integendeel mensen die als openbare zondaren van te voren leefden, nu roemen durfden in de barmhartigheid Gods, en zeggen dat zij door de dood van Christus eeuwig zullen zalig zijn.
Meer zouden wij hiervan kunnen zeggen. Maar wij zullen het hier bij laten. Dus is hen de prediking van de gekruiste Christus een dwaasheid geweest.

1. Zij hebben Christus als zodanig erkend, en alzo van Hem en Zijn Evangelie geoordeeld.
2. Zij hebben hem veracht, en bespot.
3. Zij hebben zichzelf gevlijd en geliefkoosd, dat zij die dwaasheid gelijk anderen niet hebben aangenomen.
4. Zij hebben hun tongen en pennen gescherpt om dat Evangelie ten onder te brengen, en haar kracht te ontzenuwen, en neer te werpen.

5. En eindelijk zagen zij, dat hen veel onttrokken werd, dat hun wijsheid daalde, dat de afgodendienst verlaten, dat hun deugd veracht werd: zij grepen het geweld aan, en brachten de belijders van dat Woord, als voorstanders van de aller-schadelijkste leugen en verderfelijke razernijen, ter dood. Dus is Christus, en de prediking van Zijn kruis, de Joden en de Grieken, een reuk des doods ter dood geweest. Zij hebben zich aan de Steen gestoten, en bij het heldere licht zijn zij in eeuwige duisternis gevallen. Hun eigen afgod, die zij in hun eigen schoot opgekweekt hadden, die heeft hen ter dood gebracht. De Jood wilde zijn eigengerechtigheid uit de Wet, noch ook zijn vleselijke en hoogmoedige gedachten laten varen, de heiden wilde zijn wijsheid, en nagemaakte deugd niet afzweren. Daarom, beiden gingen zij ten gronde met die ballast, en door de reuk van Christus Jezus verstikten zij.
Maar hoe! Wordt Gods Raad dan verijdeld, is Zijn arm verkort, is Jezus tevergeefs gestorven, is Zijn dood niet genoegzaam, mist Hij Zijn arbeidsloon en erfdeel, en Zijn erfenis? De zaligheid, de Rotssteen, het Licht Israëls, het Heil en de Heerlijkheid van Jacob, is Die Israël tot duisternis, tot verderf, en ten dood? Is de wens der Heidenen hen tot een walging, die Leer, daar de Heidenen op wachten, is die allen tot een dwaasheid?
O nee, aandachtigen, het tegendeel tonen de volgende woorden. Ja zelfs de wijze op welke het wordt voorgesteld. Wij prediken Christus de Gekruisigde, zegt de apostel, de .Joden wel een ergernis, en de Grieken een dwaasheid: Maar hen, die geroepen zijn, beide Joden en Grieken, (prediken wij) Christus, de kracht Gods en de wijsheid Gods. Hier schijnt Paulus een zwarigheid, of een verborgen tegenwerping weg te nemen. Hij had gezegd dat het Woord van het kruis die verloren gaan een dwaasheid was. Dit mocht iemand vreemd dunken, dewijl Christus als de Zaligmaker der wereld, als de Behouder der Joden en heidenen geopenbaard was. Hierom ondervangt Hij hen al in de aanvang, om te beletten dat zij niet zouden denken, dat Christus Zijn Erfdeel uit Joden en heidenen kon missen. Hij zegt: de Joden wel een ergernis enz. Het is zoveel alsof hij zei: het is waar, het is hen wel een ergernis. Maar vreest gij echter niet. Laat een Jood zich stoten, laat een heiden spotten, God zal Zijn raad echter uitvoeren, Christus zal de Zijnen tot een Heiligdom zijn. Die geroepen zijn, die zal Hij erven. En God roept allen, die de Zoon gegeven, en in de Zoon uitverkoren zijn; en daarom: geen één zal Hij een erfenis, en dwaasheid zijn, die in Hem uitverkoren is, om heilig en onberispelijk te zijn voor Hem in de liefde, hetzij hij een Jood, of een Griek is.
Maar mocht iemand denken: stoten Joden en Grieken zich zo zeer aan Christus kruis, waarom hen niet wat tegemoet gekomen, en maar alleen van Zijne heerlijkheid en grote zaligheid gesproken?

Nee, aandachtigen, van Christus kruis moest gesproken worden.
1. Het kwam op de verzoening, op de genoegdoening, op een eeuwige en algenoegzame gerechtigheid aan; die was in Christus kruis, en alleen in de gehoorzaamheid tot de kruisdood. Daarom, Christus kruis was de enige springbron van zaligheid.
2. Aan Jezus dood en aan Zijn gerechtigheid, is Zijn heerlijkheid en het volle genot van zaligheid onafscheidelijk verbonden.
3. Jezus Christus kruis moest de toetssteen zijn, waaraan het openbaar zou worden, wie uitverkoren zijn, en wie niet. Sommigen zouden nogal liefhebbers Gods schijnen te zijn, was Christus hen niet verkondigd als in des zondaars plaats gekruisigd. Maar dan wordt het ontdekt dat er geen liefde in het hart was. Want de Vader bemint de

Zoon, en Hij wil dat die de Vader eren, ook de Zoon zullen eren. Die dan de Zoon niet eert, en wel als Borg, die bemint noch eert de Vader, Joh. 5: 32. Zie Lucas 2: 34, 35.
4. In de prediking van Christus de Gekruisigde, is de heilige en onberispelijke uitvoering van Gods verborgen Raad, opdat zij, die hier de oorzaak en fontein van zaligheid, Jezus dood als die van een Borg, verworpen hadden, hiernamaals zonder verontschuldiging zouden zijn voor Christus Rechterstoel.
5. Jezus moest, als gekruist, worden gepredikt, opdat het blijken zou, dat het alleen uit de wijsheid en uit de kracht Gods was, wanneer door dat dwaas en krachteloos Woord, mensen uit allerlei volkeren gebracht werden tot geloof en heiligheid. Zo heeft het de apostel in het 18e vers opgevat, en zo gaat hij ook hier te werk. Wij prediken Christus de Gekruisigde, den Joden wel een ergernis, en de Grieken een dwaasheid. Maar hen die geloven prediken wij Christus, de kracht Gods en de wijsheid Gods.
Hier moeten wij nu overgaan tot de andere ontmoeting, die de prediking van den gekruisigde Christus in de wereld heeft gehad, en nog heeft. Maar dewijl de tijd te kort, en de stof te belangrijk is, zo zullen wij dat sparen tot een volgende gelegenheid, zo de Heere wil en wij leven.

Ziedaar de gekruisigde Christus, de Joden een ergernis en den Grieken een dwaasheid. Maar het is niet bij geval. Maar naar Gods voorbepaalde raad, en volgens de Schriften. Maar hiervan, wanneer wij zullen aantonen, dat Christus' kruis de wijsheid Gods is. Hieruit kunnen wij de boosheid van den mens leren. Wie zou zeggen dat er zulk een weergaloze vijandschap tegen God in het hart verborgen was?
1. Ziedaar de aller-schandelijkste ondankbaarheid, gepaard met de snoodste rebellie en afvalligheid. Wat weldaden had Gods Zoon aan Israël niet bewezen? Kanaän en al wat er in was, was het Zijne; Hij gaf het tot een onderpand van hemelse goederen. Israël was een versmaad en veracht volk. Hij nam het op in Zijn verbond. Hij legde heerlijkheid op hetzelve, Hij had Zijn vuur en Zijn haardstede onder hen. Hij was hen een Springbron van heil, zegen, vrede en eer. Maar niettegenstaande dit alles, zij verachtten, en verwierpen Hem, zij verstootten Zijn Woord. Ja, zijn ongehoorzaam, en het Woord des Vredes, de blijde boodschap van de aangebrachte gerechtigheid en zaligheid, is hen een aanstoot.
O onverschoonlijke schandelijke daad! Geen kleine ondankbaarheid, ja een af-schuwelijke gruweldaad is het ook in de heidenen. Zovele eeuwen waren zij vreemd geweest, en afgescheiden van Gods Verbond. Nochtans had de Heere Zich niet onbetuigd gelaten, al het goed dat zij hadden was van Christus, zelfs het licht van hun consciëntie, het kennelijke Gods was uit dit licht voortgekomen. En schoon zij Hem niet gekend noch gedankt hadden, Hij komt echter en biedt zich aan tot verzoening tot vrede, tot wijsheid en zaligheid. Maar nee, zij houden het voor dwaasheid, het is hen een smaadrede, een spreekwoord, een aanfluiting! God komt Zichzelf aan te bieden, Hij smeekt Zijn afvallige onderdanen, en zij beschimpen Hem en verachten Zijn aanbieding. O! hemelen worden beroerd, de aarde siddert over zulk een onmenselijkheid.

2. Hier doet zich ook op de onverzettelijke eigenliefde, de hoog opstijgende trotsheid van den mens, die maar stof en as is. Een Jood heeft zich gedachten gemaakt aangaande geestelijke zaken, en zich een gerechtigheid opgeworpen. Een Griek heeft zich wijsheid verdicht. God ontdekt de ijdelheid van dat alles door het kruis van Christus. Hij wil dat zij al wat daar buiten is, zullen laten varen. Maar nee, zij wanen wijzer te zijn dan God. Zij liefkozen elk zijn afgod, en eer zij die verlaten, wilde de één liever Christus kruis voor een loutere dwaasheid houden, de andere wil liever daar

tegen aanlopen, en zich te morzel stoten. Zo genegen is de zondaar om zijne opgevatte mening vast te houden, dat al zegt God zonneklaar anders in Zijn Woord, hij liever over de Woorden Gods wil oordelen, als rechter, als dat hij zijn drek-god zou wegwerpen.

3. Hoe onloochenbaar komt hier de onmacht van het schepsel, ja van alle vlees te voorschijn? Elk wil immers gaarne gelukkig, en voor eeuwig behouden zijn. Maar zo groot is de macht der duisternis, die heerst in de zondaar. Hij is verslaafd aan het kwade, en aan de leugen, en het is onmogelijk om daarvan verlost te worden door eigen kracht. Al straalt het licht der waarheid als de zon op de middag, hij is toch blind. Ja zo vast is hij aan zijn vooroordelen en begeerlijkheden gekluisterd, dat het Licht hem zelfs tot duisternis is, en dat het goede hem den dood werkt, Rom. 7: 13.

4. Niet minder zien wij hier de listen des Satans, en de bedriegerijen van het arglistig hart. De duivel zocht de Schriften te verdraaien om Christus te verstrikken, zo ging het hier ook, voornamelijk met de Joden. Zij misbruikten de teksten, die van de eenheid van het Goddelijk Wezen, en van de eeuwigdurendheid van de Wet spraken. Zo misbruikten de Grieken die waarheid, die in de natuur is ingeschreven, dat God één is, en dat de Schrift niet regelrecht strijden kan tegen Gods openbaring in de natuur. Zo weet het bedorven oordeel heimelijk vonden te zoeken, om de arme zondaar zo deerlijk te misleiden.

5. Maar wat blijven wij langer op den mens staan? Wie ziet niet de gestrengheid Gods? Hoe vreselijk is Zijn oordeel! Maar niet minder heilig en rechtvaardig, zo straft God zonden, dikwijls zonden met zonden, met verharding. Als God de mens lang gespaard, en tegen zijn verdiensten welgedaan, ja tot bekering en zaligheid genodigd heeft, en de zondaar blijft ongehoorzaam, dan geeft God hem over aan verkeerde overleggingen, dan wordt hij verstokt, en niet meer door het licht van de consciëntie, noch door Gods vermaningen, beloften, bedreigingen en oordelen ingetoornd. Zo wordt hij ongevoelig, en zondigt zonder schroom, of hij is en blijft bij zichzelf veroordeeld. O diepte, o afgrond van Gods oordelen, Ps. 36: 7.

6. Hier draagt de onafhankelijke vrijheid van Jehovah de eer weg. Het is niet desgenen die wil, noch desgenen die loopt. God ontfermt Zich diens Hij wil Rom. 9: 16-18. En daarom, het hangt van den Heere af, wie tot Hem komen, en Zijne Zoon omhelzen, en zich aan Hem overgeven zal. Hij mag Zijn licht en genade en kracht onthouden, Hij is die niemand schuldig. Hier is Gods Weg in het heiligdom. Hier moeten wij de hand op de mond leggen, en de Heere aanbidden. *O diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods! hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen en onnaspeurlijk Zijn wegen* Rom. 11: 13.

TOEPASSING

Maar, toehoorders, meent gij dat de Joden en heidenen maar alleen in staat waren tot zulke zonden? O nee, denkt dat geenszins. Nu is Christus kruis nog een ergernis en dwaasheid, niet alleen bij de socinianen, en die hen gelijk zijn, niet alleen bij openbare en heimelijke atheïsten, of die met hun kalf ploegen, o nee, die laten wij daar. Maar onder ons, in' onze kerk, en bij zulken, die het zelf niet weten. Elk mens heeft zich een gans gebouw van gedachten gemaakt, omtrent God en de weg der zaligheid. Dat gebouw rust eigenlijk op vleselijk verstand en eigenliefde. Al durft een naam-Christen Christus niet openlijk tegenspreken en bespotten, nochtans stoot hij zich aan de heilige

waarheden. De aangeboren verdorvenheid vat die waarheid op, en schikt ze naar haar begeerlijkheden.

Zo zondigt de mens en verstrikt zich tot zorgeloosheid en verharding.
1. Hij stelt zich God voor als barmhartig in Christus. Daarop is hij gerust en tevreden, zonder dat hij weet of God in gunste op hem ziet, of gezien heeft, of zien zal, zonder dat hij nog uit zichzelf tot Christus getrokken is.
2. Hij denkt: Christus is voor hem gestorven, en hij zal door Zijn dood en offerande behouden worden, zonder dat hij eens, zonder vooroordeel, onderzocht heeft, of hij aan Christus tot een erfenis gegeven is.
3. Hij ziet in Gods Woord dat niet de werken. Maar alleen Christus gerechtigheid, de oorzaak van des zondaars rechtvaardiging voor God is. En daarom schrikt hij bijna voor goede werken, ja voor den naam zelfs, alsof Christus gerechtigheid zou benadeeld worden, zonder dat hij onderscheidt, dat de werken niet zijn de oorzaak van de rechtvaardigmaking des zondaars. Maar de vruchten van Christus gerechtigheid, de werking des Geestes, en Jezus arbeidsloon.
4. Hij heeft geleerd dat men door het geloof, en niet door de werken gerechtvaardigd wordt. Daarom staat hij geen goede werken voor, hij betracht ze niet. Niet wetend, dat de werken niet voorgaan. Maar volgen, ja uit het geloof voortspruiten, en alzo de bewijzen van een levendig geloof zijn, Jac. 2: 18. Als hij dan eens bekommerd wordt, zoekt hij maar of hij het geloof heeft, en niet of hij Christus beeld draagt, of Christus in hem leeft en woont door het geloof. En kende hij het geloof nog maar, bezat hij dat, het was recht gehandeld. Maar hij meent als hij zich vast verbeeldt, dat Christus voor hem gestorven is, dat hij zal zalig worden, al is hij een zondaar, dat hij dan het geloof heeft.
5. Hij ziet dat die twijfelt de baren der zee gelijk zijn, dat brengt hij over, hij gaat alle twijfelingen tegen. Als God door de consciëntie zegt: uw staat is nog niet goed, ontwaakt! gij mocht eeuwig verloren gaan!, de mens gaat dat tegen, en verdooft die stem, met een wederroep: Christus is mijn Zaligmaker, ik mag niet twijfelen. Ja zo verre gaan sommigen, als ontroerd, bekommerd, en twijfelmoedig worden, zij noemen het aanvechtingen des duivels, en wie weet, hoe dikwijls en in hoevele, dat het werkingen van God en twistingen van Zijn Geest zijn?
6. Zij hebben gehoord dat de heiligen, zelfs de allerheiligsten, nog onvolmaakt zijn, dat het altijd maar ten dele is. Hierop zijn ze gerust, en zoeken hun lusten niet te doden. Maar te bewimpelen en te verkleinen, met te denken: wij kunnen toch niet volmaakt zijn op aarde, zonder te denken, dat het een heilige droefheid, tot vernedering en tot meerder tederheid dient. Ook weten ze dat die God lief heeft, altijd van Hem bemind en bewaard wordt. Dit doet hen zorgeloos zijn, en stil gerust, zelfs in hun zonden denken ze: zij kunnen toch niet verloren gaan.
7. Zij hebben gehoord, dat de Godsdienst geestelijk is, en redelijk. Daarom is de mens aanstonds gereed met te zeggen: het bestaat niet in het uiterlijke, mijn hart is goed, niet onderscheidende, dat het wel niet in het uiterlijke bestaat. Maar dat het echter door woorden en daden moet henen stralen, Rom. 6: 12, 13. Zijn leden Gode stellende tot wapenen der gerechtigheid Rom. 12: 1, en zijn lichaam tot een Gode welbehagelijke offerande, en, 1 Cor. 6: 19, tot een tempel des Heilige Geestes: ja, dat het altijd nog veel onreiner is als de daden.
8. En gelijk Christus in Zijne nederigheid een ergernis en dwaasheid was, zo is Hij het ook nu nog in Zijn leden, wanneer zij openlijk door zonden vernederd worden. Dan wordt Zijn Naam, en Zijn Beeld, en Zijn Volk gesmaad. Want dat het niet de mens zelf is. Maar Christus, blijkt daar uit, dat die zonden in andere niet eens zal gezien,

laat staan gelaakt worden. Hieruit veroordeelt hij dien, die van een zonde overvallen is, en hij rechtvaardigt zichzelf, daar de zonde nog over hem heerst, schoon ze niet tot die bijzondere daad is uitgebroken. En gelijk de Joden over Christus struikelen, zo vallen ook velen over de gebreken der heiligen.
9. Och of Christus nederigheid nu nog niet tot een aanstoot ware! Die hoog in staat, en machtig in goederen zijn, zij schamen zich Christus, en Zijn arme en naakte leden. Het schijnt hen leed, dat het niet overeenkomt met den luister van de wereld. Ja, sommigen menen dat het samen kan gevoegd worden.
Is dat niet zich stoten aan Christus kruis? Ja, dus struikelt en valt men over Christus, in het eeuwig verderf. Dus is zijn Woord een reuk des doods ten dood. Hoe velen storten zo in de tweede dood. Eerst zijn zij dood in zonden en misdaden, en dan sterven zij nog eens door het misbruik van Christus, en Zijne heilige waarheid. Zo is Hij ook velen een dwaasheid, is het niet openlijk, ten minste bedekt. De doping van zonden, de zelfverloochening de kruisiging van het vlees, met de bewegingen en begeerlijkheden, het schijnt wat vreemds, ja een dwaasheid immers in de praktijk. Doet zich hier en daar een op, in welke Jezus Beeld maar een weinig doorstraalt, daar de trekken van Christus kruis in woorden en daden gegraveerd staan, wordt zulk een niet voor een fantast, voor een dwaze, voor een die zijn wereld niet kent, en die zich met inbeeldingen ophoudt, aangezien? Is dat niet de gekruisigde Christus, en Zijn geestelijk lichaam voor dwaasheid houden?

Weest dan gewaarschuwd, aandachtigen, zie toe, dat Christus u niet tot een ergernis, of tot een dwaasheid zij! Daar is geen reddelozer, nog gevaarlijker staat als deze. Vreselijk is het, als Christus ten valstrik wordt, verschrikkelijk is het op Hem te vallen, geen zorgelijker voorteken als zorgeloosheid en verharding en vrede in de zonde. Daarom toehoorders, een iegelijk beproeve zichzelf, als voor Gods aangezicht.
Keert u nog tot dien Rotssteen. Neemt nog toevlucht tot Hem. Verbergt u in Zijn wonden, schuilt onder Zijn kruis. Maar bedenkt dat gij onmachtig zijt. Laat Christus u verlichten en versterken. Verzaakt alle eigen werk, kracht en wil, en zijt Hem onderdanig.

Kinderen Gods.
1. Erkent met vreze en beven, dat God u bewaard heeft, dat Christus u niet tot een ergernis en tot een dwaasheid geweest is.
2. Dankt Hem in nederigheid, dat Hij u gehoorzaam gemaakt heeft, aan het Woord des kruises. Gij waart niet beter als een Jood of heiden.
3. Roemt dan alleen in de Gekruisigde. Laat Hij uw Eer, uw Sieraad, en Kroon zijn. Zoekt al uw heil en heerlijkheid in Hem, Gal. 6: 14.
4. Volgt den Gekruisigde na. Neemt uw kruis op u. Verloochent u zelf in alles. Kruisigt het vlees met deszelfs beheerlijkheden Gal. 5: 24. Laat de oude mens gekruisigd worden in de gelijkvormigheid met Christus.
5. Zoekt ten dien einde altijd kracht bij Christus Jezus, om u zelven te kruisigen. Het moet door de Geest geschieden Rom. 8: 13. Indien gij door den Geest de werkingen des lichaams doodt, zo zult gij leven. Zoekt ook wijsheid, om het te doen volgens de wil van Jehovah, uit kracht van Christus gerechtigheid, en tot roem van Zijn kruis. Want Christus is de wijsheid en de kracht Gods.
Wanneer het ondertussen gebeurt, dat het schijnt, alsof Jezus kruis u tot een aanstoot, of tot dwaasheid zal zijn, komen er gedachten in u op die dat schijnen te zullen betwisten. Het is waar, het is een blijk dat de zaden van alle kwaad nog zijn overgebleven, dat die onreine bron nog iets als van ter zijde heeft overgelaten. Maar

laat het u niet al te zeer beroeren en ontstellen. De Heere is ook daarin heilig, als Hij zulks toelaat. Hij wil u daardoor klein en nederig houden, en gering van uzelven doen gevoelen. Hij wil uw geloof oefenen, en leren Jezus aankleven en vasthouden. En immers daar kome op, wat er wil; gij haat het met een volkomen haat. U bent onvergenoegd, dat uw wraakzucht en ijver niet feller blaakt. Gij bemint Jezus, en zijt droevig dat gij Hem niet hartelijker, en onverzettelijker bemint. u bent toornig op u zelven, dat er nog enige gedachte in het hart opkomt, die zich tegen Christus verheft. Geen hel kan u zo verschrikkelijk zijn, als onbetamelijke gedachten omtrent Jezus Christus kruis, en het Woord Zijns kruises.

O wees moedig, God wil u strijden leren. Door een bende moet gij henen, en daarin zal Zijn kracht openbaar worden. God wil, dat gij verlangen zult, naar de gehele uit-trekking van het lichaam der zonde, en des doods. Laat dan de oude mens verstikken, en houdt niet op hem te smarten, tot smarten aan te doen, voor en aleer gij in de dood uw geest hebt overgegeven, in de handen van uw Vader. Dan zult gij ten volle ondervinden, dat Christus de Gekruisigde hen die geroepen zijn de kracht Gods is, en de wijsheid Gods. Amen.

7e Predicatie over 1 Korinthe 1 vers 24.

Maar hun die geroepen zijn, beiden Joden en Grieken, prediken wij Christus, de Kracht Gods en de Wijsheid Gods.

Onder al de redeloze schepselen is de zon een van de aller-voortreffelijkste, en onze verwondering het meeste waardig. Niet alleen omdat zij zoveel licht en luister bezit, en die aan de mindere lichten mededeelt. Maar vanwege de zeldzame uitwerking, die wij uit dezelve gewaar worden, en gans verschillende hoedanigheden, die daardoor in het schepsel veroorzaakt worden. De één is de zon tot een plaag, en tot het meeste nadeel. Het andere is zij tot zegen, en tot het hoogste voordeel. Sommige dingen worden door dezelve verschroeid, en tot verderving gebracht. De zon trekt de aardachtige delen en dampen uit de zeeën op, waardoor zware plasregens, hagelbuien, en wat ongemakken meer zijn, worden veroorzaakt.
Maar inzonderheid is de zon de mens schadelijk, wanneer hij uit ingeschapen weetlust (nieuwsgierigheid) door de zwakke werktuigen van het gezicht, de zon regelrecht wil aanzien; hij wordt bedwelmd, de tedere oogvochten en zenuwen worden gekwetst, de geesten in onmachtige beweging gebracht, en hij wordt blind en valt ter aarde. Of zo hij zich al te na bij de bron van sterke stralen begeeft, hij wordt verteerd, en verschroeid, en ter dood gebracht. In tegendeel, diezelfde zon maakt vruchtbaar, verwarmt, zuivert, en versiert het schepsel. En wanneer de mens oordeelt, dat de zon niet gegeven is, om in haar eigen volmaaktheid beschouwd te worden; maar opdat de mens derzelve goede vruchten zou smaken, tot verwondering en vreugde, dan trekt hij voordeel uit dezelve. Hij buigt zich ook voor die gloed van stralen, en geeft zich aan dat geleide over. Daar ziet hij duizenden van voorwerpen, en een wonderlijk nette orde. Hij wordt verwarmd, en als met een nieuw leven begunstigd. Hij wordt vaardig, wakker, en bekwaam om met genoegen bezig te zijn.
Wat wonder dat God Zijn Zoon onder dit zinnebeeld afschetst. Niet alleen bezit Hij nevens de Vader wijsheid, zaligheid en heerlijkheid in Zichzelf. Maar ook de uitwerkingen van de Messias worden zeer zinrijk in de zon afgebeeld; de Vader heeft Hem het oordeel overgegeven, om Gods toorn en genade te openbaren, om dezen tot straf, en anderen tot zegen te zijn. De ongerechtigheden der Goddelozen zijn als een zware wolk van Hem bijeen vergaderd, om die in de hagelbuien, in de stormwinden, in de donder en in de bliksemstralen van Zijn verbolgenheid op hen tot straf neder te storten: En wanneer een natuurlijk mens door dat zwakke werktuig, het licht in de consciëntie, de Zoon Gods in al Zijn volmaaktheid wil kennen, en die aan Zijn oordeel toetsen, en, zo het daarmede niet overeenstemt, verwerpen. Gewis, de kennis die hij nog kon hebben, wordt hem benomen. Hij wordt verdwaasd, en verstokt, hij valt door de woede van de begeerlijkheden in het uiterste oordeel. Wil hij de Zoon Zijn heerlijkheid onttrekken, of met Hem delen, hij wordt van Hem verslonden. Maar in tegendeel, wanneer hij bukt en zich voegt onder de vleugelen dier Zon, om als een arme van Hem te ontvangen, hetgene waartoe Hij gegeven is, in erkentenis van zijn gebrek, die wordt bestraald tot wijsheid. Die wordt ontvonkt in liefde. Die ontvangt waardigheid, en kracht tot een verstandig, en zalig leven.
Zo komt ons de Messias voor in de woorden van onze tekst.

De woorden vertonen ons de wondere uitwerking, van de prediking van het Evangelie in de bekering van Joden en heidenen; tot betoning van het overgewicht van Gods

heerlijkheid. Ziet hier:

- ***Eerst: Het onderwerp van de prediking der apostelen.***
- ***Ten tweede: Deszelfs wondere vrucht in de geroepenen uit de Joden en heidenen.***

I. De apostel predikt *Christus, de Gekruisigde.* Christus is God geopenbaard in het vlees, de eeuwige God, en waarachtig mens. En nadat Hij vlees en bloed heeft aangenomen, nochtans God bovenal te prijzen in der eeuwigheid. Het is de Gezalfde van Jehovah, voorgekend, afgeschaduwd en beloofd; gezonden en in nederigheid en heerlijkheid met de Heilige Geest en met kracht. Ja met olie der vreugde gezalfd, Ps. 45: 8 (en wel zonder mate) tot de hoogste Profeet, tot de enige Hogepriester, en tot de eeuwige Koning. De Christus heeft Zich tot de dood van het kruis vernederd. In die vervloekte dood heeft Hij Zijn weergaloze liefde, tot de heerlijkheid van Zijn Vader, en tot heil van Zijne broederen vertoond. Hij heeft Zichzelf Gode Zijn Vader tot een welriekende reuk opgeofferd, tot verzoening van al de uitverkorenen uit alle geslachten der aarde. Hij heeft Zijn leven gegeven voor Zijn schapen, opdat zij het leven zouden hebben door Hem. Ja, in de plaats van de zondaren als hun Borg, en als Die hun zaak de Zijne had gemaakt, heeft Hij Zich opgeofferd. Al hun ongerechtigheden heeft Hij gedragen op het hout, en alzo heeft Hij Zijn ziel gesteld tot een schuldoffer. Hij is tot zonde geworden 2. Cor. 5: 21, en tot vloek Gal. 3: 13. Hij is gestorven, Hij rechtvaardig voor de onrechtvaardigen, opdat Hij her tot God zou brengen 1 Petr. 3: 18. Deze Zijn kruisdood was de weg tot Zijn heerlijkheid, en de grondslag van Zijn eeuwig Koninkrijk. Dit is de luister en de glorie van Zijn troon, dat Hij gevestigd is in Zijn bloed, in gerechtigheid en in gerichte. Volmaakt zijnde, is Hij een oorzaak van volkomen zaligheid geworden, allen die Hem gehoorzaam zijn Hebr. 5: 9. Als zulk Een hebben de apostelen Christus gepredikt, en in de wereld van Zijn heerlijkheid uitgebazuind, opdat de .Joden en de heidenen in Hem alleen zich zouden zegenen, en bij Hem alleen zweren Jes. 65: 16; opdat zij Hem als Heiland zoeken en beminnen, als Profeet horen, als Hogepriester eren en zich in Hem beroemen, en als Koning alleen vrezen, gehoorzamen en verheerlijken.

II. Maar hoe is deze gekruisigde Koning ontvangen? Is Hij al wederom opnieuw verstoten, en bespot? O nee, God heeft Zijn heerlijkheid in Zijn aangezicht ontdekt, en die glans schittert met weergaloze luister in de harten van Gods gunstgenoten, uit alle geslachten. Christus, de Gekruisigde, is hun die geroepen zijn, beiden Joden en Grieken, de Kracht Gods, en de Wijsheid Gods.

A. Christus wordt gepredikt als de Kracht Gods enz. Hier is een onuitputtelijke springbron van waarheid! Elk stroompje wordt een beek van wellusten, een rivier van levend water. Dit betekent:
1. Dat Gods almacht nevens Zijn wijsheid afstraalt in Christus, de Gekruisigde.
2. Dat het uit de diepte van Gods algenoegzaamheid, en uit de afgrond van Zijn wijsheid is, dat Hij Christus heeft gegeven tot Borg, Heiland en Koning, en geenszins uit de deugd, uit de schrandere uitvinding, van de aller-deugdzaamste en verstandigste naar de Wereld, onder Joden of Grieken.
3. Dat God maar alleen in Christus de Gekruisigde algenoegzaamheid en wijsheid bezit, om aan een zondaar een God van eeuwige zaligheid te zijn. Dit is in Christus een bewijs, dat' God gerechtigheid en zegen kan schenken aan doemwaardigen, omdat Hij de Zoon is, Die als .Jehovah zelve, de Gerechtigheid van Zijn volk is en zijn zal.

4. Dat zich in Christus de Gekruisigde een kracht en een wijsheid opdoet, die Gode alleen toekomt, zodat die Hem kennen, genoodzaakt worden, Hem als God, als Heere der heerlijkheid te omhelzen.
5. Dat God in en door Christus de Gekruisigde, als door de rechterhand Zijner gerechtigheid, als door de arm van .Jehovah, zulke grote daden werkt; als daar is de schepping van een nieuwe hemel, en een nieuwe aarde, in de roeping van .Joden en heidenen tot de vrijheid en heerlijkheid van het boven- hemels Jeruzalem; opdat in deze nieuwe schepselen, veel luisterrijker zouden gekend en doorzien Worden, Gods eeuwige kracht en Goddelijkheid; opdat alzo in het koninkrijk van het Nieuwe Testament zo in het Hoofd als in de leden, de veelvuldige wijsheid Gods zou uitblinken, in de uitvoering van Zijn raad, en de vervulling van Zijn beloften. Ook dat het Woord van het kruis de scepter der sterkte is, waarmede God Zijn Zoon laat heersen in het midden van Zijn vijanden Ps. 110: 2. Ja dat het dat Woord is, op welk, schoon het uit de apostelen, als uit de mond der kinderkens en der zuigelingen is voortgekomen, de Kerk gegrondvest is; en de kracht der Godzaligheid. En daarom als Christus de Gekruiste de Kracht Gods, in de verzoende vernieuwde wereld genoemd wordt, zo is Hij zulks in en door het Woord van het kruis; gelijk daarom het Woord van het Evangelie, het zaad der wedergeboorte genoemd wordt, schoon Gods eeuwig en onveranderlijk voornemen der genade zulks alleen is; en het Woord van de Heere, voor zover Gods onveranderlijke wil, eerst in de belofte en daarna in de vervulling (te weten in het Evangelie) in hetzelve geopenbaard is, 1 Petr. 1: 23, vergeleken met vers 31 en Jac. 1: 18. Opdat door de prediking van het Evangelie van het kruis, in de toevergadering en volmaking van Christus koninkrijk, de kracht Gods zou vertoond worden.
6. Dat de geroepenen in zichzelf, en voor hun bekering, en na dezelve zonder Christus, en in de ogen van de wereld, zwakken en dwazen zijn; maar dat God hen in Christus, door Zijn Geest, met alle kracht, tot alle goede werken versterkt in alle wijsheid en Geestelijk verstand; zodat Christus hen een Oorzaak en Springbron is van sterkte en wijsheid, uit welke zij de Geest der wijsheid en der openbaring in Zijn kennis ontvangen. Al deze dingen vloeien hier samen, en zij blinken met heldere stralen, in de prediking van de Gekruisigde uit. Maar zó dat het in de twee laatste samenloopt, te weten dat God, gelijk Hij in Christus de Gekruiste Zijn almacht en wijsheid ontdekt, ook door Hem en Zijn Evangelie, in de toevergadering van Zijn volk, Zijn kracht, en wijsheid in de uitvoering van Zijn raad en in de vervulling van Zijn beloften openbaart, en Zijne lievelingen daarmede versiert, opdat het schepsel alle roem benomen, en stof gegeven wordt om alleen in de Heere te roemen; dit toont de apostel in het slot van deze zijn redenering in het vervolg van dit hoofdstuk.

B. Maar wie zijn zo gelukkig, dat zij in Christus de Gekruiste deze kracht en wijsheid zien uitblinken? Immers, Hij was Joden en Grieken, de één een aanstoot, de ander dwaasheid. Nee, aandachtigen, God had een uitverkoren zaad der beloften, voor wie Hij dit als een erfgoed had weggelegd, de geroepenen uit Joden en Grieken.
1. Dit zaad zijn de geroepenen. In de roeping wordt iemand te kennen gegeven, dat hij zijn standplaats verlaten moet, en zich wenden tot de stem des Roependen, om Zijn wil te verstaan, en Zijn bevelen te gehoorzamen. Als God de zondaar roept, dan stelt Hij hem in Zijn Woord voor, dat het zijn plicht is, uit de staat der zonde, door het geloof, tot Christus over te gaan, om in Hem met God vrede te maken, en uit Hem, door Zijn Geest, tot Zijn heerlijkheid, zich in de dienst van God over te geven naar alles, en in alles.
Maar niet allen die zo geroepen zijn hebben die eer, dat Christus hen de Kracht Gods

is, en de Wijsheid Gods, dit blijkt in diegenen, dien Christus een aanstoot en een dwaasheid is; immers waren zij geroepen, ja genodigd, ja gebeden, gelijk de anderen. Door de duisternis en verkeerdheid, waarin de mens gevallen is, door de zonde, is hij onmachtig geworden om God te kennen en te beminnen zoals Hij is. en omdat hij onmachtig is om God als het hoogste goed alleen in Christus recht en zonder vooroordeel en zelfs bedrog te beschouwen, zo is hij ook onwillig en tegenstrevig; hij hoort niet, hij ziet niet, schoon hij hoort en ziet, Jes. 1: 3.
In deze roeping roept God krachtdadig, zodat de zondaar hoort, en vrijwillig gehoorzaamt. Dit geschiedt op Gods krachtig bevel, waardoor Hij, volgens Zijn voornemen, de zaak daar stelt en voortbrengt, zodat Hij spreekt en het is er. Hij gebiedt en het staat er, Ps. 33: 9. Gelijk God op Zijn bevel hemel en aarde te voorschijn bracht, daar zij niet waren, gelijk God zei Daar zij licht, en daar was licht, Gen. 1: 3. Hierbij vergelijkt de Apostel deze roeping, 2 Cor. 4: 6-7. God vertoont Zichzelf, de weg der zaligheid, het goede en het kwade, door het Evangelie, bij het licht des Geestes aan de geest van de zondaar, met die uitwerking, dat de zondaar vrijwillig wordt, zijn plicht kent en omhelst, en zoetelijk inwendig versterkt wordt, ja werkzaam is, om zich van zichzelf, en van de wereld, en van de zonde af te wenden, en zich tot God te keren. In deze roeping is tussen het horen en komen en gehoorzamen, geen wezenlijk onderscheid; alleen naar dat God de mens nader bestraalt, en in zijn werking versterkt, hoe hij begeriger hoort, en volvaardig en ijverig gehoorzaamt, en opdat God al de eer zou hebben, zo wordt het genoemd trekken Coll. 5: 13 levend maken Eféze 2: 1, scheppen 2. Cor. 5: 17 wederbaren Jac. I: 18 en Petr. 1: 23 opwekken Coll. 3: 1 enz.
Deze roeping stelt vooraf het testament Gods, Zijn eeuwige wil, zodat dezen geroepen worden uit kracht van Gods eeuwig voornemen: hierom wordt deze roeping een verkiezing genaamd 1 Petr. 1: 2 Joh. 15: 19. Omdat zij geschiedt volgens de verkiezing, en omdat zij de eerste blijk is van de eeuwige verkiezing, daarom noemt Paulus deze geroepenen het overblijfsel naar de verkiezing der genade (te weten uit Israël), de anderen zijn verhard geworden, zegt hij. Maar de uitverkorenen hebben het verkregen Rom. 11: 5, 7, ziet ook Rom. 9: 11, 23, 24.

2. Dit zaad is verspreid over de gehele wereld, onder alle geslachten der aarde, beide Joden en Grieken. Joden zijn al de geslachten Israëls, alzo genoemd naar Juda, op welke het recht der eerstgeboorte gevallen was; welke Israël aanhing na de gevangenis van Babel, zo vele als er wederkeerden. Grieken zijn alle heidenen, die naar hun schranderste en redelijkste gedeelte benoemd worden; uit .Joden en Grieken komen de uitverkorenen door de roeping te voorschijn, als Gods maaksel, als Zijn kinderen, als Zijn zaad, en het erfdeel dat Zijn Zoon beloofd was, Gal. 3: 29. Uit die beide brengt God het nieuwe schepsel voort, en een nieuwe hemel en nieuwe aarde. Deze geroepenen zijn het geslacht van Abraham, dat hem door Izak in Christus beloofd was, en van wie hij een erfgenaam zou zijn, Rom. 4:11, zodat God Zijn beloften hierin aan Abraham en Israël vervult; Abraham had in God geloofd als Die de doden levend maakt Rom. 4: 17, 20. Al had hij geen zaad, God Die de doden levend maakt, en de wereld geschapen heeft, zou hem een zaad verwekken, en hetzelve vermenigvuldigen; God kan de Messias, nadat Hij als Borg gestorven is, uit de doden opwekken, en op Zijn bevel een ontelbaar zaad verwekken: *in Izak zal u het Zaad genoemd worden:* door Izak zal u de Messias geboren, en in de Christus zal u het zaad, uit Joden, en heidenen, door het Evangelie geroepen worden. Uit kracht van het testament, dat aan Abraham geopend, en op Christus bevestigd is, worden Abraham kinderen geboren.
En daarom, Gods raad en belofte worden geenszins verijdeld, schoon Christus Joden

en Grieken een ergernis en dwaasheid is. In tegendeel, hier wordt bevestigd, dat het alles is naar die raad van Gods wil, en dat het niet is uit de werkende maar uit de Roepende, Rom. 9: 11. Dit dringt de apostel aan Rom. 4: 8/ 9-11, Gal. 3: 11, 1 Petr. 2: 9, 10. En in dit hoofdstuk toont Paulus, dat God naar Zijn welbehagen die geloven zalig maakt. Aldus roept God het zaad, de kinderen der belofte, Hij zegent hen in Christus, en die Christus is in hen, volgens Gods testament, beloften, en eden, de Kracht Gods en de Wijsheid Gods. Hij is hen ter gerechtigheid en ten zegen, ten erve en ter zaligheid.
Aan Christus zich stoten, is Hem ongehoorzaam zijn, Hem verwerpen, en van Hem verpletterd en verdelgd te worden. Dat Hij den geroepenen de kracht Gods is, is dan, dat zij door de kracht van Christus, onder de stralen van Hem, als de Zon, Mal. 4: 2, die Koning toestemmen, Hem verwelkomen, omhelzen en gehoorzamen als het Licht der wereld, Eféze 5: 14. En dan op Hem gebouwd, van Hem gedragen, door Hem te-samen gevoegd te worden, en in Hem op te wassen, in wijsheid, en heiligheid, om eindelijk geheel en al, naar alles, uit Hem, door Hem, en tot Hem gezaligd te worden. Ziet met aandacht 1. Cor. 1: 30, 31.

Maar laat ons dit voorrecht der geroepenen van nabij en als van alle kanten beschouwen.
A. Christus de Gekruiste is hun de Kracht Gods; behalve dat in Christus de algenoegzaamheid van God uitblinkt, ook dat God uit de volheid van Zijn algenoegzaamheid, Christus tot een Borg geschonken heeft, en dat God alleen in Christus algenoegzaam was, om zulks te doen.
Behalve dit alles, is de prediking van Christus de .Joden en Grieken de Kracht Gods.
1. De prediking van Christus den Gekruiste achtervolgt door de kracht Gods, is machtig, om de aller-verstokste zondaar aan zichzelf te ontdekken, en de verborgene gedachten te voorschijn te brengen, zodat de schuilhoeken van zijn hart worden opengerukt, en zijn zouden, die hij allang vergeten had, hem ordentelijk voor ogen worden gesteld, Ps. 51: 7, zelfs die hij van der jeugd aan gepleegd heeft Ps. 25: 7. Ja, hoe zeer hij die bedekken wil, dat Woord (dat scherper is dan enig tweesnijdend zwaard, en doorgaat tot de verdeling der ziel en des geestes, en is een oordeler der gedachten, en der overleggingen des harten Heb. 4: 12) wordt hem te sterk, en hij wordt genoodzaakt zichzelf te veroordelen, en al wilden duizenden hem anders onderrichten, het zal niet helpen; het Woord der Prediking zal hem zo aangrijpen, en voor God doen sidderen, dat het hem niet mogelijk zal zijn, zijn schuld te ontkennen, die pijlen zijn scherp, zij treffen in het hart van 's Konings vijanden, Ps. 45: 6.

2. En Zijn prediking is machtig de versteende en verstaalde zondaar het hart te veranderen, niet alleen dat het de mens verbrijzelt en vermorzelt. Maar hij wordt in den geest van zijn eigen gemoed vernieuwd, en herschapen naar het beeld van God. Die gekruisigde Christus komt zo aantrekkelijk, en zo vol schoonheid voor aan den zondaar, dat hij zich van Hem laat overweldigen. Ja, wat zeg ik, dat hij als uit den droom op- waakt, en daar hij zich wat groots heeft ingebeeld, daar ziet hij, dat hij niets, ja eens anderen is, zijn gedachten en zijn genegenheden worden aller-liefelijk, en zoetelijk gebogen onder de gekruiste Christus, om Hem te kennen, te beminnen en te gehoorzamen. Daar velt Hij alle hoogten ter neder, de hoogmoed, de trotsheid en die vervloekte en alles-overklimmende waan van eigengerechtigheid en waardigheid, van deugd en vermogen, daar is de zondaar als een worm, als een stofje, als een niet. Ja, hij wordt zo verbrijzeld, dat hij geen heil kan zoeken in het schepsel; wil hij zijn hand uitstrekken en een voet bewegen om hulp bij het schepsel te halen, hij kan niet,

ja het vermeerdert zijn smart. Dit alles wordt hem aangedaan door een weerloos woord van een gekruisten Christus; die wondere liefde en genade van de Vader en Zoon, is hem als een hamer, die hem te morzelen slaat, en als een vuur dat hem doet branden in zijn binnenste, en van berouw, droefheid en haat tegen zichzelf, en van liefde tot God smelten.

3. De gekruiste Christus stelt de mens in staat om recht van alles te denken en te oordelen, al is het schoon tegen zijn begeerlijkheden. Is dat niet de kracht Gods, dat een mens die zo lang in de boosheid gekluisterd is geweest, dat die door een zwak woord geheel anders is, en naar waarheid van alles denkt en oordeelt? Dat een verstokt Jood oordeelt, dat hij een walgelijk zondaar, en niet beter dan een heiden was, dat al zijn voorrechten hem niets kunnen toebrengen als schade en het uiterste verderf, zo hij die wil behouden? Ja, dat zijn leven hem niet dierbaar moet zijn, als God het van hem eist? Is dat niet de kracht Gods, dat hij oordeelt dat die Christus, die hij bespot en verworpen heeft, de Messias, de Heiland, de Koning Israëls is, dat hij buiten Hem niet kan zalig worden? Dat indien hij maar in Zijn dienst mag overgaan, hij een machtige Heere zal hebben, Die alles even te machtig en verre te sterk is, zodat hem niets zal schaden, nog aftrekken van Zijne liefde? Niet minder is het in een heiden. Denkt eens dat een verwaande, een schijnheilige wereldwijze door dat Woord wordt terneder geworpen, dat zijn gedachten onder Jezus Christus worden gevangen gelegd; hij veracht en verwerpt al zijn wijsheid en deugd, hij houdt zichzelf voor dwaas, arm, ja Goddeloos en gruwelijk voor God. Hij oordeelt dat God hem billijk mag verstoten. Maar ook dat die gekruiste Christus de gerechtigheid door Zijn, dood heeft aangebracht, en dat Hij, schoon verworpen en mishandeld, echter de Heere der heerlijkheid is, en hij oordeelt dat zijn wijsheid en deugd, dwaasheid en een wegwerpelijk kleed is, ja dat hij daarmede God verloochend heeft, en dat zij alle eeuwig zullen verloren gaan, die daarop blijven betrouwen.

4. Is dat niet de kracht Gods, dat Joden en Grieken, met zo een vrijwilligheid en vaardigheid worden aangedaan, dat zij er niet van tussenuit kunnen of willen; of zij moeten zich als juichende aan die Heere overgeven, en Hem tot hun eeuwige Koning omhelzen; zij dragen alles aan Hem op, zij geven ziel en lichaam, en het ganse zeer uitnemend eeuwig gewicht hunner zaligheid Hem in handen, en vertrouwen zo hun pand, zonder zorgen aan Hem toe. Zij worden uit den dood in het leven, uit de macht der Satans tot God overgebracht, en zij steunen zonder vreze op die Rotssteen des heils, als een Rotssteen. Wiens werk volkomen is.

5. Is dat niet de kracht Gods, dat zij in en door en met Christus, alles vermogen, alle tegenstand te boven komen, ja, de wereld zelve overwinnen? Dat zij, zonder dat men hen geweld aandoet en van buiten of tegen hun wil dwingt. Maar alleen uit de innige beweging van de ingewanden der liefde en zuivere ijver voor God en hun gekruiste Koning, alles met vreugde verlaten, goed, vrienden, eer, ja hun lichaam aan geselingen, aan zwaarden, aan de vlammen en aan de tanden der beesten overgeven, en dat alles in verloochening van al de behaaglijkheid? Dat zij liever de dood ondergingen dan Christus te verloochenen? De bloedgetuigen hebben zich op die tijd, aan allerlei gevaren bloot gesteld, in verloochening van de wereld, voor de heerlijkheid des Nieuwen Testamens, van de genoegdoende kracht, die er in de dienst van God is?

6. Is het niet de kracht Gods, dat deze dingen alleen in de uitverkorenen, en in de

geroepenen gevonden worden, en niet alleen en zomaar in het algemeen. Maar niet anders dan in de geroepenen, Rom. 10. Hoe beschaamd staat hier de gemaakte vrije wil, hoe verbleekt het vernis van eigen vermogen. In de geroepenen is een kracht Gods door een gekruisigde Christus.

B. Maar is het ook een onbezonnen drift of werkt de kracht Gods, gelijk een onzinnige door de ongeregelde bewegingen van de geesten, zonder reden of verstand? Geenszins, de Goddelijke kracht gaat gepaard met Goddelijke wijsheid. Christus de Gekruiste en Zijn prediking is hen ook de wijsheid Gods. Behalve dat de wijsheid Gods in Hem afstraalt, en Hij tot betoning van Gods heerlijkheid als Heiland is voorgesteld, behalve ook dat het heil alleen in Hem, op een Gode betamelijke wijze, aan den zondaar kon geschonken worden, zo wordt ook door Hem en het Evangelie, Gods koninkrijk, de veelvuldige wijsheid Gods ons openbaar, en Hij is de Zijnen een Springbron van wijsheid en kennis.

1. Is het niet de wijsheid Gods, dat daar het Jodendom in den geest des diepen slaaps verslonden lag, daar een heiden door een vuile damp van waanwijsheid betoverd was, dat die beide worden ingeleid in het gezicht van de wijsheid Gods, dat zij zien, hoe in Christus door het Evangelie wijsheid onder de volmaakten wordt bekend gemaakt? Zij kennen Christus als de Wijsheid Gods, als het afschijnsel van Gods heerlijkheid, in Hem zien zij de Vader, en dat door de Geest, Die de diepten Gods onderzoekt, als van dezelfde wijsheid met den Vader en den Zoon. Zij beschouwen in Christus den Gekruiste de uitvoering van de aanbiddelijke raad des vredes. Zach. 6: 13.
Hoe de Vader wilde, dat de Zoon het erfdeel, Hem gegeven, zou vrij kopen met Zijn bloed, en alzo tot in eeuwigheid beheersen.
Hoe de Zoon dit met dezelfde volmaaktheid vrijwillig en onafhankelijk wilde, als de Vader.
Hoe de Heilige Geest van den zelfde wil was met de Vader en de Zoon, om de mensheid van de Borg te heiligen en te bekrachtigen tot dat groot werk, en om de uitverkorene gekochten te volmaken.
Is het niet de wijsheid Gods, dat de duisternis opklaart, en Joden en heidenen ingevoerd worden in het gezicht van voorbeelden, beloften, schaduwen, en voorzeggingen? Dat zij zien, dat Christus als gekruist is afgebeeld in de Wet? Daar zagen Joden en Grieken, dat de slang het Vrouwenzaad de hielen, dat is Zijn lichaam moest vermorzelen, en dat het zegenende Zaad alzo de slang de kop zou vermorzelen, Gen.3: 15. Zij zagen Hem als het Lam, Dat geslacht is van de grondlegging van de wereld in al de brand-, schuld-, zoen- en lofofferen. Hoe nadrukkelijk hoorden zij Christus zeggen, Ps. 40: 8-9: *Gij hebt geen lust gehad aan slachtoffer en spijsoffer, gij hebt Mij de oren doorboord; brandoffer noch zondoffer hebt Gij niet geëist; toen zei Ik: ziet, Ik kom, in de rol des Boeks is van Mij geschreven, Ik heb lust, o Mijn God, om Uw welbehagen te doen, en Uw wet is in het midden Mijns ingewands.* Zij zagen Hem in de allerverachtelijkste staat, in de bok op den grote verzoendag, in de plaats van het uitverkoren Israël, als wanneer al de ongerechtigheden van al Zijn broederen op Hem gelegd werd Lev. 16: 21. Ook in de verhoging van de koperen slang, Num. 21: 8, 9. In de opgehange aan het hout Deut. 21: 22/23. In de eerstgeborene en in de lossers immers zagen zij Zijne nederige geboorte en komst in de wereld Zach. 9: 9. Zijn verachting en verlating, Zijne smart en dood, in de Psalmen en profeten, Ps. 22, 69, 88, 41. Jes. 47, 50, 53 en elders. Zij zagen Hem door lijden volmaakt in ontelbare voorbeelden, schaduwen, voorzeggingen Ezech. 17: 22-24. Dan. 2: 34, 44 en 9: 24-26. Zij zagen in Abrahams huisgezin, in de bediening van het Oude Testament en in de

voorzegging de schilderijen van de vrije Kerk van het Nieuwe Testament, en van het hemels en onbeweeglijk Koninkrijk. Is dat niet de wijsheid Gods, dat Joden en Grieken dingen zien en horen, die vele profeten en koningen hebben begeerd te zien, en hebben het niet gezien, en te horen en hebben het niet gehoord, Luc. 10: 4, ja, die geen oog gezien, noch oor gehoord, en in 's mensen hart niet is opgeklommen 1. Cor. 2: 9, Eféze 1: 9, 3: 9, Coll. 1: 26, 27. En wat dies meer is, dat zij inzien in de verborgenheid Gods des Vaders in Christus in Dewelke alle schatten der wijsheid en der kennis verborgen zijn Coll. 2: 3. 2. Is het niet de wijsheid Gods, dat Joden en heidenen, uit den gekruiste Christus door het Evangelie vervuld worden met kennis van Gods wil, tot alle wijsheid en geestelijk verstand? Zij kennen God, zichzelf en alles tot ere Gods.

a. Is het niet de wijsheid Gods, dat zij God nu kennen, als de Schepper, Heere, Wetgever, Richter, het hoogste Goed, en het uiteinde van de mens, ja van al het schepsel.

b. Dat hij zichzelf kent als geheel afhankelijk, in alles verschuldigd Gode de eer te geven. Maar dat hij een zondaar is, en daarom strafbaar voor eeuwig, en onder Gods toorn.

c. Dat hij in het kruis van Christus van alles wordt onderwezen.

(1) Van Gods heiligheid en gerechtigheid in het straffen van de zonde in Zijn Zoon.

(2) Van de bittere vruchten van de zonde, in de ziels- en lichaamssmarten van Christus.

(3) Van de afgrond van Gods toorn in de verlating van Christus.

(4) Van Gods liefde en barmhartigheid in het schenken van den Zoon Zijner liefde.

(5) Van de liefde van Christus, in de verheerlijking van Zijn Vader, en in de vrijkoping van Zijn zaad, door Zijn bloed.

(6) Van de wijsheid Gods, omdat Hij op zo een wijze genoeg gedaan wordt, die het verstand van den schranderste verblindt.

(7) In Christus kruis zien zij dat het goede naar de wereld niet in zichzelf goed is. Maar soms kwaad, en dat het kwade naar de wereld niet altijd schadelijk is maar soms goed. En dat, omdat gelijk Christus door lijden volmaakt is, ook die Hem volgen, door vele verdrukkingen ook zullen ingaan in Zijn Koninkrijk, en dat niets hen scheiden kan noch zal van Gods gemeenschap en gunst.

(8) Zij zien dat men in smarten, ja in de dood in God kane- troost en tevreden zijn, en roemen in de verdrukking. Want het was Christus spijs dat Hij deed de wil van Zijn Vader.

(9) Dat de gelovigen in alles hunnen wil moeten verloochenen, en alleen de heerlijkheid Gods bevorderen. Want Christus heeft Zijn wil gebogen onder die van de Vader, Matth. 66: 39, Hebr. 5: 8. Hij heeft niets anders gedaan als Zijn Vader te verheerlijken, Joh. 17: 4.

(10) In Christus kruis zien Joden en heidenen de volmaakte en onveranderlijke liefde van de Vader en de Zoon. Want heeft de Vader de Zoon gegeven tot een offerande, hoe zou Hij hen ook met Hem niet alle dingen schenken? Rom. 8: 32. Heeft Christus zoveel liefde gehad, dat Hij Zijn volk verzoend heeft door Zijn dood, zou Hij hen niet door Zijn leven en

heerlijkheid behouden, voor Zichzelf eigenen en bewaren, Rom. 5: 10?

d. Maar eindelijk, is het niet de wijsheid Gods dat Christus de geroepenen alleen de Kracht Gods en de Wijsheid Gods is? Immers maakt Hij hiermede de kracht en de wijsheid van de mens te schande. Hij maakt Zichzelf groot, en Hij leidt het zodanig, dat Zijn heerlijkheid alleen uitblinkt.

Ziedaar, toehoorders, Christus, de Gekruisigde, de Joden wel een ergernis, en de Grieken een dwaasheid. Maar echter hun die geroepen zijn, de Kracht Gods, en de Wijsheid Gods. Dit is door God zo van te voren bepaald, en Zijn volke in Mozes en in de profeten voorgesteld. Jesaja getuigt van Israëls verharding, hoofdstuk 6: 9 en hfdst. 29: 8-16. Ja, de Messias zelf, Ps. 69: 24. Hoort Mozes Israël verwijten, dat zij de Rotssteen huns heils versmaad hebben, Deut. 32 en Jes. 8: 14, 15 en 28. Zelfs de apostelen roepen: Wie heeft onze prediking geloofd Jes. 53: 1. Ja Christus: Ik heb tevergeefs gearbeid en Mijn handen uitgebreid tot een wederstrevig volk, Jes. 65: 2. Zijzelf, te weten Israël, als zij zullen bekeerd worden, zullen dit belijden, Jes. 53: 2-3. David getuigt dat Joden en heidenen dit samen hadden gedaan, Ps. 2: 1, 2. Maar volgens diezelfde raad van God is Hij als Heiland van Joden en heidenen voorgesteld. Hoort David eens, Ps. 118: 22: De Steen, Dien de bouwlieden verworpen hebben, is tot een Hoofd des hoeks geworden. Dat is, op de verworpen, maar ook verheerlijkte Christus zijn Joden en heidenen gegrondvest, en tot één huis samen gevoegd. Schoon zij niet allen Israël zijn, die uit Israël zijn, nochtans is er een gelovig en geheiligd zaad uit Abraham overgebleven, en aan hen zijn al de dierbare beloften gedaan, dat zij in de Messias de zegen, en met de Messias de heidenen zouden erven. Schoon Israël afgesneden en verhard zou worden, Christus zou hen een Heiligdom, een Zon en Schild, en kostelijke Steen zijn, ziet Jes. 8: 14, 28: 16, Mal. 4: 2, Jes. 27: 6, 54: 1-5, Jes. 65: 8. 9. Ontelbaar zijn de plaatsen waar van de heidenen getuigd wordt, dat zij God in Christus zouden kennen, Jes. 42: 4. De eilanden zouden naar rijn leer wachten, Jes. 29: 18, 19. De doven zouden horen de woorden van het Boek; de ogen der blinden zouden zien etc. Jes. 35: 8 en 43: 19-23. In de woestijn zou Hij wateren geven, en rivieren in de wildernis. Hoe heerlijk bewijst dit, dat alleen de geroepenen des Heeren lof vertellen? Immers heeft het de Zoon Gods, als Hij nog onder Israël wandelde, voorzegd, dat Hij door Zijn volk zou verworpen worden, dat de kinderen van het koninkrijk, de Joden, zouden worden buiten geworpen, en dat velen zouden komen van oosten en van westen, en met Abraham Izak en Jacob aanzitten in het Koninkrijk der Hemelen Matth. 8: 11-12. Maar, het zouden blinden, lammen en kreupelen zijn. Hoe zielsroerend spreekt Christus van de roeping van Zijn onderdanen tot Zijn Koninkrijk, en tot de hemelse wijsheid? *Ik dank U, Vader, Heere des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt dezelve de kinderkens geopenbaard. Ja, Vader, want alzo is geweest het welbehagen voor U,* Matth. 11: 25, 26.

TOEPASSING

1. Hier ziet gij, aandachtigen, de zeldzame kracht van de prediking van het Evangelie en wel zo, als het de gekruisigde Christus behelst. Terecht noemt het Paulus de uitnemende kracht Gods, 2 Cor. 4: 7, ja de uitnemende grootheid van Gods kracht, naar de werking der sterkte Zijner macht, waarmede Hij in Christus gewrocht heeft, als Hij Hem uit de doden opgewekt heeft, Eféze. 1: 19. Hoe verstokt, hoe verkeerd, hoe wederhorig de zondaar is, hij moet zwichten voor Christus. Zijn Woord is een scepter der sterkte, waarmede Hij heerst in het midden van Zijn vijanden, Ps. 110: 2. Zijne pijlen zijn scherp, volken vallen onder Hem, zij treffen in het hart van Zijn vijanden, Ps. 45: 6. Het Woord van Zijn kruis is een scherp tweesnijdend zwaard, Hebr. 4: 12, en een kracht Gods tot zaligheid een iegelijk, die gelooft. Het legt de hoogste ter neder, het legt de gedachten gevangen onder de gehoorzaamheid van Christus, het verdrijft de duisternis uit het verstand, de verkeerdheid uit het oordeel, het verbrijzelt het hart, het maakt de zondaar gedwee, bereidwillig, sterk en getrouw in de dienst van God. De onwetende en dwaze ontvangt wijsheid, een wijsheid Gods, een

wijsheid onder de volmaakten. Die als een beest daarheen leefde, die kent God, die oordeelt naar waarheid van Zijn wegen en werken; die blind was, die beschouwt de veelvuldige wijsheid in het Evangelie, hij erkent dat God alles werkt naar de raad Zijns willens, tot de betoning van Zijne heerlijkheid. Daar ziet hij, dat alles uit God en door God en tot God is. Hoe zonneklaar bleek dat in die Predicatie van Petrus, Hand. 2: 14-41. Daar waren Joden en Jodengenoten, ook zulken, die Christus kruisdood toegestemd hadden, en ziet, drieduizend van hen moesten daar voor Christus scepter buigen. Maar kan iemand gevoeliger daarvan spreken dan Paulus? In een ogenblik werd al zijn trotsheid ter neder geworpen, en hij overwonnen, en in triomf door Christus omgekeerd. Hoe gedwee, hoe volvaardig, hoe gehoorzaam was hij? Wat hoge trap van wijsheid bekleedde hij. Hoort hem zelf daarvan spreken: Eféze 3: 2-6. Toen de apostelen baden, dat God tekenen zou doen in de Naam van Zijn heilig Kind Jezus, de plaats werd bewogen, Hand. 4: 4. Toen Paulus en Silas de Heere lofzangen zongen, de kerker sidderde, de deuren sprongen open en de banden vielen af, en de stokbewaarder werd beroerd, krachtdadig tot God bekeerd, en hij diende de apostelen, Hand. 16: 16-24.

2 Waar is de wijsheid dezer wereld? Heeft die wel ooit iets dergelijks uitgewrocht? Heeft die de mens zo diep verootmoedigd, zo ver bekrachtigd, dat hij alle eigen gerechtigheid heeft weggeworpen, dat hij zich veroordeeld, en niettegenstaande al zijne wijsheid en deugd, dwaas en voor God zich schuldig verklaard heeft? Is hij wel ooit door zijn wijsheid gedwongen geworden om Gode alleen, in verloochening van alle verborgene eigenliefde, de eere te geven? O, nee!

3. Hoe gelukkig zijt gij dan, kinderen Gods, die met een heilige roeping geroepen zijt: Wie kan uw heil uitspreken? u bent niet onder degenen die zich aan Jezus gestoten hebben, die over Hem in de afgrond zijn neergestoten. Nee, u bent een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk, opdat gij zou verkondigen de deugden Desgenen, Die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht, 1 Petr. 2: 9. De gekruiste Christus is u geweest, en nog dagelijks, de Kracht Gods en de Wijsheid Gods. Hoe aangenaam was het u, toen gij eerst door Christus overwonnen werd, hoe zielsverrukkend was dat geweld, hoe liefelijk die dwang? Kunt gij er niet met vreugde aan denken? Immers ja! Wat was u vol vrolijke liefde en alles overstromende vreugde toen Christus u te sterk werd, toen Hij u overmocht, en gij niet anders kon of wilde dan Hem als uw Heiland, Bruidegom, Heere en Koning te omhelzen, te zegenen en te eren. Hoe christenen, zijt gij niet beschaamd, dat gij verwaardigd wordt in Christus en Zijn Evangelie de Kracht en de Wijsheid Gods te zien? Is het wat kleins, wat gerings, ingevoerd te worden in de verborgenheid van Gods Koninkrijk, om des Konings sterkte te zien, Ps. 63: 3? Nu staat gij in de kracht van een algenoegzaam God, gij kunt u omgorden met de waarheid, en schoeien met de vastigheid van het Evangelie van de vrede, dat Woord kan u tot een zwaard verstrekken. Wat hebt gij nu te vrezen, die in die kracht Gods bewaard wordt? Uw Koning zal het u alles ten goede doen strekken. Zijt gij dwaas, hier is Wijsheid! Zijt gij zwak, hier is Kracht!
Weet gij niet, hoe uw weg Gode tot eer kan zijn? Uw Koning is de Wijsheid Gods, Hij zal het zo besturen, dat Zijn roem daarin uitblinkt, en Hem Zijne lof worde toegebracht. Maar dat zet uw geluk geen klein gewicht bij, dat gij hiertoe geroepen zijt, geroepen naar Gods voornemen, naar de verkiezing der genade, geroepen door het Woord der vervulling, daar de belofte het wezen ziet. Wat was er toch in U, wat was er in u boven die verloren gaan en voor wie het Evangelie bedekt blijft? Ja,

dikwijls meer zonden, meer hardigheid, meer aardse wereldsgezindheid, zo zag God nochtans op u, boven zo velen, en dat niet uit u. Maar alleen uit de Roepende.

4. Maar zijn het alleen de geroepenen. die deze eer hebben. wat moet dan de mens niet vrezen? Wat behoorde hij niet bekommerd te zijn, die nog niet geroepen is? Ach, toehoorders. gaat toch in uzelf, onderzoekt u nauw, ja onderzoekt u nauw, bedriegt u toch niet, want waartoe zou het zijn? Zou u wel kunnen gerust zijn, als gij wel twijfelde of gij wel recht tot uw goederen en ambten had en dat iemand die kon betwisten? Kunt gij dan nog vrolijk en welgemoed zijn, daar gij nog mogelijk uw verkiezing en roeping niet hebt vastgemaakt, tenminste op onwrikbare gronden?
Gaat dan in uw binnenste, doorzoekt de schuilhoeken van uw hart, vraagt u als voor Gods alziend oog.
a. Hebt gij wel ooit de kracht van het Woord in het hart gevoeld? Ik vraag niet, of gij wel eens door het Woord zijt beroerd en verschrikt geworden, ook niet, of het Woord u de tranen uit de ogen, en de zuchtingen uit de borst geperst heeft, dat kon wel eens gebeurd zijn! Maar of gij wel ooit recht aan uzelf zijt ontdekt geworden, of gij u wel van God vervreemd en afgescheiden en op de weg van de dood gezien hebt. Hebt gij wel durven denken, dat indien gij niet geroepen wordt, gij eeuwig zult moeten verloren gaan?
b. Hebt gij wel beminnelijkheid in God, in Christus en in de weg van het leven bespeurd? Hebt gij wel eens de schoonheid en de ziel-vergenoegende kracht van de dienst van God gezien?
c. Hebt gij uw liefde en achting en al uw genegenheden levendig bevonden, zijn zij wel liefelijk en onbedwongen overgebogen tot God in Christus, om Hem in de verloochening van al het eigen, de eer te geyen?
d. Zijt gij wel waarlijk tot Christus overgetreden: hebt gij Zijne stem wel gehoord en gehoorzaamd? Hebt gij wel in waarheid kunnen zeggen, in die gulle uitboezeming van het gemoed, uit die vrije beweging van de ziel: *Wat wilt Gij dat ik doen zal?* Spreek, Heere, Uw dienstknecht of dienstmaagd zal horen? Hebt gij wel verlangd, dat gij de stem tot uw ziel mocht horen naderen?
Komt uit, staat op uit de doden. Hebt gij wel geluisterd of de Heere u ook roepen zou, niet op een hoorbare. Maar op een redelijke wijze, door ontdekking van Gods wil, uit het woord aan de consciëntie? Zijt gij wel bedroefd geweest omdat gij God zo weinig gewaar werd? Hebt gij wel gevreesd of Hij u wel ooit roepen zou? Is het uw dagelijkse oefening wel, dat gij u zo stelt voor de Heere, om te horen wat Hij u gebieden zal? En hebt gij de Kracht en de Wijsheid Gods in het Woord van het Kruis wel gezien? Hebt gij wel moeten verbaasd staan en als opgetogen over die wonderbare algenoegzaamheid en wijsheid die zich daarop doet? En hebt gij wel recht kennis gekregen van God en van uzelf, van de ijdelheid der schepselen, en van de dierbaarheid van Christus? Hebt gij Gods kracht wel gevoeld in het verbreken van uw verdorvenheden, in het strijden tegen de zonden?

Wat dunkt u, toehoorders, zijn deze dingen in u? Is het zo met u? Zo niet, uw staat is gevaarlijk, rust niet, laat uw ziel geen stilte, totdat u bent overgebracht in het Koninkrijk van de Zoon van Gods liefde. Houdt uw gevaarlijke staat gedurig voor ogen, want is Christus u niet de kracht Gods, en de wijsheid Gods, Hij zal u tot een aanstoot zijn, en gij zult over Hem struikelen en vallen, en in de afgrond van een eeuwige ellende neerstorten. Denkt, dat het voor u onmogelijk is die kracht en die wijsheid te gevoelen of te zien, tenzij gij geroepen wordt. Daarom, tracht van God bestraald en verlicht, en met kracht naar de sterkte van Zijn heerlijkheid bekrachtigd te

worden, om tot Hem over te gaan.
Maar zegt gij: God roept ze niet allen op dezelfde tijd en op dezelfde wijze.
Ja, toehoorders, op de wijze komt het niet aan, ook niet op de tijd, als iemand maar waarlijk geroepen wordt! Maar wie zegt u dat gij nog zult geroepen worden, met een heilige roeping? En genomen, gij werd nog eens op uw uiterste geroepen, was het u niet zaliger, dat gij nu, en een tijd lang voor uw dood in de dienst van God werd overgebracht?

Maar, kinderen Gods, denkt gij niet wel de één of de ander: Ik zie zo weinig kracht en wijsheid in het Evangelie van Christus, ik ben zo hard, zo ongevoelig, zo duister, ik voel zo zelden die overwinnende sterkte tegen verdorvenheden, tegen ongeloof en verkeerde gedachten. Het Woord is mij als een verzegeld boek, hoe durf ik staat te maken dat ik geroepen ben? Maar, gunstgenoten van Jehovah, kent gij dan die vooropgestelde zaken niet? Hebt gij die niet soms ondervonden? Moet gij ze niet toestemmen als gij die hoort voorstellen? Zegt uw ziel daar niet amen op? Immers ja? Toch zijt gij niet altijd in die staat.

1. De Heere wil u doen gevoelen, dat gij van nature niet alleen; maar nu gij weder tot God zijt overgebracht, buiten Christus, machteloos en dwaas zijt.
2.God wil dat gij gedenken zult, uit wat staat u bent overgebracht, opdat gij in het toekomende Christus de Gekruisigde, en uw deel aan Hem, dierbaarder zou schatten, en dat gij medelijden met anderen zou hebben.
3. De Heere wil dat gij Hem de eer zult geven, dat gij in Zijn licht alleen het licht ziet, en dat het Zijn kracht is, die Hij in uw zwakheid volbrengt.
4.God wil uw geloof, uw hoop en gebeden opwekken, en u uitlokken dat gij Hem toch smeekt, dat Hij u bestralen tot wijsheid en tot deugd bekrachtigen zal.
5. De Heere wil dat gij Zijne vrijheid zult erkennen: Roept God, wie Hij wil? Hij voert Zijne geroepenen in Zijne heiligdommen in, dan, en zo dikwijls als het Hem behaagt.

Welaan dan:
a. Dankt ondertussen de God en Vader van onze Heere Jezus Christus, dat Hij u geroepen heeft tot Zijn eeuwig Koninkrijk; geeft Hem daar de eer van; roemt niet in uzelf, het komt niet van uw wijsheid en deugd, dat Christus u de Kracht Gods en de Wijsheid Gods is, het is Zijne vrije barmhartigheid, naar Zijn eigen voornemen der genade, die u gegeven is voor de tijden der eeuwen, 2 Tim. 1: 9. Hiertoe is Christus de Kracht Gods en de Wijsheid Gods, opdat zo wie roemt, die roeme in de Heere, vergeleken Jes. 65: 16.
b. Zoekt dan alleen in Christus. met verloochening van uzelf, de gerechtigheid, om voor God te bestaan, om voor Hem en tot Zijn troon te durven naderen, om met opgeheven hoofden aldaar, zonder schaamrood of te schande te worden, te mogen verschijnen. Zoekt in Christus en uit Christus de Geest te ontvangen tot heiligmaking, tot Geestelijk leven, tot zelfverloochening, tot doding van zonden, om de wereld te overwinnen, en alles te boven te komen, om in die kracht bewaard te worden.
c. Tracht in Christus de Gekruiste door middel van het Evangelie de heerlijkheid Gods te beschouwen, en Zijne veelvuldige wijsheid die Hij in de Kerk bekend gemaakt heeft. Zoekt dan in het Boek des Heeren, niet één zal er feilen. Het Woord is een licht. Vergelijkt geestelijke dingen met geestelijke, tracht de waarheid in haar samenhang, en bovenal tot haar einde te beschouwen, opdat gij recht wijs moogt worden. Tracht in die wijsheid toe te nemen en voort te gaan. Houdt niet op, voordat gij gekomen zijt tot

de volle mate der kennis, tot een volkomen man, tot de mate der grootheid der volheid van Christus. Zoekt dan door Christus als door uw Profeet geleerd te worden. Eist in nederige vrijmoedigheid de Geest der wijsheid uit kracht van Zijn offerande en voorbede, smeekt Hem dat Hij als de Koning Zijn wetten in uw hart geve.

d. Vreest dan ook geen gevaren, noch Satan, noch wereld, noch tirannieën, noch zwaard, noch vlammen: Weest onversaagd en dapper, werpt nooit uw vrijmoedigheid weg. Christus is de Kracht Gods. Staat nooit versteld voor de listen en geweldenarijen van de verzoeker: Die vóór u is, is machtiger dan die tegen u is.

e. Vertrouwt het de Heere toe. Hij is algenoegzaam in alles: Waar uw kracht ontbreekt, daar wil Hij aan uw rechterhand zijn; al weet gij geen uitkomst, de Heere is wijs, Hij zal u leiden door Zijn raad, Hij zal in u nog verheerlijkt worden, en in alles Zijn lof ontvangen.

Gedenkt maar, dat God u geroepen heeft tot Zijn eeuwige heerlijkheid. Heeft God u geroepen, toen er niets als zonde in u was? Hij zal u niet verstoten, nu gij de eerstelingen van Zijn beeld draagt. Legt u maar op de Algenoegzame neder. Rust in Zijn wijsheid; aanbidt die, al ziet gij die zo klaar niet .Verkondigt maar de deugden Desgenen Die u geroepen heeft uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht. En verwacht dat Hij u zal overbrengen tot de volle bezitting van de eeuwige zaligheid. Want Die u geroepen heeft is getrouw. Die het ook doen zal. Amen.

8e Predicatie over Psalm: 68: 19.

"Gij zijt opgevaren in de hoogte, Gij hebt de gevangenis gevankelijk gevoerd. Gij hebt gaven genomen uit te delen onder de mensen; ja, ook de wederhorigen om bij U te wonen, o HEERE God."

Overvloedig groot was voormaals het gejuich onder Israël, toen de ark na al haar omzwervingen werd opgevoerd naar Sion. Wonderlijk verheven zijn de lofzangen, welke bij die gelegenheid werden uitgegalmd, onder het zegenrijk geluid van allerlei speeltuig.
Dit prachtig kunststuk was het zinnebeeld van des Heeren gunstige tegenwoordigheid onder de stammen Jacobs, de troon, op welke Jehovah Zijn majesteit openbaarde, en tot welke niemand toegang had, in het binnenste vertrek van de Tabernakel, dan alleen de hogepriester. Maar eenmaal per jaar, onder een wolk van wierook, en dat niet zonder bloed. Dit pronkstuk was de eer van Israël, in welke dat volk zich wonderlijk verhief. Maar een tijd lang had die heerlijkheid moeten omzwerven, van de ene plaats naar de andere. Eindelijk is zij gevallen in de handen der vijanden, welke, om Israëls eer tot schande te maken, dat kostelijk stuk werk hebben geplaatst in de tempel van hun afgod. Maar die werd te schande en zijn hoofd en armen stortten ter aarde voor de ark, ja, de vijanden werden genoodzaakt de ark weder terug te zenden. Daarna werd dezelve door David opgevoerd naar Sion, en eindelijk door Salomo in de tempel in het heilige der heiligen geplaatst, onder allerhande lofgejuich.
Zaken, buiten twijfel, van hogere betekenis, als schaduwen, waarvan Christus het lichaam is. Immers, Hij is de ware Ark van het Verbond der genade, in wie de volheid der Godheid lichamelijk woont, en in wie de troon der genade en der heerlijkheid is opgericht. Hij is het. Die wel, nadat Hij in deze wereldse woestijn in de dagen Zijns vleses had omgezworven in de handen Zijner vijanden voor een tijd is gevallen. Doch. nadat Hij evenals toen de God dezer eeuw ter aarde geveld had, zo is Hij van onder het geweld Zijner vijanden verlost, wanneer Hij uit de doden is opgewekt, waarna Hij eindelijk zegepralend naar het hemelse Sion is opgevoerd, buiten twijfel, onder het lofgejuich van al de heilige engelen, wanneer Hij ten hemel in de hoogte is opgevaren, en de gevangenis gevankelijk heeft weggevoerd, zoals Hem werd toegegalmd in onze woorden.
Wij stellen vooruit vast, dat de Christus (het Hoofd en de leden) het rechte onderwerp is van dit Psalmgezang. Onze geleerde kanttekenaars oordelen, dat David dit lied gedicht heeft bij voorval van het opbrengen van de ark naar Sion. Het zij hoe het zij, het is buiten twijfel, dat de zanger doelt op Israëls Heerlijke en Heerser, Jehovah, de Broeder der uitverkorenen, de Goël, en Opperheer van Zijn broederen. Behalve alle graveerselen, welke in de Psalm uitblinken. wordt ons dit onwedersprekelijk, en door Christus zelf, en door Zijn kruisgezant Paulus aangetoond. De dichter spreekt in de naam van het volk. Hij vertoont de gehele vergadering der heiligen, als de leden van het verheerlijkte Hoofd, en medeërfgenamen van Zijn heerlijkheid.
Toch zal het niet ondienstig zijn, dat wij met een woord duidelijk maken tegenover een schrandere Jood en geoefende wetgeleerden, dat noch op de ark, noch op de opvaring van Jehovah van Sinaï in ons tekstvers gedoeld wordt. Maar op Jehovah, het Zaad Abrahams, Die na het volbrachte werk der verzoening Zijn troon en Koninkrijk inneemt.
De ark kon geenszins de Goddelijke erenamen en deugden en heldendaden worden toegeëigend, welke hier worden vermeld. Ook ontvangt die geen gaven in de mens.

Daar en boven is het zonneklaar, dat de ark het zinnebeeld van Gods tegenwoordigheid, en de schaduw van Jehovah, de Goël is geweest, in welkers binnenste de Naam van Jehovah is, en in welke God Zijn heerlijkheid zou openbaren. Ja, de ark verbeeldde de Christus, het Hoofd en de leden uit al de geslachten van de aarde, vergezelschapt met de heilige engelen in welker midden Jehovah in de Zoon, door de Geest, zou wonen. Wat is dan billijker, dan dat Israël bij het opvoeren van de ark opklom tot het rechte tegenbeeld, en zich een vrij groter zegenpraal beloofde?
Maar deze toejuiching past ook niet op de wedertocht van God naar de hoogte, nadat Hij op Sinaï was nedergedaald.

1. Want: dan moest Zijn nederdaling worden geroemd, omdat die was tot vervulling van de beloften aan Abraham gedaan. Immers was het Israëls heerlijkheid, niet dat God van hen opvoer. Maar dat Hij tot hen neerkwam, en voor hen henen toog, ja dat Hij in het midden van hen woonde. Het was een oordeel wanneer God dreigde, dat Hij wilde heengaan, en wederkeren tot Zijn plaats.
2. Toen heeft Hij, Die opvoer, geen gaven ontvangen in de mensen, veel minder in de mensen zonder uitzondering van volkeren, hoewel de zaligmakende goederen in de heiligen. Gode toebehoorden.
Ook waren de goederen van het Oude Testament geen vruchten van de opvaring. Maar van de nederdaling van Jehovah. Daarenboven, de erfenis van Kanaän, de wet en de tempeldienst waren geen grondslag van een zaligmakende roem, tenzij die werden aangemerkt als schaduwen van zulke heerlijkheden, welke de gevolgen van de nederdaling van God, en van de optocht van de Immanuel zouden zijn.
3. Toen heeft God de wederhorigen niet doen wonen in Zijn sierlijke erfenis. Ziet een Jood op de heidenen, die heeft God buiten gesloten. Doelt Hij op Israël, God heeft de wederstrevigen doen vallen in de woestijn, en gedurig in vervolg van tijd de ongehoorzaamheid van dat volk gestraft. Veel min zijn de wederhorigen het erfdeel van God geweest, om Zijn betamelijkheid te kennen, te beminnen en tot volle heerlijkheid te genieten.

Wie kan het derhalve zijn, dan God, in het vlees geopenbaard, en na de volbrachte borgtocht opgevaren in de heerlijkheid? Tenminste is het de eeuwige God, Die opgevaren is. God wordt oneigenlijk gezegd op te varen, gelijk ook neder te dalen. In geen oneigenlijke opvaring kan de Kerk juichen. Maar alleen in het gunstig bijzijn bij Zijn eigen volk. Zelfs wanneer God na de uitvoering van de straffen over Zijn volk Zich onttrekt, wenst het, dat Jehovah wel als Wreker wegga. Maar als Verbondsgod blijft. Maar dit was zonneklaar, dat het Zaad van de vrouw de slang de kop zou vermorzelen, en zulks zou veroorzaakt worden door de vermorzeling van de hielen van dat Zaad, te weten, door de dood. Niemand kan de duivel zijn recht en kracht benemen en zijn vaten roven, dan Jehovah. God kon zulks niet doen door Zijn dood, tenzij Hij in het vlees geopenbaard was. Het was ook bekend, tenminste bij de profeten en bij de heiligen, dat het koninkrijk Gods een eeuwig, geestelijk, en hemels koninkrijk zou zijn, daar de troon boven in de hemel zou zijn, ook dat het Zaad Abrahams, de Zone Davids als Koning op zijn troon zou zitten, en over Israël, ja ook over de Heidenen, heersen tot in eeuwigheid. Met één woord, rondom in beloften en schaduwen en voorzeggingen, stond als met gulden letters te lezen, dat het Zaad Abrahams, God-mens, door Zijn offerande, de verzoening, de gerechtigheid, de zegen en de vrijheid zou aanbrengen. Het bleek dan dat God moest nederdalen uit de hemel, dat Hij moest mens worden, en sterven, en begraven worden, en alzo de Satan zijn recht, zijn kracht en vaten ontroven, en door de vervulling van de wet, de wet

veranderen, en een beter priesterdom en een eeuwigdurende wet invoeren. Ja, God zou en kon niet op de troon gaan zitten, en de gerechtigheid, en de zegen aan al de geslachten der aarde uitdelen, voor en aleer Hij was nedergedaald.
Als dan de Kerk juicht in de hemelvaart van Jehovah, wat behoorde een Jood, die in de wet bedreven is, eerder in de gedachten te vallen, dan dat de Kerk haar God, haar Goël, en Koning zegent in Zijn wedertocht naar boven, in Zijn zegen- praal over Zijn vijanden, in de aanvaarding van Zijn rijk, en in Zijne liefde-heerschappij over wederhorigen in zichzelf, en als Immanuël gestorven en begraven; ja nadat Hij de Satan, de zonde, de dood, de hel, en het graf had ontzenuwd, en alzo de gerechtigheid en de zegen aangebracht.
Wij besluiten dan met recht, dat de verheerlijkte Vorst Messias het voorname onderwerp is van dit Psalmgezang. Het is een menigte, welke deze lofzang uitschalt. De rij is al verrukt in blijdschap; dit blijkt in de aangename spraakwendigen, dan tot de kerk, dan tot God, dan tot de nijdige aanschouwers, dan tot de koninkrijken der aarde.

Na het opschrift, vers 1, volgt het algemene opstel van de Psalm, vers 2 tot 4. In het vervolg wordt het voorstel op de verhevenste wijze ontleed, en de volkeren worden opgewekt tot de lof en tot de dienst van de Koning, in het betonen van Zijn deugden vers 5-7. Daarop wordt de Koning toegejuicht over Zijn majesteit en goedheid onder de bediening van het Oude Testament. Maar bij uitstek in de dagen van het Nieuwe Testament. Ondertussen wordt de Kerk vertroost tegen de verdrukkingen, en de nijdige aanschouwers worden uitgetart, en bezworen, dat Jehovah op Sion zal wonen in spijt van hun waan en trots, op hun voorrecht, omdat al wat Sinaï heerlijk maakte, in veel groter luister op Sion vertoond wordt. Want de Heere is onder de erfgenamen van de betere goederen, als eerst op Sinaï, ja in ware en eeuwigdurende heiligheid, vers 8- 1 8 .
Maar wat is toch de grond van de betere roem van de Kerk in de meerdere heerlijkheid over die van het Oude Testament? De verheerlijking van de vorst Messias. De zegenpraal van de Koning over Zijn vijanden. De aangebrachte zegen. De oprichting van het geestelijk koninkrijk. Maar dit neemt de gedachten zo in, dat de Kerk gedwongen wordt, om haar roem in de Heere zelf te betuigen, tot blijk dat die gegrond is, zeggende: u bent opgevaren in de hoogte etc.
De Kerk zegent haar Koning over Zijn zegepralende wedertocht naar Zijn vorstelijk paleis en over de aanvaarding van Zijn heerlijke erfenis.

Twee hoofdzaken komen ons voor in deze woorden.

Eerst: De heerlijke hemelvaart van de Christus: *Gij zijt opgevaren in de hoogte*.

Daarna: Het wettig aangrijpen van Zijn eigendom: *Gij hebt gaven genomen om uit te delen onder de mensen etc.*

1. Wat het eerste deel belangt, daarin zien wij,

Eerst: De hemelvaart van Christus.

En dan: De wijze van deze heerlijke tocht, te weten, als een zegepralende en weergaloze Overwinnaar.

A. Het is buiten twijfel, dat het de Immanuel is, verheerlijkt door lijden, Die hier wordt aangesproken. De Kerk zegt tot Deze: *Gij zijt opgevaren in de hoogte*, enz. Door de *hoogte* wordt soms, oneigenlijk, een staat van veiligheid en zegen verstaan,

soms een staat van verlossing en voorspoed; Job 5: 11. Maar hier wordt door de hoogte de hoogte der hemelen verstaan; die plaats, welke God bereid heeft om aldaar de Zoon nevens alle Zijn broederen, niet alleen naar de Geest. Maar ook naar het lichaam te verheerlijken. Zo wordt het woord hemel met het woord hoogte verwisseld, Job 16: 19. In de hemel is mijn Getuige, en mijn Getuige is in de hoogte.
Hier wordt een hoogte bij uitstek verstaan, bij welke geen hoogte kan geschat worden, bij welke het opperste van het uitspansel een leegte is.
De derde hemel draagt met recht de naam van de hoogte.

1. Ten opzichte van de aarde welke het benedengedeelte is van hetgeen God geschapen heeft.
2. Van de hemel vertoont God Zijn majesteit en oppermacht over het ganse schepsel. Aldaar is Zijn paleis en troon.
3. In de hemel vertoont God Zijn heerlijkheid, in het toppunt van de gelukzaligheid der uitverkorenen, welke heerlijkheid Gods in de gelukzaligheid der uitverkorenen onmogelijk met de gedachte bereikt kan worden.
4. Ja, zelfs de plaats kan niet alleen niet met het gezicht. Maar ook niet met het verstand worden ontdekt. Door het geloof verstaan wij, dat God de hemel op Zijn bevel heeft toebereid. Naar deze hoogte is de Messias opgevaren. God wordt oneigenlijk gezegd neder te dalen en op te varen, wanneer op de aarde ongewone werkingen van Zijn almacht, gunst of toorn worden bespeurd: of dat die werkingen ophouden, of tot zegen of tot straf veranderd worden. God is een Geest, en geheel onstoffelijk. Hij draagt het schepsel op Zijn krachtdadig bevel. Hij is alom, en het ganse schepsel is Hem tegenwoordig. Maar de Christus is opgevaren, want Hij is God-mens. De Godheid heeft de mens aangenomen, en zo nauw met Zich verenigd, dat de deugden en de werken van de ene en van de andere natuur, de ganse persoon worden toegeschreven. Ja, de vereniging is zo onafscheidelijk en onverdeeld, schoon onveranderd en onvermengd, dat het werk van de ene natuur de andere wordt toegeëigend.

Wanneer dan de mensheid van Jehovah, de Zoon, van de aarde opvaart naar de hemel, en de ene plaats verlaat en de andere inneemt, zo kan in waarheid worden gezegd, dat God Jehovah is opgevaren. Want Jehovah is naar de mensheid, die met de Godheid persoonlijk verenigd is, niet meer op de aarde, nadat Hij in die mensheid ten hemel is opgeklommen, alhoewel Hij ten opzichte van Zijn volstrekte volmaaktheid als de Schepper en Onderhouder en Regeerder alomtegenwoordig is, en in eeuwigheid blijven zal.
De Kerk betuigt, dat God waarlijk van plaats veranderd, dat Hij de aarde heeft verlaten, en in de hemel is ingegaan, dat Hij de laagte heeft verwisseld met de hoogte, zodat zij zeggen kan: mijn Maker, Die ook mijn Man is, Die is niet meer hier. Maar boven in de hoogte.
1. Als de Kerk zegt: *Gij zijt opgevaren*, geeft zij Hem de eer van Zijn Godheid, die door Zijn volstrekt volmaakte almacht, op Zijn bevel, het lichaam heeft bewogen, en van de aarde naar de hoogte met een wonderlijke luister heeft opgevoerd, niet in een ogenblik. Maar Hij heeft een wolk geboden, dat die Hem tot een zegenwagen zou verstrekken. Dus is God als een zegepralende Koning door Zijn eigen kracht, op een wolk, die Zijn eigen maaksel was, naar de hoogte opgevaren.

2. Maar ten andere, als zij zegt: *Gij zijt opgevaren*, zo wil zij niet, dat Hij de aarde maar heeft verwisseld met de hemel, nee, zij heeft heel wat hogers in het oog, zij

zegent Hem, dat Hij de hemel heeft ingenomen tot Zijn vorstelijk rijkspaleis, dat Hij de troon heeft betreden, dat Hij is gaan zitten aan de rechterhand van de Vader, dat Hij met eer en heerlijkheid is gekroond, dat Hij als koninklijk Hogepriester van daar Zijn volk zal beheersen tot zaligheid, en aldaar haar smeekschriften tot genadige verhoring ontvangen, en de Vader opdragen op Zijn eeuwige gerechtigheid, ja, dat Hij vandaar Zijn Koninkrijk zal beschermen, uitbreiden, opbouwen, verheerlijken en volmaken. Zij merkt de Christus aan in Zijn koninklijke luister, op Zijn hoge en verheven troon, vergezelschapt met ontelbare heirscharen van heilige engelen, en omvangen van de hallelujahs der gelukzalige geesten, de uitverkorenen uit de mensen, van welke alle Hij als Koning, als Wetgever, en als Richter wordt verheerlijkt.

3. Maar dit stelt ook vooruit, dat de Christus het werk, Hem van Jehovah, de Vader, gegeven, heeft afgedaan, en de raad van de vrede heeft uitgevoerd. De Vader wilde, dat de Zoon de eerstgeborene zou zijn, onder vele broederen, en een koninkrijk bezitten tot in eeuwigheid, met beding, dat Hij uit de mens vlees en bloed zou aannemen, opdat Hij hun Broeder zij, en dat Hij Zijn broederen met God zou verzoenen, door Zijn bloedige kruisdood, als hun Goël en Hogepriester, en alzo als Heere hen bezitten, en als Wetgever wetten voorschrijven, en tot gehoorzaamheid verplichten. en als wettig en algenoegzaam en onafhankelijk Koning, als Zijn wettige onderdanen regeren, beschermen, zegenen. en verheerlijken. Dit wilde de Zoon tegelijk met de Vader, even vrijwillig, even onafhankelijk, even eenvoudig, even onherroepelijk. Uit kracht en tot uitvoering van deze raadslag is hemel en aarde en de mens geschapen, de zonde heilig toegelaten, de zondaar gedragen en gezegend. Ja, vele uitverkorenen zijn op de aarde gerechtvaardigd, geheiligd en in de beginselen gezaligd en in hun dood naar de geest in de heerlijkheid ingeleid, ja sommigen naar ziel en naar lichaam beide.

Zelfs de Zoon van God, en Zijn eeuwig Koninkrijk was reeds in beloften, schaduwen, en Godsspraken levendig afgebeeld. Ja, Jehovah, de Engel van het Verbond was nedergedaald op Sinaï, en vandaar kwam Hij neer, in de tabernakel, en daarna in de tempel. Hij plaatste Zich op Zijn troon tussen de Cherubijnen op de ark, en Hij heerste over het nageslacht van Abraham. Hij regeerde als de Koning Israëls, hoewel middellijk en als bekleed met zichtbare overheden en machten. Hij beschermde, Hij zegende, Hij verheerlijkte dat Koninkrijk. Hij was de Oorzaak en de Springbron van al de zaligheden, welke de uitverkorenen genoten. Het was dan noodzakelijk, dat Jehovah de Zoon, de Goël niet der engelen. Maar der mensen, nederdaalde, en door menswording uit de mensen, mens werd; dat Hij als Borg, en als Hogepriester naderde tot God, om verzoening te doen, om de gerechtigheid en de zegen, en de vrijheid teweeg te brengen: dat Hij gehoorzaam werd tot de vervloekte en bloedige kruisdood, en Zichzelf tot het graf vernederde, opdat Hij Jehovah de eer gaf van Zijn heiligheid, gerechtigheid en waarheid in de plaats van Zijn broederen. Ja, zou Hij het handschrift scheuren, het voorbeeldige Koninkrijk wegschuiven, en het geestelijke en hemelse in de plaats stellen, dan moest Hij Zijns zelfs offerande in de plaats zetten. Maar dit alles was geschied.

In alle dezen verheerlijkt de Kerk Christus, als zij zegt: *Gij zijt opgevaren in de hoogte;* alsof zij zei:
1. Gij, o Goël, zijt onze Broeder geworden. Gij zijt in onze plaats gehoorzaam geworden tot de dood. Gij hebt ons met God verzoend. Gij zijt opgewekt uit de dood. Gij zijt ontslagen van de borgtocht. Dus hebt Gij Uw werk volbracht. De verzoening is

volbracht, de gerechtigheid is verworven, de wet der schaduwen is vervuld. u bent wedergekeerd met vreugde en met gejuich naar uw paleis. Daar zijt Gij als Hoge-priester verschenen met Uw volmaakte liefde en ongekreukte gehoorzaamheid tot de bloedige kruisdood. u bent door de Vader geplaatst op de troon aan Zijn rechterhand en met eer en heerlijkheid gekroond.

2. Gij hebt door die hemelvaart de aarde ten hemel ingevoerd. Gij, ons Hoofd, Gij, ons vlees, zijt in de hemel, Gij onze Broeder, onze Goël, onze Hogepriester, onze Koning, onze Wetgever, onze Richter, Gij hebt ons in de hemel ingebracht. Gij hebt ons de weg naar boven geopend, en voor ons ingewijd. Het voorhangsel is weggenomen en gescheurd. Jeruzalem is boven, de stad van de grote Koning is in de hemel. De heilige Engelen en de volmaakte rechtvaardigen wonen in de bovenstad, en wij, de geroepen heiligen van de opgang tot de neder- gang der zon, maken de benedenstad uit. De Hemel is Uw troon, en de aarde is de voetbank Uwer voeten. Waar zou het huis zijn dat men U bouwen zou? De troon is van de aarde weggenomen, de Majesteit is gesteld boven de hemelen.

3. In U vertoont Zich Jehovah in zijn Heerlijkheid, als op een weergaloze troon. Vandaar kondigt Hij genade af, genade voor genade. Tot U en door U hebben wij de vrijmoedige toegang u bent opgevaren, en hebt onze gedachten, ons geloof, onze liefde, onze hoop, onze blijdschap met U in de hoogte opgevoerd. Ja, nu Gij daar zijt, nu is de Tempel, het Altaar, de Offerande, de Hogepriester, de Zegen en de Gerechtigheid boven in de hemel. Boven is het bloed der besprenging.

4. Gij zijt opgevaren en verheven boven alle overheid en macht. Al de Goden moeten zich voor U neerbuigen, Ps. 97: 9. Alles is Uw voeten onderworpen, Ps. 8 7. Gij zijt niet meer een Dienstknecht van degenen die heersen. Jes. 49: 7. Immers wij zijn Uw broederen, Uw mede-erfgenamen, uw leden, Gij hebt ons in en met U verheven boven alle overheden en machten in het geestelijke: Alles is ook aan ons, wat het recht belangt, onderworpen: de engelen zijn onze heirlegers, ja vrijwillig dienstbare geesten, bereid en vaardig om onze zaligheid te bevorderen. Boven is het borggerecht, ja de ganse omslag van het Koninkrijk is hemels In de hemel is een onverderfelijke, onbevlekkelijke en onverwelkelijke erfenis; ja, Gij verzekert ons, dat Gij als de opperste Leidsman van onze zaligheid ons zijt voorgegaan, en dat ook wij zullen zijn daar Gij zijt.

B. Maar de Kerk wil niet slechts spreken van de wedertocht van Christus naar Zijn paleis, als Koning, zij merkt Hem aan als een gadeloze Overwinnaar, als Jehovah sterk, en een Held, Jehovah, geweldig in de strijd. Zij zegent Hem, zij volgt Hem na met haar gelukwensingen, als die in zegepraal optrekt, vergezelschapt met talloze benden, en in een gedrongen menigte van gevangenen, sommigen gekluisterd in liefde, anderen gekneveld in banden der duisternis. Gij hebt de gevangenis gevangen gevoerd.
Door het woord *gevangenis* kon zeer eenvoudig de gevangenen worden verstaan, gelijk het ook genomen wordt, Jes. 20: 4 en Hab. 1: 9, voor zulken die in de gevangenis waren opgesloten. Dan is de zin, dat Christus, als een geweldig Koning, de gevangenis had opengerukt, en de gevangenen uit dezelve uitgetrokken, en met Hem in zegepraal opgevoerd. Sommigen tot eeuwige vrijheid en heerlijkheid in Zijn dienst, anderen tot eeuwige rampzaligheid en dodelijke slavernij, tot roem van Zijn deugden en heldendaden.

Maar wat belet ons het woord in de volle nadruk te nemen, en daardoor te verstaan, èn de gevangenen, èn die Hem gevangen hielden: de Satan, de zonde, de dood en het graf, met al de boeien, met al het kerkertuig van de Satan, ja ook de wet des vleselijken gebods.
Het is bekend, dat het Koninkrijk hetwelk de Zoon gegeven was van de Vader, door de afval is gekomen, onder de heerschappij van de Satan. Hij heeft de onderdanen van Jehovah gekerkerd in de dood en gekluisterd in de zonde. Ja, na een weinig tijd zijn zelfs de uitverkorenen nevens al de nakomelingen van Abraham naar het vlees, gebracht in de dienstbaarheid der wet.
Hoewel dit geen gevangenis tot ellende of schande was, nochtans was het tot vermindering van de luister, welke met de staat van de erfgenamen van de hemelse zegen overeen kwam. Dit deed de erfgenamen van alles verlangen naar de volle vrijheid.
Wij hebben Christus reeds aangemerkt als de Broeder en de Goël van de uitverkorenen. Hij moest uit de hemel nederdalen om Zijn Koninkrijk te rukken uit de hand hunner vijanden. Hij moest Zijn mede-erfgenamen en broederen uitvoeren uit de dienstbaarheid van de wet. Hij is ook van de troon afgetreden. Hij heeft Zich gewapend, en ten krijg toegerust. De Satan heeft zijn helse machten nevens zijn onderkoningen uit de mensen in slagorde gesteld. Ja, de wraakgierige tiran is allereerst op de Koning der uitverkorenen aangevallen: maar de Vorst Messias bood fit m het hoofd. Hij durfde hem onder de ogen te zien, en met onverschrokken dapperheid en onwederstaanbare sterkte slag leveren. Maar de Satan drong dieper door, als die waande een eeuwigdurend recht te hebben over de zondaren. Het is waar: hij had recht. Hij [de koning van Babel, Red.G.] was ten opzichte van de zondaar een rechtvaardige, Jes. 49: 24. Maar niet voor eeuwig. Al wat hij kon eisen was de dood. Maar niet voor hem. Maar alleen tot eer van de Goddelijke gerechtigheid. Hij was maar de kerkerbewaarder, die de schuldige moest uitlaten als het recht voldaan is.
Maar dit heeft de Koning, de Messias gedaan. Wonderlijk heeft Hij gestreden, en nog wonderlijker overwonnen. Hij heeft gestreden met lijdzaamheid. Hij heeft geleden en verdragen; gebeden met sterke roepingen en tranen tot God waren dijn wapenen. De Satan overwon, hij verbrijzelde de Koning de hiel, te weten Zijn lichaam. Maar o wonder, hij won en hij verloor. Hij meende de Christus de doodsteek toe te brengen. Hij deed het ook, en door die doodsteek werd hijzelf ter neergeveld. En wat wonder dat hij de Christus ter dood bracht? Hij gaf Zijn leven vrijwillig over, niet aan de Satan, o nee! Die had geen recht daartoe, ook geen sterkte; maar aan de Vader tot een genoegzaam rantsoen voor al de uitverkorenen uit al de geslachten der aarde. Zijn dood was het onwaardeerbare losgeld, dat Hij tot verlossing van Zijn Koninkrijk opbracht.
De Christus ontrukte de Satan de uitverkorenen, niet door geweld alleen. Maar ook door recht. Sion zou door recht verlost worden, en hare wederkerenden door gerechtigheid. Jes. 1: 27, 5: 16. In die dood werden alle deugden van Jehovah verheerlijkt. De Satan verloor zijn recht op een ogenblik, op het aller onvoorzienste. De zonde werd veroordeeld en al het recht ontzegd.
Maar de Vorst Messias heeft ook door geweld de Satan overwonnen, Hij heeft Hem de kop vermorzeld. Hij heeft die sterk gewapende gebonden en hem zijn vaten ontroofd.

1. Hij heeft door Zijn opstanding over de Satan, de zonde, de dood en het graf gezegepraald, gelijk ook over de wet, die, nu Hij Zijn lichaam had daar gesteld tot een offerande, geen handschrift nog dienstbaarheid kon eisen. De heiligen onder Israël

heeft Hij vrijheid gegeven, om niet langer aan Mozes' wet, aan de geest der dienstbaarheid, aan de vreze van de dood, aan de overheden en machten, welke Mozes staatvolgers waren, aan schaduwen, aan land, stad, tempel, altaar, Hogepriester, offerande en heiligdom onderworpen zijn. Ja, Hij heeft hen zo vrij gemaakt, dat Hij de wet gevangen hield door Zijn enige offerande welke van een eeuwigdurende kracht is, en in eeuwigheid volmaakt die door Hem tot God gaan, zodat de Heiligen tot in eeuwigheid niet meer dienstbaar kunnen worden.

2. Hij heeft de ganse gevangenis in zijn geweld, en boeit alle gevangenen, en die hen gevangen hielden, in Zijne oppermacht, en onwederstaanbare sterkte.
a. De uitverkorenen uit alle volkeren voert Hij weg, in de banden van Zijne algenoegzaamheid en liefde. Deze slavernij is hun heerlijkheid. Zij springen op van vreugde rondom de zegekoets van de Koning.
b. De verworpenen kluistert Hij in Zijn toorn en wraak tot in eeuwigheid.
c. De Satan, de zonde, de dood, het graf, de boze mensen houdt Hij in Zijn bedwang.
(1) Zij kunnen niets doen tegen Hem of Zijn Koninkrijk.
(2) Zij moeten, hoe onwillig ook, Zijn welbehagen uitvoeren.
(3) Zij kunnen niet anders, dan door het beleid van de Koning, de roem van Zijn deugden, en de luister van Zijn Koninkrijk bevorderen.
Alom waar deze Koning door het Evangelie bekend wordt, daar wordt Hij gezien op Zijn troon, en de Satan, de zonde, de dood, het graf, en de boze mensen, ja ook de wet onder Zijne voeten, immers wat het recht belangt, en het zal ook dadelijk te Zijner tijd geschieden. O wondere zegepraal.

II. Maar kan zulk een roemruchtige overwinning, en gadeloze zegepraal, zonder bezitting, zonder een wijd uitgestrekt gebied zijn? O nee, de Koning heeft gaven ontvangen in de mensen, ja ook de wederhorigen, etc.
Hier komt ons voor: Eerst de aanvaarding van het heerlijk erfdeel.

Ten tweede: De wonderwijde uitgestrektheid en de weergaloze heerlijkheid van Zijn Koninkrijk.
A. Hier is enige verandering. De apostel Paulus zegt dat Christus de mensen gaven gegeven heeft Eféze 4: 8. Maar de zaak is één en dezelfde. In deze Psalm zegt de Kerk, dat Christus Zijn erfenis als Zijn wettig deel heeft aangegrepen, welk erfdeel bestond in Zijn oppermacht over de uitverkorenen, en in de volmaking van Zijn beeld in Zijn vrijgekocht eigendom. En Paulus wil beweren, dat Christus de enige Heere is van Zijn gemeente, Die als wettig Koning, naar Zijn vrije welbehagen de gaven aan Zijne onderdanen uitdeelt, en zulks alleen tot volmaking van Zijn Koninkrijk en tot opbouw van Zijn lichaam de gemeente. Om dit te bewijzen brengt de apostel deze Psalm bij, en Hij zet de woorden over naar zijn heilig en welgepast oogmerk: tot betoning dat alles wat de uitverkorenen bezitten, zij zulks bezitten door Christus als door hun Koning, ja dat zij alles bezitten elk in zijn juiste rang en orde, zoals het dient tot opbouwing en tot de meeste luister van het Koninkrijk. Paulus schijnt het oog te hebben op een zegepralende Koning, Die bij Zijn intocht in Zijn paleis geschenken en eerambten uitdeelt aan Zijn onderdanen, tot roem en tot gedachtenis van Zijn deugden en heldendaden en tot heerlijkheid van Zijn Rijk. Zo deelde David, in de opvoering van de ark, brood, vlees en wijn uit, 1 Kron. 16: 3.
Dit komt immers overeen met de Psalm. Wanneer de onderdanen van Christus gaven ontvangen, dan ontvangt ja dan neemt Christus die gaven in hen, want zij zijn Zijne leden, en Hij is hun Hoofd. Ja, Hij is de erfgenaam van alles. God had Hem de

uitverkorenen gegeven bij testament. Hij had hen aan Hem opgedragen, als het loon van Zijn arbeid.
Wanneer Christus door Zijn dood het testament onherroepelijk maakte, zo had Hij recht om de erfenis, nadat Hij uit de doden wederom was opgestaan, te aanvaarden. Wanneer Hij God Zijn Vader had verheerlijkt, en het heil van de uitverkorenen bearbeid, dan had Hij macht om Zijn arbeidsloon aan te nemen.
Het Hebreeuwse woord betekent *ontvangen en ook nemen*. Beide is het waarheid in Christus.
Na de volbrachte borgtocht heeft Jehovah Hem doen eisen, ja Hem alles in handen gegeven.
Christus heeft op dat aanbod, volgens het hoogste recht, Zijn erfenis en Koninkrijk ontvangen. Maar nu gezeten op de troon, en met eer en heerlijkheid gekroond, en met recht en macht gestaafd, heeft Hij ook die onafhankelijke bevelmacht geoefend. Hij heeft Zijn erfbezitting aangegrepen, om het als Zijn loon te genieten.
De Heere Jezus ontvangt en neemt gaven, als erfgenaam van alles. Hij deelt ze uit, als Testamentmaker, als Eerstgeborene, als wettig Erfheer, en als milddadig Koning. Hij ontvangt en neemt de gaven in de mensen, als hun Hoofd, als Zijn erfdeel, als Zijn werkloon.

Maar het is niet zonder nadruk dat de uitverkorenen voorkomen onder de naam van mensen. Dit geschiedt wel:
1. Om te kennen te geven dat zij broos, machteloos, en niets als aarde zijn, die geen waardigheid of kracht hebben in zichzelf.
2. Maar in zonderheid om alle onderscheid van volkeren weg te nemen. Geen Israëlieten geen kinderen Abrahams naar het vlees. Maar mensen zonder onderscheid, ook de heidenen. Maar Christus ontvangt en neemt Zijn erfenis en werkloon in de mensen. Wondere heerlijkheid voor de zondaar! De uitverkorenen bezitten geen gaven, of zij zijn de bezitting van Christus. De Vorst Messias ontvangt geen heerlijkheid, of Hij ontvangt die in opzichte tot, ja in de heiligen. Maar welke toch zijn deze gaven?

> 1. Zijn onbetwistbaar recht om al de uitverkorenen, als Zijn wettig eigendom te bezitten en over hen, naar Zijn onafhankelijke bevelmacht, te heersen, en het gericht te houden, als hun Koning, Wetgever en Richter; met één Woord, om hun Heiland, en onafhankelijke Erfbezitter te zijn. Zo is Hem de scepter van het Koninkrijk in handen gegeven, Ps. 110: 2. Hij zal richten met gerechtigheid, Ps. 72: 1, 2. Hij is bekleed met majesteit, Ps. 8: 2, 6, 7, 20: 7, 21: 6. De Kerk roept Hem uit als haar Richter, Wetgever; en Koning Jes. 33:22. In Hem zijn gerechtigheden en sterkte Jes. 45: 24.
> 2. Het volstrekt recht om te eisen, dat al Zijn broederen Zijn beeld dragen, en Hem gelijkvormig worden.
> 3. De Heilige Geest in de uitverkorenen in Zijn buitengewone gaven, tot opbouw van Zijn Koninkrijk. Maar inzonderheid de Heilige Geest in de uitverkorenen als Zijn zegen, als het onderpand van Zijn liefde en de eersteling van de volle erfenis.
> Christus ontvangt recht en macht, om die Geest te geven. Maar als Die in de gelovigen wordt uitgestort, dan ontvangt Christus Zijn gaven. Die Geest deelt in de uitverkorenen de verzoening, de gerechtigheid, de vrijheid, het recht van het Zoonschap en al de heerlijkheden van Christus mede. Ja, Hij werkt in hen wijsheid, heiligheid en blijdschap, en al de deugden welke uit die bronnen

voortvloeien. Zo lang deelt de Heilige Geest die gaven mede, totdat het lichaam van Christus vervuld is, en al de leden volstrekt volmaakt, en hun Hoofd, naar hun vatbaarheid, gelijkvormig zijn. Dan zal Christus Zijn erfenis en arbeidsloon tot het laatste toe ontvangen hebben, en Hij, het Hoofd, en de leden volmaakt zijn. Ziedaar de rijkdom der heerlijkheid van Christus erfenis in Zijn heiligen.

B. Maar nog meer wordt des Konings luister vergroot, door dien Hij zelf wederspannigen ontvangt tot Zijn erfdeel, om hen vrijwillig gehoorzaam en wettige bijwoners van Zijn heerlijkheid te maken: ***Ja, ook de wederhorigen om bij U te wonen***.
Hierin overtreft de luister van Christus heerschappij alle andere heerschappijen, meer als onbegrijpelijk. Een groot koning heeft nog wel afvalligen in zijn bedwang, tot luister van zijn majesteit. Maar wat vorst heeft macht over hun geest, om hen vrijwillig gehoorzaam te maken, om hen bewoners van Zijn paleis te maken? Nochtans, dit doet Christus. Hij ontvangt niet alleen gaven. Maar wat meer is, dat alle begrip te boven gaat. Hij neemt ook de wederhorigen.
Wij horen van wederhorigen, en dezen heeft Christus ontvangen, en genomen. De wederhorigen worden in vers 7 *afvalligen* genoemd. Wederhorigen zijn alle mensen, als die Zijn oppermacht hebben verloochend, en zich Zijne heerschappij onttrokken, en Zijn juk van hun halzen afgeschud. Geen vermaningen, beloften, bedreigingen, geen zegeningen en oordelen vermogen iets op de zondaar. Hij wordt hoe langer hoe halsstarriger.
Maar bij uitstek dragen de Goddeloze Joden deze naam. God had hen opgenomen in Zijn verbond, en hen grotelijks verheerlijkt. Maar zij hebben het verbond verbroken en de eed vernietigd. Of God hen zegende of plaagde, of Hij hen bad of dreigde, zij sloegen achteruit. Ja eindelijk hebben zij de Koning Israëls, hun Heiland, verworpen. Maar evenwel, zulken heeft de Vorst Messias ontvangen. Allen die Zijn onderdanen zijn, ontvangt Hij als wederhorigen. Maar bij uitstek de Israëlieten.

1. Wat de eerstelingen aangaat, die heeft Hij ontvangen.
2. Wat de volheid betreft, die heeft Hij volgens recht. Maar dadelijk zal Hij hen nog ontvangen: tot dat einde bewaart Hij Israël als een afgekeerd volk.
Als Hij hen ontvangt, dat zegt, dat ook de afvalligen behoren tot Zijn erfdeel, zo verre zij het zaad der verkiezing zijn. Maar als Hij hen neemt, dan grijpt Hij hen aan door Zijn kracht, en maakt hen vrijwillig, en met de hoogste blijdschap gehoorzaam. O wonder!

Maar tot wat einde neemt de Christus hen tot Zijn erfdeel aan? Om Zijne slaven te zijn, gelijk een koning met het rijk ook de gevangenen beërft?
O nee! Om de sierlijkheid Gods te bewonen.
Het schijnt het allereenvoudigste, dat men de woorden overzet: *om te bewonen het Jah Elohim, de betamelijkheid Gods.* De erenaam Jah betekent: die betamelijkheid, sieraad, welvoegzaamheid, en heerlijkheid, welke in God, in Zijn deugden, raadslagen, en werken uitblinkt, waarvan een redelijk aanschouwer moet betuigen, dat het alles Gode waardig, betamelijk, en heerlijk, ja dat het Hem tot sieraad is, zodat Hem alle hoogachting, liefde, aanbidding, verwondering, en lof alleen toekomt, Jer. 10: 6, 7. Deze betamelijkheid straalt vol luister in Christus Jezus aangezicht, en van daar in Zijn ganse Koninkrijk. In Christus, en in Zijn Rijk is God wonderlijk hoog te achten, te beminnen, te aanbidden, te duchten, en met heilige vreze en

zielsverwondering te prijzen. Daar is het gejuich: *Wie is als Gij o Jehovah! grootmachtig in betamelijkheid*, Ps. 89: 9.
Deze betamelijkheid, dat sieraad zullen al de uitverkorenen, wederhorigen in zichzelf, bewonen. Maar bij uitstek zal het wederhorig Israël die eer hebben. Enigen zijn in de beginne zo gelukkig geweest.

Maar in volle kracht zal dit vervuld worden, *wanneer Israël nevens al de heidenen, zal bestraald worden met heerlijkheid Gods in Christus aangezicht.* Zij zullen dan de betamelijkheid Gods bewonen.
1. Al de deugden Gods zullen zij in Christus Jezus door de Geest tot zaligheid en tot verandering naar die heerlijkheid beschouwen en grootmaken.
2. Zij zullen een plaats en lot hebben in die erfenis, in welke deze betamelijkheid uitblinkt, en verheerlijkt wordt, als bondgenoten Gods.
Is er één Godsspraak, die betoond kan worden aan een recht redelijk geweten, en uit de Schriften van het Nieuwe Testament, en uit de roemruchtige vervulling, dan is het deze. Immers is het bekend, dat er één geboren is uit Abrahams nakomelingen op de juiste tijd en de plaats en wijze; uit die stam, uit dat geslacht, ja in al die omstandigheden, zoals God in het vlees moest geopenbaard worden?
Het is waar, Zijn geboorte was niet minder roemruchtig! Maar het was wereldkundig, dat Hij zo sprak en te werk ging, in de ontdekking van verborgenheden, ja van de raadslagen der harten, in wondertekenen, in de uitwerping van de duivelen, alleen op Zijn bevel, dat elk oordelen moest dat Hij God was, en uit de hoogte nedergedaald. Hij heeft Zichzelf vrijwillig in het lijden, in de dood, ja tot in het graf vernederd. Maar Hij is ook opgestaan. Dit hebben Zijn doodsvijanden in hun harten moeten toestemmen, en al hun gedrag heeft getoond, dat zij ten diepste die zaak niet konden loochenen. Hij is ook opgevaren ten hemel, in het bijzijn van zovele getuigen, allen eerlijke lieden, en van een heilig gedrag. Loochent dit een Jood? Hij zie de Godsspraken in, hij lette op de dingen die gebeurd zijn, hij besluite dan wat van de zaak zij.

Heeft die Christus in Zijn opstanding de vloek, de Satan, de dood, het graf en de wet niet gevangen genomen? Kon Hij anders opstaan, zo niet de slang de kop vermorzeld was? Zijn niet, en Joden, en Grieken in de banden van Zijn liefde gekluisterd? Heeft Hij niet de afgoderij uitgeworpen uit het heidendom? Zijn er niet duizenden deze Christus gevolgd, de één in de verloochening van de wet en de erfenis in Kanaän, de ander in verzaking van wereldwijsheid, ja allen in verloochening van alle begeerlijkheden? Heeft Christus hen niet zo sterk geboeid, dat zij met blijdschap zich in de dood hebben kunnen overgeven, alleen om Hem te verheerlijken? Heeft niet de Christus zichtbaar over die mensen gezegepraald? Terecht getuigt Hij, dat Hij de sleutel heeft van de dood en van de hel, Openb. 1: 18. Heeft Hij Israëls ganse burgerstaat niet verdelg-1? En wanneer toch? Immers nadat de Heilige Geest was uitgestort.
Kan dat iemand loochenen die geen openbare atheïst is, daar ongeoefenden en eerst vreesachtigen, de grote daden Gods verkondigen, ja wat meer is, in alle talen? Is dit een waarheid? Waarom dit niet met grond weerlegd? Duizenden waren er tegenwoordig, het was in geen hoek, zelfs vele bittere vijanden waren er tegenwoordig, zij mochten spotten. Maar zij loochenden de zaken niet, en die een vonk Godsvrucht hadden stonden ontsteld. Ja duizenden werden er door dat woord en de kracht van de Geest vernieuwd, en naar Gods beeld veranderd, ja met alle deugden versierd, ja zelfs van de aller-waardigste onder de Joden. Ook een Saulus die de gemeente Gods verwoestte, en Christus vervolgde, in een ogenblik heeft Christus over

hem getriomfeerd, en hem in Zijn erfdeel ontvangen, Hand. 9: 3-6. Nog houdt Hij de wederhorige Joden in Zijn bedwang, Hij bewaart hen als een afgezonderd volk. Waartoe toch? Immers om uit hen een erfdeel te nemen, opdat zij nog eens deel mogen hebben in de erve der heiligen in het licht; opdat zij het sieraad van Jehovah's deugden, raadslagen, en werken mogen kennen, en beminnen, en in dat heerlijk genot zich tot eeuwig heil, verlustigen.

TOEPASSING

Wat dunkt u, aandachtigen, heeft de Kerk geen overvloedige stof tot juichen. Mag zij niet roemen van de gadeloze heerlijkheid van Gods Koninkrijk? Mag zij niet groot spreken van de schatten, en onwaardeerbare rijkdommen van de Kerk, van de heldendaden van de Koning, van de wijduitgestrektheid, en wondere luister van Zijn heerschappij? Immers ja, hier zijn stromen van heil, waar gij u ook keert, de Kerk wordt omringd met rijkdom en eer.

Waar zijt gij, kinderen van de Allerhoogste! komt te voorschijn, al gij broederen van de grote Koning! verblijdt u! Springt op van vreugde!

1. Jehovah is opgevaren in de hoogte. Hij zit aan de rechterhand van de Vader. Hij is met eer en heerlijkheid gekroond. Wat geeft dit te kennen?

a. Het werk der zaligheid is volbracht. God is betaald, Zijn toorn uitgeblust, Zijn deugden verheerlijkt. De Satan, de zonde, de dood, het graf en de hel, geen van die kan iets inbrengen, Rom. 8: 33, 34. De verzoening, de gerechtigheid, de vrede, de zegen, de vrijheid, de heerlijkheid is aangebracht.

b. Uw Broeder, uw Eerstgeborene, uw Goël, is verlost uit de vreze. Hij vaart op naar Zijn paleis, ja Hij is reeds in de heerlijkheid ingegaan. Hij is de koninklijke Hogepriester. Hij zit en heerst op Zijn troon. Hij draagt het sieraad. Wondere heerlijkheid voor aardwormen, uw Bloedvriend, uw eigen Broeder in de hemel te hebben, uw Broeder, de Koning van hemel en aarde, uw Broeder Jehovah! Immers Hij is aldaar een barmhartige en medelijdende Hogepriester en albeheersende Koning. Hij ziet in gunst en genade op u neder. Zijn oog is inmedelijden en ontferming en in voorzorg over u. Hij is boven alles, en over alles; alles is Zijn voeten onderworpen. Hij zal de scepter zwaaien van de opgang tot de nedergang.

c. Nu uw Hoofd in de hemel is, nu heeft Hij ook u met Hem aldaar geplaatst. Hij heeft u een verse en levendige weg ingewijd. Hij is u voorgegaan als uw Opperheer, Voorganger en Leidsman, gij moogt Hem vrijmoedig volgen. De voorhang is gescheurd. De aarde is ten hemel ingeleid. De hemel is van boven nedergedaald. Gij hebt recht, om recht toe, recht aan in het binnenste heiligdom in te treden, niet als dienstknechten, niet als onmondige kinderen, nee, als vrijgelatenen, als volwassene zonen, als een koninklijk priesterdom, met volle vrijmoedigheid, met roem, met gejuich. Is uw Hoofd met eer en heerlijkheid gekroond, gij mede! Is Hij boven alles verhoogd en uitermate zeer verheven, ook gij! Uw burgerschap, uw vrij-heden en heerlijkheden zijn boven, aldaar is uw schat, uw wellust en eer, al de heilige engelen, uw dienaren, gereed en vol- vaardig uw zaligheid te bevorderen.

Gelooft u dit niet kinderen Gods? Gevoelt u niet dat Messias de Vorst uw gedachten, uw geloof, uw liefde, uw hoop, uw blijdschap met zich heeft opgevoerd in de hoogte? Rust gij op de aarde, is daar uw rust? O nee! Gij moet, gij wilt, gij loopt naar de hoogte met uw gedachten, gebeden, zuchtingen en klachten, dikwijls eer gij het voorneemt, eer gij het bedenkt. Twijfelt u dan nog, of gij tot het hemelse huisgezin behoort?

d. Nu is het Koninkrijk niet alleen onder Israël. Maar ook onder de heidenen.

De vijandschap is gedood, de middelmuur is vergruisd. Al de geslachten der aarde zijn de onderdanen van de Koning. Nu heerst Jehovah onder de heidenen. De gehele aarde is de voetbank Zijner voeten, nu de hemel Zijn troon is. Hij zwaait de rijksstaf over alle volkeren, de ganse aarde is vol van Zijn heerlijkheid. Toen de Majesteit tussen de cherubijnen was, toen was alleen Israël het Koninkrijk. Maar nu de Majesteit van de aarde is verplaatst in de hemel, ja boven de hemelen, nu is de gehele wereld aan des Konings heerschappij onderworpen. Zo zulks niet waar was, gij (van afkomst heidenen) had geen stof van roem. Maar nu overvloedig.

e. Nu is het ganse Koninkrijk geestelijk, hemels en vrij, niet alleen heidenen. Maar ook Joden, van die allen is Christus het Hoofd, en zij allen zijn deelgenoten aan de heerlijkheid van hun Hoofd. Nu zijn de wetten, de voorrechten, de goederen, de onderdanen, de troon, het paleis, de tempel, de hoofdstad, het altaar, de offerande, dé reiniging, de feesten, de spijs, de drank, de kleding, het sieraad, de blijdschap, de halleluja's, die allen zijn bovenhemels. Nu worden al de heiligen gezegend met bovenhemelse zegeningen in Christus Jezus. Zij hebben op de aarde niets meer te winnen, of te verliezen, het ga daar zo het wil, hun deel is in de hoogte.

f. Ja al die uitverkorenen zullen zijn daar hun Hoofd is. Naar ziel, en naar lichaam zullen zij bij de Koning voor eeuwig in heerlijkheid leven, als Zijn broederen, als Zijn verlosten, als een Koninklijk priesterdom. Hij is hen voorgegaan om hen plaats te bereiden. Hij is hun Eersteling, die ook hen Gode geheiligd heeft, en daarom zal de ganse gemeente uit de doden opgewekt, en in de hemel ingevoerd worden.

2. Maar wat uw gejuich te onbevattelijker maakt is, dat uw Vorst de gevangenis heeft gevangen gevoerd. En ook gij zelve wordt in zegepraal opgevoerd! Hoe? Is het verlies stof van gejuich? O ja! Geen groter winst, dan in dit verliezen! Kunt u dat niet betuigen, dat het de top van uw blijdschap is, dat ge u vindt in de banden van de Heere Jezus' algenoegzaamheid, liefde en trouw? Dit verlies is des Satans verlies, ook de schade van de zonde. Maar het is uw vrijheid. Nu zijt gij niet meer uws zelfs, dat toch uw verderf was. Nu zijt gij lijfeigenen van de Koning der koningen. Weest welgemoed, Hij zal Zijn roof beminnen, bewaren, beschermen en verweren. Hij zal Zich in Zijn buit verblijden, en de weerslag van dat welbehagen zal uw zalige blijdschap zijn. Hebt u vijanden? Zijt gij in een heirleger van tegenpartijders besloten? Zucht u in een bange kerker, in het lichaam van de zonde en van de dood? Schroomt niet, uw Koning heeft de gevangenis gevankelijk gevoerd. Noch de Satan, noch de zonde, noch de dood, noch het graf, noch de tirannen kunnen u schaden, als gij maar gevonden zijt in het liefelijk en zielverrukkend geweld van uw zegevierende Overwinnaar. Niet alleen kunnen die allen u niet schaden. Maar zij moeten (hoe gewillig, hoe wraakgierig) de heerlijkheid van uw Koning, en van Zijn Koninkrijk, ja ook de gelukzaligheid van u bevorderen.

a. hun listen maken Gods volk voorzichtig en bedachtzaam, die doen hen op de wacht staan, en rondom zien. Die doen hen op God zien, en wachten om licht, om heil, om raad en sterkte.

b. hun geweldenaren zijn de bekwaamste gelegenheid voor God, om Zijne deugden in de deugd van Zijn volk te verheerlijken, Zijn almacht in hun dapperheid en sterkte, Zijn liefde in hun ijver en liefde en blijdschap in Jehovah, Zijn trouw in hun onverzettelijke standvastigheid.

c. Zelfs de zonde, die tegen uw wil en dank gedaan wordt, zal door de wonderlijke wijsheid, en het heilig beleid, en de Goddelijke sterkte van uw Koning, u brengen.

1. Tot vernedering.

2. Tot verachting van uzelf.
3. Tot hoogachting voor anderen.
4. Tot hartelijk medelijden voor de struikelenden.
5. Tot Goddelijke droefheid.
6. Tot verdubbeling van liefde, van ijver, van waakzaamheid, van tedere omzichtigheid, van heiligheid, van diepe ootmoed en vreze voor God, van tederheid voor de eer van Gods Naam en volk.
7. Tot verheffing van de vrije genade van Jehovah, tot verheffing van Christus liefde, tot roem van Zijn bloed, van Zijn gerechtigheid, van Zijn voorbede, van Zijn beloften, van Zijn verbond, van Zijn trouw, tot vergroting van de liefde, van de trouw, en van de bewaring en sterkte van de Heilige Geest.
8. Tot ernstige, gelovige, en aanhoudende gebeden tot God in Christus, door de Geest, om licht, dapperheid, sterkte en trouw.

d. De helse angsten zullen u doen roepen tot God, die zullen u opwekken tot dankbaarheid, dat er een Middel is geopenbaard om die te ontvlieden, dat ge die ontrukt zijt voor eeuwig. Die zullen u doen strijden met Jehovah, die zullen u doen worstelen, die zullen uw geloof en lijdzaamheid beproeven, en toetsen; die zullen u doen zien tot roem van God, in wat staat gij voor eeuwig zou hebben moeten blijven, zo God Zijn Zoon niet geschonken had; die zullen u reinigen door de Heilige Geest van begeerlijkheid en aardsgezindheid; die zullen u doen hijgen naar ontbinding; die zullen u de heerlijkheid van de wereld bitter maken.

e. De dood zal u een doorgang zijn in het eeuwige leven; die zal u in een ogenblik van alle zonden en ellende verlossen, en in het volle bezit van heerlijkheid overbrengen.

f. Het graf zal de rustplaats van uw lichamen zijn. Gij zult uit het graf door de kracht van uw Hoofd opstaan. Hij zal de banden van de dood en het graf ontbinden. Ja, gij zult eindelijk zegepralen over al de vijanden. De Satan zal onder uw voeten worden verpletterd; de duivel, de zonde, de hel, de dood, het graf, de tirannen zullen liggen tot een voetbank van uw voeten.

3. Maar is nog uw heil niet hoog genoeg opgestegen? O nee, Christus ontvangt ook gaven in u. Hij neemt die met het hoogste recht in uw zielen en lichamen. U bent de leden, Christus is uw Hoofd. Al het Zijne is het uwe, Zijn gerechtigheid, Zijn heerlijkheid. Al het uw is het Zijne. U hebt niets, of Hij bezit het in u, als Zijn erfdeel en arbeidsloon. Hij heeft niets, of Hij ontvangt het in opzicht tot u, ja in u: Geen geringe gaven ontvangt Christus in u, nee! maar gaven, zulk een arbeid, zulk een bloed, zulk een Koning, en zegenrijke Overwinnaar waardig. Juicht dan en zijt vrolijk: het is toch niet minder dan de gelijkvormigheid met uw Koning.

4. Maar hoe vond u toch de Heere Christus? Immers als afvalligen. Waartoe heeft Hij u verwaardigd? Immers om Zijne deugden te kennen, te beminnen, en derzelver beeld te genieten, ja, om een plaats in Zijn huis, in Zijn tempel, in Zijn sierlijk erfdeel te bezitten. Is dit geen stof tot juichen, geen stof van vreugde en blijdschap?

Helaas, arme aardwormen, die nog geen deel hebben aan die grote heerlijkheden.
Zij wriemelen nog in de stoffelijke dingen, om in die aarde hun deel te zoeken. Helaas, zij zijn tóch in het geweld van de Koning. Is het niet om hen te verheerlijken, het zal zijn om Zijn wraak over hen te oefenen. Immers zij zullen, ja zij kunnen Hem niet ontvlieden. Blijven zij de gebondenen van de Satan en van de zonde, zij zullen in

de eeuwige dood geketend worden. Zij zullen geen deel hebben in de gaven van Christus Jezus. Blijven zij wederhorig, zij zullen geen deel hebben in de erve der heiligen in het licht. Maar -hun deel zal zijn in de buitenste duisternis.

Maar kinderen Gods, medeburgers van de hemel, erfgenamen van Christus Jezus:
1. Gedenkt dat uw burgerschap in de hemel is.
a. Leeft en wandelt in de hemel.
b. Verkeert gemeenzaam met uw Hoofd.
c. Bedenkt de dingen die boven zijn. Laat al uw gedrag een afschaduwing en een geur van de hemel hebben.
d. Verloochent de dingen van de aarde: die zijn te laag voor u, het heerlijkste is maar schepsel.
e. Verlangt om met de woonstede die uit de hemel is bekleed te worden. Rijkhalst naar boven. Heft uw hoofden opwaarts. Spoedt u en maak alles gereed, tot uw hemelreis, opdat gij ge.: reed zijt als de tijd daar is.

2. Roemt in uw dienstbaarheid.
a. Gehoorzaamt uw Overwinnaar in alles.
b. Toont in de strijd tegen de Satan en de zonde, dat hun heerschappij (schoon heugelijk, en liefelijk in de dagen van uw onwetendheid) een dodelijke gevangenis was.
c. Dient uw Koning, en strijdt tegen Zijn en uw vijanden met vreugde, opdat het blijke dat gij geen berouw hebt, dat gij lijfeigenen van Christus zijt geworden.
d. Draagt u dapper en standvastig, wetende dat uw Koning de gevangenis heeft gevankelijk gevoerd, en dat Hij machtig en getrouw is.

3. Geeft Christus de eer van al uw gaven.
a. Erkent dat zij alle de Zijne zijn.
b. Laat Hij die in u bezitten.
c. Tracht nog meer gaven te verkrijgen.
d. Eist die van God in de Naam van Christus, als Zijn erfdeel, als Zijn werkloon.
e. Draagt Zijn bloed, Zijn gerechtigheid en voorbede, des Vaders eis, ja de eeuwige vrederaad, nevens het onderpand, het zegel, de eerstelingen des Geest voor God, gebruikt aanhoudende vrijmoedigheid.

4. Weest nederig voor God. Gedenkt dat gij afvallig waart en wederhorig. Gedenkt dat uw woning eindeloos boven en tegen uw waardigheid is. In uw zaligheid moet alleen de heerlijkheid van God drie-enig ten toon staan, in verloochening van alle eigen heerlijkheid.

5. Troost u dat gij naar ziel en lichaam voor eeuwig bij uw Hoofd zult zijn. Dat al uw vijanden zullen gesteld zijn tot een voetbank van uw voeten. Dat Christus erfdeel in u zal voltooid worden, en dat gij voor altijd Zijn heerlijkheid zult aanschouwen.
Amen

9e Predicatie over Ps. 89 vers 16, 1e gedeelte

"Welgelukzalig is het volk, hetwelk het geklank kent"

Voortreffelijk zijn de woorden, waarmede de Kerk haar Bondgenoot en Koning toejuicht in de 45ste Psalm, het 7e vers "Uw troon, o God, is eeuwig en altijd; de scepter Uws Koninkrijks is een scepter der rechtmatigheid."
Het is buiten twijfel, dat de Zoon van God, de Verbondsgod en de Koning van Zijn Kerk hier wordt aangesproken. De Kerk erkent Hem als een eeuwig Koning, zij juicht Hem toe, dat Zijn troon tot in eeuwigheid bevestigd is, en dat Hij een onbeweeglijk en onveranderlijk Koninkrijk ontvangen heeft; een Koninkrijk welks grondvesten geenszins kunnen verouderen, of aan die troon ontzinken, welks heerlijkheid nimmer kan veranderen noch verminderen, welks welvaren, vrede en voorspoed nimmer kan gekrenkt, veel minder vernietigd worden, een Koninkrijk waar gerechtigheid en waarheid bloeien; want de regering en de gerichtsoefening van deze Koning is onberispelijk.
De scepter Uws Koninkrijks, zegt de Kerk, is een scepter der rechtmatigheid. Hij heerst en Hij houdt het gericht op een wijze op het hoogst Gode waardig, en Zijn Majesteit betamelijk, ja zo verre, dat Hij daarin van Zijn onderdanen wordt gebillijkt, geheiligd en geprezen. Een regering, zo overeenkomende met de natuur van de onderdanen, dat zij die met volle toestemming goedkeuren, en met blijdschap omhelzen, en zich daarin zegenen. Gelukkige onderdanen die in dat Koninkrijk zijn ingebracht; gelukkig die het woord van dat Koninkrijk hebben geloofd, en die Koning voor hun Heere hebben aangenomen, een Koninkrijk gebouwd op eeuwige grondvesten, welker voorspoed eeuwig duren zal, een regering ten hoogste, wijs, heilig en zalig.
Wie wordt niet gedrongen dit volk zalig te roemen, dat de predikende stem van 's Konings gezanten met een opmerkend oor heeft aangehoord, en in bedaardheid overwogen? Dat volk dat vrijwillig en met gejuich zich aan de scepter van dat Koninkrijk heeft onderworpen? Immers de profeet Ethan schaamt zich geenszins daarvoor in de woorden van onze tekst. Zo ras waren de deugden en de heldendaden van Vorst Messias niet uitgebazuind, zo ras was hem niet toegeroepen: *Gerechtigheid en gericht zijn de vastigheid Uws troons, goedertierenheid en waarheid gaan voor Uw aanschijn henen",* of hij wordt genoodzaakt dat volk gelukkig te schatten, hetwelk op dat gejuich toegeschoten, en in het gebied van die grote Koning is overgestapt.
Hij neemt deel in het geluk, hij roept uit: ***"Welgelukzalig is het volk, hetwelk het geklank kent."***

Deze Psalm behelst de lof van Gods genade en trouw over de belofte aan David gedaan, aangaande de Messias en Zijn geestelijk Koninkrijk, niet tegenstaande dat de troon van David omgekeerd scheen.
Deze Psalm geeft ons een duidelijk gezicht dat de belofte uit 2. Sam. 7: 12-16 niet eigenlijk op Salomo bevestigd is, want daar is Salomo, en hier David het onderwerp; maar op den Messias, Die in volle kracht de namen van David en Salomo draagt, en in Wiens Koninkrijk het huis van David en het rijk van Salomo herleeft.
Het is waar, de Messias kan niet zondigen, als die de heilige van Jehovah is. Maar ofschoon het Hoofd volmaakt is, in Zijn leden blijft nog verdorvenheid over, zolang zij nog op aarde zijn. Maar de Heere bezoekt de zonde in hen maar in tijdelijke oordelen. Maar de gewisse weldadigheden Davids zijn en blijven hun erfdeel tot in der

eeuwigheid.
Behalve het opschrift en het slot, is de Psalm te verdelen in twee hoofddelen, in een lofzang vers 1-38 en een hartbrekende klacht vers 39-52. In de lofzang wordt meer dan één persoon sprekende ingevoerd. De profeet stelt in zijn heilige opzet voor, de lof van Gods goedertierenheid. Hij dringt het aan uit de vastigheid en onveranderlijkheid van Gods genade en trouw vers 2-3. Hierop voert hij Jehovah, God de Vader in, Die de grondslag van deze lofzang aantoont, welke het eeuwig verbond met David, aangaande het onbeweeglijk Koninkrijk van Zijn zaad den Messias heeft opgericht vers 4-5. Waarop de lofzang opgeheven wordt.
Daar wordt God gezegend:

1. In Zijn wonderen en aanbiddelijke deugden, niet alleen van de mens op aarde. Maar ook van de zalige geesten in den hemel, in Zijne weergaloosheid en onveranderlijkheid, in Zijn ontzaglijke hoogheid, en vreselijkheid, in die weergaloze sierlijkheid die in het overwicht van zo veel van Gods heerlijke deugden uitmunt, en in het hoog wijs beleid, dat in Zijn wel-geschikte heirlegers vertoond wordt, nevens de getrouwheid, die in al Zijn wegen uitblinkt vers 6-8.
2. In Zijn onbepaalde bevelmacht over alles, waardoor alles voor Hem zwichten moet, vers 10-11.
3. In de wijduitgestrektheid van Zijn gebied in hemel en op aarde, en de grootheid van Zijn Namen, in de erkentenis van Zijn deugden over de ganse aarde, vers 12-13.
4. In de sterkte van Zijn almacht, om alle geweld en tegenstand te vernietigen, om alles aan Zijn gebied te onderwerpen, en Zijn koninkrijk te doen zegepralen. vers 14.
Hier daalt de zanger neder tot de onbeweeglijkheid en tot de heerlijkheid van het Koninkrijk Gods. Het Koninkrijk is gegrondvest in de kruisdood van de Zoon, en in de rechtmatige overgave van het rijk aan de Zoon des Konings. De grondwetten zijn gerechtigheid en gericht, en de luister, die rondom uitblinkt, is in de oefening van genade, en in het houden van onveranderlijke trouw.

Daar op komt een andere rij te voorschijn, of dezelfde zanger gaat over tot de roem van het grote heil, dat aan hen allen voor eeuwig wordt toegebracht, die zich onder de scepter van dit Koninkrijk hebben begeven, vers 16, uitroepende: *"Welgelukzalig is het volk, hetwelk het geklank kent. O Heere, zij zullen in het licht Uws aanschijns wandelen."*
Hier wordt Vorst Messias aangemerkt als Die Zijn ganse Koninkrijk zal doorrijden, Die daarom Zijn deugden en heldendaden door Zijn apostelen laat uitbazuinen, om Zijn onderdanen op te wekken, opdat zij Hem hulde doen, onder de aanbieding van de gewisse weldadigheden Davids. Gelukkig dan die deze boodschap met wijsheid overwegen, die opstaan en die Koning tegemoet gaan, die zich voor Hem neerbuigen, die zich en al het hun aan de Koning overgeven, en Hem als Koning hulde doen. *Welgelukzalig is het volk*, enz.

Merkt hier aan:
Eerst: de zaligspreking van de vrijwillige onderdanen van Koning Jezus.
Ten tweede: de nadere uitbreiding van hun geluk.
Voor tegenwoordig zullen wij ons met het eerste bezighouden; daarin komt ons voor.

Eerst: Het voorwerp van de zaligspreking: *Het volk 't welk het geklank kent.*
Daarna: De zaligspreking zelf: *Welgelukzalig is het volk*, enz. 1. Het onderwerp waar de zanger van spreekt, is het volk hetwelk het geklank kent.

Hier horen wij van een volk, hetwelk nader beschreven wordt, *dat het geklank kent.*
A. Het hebreeuwse grondwoord betekent een volk, dat een deksel heeft, die onder de bescherming van een machtige Vorst, of ontzaglijke burgerstaat, zeker wonen. Onder deze naam komt doorgaans het oude Israël voor, in tegenstelling tot de heidenen, tot blijk dat God Israël met Zijn verbond, met Zijn goedertierenheid en almacht, met Zijn beloften en eden overdekte en beschermde, daar Hij de heidenen liet wandelen in hun wegen, en buiten Zijn verbond liet omzwerven, waarom zij een niet-volk worden genoemd.
Uit kracht van deze bedekking wordt God een Woning genoemd, een Schuilplaats, Rotssteen, Hoog vertrek, Schild en Zon, een Zon die Zijn volk onder Zijn vleugelen bewaart, koestert en beschermt.
Dit woord drukt in de volste kracht het huwelijksverbond uit, waardoor de vrouw opgenomen wordt onder de bescherming van de man, zie Ruth 3: 9 Ezech. 16: 8, en in zijn huis wordt ingeleid, waarom Israël de huisvrouw van God genoemd wordt. Maar dit is een volk bij uitstek; dat volk niet, dat als Israël voor een tijd, onder de bescherming van Jehovah zat, en eindelijk een scheidbrief kreeg. Maar dat in eeuwigheid in het huwelijksverbond is, opgenomen en voor eeuwig tegen de Satan, tegen de zonde, tegen de vloek bewaard en beschermd wordt met een eeuwige gerechtigheid bekleed, en met eeuwige goedertierenheden bekroond wordt, een volk niet alleen uit Joden. Maar ook uit heidenen, want Jehovah is onder hen ook bekend geworden, en Zijn Naam wordt groot gemaakt onder de heidenen.
Daardoor bestaat dit volk uit al de uitverkorenen uit alle geslachten, een volk over welk Jehovah een hut des daags en een wolk en vlam des nachts schept, gelijk eertijds Israël had, en wandelde onder de wolk-en vuurkolom. Dit is een volk dat onder de schaduw van Jehovah's vleugelen vrolijk zingen mag. Die de Messias hun Beschermheer durven noemen, en Hem toejuichen: "Jehovah is onze Koning." Een volk niet onder de beschutting van het Oude Verbond, niet onder de heerschappij van de wet als hun man. Maar dat op de uitroep van het jubeljaar in vrijheid is uitgegaan en zich onder de regering van Jehovah, en onder de Koninklijke Wet der vrijheid heeft nedergezet, want het *is het volk, hetwelk het geklank kent.*

B. Het is de erenaam van dit volk, dat zij een wijs en verstandig volk zijn, die de tijden weten te onderscheiden, het volk hetwelk het geklank kent. Hier staat ons te letten:
Eerst: op het onderwerp: *het geklank.*
En dan: *Op de werking van dit volk omtrent hetzelve: dat zij het kennen*
a. Door dit geklank wordt niet verstaan die drukking en beweging in de lucht, waardoor een redeloos geluid veroorzaakt wordt. Maar veeleer die boodschap, waarin de weg ter zaligheid wordt bekend gemaakt, en de zondaar wordt genodigd tot bekering en geloof in de Messias. Ja, het is het gejuich waarin de deugden en de heldendaden van de Messias worden uitgeroepen.
Het woord geeft een geroep en een gejuich te kennen. Zulks geschiedt in overwinningen en in de huldiging van vorsten en kortingen; aldus schijnt het hiermede vergeleken te worden. Wij hebben met de vingers aangeroerd, dat Vorst Messias na Zijn hemelvaart ook op de aarde voorspoediglijk intrekt in Zijn Koninkrijk, om dat in eigen Persoon te aanvaarden. Hij zendt Zijn herauten, de apostelen, vooruit in de wereld, om Hem rondom door het Evangelie als Koning uit te roepen, en al Zijn onderdanen tot gehoorzaamheid op te wekken.
Derhalve is dit geklank de verkondiging des Evangelies, waardoor de volbrachte

borgtocht, en de heerlijkheid van de Messias, nevens de eeuwige gerechtigheid, en Zijn rechtmatig gebied in de hemel en op aarde met bazuin en trompetgeklank wordt uitgeroepen.
Maar dewijl het Koninkrijk des Nieuwen Testament is afgeschetst in het Koninkrijk van het Oude Testament, zo is het nodig dat wij terug zien naar die twee zilveren trompetten, die God belastte te maken. Num. 10: 1-10, om daarmede de gemeente van Israël te verzamelen, en tot de oorlog bijeen te roepen, behalve dat ze in de woestijn werden gebruikt in de optocht der legers, en in Kanaän in de tempeldienst over de offerande. Of liever, na het geklank der bazuinen, en op de eerste dag van het nieuwe jaar, het feest des geklanks, en op de uitroep van het jaar der vrijlating.

Het eerste kunnen wij zien Lev. 23: 5, 6; het tweede Lev. 25: 8, 9, 10.
Op het eerste feest werden de bazuinen geblazen tot een teken van vreugde over het nieuwe jaar, en tot opwekking voor Israël om hen opnietiw aan de Heere te verbinden.

Op het tweede feest moest de bazuin door het ganse land doorgaan om de vrijheid uit te roepen. Dan keerde de erfenis weder tot zijn eerste bezitter, en die dienstbaar waren geweest, gingen in vrijheid uit.
Dit feest kwam op de grote verzoendag, omdat Israëls erfenis en verbond rustte op dat bloed dat in het Heilige der heiligen werd ingebracht. Ook mocht in dat jaar noch gezaaid, noch gemaaid worden.

Maar in dit geklank, het woord des Evangelies, is de zaak zelf, en de waarheid van die schaduwen.
1. In het Evangelie wordt het jaar der vernieuwing uitgeroepen, in welke het oude voorbijgaat, en alles nieuw wordt. De Kerk wordt met een nieuw licht bestraald. De bediening van de Wet van Mozes wordt als een boek inee gerold, en als een vertoning die uitgediend had, weggeschoven, en de bediening des Geestes in de plaats gesteld. Joden en heidenen werden uit water en Geest wedergeboren, en als een nieuw schepsel voortgebracht, 2 Cor 5: 17, Eféze 2: 15. Dit was *de nieuwe hemel en nieuwe aarde*, Jes. 65: 17. In dat jaar van het welbehagen des Heeren wordt Gods volk opgewekt tot de offerande van zichzelf op Christus, het altaar in het heilige, de hemel, om God in Geest en waarheid te dienen, Jes. 61: 2-6. 2. In het Evangelie werd de vrijheid voor Joden en heidenen uitgebazuind, en werden zij uit de heerschappij en uit de schuld der zonde uitgelaten, en tot de zalige gemeenschap van Jehovah gerechtigd, om de verloren erfenis, het beeld van God, de zaligheid, hier in genade en hierna in heerlijkheid, met volle vrijmoedigheid te mogen aanvaarden. Dit geschiedde op de grote dag der verzoening, nadat de verzoening door de Messias was teweeg gebracht, en uit kracht van die eeuwige verlossing, werd de vrijheid over de gehele wereld uitgebazuind.

2. Maar behalve deze vrijheid, verkondigde de apostel nog een andere vrijheid.
a. Door de Joden, als de familie van Abraham en het huis van David. Nu mochten zij weder keren tot de vorige vrijheid, ja tot nog groter heerlijkheid, als Abrahams vrije huisgezin bezat, eer het onder de wet gebracht was.
b. Door de heidenen, als die uit kracht van de eeuwige gerechtigheid en de verheerlijking van hun Hoofd boven alles, in der eeuwigheid niet onder een juk der dienstbaarheid kunnen gebracht worden. In dit jaar der vrijheid is het geen geestelijk Israël geoorloofd te werken om de spijs die vergaat. De Heilige Geest is zijn erfenis. Naar het tijdelijke moet hij, onder het recht gebruik van de middelen, tevreden zijn met hetgeen hem de Heere toewerpt. Maar wij moeten ook onze ogen wenden op het gebroken geklank der trompetten, want het Evangelie is een gelouterd zilver Ps. 12: 7

en door hetzelve wordt de gemeente des levenden Gods uit Joden en Grieken vergaderd, om met gejuich tot Christus en tot het hemelse Jeruzalem te komen. Insgelijks worden de gelovigen van het Nieuwe Testament door het Evangelie geroepen tot de krijg, om de wereld, de erfenis der heidenen in te nemen, (hier doelt Zacharias op in hoofdstuk 9: 13), en om de Satan, de zonde, en de hel de oorlog aan te doen.
Terecht wordt *de verkondiging van het Evangelie* onder dit geklank voorgesteld. Wat is toch vanzelfsprekender als dat de verkondiging van grote zaken bij het blazen der bazuin vergeleken wordt? Jes. 58: 1 Hosea 5: 8. Zo wordt de verkondiging van het Evangelie een bazuin van groot geluid genoemd, Matt. 24: 31. En wat was toch de prediking van de apostelen anders dan een gedurig en vrolijk gejuich, dat het nieuwe Jeruzalem nu uit de hemel was nedergedaald, dat God de wereld met Zichzelf in Christus verzoend had, dat de Geest des Zoons was uitgestort, de Geest der aanneming tot kinderen geschonken, en daarom, dat dáár vrijheid is, waar de Geest des Heeren is. O aangenaam en zielstrelend geklank!

Schoon ontelbaren dit geklank niet gehoord hebben, echter dit volk heeft het gekend. *Het volk dat het geklank kent,* zegt de profeet. Kennen is de eigen aard en het leven van het verstand, waardoor de geest rechte gedachten maakt, en die met de zaken overeenkomen, ja die de zaken als een beeld uitdrukken. Maar dit woord drukt niet alleen uit de werking des verstands. Maar al die daden die op een klare kennis moeten volgen. Dan wordt het geklank gekend:
1. Wanneer het volk van het Nieuwe Testament verstaat dat de Zoon van God is verschenen in het vlees, dat Hij de verzoening volbracht, en in Zijn hemelvaart het Koninkrijk van de Vader ontvangen heeft, dat het oude voorbijgegaan en alles nieuw geworden is, dat de verlossing teweeggebracht en de vrijheid verworven is, en dat alle, en alleen die geloven, de vrije kinderen en erfgenamen zijn van den zegen.
2. Wanneer zij dit alles klaar en onderscheiden begrijpen, even gelijk het voormaals in het uiterlijk geklank afgebeeld is. Dit is de kennis van die juiste overeenstemming van het woord der apostelen, met dat van Mozes en de profeten, zodat in Mozes de voorzang, en in de apostelen de toezang wordt gehoord. Alle bazuinen schallen dezelfde Messias, dezelfde verzoening, gerechtigheid, vrijheid en zegen uit. Maar de een als nog aanstaande, de andere als reeds gekomen en geschonken.
3. Wanneer de zaken die in dit geklank worden verkondigd, in haar gewicht en waardij worden gekend, en van alle kanten beschouwd, zodat het in het oordeel, als in een weegschaal overweegt, waardoor die geestelijke goederen hoger worden geschat als de gehele wereld, als hemel en aarde. Dit is die onloochenbare bewustheid, dat Jehovah en Zijne gerechtigheid, dat de geestelijke zegen al het zichtbare onbereikbaar overtreft.
4. Wanneer dit geklank het hart gaande maakt en opwekt, om als vrijwillig de Koning tegemoet te gaan, om zich aan Zijn scepter te onderwerpen, om in het nieuwe en hemelse Jeruzalem over te gaan, om tot het feest met vaardigheid en met aangename overleggingen op te gaan, om het met dankbaarheid en tot roem van Jehovah te vieren, om uit de gevangenis van Satan, om uit de banden der zonden, om uit de vloek, om uit de wet in volle vrijheid over te gaan, om de vrijheid en de geestelijke zegen met nederigheid en kinderlijke vrijmoedigheid aan te nemen, Ps. 24: 5.6 en om op het geklank aanstonds de verzoening toe te stemmen, en zich alzo tot lof van Gods deugden laten verzoenen, even als de edelmoedige krijgslieden, die zo ras zij het geklank van trompetten en trommels horen, aanstonds hetzelve verstaan, en daardoor opgewekt worden ten strijd. Hun moed en dapperheid verrijzen, hun heldenijver wordt

ontstoken, de krijgstoon drijft het bloed en de geesten met een wondere drift voort, en zij branden van verlangen naar den aanval, om hun liefde voor de eere van de veldheer, en voor de welstand van het koninkrijk te tonen. Zo gaat het ook hier; dat geklank wordt gekend, wanneer Gods volk vurig en brandende wordt om in de mogendheden van de Heere der heirscharen ten strijde uit te trekken.
5. Wanneer zij in de verkondiging van het Evangelie zien, en daardoor gewaar worden dat het een volkomen zaligheid uitroept, en volle vrijheid. Elk mens heeft een sterke drift tot wijsheid en eeuwige blijdschap. Dit heil kondigt het Evangelie aan, en als des Heeren volk dat kent, en de kracht en de ziel- verzadigende vruchten in een kleine voorsmaak proeft, dan is die kennis een liefelijke weergalm, zo zegt de ziel Amen! en zij rust in die boodschap met vreugde en genoegen. Dan erkent Gods volk uit een inwendig gevoelen, dat niet naar waarde uitgedrukt kan worden, dat dit geklank gewis de gewisse weldadigheden toeroept, en den opmerkende toehoorder een wonderlijk en alles overklimmende blijdschap en vrede in het binnenste toebrengt.
Hier komt het vandaan, dat Gods volk, als zij uit zichzelf en uit de wereld zijn overgetreden zóveel in dat Evangelie inzien, dat het hen geenszins berouwt, dat zij de drek van de wereld, met dit feest en de slavernij der zonde, en de vrede met den Satan, met deze heiligen oorlog hebben verwisseld.
6. Eindelijk kent dit volk het geklank, wanneer het dit geluid ook van zich zelf weet te onderscheiden, zodat het niet alleen een verward begrip heeft van de vernieuwing van de staat der Kerk en van de vrijheid. Maar dat de zaken in hun rang en orde worden verstaan.

a. Waarin de vernieuwing, de vrijheid, en de geestelijke Godsdienst bestaat.
b. Wat het eeuwige al in zich heeft, wat de erfenis is die hun ontvreemd was. Maar nu weder geschonken.
c. Dat dit nieuwe nooit verouderd, en deze vrijheid nooit beteugeld, en in dienstbaarheid veranderd wordt.
d. Dat echter deze feesten ook een oorlog zijn, daar er een gedurige vijandschap en strijd is.
e. Dat die strijd, hoe fel ook, vrede en blijdschap baart door den Heilige Geest.
f. Dat de feestgoederen uit genade worden geschonken en dat alles wat tot die oorlog nodig is, van Jehovah moet afkomen.
g. Dat de wonden zegetekenen zijn, en de dood voor de eer van Koning Jezus een sieraad is.
h. Dat de zaligheid bestaat in een eeuwige en werkzame vijandschap met de Satan en met de zonde, totdat ze geheel vernietigd zijn.
i. Dat de vreugde onder de feesthoudende menigte alleenlijk in Jehovah moet zijn, en dat de geestelijke oorlog, in de Naam des Heeren, alleen voor de eer van de Koning, en voor de welstand van Sion moet gevoerd worden.
Hierin rijst deze kennis op tot zijn toppunt, die doet Gods volk staan en roemen in God, die doet hen moedig en dapper zijn. Deze kennis maakt hen wijs, voorzichtig, vaardig en behendig in de strijd.

II. Wat dunkt U toehoorders; dat volk dat zo diep doorgedrongen is in de kennis van de prediking des Evangelies, is dat niet een wijs en verstandig volk? Kan het die kwalijk gaan? O nee, zij zijn ten hoogste gelukkig.
Welgelukzalig is het volk, zegt de profeet. Het grondwoord drukt een heftige gemoedsbeweging en een sterke hartstocht uit. Zij wordt geboren uit liefde en blijdschap. Daarin erkent iemand het geluk van een ander. Hij gunt het hem van

ganser harte, hij verheugt zich in het welwezen van zijn medemens, hij wenst dat het heil mag groter worden, of zo het voltooid is, dat het eeuwig mag duren. Ja, hij is er zo vol van, dat hij als overstroomd, en gedrongen wordt uit te barsten in zegeningen en toejuichingen. Wèl dit volk, *wèl moeten zij varen die u beminnen.* Het grondwoord staat in het meerder getal, tot bewijs dat er een samenloop van zaligheden voor dit volk bereid is, naar ziel en lichaam hier en hiernamaals eeuwig. Gewis, toehoorders, daar is een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht van geluk, vrede en voorspoed voor dit volk.

1. Immers zijn zij uitgegaan uit hun oude natuur, uit het huis' van de Satan, uit de wereld en uit dien staat waarin zij geboren waren, en zo lang tot oneer van God geleefd hadden; hun oude klederen en gewoontes worden hen afgedaan en afgeleerd.
2. Zij zijn uitgegaan uit het gevangenhuis van de Satan, die hen geketend hield, uit de boeien van de zonde, uit de bewaring van Gods toorn en rechtvaardige gramschap.
3. Zij zien de oude hemel inee gerold, en de schaduwdienst geweken. Zij wenden zich af van die dingen die zo dikwijls herhaald zijn, tot vermoeiing toe, en die de beloften maar benevelden, en die al zeer veel van haar luister verloren hadden.
4. Zij zijn verlost en vrij gemaakt van de dienstbaarheid der wet, van het aardse en zichtbare dat hen zo menigmaal tot zonde en tot verkeerde gedachten bracht, (hoewel door hun bedorven oordeel) en hun vrije staat bedekte. Zij zijn verlost van dat ondragelijke juk, Jes. 10: 27, Zach. 9: 11. De heidenen zijn uitgelaten uit de slavernij der afgoden, uit de heerschappij der zonden en van vleselijke wijsheid, en uit de banden van bijgelovigheid en onreinheid verlost.
5. Zij zijn zo verlost, dat zij de dood niet zullen zien, noch ooit in de verdoemenis komen; noch dood, noch zonde, noch hel, noch Satan zullen meer vermogen.

En gelijk ze van alle kwaad bevrijd worden, zo worden ze in het bezit van een eeuwigblijvend goed gesteld.

a. Zij worden nieuwe schepselen, vernieuwd in de geest des gemoeds, door wedergeboorte tot een geestelijk leven. Zij ontvangen de witte keursteen, en daarop een nieuwe naam, die niemand kent dan die hem ontvangt, Openb. 2: 17: die heugelijke vrijspraak, dat woord van pardon in de rechtvaardigmaking.

b. Zij gaan in vrijheid uit, en in het huisgezin van Jehovah oven. Zij zijn vrijgekochten des Heeren, kinderen van de Almachtige. Zij ontvangen een eeuwige verlossing en gerechtigheid, vergeving van zonden en de zaligheid, het leven en de vrede, die zij in Adam verloren hadden. Zij bezitten een schat die in de hemelen bewaard wordt. Zij zijn in hope zalig, zij kunnen gerust zijn, dat de Heere hen van het tijdelijke zoveel zal toewerpen, onder het gelovig gebruik van de middelen, als er nodig is tot uitvoering van Gods raad. Met één woord, zij kunnen roemen in de hope der heerlijkheid. Zij ontvangen een deel in de erve der heiligen in het licht. Zij zijn mede-erfgenamen met Christus Jezus.

c. Zij zijn onderdanen in het nieuwe Jeruzalem; de Kerk van het Nieuwe Testament, erfgenamen van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde. God legt een nieuw lied in hun mond, God schenkt hen een nieuwe wijn, de roem in de aangebrachte gerechtigheid.

d. Zij zijn kinderen van de bovenstad, kinderen Sions het vorstelijke huis van David, geboren uit Jeruzalem dat boven en dat vrij is. Jehovah schenkt hen de geest der vrijheid en der heerlijkheid, de vergeving zonder handschrift, de zegen in het bovenhemelse, koren, most, klederen des heils, de mantel der gerechtigheid, een onbevlekkelijke, onverwelkelijke, en onverderfelijke erfenis. Zij zijn geen dienstknechten, God schrijft de koninklijke wetten der vrijheid in hun harten. Hij

stort den Geest der aanneming tot volwassen zonen over hen uit: boven deze vrijheid bezitten ze de hoop van nog een heerlijker vrijheid, Rom. 8: 21-23.
e. Immers als zij overgaan in de dienst van Jezus Christus, als de Vorst van het heir des Heeren, dan zweren zij een vorst af die hen ten verderve zou gebracht hebben, en zij leggen de krijgseed af aan een grootmachtige, geduchte en onoverwinnelijke Koning, almachtig en getrouw. Hij geeft hen de Geest der wijsheid en der openbaring in Zijn kennis, om zich in de strijd wel te gedragen. Hij geeft wapenen der gerechtigheid. Het is toch de hoogste eer onder Zijn liefdebanier te strijden; de wonden die zij ontvangen, zijn tot sieraad en heerlijkheid. Zij zijn in hun Veldheer meer dan overwinnaars. Hijzelf is hun Voortocht en Achtertocht, Hijzelf is hen als een heirleger, als een voortreffelijke sterkte.
En alsof dit nog niet genoeg was, Hij geeft hen de eerstelingen des Geestes tot een onderpand, en tot verzekering van de volle bezoldiging. Onder het beleid en door de kracht van Koning Jezus overwinnen zij hun vijanden, zelfs de laatste, de dood: Welgelukzalig is dat volk hetwelk het geklank kent.

TOEPASSING
Deze woorden kunnen dienen;

- Tot lof en verheffing van deze kennis, alsmede tot roem van dit edelmoedig volk boven Israël.
- Tot beschaming en tot ontdekking van die dit geklank niet gehoord en niet gekend hebben.
- Tot bedreiging van dezulken, nevens een korte opwekking tot geloof en bekering.
- Tot opwekking van Gods volk, om hun geluk te beseffen, dat zij alleen verwaardigd zijn, om dit geklank te mogen kennen.
- Tot overtuiging van dezelve, dat zij dit geklank;
  a. Niet genoeg verstaan en begrijpen. Maar dikwijls schijnen tegen te gaan, als Koning Jezus door hetzelve aan de deur van hun hart staat te kloppen, Hoogl. 5:2, 3.
  b. Dat zij het niet onderscheidenlijk genoeg kennen. Daar vandaan uw vadsigheid, traagheid, versaagdheid, lafhartigheid en moedeloosheid.

Wel hoe! Hebt gij dáártoe de stem van des Konings afgezanten, ja van de Koning zelf gehoord? Is daartoe het geklank tot uw oren, ja, tot uw harten genaderd? Zou u, wiens oren besneden zijn, en die het gegeven is de verborgenheden te verstaan, u van dat geklank afwenden?
Nee, nee! Merkt op dit geklank, overweegt het, zet er uw hart op, dringt door tot het rechte verstaan van het Heilig Woord.
1. Let nauwkeurig op, wat feesten dat God wil gevierd hebben, ja dat al de feesten van het Oude Testament, in de Godsdienst en in de goederen van het Nieuwe Testament eindigen, en daar samen lopen en hun vervullingen ontvangen.
3. Tracht te kennen, waarin de vernieuwing en de vrijheid en de erfenis van Gods volk gelegen is.
4. Houdt dan feest met blijdschap en vreugde. Maar niet in oudheid der letteren. Maar in nieuwigheid des Geestes, 1 Cor. 5:8. Legt dan af aangaande uw vorige wandeling, de oude mens, en doet aan de nieuwe mens die naar God geschapen is, in ware gerechtigheid en heiligheid Eféze. 4: 22-24. Kruisigt de oude mens, Rom. 6:9. Tracht vrij te zijn van zonde, van mensenliefde of vreze, en van eigenliefde. Ontvliedt de begeerlijkheid die in de wereld is. Grijpt naar het eeuwige leven. Loopt om de Kroon

die opgehangen is. Vergadert u schatten die de roest noch mot niet opeet. Verzamelt een goede schat in heiligheid en goede werken. Zoekt de dingen die boven zijn, die onverderfelijke, onbevlekkelijke en onverwelkelijke erfenis die in de hemelen bewaard wordt, 1 Petr. 1:4., en dit alles in Christus, als met God door Zijn bloed verzoend. Wordt dan geen dienstknechten van mensen, veel minder van uzelf, van uw goederen, van uw eer en aanzien. Zijt ook niet bezorgd wat gij eten en wat gij drinken zult, noch waarmede gij u kleden zult; dat past niet in dit jaar der vrijheid. Werkt niet om de spijs die vergaat. Maar die blijft tot in het eeuwige leven. Neemt elk uw beroep in getrouwheid en in afhankelijkheid van God waar, en vertrouw het uw Vader toe, verwacht van Hem de zegen.
5. Gedenkt dat gij ook tot de strijd geroepen zijt. Strijdt dan om in te gaan door de enge poort. Leeft in onverzoenbare vijandschap met de Satan, de zonde en de wereld.
Dient uw Heere met een onwankelbaar hart, gelijk de kinderen Zebulons David deden, 1 Kron. 12: 33. Doet alles in de kracht en onder het beleid van Koning Jezus. Haalt bij Hem krijgswapenen en de Geest der wijsheid, der voorzichtigheid en der vreze des Heeren, de Geest der vaardigheid en kloekhartigheid. Immers, dit geklank roept dit toe, dat deze Koning alles is voor Zijn volk, hun Sterkte, hun Burcht en Rotssteen des heils, hun Levenskracht, hun Schild en Rondas, het Zwaard hunner hoogheid, ja zelfs hun Heirscharen.
6. Maar voornamelijk, let toch nauwkeurig op uw hart, luistert daar naar de stem van Jehovah, wat Hij u gebiedt of verbiedt, volgt altijd Zijn stem op, duldt niet dat het geklank ooit door uw begeerlijkheden zoude verdoofd of belemmerd worden.

Dit doende zult gij gewis gelukzalig zijn.
a. U zult van alle kwaad verlost worden, van de vloek, van de schuld en straf en smet der zonden.
b. U zult de goederen van het Nieuwe Testament, en de vrijheid des beteren verbonds genieten.
c. In de dood zal uw ziel in vrijheid uitgaan uit het lichaam des doods, in de zalige vrijheid hierboven, in de volle genieting van God.
d. En als het geklank der laatste bazuin zal gehoord worden, dan zal uw lichaam worden verlost van het aardse en verderfelijke, en gij in het oordeel ontheven wordt van de smaad die op u lag wanneer gij leefde, en gij zo naar ziel en lichaam beërven de vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods, de volle aanneming tot kinderen, ja dan zal het ganse schepsel van de ijdelheid worden vrijgemaakt, Rom. 8: 19, 20, 21.
Dan zult gij in het licht wandelen gelijk God in het licht is, en in Zijn gemeenschap ten volle gelukzalig zijn. Amen! Hallelujah!

10e Predicatie over Psalm 89: 16, 2e gedeelte

"O Heere, zij zullen in het licht Uws aanschijns wandelen"

Onder de heerlijke omschrijving van des Heeren erfvolk is geenszins van het minste, dat God hen geroepen heeft uit de duisternis tot Zijn wonderbaarlijk licht, 1 Petr. 2: 9. Van nature zijn zij in de duisternis, ja als de duisternis zelf, verduisterd in het verstand, door de onwetendheid die in hen is, Eféze 4: 18, en onder de macht en het geweld van de vorst der duisternis gekluisterd, wandelende in de duisternis, in de onvruchtbare werken der duisternis, en niet wetende waar zij henen gaan, in het uiterste gevaar van in te storten in de eeuwige duisternis.
In deze zo rampzalige en zeer gevaarlijke staat komt hen de Heere God voor, en laat hen roepen, door de verkondiging van het Evangelie van Christus, niet alleen uitwendig. Maar gelijk door de krachtig werkende stem Zijns Geestes, op zo'n wijze dat zij overgebracht worden tot het Koninkrijk des Zoons van Gods liefde, en tegelijk tot Zijn wonderbaar licht. Hij geeft hen verlichte ogen des verstands, verlichting der kennis van Gods heerlijkheid in het aangezicht van Jezus Christus, Die als de Zon der gerechtigheid Zijn liefelijke stralen over hen laat opgaan. Dus worden zij verwaardigd te wandelen in het licht Zijns aanschijns.
Waarlijk een groot voorrecht en geluk voor des Heeren geroepen volk, waarom het met recht welgelukzalig mag genoemd worden. Immers, dat is ook onder anderen de grondrede der zaligspreking in de woorden van onze tekst, in welke de Psalmist, hebbende welgelukzalig geroemd het volk, hetwelk het geklank kent, dat volk hetwelk het geluid des Evangelies met opmerking en verstand hadden gehoord, en zich daarnaar in gehoorzaamheid des geloofs hadden gedragen, reden geeft van deze zaligspreking, zeggende: *O Heere, zij zullen in het licht Uws aanschijns wandelen.*

Deze woorden vertonen ons het grote en eeuwigdurend heil van het volk, hetwelk op het blazen van de bazuin des Evangelies zich heeft begeven onder de scepter en krijgsbanier van Koning Jezus; niet minder als verzoening met God; toegang tot Zijn genadetroon; het bestendig genot van Zijn gunst; de zegen en het welgevallen van God in hun doen en laten. *O Heere, zij zullen in het licht Uws aanschijns wandelen.*
Hier ontmoet ons:

- Eerst: Het voorwerp van de aanspraak: "De Heere."
- Ten tweede: De nadere uiteenzetting van het wonderlijk groot geluk van Gods volk: *Zij zullen in het licht Uws aanschijns wandelen.*

I. De aanspraak is gericht tot Jehovah. Hier is een zeer zinrijke spraakwending tot God. In het voorgaande vers wordt God gezegend over de grondwetten en de heerlijkheid van Zijn Koninkrijk. Daarop daalt de Kerk neder tot de zaligspreking van Zijn vrijwillige onderdanen. Dit betuigt de Kerk openlijk voor het oor van engelen en mensen. Deze zaligheid zal ze verder aantonen. Maar tot bewijs dat dit heil uit de gerechtigheid van Jehovah voortvloeit, en een vrucht is van Zijn genade en waarheid, zo keert de zanger zich weder tot God, en zegt: *O, Jehovah!*
A. De Kerk noemt God met de naam *Jehovah.* Dit is de pronknaam van God, die Zijn volmaaktheid, algenoegzaamheid, sieraad en betamelijkheid uitdrukt.
1. Een Wezen, Dat volstrekt volmaakt is, Dat énkel Wezen is, Dat alle volmaaktheid op het aller-volkomenste van Zichzelf en tegelijk onafhankelijk bezit, op Wiens bevel alles wat buiten God is, geworden is.

2. Een Wezen, Dat in Zichzelf, in Zijn deugden, raadslagen en wegen van eeuwigheid tot eeuwigheid onveranderlijk dezelfde is.
3. Een Wezen, Dat Zijn verbond houdt, en Zijn beloften, zonder de minste verandering of vermindering, als een God van onkreukbare waarheid en onwrikbare trouw, vervult.

b. Maar het schijnt niet zonder nadruk, dat de Kerk God met zo een gulle gemoedsbeweging aanspreekt, eer zij nog de zaligheid van Zijn volk had voorgesteld.
1. Zij drukt hiermede hare grote blijdschap uit, over het heil van Gods gunstgenoten. Zij beseft dat zo diep, met zo veel toegenegenheid en verwondering, dat zij er van overstelpt wordt, zij moet lucht krijgen eer zij dat heil kan uitbreiden, Job 32: 18, 20. Derhalve drukt zij haar vreugde eerst uit in die verliefde aanspraak: O, Jehovah!
2. Daarenboven geeft zij God de eer van Zijn goedertierenheid, eer zij van dit geluk handelt; zij keert zich tot God, tot bewijs dat alleen in Zijn gemeenschap de gelukzaligheid te vinden is, gelijk Hij ook de Oorsprong en het Einde is van des zondaars heil.
3. Nog meer, zij vertoont hierin haar weergaloze vrijmoedigheid; niet alleen durft zij Gods feest- en krijgsvolk gelukkig achten in des Heeren tegenwoordigheid. Maar zij durft dit doen met een aanspraak tot God, alsof zij zei: 'O Jehovah, zij zullen in Uw gemeenschap zalig zijn, met volle bewustheid, dat Hij hen het goede geenszins zal of kan onthouden.'
4. Eindelijk, zij betuigt hiermede haar onwankelbaar vertrouwen op God, zij noemt Hem Jehovah! Het is alsof zij de Heere Zijn voornemen der genade, Zijn verbond, Zijn beloften, en eden herinnert, alsof zij Hem Zijn algenoegzaamheid, onveranderlijkheid en waarheid voorhoudt, om alzo zonder schaamrood te worden, zonder haar woord terug te trekken, de zaligheid van dit vrije erfvolk van Koning Jezus breed uit te meten.

II. Nu ligt de grond vast en onwrikbaar, nu stelt zij dat grote heil verheven, en voor elk beminnelijk voor. Zij zegt: *Zij zullen in het licht Uws aanschijns wandelen.* Zij zegent Jehovah als zij Zijns volks zaligheid zal verheffen: 0 Heere! zij zullen in het licht Uws aanschijns wandelen.

a. De Kerk juicht God toe over de zaligheid van het volk hetwelk het geklank kent, dat volk hetwelk zich in geloof aan de Vorst van het heir des Heeren heeft overgegeven.
b. Maar opdat wij niet afwijken van de orde der zaken, en om des te gemakkelijker tot het geluk neder te dalen, zo zullen wij handelen.
Eerst: van de zaligheid die Jehovah buiten Zichzelf aan Zijn uitverkorenen mededeelt: Het licht van des Heeren aanschijn.
Ten tweede: Van het bijzonder aandeel dat dit volk in deze erfenis heeft: Zij zullen daar in wandelen.

A. Het goed dat Jehovah schenkt, op de intrede van de uitverkorene in Zijn dienst en gehoorzaamheid is het licht van Zijn aangezicht. God is een Geest, geheel en al onlichamelijk, Hem kon geen aangezicht worden toegeschreven. In des mensen aangezicht wordt de uitwendige en inwendige zielsgesteldheid openbaar. Liefde en toorn, vreze en blijdschap worden gekend uit de trekken van het aangezicht, voor zover het aangezicht met de gemoedsgestalte overeenkomt.
Gods aangezicht betekent, óf de openbaring van Zijn toorn, óf de ontdekking van Zijn gunst, genade en voorzorg. God ontdekt Zijn liefde, genade en goedertierenheid alleen

in Christus Jezus. Die Christus ziet, ziet de Vader, Joh. 14: 9. God maakt Zijn heerlijkheid bekend in het aangezicht van Christus, 2 Cor. 4 6, Gods Naam, dat is Zijn deugden, worden gezegd te zijn in het binnenste van de Engel des Verbonds. Exod. 23: 2O, 21, waarom *Hij den Engel van Gods aangezicht* wordt genoemd, Jes. 63: 9, dat is die Gezant, Die uit kracht van het eeuwig vrede-verdrag, Gods gunstig aangezicht aan de zondaar ontdekt; Die uit kracht van Zijn borgtocht en voorbede, de Vader in Zijn onveranderlijk voornemen der genade, vertoont aan de zondaar; hoewel de Vader ook Zijn toorn door Christus bekend maakt, wanneer Hij al het oordeel aan de Zoon overgeeft, Ps. 72: 1-4, Jes. 45: 13, Joh. 5: 27, Ps. 2: 6-12.
Maar inzonderheid wordt de Zoon Gods de *Engel van Gods aangezicht* genoemd, omdat Jehovah in Hem en door Hem Zijn volk in liefde aanziet. Hier komt het vandaan, dat sommige Godgeleerden door Gods aangezicht, Jezus Christus de Zoon van God zelf verstaan, Exod. 33:14, 15, Ps. 27: 8, 9, en elders. Wat daarvan zij, geven wij elke verstandige in overweging. Tenminste dit is zonder twijfel, dat onder het zinnebeeld van Gods aangezicht, Zijn gunst en genadige voorzorg wordt uitgedrukt.
Maar het is de Kerk niet genoeg dat zij Gods liefde en zalig- makende goederen onder de naam van Gods aangezicht voorstelt! O nee, zij stijgt nog hoger op in haar uitdrukkingen, zij spreekt van *het licht van Gods aangezicht.*

Het licht is dat wonder aangenaam en heerlijk schepsel, het dunste en fijnste van al de hoofdstoffen, welke door een snelle beweging, behalve dat het de zichtbare dingen aan ons oog ontdekt, ook reinigt, verwarmt, vervrolijkt, verkwikt, vruchtbaar maakt en versiert. Dit licht wordt aangemerkt, of in zichzelf, gelijk het in zichzelf licht is, en het licht als met een springbron en eerste oorzaak bezit. Of in deszelfs afschijnsel, zoals het de stralen van licht en hitte, tot nodige uitwerkingen op de lichamen neerschiet, en zó schijnt het in dit zinnebeeld opgevat te worden.
Het licht van Gods aangezicht is het afstraalsel van Gods gunst, op Zijn gunstgenoten, waaruit zodanige werkingen te voorschijn komen, evenals wij in en door het licht gewaar worden. De spreekwijze is gewoon. Maar hier bijzonder gebruikt. Echter ontdekt de Koning Salomo ons daarvan de kracht en de nadruk, Spr. 16: 15, waar hij zegt: *In het licht van des Konings aangezicht is leven, en Zijn welgevallen is als een wolk des spaden regens*. Daar is het licht van des Konings aangezicht, het welgevallen dat de Koning schept in Zijn onderdanen, welke voortvloeit uit Zijn liefde, gunst en toegenegenheid. Het licht van des Konings aangezicht staat tegen het toornig en wraakzuchtig aangezicht, tegen misnoegen en afkeer: dit noemen wij een donker gelaat. Het licht van des Konings aangezicht is het leven, zegt die koning, dat is: maakt Zijn onderdanen en dienaren vrijwillig, volvaardig, wakker, onvermoeid en blijmoedig in hun dienst; maar een betrokken en vergrimd aangezicht maakt hen traag en moedeloos, dat doet hen sidderen en als van vreze en schrik sterven.
Wie ziet niet dat deze spreekwijze de aller-tederste liefde uitdrukt. Hier doet zich een zon van genade op, een licht van vrede, van vriendschap en gunstige voorzorg. Is het niet alsof Jehovah (menselijkerwijs gesproken) Zijn kinderen op het aller-beminnelijkst, met het allerhoogste behagen en welgevallen aanziet, en met een vriendelijk gelaat toelacht? Wat is dit licht dan anders, dan de blijken en bewijzen van dat vrije, en zaligmakende welbehagen dat Jehovah heeft in de uitverkorenen, om hen uit alle ellenden te verlossen en in het genot van alle heil voor eeuwig te bevestigen. Deze tekenen van Gods gunst schitteren als zo vele heldere, hete en sterke stralen op Gods gunstgenoten af, in verzoening, vergeving van zonden, vrede met God, en gerechtigheid in de heiligmakende en zalige weldaden. Wat zijn toch de uitwerkingen van dat welbehagen Gods in de mens, dan reine toegenegenheid, reine en onbevlekte.

Maar ook vrijwillige liefde, zuivere blijdschap in de Heere, een bestendig welgevallen in de deugden van God, het sieraad van Gods beeld, en dit alles, in en volgens de redelijke beschouwing van de heerlijkheid van Jehovah in Christus Jezus aangezicht. Dit is de weerkaatsing van dat licht, de weerslag van Gods welbehagen, want de wijsheid, de heiligheid en blijdschap van Gods volk is niet anders, als een enkele weerslag van die wijsheid, heiligheid en van dat grondeloos welbehagen, dat God in de uitvoering van Zijn raad als een zon laat afstralen op Zijn lievelingen.

B. In dit rijk heeft God vrijwillige feestgenoten, in een groot aantal. Zij zien dat licht, niet maar van verre in enige flauwe stralen, zij worden niet van terzijde bestraald. O nee, zij zijn in dat licht overgezet, zij worden daarmede omringd, zij wandelen in het licht van Jehovah's aangezicht.
Wandelen is die beweging van het lichaam, waardoor de mens met een eenparige tred voort gaat, om het einde te bereiken dat hij zich heeft voorgesteld, of tot verlustiging, of tot verrichting van enige noodzakelijkheden. Oneigenlijk is het die gedurige voortgang van iemands doen en laten, dat bij de geboorte zijn aanvang, en met de dood een einde neemt. In het geestelijke is het de gedurige werkzaamheid van een heilige, in zijne gedachten, raadslagen en voornemens, en in derzelver uitvoeringen in woorden en daden, waardoor hij met lust en vermaak toeneemt in wijsheid en deugd, totdat hij komt tot het volle genot van eeuwige zaligheid, tot God in Sion, tot de stad die fundamenten heeft, in des Konings paleis.
Deze feest- en krijgsheiren zullen hun gedachten, woorden en daden verrichten in het licht van Gods aangezicht. Dit aangenaam en vermakelijk wandelen wordt gesteld tegen de wandel der heidenen, die in de duisternis omzwierven en tegen de wandel der Joden, die schoon zij gunstgenoten van God waren, echter onder een wolk van schaduwen zaten, d oor welke de stralen van Gods liefde henen flikkerden. Zij naderden in en door de Hogepriester in het Heilige der heiligen, tot de wolk boven het verzoendeksel, welke nog daarenboven door de nevel van de wierook bedekt was. De heiligengenoten Gods gunst zoveel als er nodig was tot gerechtigheid, heiligheid en genoegen in Jehovah, en in het einde van hun wandel gingen zij in de heerlijkheid in. Maar dit volk geniet Gods liefde en gunstige tegenwoordigheid in volle vrijheid, en hun wandel is boven, daar God in Christus het licht is, en daar zij in het licht van de heilige wijsheid en zuivere blijdschap va nde zalige geesten gesteld worden.

Het is een groot heil, dat dezen, die zich onder des Konings scepter hebben begeven, wordt toegezegd.
1. De verzoening met God in Christus offerande; de volle, en vrijmoedige toegang tot Jehovah en tot de troon der genade; het recht om God als bevredigd en voldaan te aanschouwen; zij zijn gerechtigd om God hun Vader te noemen; om door de Geest der aanneming tot kinderen, te roepen: *Abba, Vader;* ja het volstrekte recht om met kinderlijk vertrouwen en nederige vrijmoedigheid de goederen van het eeuwig testament te verwachten, ja, ook af te eisen, en in Gods gunst en liefde te roemen.
2. Volgens dit recht zullen zij dagelijks en gedurig gemeenschap met Jehovah oefenen, in vriendschap met Hem leven, en feest houden met Hem, met Zijn Zoon, en de Heilige Geest, met de zalige hemellingen, en met de heiligen die op de aarde zijn. Zij zullen hun onderlinge liefde en raadslagen en verborgenheden elkander ontdekken, en over alles zoetelijk raadplegen. Jehovah zal hen Zijn schatten en Zijn heerlijkheid aantonen en hun aandeel aan dezelve. Zij zullen God hun genadige giften optellen, en Hem daarin de eer geven, niet alsof Hij die niet kent of ziet. Maar omdat zij tot roem van Zijn deugden zouden erkennen, alles wat zij als vrije liefdegeschenken hebben

ontvangen en genoten.
3. Jehovah zal hen doen gevoelen de kracht en de vruchten van Zijn gunst; de weerslag van Zijn liefde zal hen tot liefde, en blijdschap ontvonken, en doen branden. In de bevinding van Zijn ontfermingen en heerlijke genade zullen zij juichen en vrolijk zijn. In droefheid, in angst, in verlegenheid, in moedeloosheid en onmacht zal Gods gunst hen troosten, verkwikken, raad en moed geven, en versterken.
4. Zij zullen de Heere dienen in Zijn heiligdom, in Zijn Koninklijk paleis, en die dienst zal hun heerlijkheid zijn, omdat Jehovah in hen en in hun werk een welbehagen heeft. Het is het geluk niet van de hovelingen, dat zij alles volop hebben in het paleis van de Vorst. Maar daarin is hun glorie, dat de Koning Zijn lust en welbehagen in hen neemt.
5. Jehovah zal hen Zijn goedertierenheid eeuwig bevestigen, waar zij zijn, wat zij ook uit liefde tot Hem verrichten; hetzij ze gaan of neerliggen, staan of zitten; in hun eenzaamheid of onder de mensen, Hij zal hen zegenen, en Zijn liefde over hen uitbreiden, en met Zijn gunst hen omringen, Ps. 5: 13. In al hun noden en strijd zal Hij hen beschutten en bewaren, Ps. 31: 21. Ja, Hij zal maken dat al hun werk in waarheid zal zijn en zal een eeuwig verbond met hen maken, Jes. 61: 8 en 32: 17, 18.
6. Met één woord, zij zullen het nieuwe licht in de nieuwe hemel, de vruchten op de nieuwe aarde, de nieuwe naam op de witte keursteen genieten; en als nieuwe schepselen het nieuwe lied van des Konings verhoging zingen, zij zullen als vrijgekochten door des Konings eigen zoenoffer de volle vrijheid genieten, Jehovah alleen onderworpen zijn, en de geestelijken zegen in het boven hemelse bezitten. Hun strijd zal niet anders zijn dan een heugelijke en aangename wandeling. Alles wat zij doen, alles wat hen ontmoet, hetzij voor of tegen, het is niet anders dan de wandel in het licht van Gods aangezicht.

Maar wij moeten (opdat wij bij de spreekwijze blijven) nog met een woord deze zaligheid naar de aard van dit zinnebeeld voorstellen.
Door het geloof in Jezus Christus gaat een uitverkorene langs de Koninklijke weg, tot de gemeenschap van de drie-enige God over. Langs de heiligmaking des Geestes, uit kracht van de gerechtigheid des Zoons, gaat de gelovige langs de heilige weg naar boven, om eens voor God in Sion te verschijnen.
Maar hier wordt niet zozeer op de weg gezien, als wel op het licht dat deze wandelaars, die reeds op de weg des levens zijn overgestapt, bestraalt en omvangt. Want zij wandelen in de dag onder de heldere stralen van Gods genade en liefde, die van Jezus Christus op de erfgenamen van het licht afvloeien. Hier moet gij u iemand voorstellen die uit een donkere gevangenis in het licht van de zon wordt nedergezet, en zich door de stralen, en door de glans der zon omvangen ziet.

1. De doordringende stralen van Gods liefde en gunstig welbehagen maakt de geest van de duistere en verstorven gevangene levendig en werkzaam; de gedachten, de overleggingen en genegenheden bewegen zich vrijwillig. De trage zondaar wordt vaardig en wakker en bekwaam om recht te denken van alles, om zich te stellen voor het aangezicht des Heeren, en zich in Zijn dienst over te geven. Hij gaat in de mogendheden des Heeren henen, om in afhankelijkheid van Zijn gunst, volgens Zijn besturing en wegwijzing dwars door de wereld naar de plaats van Zijn rust, met genoegen en met vrolijke gezangen van bevrijding te wandelen in het licht van Zijn aanschijn.

2. Dat licht van Gods liefde trekt de gedachten af van het aardse, en voert dezelve

rondom, om al het heerlijke en aantrekkelijke aan hen te ontdekken.

a. Daar zien zij de Heere in Zijn deugden en volmaaktheden, van de ene zien zij op de andere, en die alle in haar samenvloeiing, en onbegrijpelijke eenvoudigheid. Die deugden in Christus aangezicht zijn het alleraangenaamste gezicht, dat zij zouden kunnen of durven wensen. Hier beschouwen zij de waarheden in het Heilige Woord zo Gode betamelijk, zo toe te stemmen voor een zondaar; de heugelijke vervulling van zo veel beloften; de schepselen, hemel en aarde, en alles wat op dezelve is, als van God op Zijn krachtdadig woord en bevel voortgebracht, Hebr. 11: 3, als die dan ook in God, en in Zijn licht, tot Zijn eer moeten aangemerkt en gebruikt worden, ja, als schilderijen van het Koninkrijk der genade, van deszelfs onderdanen en erfgoederen. Daar zien zij de hoogwijze en aanbiddelijke uitvoering van Gods heilig en roemruchtig voornemen der genade.

b. Dit licht leidt hun gedachten tot de weg, op welke zij wandelen, de Heere Jezus Christus, Die de Weg, de Waarheid en het Leven is, Wiens kruisverdiensten en voorbede een effen baan is. Zij zien Hem in Zijn naturen, Persoon, ambten, en staten. Zij zien de redelijkheid, de Godewaardigheid, de zielsvergenoegende kracht van de Godsdienst van het Nieuwe Testament, die hoge en verheven baan; daar is men niet bezig in een wet des vleselijken gebods, daar niets dan hemelse dingen te verrichten zijn; een weg die niet belemmerd is door verbintenis aan plaats en tijd of personen, aan onderscheid van spijs en drank; terecht een gebaande en koninklijke weg, die tot in het heiligdom leidt, en nimmermeer vergaat.

c. Dat licht toont hen dat zij waarlijk op die weg zijn en wandelen, en dat zij langs dezelve zekerlijk, en ter bestemder tijd in de stad daarboven zullen komen. Zij zien hun geloof, hun gaven en de dingen die hen van God geschonken zijn tot hun verzekering, dat ze toegerust zijn tot zulk een hemelse wandeling.

d. Dit licht wijst hen aan de steen des aanstoots die zij te vermijden, en hoe zij die te ontwijken hebben, de vijanden die zij te ontmoeten hebben; en hoe die, zonder dat zij uit hun tred behoeven te gaan, ten onder te brengen zijn.

3. Door de sterke invloed van dit licht worden zij ontvonkt in liefde, in vermaak, in lust en welgevallen in die heugelijke wandel, en in dat aangenaam gezicht. Het is geen weg daar iemand hen behoeft te drijven, nee, zij doen dit zeer gaarne, het is hen op het hoogste tot genoegen en vrolijke verwondering. Dit houdt de genegenheden af van het aardse en zondige. Dit licht omvangt de werkingen van Gods volk zó, dat alles wat hen niet op kan leiden tot God, enkel schade en drek is. Zij worden gezuiverd en gereinigd van de besmetting des vleses en des Geestes. Deze gloed verteert eigen- en schepselsliefde.

4. Daarenboven is het niet zonder kracht dat dit een wandeling wordt genoemd. Het is geen twijfelmoedig lopen, noch angstvallig haasten, nee, nee; het is een bezadigde en aangename wandeling, in geloof, in vertrouwen, in een levendige hoop, in een stille en zalige verwachting van eeuwige gelukzaligheid. Dit licht van Gods gunst verdrijft de dampen en dikke wolken van twijfelingen. Zij zullen lopen en niet moede worden, zij zullen wandelen en niet mat worden, Jes. 40: 31. Hun gedachten zijn opgehelderd, zij zien rondom de beloften, en voor hen de stad, en de Aanvanger, de opperste Leidsman en Voleinder des geloofs, Hebr. 12: 2., en een wolk van getuigen die hen voorgegaan zijn.

5. In dit licht worden de feestgenoten veranderd van gedaante. Zij wandelen in het licht, gelijk God in het licht is; zij worden in de beginselen dit licht gelijkvormig. God

legt glans en luister op hen. Gelijk van God een onbegrijpelijke aaneeschakeling van deugden afstraalt, alzo schittert het beeld van God in hun woorden en daden uit. Zij ontvangen het licht uit God, als uit de fontein des lichts; dat licht maakt hen tot lichten, vol glans en sieraad van wijsheid, voorzichtigheid, heilige en kuise liefde tot God, en tot de naasten.

6. Zij wandelen niet alleen in dit licht van Gods aangezicht, maar zij gaan verder, zij zetten hun treden vast, en maken een gezette en sterke voortgang, en schoon hun schreden eenparig zijn, zij spoeden echter veel weg. hun kennis breidt zich meer uit, en wordt hoe langer hoe klaarder en juister. Hun verstand wordt hoe langer hoe redelijker en meer en meer vergeestelijkt. Hun deugd wordt zuiverder en standvastiger, meer en meer Gode gelijkvormig; de hartstochten meer en meer gematigd; de woorden en daden hoe langer hoe meer afhankelijk van het heilig gebied van de wil, volgens de koninklijke wetten die God in het verstand heeft ingeschreven. Deze wandel wordt niet gestaakt, zij willen niet wederom in de duisternis, noch ook in de tweede dood. Struikelen zij eens, schijnen zij te vallen, hun Leidsman, de Heilige Geest, richt hen op en geeft nieuwe kracht, Jes. 40: 31. Zij zetten door alles heen, totdat zij komen tot het einde huns geloofs, de zaligheid der zielen.

7. En of de feestgenoten tot de strijd zijn geroepen, dat belet hun vermaak geenszins, hun Koning geeft hen wapenen des lichts, de strijd is niet hunlieder. maar Godes!
Jehovah strijdt in en door hen, ja Hij strijdt voor hen. Hij zal hen niet begeven, noch hen verlaten, Deut. 31: 6, vergeleken met Hebr. 13: 5, 6. Zij gaan voort in hun wandel: Hun boog of hun zwaard doet hen de erfenis van het Nieuwe Testament niet beërven. Maar de arm van Jehovah en het licht Zijns aangezichts, Ps. 44: 7, 8, 9. De Heere verschijnt over hen, Hijzelf blaast op de bazuin, Hij trekt uit met stormen, Zijne pijlen varen uit als een bliksem, Zach. 9: 14, 45. De God der wrake verschijnt blinkende, Ps. 94: 1-14, en terwijl zij onder het licht van Gods aanschijn wandelen in geloof en vertrouwen, in gejuich, in lof en Psalmgezang, zo worden al de vijanden, verstrooid, verschrikt en verdelgd, 2 Kron. 20: 13, 22, 28, 29.
In hun uitgaan en in hun ingaan zijn zij gezegend, in alles en ten alle tijde zijn zij overdekt, en omvangen met het licht van Jehovah. Op hun wegen zal het licht schijnen, Job 22: 28. En bij het licht van Jehovah wandelen zij de duisternis door, Job 29: 3. Alles wat zij doen zal wel gelukken, Ps. 1:3, Jes. 32: 2. Allen die ze zien zullen ze kennen, dat zij een zaad zijn dat de Heere gezegend heeft, Jes. 61: 09. De vrijgekochten gaan uit, zij komen en keren weder tot Sion met gejuich; eeuwige blijdschap zal op hun hoofd wezen, vrolijkheid en blijdschap zullen zij verkrijgen. Maar droefenis en zuchting zullen wegvlieden.

8. Hoe heerlijk is dit ook vervuld onder de dag van het Nieuwe Testament. Immers, in de nacht werden de herders, toen zij tot Christus geroepen werden, met een groot licht omschenen. En Simeon zag Christus als een Licht tot verlichting der heidenen, en tot heerlijkheid Israëls, Luc. 2: 32, vergeleken met Hand. 13: 47. Christus zelf riep Zijn discipelen tot Zich, als tot het grote Licht. Hoe was Nafthali een losgelaten hinde, achter Hem, die schone woorden geeft, Matth. 4: 13, 25. Hoe wandelden ze in de heldere stralen van zo vele zaligsprekingen, Matth. 5: 1-11. Christus verscheen de Zijnen als het Licht der wereld, Joh. 1: 5 en 3: 19, en die Hem aannamen, gaf Hij macht om kinderen Gods te worden. Paulus werd geroepen om de heidenen door de bazuin des Evangelies op te wekken, om uit de duisternis over te treden in het licht, Hand. 26: 16-18, vergel. Eféze 5: 14. Hierom zegt hij: *De nacht is voorbijgegaan, en*

de dag is nabij gekomen, laat ons dan afleggen de werken der duisternis en aandoen de wapenen des lichts, Rom. 13:12, 13. Hij wenst de gelovigen een groot licht van wijsheid en kennis, Eféze 1: 17. Hij getuigt dat zij kinderen des lichts, ja licht in den Heere zijn, Eféze 5: 8, lichten in een krom en verdraaid geslacht, Philip. 2: 15. Het licht is hun erfenis, Col. 1: 12. Ja, zij zijn, uit de duisternis tot een wonderbaarlijk licht geroepen, 1 Petr. 2: 9. Opmerkelijk is de plaats, 2 Cor. 3: 18: *Wij allen met ongedekt aangezicht de heerlijkheid des Heeren (als) in een spiegel aanschouwende, worden (naar) hetzelve beeld in gedaante veranderd, van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van des Heeren Geest.* Hun deel is de wijsheid Gods, wijsheid onder de volmaakte; de veelvuldige wijsheid Gods; een glans van heiligheid, en van zuivere liefde der waarheid; een wandel in het licht, gelijk God in het licht is. 1 Joh. 1: 17.

TOEPASSING

I. Tot onderwijzing.

Ziedaar aandachtige toehoorders, het grote heil waartoe God Zijn volk nodigt, wanneer Hij hen door de bazuin van het Evangelie roept tot Zijn gemeenschap. Ziedaar het gadeloos geluk dat zij allen genieten die dit geklank kennen en daardoor bewogen worden, om hen te buigen onder de scepter van Gods Koninkrijk! Mag deze zaligheid niet met recht de naam dragen van de erfenis der heiligen, Col. 1: 12? Is die niet wel overdubbel waardig dat Petrus *die een wonderbaar* licht noemt, 1 Petr. 2: 9?

Daar ligt de zondaar gevangen in de duisternis, gebonden in onwetendheid, besloten in verkeerde en valse gedachten, geblinddoekt door het verstand des vleses, midden onder het geschreeuw van de begeerlijkheden en lusten, en misleid door de schone schijn van een flikkerend niet; smoordronken van de zwijmelwijn, die hem de wereld schenkt.

En wat gebeurt er? God laat het geklank van Zijn woord door het oor tot het hart ingaan, Hij opent het, en doet hem acht geven op hetzelve; dat geklank maakt hem vrijwillig, hij staat op, hij ziet om, en vraagt: *Wie is de Koning der ere*? Hij ziet Hem, hij kent Hem door het geloof, hij buigt zich voor Hem neder, hij begeeft zich onder de banier van de Vorst van het heir des Heeren.

Daar wordt hij verlicht tot kennis van Gods heerlijkheid, in het aangezicht van Christus Jezus.

Daar beschouwen ze met ongedekte aangezichten de heerlijkheid des Heeren als in een spiegel, en worden van gedaante naar dat beeld veranderd, van heerlijkheid tot heerlijkheid als door des Heeren Geest, 2 Cor. 3: 18. Een gloed van heilige liefde schittert door hun gesprek en daden henen, zij laten hun licht schijnen voor de mensen, de stralen van zuivere en bestendige blijdschap dringen door de krachten van de geest henen, en ook soms door het lichaam henen.

Een straaltje van dat glinsterend aangezicht van Jehovah kan een gelovige als in een gloed van liefde en vreugde zetten. Zo gaan de heiligen als welgepaarde rijen, als net geschikte krijgstroepen naar het hemelse Sion, onder het gunstig geleide van hun Veldheer, Die zelf over hen verschijnt als hun Zon en hun Schild, Ps. 84: 12. Dus wandelen zij in het licht van des Konings aangezicht.

II. Tot beschaming en ontdekking, van wereldsgezinden.

a. Hoe dwaas is dan de wereld! Hoe zinneloos gaat die te werk, wanneer zij meent dat iemand dwaas wordt en ongelukkig is, wanneer hij zich afkeert van de liefde der wereld, wanneer hij toont dat hij door het woord van God geraakt is, dat hij daardoor gedrongen is de oude paden te verlaten, en de Heiland Christus na te volgen in zelfverloochening, om te strijden tegen zijn lusten en begeerlijkheden.

b. Denkt niet licht iemand: die en die weet nog niet hoe men Christus kan volgen, en nawandelen, en tegelijk naar de gewoonte van deze eeuw leven? O nee, toehoorders, deze zijn recht wijs, hun wijsheid straalt af van boven, zij weten prijs op de zaken te stellen, en de Schepper boven het schepsel te schatten.
c. Wat dunkt u: is dat dwaasheid, betamelijk van God en van zichzelve, van de zonde, van de weg der zaligheid en van de deugd te denken en te spreken, daar hij van te voren even blind was als de wereld in geestelijke zaken? Is dat onvoorzichtigheid, daar maar twee wegen zijn, de ene ten leven, de andere ten verderve, dat iemand de nauwe weg inslaat?
Is dat onzinnigheid, dat iemand weet, dat die naar het vlees leeft sterven zal, en dat hij tegen zijn lusten strijdt en die doodt? Is dat dwaasheid dat iemand de wereld niet gelijkvormig wil zijn, opdat hij de gemeenschap Gods niet verlieze, en van Zijn goedertierenheid verstoken zij, die hem beter is als het leven.
O nee, toehoorders, integendeel, zo verre als gij nog niet uitgegaan zijt die Koning tegemoet, zo zijt gij nog duisternis, ja, u bent onder de wederstrevers des lichts. Gij kent Zijn wegen niet, en daarom gaat gij niet op Zijn paden, Job 24: 13. Gij kent nog het wezenlijke goed niet, en omdat gij dat niet kent, tast gij mis, en gij omhelst een schaduw, ja een damp en vuile nevel, die u op het laatst bedriegen zal, die u verstikken zal, en een vuile damp zal achterlaten.
d. Al zijt gij nog zo verheugd, Gods lieflijk aangezicht is nog niet tot u gewend, en buiten dat is er niets als grimmigheid. Wee die, die de duisternis licht, en het licht duisternis heten, staat in Jes. 5: 20. En hoe menigmaal hebt gij dat niet wel gedaan? Is de grimmigheid des Konings als de boden des doods, Spr. 16: 14, wat is dan het toornig aangezicht des Heeren? Het aangezicht des Heeren is tegen degenen die kwaad doen, 1 Petr. 3: 12. Hoe verschrikkelijk zal het zijn als gij zult verstoten worden van het vriendelijk aangezicht Gods en van de heerlijkheid Zijner sterkte, als gij geworpen wordt in de buitenste duisternis, daar wening der ogen en knersing der tanden is, en eeuwige afgrijzing, daar dan uw ogen niet te durven opheffen uit schrik voor het vlammig aangezicht des Heeren.

III. Tot opwekking.
Waarom laat gij u niet verlokken door dit grote licht? Het is de ogen goed het licht te aanschouwen, wat is dan niet het licht van Jehovah's aangezicht voor een verslagen en verbrijzeld gemoed? Is in des konings aangezicht het leven, is zijn welgevallen als de wolk eens spaden regens, wat is dan het welbehagen van de Koning Jezus Christus? Is er niet in elk van ulieden een trek tot licht, tot liefde en tot vreugde? Welaan, hier is alles wat u lusten kan, ja meer dan gij bidden of denken kunt. Hier is wijsheid die het verstand volmaken kan, die uw geest voor eeuwig kan versieren. Uit deze zon straalt een gloed van zuivere waarheden, die elk Gode betamelijk zijn. Hier is liefde die van boven in het hart vloeit, en de genegenheden wederom naar boven opvoert; een liefde die een overklimmende blijdschap werkt, de stralen leggen een weergaloze glans en zielstrelende luister op Gods volk. Dit licht van wijsheid, heiligheid en vreugde en sieraad zou u omvangen; daarin zou u wandelen en voortgaan; dat licht zou u leiden tot het volle genot van Jehovah. Ach, toehoorders, verkiest dan nu nog het licht boven de duisternis, het leven boven de dood, het bestendig deel van de heiligen boven het deel van de wereld, het eeuwige licht voor een schaduw.

IV. Tot waarschuwing:
Maar wilt u in het licht van Gods aanschijn wandelen, gij moet opwaken uit uwen doodslaap, u moet horen naar het geklank van het Evangelie, u moet daar acht op

geven, en uw begeerlijkheden en het verstand des vleses doen zwijgen; gij moet niet het linker oor aan God, en het rechter aan de wereld lenen. O nee, u moet uw oren stoppen voor die verleidende hoer, en alleen en zonder vooroordeel horen, wat dat geklank u zal bekend maken. Gij moet opstaan uit de duisternis en die verlaten, ge moet u begeven onder de scepter en de kruisbanier van Jezus Christus, want de duisternis kan niet bestaan met het licht, en Christus niet met Belial. Daar het licht komt, moet de duisternis wijken, daar Christus komt moet de wereld op de vlucht.

V. Tot Gods kinderen.
Maar gij die het geklank kent, en in het licht van des Heeren aanschijn wandelt.
A. Weest blijde, zingt vrolijk, maakt vreugde met vrolijk geschal, meer als wanneer men de oogst inzamelt, of als men de buit uitdeelt, Jes. 9: 2. Springt op van vreugde, meer als wanneer het koren en de most van de wereld vermenigvuldigd wordt, Ps. 4: 8. U is dit licht in de duisternis opgegaan; Wat was u? Blinden, duisteren, doden, weerbarstigen, en omringd van de wereld, en van de kinderen der duisternis. Buiten en tegen uw gedachten zijt gij geroepen, toen gij God niet zocht, toen gij naar Hem niet vroeg, ja, toen gij de duisternis liever had als het licht, ja, daar gij zo dikwijls de duisternis licht, en het licht de duisternis noemde, daar heeft God het licht van Zijn aangezicht over u laten opgaan, Hij heeft u op de weg des leven zo zoetelijk nedergezet, en u met Zijn liefde omvangen, en met goedgunstigheid omringd. Uit die bron vloeien de stralen van wijsheid, van heilige liefde en zuivere vreugde tot u neder, daarin wandelt gij, op die weg heeft u de Heere al zo lang bewaard en voortgeleid. Maar zal wellicht iemand tegenwerpen: Is dit de belofte van God, ik daarentegen wandel in de duisternis, in onwetendheid en droefheid?
Antwoord:

a. De belofte zegt niet altijd wat elk kind Gods is; maar wel, wat hij zijn kan, als hij recht oordeelt en recht te werk gaat, wat zijn voorrecht is, enz.

b. Gij wandelt mogelijk nogal in het licht, schoon gij er geen acht op geeft.

1. Is uw staat nu nog geen licht in vergelijking met de wereld, en gelijk gij voor uw verandering waart?

2. wordt u nu nog niet omringd met goedgunstigheden van Jehovah? Ontvangt gij niet naar ziel en lichaam duizendmaal meer als gij waardig zijt, tot verwondering en beschaming?

3. Hebt gij niet wel ondervonden in vorige dagen, dat u die staat in Gods gunst en tot heil geweest is, al zaagt gij het eest daarna?

4. Klimt uw licht niet op in wijsheid? Ziet gij niet meer de zuiverheid van God, en uw verborgen afwijkingen in machteloosheid, en de vlekken die uw beste daden bezoedelen? Ziet gij niet meer de noodzakelijkheid en de dierbaarheid van Jezus Christus? Ziet gij niet hoe Hij in alles noodzakelijk is? Wordt uw liefde ook niet zuiverder en vaster? Bemint gij God nu niet meer om Zijns zelfs wil, en tot Zijne heerlijkheid, als te voren? Bemint gij de Heere niet al verbergt Hij Zich, al moet gij in de duisternis wandelen voor een tijd, is uw blijdschap mede al niet redelijker als voorheen? Is die niet daarover dat God u heeft gedragen, ondersteund, en bewaard in zovele verzoekingen, in zovele felle bespringingen van de Satan en van de zonde? Is het zo met u gesteld? Klaagt dan niet over duisternis.

B. Maar zijt echter beschaamd dat gij niet meer in het licht wandelt, dat gij als met een nevel omvangen zijt. Gij lijkt, het is waar, weinig op het Licht, dat uw Hoofd en Voorbeeld is, gij hebt reden om u te vernederen, als u dat op het hart valt: *Indien wij zeggen dat wij gemeenschap met Hem hebben, en wij in de duisternis wandelen, zo*

liegen wij en doen de waarheid niet, 1 Joh. 4: 6. Hoe gering is uw kennis, hoe flauw het licht van uw deugd? Hoe weinig glans straalt er uit uw woorden en daden af? Hoe Zweemt gij soms nog naar de duisternis? Wij wachten op het licht. Maar Ziedaar is duisternis, Jes. 59: 9.

C. Wat dan? Wel ontvangt dit licht met nederige gehoorzaamheid, onderwerpt u aan hetzelve; stelt u voor de Heere, stelt u voor het beminnelijk aangezicht van Jehovah, om door Hem bestraald en ontvonkt te worden, opdat uw verdorven genegenheden mogen week en buigzaam en werkzaam worden, opdat gij vaardig en levendig en wakker moogt zijn, en bekwaam om de Heere te dienen, en voor Zijn aangezicht uit en in te gaan.

D. Eindelijk, wandelt in het licht van Gods aangezicht, houdt uw verstand afhankelijk van dit Goddelijk licht, in het naarstig en heilig bespiegelen van de waarheden in Gods Heilig Woord begrepen, opdat uw verstand mag voortgaan in het kennen van God en geestelijke dingen. Laat uw wil werkzaam zijn en zich wijd uitstrekken in toestemming, hoogachting en zuivere liefde tot God, en tot de betoning van Zijn deugden, in al Zijn wegen en werken. *Laat uw licht schijnen voor de mensen, opdat zij uw goede werken mogen zien, en uw Vader die in de hemelen is verheerlijken,* Matth. 5: 16. Tracht lichten te zijn in een krom en verdraaid geslacht, Fil. 2: 5. Staat daarnaar, dat God glans en luister op u mag leggen, opdat gij tot sieraad van Zijn Naam en volk zijt.
Verheugt u in de Heere, ja nog eens, *verblijdt u te aller tijd.* Geeft het de wereld toch nimmermeer gewonnen. Bewijst door uw blijdschap dat men geen vreugde bij de wereld behoeft te zoeken, integendeel, dat die zo volop is in de gemeenschap van Jehovah, en in Zijn dienst, dat Zijn volk blijde kan zijn in droefheid, 2 Cor. 6: 10. Ja, dat in angst en in bittere tranen nog zoveel vreugde is, als hemel en aarde in eeuwigheid niet kunnen geven. Hoort daar de Kerk van, bij Habakuk in het 3e Hoofdstuk vers 17, 18."Alhoewel de vijgenboom niet bloeien zal, en geen vrucht aan de wijnstok zijn zal, dat het werk des olijfbooms liegen zal, en de velden geen spijs voortbrengen; dat men de kudde uit de kooi afscheuren zal, en dat er geen rund in de stalling wezen zal, zo zal ik nochtans in den Heere van vreugde opspringen; ik zal mij verheugen in de God mijns heils."
Gaat dan voort in kennis, liefde, heiligheid, vreugde en sieraad. Kent de Heere, en volhardt Hem te kennen, Hosea 6: 3. Voegt bij uw geloof deugd, bij de deugd kennis, bij de kennis matigheid, bij de matigheid lijdzaamheid, bij de lijdzaamheid Godzaligheid, bij de Godzaligheid broederlijke liefde, en bij de broederlijke liefde, liefde jegens allen. Blijft onder de liefdestandaard van uw Heer en Koning. Zijt sterk in vertrouwen, en levendig en vruchtbaar in hope. Haast u nooit. Maar wandelt met eenparige schreden. Denkt: die gelooft zal niet haasten, Jes. 28: 16. En die de Heere verwachten zullen de kracht vernieuwen, zij zullen opvaren met vleugelen gelijk de arenden, zij zullen lopen en niet moede worden, zij zullen wandelen en niet mat worden, Jes. 40: 31.
Dit doende zal uw licht allengskens doorbreken als de dageraad, en uw glans als de middag, Jes. 58: 8. Alles wat gij bij de hand neemt, zal met Gods zegen en gunst bestraald worden. Op uw wegen zal het licht schijnen, Job 22: 28. Het werk der gerechtigheid zal vrede zijn, en de werking der gerechtigheid zal zijn gerustheid en zekerheid tot in eeuwigheid, Jes. 32: 17. Jehovah zal maken dat uw werk in waarheid zal zijn, Jes. 61: 8. Zelfs in de duisternis zal de Heere u een Licht zijn, Micha 7: 8. Bij het licht van Jehovah zult gij de duisternis door wandelen, Job 29: 3. Ja de Heere zal

ook eens ten volle de duisternis voor uw aangezicht ten licht maken, Jes. 42: 16. Daar zult gij voor altijd in het licht van des Konings aangezicht wandelen; daar zult gij de ganse erfenis bij de volmaakten in het aller-zuiverste licht ontvangen. Daar zult gij in het licht wandelen, gelijk God het Licht is, dat gij hier wel gewenst en gezocht, en wel in de eerstelingen. Maar nooit in volkomenheid verkregen hebt. Daar zal het kostelijk licht zijn zonder de minste verduistering, schaduw of schemering; want de Heere zal u tot een eeuwig Licht zijn, en uw God tot sierlijkheid. Amen. Halleluja.

11e Predicatie over Psalm 89: 17, eerste deel.

"Zij zullen zich de ganse dag verheugen in Uw Naam"

Onder alles waarin de Heere lofwaardig is, is niet het minste, dat Hij een Rotssteen is, Wiens werk volkomen is. God is volstrekt volmaakt in Zichzelf. In al Zijn werken, in het bestuur van Zijn Koninkrijk, in Zijn wetten, en in Zijn gerichten is Hij onberispelijk, en roem en eer waardig.
Maar Jehovah is ook een volkomen Rotssteen voor Zijn Kerk, niet alleen om dezelve als een onwankelbare steenrots te dragen, en tegen de woedende baren van de helse machten te ondersteunen. Maar voornamelijk, omdat Zijn uitverkoren geslacht uit Hem oprijst tot een vorstelijk huis, en eindelijk het toppunt van volmaaktheid en koninklijke luister ontvangt. Het is Jehovah niet genoeg dat Hij Zijn beminde erfvolk uit de afgrond van rampzaligheid opbeurt, en in Zijn zalige gemeenschap overbrengt. Het is niet genoeg dat Hij de eerste trekken van Zijn beeld in hen graveert, nee. Maar Hij wil hen opleiden tot volle heerlijkheid, en over al hun vijanden doen zegepralen!
Dit is de reden waarom de Kerk zich niet vergenoegen kan, nu zij de beginselen van de zaligheid van Christus feestgenoten heeft uitgebreid, zij vaart voort, opdat zij dat geluk ten top van volmaaktheid zou verheffen. Zij zag de feestmenigten in het licht van des Heeren aangezicht uittrekken; maar daar zouden zware wolken opkomen, die zouden dat licht zoeken te verduisteren. Maar de Kerk is verzekerd, dat God het werk Zijner handen zal bevestigen en voltooien.
Hierom vervolgt zij de nadere uitbeelding van de zaligheid van Gods volk, zeggende: *Zij zullen zich de ganse dag verheugen in Uw Naam en door Uw gerechtigheid verhoogd worden.*
Hier vermeldt de Psalmist de grote blijdschap en rechtmatige overwinning, zegepraal en heerlijkheid van het feestvolk van Koning Jezus; een blijdschap in de roem van Gods deugden, een verheffing tot heil, vrijheid en eer, uit kracht van de gerechtigheid die uit God, ja, die Jehovah zelf is.
De Kerk behoudt het onderwerp in het meervoud; "Zij", zegt ze.
Evenees vervolgt ze haar aanspraak, als gericht tot Jehovah. De stof die de kerk voor heeft, is het geluk van Christus' volk; daarover zegent zij God, zij geeft Hem de eer, dat al haar heil alleen uit Hem is. Dit heil van 's Konings vrijwillige heirscharen is tweeledig.

A. een gedurige vreugde in de Naam van Jehovah.
B. de rechtvaardige verhoging boven hun vijanden tot verlossing en heerlijkheid.

Wat het eerste deel van dit heil betreft, dat wij nu staan te overwegen, hier ontmoet ons,

- Eerst: De Naam van God.
- Ten tweede: De zalige gesteldheid van Gods volk omtrent die Naam.

1. Iemand wordt een naam toegeschreven, of om hem van anderen te onderscheiden, of vanwege de omstandigheid des tijds, waarin, of het einde waartoe hij geboren is, of een naam ontvangen heeft; of om zijn natuur en hoedanigheden uit te drukken. God behoeft eigenlijk geen Naam om Hem van anderen te onderscheiden; want-de betoning van Zijn volstrekte volmaaktheid in het schepsel en in de Heilige Schriften,

en in de consciëntie, onderscheidt Hem direct van niet-goden, ja, van het ganse schepsel.
De Naam Gods is eigenlijk al datgene, waardoor God in Zijn onvolprezen volmaaktheid en algenoegzaamheid in Zijn onafhankelijkheid en onbepaalde bevelmacht over alles, in Zijn betamelijkheid en onveranderlijkheid bekend wordt. Dit drukt de Naam Jehovah in de volste kracht uit, waarom die Gods gedenknaam wordt genoemd, Zijn pronknaam en hoogste erenaam, Jes. 42: 8, Ps. 103: 1.
Soms betekent de Naam Gods, Zijn bevel, en onweerstaanbare kracht. Iets doen in de Naam Gods is op Zijn bevel, en in vertrouwen op Zijn almacht dat te doen. Gods Naam is ook die roem van Zijn daden, waardoor Hij ontzaglijk en vreselijk is onder de mensen als Die het goede gunstig beloont, en het kwade op het strengste straft, die Zijn vijanden verdelgt, en Zijn volk verlost.
Maar inzonderheid betekent de Naam Gods datgene, waardoor God Zijn eeuwig en heerlijk voornemen der genade bekend maakt, want Hij wil dat Zijn Naam zal bemind en gevreesd worden, hetwelk eeuwig niet geschieden kan, buiten de ontdekking van Zijn eeuwigen raad.
Gods Naam is dan de verkondiging van Zijn deugden, als een God van volkomen zaligheid, waardoor Hij roemruchtig wordt op de aarde en in de hemel, waardoor Hij hoogachting, ontzag, liefde, vreze, verwondering en eer verwekt in de harten van zondaren, door welke verkondiging van deugden God Zich een heerlijke Naam maakt. Deze deugden schitteren door de Naam Jehovah heen, zo ras als wij maar kennis ontvangen van Gods voornemen der genade in Christus als die Gods algenoegzaamheid, onveranderlijkheid en waarheid in het ontdekken van de schatten van Zijn wijsheid en goedheid, en in het vervullen van Zijn genadige beloften uitdrukt. En omdat God Zijn deugden, en alzo Zijn Naam in Christus Jezus bekend maakt, Exod. 23:2O, 21, zo willen sommigen dat gelijk Hij het aangezicht Gods is, Hij ook de Naam Gods genoemd wordt, Spr. 18: 10, Ps. 51: 11 en 54: 8 en 9. Maar wij willen dit niet betwisten.
Mozes maakt ons de Naam Gods bekend in zijn tweede boek in het 34ste hoofdstuk, vers 5, 6 en 7.
Die Naam, welke God noemt, in welke Hij wil erkend en aangebeden zijn door een arme en verlegene zondaar. Dit is dat overwicht, die samenvloeid van beminnelijke en luisterrijke deugden, een pronkjuweel van loffelijke en bewonderenswaardige volmaaktheden, die niet alleen uitmuntend zijn in zichzelf. Maar die in het geheiligd oordeel van een verlicht zondaar, zwaarder, ja, oneindig zwaarder wegen als het ge-hele schepsel; daarom is de Naam Gods hetzelfde als Zijn heerlijkheid. Deze deugden maken Gods eeuwige raad, aangaande de verlossing des zondaars door de Messias volop bekend, zodat God al Zijn goedigheid door die Naam ontdekt. Al Gods goedertierenheid, Zijn heerlijkheid en Zijn Naam, geven één en dezelfde zaak te kennen.
Maar laat ons Jehovah zelf deze Naam horen uitroepen! Heere, Heere God, barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid enz. Exodus 34: 6, 7, vergeleken met Exodus 33: 18, 19, 22.

De Heere noemt Zichzelf *Jehovah, Jehovah God,* tot bewijs dat Hij algenoegzaam, vrij, onveranderlijk en getrouw is, om met betoning van Zijn wijsheid en betamelijkheid een God van volkomen zaligheid te zijn, en ook dat Hij machtig is en sterkte heeft om hetgeen Hij voorgenomen en beloofd heeft te volvoeren, even gelijk Hij zulks besloten heeft, Jes. 14: 24. De Vader heeft voorgenomen de zaligheid van de Zoon te schenken aan Zijn uitverkorenen. De Zoon heeft besloten de Vader door Zijn

kruisdood te verheerlijken en Zijn deugden tot gerechtigheid en heerlijkheid te ontdekken aan Zijn zaad en eigendom. Deze raadslag moest niet door kracht noch door geweld worden uitgevoerd. Maar door de Geest van de Heere door de Geest van de Vader en Zoon. De Geest wilde de mensheid van de Zoon heiligen, en met wijsheid en sterkte toerusten, opdat die een aangename offerande zou zijn. Hij wilde het uitverkoren en gekochte erfdeel uit de mensen herstellen, heiligen, bewaren en verheerlijken naar lichaam en geest.
Naar de inhoud van deze aanbiddelijke en geduchte raad, maakt Jehovah Zich bekend aan ellendige, doodschuldige, steeds afwijkende, gebrekkige en trouweloze zondaren, als barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid, Die de weldadigheid bewijst aan vele duizenden enz. Maar zó, dat Hij Zich niet verloochent en de zonde geenszins ontveinst. Maar dat Hij die haat en straft in de dood Zijns Zoons, en in Zijn vlees vernietigt, wat de schuld betreft; en dat Hij die geheel en al weg doet in de heiligmaking des Geestes.
Zo is de oefening van goedertierenheid en gestrengheid in de Borg, de Messias, de aanbiddelijke en hooggeduchte Naam van de drie-enige Jehovah. Hiervan geeft God een schets in Zijn onberispelijke regering over de wereld, en wel bijzonder in Israëls burgerstaat.
Maar zo dat echter de goedertierenheid de gestrengheid overweegt, want God bewijst weldadigheid aan vele duizenden, die Hem liefhebben, daar Hij de misdaad der vaderen bezoekt in het derde en vierde lid dergenen, die Hem haten. In Christus dood is deze Naam voor het oog van de gehele wereld geheiligd en verheerlijkt. Nu is deze Naam uit Kanaän over de ganse aarde uitgegaan; onder al de volkeren wordt dezelve groot gemaakt. Hoort de Kerk in de 8ste Psalm vers 2: 0 Heere, onze Heere, hoe heerlijk is Uw Naam op de ganse aarde.
Wat dunkt u, toehoorders, mag die ontdekking van Gods hoogwijze Raad, en het snelle gerucht van dat overgewicht van zo veel zielvergenoegende en aanbiddelijke deugden niet met recht de roem, de luister, de heerlijkheid, ja, de Naam van God genoemd worden, bijzonder nu ter tijd, nu die Naam uitgebazuind is over de gehele wereld, nu Hij onder al de geslachten der aarde liefhebbers vindt? Hadden wij tijd, wij hadden lust om uw aandacht, hoewel maar stamelende, aan te tonen, dat zich hier een heerlijkheid opdoet, Gode op het hoogste betamelijk, en de zondaar tot de hoogste blijdschap, in een afgrond van verwondering wegrukkende.

II. Maar wij kunnen ons daar niet in voldoen. Het zal ons nu genoeg moeten zijn, dat wij aantonen de heugelijke werkingen van Gods volk omtrent deze Naam. Zij zullen zich de ganse dag verheugen in Uw Naam. Hier moeten wij acht geven:
Eerst: Op de blijdschap zelf.
Daarna: Op de duurzaamheid van die vreugde.
A. De vreugde bestaat in aangename en genoeglijke gedachten over het bezit, of de verwachting van een zaak die als goed gekend en geschat wordt. De vreugde is het aller-verstandigste en het meeste overeenkomende met de natuur van redelijke schepselen, wanneer de geest, op het onloochenbaar beseffen van zijn aandeel aan het hoogste goed, een heilig welbehagen schept in dat goed, en in die aangename bewustheid met een stille vergenoeging berust.
Maar dewijl de mens bestaat uit ziel en lichaam, zo wil God ook dat zijn blijdschap met zijn natuur zal overeenstemmen. Zijn blijdschap bestaat soms daarin, dat het levendig gezicht van zijn aandeel in het hoogste goed, het bloed en de levensgeesten aandoet, en met een sterke drift beweegt, waaruit een wonderlijk groot vermaak, en alles-overklimmend genoegen ontstaat. Deze vreugde keurt Jehovah goed, wanneer

die maar afhangt van de redelijke beschouwing van Zijn aandeel in de geestelijke zegen, en wanneer het heilig gezag van de Geest al die dierlijke bewegingen belet, die uit de zuivere bron van Gods Geest niet voortvloeien.
Zulk een vreugde geeft dit grondwoord te kennen. Het is een verheuging die niet alleen een aangename hartstocht veroorzaakt. Maar ook heftige bewegingen des lichaams; als woorden van diepe verwondering, vrolijke gezangen en blijmoedige gebaren tot opspringens toe. Ziet van dit woord Job. 3:22, Hosea 9: 1. Zo verre is het er vandaan, dat deze vreugde zou te verachten zijn, dat de Goddelijke wijsheid onszelf zodanig een woord aan de hand geeft, hetwelk deze blijdschap uitdrukt.
Zulk een vreugde zal deze roemruchtige Naam verwekken in de feest- en krijgsgenoten van Jezus Christus.

1. Zij zullen deze Naam zo levendig en in zijn eigen gedaante bespiegelen, zij zullen de overwinnende kracht van dezelve zo zielverrukkend bevinden, dat hun gemoederen zullen ontbranden in liefde tot dezelve, een liefde zo zielsvergenoegend, zo alles overstromend, dat het terecht een onuitsprekelijke liefde is, een liefde die enkel blijdschap is, en een vreugde die alle verstand te boven gaat.
2. Hun vreugde als ontsprongen uit de kracht van deze Naam, zal wederom geleid worden tot dezelve Naam, om die te hebben tot een aantrekkelijk voorwerp, om daarin bezig te zijn, om zich daarin, als in een kunstig en sierlijk pronkstuk van Gods algenoegzaamheid en heilige wijsheid, te verlustigen en te vermaken, ja om die Naam te genieten als een reine wellust voor de ziel. In die Naam zullen zij God de eer geven, en Hem verheerlijken, in die Naam zullen zij zich zegenen en beroemen, en in dat roemen, volle vreugde genieten.
3. Hun blijdschap zal eindigen in de Naam van Jehovah; zij zullen zich verheugen en tot opspringens toe verblijden, niet tot verzadiging van hun eigen lust, niet om hun lust daarin te vinden. Maar opdat de Heere wordt groot gemaakt, opdat Hij de eer Zijns Naams ontvangen zal, gelijk Zijn Naam de oorsprong en het voorwerp van de vreugde is, dat Hij ook zij het hoogste en uiterste einde van dezelve.
Als deze Naam stromen van blijdschap instort in de ziel, dan kunnen zij de vreugde niet behouden in zichzelf, en hun hun eigenwaardigheid, wijsheid of vermogen toe eigenen, o nee! Zij worden vrijwillig gedrongen om uit te roepen: Niet ons, o Heere, niet ons. Maar uw Naam, geef ere. Ps. 115: 1.
Dus is de Naam van Jehovah het hoofd, het hoogste, ja het sieraad en de kroon van hun blijdschap. Hun vreugde zou geenszins vreugde zijn, zij zouden zich in die Naam niet kunnen verheugen, ja, die Naam zou hen als geschonden voorkomen, door hun blijdschap, indien God de eer niet gegeven was.
4. De samenloop van Gods hart-veranderende deugden zal hun enige schat, ja, hun volzalig deelzijn, in tegenstelling van de goederen en voorrechten, die een Jood in Kanaän, en die een Jood in het heiligdom achterlaat. Zij trekken hun liefde, hun lust en hun blijdschap en hun genoegen af van die zichtbaarheden en vergankelijke goederen, van huis, van geslacht, van vrienden, van staat en heerlijkheid, hetzij gewaand, hetzij schaduwachtig; zij brengen al hun lust en genoegen over in de Naam van Jehovah; daar vinden zij zoveel vreugde, dat zij ten volle vergenoegd zijn; daar kunnen zij de schijngoederen vergeten, alsof zij nooit genoegen in dezelve gevonden hadden. Die Naam maakt hen rijk, die legt heerlijkheid op hen, die is hen tot armringen aan de handen en tot een voorhoofdsiersel, die Naam is hen een eeuwige woning. God doet hen Zijn betamelijkheid, het sieraad van Zijn lofwaardige volmaaktheid bewonen. Ps. 68: 19.
5. De kracht van deze Naam zal hun geest en gemoed zo overstelpen en overstorten,

dat zij het niet kunnen verbergen tussen God en zichzelf. Nee, nee, het gelaat, de schittering van de ogen, de vaardigheid van de woorden drukt deze blijdschap aan alle kanten uit, de banden van de tong worden los; de vreugde doet de tong der slapende, ja der stomme spreken, Hoogl. 7: 9, Jes. 35: 6. Waar komt dit gejuich vandaan? Immers van de openbaring van de heerlijkheid des Heeren, en van het sieraad onzes Gods onder de heidenen, vers 2. Daar hoort men de vrolijke rijen in zalige verwondering zingen: *O Heere, onze Heere, hoe heerlijk, hoe uitmuntend groot is Uw Naam over de ganse aarde,* Ps. 8: 2. Wat was de stof van het gejuich van de serafs (de engelen) als de ontdekking van de heiligheid, en van de heerlijkheid van de drie-enige God over de ganse aarde.
De één riep tot de ander en zei: *Heilig, heilig, heilig is de Heere der heirscharen, de ganse aarde is van Zijn Heerlijkheid vol,* Jes. 6: 3.
Deze uitgetogen feestmenigten zullen met vrolijke gezangen de Naam van Jehovah prijzen, die aan anderen vermelden en op het aller-aanlokkelijkste voordragen. De verheffingen Gods zullen onder hun tong, ja in hun kelen zijn, Ps. 66: 17 en 149: 6. Deze Naam is hun erfenis, die geeft Gods volk een geestelijke koren en most, die de jongelingen en de jonkvrouwen sprekende maken, Zach. 9: 17. Ja, zij zullen zich verheugen, wanneer zij niet slechts in woorden maar veel meer in al hun daden de Naam van Jehovah uitdrukken, opdat elk zie dat de Naam van de Heer hun sieraad is.

B. Wat nog verder gaat, zij zullen niet maar voor een klein ogenblik zich verheugen, nee, de ganse dag zullen zij zich verheugen.
Wat een dag is weet elk. Hier wordt op geen eigenlijke dag gedoeld. De zinspeling is wederom op de eerste dag van het nieuwe jaar, op de eerste nieuwe maan, Lev. 23 en Num. 29. Op die dag werden de bazuinen geblazen van de morgen tot de avond. Die dag was een dag van vreugde en blijdschap. Dit blijkt uit de 81ste Psalm, alwaar de kerk met blijdschap uitroept: Zingt vrolijk Gode onze sterkte; juicht de God Jacobs . Heft een Psalm op, ... Blaast de bazuin in de nieuwe maan, ter bestemder tijd, enz. vers 1-5.
Deze dag is de ganse tijd van het Nieuwe Testament. Die tijd is een grote feestdag, in welke al de feesten eindigen, omdat al de goederen zijn aangebracht, die door de vorige feesten werden afgeschaduwd. Dit is de tijd van Gods welbehagen, de dag van Gods heil, Jes. 49: 8, dat aangename daar de stem des heils gehoord wordt Ps. 95: 7, die dag van vreugde, die de Heere gemaakt heeft, Ps. 118: 24, die Sabbat der verlustiging, Jes. 58: 13, de gedurige nieuwe maan, Jes. 66: 23. Als er op het jaar der vrijlating gedoeld werd, dan werd deze tijd genoemd; het jaar van Gods welbehagen, het jaar der verlosten, Jes. 61: 2 en 63: 14.
Deze dag is aangebroken in Christus komst. Maar doorgebroken in Zijn verhoging en in de uitstorting van de Heilige Geest; deze dag zal voltooid worden na de laatste bazuin, want als het avond is, zal het dag zijn, Zach. 14: 7, een enige dag. In de eeuwigheid zullen al de nevelen, al de verduisteringen ophouden. Dan zal het de volle dag zijn, Spr. 4: 8.
Op deze dag van het Nieuwe Testament worden de feestgenoten tot blijdschap genodigd. Zie, Ik schep Jeruzalem een verheuging, en Sion een vrolijkheid, Jes. 65: 18. *Zij zullen geleid worden met alle blijdschap en verheuging, Ps*. 45: 16. Maar het is een verheuging in de Naam, en in de roem van Zijn deugden, in de heerlijkheid van de Heere der heirscharen.
Maar deze Naam is een fontein des heils, een eeuwige stroom, een springbron. En gelijk die Naam tot in eeuwigheid is, zo deelt hij ook eeuwige blijdschap tot in eeuwigheid mede. *Zij zullen zich de ganse dag verheugen in Uw Naam.*

a. Altijd zullen er in de kerk van het Nieuwe Testament gevonden worden, die zich verblijden in de Heere.
b. Al de verdrukkingen, al de droefheden, hoe lang dat zij ook duren, zijn niet te rekenen bij de eeuwigheid, het is maar een stip, ja. Maar een klein ogenblik, Jes. 54: 7, 8.
c. Schoon de Kerk op de ene plaats in droefheid zit in een schaduw des doods, zij kan zich echter verheugen in de Naam van Jehovah, omdat de Naam des Heeren op andere plaatsen zijn heerlijkheid en luister vertoont, M. in de toebrenging van geestelijke aanbidders, Cf in de zegen en welstand van Gods volk, eg in grote verlossing, df in het beteugelen, Min het vernietigen van het geweld der vijanden.
d. Ja ofschoon Gods volk niet ziet of hoort dat de Naam des Heeren wordt groot gemaakt, zij kunnen echter zich verheugen in dezelve met volle verzekering, dat Hij in zichzelf heerlijk is, en niet anders kan zijn, ja dat Hij ook luister en glans vertoont, schoon zij het niet gewaar worden. Zij kunnen zich met grond verheugen: want de Naam van Jehovah is hen genoeg, die Naam zal het wezen eens zien, Micha 6: 9, en gelijk Gods Naam is, zo zal ook Zijn roem zijn, Ps. 48: I I . Hij zal eens verhoogd en geprezen worden over de ganse aarde. *De Heere zal tot Koning over de ganse aarde zijn, te dien dage zal de Heere één zijn, en Zijn Naam één*, Zach. 14: 9, Jes. 59: 19. Van de opgang der zon tot hare ondergang zal Mijn Naam groot zijn onder de heidenen, zegt de Heere der heirscharen, Mal. 1: 11.
e. Maar zij zullen zich de ganse dag verheugen, omdat de Naam Gods altijd, en in al de wisselvalligheden van de Kerk groot gemaakt, en door dezelve aan Gods volk overvloedige stof tot blijdschap en vreugde gegeven wordt. Niets is er dat die vreugde stuiten kan, behalve dat deze Naam zich met zoveel kracht opdoet aan Gods volk, dat zij soms door dezelve overladen worden van vreugde en overstelpt met blijdschap, zodat zij zich kunnen verliezen in die afgrond van deugden, ja, het schijnt dat zij er door zullen verslonden worden. Elke deugd overstort hen, wat doen zij dan niet allen tegelijk? Hoort de Kerk, Jes. 61: 10: *Ik ben zeer vrolijk in de Heere, mijn ziel verheugt zich in mijn God, want Hij heeft mij bekleed met de klederen des heils, de mantel der gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan*, enz., Ps. 103: 1, 2. Vandaar al dat loven en prijzen en verhogen en groot maken van de Naam des Heeren in de Psalmen en elders.

Behalve dat deze Naam zoveel vreugde mededeelt aan Gods volk in vrede en in dagen van verkoeling, zo geeft Hij ook in alles meer blijdschap, zelfs in tegenspoeden, dan de gehele wereld beloven, laat staan geven kan.
1. Is dat geen stof van blijdschap, dat een gelovige als hij zich ledig en arm, naakt en machteloos bevindt, kan opzien naar deze Naam, en daar een algenoegzaam en machtig God aanschouwen? In die bron bevindt zich alles wat hij nodig heeft, meer als hij bidden, meer als hij denken kan: want hij heft zijn ogen op tot Jehovah, Jehovah God, tot een God van volkomen zaligheid; tot een drie-enig God, in Welke een eeuwig en onveranderlijk voornemen der genade is, Die sterkte heeft, om alles te doen gelijk Hij het beraadslaagd heeft.
2. Kan dat de vreugde van een feestgenoot van het Nieuwe Testament stremmen, wanneer hij zich ellendig ziet in vervolging, en in een afgrond van rampen daar hij in de krijgsbanier de ontferming van Jehovah met zulke levendige trekken ziet afgebeeld? Eeuwige barmhartigheid, een rijkdom van ontfermingen, rommelende ingewanden, die de ontfermingen van de aller-tederste moeders eindeloos te boven gaat, Jes. 49: 10, 15, 16, Hosea 11: 8. Ja, God vereert hem met de Naam van ontfermde.

3. Wordt een heilige ingevoerd in het besef van zijn dood- schuld, en doemwaardigheid, nog bezwijkt hij niet: de Naam van Jehovah wekt zijn hart op tot blijdschap, die roept hem toe dat Hij genade wil bewijzen, en buiten en boven, ja tegen verdiensten weldoen; in plaats van vloek en dood, leven en zegen. Al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw, al waren zij rood, als karmozijn, zij zullen worden als witte wol, Jes. 1: 18. Het is toch de dag der genade en des heils.
4. Is het geen grondslag van blijdschap, dat een heilige in zijn dagelijkse struikelingen, als van ter zijden gewaar wordt, dat de Heere hem niet straft. Maar zo lankmoedig verdraagt, en niettegenstaande zijn afdwalingen zegent, en terug trekt, en als wacht totdat hij wederkeert, opdat Hij hem genadig zij, ja hem kracht geeft om weder te keren?
5. Zou een feestgenoot van Jehovah zijn vreugde verliezen, als hij naar de wereld goed, vrienden, eer en wellust moet verlaten? Geenszins, de Naam van God is hem alles. O, dan is het eerst tijd om bij bevinding te weten, dat Jehovah groot is van weldadigheid, dat Zijn goedheid vele schatten van heil en vreugde oplevert, dan gevoelt hij dat de Heere hem hoe langer hoe meer met blijdschap vervult, hoe hij meer verlaat en vergeet om des Heeren wil. Hoort David, Ps. 4: 8: *Gij hebt vreugde in mijn hart gegeven, meer dan ter tijde als hun koren, en hun most vermenigvuldigd zijn.* Ziet, Hab. 3: 17, 18 en Jes. 12: 2. *God is mijn Heil, ik zal vertrouwen en niet vrezen; want de Heere Heere is mijn Sterkte en Psalm, en Hij is mij tot Heil geworden,* Hoofdstuk 29: 19. De zachtmoedigen zullen vreugd op vreugd hebben in den Heere; en de behoeftigen onder de mensen zullen zich in de Heilige Israëls verheugen. Dan gevoelen ze, dat Gods goedertierenheid niet alleen vreugde geeft naast de tijdelijke goederen. Maar ook zonder die, ja, het meest zonder dezelve, want dan is Gods volk meer in staat om die naar waarde en in haar kracht te erkennen. Dan kan de Kerk zeggen: Uw uitnemende liefde is beter dan de wijn, Hoogl. 1: 2. Al gaf iemand al het goed van zijn huis voor deze liefde, men zou hem ten enenmale verachten, Hoogl. 8: 7.
6. Maar kunnen grote duisternissen, en langdurige benauwdheden de vreugde niet uitblussen? O, nee, al schijnt alles tegen de belofte op te staan, en zich aan te kanten, zo groot als Jehovah van goedertierenheid is, zo groot is Hij ook van waarheid en trouw. Schijnt de Kerk te zullen zinken en te gronde te gaan, een ogenblik van Jehovah's getrouwheid doet haar hart leven. Zij zingt van vreugde. *Al daverde de aarde, God is ons een toevlucht en sterkte, Hij is krachtig bevonden een Hulp in benauwdheid.* Daarom zullen wij niet vrezen, al veranderde de aarde haar plaats en al werden de bergen verzet in het hart der zeeën, Ps. 46: 2-6. Ja, hoe dikwijls het al op het alleruiterste is geweest, altijd is Gods waarheid dezelfde als in den beginne.
7. Ja, al schijnt de Kerk alleen overgebleven, al schijnen er geen kinderen meer geboren te zullen worden, nog is zij vrolijk: want de kinderen der eenzame zijn meer dan de kinderen der getrouwde, Jes. 54: 1 en 42: 13-16. De Heere zal Abraham de weldadigheid bewaren aan vele duizenden, en al de geslachten der aarde in zijn huisgezin overbrengen. Al bezoekt God de misdaad der vaderen aan de kinderen, het zal niet tot in eeuwigheid zijn, de toorn zal eens afgewend worden, en des Heeren Naam zal eens zijn over de ganse aarde, onder al de heidenen, en onder het overblijfsel van Israël; en aan de vijanden van de Kerk zal de Heere Zijnen toorn bekend maken, en hen doen gevoelen, dat Hij de schuldigen geenszins onschuldig houdt. Maar hierover de volgende maal.
8. Maar zal dit dan de vreugde van Gods volk niet verminderen, dat God de zonde haat, dat Hij geen liefde noch genade oefent zonder de betoning van Zijn heiligheid en

gerechtigheid? Integendeel, daarin verschaft des Heeren Naam de grootste vreugde. In de borgtocht van de Zoon, Die Jehovah zelf is, heeft Jehovah Zichzelf geheiligd en verheerlijkt. Nu vordert die heiligheid, dat God geen één zonde overlaat in Zijn volk. Maar die alle vernietigt door de Geest der heiligmaking; nu eist die gerechtigheid genade en heerlijkheid. Hoe groot is dan de vreugde van Gods volk, wanneer zij met een gelovig oog opzien naar de Naam des Heeren.
9. Zouden banden en vervolgingen tot de dood, zouden laster, hoon, en smaad of inwendige verzoekingen de vreugde breken? Geenszins, Gods goedertierenheid is beter dan het leven, Ps. 63: 4. De Naam, de roem, de heerlijkheid des Heeren is hun sieraad, hun kroon, hun heerlijkheid, wat kan hen dan beroeren? In al deze wordt de Naam des Heeren groot gemaakt, Zijne wijsheid, algenoegzaamheid, sterkte en trouw. Als Gods volk hun bloed als een dankoffer uitstort, dan rijst hun vreugde tot de hoogste top, dan is hun blijdschap als een nieuwe most, die zo sterk zich beweegt, dat het aan alle kanten in woorden, in lofzangen en vrolijke gezangen uitbarst. Zij maken een gedruis als de wijn, zij worden vervuld als het bekken, als de hoeken des altaars. Wat wonder? Dan vertoont de Naam des Heeren de grootste luister. Zou de dood. de blijdschap stuiten? Niets minder, in een ogenblik wordt de vreugde vertoond.

Wie ziet niet dat de Kerk haar voorzang heeft opgeheven, als zij zingt: *Zij zullen zich de ganse dag verheugen in Uw Naam.* Maar hoort nu met een woord de toezang onder de dagen van het Nieuwe Testament. Paulus getuigt dat de goederen des Koninkrijks zijn: blijdschap door de Heilige Geest. Rom. 14: 17. Christus had gezegd, dat de blijdschap van Zijn volk zou vervuld worden en dat Zijn blijdschap in hen zou blijven, Joh. 15: 11. Daarom durft de apostel de gelovige feestgenoten uit de heidenen op te wekken tot gedurige blijdschap, Fil. 3: 1 en 4: 4 en 2 Cor. 13: 11 en Thess. 5: 16. Vandaar de roem in verdrukking, Rom. 5: 3, volgens Christus woord. Matt. 5: 10, 11, 12. Hoort Petrus, die krijgsheer die uit Israël opgetrokken was, aanspreken 1 Petr. 1:6-8. Hoofdstuk 4: 12-14. *Geliefden, houdt u niet vreemd over de hitte der verdrukking. Maar gelijk gij gemeenschap hebt aan het lijden Christi, alzo verblijdt u, opdat gij ook in de openbaring Zijner heerlijkheid u moogt verblijden en verheugen;* Jac. 1: 2: Acht het voor grote vreugde, mijn broeders, wanneer gij in velerlei verzoeking valt. Immers de apostelen verblijdden zich dat zij waardig geacht waren, om voor de Naam van Christus smaadheid te lijden, Hand. 5: 41. Paulus en Silas zongen van vreugde in de gevangenis, Hand. 16: 25. Hij was in droefheid en in smaadheden blij, ja, altijd blijde 2 Cor. 6: 16. Hoofdstuk 12: 10 Hoort hem, Hand. 21: 13, vergelijk Hand. 20: 24.
Met wat uitgelaten vreugde hebben Joden en Grieken de Naam van Jehovah toegestemd, beleden, ja met hun bloed verzegeld? Met gejuich, met vrolijke gezangen gingen zij naar de dood; de deugden van de drie-enige God, Zijn Naam, en Zijn heerlijkheid, verkondigden zij alom met weergaloze vreugde, die dikwijls de bewegende oorzaak was, dat anderen op dat geklank vaardig werden, en tot het feest, en onder de kruisbanier van Koning Jezus overstapten.
Ook nu zijn de bondgenoten van God niet verstoken van deze vreugde. O nee, zij verheugen zich in de Naam des Heeren. Daar wordt nog een herstelling van blijdschap verwacht, (want nu schijnt ze bezweken). Wanneer de Kerk het halleluja zingen zal, en uitroepen: *Laat ons blijde zijn, en vreugde bedrijven, en Gode heerlijkheid geven: want de bruiloft des Lams is gekomen*, enz. Openb. 19: 7, totdat zij de Naam des Heeren in volmaaktheid zullen kennen, en zich daarin verheugen, ja, die op hun hoofden dragen tot een eeuwig sieraad. Terecht zingt de Kerk: Zij zullen zich de ganse dag Verheugen in Uw Naam.

TOEPASSING

I. Ziedaar, toehoorders, al gaat Gods volk op het geklank des Evangelies uit, al verlaten zij alles, goed, wellusten en eer. Hoe rijkelijk wordt het hen vergolden. Immers ver boven hun gebeden, boven hun gedachten, in plaats van duisternis, onwetendheid en gruwelen, licht van wijsheid en heilige sieraad: in plaats van een flikkerende blijdschap, een redelijke en Gode aangename blijdschap; niet in een damp, niet in een vuile stank van begeerlijkheid, die uit de wereld is. Maar in een bestendig wezen, in Jehovah, in de Naam van de drie-enige God, een Naam, die een samenvloeiing van heil, van sieraad en eer is; een Naam, die eeuwig en onveranderlijk is, en in zichzelf heerlijk en algenoegzaam voor Zijn liefhebbers; een Naam die hoog, ja zeer hoog is, en eindeloos boven het heirrijk van Satan en wereld; een Naam, die de rechtvaardige in een hoog vertrek stelt Spr. 18: 10. Gelukkig die deze Naam kennen, beminnen en vrezen, die dezelve op hun voorhoofden en aan hun rechterhanden in belijdenis en daden dragen. Niemand kan hun blijdschap van hen nemen. Hun goed is de Naam des Heeren, die wordt niet veranderd, daarom ook niet hun vreugde; de ganse dag zullen zij zich verheugen in Zijn Naam.

II. Tot beschaming, en ontdekking van wereldsgezinden. Wie denkt nu nog, dat het leven van een diep verloochend christen een droefgeestige en smartelijke staat is? Was de aarde hun goed, was de hemel hun deel, dan hadden zij reden om treurig te zijn; want zij weten, dat het ganse schepsel hen geen één ogenblik bestendige blijdschap geven kan. Was begeerlijkheid hun lot, dan mochten zij in droefheid versmachten, want zij zijn verzekerd dat die dingen de dood werken, en dat het wel een smakelijk maar tegelijk een allerverderfelijkst vergif is.
Kunt gij nu eens zien, misleidende aardwormen, en die door het schijngoed van de wereld betoverd zijt, wat onderscheid dat er is tussen de blijdschap in de wereld, en de vreugde in God? Maar helaas, wie ziet het? Wie heeft het gevoeld? Wij willen ons niet ophouden, met te tonen, dat de meesten zich in de zonden en in de aarde verheugen, de één op deze, en de andere op gene wijze.

1. Maar hoe velen verheugen zich in hun eigen naam? Elk maakt zich zelf een naam, deze zijn goederen, zijn aanzien en hoogheid, wat is het? Een damp en rook.
2. Laat een ander grote schatten van wijsheid vergaderen en zich daardoor een naam maken, het is toch maar voor het lichaam en voor de tijd. Is het kennis in Goddelijke zaken, het is een keurige afbeelding in de hersenen, en niets meer dan de uitwendigheid van de Naam des Heeren, die geen hartveranderende vreugde geeft, net zo weinig als geschilderde etenswaren de smaak voldoen.
3. Laat een derde zich een naam opwerpen in burgerlijke gerechtigheid, dat hij elk het zijne geeft en onberispelijk is in zijn daden; wat is het, als dat in het heidendom plaats vindt, wat is het, als de eis van de wet der natuur?
4. Een ander zoekt, en verkrijgt ook soms een naam, door een stipte oefening van Godsdienst, van lezen, bidden, kerk- gaan, avondmaal gaan, door milddadigheid, vreedzaamheid en andere schijndeugden; maar wat is dit toch? Of de vrucht van verborgen huichelarij, of een grondslag van vertrouwen, en het gedichtsel van een bedorven oordeel en gewaande kracht.

Is dat des Heeren Naam? Het is een mensennaam, en die zich daarin verheugt en beroemt, gewis, hij stelt vlees tot zijn arm. En wat God daar van zegt, leze elk Jer. 17: 5. En wie is er die zijn eigen naam niet zoekt op te richten? Wie verheugt zich daar niet in? Bij wie maakt toch de mens een naam? Bij God? O nee, God heiligt Zijn eigen Naam. Maar bij mensen, die veranderlijk zijn, bij dwazen, die niet

rechtmatig kunnen oordelen. Wat is toch zulk een naam? Een rook, een nevel, die zo ras gáát als ze komt. Wat is van die vreugde te denken? Het is zelfs geen schijn van blijdschap, want wie wordt genoeg geacht en geroemd in zijn eigen oordeel? En dat alleen kan de vreugde stremmen.
Denkt niet, zo velen onder ons, die nog over uw eigen naam vrolijk zijt, dat gij u de ganse dag zult verheugen. Hebt hier zoveel blijdschap als u lust, zij zal toch ophouden in de doód. Ja heeft uw vreugde, zelfs in de aardse dingen, bestendige vruchten gebaard? Hebt gij daarna niet wel smart in het gewisse gevoeld? Of zijt gij zo verstokt, dat zulks niet gebeurd is, is uw blijdschap wel geweest tot vermoeiing van het vlees? Wat is toch die vreugde? Immers minder dan ijdelheid.

III. Tot opwekking.
Werpt dan nu nog die dierlijke en vleselijke vreugde achter uw rug. Zoekt naar bestendige, naar wezenlijke blijdschap; die is in de Naam des Heeren; laat die toch niet langer zo gering geschat worden, alsof het slechts een geklank van letteren was zonder zin, zonder kracht, of leven. Is het wat gerings, dat God, Die gelukzalig in Zichzelf is, dat Die Zich aan een onwaardig schepsel in Zijn gunst bekend maakt? Dat God, Die volgens Zijn onbetwistbaar recht, de zondaar naar ziel en lichaam voor eeuwig straffen mocht, dat Die aan rebellen, aan haters, aan vijanden van Zijn Naam, in genade en barmhartigheid Zich ontdekt? Ja, dat God, opdat Hij Gode waardige genade zou oefenen, in de vervloekte dood van Zijn eigen Zoon, de zonde op zo een vreselijke wijze gestraft heeft? Is dat wat gerings, dat Jehovah nu als heilig en rechtvaardig gekend wordt, als Hij onreinen in Zijn gemeenschap opneemt, en die heiligt en naar Zijn beeld herschept? Als Hij Goddelozen rechtvaardigt, en de eeuwige goederen volgens een ongekrenkt recht, als een onberispelijk Rechter toewijst? Is dat geen luister en heerlijkheid Gode waardig? Kan die aanbiddelijke, kan die beminnelijke Naam, uw ontzag, uw eerbied, uw liefde, uw bewondering en vreze niet opwekken? Wat zal het dan doen? Ach toehoorders, tracht toch deze Naam te kennen, tracht die te beminnen, zoekt die, en Hij zal u vreugde op vreugde verschaffen, eeuwige blijdschap zal Hij u geven.

IV. Aan Gods kinderen.
A. Klachten over hun dodigheid.
Maar gij, die de Naam van Jehovah kent, en vreest, hoe zijt u zo treurig? Waarom beantwoordt u deze heugelijke belofte niet? Is de Heere niet de God Amen? Volbrengt Hij Zijn toezeggingen niet van geslachte tot geslachte? Moest u uw blijdschap in iets anders hebben als in de Naam van Jehovah? Ik beken: u had dan dubbele reden van droefheid. Van de wereld wil ik niet zeggen. Maar moest u niet vrolijk zijn over het overstromend genot van Gods liefde? Wanneer zou het een dag van vreugde zijn?
Want dat is zelden heden ten dage te vinden, tenminste op een zeer redelijke wijze; de meesten van Gods volk gaan dor, lusteloos daar henen. Was uw blijdschap in uw geestelijke gave, u had recht dat u leed droeg, want die zijn niet menigvuldig. Maar schaars. Was uw vreugde gegrond op de volmaaktheid van uw plichten, en deugden, ik zou zeggen: weent en treurt, want die zijn nog bevlekt. Maar daar de Naam des Heeren, de springbron, het voorwerp, en het uiteinde van uw blijdschap is, en echter niet vrolijk te zijn! Immers is dit schandelijk en tot oneer van Gods Naam. Is dan de Naam des Heeren niet goed? Is die niet groot en heerlijk? Is die geen hoog vertrek? Is die niet vol rijkdommen, wellust en eer?

B. Opwekking tot schaamte.
Wel kinderen Gods, zinkt dan weg in schaamte en in verlegenheid over uw verborgene en bedekte zelfliefde, dat u de springbron van vreugde uit onkunde, bij u zelf zoekt. Belijdt in nederigheid uw dwaasheid voor de Heere.

C. Tot vreugde.
230 Hervat uw blijdschap, staat eens op uit al uw bedenkingen, schudt u eens uit het stof. Heft uw ogen op tot dat sierlijk pronkjuweel van Gods deugden in Christus Jezus. Verlustigt u daarin, staart daar zo lang op, met zoveel verliefde aandacht, totdat uw geest ontvonkt en brandende wordt, in hoogachting, in verwondering en vreugde. Prijst den Heere, geeft Hem de eer Zijns Naams, juicht Hem, zegent Hem in de deugden, vestigt al uw blijdschap op dezelve.

D. Verdere plichten.
Maar opdat u dit Gode behaaglijk doen moogt,
1. Zo tracht deze Naam te kennen. Bespiegelt die in al zijn betrekkingen, bemediteert die; tracht door gestadige overdenkingen in zuchtingen en gebeden de kracht ervan gewaar te worden, en het levendige sap daaruit te zuigen.
2. Bemint deze Naam; want de liefhebbers van Gods Naam zullen van vreugde opspringen, Ps. 5: 12. Acht deze Naam boven alles, boven hemel en aarde. Laat niets zo sterk zijn, dat het uw genegenheden van deze Naam zou aftrekken.
3. Belijdt de Naam des Heeren openlijk, niet alleen met de toestemming des harten. Maar met de mond, ontZiedaarin geen schepselen! Prijst anderen die heerlijke en ontzaglijke Naam aan; tracht hen door dezelve te verlokken, en zoetelijk in dezelve gevangen te nemen.
4. Neemt in al uw noden, en ellenden, in uw afdwalingen en onmacht, uw toevlucht tot deze Naam. Hij is een sterke toren, daar zult u in een hoog vertrek gesteld worden, en tegen alles veilig zijn; in de verlokkingen van de wereld zal deze Naam u alle goed toebrengen, genoeg om de wereld te verachten.
5. Vreest deze Naam, stelt u de hoogheid van dezelve voor in het oprukken en aanvallen van de begeerlijkheden. Die de Naam des Heeren vreest, hen zal de Zon der gerechtigheid opgaan, Mal. 4: 2.
6. Betrouwt en steunt op de Naam des Heeren in de duisternis, en benauwdheden, en angsten, en verzoekingen.
7. Laat deze Naam uw enige schat en sieraad zijn, als die maar verhoogd en groot gemaakt wordt. Laat het u evenveel zijn of u duister zijt, of bespot, of bestreden wordt, als de Heere maar de eer Zijns Naams ontvangt. Laat Zijn deugden uw kroon en heerlijkheid zijn.
8. Merkt nauwkeurig op, en in u zelven, en in de wisselvalligheden van de Kerk, welke deugden God bekend maakt, en van Zijn volk wil aangebeden en geprezen hebben.
Dit doende zult gij u de ganse dag, al de tijd van uw leven kunnen verheugen in de Naam des Heeren. Niets zal uw vreugde kunnen wegnemen. Schoon uw staat dikwijls schijnt te veranderen, de Naam des Heeren is tot in eeuwigheid. In ellende, barmhartig; in schuld, genadig; in struikelingen, lankmoedig; in armoede, groot van goedertierenheid; in twijfelmoedigheid, groot van waarheid. Dus zult u uw dagen in vreugde kunnen doorbrengen. u zult geleid worden met alle blijdschap en verheuging, en ingaan in des Konings paleis. Ja, tot in eeuwigheid zult u genieten verzadiging van vreugde, en lieflijkheden aan Gods rechterhand, eeuwig en altijd. Amen.

12e Predicatie over Psalm 89: 17, tweede deel

"Zij zullen door Uw gerechtigheid verhoogd worden."

Hoe vreselijk de Goddelijke gerechtigheid ook mag zijn voor de zondaar, in zichzelf aangemerkt zijnde, ze is nochtans in Christus voor de gelovigen zeer beminnelijk, een vaste grond van roem, en blijdschap. Gans vreselijk, ja verschrikkelijk is de Goddelijke rechtvaardigheid voor de zondaar buiten Christus. God is een rechtvaardige. Rechter, Wiens richterlijke rechtvaardigheid een wrekende rechtvaardigheid is, de schuldigen geenszins onschuldig houdende. Maar uit kracht derzelve is het, dat Hij de zonde noodzakelijk straffen moet, en straft. Hij is een rechtvaardige Rechter die alle dagen toornt, Ps. 7: 12. En zulks op zulk een vreselijke wijze, dat er van wordt uitgeroepen: *Wie kent de sterkste Uws toorns en Uwer verbolgenheid naardat Gij te vrezen zijt*, Ps. 90: 2. Nademaal bij God zulk een vreselijke Majesteit is, daarom vrezen Hem de lieden; immers een zondaar als zondaar kan niet anders als voor Hem schrikken en beven, als een schuldige, en daarom strafbaar, niet in staat en volstrekt machteloos om door eigen gerechtigheid zich van Zijn Rechter te kunnen vrijmaken. *Daarom zijn de zondaren te Sion te verschrikken, beving heeft de huichelaren aangegrepen: zij zeggen: Wie is er onder ons die bij een verterend vuur wonen kan, wie is er onder ons die bij een eeuwige gloed kan wonen,* Jes. 33: 14. Maar hoe verschrikkelijk Gods wrekende rechtvaardigheid ook mag zijn voor de zondaar in zichzelf aangemerkt, zij is echter in Christus de gelovigen gans beminnelijk, ja, zelfs de grond van vertrouwen, roem en blijdschap in de Heere, nademaal Gods gerechtigheid in Christus vordert dat de gelovige niet verloren gaat. Maar veeleer behouden worde, en gerukt uit de diepte van de grondeloze draaikolk van rampzaligheid, van onder de macht en het geweld van Zijn vijanden, ja verhoogd wordt tot de hoogste toppunt van eer en heerlijkheid. Immers, dat is de stof van roem en gejuich voor des Heeren volk en gunstgenoten, die het geklank des Evangelies kennen in de woorden van onze tekst: Zij zullen door Uw gerechtigheid verhoogd worden.

Deze woorden vertonen ons, de rechtvaardige verhoging van de Kerk van het Nieuwe Testament in heilzame overwinningen boven haar vijanden, tot verlossing, vrijheid, eer en heerlijkheid.

Het onderwerp is nog hetzelfde als in het voorgaande, gelijk ook het voorwerp van de aanspraak. Het ene is de feesthoudende menigte die tot de Heere Jezus zijn overgegaan, die in het licht van Gods aangezicht zijn uitgetogen, die zich de ganse dag verheugen in Zijn Naam. Het andere is Jehovah. De Psalmzingende rij zegent Jehovah over de zegepraal en heerlijkheid van het Koninkrijk Gods.

Wij zullen uw aandacht voorstellen.

- **Eerst: De verhoging van de Kerk in het algemeen.**
- **En daarna: Dezelve wat verder uitbreiden.**

A. Hier schijnt gedoeld te worden op de verhoging van het oude Israël uit de slavernij van Egypte tot de bezetting van Kanaän. Het vrije nageslacht van Abraham was in Egypte als in een diepe en duistere vallei van ellende nedergedaald. Maar de Heere heeft Zich over hen ontfermd, Hij heeft hen verlost, en tot vrijheid verheven. Dit wordt een verhoging genoemd. God voerde hen op, Hij deed hen opkomen uit Egypte.

Hij verheerlijkte dat volk voor de ogen der Egyptenaren in zo vele wonderen, God verhief hen tot vrijheid, en om Zijn erfvolk, en bondgenoten te zijn. Hij versloeg hun vijanden voor hun aangezicht. Hij deed hen wonen in het land hunner tegenpartijen; en alzo reden zij op de hoogten der aarde. Deut. 26: 5-9, en werden een roemruchtig en heerlijk Koninkrijk, Ezech. 16: 13-14.
Maar dit was niet door kracht, noch door geweld, veel minder door de waardigheid van Israël. Maar alleen uit de goedheid en liefde van Jehovah, uit kracht van Zijn waarheid en gerechtigheid, volgens het verbond met Abraham opgericht. God zat ten gerichte, Hij oefende gerechtigheid; dat arme en verdrukte volk werd verhoogd en verheerlijkt; de heidenen in tegendeel veroordeeld en vernederd.
Deze grote weldaad moest Israël erkennen, inzonderheid op het feest der vrijlating, het Jubeljaar. Dan was er een plechtige verhoging onder Israël, de arme, de vernederde en die dienstbaar waren geweest, werden in vrijheid uitgelaten en in de bezitting van hun erfenis en heerlijkheid hersteld. Maar ook deze verhoging geschiedde niet met geweld, noch ook om de waardigheid van dat volk. Maar uit genade volgens het verbond, uit kracht van de gerechtigheid Gods. Hierom moest dit feest op de grote verzoendag uitgeroepen worden, tot bewijs dat hun vrijheid op de verzoening steunde.
Nog eens is Israël plechtig verhoogd, wanneer zij uit kracht van Gods waarheid en gerechtigheid volgens de eed, die Hij Abraham gezworen had, uit Babel zijn opgevoerd buiten mensenkracht en geweld.

Uit deze schaduwen kan uw aandacht haast zien, wat weldaden de Kerk van het Nieuwe Testament worden toegezongen, wanneer wij Gode horen toejuichen: *Zij zullen door Uw gerechtigheid verhoogd worden.*
Voorwaar grote zegeningen, de verlossing van onder de macht van hare tegenpartijders, de overwinning en triomf over haar vijanden, de uitroeiing en onderwerping van de verdrukkers tot een voetbank onder de voeten der Kerk, de verheerlijking van de Kerk, zelfs in de ogen en in de harten van de vijanden, dit alles bij wijze van rechtspleging. Maar niet door haar kracht en geweld, niet door kracht van wapenen of krijgsmachten, ook niet door haar eigen waardigheid of gerechtigheid. Maar alleen door de gerechtigheid van Jehovah, uit kracht van Gods waarheid en trouw, volgens het verbond met Abraham aangedaan, te weten, dat in Zijn zaad al de geslachten der aarde zouden gezegend worden, ja, uit de kracht van de gerechtigheid, die de Borg op Zijn lijden tot de dood, volgens het eeuwig vredeverdrag ontvangen heeft, ja, uit kracht van de eeuwige gerechtigheid, welke de Vader aan Zijn verbondsvolk uit genade geschonken heeft.

B. Maar laat ons deze zaken wat meer van nabij, en als van alle kanten beschouwen, opdat wij de grootheid van deze weldaad mogen beseffen, en daaruit hoop hebben. Hier zullen wij zien.

Eerst: Wat de gerechtigheid van Jehovah is.
Ten tweede: Welk een verhoging uit die gerechtigheid voortvloeit.

1. Gerechtigheid is datgene hetwelk met het recht overeenkomt. Het recht is de eis van de grondwet. Gerechtigheid is dan de eis van de wet, datgene dat de wet toekomt, en billijk eisen mag, of datgene dat de rechter iemand volgens de wet toewijst; eindelijk datgene hetwelk de grondslag is, waarop iemand met recht iets eisen kan van de rechter volgens de wet. In al deze opzichten wordt het woord gerechtigheid gebruikt en in de Goddelijke, en in wereldlijke vierscharen.
Gods gerechtigheid is die deugd waardoor God volgens Zijn heiligheid het goede

beloont en het kwade straft. Dit veronderderstelt een wet, welke God aan de redelijke schepselen voorstelt, en waartoe Hij hen verplicht. Deze wet is het uitdruksel van Zijn volmaaktheid, waardoor Hij Zichzelf niet verloochenen kan. Hier handelt God als Rechter; uit kracht van Zijn gerechtigheid worden de kwaden gestraft, en de goeden beloond naar de inhoud van de wet.
Maar God straft en beloont ook volgens Zijn verbond, eden, beloften en bedreigingen. Dan verschilt Zijn gerechtigheid weinig van Zijn waarheid en getrouwheid.
Maar in de Heilige Schriften komt nog iets voor onder de naam van de gerechtigheid Gods, hetwelk bij uitnemendheid de erenaam van de gerechtigheid van Jehovah draagt. God heeft voorgenomen Zich in het werk der verlossing als Rechter te gedragen en Zijn raad uit te voeren bij wijze van rechtspleging. Hij wilde dat de Zoon een Koninkrijk zou hebben uit Joden en heidenen. Maar Hij zou, noch kon met recht tot den troon verheven worden, voor en aleer Hij Zijn ziel tot een schuldoffer gesteld had, Jes. 53: 10. Als Rechter heeft God de ongerechtigheid van Zijn volk, dat is genoegdoening voor dezelve geëist. Maar die was niet uit hen; daarom eiste Hij Zijn Zoon. Die trad toe, en droeg Zijn lichaam Gode op tot verzoening in de plaats van al de offeranden, Ps. 40: 8, 9 en 51: 18.
Hierdoor werd de eis van de Vader voldaan, uit deze vrijwillige gehoorzaamheid tot de dood. Ook stond voor de Zoon volgens de Raad des Vredes een onbetwistbaar recht, om voor Zichzelf de opwekking uit het graf en de verhoging tot de onbepaalde heerschappij over Zijn ganse erfenis uit Joden en heidenén, ja, tot de volstrekte macht over het ganse schepsel, en voor Zijn erfdeel de volle gelukzaligheid te eisen. Hier handelt God als een rechtvaardige Rechter. De Satan, de zonde, de dood en de wet klaagden de Borg aan. De Borg vertoonde Zijn dood in genoegdoening aan de rechtvaardige eis van Jehovah; daarop grondde Hij Zijn recht, en eiste gerechtigheid van de Vader; Die wees de Satan, de zonde, de dood en de wet af. Die allen werden veroordeeld, de Zoon wekte Hij op uit het graf, Hij plaatste Hem aan Zijn rechterhand, en Hij gaf alles in Zijn handen, ziet Psalm 2: 7-9.
Daar ontvangt de Koning de rechten, en de Zoon des Konings de gerechtigheid, Ps. 72: 1, 2. Ziet Jes. 49: 4-6.

Ziedaar de gerechtigheid van Christus. Nu is Christus verheven tot de troon en tot de rechterstoel, door Zijn gerechtigheid, om volgens dezelve de Zijnen te verheerlijken, en de rebellen te straffen. Zijn gerechtigheid wordt aan al Zijn medeerfgenamen als een liefdegift. Maar ook volgens recht geschonken, omdat Zijn kruisdood op hun rekening gesteld was. Uit kracht van deze gerechtigheid hebben zij recht om al de zegeningen met vrijmoedigheid te eisen tot volmaaktheid toe, met dezelve mogen zij komen tot God als tot een rechtvaardige Rechter, zonder beschaamd of schaamrood te worden. Dit is de gerechtigheid Gods, de gerechtigheid die uit Jehovah is, Jes. 54: 7. Ja, die de Jehovah Zelf is. Dit zal Zijn Naam zijn, waarmede men Hem zal noemen: "de HEERE ONZE GERECHTIGHEID."
Door deze gerechtigheid worden de uitverkorenen uit de staat der verdoemenis, des doods en der zonde verhoogd tot de staat van verzoening en vrede met God. Zij worden zonen en dochteren van de Almachtige, de tempel des levenden Gods, een Koninklijk priesterdom, de dierbare schatten en kleinodiën van Jehovah; het volk over wie de Heere Zich verheft en beroemt en verheugt.
Maar door deze verhoging wordt bijzonder die heerlijkheid verstaan tot welke het feestvolk verheven wordt, nadat zij in de gemeenschap van God zijn overgegaan, en al die voorrechten uit kracht van de gerechtigheid Gods ontvangen hebben, gelijk uit het vorige blijkt.

a. De gerechtigheid Gods dan, door welke zij verhoogd worden, is die deugd van Jehovah, door welke Hij Zijn volk volgens Zijn heiligheid, waarheid en onveranderlijkheid, als de leden van de Zoon, als voor welke betaald is, die Zijn bondgenoten zijn, en die vruchten der gerechtigheid voortbrengen, verlost uit alle gevaren, en tot heerlijkheid verheft, en alle hun vijanden veroordeelt en verdelgt; alles, als een rechtvaardige Rechter, Die vonnist, en het vonnis uitvoert naar billijkheid en rechtmatigheid.
b. Maar inzonderheid is dit die gerechtigheid, dewelke dit volk door de toerekening van Christus kruisdood geschonken is. Met deze mogen zij gaan tot de troon van hun Koning als tot een rechtvaardige Rechter, om de verlossing, vrijheid en heerlijkheid voor. henzelf, en de uitroeiing van hun vijanden en hun onderwerping tot een voetbank van hun voeten, met vrijmoedigheid en met een onbetwistbaar recht van hem af te eisen.
c. Hoewel deze gerechtigheid Gods volk geschonken wordt als een rechtvaardige erfenis, nochtans is en blijft die de gerechtigheid Gods. God heeft die verordineerd uit de diepte van Zijn liefde en barmhartigheid. God de Zoon heeft die verworven, en omdat het de gerechtigheid van de Zoon was, uit kracht van de kruisdood die de Vader eiste, gold die alleen in de vierschaar Gods, en werd van Hem goedgekeurd. God de Heilige Geest brengt deze gerechtigheid Gods volk toe.
Jehovah zelf bezit dezelve in Zijn erfdeel, en al de vruchten, die daaruit voortspruiten, komen Hem toe. Het is de gerechtigheid, die uit Jehovah is, Jes. 54: 17. Terecht zegt de Kerk: Zij zullen door Uw gerechtigheid verhoogd worden.

II. Nu moesten wij ook deze verhoging wat meer onderscheiden, en uit de gerechtigheid van Jehovah afleiden.
Het is waar, dit volk is overgegaan in het verbond met Jehovah; zij gingen uit onder de bestraling van de Zon der gerechtigheid. *De Naam des Heeren* was hen een oorzaak, een algenoegzame stof en aantrekkelijk voorwerp van vreugde, en het hoogste, ja, het uiteinde van hun blijdschap. Maar het is het wijs, en heilig beleid van God over hen, dat zij in de diepte van bittere verdrukkingen, ja, in een vallei der schaduwen des doods zouden nederdalen. Zij zouden wel eens tot een aanblik van vrede en heerlijkheid worden opgevoerd; maar zeer haast zouden zij zich omringd zien met dodelijke ketterijen, totdat zij in mensenheerschappij en dwingelandij nederdaalden, als aan de poorten des doods; ook daar zou God hen niet laten liggen. Maar hen opbeuren. Men zou van hen uitroepen: Wie is zij die daar uitziet, als de dageraad: schoon gelijk de maan, zuiver als de zon, schrikkelijk als slagorden met banieren, Hoogl. 6 10 en Jes. 57: 14-18. *Verhoogt de baan, bereidt de weg, neemt de aanstoot uit de weg Mijns volks,* enz. Maar zeer haast zou zij in een andere afgrond storten. De Goddeloosheid zou zich verheffen; bittere verdeeldheden de Kerk overdekken, de vijanden zich vergaderen tegen Sion, hun hand zou hoog worden en de ware bondgenoten overstroomd worden met lauwheid en weergaloze dodigheid, zodat zij met recht zouden uitroepen: de ongerechtigheden hebben de overhand over ons.
Maar uit alle dezen zal Jehovah hen verheffen tot heerlijkheid. Al de vorige verhogingen zijn vruchten van de gerechtigheid van den Vorst Messias, *want Hij richt Gods volk met gerechtigheid en de ellendigen met recht. Hij zou de ellendigen des volks richten en de verdrukker verbrijzelen,* Ps. 72: 2, 4, 1214. Hoe zinrijk zingt de Kerk van de verhoging van Gods volk, Ps. 68: 14. Al laagt gijlieden tussen twee rijen van stenen, zo zult gij toch worden als vleugelen ener duif, overdekt met zilver; en welker vederen zijn met uitgegraven géluwen goud. Wonderlijke verheffing, dat de Kerk met zo een aangename luister uit de oven van verdrukking opvliegt, met vleu-

gelen schitterende van goud en zilver, blinkende van gerechtigheid en deugd! Maar in de laatste verhoging vloeien al de verheffingen samen, en in dezelve blinkt de gerechtigheid van Jehovah op het luisterrijkst uit.

Die verhoging duldt geen ontluistering, al haar verandering zal in de volle heerlijkheid bestaan.
1. Zij zullen opgebeurd worden van onder de macht der tyrannen, God zal hun kracht ter aarde doen nederdalen. Christus zal opstaan om Zijn volk uit de afgrond van hun vervolgingen op te halen, als uit de afgronden der aarde. Ps. 71: 23. Hoort de Kerk de Messias daar over aanspreken. Jes. 63: 1-4. Hoogdravend zingt hier David van Ps. 144: 5-7. *Neig Uw hemelen, HEERE, en daal neder; raak de bergen aan dat ze roken. Bliksem, bliksem en verstrooit hen, zendt Uw pijlen uit en verdoe hen. Steek Uw handen van de hoogte uit; ruk mij uit de grote wateren, uit de hand der vreemden*. God zal de nooddruftigen uit de verdrukking verlossen en in een hoog vertrek stellen. Hij zal de huisgezinnen maken als kudden. De oprechten zullen het zien en verblijd zijn. Maar alle ongerechtigheid stopt haar mond. Ps. 107: 41, 42 en 113: 7. En wat wonder, *Jehovah zal Zijn volk recht doen; want het zal Hem berouwen over Zijn knechten, als de hand zal weggegaan, en de verlatene en beslotene niets zijn*, enz. Deut. 32: 35-43. Zo zal God de smaadheid van Zijn volk op een dag wegnemen, Jes. 25: 8. Hoort God zelf, Jes. 51: 7, 8. Hoort naar Mij, gijlieden die de gerechtigheid kent, gij volk in wiens hart Mijn wet is, en vreest niet de smaadheid van een mens enz. Maar Mijne gerechtigheid zal in eeuwigheid zijn, en Mijn heil van geslacht tot geslacht.
Zo zal de Kerk uit haar verdrukkingen en versmadingen oprijzen, zij zal zijn als een stad die een tijd lang met dikke nevel is bedekt geweest, en die allengskens uit dezelve schijnt op te klimmen, door het verdrijven van die nevel. In de uiterste angsten worden haar smekingen opgewekt; haar smaad en hoon en schimp wijkt weg, zij horen naar de gerechtigheid; die wordt wederom haar sieraad; daar roemen zij in; en daarom is het tijd om haar te verhogen. Zij wachten God in de weg van Zijn gerichten, Jes. 26: 8. Hij staat ook op, de Vorst Michaël, Die voor de kinderen Zijns volks staat, met Zijn eeuwige gerechtigheid en voorbede. Hij verstrooit, verdelgt en verplettert Zijns volks vijanden, Dan. 12: 1-2. Hoort de Kerk eens zingen, Ps. 20: 8, 9: *Deze vermelden van wagens en die van paarden. Maar wij zullen vermelden de Naam des Heeren. Zij hebben zich gekromd. Maar wij zijn gerezen.* Ziet Ps. 118: 5-20. Ja, de Heere zal haar in het hoge stellen, eindeloos boven het bereik van al de vijanden; God stelt heil tot muren en voorschansen. De steen die in Christus' dood van
de berg was afgehouwen, wordt nu in de verhoging van Zijn Kerk boven al de koninkrijken verheven; al de bergen, die zich tegen de Kerk aankanten, worden door hem vermalen, Dan. 2: 34, 35, 44, 45. *En de berg van het huis des Heeren wordt verheven op de top der bergen*, Micha 4: 12. Zo antwoordt God Zijn volk vreselijke dingen, aangaande de uitroeiing van hun vijanden. Maar het is in gerechtigheid, Ps. 65: 6-8.

2. Niet alleen zal de Kerk haar hoofd verheffen boven haar verdrukkers; maar God zal haar openlijk vrijspreken en verheerlijken, de vijanden zal Hij integendeel verdoemen, en stellen tot een voetbank van de voeten Zijner Kerk, ja Hij zal dezelve aan haar schenken. God zal Zich zetten ten gerichte, daar zullen de bondgenoten van God staan, als een arm, ellendig en machteloos volk, overdekt met smaadheden; aan de andere zijde de vijanden met vreselijke en weltoegeruste krijgsmachten, elk blazende niet dan moord en verwoesting. Maar wat zegt God? Gij zult door gerechtigheid

bevestigd worden, weest verre van verdrukking, want gij zult niet vrezen, en Van verschrikking, want zij zal tot u niet genaken enz. *Alle instrument, dat tegen u bereid wordt zal niet gelukken, en alle tong die in het gericht tegen u opstaat, zult gij verdoemen; dit is de erve der knechten des Heeren, en hun gerechtigheid is uit Mij, spreekt de Heere,* Jes. 54: 14-17. Hoe nadrukkelijk stelt Joël dit rechtsgeding voor, hoofdstuk 3: 2.11-21. Maar wat zou hier het gevolg van zijn? God zal de vijanden al hun geweld benemen, en hen dwingen dat zij zich, tenminste geveinsde- lijk, onderwerpen , en die Goddeloos blijven, zal Hij beteugelen, zodat zij de Kerk niet zullen kunnen beschadigen, ja, hun gruwelen zullen de Kerk nog heerlijker doen zijn, en des te meer luister doen vertonen. Daarenboven zal het Koninkrijk gegeven worden aan de heiligen der hoge plaatsen. Dan. 7: 22.26.27.
Wonderlijke verandering! Uit zo een afgrond van ellende en smaadheid, zo schielijk tot zo een hoogte. Hoort Jesaja, hoofdstuk 59: 16-19. *Dewijl Hij zag dat er niemand was, zo ontzette Hij Zich, omdat er geen Voorbidder was; daarom bracht Hem Zijn arm heil aan, en Zijne gerechtigheid ondersteunde Hem, want Hij trok gerechtigheid aan als een pantsier,* enz. Zo hoog zal God Zijn volk verhogen door Zijn ge-rechtigheid, dat Hij die koninkrijken vloekt, die zich niet aan Zijn Koninkrijk onderwerpen; daarom zullen ontelbare belijders uit alle volkeren toevloeien. Ziet Jes. 60: 4-14. Ja, hen werd toegezegd: *buigende zullen tot u komen de kinderen dergenen die u onderdrukt hebben, en al die u gelasterd hebben zullen zich voor u nederbuigen aan de planten uwer voeten; en zij zullen u noemen de stad des HEEREN, het Sion van de Heilige Israëls; inplaats dat gij verlaten zijt geweest, zodat niemand door u henen ging, zo zal Ik u stellen tot een eeuwige heerlijkheid, tot een vreugde van geslacht tot geslacht,* Vers 14 en 15. hoofdstuk 66: 10-23. Zach. 14: 8-21. Dan zullen zij verhoogd zijn tot een onbereikbare hoogte.

a. Wanneer de vijanden zullen zien hoe Gods volk de gerechtigheid van Jehovah kent en bemint, daarin zich zegent en beroemt, daarvan spreekt en vruchten der gerechtigheid voortbrengt, daarmede gewapend is, en in dezelve zich verheft, als in een onoverwinbare sterkte, en alles overwinnende krijgsuitrustingen en wapentuig, ja dat het daarin alleen vrolijk is, dat die gerechtigheid hun eer, sieraad en pronkgewaad is; ja, dat het woord, hetwelk in die stad Gods omgaat en alleen voor recht aangenomen werd, niet anders is dan: Jehovah, onze gerechtigheid; dat zo veel gezegd is, als: Door Jehovah, de Zoon Gods, alleen door Zijn gerechtigheid zijn wij met God verzoend, en Hem aangenaam, ja de lust van Zijn ogen geworden. In Jehovah en uit Zijn gerechtigheid zijn al onze voorrechten en heerlijkheden; buiten Hem behoeven, ja, willen wij niets; uit Jehovah is al onze deugd, Hij is de kroon en sieraad van onze heiligheid. Jehovah onze gerechtigheid maakt ons verschrikkelijk voor onze vijanden, ontzaglijk voor de geveinsden, en beminnelijk voor allen, die de Heere tot ons roepen zal.
b. Zij zullen zien dat zij met al hun macht en list Gods volk niet kunnen overweldigen, ja, dat zij te sterker worden door deze gerechtigheid; zij zullen zien dat al hun woeden niet kan beletten dat zij niet zouden ternedergeworpen worden, ja, dat zij zich niet vrijwillig zouden nederbuigen voor de voeten van de Kerk; alzo werd Gods volk niet alleen verheerlijkt in de ogen maar ook in de harten van hun vijanden, en dat met toestemming, liefde en blijdschap. Dit maakt een weergaloze snelle verandering in de wereld. Sommigen onderwerpen zich geveinsd. Maar ontelbare komen gevlogen als een wolk, een verschrikkelijke menigte vloeit samen, zij worden opgewekt en zoetelijk gedrongen om dit volk te erkennen, te achten, te beminnen, te eren als het volk Gods, als de stad des groten Konings, als het heilige volk, als de stad die niet

verlaten is; dus zullen zij treden op hun hoogten, en rijden op de hoogten der aarde. Jeruzalem wordt een lof op aarde, ja, de vreugde der ganse aarde en dit feestvolk zal zijn het sieraad van al de koninkrijken der aarde; God noemt hun muren heil, en hun poorten lof.
3. Eindelijk zal Gods volk verhoogd worden tot vrijheid, vrede, heerlijkheid en blijdschap. De wijsheid en heiligheid zullen gepaard gaan, en een wondere glans vertonen, alles door de gerechtigheid van Jehovah. Ziet Zach. 14: 20.21: *Te dien dage zal op de bellen der paarden staan: de HEILIGHEID DES HEEREN*, enz. Jes. 30: 18, 19, 25, 26. De Heere zal wachten opdat Hij u genadig zij, en daarom zal Hij eerhoogd worden, enz., Jes. 33: 15-22, 24. Uw ogen zullen de Koning zien in Zijn schoonheid, enz., Jes. 49: 10. Zij zullen niet hongeren en dorsten, en de hitte en de zon zal niet steken: want hun Ontfermer zal ze leiden, enz., Jes. 52: 8-14. De Heerlijkheid des Heeren zal hun achtertocht wezen, enz., Jes. 35: 8, 9, 10. *De vrijgekochten des Heeren zullen wederkeren, en tot Sion komen met gejuich, en eeuwige blijdschap zal op hun hoofd wezen: vrolijkheid en blijdschap zullen zij verkrijgen. Maar droefenis en zuchtingen zullen wegvlieden*, Zefanja 3: 19-20. *Zekerlijk, Ik zal ulieden zetten tot een naam, en tot een lof onder alle volkeren der aarde, als Ik uw gevangenis voor uw ogen wenden zal, zegt de Heere*, Ps. 96: 1-13 en 98: 19. Hierop zal volgen de zegepralende opvoering van de ganse Kerk in de Opstanding uit de doden; dan zal het Koninkrijk in de wolken der heerlijkheid, uit kracht van de gerechtigheid Gods, die hun gerechtigheid als een werk des Geestes Gode aangenaam zal maken, worden opgenomen in de eeuwige woningen.

Ziedaar het wonderheerlijk voorrecht van de Kerk, wanneer zij door de gerechtigheid van Jehovah zullen verhoogd worden.
Gewis, zulk een verhoging wordt door Christus Zelf, en door Zijne apostelen mede toegezegd. Zulk een heerlijkheid wordt nog verwacht in de Kerk. Immers belooft de Zoon Gods, dat de ergernissen uit de akker der Kerk zullen worden uitgeroeid, en de bozen allengskens afgescheiden, ja, dat dan de rechtvaardigen zullen blinken als de zon in het Koninkrijk huns Vaders. Matth. 13: 14-43. De heiligen zouden vele verdrukkingen hebben in de wereld; maar wat zegt de Heiland? Hebt goede moed, Ik heb de wereld overwonnen, Joh. 16: 33. Ja, degenen die Christus gevolgd waren, zullen verheven worden, om met hun Hoofd en Koning eens op de troon te zitten, Matth. 19: 28. Petrus spreekt van de dagen der verkoeling voor het aangezicht des Heeren, de tijd op welke de Joden' zullen bekeerd worden; dan zullen alle dingen weder opgericht worden, en eindelijk zal de Zaligmaker verschijnen ten gerichte, om Zijn ganse Koninkrijk met Hem in te voeren in den hemel, Hand. 3: 19-21. Dit was de grond waarop Paulus zeggen kon dat de gelovigen in Christus meer dan overwinnaars zijn, Rom. 8: 37.
De Kerk zal wel met Christus lijden. Maar ook met Hem verheerlijkt worden; want het lijden dezes tegenwoordigen tijds is niet te waarderen tegen de heerlijkheid, die aan hen zal geopenbaard worden, vers 17-18 en 2. Tim. 2: 11, 12. Hierom zegt dezelfde apostel, *dat het recht bij God is verdrukking te vergelden de verdrukkers, en hen die verdrukt worden, verkwikking in de openbaring des Heeren Jezus*, 2 Tess. 1: 4-7. Deze verkwikking zal de Kerk hier in beginsel genieten, en in de openbaring van Jezus Christus in volmaaktheid. Hoe levendig spreekt Paulus van de uitroeiing van de zoon des verderfs, Hoofdstuk 2: 8, en van de genade die God nog eens tot Joden en heidenen als een rivier zal uitstrekken in het laatste der dagen, Rom. 11: 32 vergeleken Jes. 59: 20.
Soms heeft God al beginselen vertoond van deze verhoging, in de vrede der Kerk,

onder Constantijn de Grote. Maar dat was *te uitwendig, en de diepte van verval, die haar opvolgde, was des te groter.* En in de Reformatie. Maar het was nog de volle heerlijkheid niet. Hoe diep Gods volk in deze eeuw is ingezonken in een afgrond van lauwheid, dodigheid, zorgeloosheid en ergernis, ziet elk die geestelijke ogen heeft. Evenwel, de Heere zal eens ten gerichte uitgaan, en Zijn Kerk met gerechtigheid richten; de vijanden zal Hij uitroeien; Zijn volk zal Hij verlossen en verheerlijken. Immers is de Openbaring van Johannes hier vol van, ziet hoofdstuk 11: 15-19, hoofdstuk 14: 7-2O, hoofdstuk 15: 1-18, hoofdstuk 19: 1-8. Hoe loffelijk spreekt Johannes van de heerlijkheid, die de Kerk hier in beginsel, en hierna in volmaaktheid zal ontvangen, hoofdstuk 21 en 22. Terecht: *Welgelukzalig is het volk, hetwelk het geklank kent; zij zullen in het licht Uws aanschijns wandelen, zij zullen zich de ganse dag verheugen in Uw Naam, en door Uw gerechtigheid verhoogd worden.*

TOEPASSING.

1. Tot verheffing van het geluk van Gods volk.

Ziedaar, aandachtigen, het onwaardeerbaar geluk van des Konings feest- en krijgstroepen. Wie is er onder ons, die dit volk niet gelukkig schat in zijn hart.

Mag een feestgenoot van het Nieuwe Testament niet billijk uitroepen, zo ras hij op het geklank des Konings is uitgegaan, om zich achter den Vorst van het heirleger des Heeren te voegen: De Heere is mijn Herder, mij zal niets ontbreken, Ps. 23: 1? Wat begeert hij, dat hij hier niet overvloedig ontvangt? Wat wenst, wat lust, ja, wat bedenkt, wat verzint hij dat hij bij Jehovah niet krijgt? Moet hij niet zeggen: mijn begeerten worden vervuld, ja mijne gedachten worden overstelpt? Mijn overleggingen worden verslonden in een afgrond van verwondering. Hier is gunst en genade bij de God van hemel en van aarde, de aller-nauwste toelating tot zijn aller-innigste gemeenschap, en uit de weerkaatsing van de glans, die van die Majesteit afglinstert, wordt dat feestvolk van gedaante veranderd tot wijsheid en heiligheid, in het stille genoegen in des Konings welgevallen.

Wat schaadt hen verdrukking, vervolging, en benauwdheid? Jehovah's Naam is hen genoeg, die kan het hart met blijdschap overstelpen. Wat schaadt hen, dat ze nederdalen in een dal der schaduwen des doods? Zij behoeven niet te vrezen! Wat hindert het, of zij door een dal der moerbeziënbomen doorgaan? De Heere is hen een fontein! Laat hen tot de poorten des doods, ja, tot de hel nederdalen, de Heere maakt hen weder levendig, de Heere doet weder opkomen, 1 Sam. 2: 6. Wat schaadt hen versmaadheid? De Heere neemt die op ene dag weg, Jes. 25: 8. Hij maakt het huis Zijner heerlijkheid heerlijk, Jes. 60: 7. Hoe dieper dat de noden geweest zijn, hoe hoger dat de verheffing in glans en luister oprijst.

God verhoogt hun hoofd boven hun vijanden, de verdrukkers moeten zich geveinsd onderwerpen, ja sommigen moeten vrijwillig de heerlijkheid van Gods volk erkennen, en hen zalig roemen, ja, zichzelf gelukkig achten, wanneer zij maar on- der hen mogen gerekend worden; en wat hoger gaat, God doet dit als een rechtvaardige Rechter, volgens een rechtmatig vonnis. En dat alles te boven gaat, Hij geeft hen te eisen, Hij schenkt hen Zijn gerechtigheid, die brengen zij in voor de rechterstoel van Jehovah; en die is genoegzaam om verlossing, vrijheid en heerlijkheid af te wachten. Mocht van Israël gezegd worden in de schaduw: *Wie is er gelijk God, Jeschurun: Die op de hemel vaart tot uw hulp, en met Zijn hoogheid op de bovenste wolken; de eeuwige God zij u een woning, van onder eeuwige armen. Welgelukzalig zijt gij, o Israël wie is u gelijk, u bent een volk verlost door den Heere, het schild uwer hulp, en die een zwaard is uwer hoogheid: daarom zullen zich uw vijanden u geveinsdelijk onderwerpen, en gij zult op hare hoogten treden,* Deut. 33: 26-29. Niet minder mag

onder de dagen van het Nieuwe Testament van het geestelijk Israël gezegd worden.

II. Tot vertroosting van Gods kinderen.
Wat dunkt u, kinderen Gods, is hier niet een springbron van troost voor u? Is hier geen grond van verwachting? Is hier niet een hecht, en onbreekbaar anker van hoop. Hoe zijt gij dikwijls zo bedrukt, en in moedeloosheid weg gezonken? Is de grond niet vast genoeg, daar gij het anker inwerpt? Is het uw gerechtigheid die van uw eigen akker is? Immers nee! Het is de gerechtigheid Gods, de gerechtigheid van uw Borg, Hoofd, en Koning! Hoe, is die niet genoegzaam? Is die niet diep, niet breed, en hoog genoeg? Is het gericht dat Jehovah oefent, niet een afgrond? Is Zijn gerechtigheid niet als de bergen Gods, Ps. 36: 7? Ja, is die niet in de hoogte? Ps. 71: 19. Is die niet een eeuwige gerechtigheid van een eeuwig Koning? Is het niet de vaste roem van de Kerk dat de Heere hun Rechter is, Jes. 33: 22. Wat staat gij, en ziet reddeloos en moedeloos rondom? Staat de gerechtigheid van verre? Dat is waarheid. Maar Gods gerechtigheid is nabij, en Zijn heil staat te komen.
Maar (zegt gij) waar gelijkt het naar die hoogheid en heerlijkheid, daar van buiten geweld en lust is, en helaas, van binnen dood en zonde, verraad en louter ellende? Maar hoe! Zijt gij dan zo onkundig in de Schriften? Christus zei tegen Zijn discipelen: En moest de Christus niet al deze dingen lijden, en alzo in Zijn heerlijkheid ingaan, Luc. 24: 26. Maar moet de Kerk ook niet door vele verdrukkingen ingaan in het Koninkrijk Gods, eer de heerlijkheid komt? Moet niet de hand weggegaan zijn, en de verlatene en beslotene niets zijn? De hand des heiligen volks moet eerst verstrooid worden, eer het heil doorbreekt. Zo ver is het er vandaan, dat de ongestalte van de Kerk ongeloof zou moeten veroorzaken, dat ze hoop moest verwekken in Gods volk, en hen doen uitzien in verwachting. Ziet met aandacht, Jes. 59: 16-19. Want even voor den dageraad is het dikwijls het aller-duisterst, Zach. 14: 5-7, Rom. 15: 4.

III. Tot een welgegronde klacht en waarschuwing.
Evenwel, het is zeker dat de Kerk in een afgrond van ellenden en gruwelen is ingezonken. Zij is omringd van machtige vijanden; elk loert op haar ondergang; de ene door geweld van buiten, de andere door list en bedrog van binnen; wie kan de ellende uitspreken? Wie kan ze beseffen; waarheid en deugd worden ondermijnd door heimelijke atheïsten; de Goddeloosheden nemen de overhand, Ps. 65: 4. De wellustigheden dezer wereld worden een gewoonte. Zonden waar onze voorouders voor geschrokken zouden zijn, die doen nu geen smart aan, o nee, die worden soms met een vrolijk aangezicht verteld. Is het niet alsof de consciënties vereeld en met een brandijzer zijn toegeschroeid? En wat het aller-dodelijkste is, het wordt niet gezien, veel minder erkend. Zou ik ook van de diepe ellende van Gods volk spreken? Waar zou ik beginnen, waar zou ik eindigen? Dodigheid, traagheid in geestelijke plichten, onkunde aangaande Goddelijke zaken, en bijzonder in het inwendige van het Goddelijke leven der ziel; ongeloof, liefdeloosheid, achterdochtige gedachten tegen elkander, en een schemerend oog dat allicht een burgerlijke hoop voor een recht geheiligde aanziet; waarvan is toch het minste te zeggen? De tijd lijdt het niet, noch ook onze tekst, om ons daar in te laten; hier wordt het goede geboodschapt.

IV. Alleenlijk, dit tot waarschuwing in het algemeen.
a. Voor onbekeerde zondaren. Schrikt vrij, als gij van de verheerlijking van Gods volk hoort, want die gaat vergezelschapt met de vernedering van de Goddelozen. Als de Heere Zijn volk rechtvaardigt en verhoogt, dan wijst Hij de Goddeloze weg, en werpt hen neder in de diepte.

1. Velen menen hoog te zitten in goed, wellust en eer; voorrechten, hun gezag en aanzien, zijn hoog en onbereikbaar de een heeft deze dingen in het wezen, de andere in de verbeelding en begeerte; want hij behoeft daarom niet verhoogd te zijn tot rijkdom en staat, om zich daarin te verheffen, o nee, een arme en verachte is rijk en hoogmoedig in zijne inbeelding en wens. Maar al die hoogheid zal in één ogenblik terneder storten, en die op die vleugelen naar omhoog zweefde, in den afgrond neerstorten. Wat niet van boven is, gaat ook niet naar boven, en al wat uit de aarde is, al schijnt het nog zo hoog, het is en blijft aarde, en zal met de aarde vergaan.

2. Andere schijnen hoog in deugd, in geloof, in liefde en hoop, zij zijn nauwelijks te onderscheiden van recht verhemelde zielen, tenzij dat zij openhartig van hun staat spreken, dan ziet men dat het niet uit de gerechtigheid Gods is opgehaald, uit die gerechtigheid die van de hemel is uit Christus Jezus: o nee, het is uit de aarde, uit de mens, uit eigengerechtigheid, uit eigen kracht en vermogen.
Ach toehoorders die zuilen zijn niet vast, zij zijn verrot; die grondvesten zijn doorknaagd, het is een zandgrond, als God met de stormwind van Zijn toorn daarin blaast, en met de vloeden van Zijn gramschap daarop aanvalt; die hoogte zal terneder storten, tenminste uw hoog gebouw zal allengskens hellen naar de afgrond, totdat het in de dood op het alleronverwachts neerstort. Zijt dan gewaarschuwd, al de hoogten die niet uit de gerechtigheid Gods zijn, zullen vernederd worden. Zoekt dan deze gerechtigheid, jaagt naar dezelve, zoekt die te kennen en deelachtig te worden, opdat gij vruchten der gerechtigheid moogt voortbrengen die den Heere aangenaam zijn in Christus Jezus, tot prijs der heerlijkheid Zijner genade.

b. Maar kinderen Gods, weest gij ook gewaarschuwd.
1. Voor ongeloof. Staat niet aanstonds tegen, gij ziet, óf dat God Zijn Kerk nog niet redt en verhoogt, of dat Hij u in het bijzonder nog niet in de heerlijkheid invoert. Gedenkt dat God wijs en heilig, en te prijzen is in al Zijn doen. De Kerk en alle gelovigen moeten hun Hoofd gelijk worden; door vele verdrukkingen moeten zij pas ingaan in het Koninkrijk Gods. God wil Zijn kinderen bij ondervinding leren, dat het niet gemakkelijk is voor het vlees ten hemel op te klimmen. Christus moest in Zijn lichaam ook eerst op de weg uit de beek drinken, en alzo het hoofd heerlijk omhoog heffen. God wil openlijk tonen dat het niet is door mensenkracht, of uitwendige krijgsmachten. Maar door Zijn Geest. Ook wil Hij alle eigenwaardigheid openlijk ter neder vellen, en daarom laat Hij heiliglijk toe, dat ook Zijn volk in lauwheid nederdaalt, opdat het zonneklaar zou uitblinken, dat het alleen door Zijn gerechtigheid is, wanneer Zijn volk verhoogd werd.
2. Maar weest ook gewaarschuwd voor zorgeloosheid en vleselijke rust. Wanneer gij het algemeen verval ziet, denkt niet: Wat heb ik mij zo te ontstellen, wat heb ik zo bitter te klagen, en van droefheid te zieltogen over mijn geesteloosheid, het is toch die bedeling van tijd, zo moet de Kerk gesteld zijn volgens de voorzeggingen, eer de laatste heerlijkheid doorbreekt. Wacht u toch voor zulke zielverdervende en consciën-tie-verwoestende gedachten. Houdt nauwe wacht over uzelf, zeer licht vervalt de mens van het ene uiterste tot het andere, zorgeloosheid en wanhoop zijn dodelijke klippen, waar velen schipbreuk op lijden.

V. Tot raadgeving.
a. Laat de gerechtigheid Gods uw sieraad en pronkgewaad zijn, laat die uw sterkte en wapenrusting zijn tegen al uw vijanden. Vooral, brengt vruchten der gerechtigheid voort. Toont in uw woorden en daden dat Jehovah uw gerechtigheid is, dat Hij u van

God tot gerechtigheid is geworden opdat gij heilig zou zijn. Laat heiligheid uw schat en heerlijkheid zijn. Stelt u zelven tot dienstknechten der gerechtigheid. Zoekt geen hoogheid naar de wereld. Staat ook niet naar dingen die te hoog en te wonderlijk zijn. Staat gedurig op de wacht, omgordt uw lendenen, houdt uw kaars brandende; houdt uw voeten geschoeid, en blijft nuchter, want gij weet niet wanneer uw Heere komen zal om u te verhogen, en ter bruiloftszaal te leiden.

b. Verwacht uw hoogheid alleen uit de gerechtigheid Gods. Verloochent alle eigengerechtigheid en kracht. Verwacht het nooit van de bergen of menigten der heuvelen. Zolang gij dat doet zal uw verhoging niet aanbreken, want de hand moet eerst weggegaan zijn. God wil en moet de eer hebben. Ziet af van het ganse schepsel, en ziet alleen op de Heere; laat uw ganse hart in stilte tot Hem gekeerd zijn.

c. Laat toch verdrukking of benauwdheid uw heilige rust nooit storen. Laat vervolging, smaad en laster uw sieraad zijn. Maar alleen die, welke u om Christus wil worden aangedaan; die zijn de merktekenen van uw gelijkvormigheid met Jezus Christus, uw Hoofd; die zijn de snelle en vrolijke voorboden van uw verhoging. Toont u het meeste verheugd als de wereld u smaadt, dan zult gij haar te schande maken.

d. Eindelijk, hoopt volkomen op uw heerlijkheid. De Heere zal u verlossen, en uw smaadheid wegnemen. Hij zal sieraad geven voor as, vreugdeolie voor treurigheid, en het gewaad des lofs voor een benauwde geest. Al leeft gij niet op de aarde als de Kerk verheerlijkt wordt, gij zult u dan in de bovenstad verblijden over de vrede en welstand van de benedenstad. En eindelijk zult gij met de ganse Kerk in het licht van des Heeren aanschijn wandelen, en door Zijn gerechtigheid verhoogd worden. Amen.

13e Predicatie over 2 Corinthe 5: 14.

"Want de liefde van Christus dringt ons"

Vol nadruk zijn de woorden waarmede de Kerk haar Koning en overste Leidsman harer Zaligheid toejuicht in de 45ste Psalm, vers 6. *Uw pijlen zijn scherp, volken zullen onder U vallen: zij treffen in het hart des Konings vijanden*. De Messias, de Vorst, wordt hier aangemerkt, als Die nu stond in te trekken in Zijne heerlijkheid om Zijn haters van Zijn aangezicht weg te stormen; en Zijn Koninkrijk van de duivel en de zonde te bevrijden en aan Zijn scepter te onderwerpen. Hierop wenst Hem de Kerk de overwinning toe, ja, zij stelt die vast. *Uw pijlen, zegt zij, zijn scherp*, enz. De Koning zou Zijn pijlen verschieten op de verstokte Joden, daarna ook over de trotse heidenen om hen te verdelgen, Deut. 32: 43. Zijn toorn en verbolgenheid zou Hij over hen uitstorten. Maar het zou Hem ook aan geen pijlen ontbreken om de uitverkorenen te overwinnen. Zijn wonderbare liefde, genade en waarheid, zo heilrijk in het woord des Evangelies geopenbaard, zijn de pijlen, waarmede Hij Zijn verdoold en vijandig erfdeel tegenkomt. Dit is de scepter der sterkte, die uit Sion gezonden is, opdat Koning Jezus heerse in het midden van Zijn vijanden, Ps. 110: 2. De Kerk zegt, dat zij scherp zijn, en dat de volken onder hen vallen zullen, enz. Zacharias zegt: Zijn pijlen zullen uitvaren als een bliksem, Zach. 9: 14. Immers is het Woord Gods een kracht Gods tot zaligheid een iegelijk, die gelooft, Rom. 1: 16. Het Woord Gods is krachtig, levendig en scherp- snijdender dan een tweesnijdend zwaard, enz., Hebr. 4: 14. En daarom is het zo sterk en doordringend, omdat de gerechtigheid Gods daarin geopenbaard wordt van geloof tot geloof, Rom. 1: 17, namelijk de gerechtigheid Gods in de liefde van Zijn Zoon tot in de kruisdood betoond.
Deze pijlen werpen de volken, Joden en heidenen, terneder, en maken hen dienstbaar aan hun wettige Koning. Ja, wat meer is, zij nemen de aller-tederste genegenheden gevangen, en maken hen van vijanden en haters, tot vrienden en liefhebbers van Jehovah, ja zo, dat zij al hun vlijt, al hun tijd, alles wat zij zijn en hebben, aanleggen tot dienst van hun Vorst, en tot welzijn van Zijn Koninkrijk.
Immers is het ook zo vervuld na Jezus hemelvaart. Drieduizend moesten er zwichten op de Pinksterdag voor de scherpte van deze pijlen. Maar is dit in iemand op een zeldzame wijze geschied, het is in Paulus geweest; hij was een vervolger der gemeente Gods. Maar zo ras hij getroffen werd door de liefde van Hem, Dien hij vervolgde, viel hij neder, gaf hij zich over, en predikte Christus, Hand. 9: 4-20. Hij blaakte en brandde van liefde en ijver, Christus voerde hem om in triomf in zo vele plaatsen van de wereld, om Zijn kracht daardoor te bewijzen, én in Paulus zelf, én door Zijn Woord, ook in anderen. Hoe vol vuur was Paulus. Hij vertraagde niet. Hij bewoog de mensen tot het geloof. Hij stelde alle middelen te werk, dan eens roemende over de weldaden Gods, dan eens zich schikkende naar zijn toehoorders, gelijk hij doet in dit ons teksthoofdstuk: Zijn wij uitzinnig, wij zijn het Gode, zijn wij gematigd van zinnen, wij zijn het ulieden, zegt hij, want de liefde van Christus dringt ons.
Twee zaken komen ons in deze woorden voor:

I. Het onderwerp: De liefde van Christus.
II. De kracht van deze liefde in Paulus, en in de andere apostelen, en in alle heiligen: zij dringt ons.

I. De Apostel spreekt *van Christus, en van de liefde van Christus.*
(a). Christus is dat weergaloos Pronkbeeld van volmaaktheid en heiligheid, Jehovah,

de Heere uit de hemel, de Schoonste der mensenkinderen. de Zoon van God, de Zoon des mensen, eeuwig zalig heerlijk God, heilig, rechtvaardig en onberispelijk, God en Mens in één Persoon, de Gezalfde des Vaders, des Gods Israëls, Ps. 45: 3, 8. Het rechte Tegenbeeld van al de gezalfden onder het Oude Testament, de Profeet, Priester en Koning van het uitverkoren erfdeel des Heeren, Jes. 61: 1-3, vóór de grondlegging van de wereld voorgekend, 1 Petr. 1: 20 en van eeuwigheid af gezalfd, Spr. 8: 23. Afgeschaduwd en beloofd, Jes. 11: 1-10, in de volheid des tijds geopenbaard Gal. 4: 4, met de Geest en met kracht, Hand. 10: 38, nadat Hij door lijden volmaakt en geheiligd was, geplaatst aan des Vaders rechterhand; als het Heilige der heiligen gezalfd, Han. 9: 24, en door de uitstorting van de beloofde Geest, door de uitzending van het Evangelie, die scepter der sterkte, van God gemaakt, betoond en openlijk voor de ganse wereld uitgeroepen als de Heere en als de Christus, Ps. 110: 2, Hand. 2: 23, 36. Om de enige Leraar, om de eeuwige Hogepriester, om de hooggeduchte Koning te zijn over Zijn dierbaar eigendom en vrijwillig erfvolk. Dit zal genoeg zijn van de Naam van Christus.

(b) Laat ons nu eens zien wat Paulus door de liefde Christi verstaat.
Liefde is die hartstocht, waardoor het gemoed zich uitsteekt tot een beminnenswaardig en aantrekkelijk voorwerp óf om zich daarmede te verenigen, óf om zich in de bezitting van hetzelve te verlustigen. Liefde is ook dat zuivere welgevallen, waarmede de redelijke geest werkzaam is, omtrent een voorwerp hetwelk als goed erkend en beminnelijk geschat wordt. De apostel spreekt hier van de liefde Christi. Hij doelt, óf op die liefde welke Christus heeft omtrent Zijn eigendom, óf op de liefde, welke Zijn volk oefent omtrent Hem, als hun Goël en Koning. Maar dewijl Christus' liefde de oorzaak, de grondslag, en de springbron is van de liefde der uitverkorenen, en hun liefde het onafscheidelijke gevolg en de onfeilbare vrucht, ja ook het arbeidsloon is van Zijn liefde, zo kan het beide de liefde Christi genoemd worden, en ook hier in des apostels oogmerk begrepen worden. De liefde Christi kan tweezins worden aangemerkt:

A. Zoals Hij die van eeuwigheid gehad heeft in Zichzelf en de eeuwige vrederaad.
B. Zoals Hij die, volgens dat eeuwig voornemen der genade, in de verlossing des zondaars betoond heeft.

A. De liefde, die Christus voor de grondlegging der wereld tot Zijn volk gehad heeft, is: Dat eeuwig, vrij en onveranderlijk welbehagen van de Zoon van God om tot roem van Zijn liefde, en tot heerlijkheid van de Drieënige énige God, in de volheid des tijds de Broeder te worden van het uitverkoren geslacht (aan Hem tot een erfenis gegeven) en hen een Oorzaak van gerechtigheid en volkomen zaligheid te zijn. Dat zijn die vermakingen, die de Opperste Wijsheid houdt met de mensenkinderen, Spr. 8: 31, die eeuwige liefde, waarmede Hij hen heeft liefgehad, Jer. 31: 3.
Deze liefde is dezelfde als die van de Vader, en de Heilige Geest. Zij wordt ieder Persoon toegeschreven ten opzichte van Elks bijzonder werk, hoewel het werk naar buiten alle drie de Personen gemeen is. Maar dit in het voorbij gaan. Zo dikwijls dan als er gesproken wordt van het eeuwig welbehagen des Vaders, van Zijn voornemen, raad, gedachte en wegen over de zaligheid der uitverkorenen, zo menigmaal moet er gedacht worden aan de liefde des Zoons.

B. Volgens dit eeuwig welbehagen heeft Christus Zijne liefde openlijk betoond.
1. Voor Zijn komst in het vlees, als Hij hemel en aarde geschapen heeft, en gedragen

door Zijn krachtig woord tot heil van de Zijnen; als Hij Zijn erfdeel door Zijn krachtdadige en onveranderlijke Borgtocht en voorbede ondersteund, gedragen, bewaard, overschaduwd, en gezegend heeft, Jes. 63: 9 en op andere plaatsen.
2. Maar wonderlijk heeft Hij Zijn liefde bekend gemaakt, toen Hij uit de hemel is nedergedaald, en vlees en bloed uit de mensen heeft aangenomen. Toen is de eeuwige God, Jehovah, de Schepper der einden der aarde, de Nabestaande, de Bloedvriend, ja, de Broeder geworden van Zijn dierbaar erfvolk. De stralen van Zijn ontzaglijke, en hooggeduchte majesteit, dat ontoegankelijk licht, die al doordringende luister heeft Hij bedekt met de zuivere wolk van Zijn heilige mensheid, een mensheid, niet uit de hemel medegebracht. Maar afgezonderd en geheiligd uit zondige stervelingen, uit nietige aardwormen. De ganse natuur, al het geschapene dat met reden begaafd is mag billijk verzet en verbaasd staan over deze zeldzame liefde. O alles overklimmende gunst, over-dierbare liefde, onbevattelijk, ondoorgrondelijk, onafmetelijk, onnaspeurlijk, onbereikbaar welbehagen, in de arme zondaar. Geen wonder dat de engel daarvan getuigde dat het een grote blijdschap was. die al den volke wezen zou, Luc. 2: 10, een blijdschap meer als wanneer de oogst ingezameld en de buit uitgedeeld wordt, Jes. 9: 2, 5, 6. Hier over was David verwonderd, als hij uitriep: Wat is de mens, dat Gij zijner gedenkt, en de zoon des mensen dat Gij hem bezoekt, Ps. 8: 5.
En Zacharias noemt het: innerlijke bewegingen der barmhartigheid, waarmede de Opgang uit de hoogte Zijn volk bezocht heeft, Luc. 1: 68, 78. Geen wonder, dat welbehagen in de mens, die eer die daardoor over het uitverkoren mensdom werd uitgestrekt.. Ere zij God in de hoogste hemelen, en vrede op aarde, Luc. 2: 14. Wonderbare liefde.

Gelukkig, driemaal gelukkig driemaal zalig, Abrahams zaad: uw staat rijst onreikbaar hoger dan de luister van de heirscharen der engelen; die sterke helden, die vurig, die vlammend begerig zijn in dat heil in te zien, die vinden hier overvloedige stof van verwondering over de liefde van hun Koning tot Zijn volk; en zij zijn vrolijk, dat zij, dienstbare geesten, tot zaligheid van helwaardige. Maar nu verloste hemelingen, mogen uitgezonden worden. In de menswording van de Heiland is de grondslag en de springbron van al de zaligmakende weldaden. Volgens de eeuwige vrederaad, in zovele beloften geopenbaard en door eden bevestigd, is Hij de Goël, de Losser geworden. Die liefderijke en onvermijdelijke verplichting heeft Hij vrijwillig op Zich genomen. Nu moest Hij al Zijn schatten en rijkdommen, Zijn Namen en heerlijkheden in dat uitverkoren geslacht inbrengen, en hen daarmede begiftigen en verheerlijken. Ja, Hij moest op Zich nemen hun schuld te betalen, hen te verlossen uit dood en hel, en alle overblijfselen derzelve. Zijn liefde is daarin uitgeblonken.

a. Hij is arm geworden om hunnentwil, opdat Hij hen zou rijk maken. Daar Hij alles bezit en beheerst, heeft Hij alles willen missen, daar Hij de Heere der heerlijkheid, en de Koning aller koninkrijken der aarde was, heeft Hij de luister van Zijn Godheid, voor een tijd, willen verbergen, en als een Mens voortgekomen, en de gestalte van een Dienstknecht aangenomen, Fil. 2: 7, 8. Jes. 49: 5. Een weinig minder dan de engelen, Ps. 8: 6, des vleses en bloeds deelachtig en in alles de broederen gelijk geworden, Hebr. 2: 14, 17. Zonder aanzien, als een gewoon Israëliet, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet Gal. 4: 4.
b. Hij heeft om hunnentwil de menselijke zwakheden en krankheden op Zich willen nemen; honger, dorst, vermoeidheid, droefheid, angst, en benauwdheid naar lichaam en ziel, en zo kwam Hij in de gestalte des zondigen vleses, Rom. 8: 3, de mensen in alles gelijk, uitgenomen de zonde. Hij had geen gedaante noch heerlijkheid als zij

Hem aanzagen, dat zij Hem zouden begeerd hebben, ja, Hij werd geacht als Die van God geslagen en geplaagd was, en als de verachtste van alle mensen. En evenwel, Hij droeg waarlijk al hun krankheden, en Zijn smarten brachten hen de vrede aan, Jes. 53: 2-5. Hij was bij uitstek de verachte Ziel, Jes. 49: 7. Hij droeg versmaadheid, en was Zijn broederen vreemd, Psalm 69: 8, 9. Ja, Hij was een worm en geen Man, en veracht van het volk, Ps. 22: 7.
c. Hij heeft Zich, en dat overtreft alles, om hun ongerechtigheden laten dagvaarden voor het gericht van Zijn Vader. Wat zeg ik, Hij is vrijwillig in die zeer strenge, onberispelijke en ongekreukte vierschaar ingetreden; als onze ongerechtigheid geëist werd, toen werd Hij verdrukt, Jes. 53: 6, 7. Daar verscheen Hij, omhangen met al de zonden der uitverkorenen. De smadingen dergenen, die Zijn Vader gesmaad hadden, waren op Hem gevallen, Ps. 69: 10, Rom. 15: 3. De Heere heeft Zijns zaads ongerechtigheden, ja, die allen, op Hem doen aanlopen, Jes. 53: 6. Zo heeft Hij, als een onstraffelijk Lam Gods, de zonde der wereld op Zich genomen, Joh. 1: 29, 1 Petr. 1: 19. Hij heeft Zich gewillig overgegeven uit zuivere liefde, Gal. 2: 2O, Titus 2: 14. De plasregens van Gods toorn van boven, de vloeden en stromen van helleangsten uit de afgronden der hel van beneden, hebben Hem gedrukt en geslingerd; daar lag Hij te dobberen in het midden van die woedende baren, en bulderende golven van weergaloze en dood- brakende benauwdheden. Hij was gezonken in een grondeloze modder, de wateren waren geklommen tot aan de Ziel, Ps. 69: 2, 3. Honden hadden Hem omsingeld, een vergadering der boosdoeners had Hem omgeven, zij hadden Zijn handen en voeten doorgraven, Ps. 22: 17.
Van der jeugd aan is Hij verdrukt, Ps. 88: 19. De ijver van Zijns Vaders huis verslond Hem, Joh. 2: 17. Hij had gerechtigheid lief, Hij haatte de Goddeloosheid, Ps. 45: 8. Hij was geheel bedroefd tot de dood, Matth. 26: 38, in de uiterste verlating, Ps. 22: 2, met de dood, en met de duivel in een weergaloze strijd, waar hemel en aarde getuigen van waren, door duisternis op de heldere middag, door het scheuren des voorhangels, door het openen der graven, en door een aardbeving, Matth. 27: 45, 51, 54. Die geen zonde gekend had, werd in plaats van de Zijnen tot zonde, 2 Cor. 5: 21. Ja een vloek, Gal. 3: 13, en dit alles uit innerlijke bewegingen der barmhartigheid; uit zuivere liefde. Hij gaf Zijn leven voor Zijn schapen, Hij lag hetzelve van Hem af, Joh. 10: 11, 18. Hij deed de wil Zijns Vaders gaarne, Ps. 40: 8, 9, die was zelfs Zijn spijs, Joh. 4: 34. Zal ook iemand voor een rechtvaardige sterven? Voor een goede zal mogelijk iemand bestaan te sterven. Maar niemand zal zulks doen voor een Goddeloze. Christus heeft echter Zijn ziel voor vijanden, Goddelozen, haters, rebellen, en zondaars van nature, tot een rantsoens'en schuldoffer gegeven, Rom. 5: 6, 10. O verbazende liefde, zo is Hij hen een oorzaak van eeuwige zaligheid geworden. Hij nam al hun zonden over, en stelde die op Zijn rekening. Hij betaalde dat Hij niet geroofd had, Ps. 69: 5.
Hij stelde al het Zijne op hun rekening, en dat tegen elkander overgezet zijnde, was Hij hen een God van zaligheid, van volkomen zaligheid, en een Heere Heere, bij wie uitkomsten zijn tegen de dood, Ps. 68: 20, 21. O, hartbrekende liefde, zij is sterk als de dood, hard als het graf, hare kolen zijn vurige kolen, vlammen des Heeren; vele wateren zouden deze liefde niet kunnen uitblussen, Hoogl. 8: 6, 7.

3. Maar hier is het niet bij gebleven. Die Hij met Zijn Vader verzoend, en in Zijn macht gekregen heeft, toen Hem de Vader door de opwekking uit het graf en door de verheffing op de troon aan Zijn rechterhand van de Borgtocht ontslagen heeft, zou Hij die niet liefhebben, en uit het verderf opbeuren tot heerlijkheid? Voorzeker ja.
a. Als hun tijd is de tijd der minne, zo gaat Hij hen voorbij. Hij roept hen toe: leeft in uw bloed, ja, leeft. Hij breidt Zijn vleugelen over hen uit, en dekt hun naaktheid, ja,

Hij zweert hen en komt met hen in het verbond, en zij worden de Zijne, Ezech. 16: 6, 8. Hij rukt hen door herschepping, wedergeboorte en krachtdadige roeping uit de gevangenis van de duivel, uit de afgrond van de dood en van het geweld der hel. Hij schenkt Zichzelf aan hen, en verenigt Zich met hen. Hij ondertrouwt Zich met hen in eeuwigheid, in gerechtigheid en in gericht, in goedertierenheid en in barmhartigheden, en in geloof, Hosea 2: 18, 19. Hij heeft hen vrijwillig en heftig lief, Hosea 14: 5. Hij deelt hen Zijn goederen mede. Hij graveert Zijn beeld in hen. Hij begiftigt hen met Zijn gerechtigheid, met Zijn eeuwige verlossing, Dan 9: 24, de vergeving van hun misdaden, Eféze. 1: 7, het recht tot Gods gemeenschap en tot al de zalige erfgoederen, klederen des heils, de mantel der gerechtigheid, Jes. 61: 10, wijsheid, gerechtigheid, heiligheid en verlossing, 1 Cor. 1: 30, vrede, blijdschap, vrijheid, ja een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid, 2 Cor. 4: 17. Hij maakt hen erfgenamen van Zijn Koninkrijk, Tit. 3: 7, en deelgenoten van Zijn heerlijkheid, 1. Petr. 5: 10. Hij verandert hen naar Zijn beeld, 2 Cor. 3: 18, en maakt hen der Goddelijke natuur deelachtig, 2 Petr. 1: 4. Zijn Geest der heiligheid en heerlijkheid rust op Hem, Jes. 11: 2. O, zeldzame liefde.

b. Hieruit vloeit die onderlinge vriendschap, en zalige gemeenschap tussen Christus en de Zijnen. Hij trekt hen tot Zich over, Ps. 63: 9. Hun ziel kleeft Hem achter aan, Hij voert hen in Zijn liefde, om die te beschouwen en te smaken, Ps. 36: 8-14. Hij brengt hen in Zijn binnenkameren, om zich in Zijn liefde te verheugen en die te vermelden, Hoogl. 1: 40. Hij voert hen in het wijnhuis, en Zijn liefde is de banier over hen, Hoogl. 2: 4. Hij komt tot hen in gunst en liefde, Joh. 14: 18, 21, 23. Hij verklaart, ontvouwt, en ontleedt hen de liefde van de drie-enige God. Hij onthaalt hen met Zijn gewisse weldadigheden en onberouwelijke genadegiften, Jes. 55: 3. Hij zegt tot hen: Eet vrienden, drinkt en wordt dronken, Hoogl. 5: 1. Hij houdt avondmaal met hen, en zij met Hem, Openb. 3: 20. Het verborgen Manna, het water des levens, de witte keursteen, de boom des levens, alles is voor hen, Openb. 2: 7-17.

c. Maar nog stuit Zijn liefde niet. Hoewel zij nog gebrekkig en maar ten dele heilig zijn, Hij zwijgt over hun feilen in Zijn liefde, Zef. 3: 17, Num. 23: 21. Omdat zij Zijn eigendom en dierbare schatten zijn, omdat Hij Zijn beeld op hen gedrukt heeft, omdat Hij hen het zegel en onderpand van Zijn liefde gegeven heeft en hen volkomen Zich gelijkvormig zal maken, daarom is Hij vrolijk over hen. Hij juicht en roemt over hen met blijdschap, Zef. 3: 17, Jer. 32: 41. Hij noemt hen: Mijn lust is aan hen, en hun land het getrouwde, Jes. 62: 4. Zij zijn Hem als Zijn oogappel, Deut. 32: 10.
Hij schaamt zich hunner niet, Heb. 11: 16. Zij zijn Hem tot een vrolijke naam, tot een roem en tot een sieraad, Jer. 33: 9. Ja, een sierlijke kroon, een Koninklijke hoed, Jes. 62: 3. Hierom is Zijn oog op hen. Zij zijn in Zijn handpalmen gegraveerd, en hun muren zijn steeds voor Hem, Jes. 49: 16. Hij verbergt hen in het verborgene Zijns aangezichts, Ps. 31: 21. Hij is hun Licht en Heil, hun Zon en Schild in duisternis en noden, Hij leidt en stiert hen als de Herder en Leidsman. Hij bewaart hen bij het leven in de honger, en Hij redt hun ziel van de dood. Hoe arm, hoe naakt, hoe ontbloot, hoe eenzaam, hoe verdrukt, hoe verlaten, hoe beangstigd zij zich bevinden, zij zijn de Zijnen, en Hij is de hunne. Hij is de Sterkte, waarin hun leven bewaard wordt, Ps. 27: 1-5. Hun leven is met Christus verborgen in God, Col. 3: 3. Hij is hen een vurige Muur, een onoverwinnelijk Heirleger. Zouden wij verder spreken van Zijn teder en onuitblusselijk medelijden, van die rommelende ingewanden Zijner barmhartigheid, Hos. 11: 4, Jes. 63: 15, om Zijn zaad te hulp te komen in hun ellenden, om hen over de zonde, de dood, de hel, de Satan, en het graf te doen zegepralen in en door Hem, en

hen in het volle genot van Zijn liefde over te brengen? Waar zouden wij beginnen? Waar zouden wij eindigen?

Hoe zou het nu anders kunnen zijn, of deze liefde Christi moest liefde verwekken in de harten van Zijn beminden en vrijgekochten'? Daarom sticht ze een onuitblusselijke vlam, en een alverterende gloed van liefde. Deze liefde bestaat:

1. In grote en loffelijke gedachten van Jezus Christus, en van alles wat aan Hem is, en wat door Hem is teweeg gebracht.
2. In Hem boven alles te waarderen en hoog te schatten, en te verheffen.
3. In Hem het hart tot een troon, en al de krachten van ziel en lichaam tot een bezitting en heerschappij in te ruimen.
4. In die arbeid van het gemoed, om in alle gedachten, raadslagen, voornemens, woorden en daden, èn omtrent zichzelf, èn omtrent de medeleden van het geestelijk lichaam, als mede omtrent de naasten, tot heerlijkheid van Christus en tot roem van Zijn deugden te leven.

II. Wanneer Paulus en de andere gelovigen die bewonderenswaardige liefde van hun Heiland en Koning beschouwden, als zij de kracht en de vrucht derzelve tot zoveel blijdschap en heerlijkheid gevoelden, en in wederliefde tot Hem gloeiden, moesten zij daardoor niet gewagen en gaande gemaakt, en heftig gedrongen worden? Is het wel wonder dat hij uitroept: De liefde Christi dringt ons? Maar is deze drang te gen hun wil, en tegen hun vrijheid en onbedwongen verkiezing?
Geenszins. Als de ziel door deze liefde gedrongen wordt, dan rijst zij uit haar slavernij op, dan schudt zij zich uit het stof, dan werpt zij het juk der dienstbaarheid van de hals af, Jes. 52: 2. Deze liefde verbreekt en verscheurt boeien en banden. Verbeeldt u eens een gevangene, die na een veeljarige en zeer strenge gevangenis, uit vrije en enkele liefde van zijn koning, de vrijheid wordt aangekondigd Hoe zal die liefde zijn gemoed ontsteken, en in verwondering doen uitschieten? Met wat een hart vol liefde en blijdschap, en met wat ontvonkte genegenheden zal hij de gevangenis en de banden niet verlaten, en de liefde van de vorst, die hem ter dood had mogen brengen, beantwoorden, ja, met hartelijke dankbaarheid en nederige gehoorzaamheid vergelden? Zo is het ook hier. Die heugelijke betoning van Christus liefde, de hete stralen, die uit dezelve in het hart invloeien, die maken de geest levendig en werkzaam, de gedachten en de genegenheden worden los en vrijwillig gaande; zij wellen op als een springbron van liefde en blijdschap; verwondering, verbaasdheid, droefheid en vreze, hoop en verlangen, ijver en wraak vloeien samen. Deze stroom van gulle zielsbewegingen dringt zuchtingen en smekingen uit het hart ten monde uit, deze drang perst de tranen uit de ogen, en de zondaar is als een versaagd en verlegen, als een dorstig en amechtig hart.

Maar waartoe drong nu deze liefde Paulus en zijne medegelovigen?
1. Zij drong en dreef hen uit de afgrond van ellende en onmacht, door eigen wijsheid, gerechtigheid en vermogen te verlaten, in verlegenheid, al vrezende en bevende naar Jezus volheid henen, om daar gerechtigheid en heil te zoeken, en maar in Christus gevonden te worden, Fil. 3: 9. O, die Paulus in het hart hadden kunnen zien, hoe hem de liefde Christi eerst in het hart straalde! Wij zien er de flikkeringen maar van in woorden, als hij uitroept: de liefde Christi dringt ons. Hoe drong de prediking van Petrus over Christus zeldzame barmhartigheid, tot in de kruisdood, en Zijn daaraanvolgende heerlijkheid, de gemoederen tot verslagenheid en liefde tot Christus, op de Pinksterdag! Hand. 2: 14-37

2. Deze liefde dringt de liefhebbers van die Hemelkoning tot ernstige en brandende wederliefde. Die vlammen breken door schepsels- en eigenliefde henen; zij jagen en drijven de blijdschap en vreugde naar boven. De verliefde toejuichingen, de zalige en zielsverrukkende halleluja's stijgen naar de hemel. De vrolijke verwonderingen, dat zegenen van Jehovah, die vrije toestemmingen vliegen als met arendsvleugels, zonder dat het een ander ziet of hoort, door alles henen tot voor de genadetroon. Eer de ziel het weet, eer zij het verneemt, eer zij het denkt zijn haar gedachten al hemelwaarts verheven; maar zij heeft er ook geen berouw van, zij laat overdenkingen, begeerten, hartstochten en alles volgen: ja wat meer is, zij zucht, zij hijgt en smeekt om al meer gedrongen te worden, om al hoger en hoger opgevoerd, en in het heiligdom ingeleid te worden, om de sterkte en de eer van die Koning te beschouwen, en Zijn uitnemende liefde te vermelden. Trek mij, is de taal van de bruid, wij zullen U nalopen. Zo sterk kan Christus liefde Zijn volk dringen, dat zij krank zijn van liefde, Hoogl. 2: 5, en dat hun ziel van verlangen bezwijkt, Ps. 84: 3, en dat zij zeer begerig zijn bij de Heere in te wonen, om met Zijn liefde verzadigd en vervuld te worden.
3. Nog houdt zij haar kracht niet in! O nee, de banden van de tong moeten los; de stomme wordt sprekende. De lippen der stamelende spreken de grote daden Gods in het openbaar uit. Grote dingen worden er van in de stad Gods gezegd, Psalm 87: 3. Hoe moet dat toegegaan zijn op de uitstorting van de Geest der liefde en der heiligmaking? Dat sommigen zich ontzetten, en dat anderen zeiden: zij zijn vol van zoeten wijn, Hand. 2: 12/ 13. Dat het oog niet zag, dat het oor nooit hoorde, dat in het hart geenszins opgekomen was, weet deze liefde het vernieuwde volk Gods vrijwillig af te persen, 1 Cor. 2: 9. Aanstonds verkondigde Paulus Christus, zo aanstonds, zo ras hij in deze liefde als een buit en roof gevangen lag. Wat wonder, hij was immers zo weinig tijds te voren een vervolger en versmader van die Christus! Ja, toehoorders, zo sterk is Jezus liefde. Ziet die ook in de Samaritaanse vrouw, Joh. 4: 15, 26, 28. Het hart geeft een goede reden op, de tong is als een pen van een vaardige schrijver; daar zingt de ziel de gedichten, de heldendaden van een Koning, Ps. 45: 2. *Daar is de toezang: Looft de Heere, mijn ziel, en alles wat binnen in mij is, Zijn heilige Naam; looft de Heere, mijn ziel en vergeet geen van Zijn weldaden.* Ps. 103: 1-2. Juicht Gode met een stem van vreugdegezang, *Psalmzingt Gode, Psalmzingt onze Koning*, Ps. 47: 2, 7, 8. Zij wekken anderen op, zij maken hen gaande, zij juichen ondereen: Dat de Heere zij groot gemaakt. Looft den Heere, want Hij is goed, en Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.

TOEPASSING.
1. Tot onderzoek:
a. Hoe velen, die zich door hun lusten, tot de liefde, tot de wereld, en tot de ijdelheden (ja God weet het, waar toe al) laten dringen, en vervoeren? Wat vermag eer en baatzucht niet? Wat gevaar en moeilijkheden kunnen die niet te boven komen? Waartoe dringen die de mensen niet, als het erop aankomt? Consciëntie, ziel en zaligheid moet eraan ten koste gelegd worden, en door verloren gaan.
b. Andere woorden gedrongen tot uitwendige Godsdienst en nagemaakte deugd; maar het is Jezus liefde niet, die hen dringt: het is om voordeel of aanzien bij de mensen te verkrijgen.
c. Ja, anderen tonen veel ijver en ernst, en zijn soms zeer vrolijk of droevig; maar het is uit liefde tot de zaligheid en genoegen, en men weet nauwelijks, waarin die bestaat; of uit schrik voor de hel, en pranging der consciëntie.

2. Tot beschaming en bestraffing
Hebt gij zo lang deze liefde Christi horen prediken, en zijt gij nog ongevoelig en verstokt gebleven, zonder dat die liefde u gedrongen heeft? Wordt u niet beschaamd en te schande bij uzelf door deze liefde? En durft u dan nog roemen in de liefde Christi? Heden hebt u zulks gedaan in het avondmaal. Spot u met God en Zijn bondszegels? Bedenkt eens wat u doet, als u het brood eet, en de wijn drinkt. Daar zweert u voor God en engelen en mensen, ja, die panden zijn uw getuigen, dat u Christus vlees en bloed voor de eeuwige spijs en drank voor uw ziel begeert, en dat Hij uw eeuwige Koning is, en zijn zal. Denkt u niet dat alles tegen u zal opstaan en uw vonnis zal opmaken? Wat denkt gij, als ge u verstout, om tot des Heeren tafel te treden, om daar Zijn liefdespanden te genieten? Denkt u dat God u niet ziet, of kent, of gadeslaat, of dat Hij niet heilig en machtig is u te straffen? U zult Hem niet ontvlieden, indien u op zulk een grote zaligheid geen acht geeft.
Als u door Zijn liefde niet gedrongen wordt, u zult eens overvallen worden door Zijn toorn. Hij zal spotten in uw verderf, en lachen als uw vreze komt. Spr. 1: 26. Hij is machtig u weg te stormen en te verpletteren, Ps. 2: 9, 12. Laat dán uw sterk verheven schilden, waarmede ge u nog tegen Hem aankunt, u redden. Laat dán uw spot- en schimpbroeders u helpen. Maar nee, de ene met de andere zal een stoppel bij een gloed zijn. De verachte liefde Christi zal u duur genoeg komen te staan, zal u op uw hoofd vergolden worden, duizendmaal meer, als u nu denkt, of denken kunt. Die het Heil en het Heiligdom, en de Zon voor zijn volk is. Die zal u tot een Rotssteen zijn, waartegen u u te morzelen zult lopen, en een Vuur. Dat u verslinden zal.

3. Tot vermaning:
Maar zijt ge zo lang ongevoelig en verstokt geweest? Verhardt toch niet langer uw harten. Buigt voor deze Koning, laat nu Zijn liefde u toch dringen en bewegen tot geloof en bekering. Ziet eens, Wie het is, die Zijn liefde aanbiedt aan de zondaren.
2. Beschouwt Zijn liefde. Die is immers algenoegzaam en vrij, niets vooraf eisende in de zondaar. Zij is krachtdadig. Zij is sterk als de dood, hard als het graf. Zij is eeuwig en onveranderlijk.
3. Beschouwt eens, aan wie zij opgedragen wordt: aan rebellen, vijanden, Godlozen en haters Gods van nature.
4. Merkt aan, waarin deze liefde geopenbaard is: in de kruisdood, in helle angsten, een vloek en tot zonde te worden.
5. Wat heerlijke vruchten baart deze liefde? Is het niet de Fontein, waar gerechtigheid, vrede, blijdschap, heiligheid en troost voor Zijn liefhebbers uit voortvloeit? Ja een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid?
6. En wat is toch de dienst en het werk, dat tot vergelding gevorderd wordt? Het is wederliefde, een liefdedrang, die uit Jezus liefde uitstroomt. Wat vermag meer als de liefde. Wat is genoegelijker als liefde? Een liefde, die Christus door de Geest uitstort in het hart, en het beeld van Zijn liefde is. Is Zijn liefde sterk als de dood, hard als het graf, deze liefde is zulks desgelijks, die komt alles te boven, stroppen, zwaarden, vlammen, ja alles. Deze liefde maakt het bitterste zoet, het zwaarste licht, het smartelijkste liefelijk, en de dood tot een ingang in het leven.
Kan u dit niet bewegen? Kan u dit niet dringen? Blijft dan ontaard, blijft dan ontmenst. Die geen liefde heeft, is erger als de beesten. Die geen zuivere en heilige liefde heeft tot Christus, is de beesten gelijk.

4. Tot beschaming van Gods kinderen.
Maar gij, kinderen Gods, laat de wereld deze liefde verachten, zij kent die toch niet;

maar acht u die, schat u die boven alles. Maar helaas, kunt u daarvan horen, en zo dor, zo dodig, zo traag en vadzig blijven? O, hoe zelden, hoe weinig wordt u daardoor gedrongen! Wat kunt u tot verontschuldiging inbrengen? Kunt u nu nog zo ongeraakt en zo ongevoelig zijn, daar u heden gedachtenis gehouden hebt van die twee hoofdblijken van Jezus liefde, van Zijn Menswording, en Zijn lijden en sterven?

5. Tot opwekking van dezelve.
Wat, kinderen Gods, schudt u uit het stof! Trekt uw sierlijke klederen aan, uw God is Koning, uw Koning, uw Bloedvriend, uw Broeder, uw Goël en Losser, Zijn vlees uw spijs. Zijn bloed uw drank. Zijn erfgoederen uw deel, u bent de Zijnen, en al het Zijne is het uwe.
1. Verwondert u over Zijn liefde, staat verbaasd en opgetogen over dezelve! Verheugt u in de God der liefde. Die de Liefde zelf is. Verblijdt u in Zijn gunst. Zegent u in Zijn genade. Juicht in Zijn heil. Roemt in Zijn gerechtigheid. Weest veel met uw liefde omtrent Hem werkzaam. Ja, zijt altijd overvloedig in wederliefde; schat Zijn liefde de uw overdubbelwaard ig. Laat uw meditatiën en aandacht dagelijks en gedurig vol zijn van Hem, en van Zijn zeldzame liefde. Laat uw genegenheden en zuchtingen en gebeden dikwijls naar Hem uitgaan, ja lopen, ja gedreven en gedrongen worden.
2. Veracht de wereld en al het zichtbare voor deze liefde. Laat deze liefde uw schoonheid, uw wijsheid, uw sterkte, uw rijkdom en schatten, uw roem, uw heerlijkheid en zaligheid zijn. Zegt van ganser harte: wie heb ik nevens U in de hemel, nevens U lust mij ook niets op de aarde, Ps. 73: 25. Stelt daar uw heil in, dat u Zijn eigendom moogt zijn. Juicht dien Koning toe: Zet mij als een zegel op Uw hart, als een zegel op Uw arm; want ik ben krank van liefde. Al gaf mij iemand al het goed van zijn huis voor deze liefde, ik zou hem ten enenmale verachten, Hoogl. 2: 5 en 8: 6, 7. Paulus had genoeg, als hij Christus maar gewinnen mocht. Volgt hem daarin na, laat u zo door Christus liefde dringen.
3. Schroomt geen spot, vervolging noch verdrukking. Laat deze liefde u zo dringen, dat er niets machtig gevonden worde, om u terug te houden van dezelve. Wat kan een zuur gezicht, een smaadrede, een slag, ja, een zwaard van blinde en nietige aardwormen en maden doen? Het raakt het lichaam maar, het sterfelijke deel. Als de ziel maar door deze liefde gedrongen wordt, zo zal dat uitwendige die vlammen maar opblazen, terwijl Jezus de olie Zijns Geestes in uw harten zal uitstorten, en u bereiden tot Zijn eeuwig Koninkrijk.
4. Laat deze liefde u ook dringen, om alles, ziel en lichaam, goederen, tijd en bezigheden voor des Konings voeten neer te leggen, en daar afstand van te doen. Tracht ook Zijn Koninkrijk uit te breiden. Prijst Zijn liefde anderen aan, vertoont hen de natuur, de oorsprong, de vruchten en de kracht derzelve; neemt alle gelegenheden daartoe waar; grijpt alle middelen ter hand.
En dit gedaan hebbende, zult u eens met al de heiligen ten volle begrijpen, welke aan de breedte, de lengte, en de diepte, en de hoogte zij, en bekennen de liefde Christi, die de kennis te boven gaat. Amen.

14e Predicatie over Spreuken 8: 35

"Want die Mij vindt, vindt het Leven en trekt een welgevallen van den Heere."

Onder alles wat krachtig is, om de opperheerschappij van Koning Jezus, de zondaar beminnelijk voor te stellen, is niet het allerminst krachtdadig de betoning, dat in Christus Jezus alles volop bereid is, èn om gelukkig te zijn, èn om met vrijmoedigheid voor God te durven verschijnen.
Twee gevaarlijke klippen rijzen doorgaans op in de gedachten des vleses, aan welken zeer velen jammerlijk schipbreuk lijden.
De ene, dat men gemak, vermaak en vreugde zal verwisselen met een harde en strenge dienstbaarheid, indien men zich begeeft onder de alleenheerschappij van Christus.
De andere, dat men, na de uiterste gehoorzaamheid, nog op het einde, mogelijk door God als door een toornige Rechter zal verstoten worden.
Maar om zulke of dergelijke vooroordelen met wortel en tak uit te rukken, is niets nodiger, dan dat de eigenlievende zondaar onweersprekelijk wordt aangetoond, dat hij in Christus Jezus alles ontvangen zal, wat hij wensen kan, om hier, en voor eeuwig gelukkig te zijn; en dat de onderdanen van die Koning gerechtigd zijn, om met de vraag van een goede consciëntie tot God te naderen, als het beminnelijke voorwerp van Zijn eeuwig en onveranderlijk welbehagen.
Immers zo gaat de opperste Wijsheid te werk in de woorden van onze tekst. Daar zij in het even voorgaande, haar getrouwe onderdanen had gelukkig geroemd, daar legt zij die zaligspreking nu onweerlegbaar vast, in de woorden van onze tekst: *Want die Mij vindt, vindt het Leven etc.*

Het is de Zoon van God, Die hier spreekt, onder de Naam van de opperste Wijsheid. Hij betuigt Zijn oppermacht over alles, Zijn eeuwige geboorte, alsmede Zijn voorverordinering tot het Messias-ambt. Uit deze grond vloeien al Zijn vermaningen, en beloften.
Na de inleiding heft de Zoon van God Zijn reden aan, vers 4. Hij wekt de zondaren op tot verstand, tot opmerking en gehoorzaamheid, welke vermaning Hij met krachtige redenen aandringt, vers 5-13.
Hij beroemt Zich, dat Hij de Oorsprong is van al het goede, van raad, wijsheid en sterkte, ook van de geduchte oppermacht en heerschappij der koningen en rechters, vers 14-16.
Daarop betuigt Hij Zijn liefde tot Zijn liefhebbers en Hij belooft hen een genadige beloning, in rijkdom, eer en in heiligheid; opdat zij in Zijn gemeenschap, ten volle zouden gelukkig zijn, vers 17-21.
Hier daalt de Zoon van God neder tot de grondslag van alles. Hij spreekt over Zijn eeuwige Godheid met de Vader, zelfs vóór Zijn besluit, en Zijn eeuwige verordinering tot Heiland, en Koning, niet alleen Zijn zalving. Maar ook Zijn geboorte voor alle dingen. Dit breidt Hij op een zeer verheven wijze uit, ter betoning, dat Hij de eeuwige God is, en dat alles geschapen en gemaakt is, met betrekking op Hem, en Zijn eeuwig Koninkrijk. Hij merkt Zichzelf aan als de Zoon van God, en het Voorwerp van Zijn welgevallen, en als de vrijwillige Heiland, om uit genade de mensenkinderen te verlossen, en te verheerlijken.
Eindelijk hervat Hij Zijn vermaning, eenmaal en andermaal, vers 23: 33, met betuiging, dat hij gelukkig is, die Hem tot Koning heeft, en in Zijn dienst getrouw is, vers 34. Dit legt Hij nu onweerlegbaar vast in de woorden van onze tekst. Hoe is hij niet gelukzalig, die naar Mij hoort, dagelijks wakende aan Mijn poorten, waarnemende de

posten Mijner deuren, gewis ja. *Want die Mij vindt, vindt het Leven*, enz.
Deze woorden zijn een onweerlegbaar bewijs, dat de gehoorzaamheid, welke de heiligen aan Vorst Messias bewijzen, hen tot zaligheid en heerlijkheid is, omdat zij in Hem en door Hem, erfgenamen des eeuwigen levens, en het voorwerp van des Vaders welbehagen zijn.

Twee zaken komen ons hiervoor:

Eerst: het onderwerp: *Die Mij vindt.*

Ten tweede: hetgeen Christus van zulk een getuigt: *die vindt het Leven,* etc.

De Wijsheid zegt: die Mij vindt. Buiten twijfel stelt de Zoon van God Zich voor, niet alleen als de eeuwige God, Eenswezens met de Vader en de Heilige Geest. Maar ook als de Messias, als de Goël, als de Heiland, en als de Koning van het uitverkoren erfdeel. En daarom, als Hij zegt, dat Hij gevonden wordt, zo verstaat Hij, dat Hij als Heiland, Heere en Koning gevonden wordt.
Het grondwoord dat hier staat, is van grote nadruk. Het zegt wel, een zaak die verloren is, wedervinden; ook wel iets onverwachts vinden; Maar het betekent ook ontvangen, verkrijgen als een geschenk, etc. Hier vloeien al deze betekenissen samen, gelijk nog verder getoond zal worden.
De mens is door de zonde vervallen uit de zalige gemeenschap Gods. Hij is verduisterd geworden in zijn verstand, en afgekeerd in zijn wil. Al de werkingen, die uit die grond voortkomen, wijken van God af. Boven dit alles maakt de schuld der verdoemenis een grote kloof, en verschrikkelijke tussenruimte tussen God en de zondaar, vanwege Gods heiligheid, en des zondaars onmacht, om te kunnen voldoen aan Gods gerechtigheid. Hierom zegt de Schrift, dat zij vervreemd zijn van de baarmoeder af aan, Ps. 58: 4. Dat zij allen afgeweken zijn, Ps. 14: 3, dat de zonde een scheiding maakt tussen God en de zondaar, Jes. 59: 2. Evenwel strekt de mens zich uit tot vergenoeging en blijdschap. Hij jaagt het goede met alle ijver na; deze wijsheid, die rijkdom, een andere eer, een andere wellust, een ander vergenoegen, alles tegelijk. Maar hij tast deerlijk mis. Hij vindt zich bedrogen, en wordt jammerlijk te schande. In plaats van het bestendig wezen, omhelst hij een damp, een schaduw, een niet, ja, datgene welks bezitting zijn rampzaligheid verdubbelt. En het is onmogelijk, dat hij door eigen wijsheid en kracht, God en de Middelaar Gods zou kunnen zoeken, laat staan vinden.
Maar God stuit de zondaar in zijn loop; daar hij in volle vaart naar de hel loopt, daar laat God door Zijn Woord en Geest een licht in de ziel opgaan. De zondaar ziet zijn onvermijdelijk gevaar. Hij beschouwt zichzelf gruwelijk mismaakt, overdekt met de schuld der zonde; God ziet hij in Zijn heiligheid, zichzelf in zijn dodelijke onmacht; met èèn woord, hij is op de rand van het eeuwig verderf. Wijsheid, rijkdom noch eer, ja de ganse wereld, kan hem niet baten, Jer. 9: 23-24. Maar de Heere Jezus ontdekt Zichzelf als de Heiland en Koning, Die alleen gezocht en gediend moet worden.
De zondaar begint Hem te kennen in Zijn algenoegzaamheid, liefde en trouw. Hij omhelst Hem door het geloof. Hij draagt zichzelf in alles aan Hem op. Hij verkiest Hem. Hij doet Hem hulde als Koning, Hij vindt Hem, van wie hij zo schandelijk was afgevallen. Maar hij vindt Hem niet voor hij door Hem gevonden wordt.
De Heere Christus heeft hem gevonden, arm, dood, ellendig, walgelijk en geheel mismaakt. Hij omhelst de zondaar. Hij eigent hem voor de Zijne. Hij opent de zondaar de ogen des verstands, zodat die ellendige zich vrijwillig bewerkt vindt om God in Christus te zoeken tot zijn Deel, tot zijn Verlosser, Heilig- en Heerlijkmaker. Zo verliest hij zichzelf. Hij is gevonden door Één, sterker dan hij en dan de Satan is.

Hij vindt de Borg, de Goël.
a. Hij erkent, dat God als Schepper en Onderhouder waardig was, van hem als 'Zijn schepsel gediend te worden, en dat die dienst Zijn heerlijkheid was; dat hij zijn eigen Heere verloren had door de zonde. Maar hij ziet dat in de Zoon het genoegzaam middel is, om zijn eerste Heere te kennen en te verheerlijken.
b. Hij vindt de Heiland Christus, als een onverwachte buit, en zielsschat. Hij zocht niet naar Hem. Hij begeerde Hem niet, ja, hij dacht niet aan Hem. Hij ging tegen Zijn vermaning in het Woord, en tegen Zijn overtuiging in de consciëntie, regelrecht aan. Nu ziet hij in Hem schatten van heil en heerlijkheid. Hij begeert Hem, en hij verheugt zich, dat hij Hem gevonden heeft.
c. Hij ontvangt Hem van de Vader als een genadegift, als een liefdesgeschenk; hij ontvangt Hem als een onwaardige. De Vader geeft de Zoon tot Heiland en Verlosser; de zondaar neemt Hem aan, met vreze en beven, verbaasd en ontzet, over zo'n grote en onverdiende gift. Hij omhelst Hem als zijn Deel, zijn Schat, zijn Al. Het is onverdiend en onverdienbaar. Maar omdat het Zijn eeuwig vrij en onveranderlijk welbehagen is, alleen om Zijn liefde groot te maken. Hij neemt Hem, met alles wat Hij is en heeft, in nederige dankbaarheid aan.
d. Maar deze spreekwijze sluit ook in de onderwerping aan de wetten en aan de scepter van deze Koning. Het drukt ook uit volkomen gehoorzaamheid aan de bevelmacht van de opperste Wijsheid, de Vorst Messias. Want dat hij in het vorige noemde het horen naar Hem, dat noemt hij hier Hem vinden; Maar met dit onderscheid, dat dit vinden het vooropgestelde insluit. Deze spreekwijze verwerpt alle eigen wijsheid, voorzichtigheid, raadslagen, naarstigheid, ijver, vermogen en pogingen: Christus te bezitten tot Heiland, en te gehoorzamen als Koning, is een onverdiende schat te vinden. Die Mij vindt, dat is die Mij ontvangt, als de Bron van ware wijsheid, als een Genadegeschenk, en als een Oorzaak en Fontein van zaligheid, die Mij aanneemt als Heere en Koning, en die zich aan Mij verbindt, die bij Mij zweert.

Maar wanneer een zondaar Christus heeft aangenomen, en in Zijn verbond en heerschappij is overgegaan; dan kan het gebeuren, dat hij niet altijd even klaar beseft, dat de dienst van God geluk en eer toebrengt. Maar deze zwarigheid wordt aanstonds weggenomen, gestuit en teruggehouden door de Heere Christus. *Die Mij vindt, zegt Hij, vindt het Leven, en trekt een welgevallen van de Heere.* De zaligheid, welke Christus Zijn onderdanen toe-eigent, stelt Hij tweeledig voor, ter betoning, dat Zijn dienst heil en eer omvat. Merkt hier aan:

I. *De gelukzaligheid: Hij vindt het Leven.*
II. De heerlijkheid: Hij trekt een welgevallen van de Heere.

A. Hij vindt het Leven. Hier horen wij van leven, en dat vindt zulk een, die Christus vindt.
(a). Het leven is de werkzaamheid uit een ingeschapen inwendig beginsel. De bewegingen van het groeizaam sap zijn het beginsel van het leven der planten. De bewegingen van het bloed en de levensgeesten uit het hart, verspreid door het ganse lichaam, is het beginsel van het leven der dieren, alsmede van het menselijk lichaam.
Het redelijk leven bestaat in de gedurige opeenvolging van denken, in verstaan en willen, uit de eigen natuur van de redelijke geest. Maar in de volstrekte nadruk bezit God alleen het Leven, als Die buiten Zich niet alleen geen beginsel des levens heeft. Maar ook niet in Zichzelf onderscheiden van Zijn wezen.

Het Leven Gods, is de volstrekte volmaaktheid, heilige, en gelukzalige kennis en liefde Zijnszelfs. Die geen ander beginsel heeft, als dat Hij God is, het volstrekt volmaakt Wezen, Die leeft in het volstrekt volmaakt kennen en willen. Dit leven bezit de Vader, Zoon en Heilige Geest, onverderfelijk en onveranderlijk.
Maar het heeft God naar Zijn vrije liefde behaagd het heilig, zalig en heerlijk leven als een genadegift te schenken, in Zijn Zoon, door de Geest, aan dode en vloekwaardige zondaren. Dit leven bestaat in de recht heilige en vrolijke werkzaamheid, in kennis, liefde en blijdschap omtrent God en Zijne deugden, omtrent de betoning van Zijn heerlijkheid in Christus Jezus, en in alles buiten Hem.
Deze werkzaamheid heeft God tot het beginsel. En gelijk God het Beginsel des levens is, zo is Hij ook het Voorwerp, het exemplaar, en het uiteinde van al de werkingen, die uit het Beginsel voortvloeien. Volgens het eeuwig welbehagen in Christus Jezus, ondervangt God door de Geest, door middel van het woord der belofte, de zondaar in zijn werkingen, zodat, op dat ogenblik, de zondaar begint te herleven. Gods onweerstaanbaar bevel is de oorsprong van Gode betamelijke, van rechte, van heilige en vrolijke gedachten, woorden en daden. Maar schoon des Heeren raad, wil, Geest, en Woord, het beginsel van dit leven is, zo is nochtans dit leven zo vrijwillig, dat de mens niet anders gewaar wordt, als dat de recht-redelijke en zalige werkingen uit de innigheden van Zijn Geest, als uit een levendige springader opwellen.
Maar dewijl dit Leven een volstrekt algenoegzaam en onveranderlijk beginsel heeft, zo moet het ook noodzakelijk toenemen, en zich door al de gedachten, raadslagen en daden verspreiden, totdat het de volle wasdom zal bekomen hebben. Gelijk door de gedurige toebrenging van goed voedsel, het bloed wordt aangekweekt en nieuwe geesten voortgebracht, opdat door het bloed het lichaam levendig blijve, en door de geesten de leden bewogen worden, en het lichaam tot de juiste grootte opgroeit, alzo neemt dit leven, door de toebrenging des Geestes, toe; tot wijsheid, heiligheid en vreugde, totdat het eindelijk tot het toppunt van volmaaktheid oprijst. En schoon het lichaam sterft om der zonde wil, de geest leeft dan volmaakt, om der gerechtigheid wil. En dewijl Gods onveranderlijke wil en eeuwige kracht, het beginsel van het geestelijke leven is, en het lichaam in de beginselen gereinigd heeft, zo zal ook het lichaam worden opgewekt tot onsterfelijke heerlijkheid. Alsdan zullen de uitverkorenen volmaakt, en voor eeuwig naar ziel en naar lichaam leven.
Dit leven begint hier, en het neemt toe naar de geest, in kennis, geloof, liefde, hoop, troost, sterkte, blijdschap en vergenoeging. Dit leven vloeit voort uit het innigste van de geest, door het lichaam, en het vertoont zich in de verkondiging van Gods heerlijkheid en in de oefening van alle deugd, zo omtrent God als omtrent de mensen; Maar hiernamaals wordt het voltooid, in volmaakte wijsheid, in onbevlekte heiligheid, in onveranderlijke blijdschap, ja in de verzadiging met Gods beeld, met vreugde, en lieflijkheden aan Gods rechterhand,
eeuwig en altijd.

(B). Dit Leven vindt hij, die de opperste Wijsheid vindt. Dit veronderstelt, dat hij van nature dood is, in zonden en in misdaden; dat schoon hij schijnt te leven, al zijn werken een gekrioel van een boos gewormte, dat is, enkel lusten zijn, en zijne schone gedaante een stank is in de neusgaten van God. Gelijk de uitverkorene Christus als een onverdienbare genadegift ontvangt, alzo ontvangt hij ook in en door Christus, het leven als een loutere gave en liefdegeschenk.
Maar het is niet zonder nadruk dat Christus zegt: hij vindt het Leven. Hij zegt niet: hij leeft of hij wordt levendig, alsof hij nog kon sterven; maar hij vindt het Leven. Dat is, hij zal in volle kracht leven naar ziel en naar lichaam, hier in de eerstelingen, en hierna

in volmaaktheid en voor eeuwig.

1. Hij ontvangt recht tot het leven, zodat hij hetzelve volgens de hoogste billijkheid mag tegemoet zien, ja, vorderen en eisen met heilige en kinderlijke vrijmoedigheid.
2. Hij wordt in de daad en naar waarheid levendig. De Geest des levens daalt in hem neder, en Die doet hem leven. Hij wordt vaardig en vrijwillig, en met genoegen werkzaam. Hij begint God in Zijn deugden, in Christus Jezus, en in de ganse betoning van Zijn heerlijkheid, in het werk der schepping en der herschepping te kennen, te beminnen, en zich daarin te verlustigen. Zijn ziel leeft en verlustigt zich in wettigheid, Jes. 55: 2.
3. Hij gaat voort, en groeit op in kennis, in verstand, in geestelijke wetenschap en heilige wijsheid. Hij neemt toe in bestendige en kuise en edelmoedige liefde. Hij wordt sterk en vaardig in de oefening van vele, ja, van alle deugden. De vreugde wordt duurzamer en redelijker. Het leven breekt door dodigheid, duisternis, traagheid, lusteloosheid en droefheid henen.
4. Hij ontvangt de Heilige Geest tot een Zegel en tot een Onderpand van het eeuwige leven. Ja, Zijn wijsheid en kennis zijn de eerstelingen, waaruit hij besluiten mag, en kan, en moet, dat hij zeker het volmaakt eeuwig zalig heerlijk leven, naar ziel en naar lichaam, naar al deszelfs vermogen zal ontvangen.
5. Hieruit ontvangt hij de roem en het eeuwige leven. Hij heeft macht en recht om zich daarin te zegenen en gelukkig te schatten, als die weet, dat hij wedergeboren is tot de hoop des eeuwigen levens. Maar mocht iemand denken, gaat dit door, dat hij die Christus Jezus vindt, het leven vindt, hier in genade, en hiernamaals in heerlijkheid? O ja! Die Christus vindt, die leeft hier in de beginselen en in de voortgang: die zal leven al ware hij ook gestorven, Joh. 11: 25, die zal naar ziel en lichaam voor eeuwig Gode leven.

a. Die Christus vindt, die vindt Hem Die het leven zelf is: die de Bron en Springader, Die de Fontein en Sterkte is, waarin het leven voor de uitverkorenen te vinden is. Hij vindt Hem als de Oorzaak des eeuwigen levens, als Die het leven verworven heeft door Zijn dood: Die het leven heeft verdiend voor dood- en helwaardigen. Ja, Die het leven aan de dag heeft gebracht met de onsterfelijkheid: waarom Hij de Fontein des levens is, Ps. 36: 10, de Springader des levendigen waters, Jer. 3: 13. Die Christus vindt, die ziet niet alleen Christus als de Fonteindes levens, gelijk een dorstige en amechtige in een brandende hitte een fontein vindt, zonder dat hij zijn dorst uit dezelve lessen mag. O nee, hij vindt Hem, als voor hem ontdekten geopend, en als gereed, om uit dezelve te scheppen, en te drinken, tot overstromen toe. Hij vindt in Christus de verzoening, de eeuwige gerechtigheid, de Geest tot geloof, tot vrede, tot heiligmaking, tot blijdschap, tot troost. En daarom, alles is bereid om tot heerlijkheid van God te leven. Dit toont de Messias, hoofdstuk 9: 1, Jes. 55: 1. Die dan Christus vindt, die ontvangt Hem, met alles wat Hij is en heeft voor de uitverkorenen. God schenkt Hem, met alles wat Hij is en heeft voor de uitverkorenen: God schenkt Hem, en met Hem alles. Hij ontvangt Christus voor altijd, voor eeuwig: het is een onberouwelijke genadegift.
b. Die Christus vindt, die wordt met Hem verenigd, hij wordt één plant, en één Geest met Hem. Hierdoor wordt hij een deelgenoot aan de heerlijkheden van Christus. Zijn gerechtigheid wordt hem geschonken, die gerechtigheid heerst tot in het eeuwige leven, Rom. 5: 21. Gelijk de leden deel hebben in de heerlijkheid van het hoofd, alzo hebben zij, die Jezus vinden, deel in Zijn heerlijkheden; onder die is Zijn leven niet het minste. Zou dan het Hoofd het leven zijn, en een levendigmakende Geest, en

zouden Zijn leden in de dood blijven liggen? Geenszins! Gelijk Hij leeft tot in de eeuwigheid, zo zullen zij insgelijks leven tot in der eeuwigheid.
c. Die Christus vindt, die wordt zo met Hem verenigd, dat Christus in hem leeft. Als Christus daar leeft, zo verwekt Hij het leven. Wij zeiden, dat het leven, dat God Zijn gunstgenoten tot zaligheid mededeelt, bestaat in rechtmatige, heilige en zalige werkzaamheid: in kennis, liefde en blijdschap. Zij ontvangen uit Hem door de Geest en door het geloof, wijsheid, heiligheid en vreugde, gelijk de ranken het groeizaam sap uit de wijnstok, en daardoor de vruchten.

1. Hij wordt levendig tot heilige wijsheid; want die wijsheid vindt, wordt ingeleid in de beschouwing van Godsheerlijkheid, gelijk die in alles uitblinkt. De wijsheid leert hemalles kennen in zichzelf, in zijn oorsprong, orde en doel.
2. Hij wordt levendig in liefde en blijdschap. Want hij ziet in Christus zijn zalig Deel. In Zijn aangezicht ziet hij de heerlijkheid Gods, zo beminnelijk voor een zondaar, dat hij niets begeerlijkers, niets aantrekkelijkers verwachten of verzinnen kan. Hij kan niet rusten, of hij moet Jehovah in dat heugelijk gezicht gulhartig en vrijwillig beminnen.
3. Hij wordt levendig in blijdschap en genoegen, want Christus bezittende als een onberouwlijke liefdegift, wordt hij verzekerd, dat niets hem scheiden kan van de liefde Christi: dat hij nimmer kan uitvallen uit Zijn gemeenschap; maar dat, daar Christus zijn Deel is, ook hij in Hem, en door Hem, een erfgenaam van alles is. Hij weet, dat Zijne is de wereld, het leven en de dood etc. 1 Cor. 3: 22. En daarom, alles moet hem medewerken ten goede. Alles moet zijn heil bevorderen, goed en kwaad. Want Hij, die hij gevonden heeft, en Die zijn Eigendom, en Wiens bezitting hij geworden is, Die is sterk, geweldig en getrouw.
4. Daarom leeft hij welgetroost en gesterkt in de grootste angsten, verdrukkingen en benauwdheden. Hoort de Kerk daarvan, Ps. 138: 7: Als ik wandel in het midden der benauwdheid, maakt Gij mij levend, en Jes. 57: 15: Ik woon inde hoogte, en in het heilige, en bij dien, die van een verbrijzelde en nederige geest is, opdat lk levend make de geest der nederigen, en opdat Ik levend make het hart der verbrijzelden. Want daar de droefenissen het allerzwaarst zijn, daar zijn de vertroostingen nog veel meer overvloedig. Dit leven worstelt alles te boven. Jehovah redt hem van de dood en Hij behoudt hem bij het leven inde honger, Ps. 33: 19. Als zijn ziel aan het stof kleeft, dan maakt Hij hem levend; dit leven welt alweer opnieuw op; omdat Jehovah de Messias de Sterkte is, waarin het leven bewaard wordt, Ps. 27: 1. En het leven is in God met Christus verborgen, Col. 3: 3, eindeloos boven het bereik van de Satan.
5. Ofschoon ook de zonde met het grootste geweld zich verzet tegen dit leven, het leven van Christus, in het kort, kan alles overwinnen. Hij verbreekt de werken des duivels. En Die de slang de kop kan vermorzelen door Zijn dood; zou Die de zonden niet kunnen ten onder brengen door Zijn leven? Aldus is het leven van Christus openbaar in hem, die met Hem verenigd is. Niet alleen dat Hij het leven heeft verworven. Maar Hij is het leven voor hem dat is de Bron, uit Welke hij dat ontvangt. Maar ook in hem door Zijn beeld, dat Hij door Zijn Geest in hem werkt. En gelijk als Hij de dood heeft vernietigd tot betaling, alzo overwint Hij door Zijn beeld de overblijfselen van de geestelijke dood in Zijn onderdanen, in kennis, liefde, heiligheid, blijdschap en troost.
d. Die Christus vindt, die vindt het Leven; want niemand kan Hem zoeken, veel minder vinden dan die door de Vader getrokken is, en dus komt niemand tot Christus, dan die Hij kiemgegeven heeft, Joh. 6: 37 en, die tot het eeuwige leven verordineerd zijn, Hand. 13: 48. Hierom wordt hun naam gezegd geschreven te zijn in het boek des levens, en te Jeruzalem, ten leven. Daartoe wijst en trekt, en leidt God de

uitverkorenen tot Christus, opdat hij eeuwig zou leven. Niemand vindt Christus, dan die, voor wie Hij Zichzelf heeft overgegeven, en dat is geschiedt, opdat zij door Hem zouden leven, 1 Joh. 4: 17, 1 Thess.5: 10. *Als Zijn ziel zich tot een schuldoffer zal gesteld hebben, zo zal Hij zaad zien*, Jes. 53: 10. Niemand kan Christus vinden, dan door het geloof, en het is zeer duidelijk, dat het eeuwige leven aan het geloof vastgehecht is. Niemand kan Christus vinden, dan die een erfgenaam is van de eeuwige gerechtigheid van Christus; en die gerechtigheid doet haar bezitters heersen tot in het eeuwige leven, Rom. 5: 17. Terecht dan zegt de opperste Wijsheid: *Die Mij vindt, die vindt het Leven.*

B. Maar het is de Messias niet genoeg, dat Hij hem een zo grote zaligheid heeft toegeëigend. Hij zegt ook, dat hij een welgevallen trekt van de HEERE.
Terecht zegt de Wijsheid in het vorige: *Rijkdom en eer is bij Mij; want die Hem vindt, die vindt niet alleen het leven; maar trekt ook een welgevallen van de HEERE.*
1. Jehovah is Hij, Drieenig, eeuwig Wezen is. Die noodzakelijk onveranderlijk en getrouw is, in het volvoeren van Zijn raad en beloften.
2. Van Deze trekt hij welgevallen. Deze spreekwijze zegt soms alleen, dat iemand een goede zaak en een bewijs van Gods goedgunstigheid heeft ontvangen. Maar wij willen het beschouwen met de volstrekte nadruk erop.
Het grondwoord, dat hier gevonden wordt, betekent, dat welbehagen, dat God heeft in Zijn gunstgenoten, en de blijken van Zijn goedgunstigheid, Ps. 1: 1-3.
Hier zegt dit woord dan, dat Jehovah behagen schept, in hem, die Zijn zoon vindt: en dat Hij hem als zulk één zegent.

a. Hij is het voorwerp van het welgevallen Gods, Hij is de Heere aangenaam. God rust in hem met vergenoeging; als die de spiegel is, waarin Zijn heerlijkheid afstraalt.
b. De Heere acht hem voor Zijn kind, bondgenoot, en erfgenaam. Zulk een getuigenis geeft Hij van hem in Zijn Woord. Hij keurt hem voor goed.
c. God roemt en juicht over hem. Hij verheft Zich als het ware over hem.
d. Hij doet hem wel; Hij zegent, versiert, bewaart en beschermt hem.

Dit welgevallen trekt hij van de Heere, in het algemeen betekent het, dat hij het ontvangt: Maar het schijnt met nadruk gezegd te worden. Het betekent zoveel als, het hart van God te ontsluiten, en Zijn achting en liefde tot zich te nemen. Even gelijk een dierbaar juweel, daar wij de waardij van weten, onze achting en genegenheden tot zich trekt, zo lokt hij, die Christus vindt, het welbehagen van Jehovah uit. Maar dit moeten wij wat nader aantonen. Hij is de Heere aangenaam, als Zijn hoog-dierbaar eigendom, als de leden van Zijn Zoon, als bekleed met heil, als versierd met Zijn beeld.
Hij heeft recht om met Hem, met vrijmoedigheid, tot de Heere te naderen, en voor Zijn troon te verschijnen. Hij ontvangt van de Heere de heilgoederen van het verbond.

TOEPASSING.
1. Tot onderwijzing.
a. Hoe luisterrijk schitteren de stralen van Christus waarachtige Godheid door Zijn woorden henen. Die Zichzelf zo vrijmoedig voorstelt, als de Oorzaak en de Springbron van het zalige leven voor de zondaar. Die het middel is, waardoor de zondaar God aangenaam is, kan Die wel minder dan de eeuwige, waarachtige God, en het Leven Zelf zijn?
b. Hoe duidelijk is hier te zien de raad, die er tussen God de Vader en de Zoon is, dat Hij de zondaar, door Zijn dood, van de dood zou verlossen, en het leven verwerven en

schenken, en dan zou de walgelijke zondaar, op een Godewaardige wijze, het voorwerp van des Vaders verlustiging en welbehagen zijn. Ja, het is des Vaders welbehagen hen tot Zijn kinderen aan te nemen, en hen het Koninkrijk te geven, Luc. 12: 32.
c. Hoe vast ligt de grond van het vertrouwen van Gods volk, wanneer zij maar toevlucht genomen hebben tot Christus Jezus, wanneer zij Hem tot Heiland en Heere hebben aangenomen. Zij behoeven niet te vrezen, dat zij door de Vader zullen afgewezen worden. O nee, Hij zal hen als met open armen,
met een beminnelijk aangezicht omhelzen en aanzien; zij zullen Hem op het hoogst aangenaam zijn.
d. Hoe heilzaam, hoe loffelijk is de gemeenschap van een gelovige met Christus Jezus! Door die Christus heeft hij ook gemeenschap met de Vader. Keert hij zich tot de Zoon, daar is de Fontein van het eeuwig, heilig, zalig en heerlijk leven. Tot die Springbron is hij gerechtigd. Hij mag daar met vreugde water scheppen uit de Fontein des heils. Keert hij zich tot de Vader, Die ziet hem met genoegen aan. Hij heeft toegang tot Zijn aller-innigste vriendschap! Hij heeft macht om zich als een zoon te gedragen. Hij is een erfgenaam van Jehovah, en een mede-erfgenaam van Zijn eniggeboren Zoon. Hij mag de goederen van het testament afwachten, en eisen, en daarover met de Vader gemeenzaam onderhandelen.

2. Tot verheffing van het geluk dergenen, die Christus als hun Vorst en Koning gehoorzamen.
Gelukkig, ja driemaal gelukzalig, die Jezus Christus verkoren hebben tot hun Hoofd, en Heere, en Koning! Gelukkig, die Hem horen! Zij hebben een Koning, Die een Vorst des levens, ja, Die de Fontein dei levens en het Leven Zelf is, niet alleen voor Zichzelf. Maar ook voor Zijn onderdanen, ja, voor allen die zich aan Hem onderwerpen. Zij hebben geen harde en strenge Vorst, Die slechts wil gediend, gevreesd en aangebeden zijn, al ware het tot verderf van Zijn onderdanen.
O nee, Hij verschaft hen welvaren, vrede en voorspoed, ja, alles, wat Hij voor Zichzelf bezit, dat heeft Hij voor Zijn onderdanen, niet minder als het leven hier in genade, en hierna in heerlijkheid. Hij maakt Zijn onderdanen heerlijk, en hun naam roemruchtig over de ganse aardbodem. Zij worden geacht, geroemd en geprezen door Jehovah. Zij zijn kostelijk en dierbaar bij Hem, de lust van Zijn ogen. Wat mag tegen dit geluk geschat worden? Wat kan bij deze grote eer vergeleken worden? Niets, alles is te gering, te laag, te ledig. Ja het beste is er maar een schaduw van. Laat ze vrij, arm, naakt, berooid, verstoten, veracht en beschimpt worden, ja, ter dood overgegeven. Zij hebben toch het volzalig leven in Christus, Col. 3: 4. In Hem is rijkdom, wellust en eer. Zijn ze een afschrapsel en uitvaagsel voor de wereld, het kan niet schaden: zij zijn bij Jehovah in waarde, in hoogachting. In het paleis hierboven is hun naam bij Jehovah, en al de heilige engelen in zegening. Alles wat zij op de aarde moeten missen of verlaten, duizend maal meer vinden zij in de hemel, hierboven, bij de Vader. Hij schenkt hen al Zijn schatten.

3. Tot beschaming en overtuiging van de wereld.
Arme wereldlingen, die nog buiten Jezus zijt! Wat roemt gij toch op rijkdom, op een wellustig leven, op grootheid, op aanzien en eer? Wat beroemt ge u op wijsheid, schoonheid, gezondheid en sterkte? Wat hebt u toch veel op met de toejuichingen van anderen? Immers, uw leven is toch maar een loutere dood. Is het leven? Het is een geschilderd leven, een beeld, dat wel door de kunst bewogen wordt. Maar waar geen geest, geen leven, noch wezenlijke schoonheid of heerlijkheid in te vinden is. Al uw

schatten kunnen het zalig leven niet uitmaken. Zoekt vrij jaren lang, jaagt en streeft naar de zichtbaarheden; geeft u het ene geen genoegen, ziet al wederom naar wat anders, ja, naar het beste. Wat omarmt gij? Wat streelt gij? Waarop vestigt u uw blijdschap? Ach, het is toch maar een schaduw, een rook, een damp. Het zijn toch maar gebroken bakken, die geen water houden, en geenszins de Springader des levendigen waters, Jer. 2: 13. Ja, wat zeg ik, alles waarin u uw liefde en vreugde stelt, dat bevordert uw dood en eeuwig verderf. Immers, het bedenken des vleses is de dood, daar het bedenken des Geestes leven en vrede is, Rom. 8: 6.

Zo gij ontnuchterd waart uit de doodslaap der zonden, gewis, u zou met verbaasdheid, van al het heerlijke dat in de wereld is, uitroepen: *De dood is in de pot.* Als de zegeningen niet geheiligd zijn door Christus aan de mensenkinderen, dan werken zij hen de dood. De zonde werkt in hen als een langzaam en dodelijk vergif, dat in een glinsterende kelk, alsof het zegeningen en weldaden zijn, de misleidende wereldling wordt ingeschonken. De zonde lokt de blinde en dwaze mensen tot zich en tot haar dienst. Maar helaas: het loon, de bezoldiging is de dood. Wat denkt gij, kan een dode leven? Ja. Maar een leven des verderfs. Krioelt het dode lichaam niet van levende wormen? Zo is het met de zondaar, hij is voor God dood. Maar hij leeft en krioelt van wormen, van lusten en begeerlijkheden; en gelijk het gewormte al de vochtigheid verteert, zodat er niets als dorre beenderen overblijven, zo verteren de lusten en begeerlijkheden al het redelijke dat in de consciëntie is overgebleven, en zij laten niets over als verstokking en verharding, en zij werken de eeuwige dood.

Maar u zult mogelijk denken: Wij hebben Christus Jezus gevonden, wij belijden Hem! Zijn wij dan nochtans dood?

Ach, toehoorders, bedriegt u toch niet met ijdele overleggingen. Hebt u Christus gevonden? Hebt u dan niet in Hem het leven gevonden? En is dat zo? Is dat verstandig, heilig, zalig leven niet genoeg? Moet u dan nog uw verstand, uw liefde en genegenheden ten koste leggen aan de vergankelijke dingen van de aarde, alsof dat uw eeuwig deel zou zijn? Hebt u Christus gevonden, en zijt u dan niet levend geworden? Leeft Hij dan niet u? Kan het vuur, licht en hitte verliezen'? Kan een gedurig opwellende bron zijn wateren bij zich houden?

O nee! Zo kan ook het geestelijk en heilig leven niet bedekt blijven. Waar het in het hart ontsprongen is, zal het worden een fontein, springende tot in het eeuwige leven, Joh. 4: 14. Verbeeldt ge u, dat u Christus gevonden hebt, en leeft u niet door Hem? O, u doet Hem oneer aan, u verloochent Hem in Zijn algenoegzaamheid, liefde en trouw; óf u verloochent de waardij van Zijn bloed, óf de kracht van Zijn Geest, óf de liefde en kracht en trouw des Vaders; en die iets van dit alles klein acht, die verloochent alles. Denkt u dan, dat u Gode aangenaam zijt?

O nee, denkt dat niet, u bent dood en walgelijk in de ogen van Jehovah.

Of denkt gij, dat het nog tijd genoeg is, om Christus te vinden? Vleit u daar ook niet mede. Als Hij Zich aangeboden heeft, als Hij geroepen heeft, Spr. 1: 24-39, en u niet gehoord hebt, zo verbergt Hij Zich eindelijk. Dan is de vindenstijd voorbij. Dan is de draad der verdraagzaamheid afgesneden. Wilde u Hem dán omhelzen, wilde u Hem dán zoeken, u zou Hem toch niet vinden, of, u zou de Rechter aantreffen, Die het vonnis des doods zal vellen over allen, die Hem ongehoorzaam zijn geweest.

4. Tot vermaning aan de Goddelozen.

Wordt dan nu wijs en bedachtzaam. Neemt het nu toch ter harte! Het is nu nog de vindenstijd. *Zoekt den Heere, terwijl Hij te vinden is, roept Hem aan, terwijl Hij nabij is. De Goddeloze verlate zijn weg*, enz. Jes. 55: 67. Nu nodigt, nu roept Christus nog, nu breidt Hij Zijn armen nog uit. Hij loopt u als achterna, om Zichzelf te geven, om

Zijn schatten als op te dringen. Hij roept nog tot de dorstige: Komt tot de wateren, Jes. 55: 1. Ja, Hij roept zondaars tot bekering, slechten en dwazen, Spr. 9: 16. Doden maakt Hij levend. Hij roept maar, en zij horen Zijn stem, Joh. 5: 21.
En zou u dit niet doen? Wat is er toch buiten Hem, dat niet onbegrijpelijk beter en voor eeuwig bij Hem is? Is het u om zaligheid te doen? Bij Hem is het leven, hier en hiernamaals, leven naar ziel en lichaam, ten volle, voor altijd en eeuwig. Is het u om eer te doen? u zult Gode aangenaam zijn, Die zal u zegenen en hoogachten en in waarde houden, als Zijn kostelijkheden. Wendt u dan tot de Fontein des levens.

5. Maar u kinderen Gods, om nog een woord tot u te spreken.
a. Beseft u toch de grootheid van uw geluk, daar u Christus gevonden hebt! Juicht over uw buit; verheugt u, gelijk men zich verheugt als de buit wordt uitgedeeld. Hoe is het mogelijk, dat u zo dof, zo troosteloos daar kunt heengaan? Hebt u Jezus gevonden? Zijt u in Zijn dienst overgegaan? wel, hébt u dan het leven niet gevonden? Hébt u geen welgevallen van den Heere getrokken? En is dat wat gerings? Is dat leven niet de dierbaarste schat in uw ogen? Welaan dan, verheugt u in uw deel. Roept met de Kerk uit: Ik heb gevonden Die, Die mijn ziel liefheeft.
b. Roemt dan in de dienst van God, stelt al uw hoogheid, heil en eer in de gehoorzaamheid aan de scepter van Christus Koninkrijk. Veracht de dienst van de wereld. Het is uw voorrecht onder de bedienden van de Koning der koningen gesteld en opgeschreven te worden. u hebt de toegang tot de troon van Jehovah. u bent Gode aangenaam. Hij schept vermaak in uw vrijwillige onderwerping aan Zijn Zoon. Hij verheugt Zich in uw gehoorzaamheid aan Christus Jezus.
c. Weest getrouw in uw dienst. Staat gedurig op uw wacht. Hoort naarstig naar de stem van uw Koning. Beproeft Zijn heilige en welbehagelijke wil, die Hij u in. Zijn woord heeft bekend gemaakt. Let nauwkeurig op Zijn hevelen. Houdt u gedurig gereed om Hem te gehoorzamen. Wanneer Hij tot u uitkomt om u een dienst te vragen, volvoert met vreugde hetgeen Hij u gebiedt. Waakt voor de eer en voor de Naam van uw Vorst.
d. Zoekt dan ook bij Hem in Zijn gemeenschap het leven. Zoekt dan ook bij Hem schatten van wijsheid en kennis. Tracht uit Hem, als uit het beginsel van uw leven, te werken. Eist van Hem de Geest des levens. Laat Christus in u leven door het geloof opdat Zijn leven in u mag geopenbaard worden tot doding van de oude mens.
e. Tracht Jehovah te behagen, en in lies aangenaam te zijn. Versiert u dan met Zijn gerechtigheid. Roemt en verheft die boven alles. Gedraagt u als leden van het geestelijke lichaam van Christus. Vertoont in uw woorden en daden het beeld en de gestalte van Christus Jezus. Dan zult u bevinden, dat u in Christus het leven hebt gevonden, en dat u Jehovah behaagt en tot blijdschap zijt. Hier zult u leven in kennis, liefde, blijdschap en troost. Jehovah zal u zegenen, beschermen, bewaren en tot heerlijkheid toebereiden. En, als Christus, Die uw leven is, zal geopenbaard worden, dan zult u met Hem geopenbaard worden in heerlijkheid, en de Kroon, des eeuwigen levens beërven. Dan zult gij, als de gezegenden des Vaders, erfgenamen zijn van het eeuwig Koninkrijk, dat u bereid is voor de grondlegging der wereld. Amen.

15e Predicatie over Spreuken 8 vers 36.

"Maar die tegen Mij zondigt, doet zijn ziel geweld aan; allen, die Mij haten, hebben de dood lief."

Is er iets onnatuurlijk, het is zichzelf naar lichaam of naar ziel te benadelen. Want wie heeft ooit zijn eigen vlees gehaat? Nee. Maar huid voor huid, en al wat iemand heeft, dat zal hij geven voor zijn leven, wist zelfs de satan te getuigen. Het is zelfs de redeloze dieren eigen, hoe woest en wreed ook, voor hun leven zorg te dragen. Maar zie, dat is de schrikkelijke verkeerdheid van de zondige mens, dat hij menigmaal tegen zijn eigen welstand te werk gaat, is het niet in het lichamelijke, het is in het geestelijke. Zelden zal een mens tegen zijn lichaamswelstand te werk gaan; maar daar de mens doorgaans weinig, of niet aan zijn kostelijke én onsterfelijke ziel denkt, zo is het dat hij doorgaans derzelver behoudenis weinig of niet behartigt; maar tegen alle betamelijkheid aan, in ongelovigheid, voortgaande in de zonde, zo is het dat hij zijn ziel het uiterste geweld aandoet ten eeuwige verderf.
Immers, dat is het, wat de opperste Wijsheid getuigt van de ongehoorzame zondaar, die tegen de opperste Wijsheid zondigt, in de woorden van onze tekst: Die tegen Mij zondigt, doet zijn ziel geweld aan: allen, die Mij haten, hebben de dood lief.
Deze woorden behelzen, en vertonen ons wát rampzaligheid en schade zij zichzelf toebrengen, die de Zoon ongehoorzaam zijn.
Die hier spreekt, is de opperste Wijsheid, de Zoon van God, de Heere Jezus Christus. Hij maakt hier de eeuwige wil des Vaders aangaande het werk der zaligheid aan de arme zondaar
bekend en verklaart die; en Hij nodigt hem en lokt hem uit tot gehoorzaamheid des geloofs. Deze nu zegt: Die tegen Mij zondigt, doet zijn ziel geweld aan: allen, die Mij haten, hebben de dood lief.
Twee zaken staan ons hier te overwegen:

- **Eerst: De personen, waar de opperste Wijsheid van spreekt.**
- **Ten tweede: Hetgeen Hij van hen getuigt.**

De personen worden ons wederom tweevoudig beschreven:
a. Die tegen Mij zondigt.
b. Die Mij haten.

I. Die tegen Mij zondigt.
Zondigen, naar de kracht van het grondwoord, is afwijken van een doelwit dat men zich moest voorstellen, het is het doel missen, daar men op zien moest. Men zondigt tegen iemand, waar men iets aan schuldig is; tegen zichzelf, omdat men zijn eigen en tegen de naaste omdat men 's naastens welstand bevorderen moet. Hetgeen men zichzelf en de naaste schuldig is, is de liefde; als men die aan zichzelf en de naaste niet betoont, dan zondigt men tegen zichzelf of tegen de naaste; Maar eigenlijk wordt de zonde tegen God begaan, omdat Zijn eer in alles ons doelwit moest zijn; zelfs in het zondigen tegen onze medemens misdoet men tegen God, Ps. 51: 6, omdat God die Wet en orde gesteld heeft, en Hij daarin gehoorzaamd moet worden. Hier wordt niet enkel, en in het algemeen van het zondigen tegen God gesproken. Maar tegen de Wijsheid des Vaders, de Zoon van God.
Hij moet dan zijn het voorwerp van de algehele gehoorzaamheid en onderdanigheid,

niet slechts in het algemeen omdat Hij met Zijn Vader en de Heilige Geest God is, van dezelfde heerlijkheid en eeuwigheid. Maar omdat Hij voornamelijk als de Schepper en Onderhouder van alles moet aangemerkt worden, Joh. 1: 3, Col. 1: 16, Hebr. 1: 2, 3, Openb. 4: 11, wordt Hem toegeroepen: Gij, Heere, zijt waardig te ontvangen de heerlijkheid, en de eer, en de kracht; want Gij hebt alle dingen geschapen en door Uw wil zijn zij, en zijn ze geschapen. Vandaar is Hij de natuurlijke Heere, Wetgever, en Rechter, en Zijn heerlijkheid het billijk einde en doelwit van het schepsel. Maar dit is het niet alleen waarom Hij het voorwerp van onderdanigheid is. God heeft Hem bij testament een Koninkrijk besteld; dat testament zou Hij met Zijn dood bevestigen, en zo die erfenis kopen om zo de Eigenaar van Zijn volk te worden om hun Koning, Wetgever en Richter te zijn, Jes. 33: 22.
De Vader heeft Hem gezonden als die Profeet, Die, op straffe van uitroeiing moest gehoorzaamd worden, Deut. 18: 18, 19. Ziet de brief aan de Hebreeën doorgaans, en ook Joh. 5: 22, 23. *Want ook de Vader oordeelt niemand. Maar heeft al het oordeel de Zoon gegeven; Opdat zij allen de Zoon eren, gelijk zij de Vader eren. Die de Zoon niet eert, eert de Vader niet, Die Hem gezonden heeft*. Phil. 2: 9, 10, Jes. 45: 21, 24 en Rom. 14: 9-11. Hierom is de Wijsheid in de oude tijd al geweest het voorwerp van gehoorzaamheid. Ziet Exod. 3: 18, hoofdstuk 19 en 20, voornamelijk hoofdstuk 23 vers 20 tot 25. Daar God zegt: Ziet, Ik zend een Engel voor uw aangezicht, om u te behoeden Hoedt u voor Zijn aangezicht, en weest Zijn stem gehoorzaam. En de zonden tegen die Engel Jehovah begaan worden gezegd tegen Christus begaan te zijn. Ziet 1 Cor. 1: 9, 10 vergeleken met Hebr. 3: 14, 16, 17, Num. 10: 35, 36, Ps. 106: 26 en Judas vers 5.
Tegen Hem zondigen, is *Hem ongehoorzaam zijn*, Joh. 3: 36 en 2 Thess. 1: 8. Maar wij kunnen niet weten waarin het zondigen bestaat, zo wij niet weten waarin de gehoorzaamheid bestaat: dezelve bestaat in Hem te geloven, want de ongehoorzaamheid staat tegenover het geloof, Joh. 3: 36: Die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven. Maar die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien. Daarom wordt de dienst, die men Christus schuldig is , de gehoorzaamheid des geloofs genoemd, Rom. 1: 5. De gehoorzaamheid des Evangelies is de onderwerping van zijn toestemming aan hetzelve, 2 Cor. 9: 13. Deze gehoorzaamheid strekt zich uit over de gehele mens; in al zijn denken, spreken en doen, moet hij op Hem zien, volgens Hebr. 3: 1 en 12: 1-2. Laat ons afleggen alle last, en de zonde, die ons lichtelijk omringt, en laat ons met lijdzaamheid lopen de loopbaan, die ons voorgesteld is, ziende op de overste Leidsman en Voleinder des geloofs, Jezus etc. Dit is in het stuk der verzoening, en der heiligmaking Christus heerlijkheid te bedoelen, de zaligheid alleen in Hem te zoeken, en Hem alleen tot Heere en Koning te hebben; en zo is het zijn verstand op Hem te vestigen tot wijsheid, zijn wil tot een heilige en bestendige liefde; zijn betrouwen op Hem te stellen; en alles wat men is, of heeft, aan Hem te onderwerpen; en in alles op Hem en Zijn eer te zien.

Nu is het duidelijk, wat het is tegen Hem te zondigen: het is buiten Hem werkzaam te zijn, van Hem af te wijken en alzo wat anders tot Zijn doelwit te hebben.
a. Met zijn gedachten, begeertens, meditatiën en genegenheden niet omtrent Hem bezig te zijn. Maar omtrent iets anders.
b. De gelukzaligheid niet in Hem alleen te zoeken; zijn toevlucht niet tot Hem te nemen, Hem niet aan te kleven, en zijn vertrouwen niet op Hem te stellen.
c. Hem niet tot Koning te verkiezen, en als zodanig niet te eren en te gehoorzamen, en in alles niet op Hem te zien.
d. In Zijn dienst, en in de heiligmaking zijn geluk en heil niet te stellen.

En omdat de mens niet zonder werkzaamheid is, en niet af kan laten te begeren, en te zoeken dat hij meent hem goed te zijn. zo bestaat het zondigen tegen Hem daarin:

1. Dat men zijn heil en zijn zaligheid bij zichzelf en door eigen kracht zoekt.
2. Dat men de dingen van de wereld, goed, vermaak, wellust, gemak, eer en hoogheid, boven alles schat en verkiest, dat men daar zijn gedachten, begeertens en bezigheid aan verpandt en verslaaft.
3. Dat men zijn wil, lusten, zin en drift tot zijn heer en God maakt; dat men zich onderwerpt, en verslaaft aan zijn begeerlijkheid.
4. Dat men rijkdom en eer naar de wereld tot zijn doelwit en einde stelt. Dat dit zondigen en rebelleren is tegen Hem en bijgevolg een grote misdaad, blijkt, omdat daarin ligt een verloochening van de deugden Gods.

Het is een ontkenning, dat Hij de Oorzaak van volkomen zaligheid, en de Koning der heerlijkheid is.

a. Alsof Hij geen genoegzame Heiland was.
b. Alsof de eeuwige en zalige goederen die Hij verworven heeft, niet genoegzaam waren tot blijdschap, en tot vergenoeging.
c. Alsof Hem te dienen een grote en ondragelijke last, en smartelijke slavernij was. Daar de Godzaligheid een groot gewin is met vergenoeging, 1 Tim. 6: 6, en grote loon is in het onderhouden van Zijn bevelen, Ps. 19: 9-12.
d. Alsof er geen vergelding, en beloning was voor hen, die voor Hem leven en lijden; tegen Jer. 31: 16. Waar de Heere zegt: Daar is loon voor uw arbeid. En Paulus zegt: Hun arbeid is niet ijdel in de Heere, 1 Cor. 15: 58. Zij hebben een grote vergelding des loons, Hebr. 10: 35. Het werkt in hen een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid, 2. Cor 4: 17. Ja, het lijden dezes tijds is niet te waarderen tegen de heerlijkheid, die aan hen zal geopenbaard worden, Rom. 8: 18.
e. Alsof Hij geen vreugde en genoegen kon geven in tegenspoed of lijden: tegen Rom. 5: 3, daar Paulus getuigt: Maar wij roemen ook in de verdrukkingen: wetende dat de verdruk- king lijdzaamheid werkt, en Hab. 3: 17, 18, ook in Ps. 4: 8 zegt David: Gij hebt vreugde in mijn hart gegeven, meer dan ten tijde als hun koren en hun most vermenigvuldigd zijn. Ins- gelijk Ps. 73: 26: Bezwijkt mijn vlees en mijn hart, zo is God de Rotssteen mijns harten, en mijn Deel tot in eeuwigheid. Ziedaar, wat het is tegen Hem te zondigen, dat het niet alleen is, niet te doen omtrent Christus wat Hij vordert; maar ook, integendeel, te doen wat Hij verbiedt, waar Hij een mishagen in heeft; en waar Hij door onteerd wordt. Het is zich aan een niet-God te onderwerpen.

II. Allen die Mij haten.

Haat is een hartstocht of drang, gesteld tegenover de liefde. Gelijk liefde dat welgevallen is en dat behagen, dat men in een zaak heeft die men ziet, en oordeelt goed te zijn; en zo men het goed nog niet bezit, en het echter verkrijgbaar is, die begeerte en arbeid der wil om het te bezitten, en in het genot daarmede verenigd te zijn,

Zo is in tegendeel de haat:

a. Dat mishagen, en die afkeer die men van een zaak heeft, die men ziet, en oordeelt ons kwaad en nadelig te zijn.
b. Die arbeid in de wil, waarmede men zoveel doenlijk is, omdat kwaad van zich af te weren.
c. De Opperste Wijsheid haten, is geen lust in Hem, en in Zijn dienst, en integendeel, een afkeer van Hem te hebben, en alles aan te wenden wat mogelijk is, dat men Hem

niet zal hebben tot zijn eeuwig Deel en Heil.

Maar deze taal schijnt bij de eerste oogopslag hard te zijn; en elk denkt wellicht: wie zou toch een haat en afkeer hebben tegen de Heiland Jezus Christus? Maar als wij dit een weinig zullen onderzocht hebben, zal het duidelijk blijken, dat de mens de Heiland Jezus van nature haat. De mens is gesteld op vreugde, gemak, vermaak en genoegen; hij kent geen vreugde dan alleen in de dingen van de wereld; als de mens nu hoort en beschouwt, dat Jezus alleen moet bezeten en genoten worden, met afstand van al het genot en genoegen in de dingen van de wereld, zo zal hij in zich gevoelen een heimelijke afkeer en mishagen in Christus. Daaruit zal een weerzin tegen Hem ontstaan, en hoe duidelijker en opener het wordt voorgesteld, hoe meer het hart daartegen opkomt; en de mens zal arbeiden om daarvan af te raken, opdat hij wederom tot zijn vorige gerustheid en vreugde kan komen.
Maar laat ons deze zaak wat nader beschouwen:

A. De zondaar haat Christus, ten opzichte
1. Van Hemzelf, dat hij een afkeer van Hem heeft, en Hem niet begeert tot zijn Deel. Wanneer er maar enkel van Chhstus gesproken wordt, zal elk zeggen, dat hij Hem liefheeft; maar als bij het licht van het Woord getoond wordt, waarin dat de liefde tot Hem bestaat, zo wordt hij bijna in haat veranderd. Als hij hoort, dat de zaligheid in heiligheid, en het eeuwig heil in het beeld Gods bestaat, daar heeft hij geen zin in. Als men weet dat Christus en Belial niet kunnen samenstemmen, dan wil men de Mammon liever omhelzen en aanhangen, en Jezus haten.
2. Men haat Christus, wanneer men, als de consciëntie die zaken billijkt, en de zondaar pijnigt en kwelt en ontrust, zich daartegen aankant, en dat niet gaarne hoort, daarover mort en murmureert, en wenst dat het mag ophouden, opdat men niet droevig en wanhopig wordt, en zo al zijn vermaak en genoegen verlieze. Dan wil men niet, dat men tot Jezus zou gebracht worden.
3. Als men vijandig wordt en toornig, tegen diegenen, die Jezus tot verloochening en uitzuivering op een ernstige wijze voorstellen; dat hen dat woord niet slechts smakeloos. Maar zelfs hatelijk wordt; dat men zulke gezelschappen vermijdt en ontwijkt; dat het hart overvloeit van afkeer en haat als men overtuigd wordt.
4. Als men, wanneer Christus aan het hart klopt, zich zoekt te vermaken in zonden en ijdelheden. Dat is zo veel, alsof men zei Meent Gij tot mij in te komen? Nee, deze dingen zullen het zijn, die mijne liefde en achting zullen bezitten.

B. Men haat Christus,
1. Wanneer men niet wil dat Hij Koning zij; dat men voor Hem niets doen of laten wil; dat men genoegen heeft in Hem te mishagen.
2. Als men meent evenwel zalig te zullen worden door Zijn verdiensten, al leeft men zorgeloos, en in zijn eigen lusten.
3. Als men meent, dat men wel heilig kan zijn, en het beeld Gods dragen, al is men niet zo, en zodanig. Dit is
   a. Alsof Jezus wel kon wonen in zulke onreinen en onheiligen, en Zich verenigen met zulken, die verzonken liggen in hun lusten en gruwelen.
   b. Alsof Jezus geen macht genoeg had, om die Zijn beeld draagt, te zuiveren, en Hem gelijkvormig te maken, o gruwel!
4. Wanneer men meent door zijn eigen kracht, waardigheid en deugd zalig te worden, en dat men daartoe Hem de eer niet wil geven, dat Hij de enige Heiland is, en als men Hem de eer van de Godheid komt te benemen, Hem voor een gewoon mens of

geschapen God houdende; als men Hem de noodzakelijkheid van Zijn genoegdoening onttrekt; en als men de waardij, en de eeuwigdurende, en alles overwinnende, en onveranderlijke kracht Zijner offerande loochent.

C. Men haat Hem in Zijn leden en kinderen, omdat men de uitbreiding van Zijn Koninkrijk stuit en hindert.
Uit dit alles blijkt duidelijk dat de mens van nature de Heere Jezus haat, elk in zijn rang, en naar zijn mate.

Nu , moesten wij zien wat de Wijsheid van dezulken getuigt, te weten, wat nadeel en ellende zij zichzelf toebrengen, en hoe zij moedwillig in de rampzaligheid neerstorten.
a. Zij doen hun ziel geweld aan.
b. En zij hebben de dood lief.
Gelijk de misdaad tweevoudig wordt voorgesteld, zo wordt ook de ellende tweevoudig aangeduid. Het eerste toont ons de eigenlijke rampzaligheid, die zij zichzelf toebrengen: het laatste geeft de vrijwillige, ja moedwillige verkiezing van het verderf te kennen.

(a) Hij doet zijn ziel geweld aan. Hier horen wij:
I . Van de ziel. Door de ziel wordt soms het leven verstaan; Maar hier schijnt niet van de tijdelijke dood alleen gesproken te worden. Ook geeft het soms de liefde en de allerinnigste genegenheden te kennen, ook de hartstochten, ook de consciëntie. Ons dunkt dat het juist is, door de ziel de gehele geest van de mensen en al haar krachten te verstaan. De ziel dan is het redelijke en verstandige van de mens, waardoor hij van de beesten wordt onderscheiden: Maar zó het redelijke, dat het soms deel heeft aan de leidingen en bewegingen van het lichaam door de vereniging met hetzelve. Dit edel deel van de mens leeft en werkt in een gedurig achtereenvolging van denken, van verstaan, willen en oordelen.
2. Die zondigt tegen de opperste Wijsheid Jezus Christus, doet zijn ziel geweld aan. Geweld is die schade en dat kwade dat iemand tegen wil en dank wordt aangedaan.
Zijn ziel geweld aandoen, is zijn geest, ja, zichzelf geheel esp al dat toebrengen, dat tot het uiterste verderf kan strekken; en zo is het zoveel als zich naar ziel en lichaam ter dood brengen. Dat dit nu geweld wordt genoemd, ligt hierin: De mens heeft een trek en begeerte tot de volmaaktheid en zaligheid naar ziel en lichaam, dat is, tot de genieting van het hoogste goed, dat bestaat in de kennis, en genieting Gods. Maar God is heilig, zodat Hij een zondaar, in plaats van zijn begeerten met vreugde te vervullen, mag straffen, en eeuwig ongelukkig maken; en dit vindt ten opzichte van de mens haar enige grondslag in de daad van zondigen.
Zodat de mens hier moet aangemerkt worden, als hebbende een natuurlijke, door God ingeschapen trek tot zaligheid; hier komt nu de aangeboren verdorvenheid, en drijft het verstand van God af, dat het God niet beschouwt als het hoogste Goed, en zo doodt de zonde het verstand, dat het niet werkzaam zij omtrent God, zoals Hij het waardig is, en het voor de mens zalig is. Verder drijft de inklevende verdorvenheid de wil en de begeerten tot het schijngoed, ja, tot de zonde; en zo doodt de zonde de ziel, en die begeerte die er tot zaligheid in de ziel is wordt teruggetrokken alleen tot dingen, die de rampzaligheid kunnen vermeerderen; zo beheerst de zonde de mens en brengt en voert hem ten verderve. Hieronder ligt hij geboeid en gekluisterd, en al zag hij redelijker wijze het goed, al begeerde en wilde hij het, hij zou zo lang onder die dwingelandij, en onder geweld moeten blijven liggen, totdat God hem door een almachtige hand komt verlossen.

Maar mocht iemand vragen: Doet de zondaar door de zonde zijn ziel geweld aan; waarom vermaakt hij zich dan, en is hij vrolijk in de zonde? Ik antwoord:
a. Door het zondigen wordt het verderf en de ellende toebereid; gelijk een geweldenaar eerst instrumenten bereidt, en dan eindelijk de mens overweldigt, en het kwade toebrengt, zo wordt door de zonde alles bereid, wat er nodig is om rampzalig te zijn; als dan de dood komt, dan overvalt de mens alles, en dan wordt hij door zijn zonden overweldigd, en tegen wil en dank in het eeuwig verderf ingestort.
b. Is zijn vreugde het eigenlijke moordmes.
c. Een zoet en smakelijk vergif is net zo dodelijk als een zwaard of een mes.

Zodat het geweld, dat de zonde de ziel toebrengt hierin bestaat:
1. In de toorn en gramschap Gods, die daardoor over de mens gebracht wordt; de toorn Gods wordt geopenbaard van den hemel over alle Goddeloosheid en ongerechtigheid der mensen, Rom. 1: 18, 2: 5.
2. In de heerschappij der zonde en des Satans.
3. In de angsten en wroegingen en tormenten door de beschuldigende consciëntie, wanneer die ontwaakt.
4. De verstoting en verwerping van de genieting Gods. 5. In de nederstorting in de eindeloze zee, en onpeilbare draaikolk van rampzaligheid.
Dit doet de mens zich aan door de zonde; want Gods toorn rust op de zonde. Want zo wanneer iemand verzoend is door het bloed van Gods Zoon, en zo de zonde weggenomen is in haar verdoemende kracht, dan wordt Gods toorn veranderd in liefde en gunst, en de mens van de zonde verlost en bereid tot en eindelijk ingevoerd in de zaligheid, die de ziel hier in een bevredigde consciëntie heeft kunnen verwachten.
Zodat degene, die zondigt tegen Jezus, die vermoordt en doodt zijn eigen ziel, dan zelfs, wanneer hij zich de grootste vreugde meent toe te brengen. Maar het tweede is:

B. Zij hebben de dood lief.
De dood hebben wij reeds beschreven. Hier wordt buiten twijfel alle dood verstaan; naar ziel de ontbering van Gods beeld, de heerschappij der zonde, het gevoel van Gods toorn en verbolgenheid en na de dood de rampzaligheid, en na de opstanding eeuwigdurende, en onverminderde smarten naar ziel en lichaam beide. Zodat hier door de dood de eeuwige rampzaligheid schijnt verstaan te worden, als blijkt uit vele plaatsen uit de Heilige Schrift.
De dood liefhebben is:
1. De rampzaligheid hoger schatten als de zaligheid, en die verkiezen voor zijn deèl.
2. De dood en de hel begeren.
3. Die zoeken en najagen, en door gedurig ophopen van zonden als verhaasten.
Die nu zo een afkeer van Jezus hebben, dat ze door Hem van hun zonden niet willen verlost worden die zich verharden tegen het Woord en de vermaningen, bestraffingen en bedreigingen, die zich verzetten tegen de kloppingen van Jezus door de overtuigingen en wroegingen van de consciëntie, en ook door de beminnelijke voorstellingen van het leven, die Hem zó haten gelijk we beschreven hebben, hebben zulken de dood niet lief?

Maar deze spreekwijze geeft nog wat meer te kennen.
Dan heeft iemand zijn schade lief, wanneer hij die van te voren tegemoet ziet, wanneer hij ervoor gewaarschuwd is, en hij die zou kunnen vermijden, als hij dan nog evenwel voortvaart te doen hetgeen hem de schade kan toe brengen. Zo is het ook

hier. Die Jezus haten zoals hier beschreven is, die is het verderf en de dood voorgesteld, zij zijn er tegen gewaarschuwd, daarvan afgemaand door woord of consciëntie, de weg ten leven is hen aangewezen, de zaligheid is hen aangeprezen; die dan Jezus nóg haat, de wereld nog liever heeft als Zijn dienst (want die met Hem niet is, die is tegen Hem), die heeft de dood lief.
En immers kan men door Hem het verderf en de dood ontvlieden. Bij die Jehovah Heere zijn uitkomsten tegen de dood.
Immers, Hij is een God van volkomen zaligheid.
a. De volkomen Verlosser door Zijn bloed.
b. De Heiligmaker door Zijn kracht.
c. de Vertrooster door Zijn Geest.
d. De Uitdeler van gaven, ja van alles, wat Hij verworven heeft, ja van God zelf.
e. De krachtige Bewaarder van Zijn volk, door geloof.
f. De Overwinnaar van de dood.
g. Alles in allen, eeuwig.

TOEPASSING.
Ziedaar het ongeluk en de ellende, die zij zichzelf op de hals halen, die de Heere Jezus Christus ongehoorzaam zijn. Hoe deerlijk is dan de staat van zulken, die nog buiten Christus omzwerven, en nog omdolen in de dingen van de wereld; die niet anders doen, noch kunnen doen, dan tegen Hem zondigen, en die de aarde en de hemel, de wereld vóór Jezus, en de slavernij van de begeerlijkheden vóór de zalige dienst van die grote, en geduchte Koning verkiezen, en die daardoor tonen, dat ze een afkeer en haat tegen Hem hebben. Hoe schrikkelijk is het onder de toorn van God te liggen.
En daarom is de staat van zulken des te rampzaliger (zolang zij niet bekeerd worden) omdat ze dit zichzelf toebrengen; en willens in volle vaart naar het verderf henen snellen, verkiezende de dood boven het leven, de vloek boven de zegen. En men moet niet denken, dat er alleen ten tijde van Salomo zondaars tegen de opperste Wijsheid, en haters van Christus waren.
O nee, nu zijn ze er insgelijks, en die er mi zijn, zijn nog des te onverantwoordelijker, dewijl Jezus nu zonder schaduwen wordt voorgesteld. Zijn de Joden niet ongestraft gebleven nadat zij de Rotssteen des heils versmaad hebben, hoe zullen zij ontvlieden, die op zo een grote dag van genade en zaligheid geen acht geven, en die Hem in het Evangelie veracht, en in hun wandel gehaat en verloochend hebben, ziet Hebr. 2: 2, 3. Hij zal met vlammend vuur wrake doen over degenen, die God niet kennen, en over degenen, die het Evangelie onzes Heeren Jezus Christus niet gehoorzaam zijn. Zij zullen tot straf lijden het eeuwig verderf, van het aangezicht des Heeren en van de heerlijkheid Zijner sterkte, 2 Thess. 1: 8, 9.
Wanneer elk opgemerkt heeft, hetgeen gezegd is, hij zal overtuigd zijn, dat daar menig, ja menigten van zulke zondaars en haters van Christus zijn. Let op de taal en op de wandel van de mens, ja, elk zie op zichzelf, en vrage zijn geweten, in Gods tegenwoordigheid en vrezende voor Zijn toorn! Is men niet met zijn gedachten overleggingen buiten Christus bezig? Zijn niet de dingen van de wereld het dagelijkse, ja, ik mag wel zeggen, het gedurig voorwerp? Want dit ziet men bij ondervinding. Brengt men zijn betrouwen en liefde van Christus niet tot de goederen van de wereld? Verpandt men zijn begeerten niet aan dezelve? Neemt men daar zijn toevlucht niet toe? Zoekt men daar zijn heil niet in? Waar gehoorzaamt men Hem? Waar eert, waar dient men Hem als Koning? Is niet ieders zin en wil zijn heer en wat is toch het einde en doelwit? Is het de eer van Jezus, en de uitbreiding van Zijn rijk? God? o nee! Niets minder dan eigen verderf, eerzucht, baatzucht, glorie en schatten. Waarin stelt men

zijn hoogheid en geluk? In de deugd en Godsvrucht, of in het aanzien van de wereld? Gewis het laatste! Foei, wat een verloochening van de eindeloze goedheid Gods! Is dat de heerlijke Heiland met zijn nederige toestemming ontmoeten? Zal men zo omtrent de Behouder en Verlosser der wereld tewerk gaan? Is dat met een walg van zichzelf, en met verbaasdheid over Zijn liefde Hem omhelzen, kussen, en aannemen? Wat schrikkelijke verloochening van Gods heerlijkheid, en deugden. Zal men zondigen tegen Hem, Die alle liefde, achting, eer en dienst waardig is? Zal men Hem haten, over Wiens liefde en ontfermingen men moet verbaasd staan? Men moest versmelten in verlegenheid, en wegzinken in heilige schaamte, als men Zijn liefde bedenkt. Zal men een afkeer van Hem hebben? En immers men heeft een weerzin in Hem.

Nee, ik heb Hem lief, zegt men. Maar Hij zei eens tegen Zijn discipelen: *Hebt gij Mij lief, zo houdt Mijn geboden*. Hebt gij Zijn geboden lief? Doet gij die? O nee, zo verre gij onbekeerd zijt, haat gij dezelve. Hebt gij Zijn volk lief? O nee. Wel, die haar aantast, raakt Zijn oogappel aan. En die hen haten, haat Hem, Joh. 15: 18, 23. Hoe onwillig en ongaarne hoort men van Hem, wanneer Hij zo een preciese wandel, en stipte verloochening eist, wanneer Hij die consciëntie uit de slaap opwekt, en een recht oordeel doet vellen? Hoe droevig is men? Hoe onmogelijk stelt men de zaak dan niet? Hoe haat men die moeilijkheid? Hoe mort men daartegen, hoe verlangt men dat het mag overgaan? Gewis, het is een teken dat men Hem haat; want zo men het zocht, men zou zich die moeilijke weg getroosten, en die blijmoedig inslaan. Hoe toornig wordt men tegen diegenen, die Jezus tot heiligmaking voorstellen, hoe vermijdt men dezulken.

Klopt de Heere Jezus aan het hart door aanhoudende overtuigingen en inwendige bewegingen des gemoeds, wat zoekt men die niet te verdoven en te verdrijven door werelds, vleselijk en zondig vermaak, willende liever het hart daarvoor openzetten, als voor de Heere Christus? Men wil zich aan Hem als Koning niet onderwerpen! Immers, dit blijkt daarin, dat men Hem niet tracht te behagen in de gehoorzaamheid Zijner bevelen, zich daarentegen in de dienst der wereld, en der wellusten tracht te vermaken. En schoon men zich Zijn gehoorzaamheid en dienst onttrekt, en de wereld en zijn eigen begeerlijkheden dient, durft men zich nochtans de verdiensten van Christus ter zaligheid toe te eigenen, en toe te passen en zo maakt men Christus tot een Dienstknecht der zonden, alsof Hij bij zulke onreinen kon wonen en verkeren. Wat is zulks anders als Hem onrein te schatten, en Zijn onbevlekte heiligheid te verloochenen? Ja, wat wordt de enige en algenoegzame Heiland niet gehaat en gesmaad, door zo velen, die hun eigen krachten en gerechtigheid op de troon stellen, zich steeds beroepende, en steunende op hun ziek vermogen, naar welke zij hun best menen te doen, daarop menende genade te zullen vinden, en behouden te zullen worden, bijzonder zij, die uitwendig onberispelijk, burgerlijk, deugdzaam, en Gods-dienstig zijn.

Allen, die op deze of gene wijze de Heere Jezus haten, en op die wijzen tegen Hem zondigen, wat doet gij anders, als uw ziel geweld aandoen? Ja, gij hebt de dood lief. Immers, gij die tegen alle getrouwe waarschuwingen, ja, tegen de levendige overtuigingen en bewegingen uws gemoecg tegen de Heere Jezus zondigt, en weigert u zelf in geloof en liefde te onderwerpen, gij doet uw ziel geweld aan, terwijl gij uw eigen consciëntie tracht als met een brandijzer dicht te schroeien en te verkrachten. Gij hebt de dood lief omdat gij liever de zonde wilt liefhebben, en dienen, die u de dood zullen aandoen. .Ia, gij hebt de dood lief, dewijl gij liever in de zonde ongevoelig wilt leven, waar de dood geestelijk in bestaat, dan in de liefde, en de dienst van Christus, waar het geestelijke leven in gelegen is, met Christus verborgen in God.

En of u al meent, dat het verre van u zij, dat gij de Heere Jezus zou haten, en zo tegen Hem zondigende, uw ziel geweld aandoet en de dood liefhebt, menende dat gij Hem liefhebt, als de Heiland uwer ziel, om het leven van Hem te verwachten, trachtende zelfs Hem naar uw verminkt vermogen te dienen, en zo behouden te worden; nochtans, dit is zeker, dat gij in de grond van de zaak uw ziel geweld aandoet, en de dood liefhebt, nademaal gij niet in waarheid van ganser harte uzelf aan de Heere onderwerpt in een ongeveinsd geloof door de liefde werkzaam. Maar integendeel, tegen Hem zondigt, immers Hem niet tracht van ganser harte te dienen, en welbehagelijk te zijn, in een tedere en nauwgezette wandel.

En daarom, och of u nog tot inkeer kon gebracht worden! Dat gij wijs werd, en op uw einde merkte! Doet toch uw ziel zulk een geweld niet aan. Zondigt niet langer tegen Hem, en ga niet door met Hem te haten. Nee. Maar laat u raden, om alle haat en afkeer af te leggen, om niet meer te zondigen tegen die beminnelijke Heiland, en tegen dat alle liefde-, eer- en dienstwaardige Voorwerp. Nee, onderwerpt u aan Hem in geloof en liefde. Laten uw gedachten op Hem gevestigd zijn, en uw genegenheden naar Hem uitgaan; zoekt Hem alleen, en neemt uw toevlucht tot Hem; verkiest Hem van harte tot uw Heiland, en onderwerpt u aan Hem als uw Koning, en verbindt u tot Zijn dienst. Trekt al uw gedachten, en genegenheden af van de wereld, en wellusten; dat die daaraan niet verslaafd blijven. Laat niets u afhouden of aftrekken van de Heere. Nee, breekt door alles heen, en laat de liefde van Christus uw ziele dringen, te sterk worden en geheel innemen. Immers is Hij het alleen en volkomen waardig. Hij is de enige Algenoegzame; alles is bij Hem te vinden, wat de ziel begeren en vergenoegen kan. Zijn juk is liefelijk, en Zijn last is licht; maar Zijn loon is groot. Of zou u de dood liefhebben, en wilt gij uw ziel geweld aandoen tot uw eeuwig verderf? Zal u het leven worden aangeboden, en zult gij de dood verkiezen?

Zult u worden gewaarschuwd, en zal uw eigen gemoed u overtuigen van de betamelijkheid, noodzakelijkheid en het heilzame van uw plicht omtrent de Heiland. en zult gij desniettegenstaande uw ziel van Hem onttrekken, en dus uw gemoed verkrachten? Laat immers zulk een schending tegen uw ziel bij u niet gevonden worden. Gij zou u eeuwig beklagen, als het te laat zou zijn.

En daarom, o nee, tracht u betamelijk omtrent Hem te gedragen, in nederige, gelovige en liefdes onderwerpingen aan Zijn dienst. Gij zult Hem bevinden een algenoegzaam, goedertieren en getrouw Heiland en Koning. Gij zult uw zielen behouden in het leven, en het leven uwer ziel in Zijn liefde, vinden gehoorzaamheid, dienst en gemeenschap hier in genade, en hierna, het eeuwige leven in volmaakte heerlijkheid. Amen.

16e Predicatie over Psalm 51 vers 8, eerste gedeelte.

"Ziet, Gij hebt lust tot waarheid in het binnenste."

Alhoewel de zonde alleen de oorzaak is, waarom de Heere Zijn aangezicht verbergt: echter is er niets dat met meer kracht de blijken van Gods gunst terugdrijft, dan dat de zonde, nadat ze begaan is, bedekt of tenminste niet beleden wordt. Wanneer een gelovige, na de eerste afwijking, in plaats van in diepe ootmoed tot de Heere, als tot zijn Verbondsgod weder te keren, zijn overtredingen niet kennen wil. Maar buiten sluit, en daarvan zwijgt als hij voor het aangezicht van Jehovah verschijnt: dan bedekt de Heere Zich in Zijn genade achter een duistere wolk van toorn, en wrake. In die duisternis staat die benauwde, omringd door de heftige aanvallen van de Satan, midden in een gloed van sterke verdorvenheden; rondom is duisternis en donkerheid: de levenskracht is uitgeput, het sap des geestes is verdroogd, en de ijdele raadslagen des harten vermeerderen de angsten. Hoort David hiervan in Ps. 32: 3, 4: *Toen ik zweeg, werden mijn beenderen verouderd, in mijn brullen de gansen dag*. Want Uw hand was dag en nacht zwaar op mij, mijn sap werd veranderd in zomerdroogte. Maar een geheel andere kracht oefent de belijdenis van de zonden. Sluit de zonde de toegang tot God, de hartgrondige schuldbekentenis ontsluit die, en verschaft de boetvaardige een ruime ingang in het binnenste heiligdom. Zo ras een afgedwaald kind van God zijn zonde belijdt, en zijn hart uitstort voor de Heere, zendt de Heere de stralen van Zijn welbehagen, in die belijdenis in het hart van Zijn bondgenoten; Hij verzekert hem, dat zijn boetvaardigheid recht is, en Gode aangenaam; ja Hij geeft hem vrijmoedigheid, om de vergeving van de zonde, en de zegen van de Heere af te wachten.
Dit toont ons David in zijn eigen voorbeeld. Hoe grotelijks had die man gezondigd? Hoe lang had hij gezwegen, en de bittere vruchten daarvan gesmaakt? Maar zodra hij zijn zonde had beleden, vergaf de Heere hem zijn ongerechtigheid. Ja, het welbehagen van God in zijn hartgrondige belijdenis maakt hem vrijmoedig, om genade, vergeving, troost en blijdschap bij de Heere te zoeken: *"Ziet!", zegt hij, "Gij hebt lust tot waarheid in het binnenste."*

In deze Psalm bidt David den Heere als zijn Verbondsgod, in het heilig gezicht van de Goddelijke barmhartigheid; om de vergeving van zijn zonden tot prijs van Gods heerlijke genade, vers 34. Deze bede dringt hij aan met de bekentenis, dat hij zijn overtredingen van nabij, en gedurig in hare gruwelijkheid en bittere vruchten kende, tot roem van de heiligheid Gods vers 5.
Tegelijk met een hartgrondige belijdenis, dat hij onmiddellijk tegen God, als tegen de enige Wetgever had gezondigd, en dat hij het bevel van Jehovah met betrekking tot het welwezen van de naaste, had overtreden. Deze belijdenis doet hij tot lof van Gods onkreukbare gerechtigheid, en onberispelijke rechtspleging, vers 6.
Hij ondersteunt zijn drangredenen met nog een andere: hij erkent de bron van zijn ongerechtigheden; hij gaat van de stromen tot de springbron. Hij wil zeggen: Niet alleen bestaat mijn ongerechtigheid in de bevlekking, door een schielijke verrassing tot zondigen, en door een onvoorziene val, o nee, de zonde welke ik begaan heb, zijn de vruchten van die bittere wortel, de ongerechtigheid en de zonde, in welke ik ontvangen en geboren ben, vers 7.
Zo oprecht gaat dit weergaloze pronkbeeld van de boetvaardigheid, tot beschaming van al de hoogmoedige koningen der aarde, te werk, dat hij om de onbegrijpelijke grootheid van zijn walgelijkheid voor God uit te drukken, van zijn bijzondere zonden,

die nochtans zo groot zijn, afgaat en opklimt tot de schuld, en tot de bevlekking. welke hij met zich in de wereld had gebracht. Hij erkent openlijk dat hij geheel onrein is, ja, melaats van de hoofdschedel aan tot de voetzool toe. Maar deze belijdenis geeft David een bijzonder grote vrijmoedigheid tot God, uit aanmerking, dat God behagen neemt in de oprechte schuldbekentenis, en dat Hijzelf hem had ingeleid in de beschouwing van het roemruchte werk des zondaars zaligheid in Christus, de Borg. Zou u niet genadig zijn, wil hij zeggen, daar Gij een oprechte belijdenis eist: die ik U ook opdraag, met een gelovige erkentenis van de wijsheid, welke Gij ontdekt in de Borg, de Messias. tot troost van boetvaardige zondaars. *Ziet Gij hebt lust tot waarheid* etc.

De tekstwoorden behelzen datgene, waarop David genade en vergeving der zonde bij God verwacht:

1. **de hartgrondige belijdenis van zijn misdaden, met het aantonen, dat de Heere dezelve vordert, en met behagen aanneemt.**

De koninklijke dichter, spreekt God aan, Jehovah Drie-enig. Hij spreekt Hem aan als zijn Verbondsgod, als zijn goedgunstige en onveranderlijke Eedverwant, als Die in de Borg het verbond met David had opgericht; Die David door de Geest van het geloof had bewerkt, om dat verbond door vrijwillige toestemming onherroepelijk te maken; Die David reeds de beginselen, en de eerstelingen van de goederen des verbonds had medegedeeld; ja, Die David door de Geest had bekwaam gemaakt, om in geloof en in heiligheid, als een getrouw bondgenoot van God te leven. Maar helaas! David had van zijn kant tegen dit verbond overtreden, dit wist hij, dit drukte hem. Maar bij het genadelicht des Geestes, waarvan hem nog een klein straaltje in die duisternis inschoot, zag David de onveranderlijkheid van het eeuwig verbond, als steunende op Gods eeuwig welbehagen, en op het onherroepelijke testament, hetwelk vast is in de dood van de Borg. Dat licht ontdekte David de ongeveinsde, en de nu nog levendige toestemming aan dat verbond. Dit doet David de Heere aanspreken, als zijn Verbondsgod, als de God zijns heils: *O, God! Gij hebt lust tot waarheid in het binnenste.*

Ten tweede: Hij zegt, dat God lust daartoe heeft.
A. Waarheid is hetgeen wezen heeft, en in gedachten, in woorden, en in daden uitgedrukt wordt. Waarheid staat tegenover leugen, in welke niets wezenlijks is. Zodat waarheid iets is, dat in wezen zo is, en uitgedrukt wordt gelijk het is. Dan denkt men in waarheid, wanneer de gedachten en het oordeel met de zaken overeenkomen. Dan spreekt men de waarheid, als de zaken volgens het rechtmatig begrip in de woorden wordt uitgedrukt. Dan betracht men de waarheid, wanneer de daden, het voornemen, het verbond en de beloften beantwoorden, voor zover het voornemen, en de verbintenis met de plicht overeenkomen.
Zodat de waarheid soms de zaak zelf betekent, zoals die in wezen is; soms het beeld van de zaak, in gedachten en in woorden; soms het oprechte voornemen des harten, soms de getrouwheid, èn in het uitvoeren van het oprechte voornemen, èn in het houden van het verbond.
Wanneer God wordt aangemerkt als volstrekt volmaakt, en Die alle volmaaktheid van Zichzelf tot onveranderlijke gelukzaligheid bezit, Die tegelijk ook onafhankelijk is, en van wie alles afhangt, ja, die algenoegzaam, goedgunstig en getrouw is, om aan allen, die Hem als hun hoogste Goed en Koning verheerlijken, een God van volkomen zaligheid te zijn, als de Heere als zó een wordt beschreven, dan wordt Hij de

Waarheid genoemd, Jer. 10: 10. In tegenstelling tot de afgoden, welke niet-goden, ja een enkele niet zijn; die daarom ook hun aanbidders niet het minste heil kunnen toebrengen, gelijk zij ook geen oppermacht hebben over het allerminste schepsel.
Zeer terecht kan het beeld van God ook de naam dragen van waarheid, omdat in hetzelve het juiste en sierlijke uitdruksel van Gods deugden is, goedheid, en de genadige en in alles onderworpen oppermacht over alles, wijsheid, heiligheid, rechtvaardigheid, barmhartigheid, genade, goedertierenheid, waarheid en trouw. Dit beeld van Jehovah wordt versierd met het genadige erfrecht over de wereld.
Maar dewijl Gods bondelingen zichzelf vrijwillig en met blijdschap aan de Heere verplichten in het verbond, zo kan de gulle oprechtheid en het ongeveinsde en onveranderlijke voornemen van een kind van God, om de Heere voor eeuwig getrouw te blijven, en aan zijn verbond vast te houden, om de oprechtheid en de vrijmoedigheid tot het einde toe niet te laten varen, ook de naam dragen van Waarheid.
Deze oprechtheid ontdekt zich in het ongeveinsd geloof, vruchtbaar in een heilige en bestendige liefde tot God in
Christus, en tot betoning van Zijn heerlijkheid, in de uitvoering van Zijn raad. Die God in zulk een gestalte aanbidt, die bidt God aan in waarheid, Ps. 145: 18. Die de Heere alzo vreest en dient, die doet zulks in waarheid, Jozua 24: 18. Zo getuigt Salomo, dat David in waarheid voor de Heere gewandeld had, 1 Kon. 3: 6. Deze oprechtheid en de onwankelbare trouw, welke uit dezelve voortspruit, is wel onveranderlijk; maar het kan gebeuren, dat een bondgenoot door onbedachtzaamheid door de inwonende zonde wordt overvallen, en weggevoerd. Maar dit levendig beginsel welt weder op. Deze waarheid breekt weder door, in een hartgrondige belijdenis van de zonde, in een droefheid die naar God is, in de vernieuwing van het verbond. Opnieuw hervat Gods gunstgenoot het heilig voornemen. Hij zweert den Heere trouw, en neemt toevlucht tot Hem in de Borg, de Messias. Vandaar verwacht hij genade en kracht, om in waarheid te wandelen.
Wanneer wij het zeggen van David wat nader hadden overwogen, dacht het ons het gevoegelijkste dat wij door deze waarheid verstonden, de oprechte schuldbekentenis, voor- vloeiende uit het beeld van God, vergezeld met droefheid die naar God is, en met geloof in de Borg, ja ook met een heilig voornemen, om in het toekomende de Heere in afhankelijkheid van Zijn genade en kracht getrouw te blijven.
Maar kan zulk een waarheid alleen berusten in uitwendige gebaren, in bewegelijke woorden, of in de beroering van de hartstochten, of in enige voorbijgaande gedachten omtrent de zonde? O nee.

Deze waarheid *rust in het binnenste.*
Deze belijdenis is geworteld in het allerinnigste van het hart. Het grondwoord betekent de nieren, als die zo diep verborgen liggen, en als onnaspeurlijk zijn. De redelijke geest des mensen wordt terecht bij nieren vergeleken, als die door de zinnen niet, en door het verstand nauwelijks kunnen begrepen, en bijna alleen in hun uitwerkingen gekend worden. Maar gelijk omtrent de nieren de aller-tederste en allergevoeligste bewegingen zijn, zo kunnen èn de allerinnigste bewustheid, èn de allertederste genegenheden, door de nieren betekend worden. Gelijk de mens ten opzichte van de geest van Gods geslacht is, alzo is het redelijke alleen bekwaam, om het beeld van de volstrekte en onafhankelijke waarheid te ontvangen en uit te drukken in woorden en daden.
In de herschepping geeft God de redelijke geest een niet meer verdwijnende bewustheid. dat God alleen het enige Goed is, in welker genieting de mens kan

gelukkig zijn. Deze bewustheid wordt omvangen door een niet te verklaren liefde tot God en tot Zijn heerlijkheid. Uit deze grond rijst het beeld van God op, onder de bestraling en liefelijke bewerking van de Heilige Geest. Dit beeld van God is zo onafscheidelijk ingedrukt in de redelijke geest, dat die zou moeten ophouden te zijn en te werken, indien dit beeld zou vernietigd worden; ja. dit beeld rust in de werking des Geestes. volgens het welbehagen des Vaders in de Zoon, als de Borg der uitverkorenen. Zo diep dringt deze waarheid door, dat zij buiten het bereik van de Satan, van de wereld en van de inwonende zonde is. Dit beeld van God rust in het aller-redelijkste van de geest. maar het laat ook zijn stralen in de hartstochten uit, ja het vertoont zich in woorden en in daden, welke de opperste waarheid waardig zijn. Deze waarheid in het binnenste staat tegenover de nagemaakte wijsheid en deugd, welke 6f volstrekte geveinsdheid is, 6f alleen in woorden en daden bestaat welke uit eigen kracht, volgens eigen goeddunken, worden voortgebracht.
In dit beeld van God, is een onveranderlijke rechtheid, een onwrikbaar oordeel naar waarheid, een onwankelbare oprechtheid, om alleen bij God in Christus het heil te zoeken, en in alles de heerlijkheid van de Drieënige Jehovah te bedoelen. Nooit kan een heilige God in Christus door de Geest als een algenoegzame, en getrouwe Verbondsgod beschouwen, of hij oordeelt dat in Jehovah zijn heil en zijn eer is! Hij stemt toe aan het verbond, hij roemt de goederen, en omhelst de voorwaarden, hij zweert de Heere onverbrekelijke trouw.
En hoewel hij zondigt, hij zweert God geenszins af, hij vloekt Hem niet en keert terug tot de wereld! Nee, nee, uit de grond van het hart, uit het beeld van God, vloeit de oprechte belijdenis voort; de oprechtheid vloeit do6r alles heen, de liefde tot God barst los; daar wellen de verliefde betuigingen van schuld en strafwaardigheid op. Deze waarheid staat tegenover huichelachtige droefheid, tegen de geveinsde belijdenis, tegen de beroering van de hartstochten, ook tegen de belijdenis van de zonde, alleen uit wroeging van het geweten, en uit schrik voor de straf, zonder het oog te slaan op de heerlijkheid Gods in het aangezicht van de Borg.

Deze schuldbekentenis draagt de naam van waarheid in het binnenste.
1. Omdat ze voortvloeit uit de aller-innigste bewustheid, dat de zonde God verloochent, en Zijn beeld verwoest, en uit de aller-diepste en volstrekt vrijwillige liefde tot Jehovah, in de Zoon, en tot de aanbiddelijk betoning van Zijn deugden.

2. Omdat de oorzaken van de droefheid niet van buiten inkomen. Maar van binnen doorbreken. Zij zijn niet het verlies van achting en van liefde, en van voordeel in de wereld, ook niet het verlies van de eeuwige gelukzaligheid en van het gevoel van Gods gunst op zichzelf aangemerkt, niet de wroegingen van het geweten, en het gevoelen van Gods naderende toorn. Maar alleen het gezicht van Jehovah, als Heer, als Wetgever, en als Richter, als de Oorsprong van alle weldaden, als de God van zaligheid in Christus de Borg; het gezicht van des Heeren genade en barmhartigheid in de Messias, het gezicht van de liefde des Zoons in Zijn onherroepelijke Borgtocht, en van Zijn bittere kruisdood, het gezicht van de liefde des Geestes, de beschouwing van de volheid en de onveranderlijkheid van het verbond des vredes, als rustende op het eeuwig testament der genade, de bespiegeling van de reeds genoten weldaden en zegeningen, niet alleen naar het lichaam. Maar naar de geest en, ten opzichte van David, het gezicht, dat God hem de Messias tot een Zoon, en zijn eeuwig koninkrijk tot een erfrechtelijke bezitting verbondsgewijs had beloofd, het gezicht dat Jehovah bereidwillig was, om uit de Borgtocht van de Zoon, de Heilige Geest te geven tot wijsheid en sterkte tegen de verzoekingen, indien de mens maar gewaakt en zijn toe-

vlucht tot God in Christus genomen had, en nog meer weldaden tot vergenoeging in de Heere, zo de mens het ogenblikkelijk genot van de zonde verloochend, en blijdschap bij de Heere gezocht had; het gezicht van zovele betuigingen, voornemens en eden, die de ziel gedaan heeft, dat zij de Heere verkoren had tot haar deel, dat zij de wereld had verloochend, dat de Heere alleen in Christus het voorwerp van haar hoogachting, liefde, vreugde en toejuiching, en het begeerlijke van de wereld als niets in haar ogen was.
Aan de andere kant wordt deze droefheid veroorzaakt door het gezicht van de grootte en gruwelijkheid van de zonde, als die de Heere smaadheid aandoet, Zijn beeld verontreinigt, en, zo die uitbreekt naar buiten, en openbaar wordt, gelijk hier in David, de heiligen bedroeft, de Goddeloze doet lasteren, en een steen werpt, over dewelke de Goddelozen vallen en de heiligen in hun oordeel en in de betrachting van liefde struikelen, en oordelen brengt over de onschuldigen in deze dele; ja, als die veroorzaakt, dat de Heere die dienst en gehoorzaamheid niet wordt opgedragen, welke Hij billijk mocht verwachten. Wanneer Gods gunstgenoten wederzijds, ja van rondom, met dit levendig gezicht omgeven zijn, dan smelt, dan breekt de ziel, dan wordt het hart verbrijzeld, het zinkt weg in de aller- diepste verlegenheid, het wordt doorknaagd van smart. Dit gezicht doet een afgedwaald kind van God wegsmelten in berouw, en uitbreken in bange zuchtingen en boetvaardige tranen.

3. Maar al is het, dat de belijdenis ook openlijk met de mond wordt gedaan, en de droefheid naar buiten getoond wordt, echter is de waarheid van binnen het krachtigste werkzaam in vernedering, in schaamte, in veroordeling van het kwade, in betuiging tegen zichzelf, in het walgen en gruwelen van de deerlijke wangestalte van de ziel, in de weerwraak tegen zichzelf en tegen de zonde, in het heiligen van God en Zijn gerichten en in Zijn oordelen, en in het verlangen naar nieuwe ijver en voortgang in de deugd.

4. Gods boetvaardige verbondeling keert zich niet naar buiten tot de wereld om daar heul en troost te zoeken, en alzo zijn strafschuld te vergeten. O nee, gelijk hem de zonde inwendig is aangetoond, en de belijdenis uit het binnenste is voortgekomen, zo keert hij zich ook tot God in de Borg; in Zijn bloed zoekt hij genade en vergeving, in Gods gemeenschap stelt hij al zijn heil en troost; hoe hard hem de Heere ook voorkomt, hoe Hij hem ook tuchtigt, hoe fel ook Zijn wrake is tegen de zonde, hij vlucht niet weg, hij draagt des Heeren gramschap, hij rechtvaardigt de Goddelijke gestrengheid. Maar nochtans, hij dringt ook door al de tegenheden tot de borgtocht van de Zoon, ja, tot Gods vrij welbehagen in het verkiezen, openbaren en schenken van de Zoon tot Borg. Hij loopt tot het bestendig verbond, ja, tot het eeuwig testament, als de grondslag van het verbond; hij dringt door tot de inhoud van Gods beloften, en tot de liefde, waarheid en trouw in Christus Jezus, welke in de beloften opgewonden liggen, ja, hij kleeft de Heere veel vaster achteraan, en is veel meer afgescheiden van de dingen dezer wereld; al de gedachten en genegenheden moeten nu alleen aan Jehovah in de Borg vastgehecht zijn, om niet onbedachtzaam te worden, en opnieuw af te wijken.

5. Maar wanneer een kind van God, zo ootmoedig wederkeert tot de Heere zijn God, ook dan is zijn oogwit niet naar buiten, niet naar achting of voordeel bij de mensen, niet naar de hemel buiten de eer van God, niet naar het vergeten van de zonde, noch ook naar de vleselijke rust van het gemoed; niet naar het stilzwijgen van het geweten, noch ook naar het liefelijk gestreel van het bedorven oordeel. Hij heeft geen inzicht in

zijn eigen belang los van de heerlijkheid Gods, geenszins! Zijn oog is gevestigd op de Heere, en op de roem van Zijn deugden. Jehovah is de Oorsprong van zijn ongeveinsde belijdenis. Hij Zelf is ook het uiteinde van zijn wederkering, om genade en vergeving. In het toevlucht nemen tot de Borg, bedoelt hij de herstelling van Gods geschonden deugden, van Zijn beledigde hoogheid, en de gekwetste majesteit. In het smeken om de genade van de Geest doelt hij op herstelling van het beeld van God, opdat de Heere heerlijk en wonderbaar worde in een nieuw sieraad van heiligheid, opdat de mensen God de eer geven in de wederoprichting van Zijn gevallen bondgenoten, en alzo de smaad wordt weggenomen, die door de zonde op de Naam van God, en op des Heeren volk geworpen was. In het sterk verlangen naar het gevoel van des Heeren gunst, naar troost en naar blijdschap staart hij op de eer van God, in de heldhaftige, en blijmoedige voortgang in de deugd, opdat de wereld tot inwinning en de boetvaardigen tot moedgeving genoegzame blijken mogen hebben, van des Heeren onveranderlijke genade in Christus Jezus, van de onwrikbaarheid van Zijn verbond, zelfs om diep gevallenen wederom op te beuren en te herstellen in heiligheid, ja, te overstelpen met blijdschap en hun mond met Zijn lof te vervullen.

Ziedaar de waarheid in het binnenste! Zulk een belijdenis is recht van hart! Zulk één bedekt en bewimpelt de zonde niet. Maar maakt ze groot, en dubbel onverantwoordelijk. Hier kan geen bedrog, geen valse beginselen, geen slinkse oogmerken plaats hebben; zulk een berouw vertoont ons een geest in welke geen bedrog is, Ps. 32: 2. Het is de droefheid, die naar God is, die wel inwendig hare bron heeft. Maar die zich ook naar buiten vertoont in een onberouwelijke bekering tot zaligheid 2 Cor 3: 9-11.

B. Zou het mogelijk zijn, dat God deze waarheid met ongenoegen zou aanzien? O nee, *Hij heeft lust tot waarheid*. Hij beschouwt die mei welbehagen; en hij, die dit offer de Heere opdraagt, die trekt een welgevallen van de Allerhoogste.
Deze spreekwijze, eigenlijk; gij hebt lust gehád tot waarheid in het binnenste, is van een volle betekenis. Zij geeft te kennen
1. Dat God de waarheid in het binnenste wil. Hij eist die, niet maar als een plicht. Maar als iets Hem waardig, betamelijk, en als een voorwerp van Zijn welgevallen. Zoals de mens iets wil en eist als zeer begeerlijk, en het voorwerp van zijn verlustiging, alzo wil God de waarheid in het binnenste, als een voorwerp van Zijn vermaking.
2. Daar God deze waarheid in het binnenste aanschouwt, daar keurt Hij die voor goed; acht die als Hem waardig: Hij schept behagen in dezelve, en vanwege die Waarheid, in hem, die dezelve bezit, en aan de Heere opdraagt.
3. Ja, de Heere betuigt in Zijn Woord, dat Hem die waarheid behaagt. Hij geeft haar de eer, dat zij het voorwerp van Zijn vermaak en welgevallen is. Dit betuigt de Heere ook inwendig in het hart van Zijn volk, door het betonen van Zijn welgevallen, in de zuivere liefde van Zijn kinderen tot roem van Zijn Naam.
4. De Heere kroont en achtervolgt deze dierbare schoonheid aan Zijn volk, wegens het sieraad van de waarheid met al de nodige en wenselijke blijken van Zijn gunst.

a. De ervaring van des Heeren welgevallen doet de ziel smelten in wederliefde tot God, in berouw, in droefheid die naar God is, in diepe ootmoed, en in tedere vreze.
b. Hij schenkt hen de Geest der genade en der gebeden, om in geloof, vertrouwen en verwachting de Heere te smeken om genade, vergeving, troost en herstelling.
c. De Heere deelt ook de Heilige Geest mede tot verlichting der kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus, om de volheid van Gods

algenoegzaamheid in Christus Jezus te beschouwen, om te zien de onwrikbaarheid van het verbond der genade, en tegelijk ook de volheid, en de wijduitgestrektheid van hetzelve.
d. Ook geeft God de blijken van vergeving, in troost, blijdschap en vergenoeging in Jehovah; en in Zijn raad; in den één en op deze tijd minder, en in een ander of op een andere tijd, meerder. In sommigen stort hij zulk een volle mate van vreugde uit, dat zij losbarsten in de lof van God.
e. Maar het uitnemendste, met welke de Heere deze waarheid kroont, is de Geest tot heiligheid en tot deugd, tot meerder ernst en getrouwheid, tot verdere voortgang, ja, tot onverzettelijke standvastigheid in de weg ten leven, en in de goede strijd, tot welke God Zijn volk verwaardigt. Maar is deze waarheid in het binnenste van zulk een dierbaarheid, dat 9od Zijn welbehagen daarin schept? O ja!

1. Het is hetgeen de Heere eist, als Hem waardig, en als het voorwerp van Zijn welbehagen; daar Hij Zijn begeerte vindt, daar bemint Hij die.
2. Het is het werk van Zijn almacht; een vrije genadegift, een vrucht des Zoons gerechtigheid, het heerlijk maaksel van de Heilige Geest.
3. Het is een aangename eigenschap van het heerlijk beeld van God. In deze waarheid is een schijnsel van de Zoon Gods, de Broeder der uitverkorenen. Die was bedroefd over de zonde, Die leed voor dezelve, uit liefde tot de heerlijkheid van het huis Zijns vaders. De recht-boetvaardige belijdt zijn zonde, hij neemt toevlucht tot de Zoon als de Borg, hij onderwerpt zich aan Gods oordelen in dit leven, uit zuivere liefde tot God, en tot Zijn heerlijkheid.
4. In deze belijdenis en wederkering wordt Jehovah verheerlijkt in al Zijn deugden, in Zijn hoogheid, in Zijn algenoegzaamheid in Christus Jezus, en in Zijn verbond, beloften en eden. En gelijk God wordt verheerlijkt, zo wordt de zonde aangemerkt en beleden in al haar gruwelijkheid, en Godonterende, en Gods beeld verwoestende kracht.
5. In deze belijdenis is de verloochening van alle eigen wijsheid, voorzichtigheid, gerechtigheid, deugd, sterkte, getrouwheid en vleselijke voornemens. Alles begint, alles gaat voort, alles eindigt, in en door en tot Gods vrije genade, in Christus Jezus, door de Geest. Dan zegt de Bondgenoot des Heeren: Niet mij maar Uw naam geeft eer, Ps. 115: 1.
6. Deze waarheid is vergezelschapt met een sieraad van Gode aangename deugden. Daar is heilige wijsheid, geestelijke voorzichtigheid, een levendig geloof, betrouwen op de Heere, ontzag, nederigheid, diepe ootmoed, en zelfkennis, brandende liefde tot Jehovah, blakende haat en weerwraak tegen de zonde, liefde tot anderen in een sterke glans, hoogachting voor de mannen in Jezus Christus, ontfermingen omtrent de gevallenen, medelijden met de zwakken en de struikelenden, vreze, waakzaamheid, en een nieuw opzicht op zichzelf, en op al zijn doen en laten.
Met èèn woord, deze waarheid in het binnenste wordt omringd en gevolgd door een gehele menigte van wezenlijke deugden.

TOEPASSING.
Ziedaar beminde toehoorders, het overdierbare welgevallen van de Heere in de ongeveinsde belijdenis van de zonden.
(a) Wie staat niet verwonderd? Wie wordt in verliefde verbaasdheid niet weggerukt? Wie zinkt niet weg in schaamte over des Heeren onbegrijpelijke liefde, over Zijn onkreukbare trouw, dat God genade bewijst in Christus Jezus aan de vloekwaardigen?

Dat de Heere hem uit de volheid van de Zoon de Heilige Geest schenkt tot heiligmaking, is het niet wat groots? Maar dat God Zijn afgeweken zoon, die tegen zo een Vader, tegen zulk een Broeder, tegen zo'n Leidsman en Bewoner van Zijn lichaam (de Geest) tegen zovele weldaden, tegen zoveel licht en genade des Heilige Geestes, tegen zovele genadegoederen, tegen zulk een verbond, tegen zulke beloften, tegen zovele betuigingen en eden van vrijwillige gehoorzaamheid en trouw, gezondigd heeft, wederom toegang geeft tot Zijn gemeenschap, op Zijn hartgrondige schuldbekentenis, gaat dat niet alle verstand eindeloos te boven? Ja, dat God niet maar alleen Zijn zoon in Zijn tegenwoordigheid draagt, en in Zijn gemeenschap plaats gunt, gelijk een Vader zijn afgeweken kind wel wederom in gunst aanneemt, en echter de vorige liefdeblijken in die grote mate niet vertoont, tot gedurige erkentenis van de grootheid van de misdaad; maar dat God Zijn kind met welgevallen aanziet, en een wonderlijk behagen neemt in zijn edelmoedige belijdenis; ja dat Hij dien zoon wegens zijn eerlijke schuldbekentenis, bekroont met vergeving, met de ervaring van Zijn liefde, met troost, met blijdschap en met de lof van Zijn deugden: wie kan dit bevatten? Ja wie wil dit doorgronden? Wie keert niet liever in stille aanbidding tot de Bron van dit alles? Het is des Vaders welbehagen de Zoon te schenken, en in Hem alles, naar alles en voor eeuwig. Hij heeft lust om Zijn liefde ook in onkreukbare trouw te verheerlijken. Hij wil Zichzelf door de betoning van al Zijn deugden groot maken en Zijn gunstgenoten tot diepe verbaasdheid en stille blijdschap beschamen.
De Heer bedoelt niets als alleen Zijn eer. Hij wil heerlijk en wonderbaar worden in al Zijn heiligen en in degenen die geloven. Hij wil Zijn lievelingen in het vergeven van de zonde en in de oefening van genade, bij ondervinding onderwijzen, dat Zijn gedachten niet hunlieder gedachten zijn, en hun wegen niet Zijn wegen zijn; maar gelijk de hemelen hoger zijn als de aarde, alzo Zijn wegen hoger zijn dan hun wegen, Jes. 55:7, 8, 9, Hosea 11: 8, 9.

(b) Maar beoogt de Heere niets dan alleen Zichzelf en heeft Hij toch behagen aan de belijdenis der zonden, als een grond van vergeving? Gewis, in de belijdenis moet niets bedoeld worden, dan alleen de eer van Jehovah Drie-enig. Alles wat uit de wereld voortkwam en in het schepsel eindigde, waarlijk het zou de stralen van Gods gunst terughouden, en een wolk van nare ontsteltenis over de ziel brengen. Zal de belijdenis en de droefheid de Heere behagen, en een welgevallen van Hem trekken, dan moet zij inwendig uit de grond des harten voortkomen, uit het beeld van God, uit de bespiegeling van Zijn deugden in Christus Jezus en uit het gezicht van de zonde in haar weergaloze gruwelijkheid. De droefheid en de wederkering tot God moet ook alleen in Jehovah God haar einddoel hebben. Indien de belijdenis niet alzo geschiedt, niemand, wie hij zij, heeft te verwachten dat God hem in gunste zal aanzien.

II. Helaas, hoe velen zullen zich bedrogen vinden, die wanen dat het reeds wel met hen staat?
a. Hoe velen, die nog geen waarheid uitwendig vertonen? Die wel zweren in hun belijdenis, en in het gebruik van de bondszegels, dat zij God als Vader zullen vrezen, en de Zoon als de Oorzaak van zaligheid, en als Koning verheerlijken; daar zij toch lopen tot de uitgieting van alle boosheid. Deze hun woorden en daden drukken niet anders, dan het beeld van de wereld, ja, van de Satan, tenminste van de ijdelheid uit.
b. Hoe velen zijn er, welke nog in hun woorden, en in enige van hun daden de waarheid schijnen uit te drukken; die van God ook weten te spreken; die enige plichten en deugden betrachten nevens de heiligen Gods. Maar als men het van nabij ziet, de woorden drukken niet alleen het beeld van God niet uit. Maar, in tegendeel,

verkeerde gedachten van God, van de Borgtocht van Christus, en van deszelfs einde, van het werk der wedergeboorte, van het Geestelijk leven, van de gemeenzame onderhandelingen van de ziel met God, en wat diergelijke zaken meer zijn, dat het blijkt, zo dat de waarheid in het binnenste niet gekend, laat staan, dat zij daar gevonden wordt. Wat zijn dan al de plichten, al de deugden, dan een dood schilderij van de waarheid, en op het beste een kunstig maaksel van het buitenste van het beeld van God?

c. Het is waar, daar kunnen ook mensen zijn, die van God, en van de zaken die Zijn Koninkrijk aangaan, ja die het Geestelijk leven betreffen, rechtmatig kunnen spreken, nochtans ten opzichte van zichzelf zijn hun gedachten en woorden ijdelheid. Want zij zijn niet het beeld van God; en het werk des Heilige Geestes. Die waarheid rust niet in de innigheden des geestes. Maar alleen in de woorden, en in enige daden, volgens een nette uitbeelding van de waarheid in het geheugen; anderszins zou die waarheid in het binnenste hem vrijmaken van vooroordelen tegen het verborgen Geestelijk leven, en tegen de tederste van Gods kinderen; ook zou die waarheid den gehelen geest innemen, niet alleen het verstand, dat alleen door de weetlust beheerst wordt. Maar al de krachten en werkingen des Geestes, in hoogachting, liefde en vergenoeging in God en Zijn dienst; het ware onmogelijk, dat de mens wat van God en de wereld zou samen voegen; gelijk zulken doen, die de waarheid niet in het binnenste van de geest. Maar alleen in de verbeelding bezitten.

d. Maar wat de oprechte belijdenis der zonde betreft: Helaas! wat is daar ook niet dat de toets niet kan doorstaan?

1. Hoe vele belijden hun zonden geheel niet, ja, ze wanen en bepleiten, dat zij niet zondigen. Elk zegt: hij is een arm zondaar; maar komt het tot de bijzondere daden, dan kan alles goed gemaakt worden.

2. Hoe velen bedekken hun zonden? Zij bedekken die met de gedaante van deugd, of van wellevendheid en edelmoedigheid. Daar komt het vandaan, dat de mens in al zijn zonden des Heeren heiligheid niet beseft, en Zijn toorn niet vreest.

3. Hoe velen, die hun zonden enigszins zien. Maar die uit inzicht van eer en aanzien dezelve niet willen belijden; maar ontveinzen of verkleinen, wanneer hen iemand tracht te overtuigen.

4. Hoe velen, die wel eens de zonden zien. Maar die niet met de zonden voor God willen komen. Maar naar buiten uitlopen, tot de wereld, om die moeilijke gedachten tegen te gaan, en de zonde weer te vergeten. O, gruwelijke verloochening van God en Zijne deugden. Wat indruk hebben zulken van God, als van hun Heere? Wat besef hebben zij van Zijn hoogheid, majesteit, oppermacht, heiligheid, sterkte, alwetenheid, en alomtegenwoordigheid?

5. Sommigen, die ingetogen van wandel geweest zijn, en ten val zijn gekomen, zullen hun zonden wel belijden en met droefheid bewogen worden. Maar wie weet niet uit wat oorzaak? Omdat zij al hun achting, liefde en voordeel hebben verloren, en schande, verachting en schade beërfd hebben; omdat zij door ieder voor geveinsde, of voor Goddeloze worden aangezien, en als zulken worden behandeld.

6. Anderen, welke de angsten van binnen reeds hebben doen afzien van de wereld en van de mensen, zien op het verlies van de hemel, en op de verdiende straf, en niet op de Heere, dat zij Hem hebben verloochend, en Zijn Naam smaadheid aangedaan hebben. Daarom, wanneer zij de zonden belijden, het is door nooddwang, en niet vrijwillig. Zij merken God aan als hard, als streng en als een verterend vuur. Zij vallen in wanhoop; zij wenden zich af van de Heere; zij verheerlijken Hem niet in Zijne rechtvaardigheid en strengheid, veel minder in Zijne algenoegzaamheid, liefde en trouw in Christus Jezus; want dan zouden zij tot

Hem komen, in boetvaardigheid en geloof; met gulle betuigingen tegen zichzelf zouden zij zich nederwerpen voor de troon der genade, en de Heere de eer geven.
7. Anderen belijden hun zonden voor God, en zij bidden om genade in Christus Jezus. Maar het is alleen over deze of gene in het oog lopende zonde, onder welke zij moeten bukken. Maar zij komen niet tot de springbron van de boosheid. Het is alsof het dan wel is, wanneer dïe zonden maar vergeven zijn: de erfbevlekking en strafschuld schijnt hen niet te raken, daar die hen moest drukken, en tot het bloed, en tot de Geest van Christus drijven, om door Zijn bloed vrijgesproken te worden van de strafschuld, en door Zijn Geest geheiligd te worden.
8. Anderen, die nu vergeving van alle zonden begeren, en geheiligd willen worden: het is toch maar om alzo van de hel verlost te worden, en in de hemel te komen. Het is niet om tot heerlijkheid van God te zijn, en in het zoeken van vergeving, van heiligheid en zaligheid, de Heere te verheerlijken in Zijn vrij welbehagen in de Zoon van Zijn liefde, in Zijn algenoegzaamheid, wijsheid, heiligheid, liefde, barmhartigheid, genade en trouw. Het is niet om in heiligheid, de heiligen stof tot blijdschap in de Heere te verschaffen, en de wereld stof te geven om God te verheerlijken, en aanleiding om tot Zijn dienst over te gaan.

Oordeelt nu eens, toehoorders, want tot redelijke schepselen spreek ik: zijn er niet velen in welker schijn van waarheid en geveinsde belijdenis de Heere geen lust zal hebben? Hij zal van dezelve gruwelen. Hij zal Zijn aangezicht verbergen, en Zijn toorn zal het erfdeel van de zodanigen zijn. Dit is het, dat wel eens gezien wordt in wanhopende mensen, hoe zij van angst brullen en om genade schreeuwen! God hoort niet, Hij bedekt Zijn gunst achter een wolk van gramschap. Waarom? Het is geen waarheid in het binnenste, die uit liefde tot Gods deugden voortvloeit, en in de verheerlijking van Zijn Naam eindigt.
Hierom weest gewaarschuwd! Doet nu nog oprechte belijdenis van de zonde eer het te laat is! Zoekt den Heere, terwijl dat Hij te vinden is. Nu betuigt Hij nog, dat Hij lust heeft in des zondaars bekering, ja dat Hij lust heeft in een waarachtig berouw over de zonde.

III. Maar gij, kinderen Gods! Hoe kan ik eindigen zonder een woord tot u te spreken!
a. Zulk een Verbondsgod hebt gij! Zo vol liefde, ja de Liefde Zelf! Zo volmaakt in trouw, ja, de Waarheid Zelf! Hebt gij gezondigd, gij hebt een gunstige Vader, gij hebt een Voorspraak bij de Vader, Jezus Christus de Rechtvaardige. Gij hebt een Voorspraak binnen in u, de Heilige Geest, Die met onuitgesproken, ja met onuitsprekelijke zuchtingen in u bidt tot de Vader, in het zoenbloed, en in de eis van de barmhartige, en medelijdende Hogepriester. Zulk een verbond heeft de Heere met u opgericht, dat Hij al uw zonden zal vergeven, ook die gij begaat na uw bekering, ja, dat Hij Zijn vreze in uw hart zal geven, om van achter Hem niet af te wijken. Verheugt te, zegent u! Maakt gejuich met vrolijk geschal, dat gij zulk een God hebt, Die in Zijn liefde en trouw onveranderlijk is; Die daarom ook lust heeft in de ongeveinsde schuldbekentenis van Zijn kinderen, en in hun hartgrondig berouw over hun zonden.
b. Maar gedenkt, dat de Heere een oprechte, en van alle zijden zuivere belijdenis vordert. Helaas, het is ook tot betuiging tegen u, dat gij soms niet aanstonds uw hart geheel openlegt voor de Heere. Het schijnt soms, alsof gij mede uw afwijkingen wilde bedekken of verminderen, of goedpleiten. Tenminste, gij durft die niet voor de dag, en in het licht van Gods aangezicht te brengen, gij zwijgt. Daar komt het ook enigszins vandaan, dat gij zo dor, zo dodig, zo versteend, en in zo vele nare duisternissen en

harde verzoekingen van den Satan, of van de begeerlijkheden moet omwandelen, en dat vele dagen lang. O christenen, God is een ijverig God, en jaloers over Zijn Naam, ook tegen Zijn kinderen. Hij is hen een vergevend God. Maar ook wraak doende over hun daden, inzonderheid over het zwijgen, als zij gezondigd hebben. Is er iets dat tegen hun staat en plicht en voorrecht en verwachting aangaat, het is het niet-hartgrondig belijden van de zonden. Immers, zij zijn Gods zonen en dochteren, Zijne bondelingen, zullen zij dan niet tot Hem gaan om vergeving, tegen Welken zij gezondigd hebben, en met wie zij in zulk een nauwe betrekking staan? Immers, God eist belijdenis, berouw en wederkering! Het is het geluk van Gods volk, dat zij langs een Gode-betamelijke weg, zelfs als zij gezondigd hebben, tot God mogen komen, in Christus, door de Geest, in het geloof, om vergeving en om genade te verkrijgen. Immers God betuigt, dat Hij lust heeft tot waarheid in het binnenste, ja, dat Hij die kronen zal met de blijken van Zijn gunst.

c. Welaan dan, draagt de Heere op de offeranden van een gulhartige belijdenis der zonden, en van een verslagen en verbroken hart. Laat het voorkomen uit de innigheden van de liefde tot God. Roemt Gods betrekkingen tot u, en Zijn deugden, tegelijk ook Zijn weldaden in Christus Jezus, ook uw plicht, ja, alles waar tegen gij gezondigd hebt. Verootmoedigt u voor de Heere, in heilige schaamte en betuiging tegen uzelf, in weerwraak tegen de zonde. Heiligt en rechtvaardigt de Heere in al Zijn rechtsplegingen omtrent u. Neemt toevlucht met vertrouwen tot het bloed van de Heere Jezus, tot Zijn ontfermingen en medelijden. Steunt op de liefde, op de trouw, en op het onveranderlijk verbond van Jehovah. Gaat met nederige vrijmoedigheid tot de Heere, in de gerechtigheid van Jehovah, om de Geest te ontvangen tot berouw, tot geloof, tot wederkering, tot heiligheid, tot meerdere deugd, tot waakzaamheid, tot nederigheid, tot diepe afhankelijkheid van de Heere, en van de genadige kracht des Geestes. Maar beoogt in alle dezen niet anders dan de heerlijkheid van Jehovah, de luister, en het sieraad van Zijn Koninkrijk, de blijdschap en de opbouw van de heiligen, en de bekering van de nog onbekeerden: alles tot roem van des Heeren deugden, en tot prijs van Zijn heerlijkheid.

d. Wanneer gij de Heere zulk een offerande opdraagt, waarlijk, die zal Hem behagen, en gij zult Hem aangenaam zijn. Hij zal die waarheid goed keuren, en u daarin met welgevallen aanzien. Amen.